

”Maailman tärkein tapahtuma”

**– suomalaisten käsityksiä
kasteesta ja kummiudesta**

Maarit Hytönen

”Maailman tärkein tapahtuma” – suomalaisten käsityksiä kasteesta ja kummiudesta

Maarit Hytönen

Kirkon tutkimuskeskuksen verkkojulkaisuja 63
Kirkon tutkimuskeskus

Tampere 2020

”Maailman tärkein tapahtuma” – suomalaisten käsityksiä kasteesta ja
kummiudesta
Maarit Hytönen

© Kirkon tutkimuskeskus

Kirkon tutkimuskeskuksen verkkojulkaisuja 63

Taitto: Grano Oy

ISBN: 978-951-693-399-6 (nid.)

ISBN: 978-951-693-398-9 (pdf, saavutettava)

ISSN: 2341-7641

SISÄLLYS

ESIPUHE	5
1 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUKSEN KOHTEET	7
2 KASTE JA KUMMIUS IHMISEN KOKEMUKSENA JA KIRKON OPETUKSESSA	13
2.1 Kirkon kastekäytäntö ja sen muovautuminen	13
2.2 Kasteen teologia ja symboliikka	18
2.3 Kaste yleistajuisesti esitettynä	30
2.4 Kasteopetus kirkossa	33
2.5 Kasteen asema suomalaisessa yhteiskunnassa ja seurakuntien toimet	44
2.6 Kummius	49
2.7 Kaste ja kummius opinnäytteiden aiheena	58
3 KASTEEN ERI MERKITYKSET	66
3.1 Oman kasteen merkitys	66
3.1.1 Yhteisölliset merkitykset	67
3.1.2 Tavat ja perinteet	75
3.1.3 Opilliset merkitykset	81
3.1.4 Ei merkitystä, ei mietitty	97
3.2 Lapsen kasteen merkitys	100
3.2.1 Tehtävänä vanhemmuus ja kummius	100
3.2.2 Yhteisöllisyys	110
3.2.3 Perinteet ja tavat	118
3.2.4 Opillinen ulottuvuus	123
3.2.5 Kasteella ei ole mitään merkitystä tai sitä ei ole mietitty	134
4 KUMMIUS KUMMIEN NÄKÖKULMASTA	136
4.1 Miten kummiutta toteutetaan	136
4.1.1 Ajan antaminen ja yhteinen tekeminen	137
4.1.2 Muistaminen	146
4.1.3 Auttaminen	157
4.1.4 Yhteys puuttuu	169
4.2 Hengellisyys kummisuhteessa	170
4.2.1 Kummilapsen puolesta rukoileminen	171
4.2.2 Kristillisen perinteen välittäminen ja seurakunnan toimintaan osallistuminen	175
4.3 Kummilapsiin kohdistuvat odotukset	186
4.3.1 Yhteyden pitäminen ja kummin tapaaminen	188
4.3.2 Muistaminen ja hyvät käytöstavat	193
4.3.3 Ystävyys ja luottamus	203

4.3.4	Hengellisyys	206
4.3.5	Kummilapselta ei voi odottaa mitään.....	209
5	KUMMIUS KUMMILASTEN NÄKÖKULMASTA	213
5.1	Mitä kummien kanssa tehdään.....	213
5.1.1	Yhdessäolo ja yhteinen tekeminen	214
5.1.2	Muistaminen	220
5.1.3	Auttaminen ja hoitaminen.....	226
5.1.4	Yhteys tai yhteinen tekeminen puuttuu	234
5.2	Hengellisyys kummilasten näkökulmasta	237
5.2.1	Kummin puolesta rukoileminen	237
5.2.2	Kristillisen perinteen välittyminen ja seurakunnan toimintaan osallistuminen	241
5.3	Kummilasten odotukset kummisuhteelta	246
5.3.1	Yhteydenpito ja yhdessäolo.....	247
5.3.2	Muistaminen ja mielessä pitäminen	252
5.3.3	Ystävyys ja tuki.....	257
5.3.4	Hengellisyyteen liittyvät odotukset	262
5.4.5	Ei odotuksia	264
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	267
	LÄHTEET JA MUUT TUTKIMUSAINEISTOT SEKÄ KIRJALLISUUS.....	282

ESIPUHE

Kasteesta ja kummiudesta on kokemusta jokaisella Suomen evankelis-luterilaisen kirkon jäsenellä. Tosin aivan kaikki eivät itse ole kummeja, mutta kaikille on kasteen hetkellä osoitettu vähintään kaksi kummiä. Joskus kummeja on niin paljon, ettei kasteen rekisteröimislomakkeen rivit tahdo riittää. Kirkolliskokouksen päätöksellä syksyllä 2019 nykyisin yksikin kummi riittää.

Kaste ja kummius ovat siten molemmat kirkon jäseniä yhdistäviä tapahtumia ja kokemuksia. Omasta kasteestaan ei tosin yleensä mitään muista, koska valtaosa suomalaisista on kastettu vauvoina, mutta ystävän tai oman lapsen kastetilaisuudessa voi palata myös oman kasteensa äärelle. Ehkä osittain tästäkin syystä kastetoimitukset ovat niin herkkiä tilaisuuksia ja niihin sisältyy paljon tunteita. Erityisen koskettava on kaste, johon voi osallistua kummin roolissa.

Oma kummi on useimmille tärkeä ihminen, jonka kanssa vietetyt hetket muistaa vielä aikuisenakin. Suhde kummiin värittää myös omaa tapaa toimia kummina. Jos oma kummi on ollut huippu, itsekin haluaa kummina pyrkiä samaan. Jos kummiltaan olisi toivonut enemmän, voi itse yrittää tehdä toisin.

Kastetta ja kummiutta on molempia tutkittu aiemminkin. Kasteen henkilökohmainen merkitys tutkittavalle on kuitenkin jäänyt vähälle huomiolle. Kummien omia kokemuksia on tutkittu lähinnä opinnäytetöissä, mutta tutkittavien joukko on niissä jäänyt suppeaksi ja tulokset ristiriitaisiksi. Erityisesti kummien suhde kristillisen perinteen välittämiseen on herättänyt hämmennystä.

Tässä tutkimuksessa asiaa haluttiin kysyä kaikilta niiltä suomalaisilta, jotka kokivat aiheen tärkeäksi. Vastauksia tulikin ilahduttavan suuri määrä, mikä osaltaan kertoo aiheen henkilökohtaisesta merkityksestä. Vastauksiin sisältyi myös paljon tunteita, vaikka niistä ei varsinaisesti kysytty. Useimmista vastauksista välittyi suuri ilo ja kiitollisuus – omille vanhemmille, kummeille, kummilapsille ja Jumalalle.

Vastausten monipuolisuudesta ja henkilökohtaisuudesta johtuen lainauksilla on tässä tutkimuksessa tärkeä sija. Valitettavasti hienoja vastauksia tuli niin paljon, ettei läheskään kaikkia ole voitu kirjoittaa tutkimuksen sivuille. Kaikki on kuitenkin luettu, luokiteltu ja pantu merkille, ja ne ovat vaikuttaneet tutkimuksen rakenteeseen ja tulokseen. Kiitos tutkimukseen osallistumisesta ja upeista vastauksista!

Kangasalla huhtikuussa 2020

Maarit Hytönen

1 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUKSEN KOHTEET

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon jäseneksi tullaan kasteessa. Kasteessa kirkko on luvannut antaa kastetuille kasteopetusta yhdessä vanhempien kanssa.¹ Valtaosa kastetuista on käynyt rippikoulun ja konfirmoitu, moni on osallistunut muuhunkin seurakunnan järjestämään toimintaan. Seurakuntatyön tavoittavuutta sekä osallistumisaktiivisuutta eri aikoina ja ikäkausina on seurattu hyvinkin aktiivisesti, mutta toiminnan henkilökohtainen merkitys osallistujille on jäänyt vähemmälle huomiolle.

Yksilön uskonto ei kuitenkaan ole kopio hänen edustamansa yhteisön opista ja uskomuksista. Tavalliset ihmiset kokevat ja panevat uskonnon käytäntöön jokapäiväisessä elämässään.² Viime vuosikymmeninä suosituksi tullut eletyn uskonnon käsite (*lived religion*) kuvaa nimenomaan yhteisön virallisen opetuksen sekä käytäntöjen ja henkilön oman uskonnollisen kokemuksen eroa. Eletty uskonnollisuus ei kuitenkaan ole täysin subjektiivista, sillä ihmiset rakentavat uskonnollista maailmaansa sekä jakavat kokemuksiaan ja intersubjektiivista todellisuuttaan yhdessä. Elettyyn uskonnollisuuteen kuuluvat jaetut kokemukset ja merkitykset, lainattu kuvasto ja välitetyt tuntemukset.³

Laajasti ymmärrettyä uskonto on kuitenkin aina ollut elettyä uskontoa, ja arjen uskonnollisuudella on ollut merkittävä rooli sekä perinteen säilymisen että siirtymisen kannalta – myös kristinuskon syntyvaiheessa. Jeesuksen elämä ja opetus haastoivat opetuslapset ja muut aikalaiset ottamaan kantaa, seuraamaan tai ottamaan etäisyyttä. Me tämän ajan kristityt teemme samoin.

Kirkon jäsenyys, oman lapsen vieminen kastettavaksi ja kummin tehtävän vastaanottaminen ovat uskon elämistä todeksi. Erityisesti lapsen kastaminen on ymmärretty myös lapsen vanhempien tunnustustoimena, jolla he tunnustautuvat kirkon jäseniksi. Vanhemmat päättävät, että heidän lapsensa kastetaan, järjestävät kastetoimituksen, kutsuvat papin ja pyytävät kummit.⁴

Tässä tutkimuksessa selvitetään, mitä merkityksiä suomalaiset liittävät omaan ja lapsen kasteeseen. Toiseksi tutkitaan kummisuhteen eri ulottuvuuksia sekä hengellisyiden merkitystä kummisuhteessa. Millaista kummisuus on arjen kokemuksena niin kummien kuin kummilasten näkökulmasta, ja poikkeavatko kummien ja kummilasten kokemukset toisistaan? Tässä yhteydessä kartoitetaan myös kummien ja kummilasten toinen toisiinsa kohdistamia odotuksia. Tutkimus kytkeytyy kirkkohallituksen *Kaste ja kummisuus* -hankkeeseen, joka on kirkolliskokouksen hyväksymä kirkkohallituksen erillishanke vuosille 2018–2020.⁵

1 Kastekaavan kohta 5: ”Vanhemmat ja kummit, tahdotteko yhdessä seurakunnan kanssa huolehtia siitä, että NN saa kristillisen kasvatuksen?” Kirkollisten toimitusten kirja 2003, Lapsen kaste ja Hätäkaste.

2 McGuire 2008, 6.

3 McGuire 2008, 12–13.

4 Laulaja 2003, 218; Hakkarainen 1991, 10.

5 Ks. [Kaste ja kummisuus -hanke](#).

Tähän tutkimukseen kerättiin suomalaisten käsityksiä kasteesta ja kummiudesta kirjoituspyynnöllä, jota levitettiin maaliskuu–elokuussa 2018 sosiaalisessa mediassa, Sakasti-verkkosivustolla sekä lehdissä. Kiitettävän monet seurakunnat julkaisivat kirjoituspyynnön lehdessään tai kotisivuillaan.

Mitä kaste tai kummius merkitsee sinulle?

Voit kertoa kasteesta tai kummiudesta tai molemmista. Esimerkiksi mitä oma tai lapsen kaste merkitsee sinulle?

Miten toteutat kummiutta? Mitä teet kummilapsesi/kummisi kanssa? Liittyykö kummi-suhteeseen hengellisyyttä, esim. rukoiletko kummilapsesi/kummisi puolesta, ostatko hänelle hengellisiä kirjoja tai käyttekö seurakunnan tilaisuuksissa? Mitä odotat kummilapseltasi/kummiltasi?

Voit vastata yhteen tai useampaan kysymykseen tai kertoa aiheesta vapaamuotoisesti osoitteessa http://bit.ly/kaste_ja_kummius_2018 tai postitse (Kirkon tutkimuskeskus/Maarit Hytönen, PL 239, 33101 TAMPERE). Jos vastaat postitse, liitä mukaan tiedot iästäsi ja sukupuolestasi, mutta nimeä ei tarvita.

Kirjoituspyyntö laadittiin siten, että se sopi sekä nuorille että aikuisille ja niille, joilla on omia kummilapsia, sekä niille, joilla ei ole. Kysymyksiin saattoi vastata kirjeitse tai netissä. Internet-kyselyssä kirjoituspyynnössä esitetyt kysymykset oli pilkottu pienempiin kokonaisuuksiin ja niihin vastattiin vapaamuotoisesti. Kysymyksistä vain ikä oli pakollinen, muihin kysymyksiin saattoi vastata tai olla vastaamatta. Internetin kautta kysymyksiin saattoi vastata lähes viiden kuukauden ajan.

Lehti-ilmoituksin ja kirjoituspyynnöin kerättyihin kokemuksiin liittyy kirjoittajien valikoituminen. Naisia pidetään usein ahkerampina ja parempina kirjoittajina, joskin keruun aihepiiri vaikuttaa sukupuolten väliseen määrälliseen suhteeseen. Sosiaalista ja koulutuksellista taustaa merkitsevämpänä vinouttajana on pidetty vastaajajoukon ikärakennetta, joka erityisesti muistelukirjoituksissa on painottunut keskimääräistä väestöä iäkkäämpiin. Keruuviestin teema, levitys ja mahdollisten keruutehtävää välittävien epävirallisten avustajien toiminta ovat keskeisessä asemassa.⁶

Kirjoittajiksi kelpaavat kaikki, joilla on kokemuksia keruun teemasta (eli tässä tapauksessa kasteesta ja kummiudesta) ja jotka ovat halukkaita kertomaan kokemuksestaan, mutta helposti vain kaikkein aktiivisimmat ja motivoituneimmat tarttuvat tarjoukseen. Tosin sosiaalinen media ja nopeasti täytettävät nettikyselyt ovat madaltaneet kynnystä oman mielipiteen ilmaisuun. Oletuksena on, että tällä tavoin kerätyssä aineistossa painottuvat myönteiset ja erittäin kielteiset kokemukset.

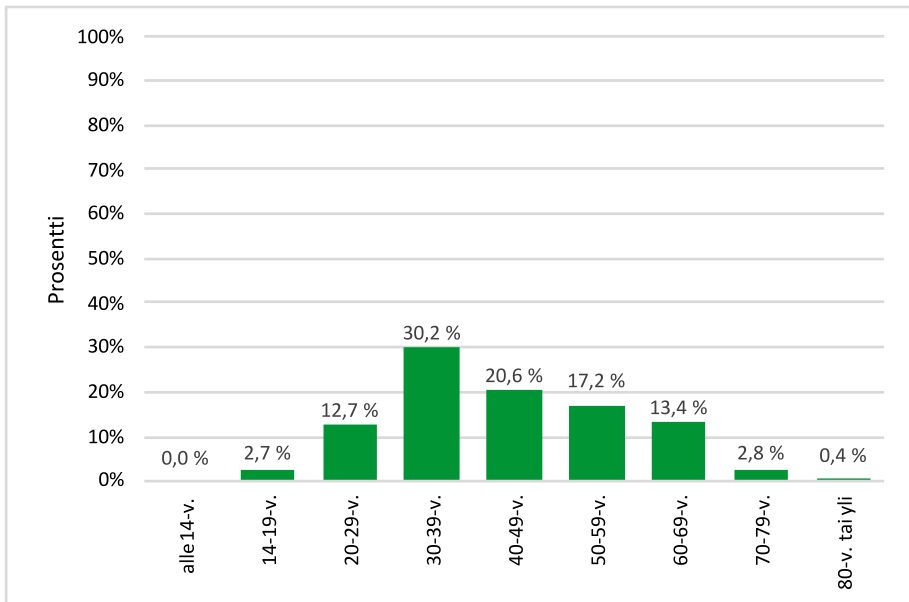
Vastauksia tulikin oletettua runsaammin. Vastaukset olivat Kirkon tutkimuskeskuksen aiempiin kirjoituspyyntöihin verrattuina varsin lyhyitä, joskus kysymyksiin vastattiin vain muutamalla sanalla. Tämä johtunee nettivastaamisen helppoudesta, jolloin vastaaja voi päättää osallistumisestaan impulsiivisesti ja vastata nopeasti esitettyyn kysymykseen. Tämä näkyi vastauksissa siten, että välillä kysymykset oli luettu hieman huolimattomasti. Useimmat vastaukset olivat hyvinkin myönteisiä: kasteeseen

6 Pöysä 2015, 22.

ja kummiuteen suhtauduttiin positiivisesti ja kyselyä itsessään pidettiin tarpeellisenä ja ajatuksia herättävänä. Osassa vastauksista tuli ilmi hyvinkin kriittinen suhtautuminen lapsikasteeseen, kummijärjestelmään tai kirkkoon instituutiona, mutta nämä olivat selkeä vähemmistö.

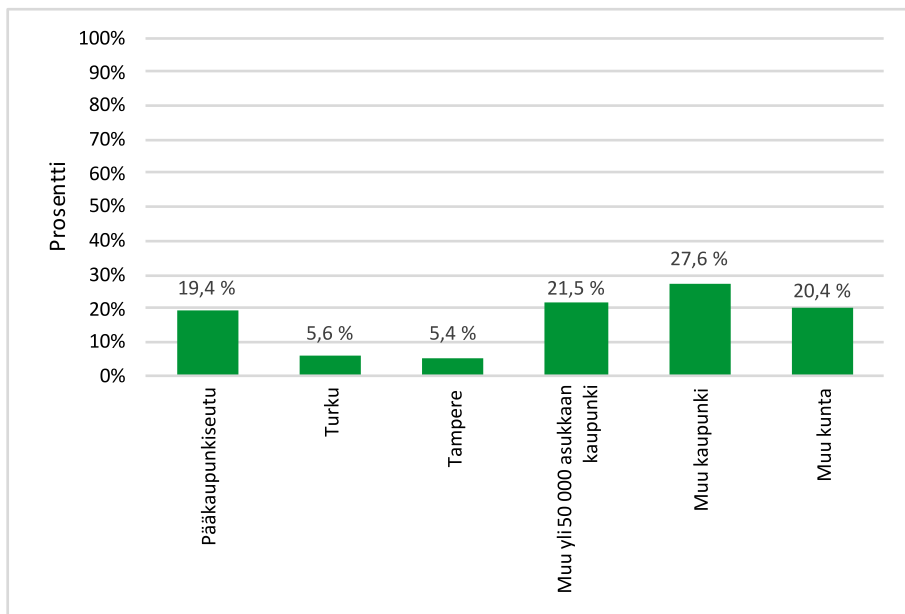
Kyselyyn tuli 855 vastausta, joista yksi postitse. Tutkimukseen osallistujista 87 prosenttia oli naisia ja 13 prosenttia miehiä. Kaikkein innokkaimmin osallistui-
vat 30–39-vuotiaat, joita oli lähes kolmannes. Toiseksi suurin vastaajaryhmä oli 40–49-vuotiaat. Heitä oli viidennes vastaajista.

Kuvio 1.1 Tutkimukseen osallistuneet ikäryhmittäin (N=855) %.

Innokkaimmat osallistujat löytyivät alle 50 000 asukkaan kaupungeista. Heitä oli reilu neljäsosa. Reilu viidennes osallistujista asui yli 50 000 asukkaan kaupungissa, mutta ei Turussa, Tampereella eikä pääkaupunkiseudulla. Viidesosa ei asunut kaupungissa, vaan kunnassa. Pääkaupunkiseudulla asuvia osallistui lähes viidesosan verran.

Kuvio 1.2 Tutkimukseen osallistuneet alueittain (N=850) %.

Lähes kaikki osallistujat olivat luterilaisen kirkon jäseniä (95,8 %). Muiden uskonhyteisöjen edustajista (2,4 %) eniten oli helluntailaisia (8 kpl), joista muutama kuului myös luterilaiseen kirkkoon, metodisteja (3 kpl), roomalaiskatolisia (2 kpl), lähetyshiippakuntaan kuuluvia (2 kpl) sekä yksi ortodoksi ja yksi vapaakirkkoon kuuluva. Hieman yli prosentti vastaajista ei kuulunut mihinkään kirkkokuntaan ja muutama ei osannut sanoa, mihin kuuluu tai kuuluuko mihinkään.

Hengellisyiden korostuminen tässä tutkimuksessa johtui pääasiassa kahdesta syystä. Vastaajajoukko oli valikoitunut tutkimuksen aineiston keruutavan vuoksi (kirjoituspyyntö). Valtaosa (80,2 %) vastaajista katsoi olevansa uskonnollinen ihminen. Joka kymmenes (10,0 %) ei pitänyt itseään uskonnollisena ja lähes sama määrä (9,8 %) ei osannut sanoa, onko uskonnollinen vai ei. Tutkimukseen osallistuneet olivat myös varsin ahkeria rukoilijoita. Yli puolet vastaajista rukoili päivittäin (56,8 %). Viidennes rukoili vähintään kerran viikossa (18,8 %) ja kymmenesosa muutaman kerran kuukaudessa (10,2 %). Vähintään kerran vuodessa rukoilevia oli 7,1 prosenttia ja harvemmin kuin kerran vuodessa rukoilevia 3,4 prosenttia. Suomalaisista neljännes rukoili päivittäin vuonna 2015 ja joka yhdestoista vähintään kerran viikossa.⁷

Koska tutkimuksessa haluttiin tavoittaa kummiuden hengellinen ulottuvuus, sitä kysyttiin erillisellä kysymyksellä esimerkkejä mainiten: *Liittyykö kummisuhteeseesi hengellisyttä, esim. rukoiletko kummilapsesi/kummisi puolesta, ostatko hänelle hengellisiä kirjoja tai käyttekö seurakunnan tilaisuuksissa?* Tästä syystä moni kaiveli muistinsa lokeroita ja usein myös löysi sieltä hengellisiä ulottuvuuksia, jotka ilman spesifiä kysymystä olisivat saattaneet jäädä löytämättä.

⁷ Ketola 2016, 79.

Tutkimukseen osallistujien voidaan siten katsoa edustavan hyvin niitä suomalaisia evankelis-luterilaisia kirkon jäseniä, jotka ovat melko vahvasti sitoutuneita kirkon opetukseen, kristillisiin tapoihin ja perinteisiin. Ne kymmenkunta prosenttia vastaajista, jotka eivät pitäneet itseään uskonnollisena eivätkä juuri rukoilleet, tuovat tutkimukseen erilaisten suhtautumistapojen spektrin, mutta heidän osuutensa jää toki määrällisesti vähäisemmäksi. Tutkimuksen kannalta molemmat ryhmät ovat tärkeitä, sillä ne kuvaavat uskonnon ja uskonnollisuuden polarisoitunutta asemaa suomalaisessa yhteiskunnassa. Uskonnollisuus ja uskonnottomuus ovat molemmat yhtä todellisia elämämpiirejä, jotka eivät juuri kohtaa tai joiden kohtaamista tietoisesti varotaan. Puhutaan niin sanotusta kuplautumisesta, jossa tietyllä tavalla ajattelevat viihtyvät parhaiten kaltaistensa seurassa ja välttävät konfrontaatiota eri tavalla ajattelevien kanssa. Kumpikaan ryhmä ei myöskään ole homogeeninen, vaan niin uskonnollisuus kuin uskonnottomuus sekä ilmenevät että koetaan eri tavoin. Mahdollisimman laajan näkökulman saaminen tutkittavaan aihepiiriin erilaisten vastaajien avulla vahvistaa aineiston monenkeskisyyttä samankeskisyyden sijaan.⁸

Varsinaisista tutkimuskysymyksistä eli kasteeseen ja kummiuteen liittyvistä kysymyksistä eniten vastattiin kysymykseen oman kasteen merkityksestä (N=831). Vähiten vastattiin kysymykseen, mitä odotat kummiltasi tai kummeiltasi (N=643). Kysymykset muodostivat rungon eräänlaiselle puolistrukturoidulle haastattelulle, johon vastattiin kirjallisesti. Teemahaastatteluksi määritellään laadullisen tutkimuksen keskustelunomaista haastattelu- ja aineistonkeruumenetelmää, koska siinä on enemmän ennalta määriteltyä rakennetta kuin avoimessa haastattelussa, mutta väljempi rakenne kuin strukturoidussa eli lomakehaastattelussa. Teemahaastattelu sopii emotionaalisesti arkoihin aiheisiin, kun halutaan selvittää heikosti tiedostettuja seikkoja tai kun muistamattomuuden arvellaan tuottavan virheellisiä vastauksia tai kun tutkitaan ilmiöitä, joista haastateltavat eivät päivittäin ole tottuneet keskustelemaan, kuten arvostuksistaan, aikomuksistaan, ihanteistaan ja kriittisistä perusteluistaan.⁹

Vastaukset luokiteltiin aineistolähtöisesti temaattisiin sisältöluokkiin. Ensimmäisen kysymyksen (Mitä oma kasteesi merkitsee sinulle?) luokittelun teki Kirkon tutkimuskeskuksen harjoittelija teol. yo Sari Jäppinen. Vastaajat saattoivat mainita – ja usein mainitsivatkin – useita seikkoja, jolloin vastaus on luokiteltu useaan luokkaan. Siksi yhteen kysymykseen annettujen vastausten prosenttimäärä on enemmän kuin sata. Vaikka tässä tutkimuksessa on laskettu vastausten prosentuaaliset osuudet, vastaajien valikoitumisen vuoksi prosenttilukuja ei voi yleistää kaikkia suomalaisia tai edes kaikkia kirkon jäseniä koskeviksi. Vastausten suhteuttaminen koko väestöön vaatii kokonaan uuden tutkimuksen.

Aineistojen analyysissa käytettiin systemaattista analyysia ja lähilukua. Tekstejä hahmotettiin yksityiskohdista kokonaisuuteen päin etsien kokonaisuutta, johon

8 Pöysä 2015, 23–24.

9 Hirsjärvi & Hurme 1980, 49–51.

yksittäinen teksti liittyy.¹⁰ Kummilla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa evankelis-luterilaisen kirkon kastetoimituksen yhteydessä vanhempien lapselleen valitsema kummeja. Kummilapsella tarkoitetaan henkilöä, joka on kasteessa saanut vähintään yhden kummin.

Tässä tutkimuksessa selvitetään tutkimuskysymysten mukaisesti, mitä merkityksiä suomalaiset antavat omalle kasteelleen (3.1) ja lapsensa tai kummilapsensa kasteelle (3.2). Tämän lisäksi tutkitaan, eroavatko annetut merkitykset toisistaan riippuen siitä onko kysymys omasta kasteesta vai oman lapsen tai kummilapsen kasteesta (3.2).

Neljännessä luvussa tarkastellaan kummiutta kummin näkökulmasta. Miten kummiutta toteutetaan ja mitä kummilapsen kanssa tehdään (4.1) sekä millaisia hengellisiä ulottuvuuksia kummisuhteeseen sisältyy (4.2)? Lopuksi tarkastellaan, mitä odotuksia kummeilla on kummilapsia kohtaan (4.3).

Viidennessä luvussa kummiutta kuvataan kummilapsen näkökulmasta. Mitä kummilapset tekevät kumminsa kanssa (5.1) ja miten hengellisyys tulee esille kummilasten näkökulmasta (5.2)? Lopuksi tarkastellaan, mitä odotuksia kummilapsilla on kummeja kohtaan ja miten kummilasten näkökulmat ja odotukset poikkeavat kummien odotuksista (5.3).

Kuudennessa luvussa tarkastellaan tutkimuksen antia kirkon nykyisten kasteeseen ja kummiuteen liittyvien käytäntöjen valossa sekä pohditaan, miten niitä voitaisiin kehittää.

10 Pöysä 2015, 30. Ilmari Heinosen mukaan systemaattisessa analyysissä tutkimuskohteesta pyritään löytämään oleelliset ideat ja käsitteet, joita tutkittavaan ilmiöön tai henkilön ajatteluun sisältyy, kun ilmiötä tai ajattelua tarkastellaan kokonaisuutena. Kokonaisuuden keskuksessa on jokin perusprinsiippi, joka hallitsee ja selittää muita ajatusrakennelmaan kuuluvia komponentteja. Ks. Heinonen 2001, 66.

2 KASTE JA KUMMIUS IHMISEN KOKEMUKSENA JA KIRKON OPETUKSESSA

2.1 Kirkon kastekäytäntö ja sen muovautuminen

Alussa oli sanoma, johon vastattiin uskolla ja katumuksella. Alun perin välittömästi tämän jälkeen seurasi kaste (kr. *baptisma*, lat. *baptismus*). Kastettavan kannalta kaste oli vastaus vastaanotettuun sanomaan, kirkon teologian kannalta kaste oli paljon enemmän. Syntyi kaste- eli katekumenaattiopetuksen tarve, jonka aikana kastettavalle kerrottiin, mitä kaste ja sen jälkeen nautittava ehtoollinen ovat. Opetus vei aikaa, joten sanoman vastaanottamisen ja kastehetken väliin jäi jatkuvasti kasvava ajanjakso. 200-luvulta on peräisin tieto jopa kolmevuotisesta opetusjaksosta ennen kastetta. 300-luvulla kasteoppilas sai omasta tahdostaan kasteen vasta kuolinvuoteellaan.¹

Alukirkossa kaste oli upotuskaste, mutta kirkkojen ja kastekappeleiden yleistyessä 300-luvulla kaste siirtyi luonnosta sisätiloihin. Runsas veden käyttö oli edelleen toivottavaa. Kaste oli voimakkain kristillistä identiteettiä muokkaava kokemus. Rooman kansalainen sai vapaasti olla kiinnostunut myöhäisantiikin monista uskonnoista, mutta kasteen vastaanottaminen teki hänet kielletyn uskonnon hengenvaarassa eläväksi jäseneksi. Toisen, kolmannen ja neljännen polven kristittyjen kastamisen myötä lapsikaste yleistyi. Tämä ei muuttanut kasteteologiaa, mutta kokemusmaailmaa se muutti, kun dramaattinen ja tietoinen siirtyminen uskonnosta toiseen jäi kokematta.²

Vaikka lapsikastetta ei mainita Uudessa testamentissa, kirkon opetuksessa lapsikasteen katsottiin korostavan, että ihmistä ei vanhurskauteta hänen uskonsa perusteella (Joh. 15:16). Ihminen uskoo, koska Jumala vanhurskauttaa hänet Kristuksessa. Kasteessa keskeistä on, mitä Jumala tekee, eikä se mitä ihmiset tekevät. Kaste on vihkimys Jumalan kansan yhteiseen pappeuteen, johon sisältyy uskon kuuliaisuuden velvoitus.³

Uudessa testamentissa mainitut kokonaisten perheiden kasteet (esim. Apt. 16:33), Jeesuksen asenne lapsia kohtaan, pelastuksen riippumattomuus ihmisen teoista sekä kasteen ja juutalaisen ympärileikkauksen ymmärtäminen analogisiksi tapahtumiksi tekivät lapsikasteen mahdolliseksi. Kirkkoisä Irenaeuksen mukaan Kristuksen kautta ”uudestisyntyetään Jumalalle imeväisiä lapsia, pieniä lapsia, nuorukaisia ja vanhuksia” (n. v. 180). Origeneen mukaan ”kirkko on saanut apostoleilta tavan kastaa lapsetkin” (lausuma 240-luvulta). Augustinuksen (k. 430) katsotaan viimeistelleen lapsikasteen

1 Af Hällström & Laato 2005, 243.

2 Af Hällström & Laato 2005, 246–427.

3 Teinonen & Teinonen 1976, 116–117.

teologisen perustan. Perisyntiopin mukaisesti ihmisen ymmärrettiin olevan syntymästään saakka synnin turmelema ja tarvitsevan kasteen armoa.⁴

Karthagon synodi esitti vuonna 258, että lapset pitäisi kastaa viimeistään kahdeksan päivän iässä. Lapsikaste alkoi yleistyä 400-luvulta lähtien. Kuitenkin professori Richard Robert Osmerin mukaan vasta 1200-luvulla Rooman käytännössä hyväksyttiin pienten lasten kastaminen muulloin kuin pääsiäisenä, helluntaina ja hätäkasteessa. Hippolytoksen kirkkojärjestyksessä on kuitenkin mainintoja lapsikasteen yleisyydestä jo varhain, vaikka aikuisten kastaminen oli normi.⁵

Mahdollisimman varhaista kastamista vahvisti myös suuri lapsikuolleisuus. Ruotsi-Suomessa kiellettiin kasteen viivyttäminen vuoden 1571 kirkkojärjestyksessä tarkemmin määrittelemättä, kuinka pitkä syntymän ja kasteen väli sai olla. Kasteen viivyttäjiä uhattiin erilaisilla rangaistuksilla. Vuoden 1686 kirkkolaissa oli maininta kasteen toimittamisesta viimeistään kahdeksantena päivänä syntymästä. Kastettujen luetteloiden mukaan valtaosa lapsista kastettiin 1–3 päivän ikäisinä ja yli viikon vanhoina kastetut olivat poikkeustapauksia lähinnä keliirikkojen aikaan.⁶

Vuoden 1869 kirkkolaissa korvattiin viikon määräaika syntymästä kasteeseen epämääräisemmällä ilmaisulla kastamisesta ilman tarpeetonta viivytystä. Käytännössä kirkkoherran tuli muistuttaa vanhempia, kun syntymästä oli kulunut kuusi viikkoa. Jos lasta ei kahdeksan päivän kuluessa muistutuksesta tuotu kasteelle, vanhemmilta saatettiin evätä kirkollinen äänioikeus tai pääsy ehtoolliselle. Vanhemmilla oli kuitenkin oikeus jättää lapsensa kokonaan kastamatta. Kirkkokuriseuraamukset menettivät vähitellen merkityksensä, kunnes vuoden 1963 kirkkolaissa kastamattomuudesta ei enää seurannut sanktioita vanhemmille.⁷

Pohjolan kylmät ja pitkät talvet vaikuttivat kasteiden siirtymiseen toimitettaviksi kodeissa. Agricola ja vuoden 1686 kirkkolaki pitivät vielä kirkkoa sopivimpana kasteipaikkana, vaikka kasteita toimitettiin jo tuolloin kotona. 1900-luvun alussa kirkoissa ei enää välttämättä ollut lainkaan kastemaljaa ja jos oli, sitä käytettiin harvoin. Jos kastetta ei toimitettu lapsen kotona, se pidettiin pappilassa tai sakastissa. Tästä puolestaan oli seurauksena, että kummit eivät aina olleet paikalla ja toinen vanhemmistakin saattoi puuttua kastetoimituksesta.⁸

Kotikasteeseen siirtymiseen oli muitakin syitä. Kasteen suorittaminen jumalanpalvelusten yhteydessä oli pidentänyt jumalanpalvelusmenoja. Pappiloissa tapahtuvissa kasteissa puolestaan eivät edes lapsen vanhemmat olleet välttämättä läsnä, eikä kasteakaava edellyttänyt heidän läsnäoloaan. Kummien kautta vanhemmille lähetettiin terveiset kasvattaa lapsi Jumalan pelossa eli huolehtia hänen kristillisestä kasvatuksesta. 1800-luvulla jo teologitkin katsoivat maamme ilmasto-olosuhteiden osoittavan, että lapsikasteen paikka on perheen piiri, jossa kummit edustavat seurakuntaa.

4 Lempiäinen 2004, 28–29.

5 Heinilä 2019, 30; Osmer 1996, 50, 53–54; Johnson 2007, 167.

6 Lempiäinen 2004, 29–30. Tarkemmin kasteen asemasta ja käytännöistä Suomen kirkossa 1500–1600-luvuilla ks. Lempiäinen 1965.

7 Lempiäinen 2004, 30–31.

8 Simojoki 1985, 106–107.

Kirkon vaatimisen kasteen suorituspaikaksi katsottiin erottavan kasteen perhe- ja yhteiskuntaelämästä.⁹

Kodeissa perheen keskuudessa kastamista ei Aleksi Lehtosen¹⁰ mukaan pitänyt meidän oloissamme vastustaa, koska kasteesta on tullut kodin juhla ja kansantapa. Kristityssä kodissa kastehetki voi olla yksi kodin suurimpia ja pyhimpiä juhlahetkiä, joka pyhittää kodin elämää ja jää muistoihin. Kodeissa ”saattaa ainakin pieni kotiseurakunta olla läsnä” ja lapsen vanhemmat ovat saapuvilla. Kotikasteilla on myös sielunhoidollinen ulottuvuus.¹¹

Nykyään valtaosa suomalaisista kastetaan kodeissa. Kotikaste kuvastaa Pentti Lempiäisen¹² mukaan juuri tämän perheen ja samalla Jumalan perheen jäseneksi ottamista.¹³ Lapsiteologiasta väitelleen Eriikka Jankon mielestä kasteen toimittaminen kotona antaa hyvän mahdollisuuden liittää kaste ja Jumalan lapsena eläminen arkiseen kutsumukseen ja kasteen päivittäiseen harjoittamiseen. Juuri kotona toimitettuna kasteen sakramentti kertoo jatkuvasti läsnä ja lähellä olevasta Jumalasta. Perhe-elämä on luterilaisen kirkon arvostettu kutsumus, ja perheyhteisö puolestaan on kuva Jumalan perheväestä. Lapsi on Lutherin katekismusopetuksessa hengellinen esimerkki perheessä, ja hänen kutsumustaan tulee arvostaa.¹⁴

Kastekaavan pitäisi Lehtosen mukaan kannustaa vanhempia tuomaan lapsensa kasteelle, eikä siinä saa turhaan olla kohtia, joita on vaikea ymmärtää. Hankalat kohdat on selitettävä. Kaava ei saa tehdä kasteelle tuomista vastenmieliseksi.¹⁵

Sairaaloitten synnytysosastot järjestivät sota-aikana joukkokastetilaisuuksia, joissa kastettiin kaikki sairaalan vauvat. Kastepukujen historiaa tutkineen vaatetusalan suunnitteluteknikko Anu Rostedt mukaan kastemekkona saattoi toimia vaikkapa harsovaippa. Vielä 1960-luvulla kastetilaisuus oli etenkin maaseudulla hillitty ja pienimuotoinen juhlatilaisuus. Ennen kastepäivää perheeseen oli tapana viedä tuliaisiksi *rotinat* – pullakranssi, leipäjuustoa, pikkuleipiä ja kuivakakkua, ehkäpä myös pontikkapullo isälle. Maaseudun lapsilla ei yleensä ollut kastemekkoo, vaan lapsi käärittiin valkoiseen liinaan tai lakanaan. Äitiyspakkausten yleistyttyä kastepukuna käytettiin äitiyspakkauksen flanellista lakanaa. Kaupungeissa seurakunnat lainasivat kasteasuja kotikasteisiin.¹⁶

Vielä 1970-luvulla joukkokasteet olivat melko yleinen tapa Suomessa, mutta se hiipui 1980-luvulla, jolloin kotikasteiden määrä lisääntyi. Aikaisemmin suosittu

9 Lehtonen 1931, 126–129.

10 Aleksi Lehtonen oli Helsingin yliopiston käytännöllisen teologian professori vuosina 1932–1934, Tampereen hiippakunnan piispa 1934–1945 ja arkkipiispa 1945–1951.

11 Lehtonen 1931, 134–135.

12 Pentti Lempiäinen toimi Helsingin yliopiston käytännöllisen teologian apulaisprofessorina vuosina 1969–1983 ja tämän jälkeen vapaana kirjailijana. Hänen yli 40 julkaistusta teoksesta monet ovat olleet uraauurtavia kirkkohistorian ja käytännöllisen teologian popularisointeja.

13 Lempiäinen 1998, 7.

14 Jankko 2019, 238.

15 Lehtonen 1931, 177.

16 Rostedt 2003, 12, 23.

käytäntö tuoda lapsi kastettavaksi siitä etukäteen ilmoittamatta ei enää ollut seurakunnan jäsenille merkityksellinen.¹⁷

Nykyisin kastemekkoja voi vuokrata paitsi joistakin seurakunnista myös kierrättää suvun vauvoilla. Kastemekoille on tehty omia ”historiikkejä”, joihin on talletettu kaikkien kyseinen kastemekko tai -haalari yllään kastettujen henkilötiedot sekä tietoja kastepäivästä ja kasteen toimittajasta.¹⁸

Vuosituhanneen vaihteessa Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa toteutettu jumalanpalvelusuudistus liitti kirkolliset toimitukset entistä tiiviimmin jumalanpalvelusten yhteyteen. Kirkolliset toimitukset nähtiin osana kirkon jumalanpalveluselämää, ja toimitusten kaavat rakennettiin sanajumalanpalveluksen tai messun tai joissakin tapauksissa rukoushetkien kaavojen mukaisiksi.¹⁹

Kirkkojärjestyksen mukaan kaste liittää lapsen kirkon jäseneksi.²⁰ Kasteen toimittaa pappi. Oikein kastettua ei saa kastaa uudelleen.²¹ Jos pelätään lapsen kuolevan eikä pappia ole saatavilla, tulee jonkun kirkon jäsenen tai muun kristityn kastaa lapsi vedellä kolmiyhteisen Jumalan nimeen. Hätäkasteesta on viipymättä ilmoitettava kirkkoherranvirastoon. Hätäkaste vahvistetaan kirkkokäsikirjassa määrättyllä tavalla.²²

Kirkkojärjestyksen mukaan kirkon jäsenten tulee saattaa lapsensa kastettavaksi ilman tarpeetonta viivytystä. Jos lapsen kastaminen viivästyy, kirkkoherran tehtävänä on muistuttaa siitä lapsen vanhempia tai huoltajia.²³ Kaste toimitetaan kirkossa, kappelissa, kotona tai muualla sen mukaan kuin pappi ja asianosaiset sopivat. Kastetoimituksessa tulee olla läsnä vähintään kaksi kummiä tai muuta todistajaa. Kun kaste on toimitettu, kastetun puolesta rukoillaan sunnuntaina pääjumalanpalveluksessa.²⁴

Kirkkohallituksen laatimien virastohoidon ohjeiden mukaan alle 12-vuotiaan lapsen kastamisen edellytyksenä on, että ainakin toinen hänen vanhemmistaan tai yksi hänen huoltajistaan on Suomen evankelis-luterilaisen kirkon jäsen. Uskonnonvapauslain mukaan huoltajat päättävät yhdessä alaikäisen lapsen liittamisestä kirkon jäseneksi ja

17 Koivisto 1991, 35.

18 Taura-Jokinen 2019.

19 Perustelut 2001, 1; Jumalan kansan juhla 1992, 124–125; Lempiäinen 2004, 18.

20 Kirkkojärjestys 1055/1993, 1 § 3.

21 Kirkkojärjestys 1055/1993, 2 § 13. Virastohoidon ohjeiden mukaan oikealla kasteella tarkoitetaan myös muussa kristillisessä kirkossa tai yhteisössä suoritettua kastetta, joka on suoritettu kastevevää käyttäen kolmiyhteisen Jumalan nimeen. Kasteen voi Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa toimittaa myös Luterilaisen maailmanliiton jäsenkirkon pappi, Porvoon kirkkoyhteisön jäsenkirkon pappi, Evangelische Kirche in Deutschland (EKD) -kirkkoyhteisön pappi, Skotlannin kirkon (Church of Scotland) pappi ja Suomen metodistikirkon tai Finlands svenska metodistkyrka -kirkon vihitty pappi, jolla on täydet pappisoikeudet omassa kirkossaan. Näissä tapauksissa kasteen toimittamisesta on sovittava kirkkoherran kanssa, joka myös selvittää kastamisen ja kirkkoon liittymisen edellytykset. Virastohoidon ohjeet 2017, 5.

22 Kirkkojärjestys 1055/1993, 2 § 14.

23 Kirkkojärjestys 1055/1993, 2 § 15. Virastohoidon ohjeiden mukaan kirkkoherra voi delegoida muistutustehtävän jollekin muulle työntekijälle. Kahden kuukauden säännöstä voidaan joustaa parilla viikolla, jos se on välttämätöntä kastejärjestelyjen vuoksi. Seurakunnan käytäntö voi kirkkohallituksen mukaan olla, että lapsen vanhempiin otetaan yhteyttä esimerkiksi kolmen kuukauden kuluttua syntymästä, mikäli lasta ei ole kastettu eikä merkitty väestötietojärjestelmään. Jos yhteyttä ei saada, asia siirretään maistraatin hoidettavaksi. Ks. Virastohoidon ohjeet 2017, 4.

24 Kirkkojärjestys 1055/1993, 2 § 17. Kaste voidaan järjestää kastettavan kodin ja seurakunnan tilojen lisäksi myös isovanhempien tai kummien luona, mökillä tai vaikka Puijon tornissa. Tästä esim. Rostedt 2003, 21; Vauvan ensimmäinen juhla 2019, 6.

jäsenyydestä eroamisesta. 12–15-vuotias voi liittyä kirkon jäseneksi, vaikka kukaan hänen vanhemmistaan tai huoltajistaan ei ole sen jäsen. Hänen uskonnollisen asemansa muutokset edellyttävät sekä hänen että hänen huoltajiensa yksimielisyyttä ja kaikkien allekirjoituksia. 15-vuotiaan ja sitä vanhemman kirkkoon liittyvän tulee saada tarpeellinen opetus ennen kastetta.²⁵

Papin tulee ottaa yhteyttä kastettavan kotiin hyvissä ajoin ennen kastetta toimituskeskustelun käymiseksi. Keskustelu voidaan käydä kastettavan kotona, seurakunnan tiloissa tai muussa sopivassa paikassa, ja siihen osallistuvat koko kastettavan perhe ja mahdollisuuksien mukaan myös kummit. Kastekeskustelussa puhutaan usein lapsen syntymästä, vanhemmuudesta ja perheen uudesta elämäntilanteesta, kasteen ajankohdasta, paikasta ja muista järjestelyistä, kasteen hengellisestä merkityksestä ja sen ilmenemisestä kastekaavassa, virsien ja kaavan muiden vaihtoehtoisten osien valinnasta, lapsen etu- ja sukunimeä sekä rekisteröintiä koskevista asioista, kristillisen kasvatuksen merkityksestä ja muodoista sekä kummeista ja heidän tehtävästään.²⁶

Kastekeskusteluissa keskustellaan pääsääntöisesti käytännön asioista. Kastetta ylemmässä pastoraalityössä tutkineen Arja Peltokedon mukaan perheen tavatessa papin lapsi on yleensä noin kuukauden ikäinen, jolloin perheen suurimmat kysymykset keskittyvät lapsen hoitamiseen. Keskustelu kasteen teologiasta ja kristillisestä kasvatuksesta ei useinkaan ole tilanteessa luontevaa tai perheen elämäntilanteesta nousevaa.²⁷

Siksi jotkut papit käsittelevät kasteen teologisia ja opetuksellisia teemoja kastekeskustelun sijaan vasta kastepuheessa. Esimerkiksi Kari Pekka Kinnunen²⁸ on todennut, ettei kastekeskustelu ole opettamisen paikka. Kastekeskustelussa keskeistä on perheeseen tutustuminen, jotta kastejuhlasta tulisi henkilökohtainen ja perheen näköinen. Kasteen merkitys tulee toimituksessa ymmärretyksi ja persoonallisesti koskettavaksi papin kastekeskustelussa saamien ja puheessa hyödyntämien virikkeiden kautta.²⁹

Kastekeskustelun ei kuitenkaan tarvitse olla pinnallinen. Kinnunen ottaa kastekeskustelussa esiin hyvinkin syvällisiä ja henkilökohtaisia kysymyksiä. Hän kysyy vanhemmilta, miten he ovat päätyneet valitsemiinsa kummeihin ja mitä he toivovat heiltä. Hän pyytää vanhempia kertomaan, mitä siunausta he Jumalalta pyytävät lapselleen kasteen yhteydessä. Esirukousta varten hän kysyy, mitä vanhemmat toivovat Jumalalta rukoiltavan lapselleen, perheelleen ja omaan elämäänsä.³⁰

Kun kysymyksessä on nuoren tai aikuisen kaste, toimituskeskustelu on osa hengellistä valmistautumista kasteeseen ja elämään kastettuna kristittynä. Siksi on tärkeää, että kastettava tulee kuulluksi ja on toimituskeskustelun täysivaltainen osapuoli.³¹

25 Virastonhoidon ohjeet 2017, 2–3.

26 Sinä olet kanssani 2006, 35–36.

27 Peltoketo, 42.

28 Kari Pekka Kinnunen on toiminut Korson kirkkoherrana 1996–2011 sekä kirkolliskokouksen jäsenenä 2008–2011.

29 Kinnunen 2015, 34.

30 Kinnunen 2015, 35.

31 Sinä olet kanssani 2006, 36.

Kirkon kastekäytännöissä ovat vuosituhansien aikana limittyneet teologiset ja käytännölliset kuten olosuhteisiin liittyvät seikat. Kastetoimituksessa ja siihen valmistautumisessa ihmisten henkilökohtaisella kohtaamisella ja vuorovaikutuksella on merkittävä rooli, mutta kastetta ei ole ilman teologisia perusteita ja Jeesuksen käskyä.

2.2 Kasteen teologia ja symboliikka

Kasteen teologiasta ja symboliikasta on runsaasti niin systemaattisen kuin käytännöllisenkin teologian alaan kuuluvaa kirjallisuutta. Seuraavassa kasteen teologiaa lähestytään nykyisin käytössä olevan vuonna 1999 hyväksytyn katekismuksen valossa.

Kaste kirkon tuntomerkinä

Katekismuksen mukaan kirkon jäseneksi tullaan kasteessa. Jumalan sana, kaste ja ehtoollinen ovat kirkon näkyviä tuntomerkkejä ja armonvälineitä, joita Pyhä Henki käyttää välittäessään Jumalan armon.³²

Sana ja sakramentit astuvat ekumeniikan professori Risto Saarisen mukaan luterilaisuudessa neljän klassisen tuntomerkin (yksi, pyhä, katolinen, apostolinen) rinnalle ja jopa niiden ohii siinä mielessä, että klassiset tuntomerkit ovat vähemmän sisällöllisiä kuin sana ja sakramentit. *Augsburgin tunnustuksen* kohta kirkosta (VII) ei ole ainoastaan yhteydessä apostoliseen uskontunnustukseen vaan myös helluntain kirkollisen yhteyden kuvaukseen (Apt. 2:40–42). Siinä kuvataan evankeliumin opetusta, joka johtaa kasteeseen ja kirkon jäseneksi tulemiseen. Kirkon elämä koostuu Apostolien tekojen mukaan (2:42) opetuksesta, ehtoollisesta ja yhteydestä (*koinonia/communio*). Luterilaisen kirkon tuntomerkit eivät syvimmältään ole mitään muuta kuin helluntaina syntyneen ensimmäisen ekklesian kuvaus.³³

Toteuttaakseen kirkon tehtävää seurakunta huolehtii jumalanpalvelusten pitämisestä, kasteen ja ehtoollisen toimittamisesta sekä muista kirkollisista toimituksista, kristillisestä kasvatuksesta ja opetuksesta, sielunhoidosta, diakoniasta ja lähetystyöstä sekä muista kristilliseen sanomaan perustuvista julistus- ja palvelutehtävistä” (Kirkkolaki 4 § 1). Nämä tehtävät eivät ole siinä mielessä pysyviä, että ne olisivat olleet olemassa ”aina”, vaan niillä on omat synty- ja kehityshistoriansa. Niitä voidaan kuitenkin pitää kristikunnalle yhteisinä ja luterilaiselle kirkolle välttämättöminä. Ilman kastetta ja ehtoollista sekä jonkinlaista jumalanpalveluselämää ei olisi perusteltua puhua kristillisestä kirkosta.³⁴

Kaste toimitetaan kolmiyhteisen Jumalan nimeen valamalla kastettavan päähän vettä kolme kertaa sekä lausumalla: ”Minä kastan sinut Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen

32 Katekismus 1999, kohta 20.

33 Saarinen 2016, 18–19.

34 Meriläinen 2016, 171.

nimeen.”³⁵ Jumalan nimeen vetoaminen osoittaa katekismuksen mukaan, että kaste on Jumalan työ, jota ihmisen ei tarvitse ansaita. Jumalan sanaan liitettyä kastevesi on pelastavaa vettä, joka pesee kastettavan puhtaaksi kaikesta synnistä. Lähetyskäskeyssä Kristus kehottaa tekemään kaikki kansat opetuslapsikseen kastamalla ja opettamalla.³⁶

Kaste on Kristuksen asettama sakramentti ja muiden kirkollisten toimitusten perusta. Kirkollisten toimitusten oppaan mukaan ylösnoussut Kristus antoi kirkon tehtäväksi johdattaa kaikki kansat hänen opetuslapsikseen kastamalla ja opettamalla. Vaikka ihminen syntyy ihmiskunnan yhteisen syillisyyden alaiseksi, kasteessa hänelle annetaan kaikki anteeksi ja hänet puetaan Kristuksen puhtauteen samalla, kun hänet otetaan Kristuksen ja hänen kirkkonsa yhteyteen. Pyhän Hengen avulla hän voi kasvaa luottamuksessa Kristukseen sekä elää hänen esimerkkinsä mukaisesti.³⁷

Kaste merkitsee Uuden testamentin mukaan uudestisyntymistä (Joh. 3:5; Tit. 3:5), Kristukseen pukeutumista (Gal. 3:27), syntien anteeksiantamista ja Pyhän Hengen saamista (Apt. 2:38), puhtaaksi pesemistä (Tit. 3:5), syntien pois pesemistä (Apt. 22:16), osallisuutta Kristuksen kuolemaan ja ylösnousemukseen (Room. 6:3–5; Kol. 2:12), Jumalan liittoa, joka perustuu Kristuksen ylösnousemukseen (1. Piet. 3:20–21), kastettujen muodostamaa Kristuksen ruumista (1. Kor. 12:12–13), erilaisia palvelutehtäviä, joiden avulla Kristus rakentaa kirkkoaan totuudessa ja rakaudessa (Ef. 4:4–16) sekä pelastusta, kun siihen liittyy usko (Mark. 16:16). Uudessa testamentissa korostetaan lisäksi kastetta Jeesuksen nimeen (Room. 6:3; Gal. 3:27; Apt. 2:38, 8:16, 10:48, 19:5).³⁸

Kaste koostuu Lutherin mukaan kolmesta osasta, jotka ovat merkki, sisältö ja usko. Kasteen merkki on Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimessä veteen upottaminen ja siitä ylös nostaminen. Tällaisena kaste on oikea ja todellinen merkki Jumalan armosta ja ilmentää hengellistä sisältöään kuolemisena pois synnistä ja ylösnousemisena Jumalan armoon. Kaste on armon vedenpaisumus, jossa Jumala yhdistyy kastettavan kanssa ja tulee yhdeksi hänen kanssaan. Kastevesi ei vain viittaa Jumalan armoon, vaan yhdistää kastetun Jumalaan, jolloin kasteessa syntyy armon lapsi ja vanhurskauden ihminen.³⁹

Kaste ei ole mitään muuta kuin Jumalan sana vedessä, Jumalan itsensä asettama –, eli kuten Paavali sanoo: ”vedellä peseminen sanan kautta”, ja kuten Augustinus sanoo: ”Sana liittyy aineeseen ja niin syntyy sakramentti” (Accedat verbum ad elementum et fit sacramentum).⁴⁰

Kaste vaikuttaa syntien anteeksiannon, vapauttaa kuoleman ja Perkeleen vallasta sekä antaa iankaikkisen autuuden kaikille, jotka uskovat Jumalan sanat ja lupaukset. Joka uskoo ja kastetaan, se pelastuu, mutta joka ei usko, se tuomitaan kadotukseen (Mark. 16:16).⁴¹

35 Kirkollisten toimitusten kirja 2003, Kaste, kohta 13; Hätäkaste, kohta 1; Nuoren ja aikuisen kaste, kohta 13; Kaste jumalanpalveluksen yhteydessä, kohta *Kaste*.

36 Katekismus 1999, kohta 34.

37 Sinä olet kanssani 2006, 31–32.

38 Sinä olet kanssani 2006, 31–32.

39 Luther 1991, 9, 29; Grönvik 1968, 55–73, 90–93.

40 Tunnustuskirjat (Schmalkaldenin opinkohdat) 274 (Kaste), 1.

41 Grönvik 1968, 94–95; Tunnustuskirjat (Vähä katekismus) 309, 5–8.

Ilman Jumalan sanaa vesi on kuitenkin pelkkää vettä. Jumalan sanaan liittyessään siitä tulee kaste, armoa tulviva elämän vesi ja uudestisyntymisen pesu Pyhässä Hengessä (Tit. 3:4–7). Pelastusta ei saa aikaan vain vesi, vaan veteen liittyvä ja vedessä oleva Jumalan sana sekä Jumalaan luottava usko.⁴² Kastevesi on Ison katekismuksen mukaan jumalallista, pyhää ja pelastavaa vettä, koska siihen liittyvät Jumalan sana ja käsky, jotka pyhittävät sen. Jumala itse luovuttaa kasteveteen kunniansa ja panee siihen valtansa ja voimansa.⁴³

*Näin usko siis kiinnittää koko huomion veteen. Se uskoo, että vesi on kaste, täynnä pelkkää pelastusta ja elämää, ei kuitenkaan sinänsä, tästähän on jo kylliksi puhuttu, vaan sen vuoksi, että vesi on yhdistynyt Jumalan sanaan ja asetukseen ja että Jumalan nimi on liittynyt veteen. Kun uskon tämän, en silloin usko mihinkään muuhun kuin Jumalaan, joka on antanut ja istuttanut veteen sanansa ja joka tarjoaa meille tämän ulkonaisen aineen, jotta me siihen tarttumalla voisimme tarttua tuohon aarteeseen.*⁴⁴

Vesikaste merkitsee, että vanha ihminen on jokapäiväisessä katumuksessa ja parannuksessa upotettava ja surmattava kaikkine synteineen ja himoineen. Sen tilalle pitää joka päivä nousta ylös uusi ihminen, joka elää Jumalalle vanhurskaana ja puhtaana (Room. 6:3–4).⁴⁵

Kun kastetaan Jumalan nimeen, kastetta eivät suorita ihmiset, vaan Jumala itse. Kaste on Jumalan oma teko, vaikka sen välikappaleena on ihmiskäsi.⁴⁶ Augsburgin tunnustuksen mukaan kirkossa ei kukaan saa hoitaa sakramenteja eikä julkisesti opettaa ilman asianmukaista kutsumista.⁴⁷

Kasteeseen liittyy aina opetus. Tämä lausutaan myös kaste- ja lähetyskäskyssä, joka puolestaan luetaan jokaisessa kastetoimituksessa:⁴⁸

Minulle on annettu kaikki valta taivaassa ja maan päällä. Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni: kastakaa heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen ja opettakaa heitä noudattamaan kaikkea, mitä minä olen käskenyt heidän noudattaa. Ja katso, minä olen teidän kanssanne kaikki päivät maailman loppuun asti. (Matt. 28:18–20)

42 Grönvik 1968, 81–84; Tunnustuskirjat (Vähä katekismus) 310, 9–10.

43 Tunnustuskirjat (Iso katekismus) 401, 14–15, 17; Grönvik 1968, 84–90.

44 Tunnustuskirjat (Iso katekismus) 403, 29.

45 Grönvik 1968, 94–100; Tunnustuskirjat (Vähä katekismus) 310, 12–14.

46 Grönvik 1968, 112–114; Tunnustuskirjat (Iso katekismus) 401, 10.

47 Tunnustuskirjat (Augsburgin tunnustus) 56, XIV Kirkollinen järjestys. Tämä Tunnustuskirjan kohta haastettiin talvella 2008, kun Luther-säätiön piirissä toimitettiin kasteita, joiden toimittajalla ei ollut pappis-oikeuksia missään kirkossa. Kastetoimitukset eivät liittäneet kastettua minkään kirkon yhteyteen. Vedellä valelu oli toimitettu vettä käyttäen kolmiyhteisen Jumalan nimeen, mutta initiaatio kirkon yhteyteen jäi puuttuvien pappis-oikeuksien vuoksi toteutumatta. Kasteen toimittanut pappi jätti kastedokumentit allekirjoittamatta, koska tarkoitus oli, että lapset liitetään Suomen evankelis-luterilaisen kirkon jäseneksi josakin sen seurakunnista. Syntyneitä tilannetta ovat kuvanneet seikkaperäisesti Jolkkonen 2009 ja Saarinen 2009.

48 Kirkollisten toimitusten kirja 2003, Kaste, kohta 11; Hätäkasteen vahvistaminen, kohta 11; Nuoren ja aikuisen kaste, kohta 10; Kaste jumalanpalveluksen yhteydessä, kohta *Kastekäsky*.

Lutherin mukaan kastekäsky (Matt. 28:18–20 ja Mark. 16:16) velvoittaa kirkkoa kastamaan. Kaste perustuu Kristuksen valtuutukseen.⁴⁹

Kasteen oikeutus riippuu Antti J. Pietilän⁵⁰ mukaan siitä, ”onko olemassa edellytyksiä saattaa kastettavat tai kastetut opetuslapsen asemaan”. Kasteen ehto voi jäädä toteutumatta, jos lapsi ei saa kristillistä kasvatusta ja opetusta.⁵¹ Erityisesti lapsikasteen yhteydessä seurakunnalta edellytetään uskoa ja esirukousta.⁵²

Kastettua ei ole tarkoitettu elämään yksin, vaan kirkon ja toisten kastettujen yhteydessä. Kummijärjestelmä on ollut yksi kirkon keino tukea ensin kasteelle valmistautuvaa aikuista, myöhemmin kastettua lasta. Kasteeseen liittyvä opetustehtävä velvoittaa kirkkoa, eikä sitä voi delegoida pelkästään vanhemmille ja kummeille.

Kaste ja usko

Katekismuksen mukaan kasteessa Jumala kutsuu kastettavan nimeltä omakseen. Jeesus käski tuomaan luokseen lapsia, koska Jumalan valtakunta kuuluu lasten kaltaisille. Vanhemmat tuovat lapsen kastattavaksi ja rukoilevat yhdessä kummien kanssa lapsen puolesta. Kasteen arvo ei kuitenkaan riipu ihmisen asenteesta, sillä kaste ja usko ovat Jumalan tekoja ihmisessä. Kasteessa annetaan kaikki anteeksi ja kastettu puetaan Kristuksen puhtauteen. Pyhä Henki synnyttää kastetun uudesti ja lahjoittaa uskon, jolla hän voi tarttua kasteen lupauksiin.⁵³

Kasteen vaikutus on sekä hetkellinen että elämänmittainen. Lutherin mukaan kaste antaa jo toimitettaessa Jumalan armon eli yhdistää Kristukseen. Hetkellisen vaikutuksen tulee toteutua uskossa ja elämässä.⁵⁴

Kasteessa pieni lapsi saa vuodatetun uskon (*fides infusa*). Sanan ja uskon tavoin sakramentti voi ”muuttaa” niin lapsen kuin myös kenen tahansa jumalattoman ihmisen. Jumalan sanan ”voima” kykenee muuttaman epäuskoisen sydämen, ja siksi kasteessa saatu usko muuttaa, puhdistaa ja uudistaa kastettavan lapsen. Jumalan teot tulevat ennen ihmisten tekoja.⁵⁵

Luther ei ymmärrä uskoa ihmisen oman aloitteellisuuden tuotteeksi, vaan Jumalan vaikutukseksi ihmisessä. Ihmisen tekojen tilalle tulee sakramenteissa Jumalan teko. Sakramentin toimittaminen (*opus operatum*) ei saa muuttua ihmisen ansiolliseksi teoksi, vaan se on Jumalan vaikuttama teko, jossa ihmiselle sakramentaalisesti lahjoitetaan vanhurskaus ilman hänen omaa asennoitumistaan.⁵⁶ Siksi Lutherin mukaan ”kaikki lapset kasteessa” uskovat.⁵⁷

49 Jolkkonen 2000, 335; Tunnustuskirjat (Iso katekismus), 332, 21–22.

50 Antti J. Pietilä oli Helsingin yliopiston dogmatiikan ja siveysopin professori 1919–1932.

51 Pietilä 1932, 326.

52 Grönvik 1988, 49.

53 Katekismus 1999, kohta 35.

54 Huovinen 2001, 264.

55 Huovinen 2001, 265.

56 Huovinen 2001, 268.

57 Huovinen 1991, 118.

*Tuomme lapsen kasteelle ajatellen ja toivoen, että hän uskoisi. Me myös rukoilemme, että Jumala antaisi hänelle uskon. Mutta emme me tähän hänen kastettaan perusta, vaan yksinomaan siihen, että Jumala on käskennyt kastaa. Miksi näin? Koska me tiedämme, ettei Jumala valehtele. Minä saatan erehtyä ja pettää, samoin saattavat lähimmäiseni ja kaikki ihmiset. Mutta Jumalan sana ei voi erehtyä.*⁵⁸

Kasteen vaikutus perustuu kasteessa läsnä olevaan Kolmiyhdyteiseen Jumalaan. Kasteessa kaikki Kolminaisuuden läsnä olevat persoonat vaikuttavat ihmisen pelastumisen kukin tavallaan: Isä tekee ”hyvän omantunnon liiton” kastettavan kanssa (1. Piet. 3:21), kastettava pukeutuu Kristukseen (Gal. 3:27) ja Pyhä Henki uudestisyntyyttää ja uudistaa kastetun (Tit. 3:5). Kasteessa Kristuksessa oleva pelastus sovelletaan jokaisen kastettavan kohdalle, jolloin ihminen tulee osalliseksi Kristuksen vanhurskaudesta.⁵⁹

*Sen tähden ei kenenkään tule kerskailla teoistaan, koska ketään ei vanhurskauteta sen nojalla, mitä hän on tehnyt. Mutta sillä, joka on vanhurskas, vanhurskaus on lahjana, koska hän kasteessa pestynä on tullut vanhurskaaksi. Usko siis tekee meidät vapaiksi Kristuksen veren kautta, sillä autuas on se, jolle synti annetaan anteeksi ja armo annetaan lahjaksi.*⁶⁰

Jumala työskentelee aktiivisesti Pyhän Hengen avulla ihmisen uskon ja taivaallisten lahjojen säilymisen puolesta. Ilman tätä Jumalan työtä ihmisen oma työ Jumalan sanan harjoittamiseksi on hyödytöntä.

*Sen jälkeen kun Jumala on Pyhän Hengensä kautta kasteessa sytyttänyt ja vaikuttanut oikean uskon ja Jumalan tuntemuksen alun, meidän on häneltä lakkaamatta pyydettävä, että hän samalla Hengellään ja armollaan varjelisi meissä uskon ja taivaalliset lahjansa, vahvistaisi niitä päivästä päivään ja säilyttäisi ne loppuun saakka Jumalan sanan joka-päiväisen lukemisen ja harjoittamisen avulla. Ellei Jumala itse ole opettajamme, emme voi opiskella emmekä oppia mitään sellaista, mikä on hänelle mieleen sekä meille itsellemme ja ympärillämme oleville hyödyksi.*⁶¹

Sakramentti saa Lutherin mukaan merkityksensä siihen kätkeytyä lupauksesta, johon liittyy aina usko. Lupaus ei toteudu ilman uskoa, eikä usko synny ilman lupautta. Lupaus ja usko ovat vuorovaikutuksessa keskenään: usko ei ole ihmisen oma valinta, jolla hän ”vahvistaa” lupauksen. Lupauksen ja uskon suhde tulee ymmärrettäväksi vain, mikäli usko nähdään Jumalan tekona. Sakramenttien välityksellä Jumala synnyttää uskon.⁶²

Kaste antaa sen vuoksi jokaiselle kristitylle koko elämän ajaksi riittämiin oppimista ja harjoittamista. Hänellä on jatkuvasti täysi työ uskoa lujasti se, minkä kaste lupaa ja vaikuttaa: voitto Perkeleestä ja kuolemasta, syntien anteeksiantamus, Jumalan armo, Kristus

58 Tunnustuskirjat (Iso katekismus) 406, 57.

59 Vainio 2003, 70–71.

60 Tunnustuskirjat (Augsburgin tunnustuksen puolustus) 105, 103. Kohta on lainaus kirkkoisä Irenaeukselta.

61 Tunnustuskirjat (Yksimielisyyden ohje) 476–477, 16.

62 Repo, M. 1991, 44–45.

*kaikkinensa ja Pyhä Henki lahjoinensa. Se antaa niin ylenpalttisen runsaasti, että heikko luonto sitä ajatellessa alkaa väkisinkin epäillä, voiko tämä olla totta.*⁶³

Koska usko on Jumalan teko, lapsi ei ole siitä aikuista kauempana. Uskoa ei saa aikaan järki, mutta turmeltuneessa järjessä voi piillä petos. Lutherin mukaan lapsi on jopa lähempänä uskoa kuin aikuinen, koska lapsessa ei ole mitään antropologisia ominaisuuksia eikä mahdollisuuksia, joiden varaan usko voisi rakentua. Siksi lapsen usko on täydellisempi kuin aikuisen ja lapsen kaste kaikkein varmin kaste.⁶⁴

*Sanopa, rakas ystävä, mitä hyötyä uskolle ja Jumalan sanalle on järjestä. Sehän juuri vastustaa uskoa ja Jumalan sanaa niin voimakkaasti, ettei se salli kenenkään tulla uskoon eikä sietää Jumalan sanaa, ellei sitä ensin sokaista ja häpäistä. Ihmisen täytyy kuolla sille ja tulla suorastaan narriksi, jopa järjettömämmäksi ja ymmärtämättömämmäksi kuin pieni lapsi, jos mieli tulla uskovaksi ja saada Jumalan armon.*⁶⁵

Lutherin mukaan kenenkään toisen vieras usko ei voi ihmistä auttaa, vaan jokaisen täytyy itse uskoa.⁶⁶ Lapsen uskoa hän perustelee niin sanotulla lasten evankeliumilla (Mark. 10:13–16): Kristus käskää tuomaan lapset luokseen, ottaa heidät syliinsä ja antaa heille taivaan valtakunnan. Kristuksen siunaus ja lupaus antavat sen, minkä ilmaisevat, ja siksi saadessaan Jumalan valtakunnan lapset saavat oman uskon. Lapsikaste on varmin Kristuksen sanan vuoksi, jonka mukaan hän käskää tuoda lapset luokseen. Kehittyneen järkensä vuoksi aikuiset saattavat tulla kasteelle petollisin aikein, mutta lapsissa ei voi olla petosta heidän salatun ymmärryksensä tähden. Tuodessaan lapsen kasteelle vanhemmat ja kummit saavat aikaan sen, että lapset siunataan ja he saavat taivaan valtakunnan. Tämä toteutuu heidän uskonsa vuoksi.⁶⁷

Usko on Lutherin mukaan sekä Jumalan lahja että ihmisen ”teko”. Usko, joka yhdistää ihmisen Kristukseen, on olemukseltaan lahjaa, jonka ihminen saa ensimmäisessä vanhurskaudessa. Uskon lahjaa seuraavat ”muut teot” eli toinen vanhurskaus. Tähän ihmisen omaan vanhurskauteen kuuluvat uskon teot eli hedelmät. Usko itsesään on lahja, *opus Dei*, ja siksi usko on ”tekojen opettaja” (*magistra operum*). Muut teot Jumala vaikuttaa meidän kanssamme ja kauttamme, mutta uskon hän vaikuttaa meissä ja ilman meitä.⁶⁸

Jumala on antanut jokaiselle pyhälle oman erityisen tavan ja armon, jolla kukin noudattaa omaa kastettaan. Mutta kasteen ja sen sisällön hän on asettanut kaikille yhteiseksi ohjeeksi. Jokaisen tulee omassa säädyssään koetella itseään ja etsiä ne tavat, joita noudattamalla

63 Tunnustuskirjat (Iso katekismus) 404, 41–43.

64 Luther 1991, 57–58, 81, 143; Grönvik 1968, 102–104, 154–166.

65 Luther 1991, 77.

66 Luther 1991, 17.

67 Luther 1991, 18–19; Grönvik 1968, 167–172.

68 Huovinen 1991, 49–52.

*hän parhaiten toteuttaa kastettaan; kuolettamalla syntiä ja kuolemalla Kristuksen taakka tulee kevyeksi ja suloiseksi.*⁶⁹

Lutherin mukaan ainoa tapa tulla hurskaaksi on kaste ja kasteen vaikutus eli kärsiminen ja kuoleminen. Ellei tätä halua, ei tiedä, mistä edes on kysymys, eikä aiokaan tulla hurskaaksi.⁷⁰ Usko on aina vajavaista, mutta kasteesta ei puutu mitään. Usko voidaan myös menettää, mutta kaste kestää, sillä mikä on tehty Jumalan käskyn mukaan, pysyy ja myös tulee pysymään.⁷¹

*Sinut on siis kerran kastettu sakramentaalisesti, mutta sinun on aina tultava kastetuksi uskolla, aina kuoltava ja aina tultava eläväksi. Kasteen vesi on kerran peittänyt koko ruumiisi ja luovuttanut sen jälleen takaisin. Samalla tavalla kasteen vaikutuksen tulee niellä koko elämäsi, ruumiisi ja sielusi, ja antaa se viimeisenä päivänä takaisin, puetuna kirkkauden ja kuolemattomuuden pukuun. Emme siis milloinkaan voi elää ilman kastetta, emme ilman sen merkkiä emmekä ilman sen vaikutusta. Pikemminkin meidän on tultava kastetuiksi yhä enemmän ja enemmän, kunnes viimeisenä päivänä täydellisesti täytämme merkin.*⁷²

Kasteessa annettu Jumalan lupaus pysyy Lutherin mukaan aina. Tämä lupaus on valmis ottamaan kastetut vastaan, kun he palaavat. Jumalan lupaus varjelee ihmisen niin, että vaikka kaikki muu sortuisi, se ei häntä petä, kunhan hän vain luottaa siihen. Luther on vakuuttunut siitä, että kastettu ei voi tuhota pelastustaan, vaikka tahtoisikaan hänellä olisi kuinka suuria syntejä – paitsi jos hän kieltäytyy uskomasta. Kaste ei tule milloinkaan turhaksi.⁷³

Mutta vaikka ihmiseltä puuttuisikin oma usko, ei se tee kastetta vääräksi. Kaste pysyy oikeana, vaikka se olisi otettu väärin vastaan. Kaste pysyy aina oikeana, vaikka ihminen tekisi syntiä tuhat kertaa vuodessa. Riittää, että hän sen jälkeen tekee parannuksen ja uskoo. Usko on aina vajavaista, mutta kasteesta ei puutu mitään.⁷⁴

*Eläessäsi katumuksessa sinä siis harjoitat kastetta, joka ei ainoastaan julista uutta elämää, vaan myös vaikuttaa sen. Kaste aloittaa sen ja edistää sitä. Kasteessa näet annetaan armo, henki ja voima, jotka nujertavat vanhaa ihmistä, niin että uusi pääsee nousemaan esiin ja vahvistumaan. Siksi kaste pysyy aina voimassa. Vaikka joku meistä luopuisikin siitä ja lankeaisi syntiin, meillä on kuitenkin aina avoin tie siihen takaisin, jotta vanha ihmisemme saataisiin jälleen nujerretuksi. [...] Katumus ei siis ole mitään muuta kuin paluuta takaisin kasteeseen, jotta siinä jo alkanut uusi elämä, josta on luovuttu, parantuisi entiselleen ja menestyisi.*⁷⁵

69 Luther 1991, 36.

70 Luther 1991, 35.

71 Luther 1991, 112–113.

72 Luther 1991, 54–55.

73 Luther 1991, 12.

74 Luther 1991, 17, 22.

75 Tunnustuskirjat (Iso katekismus) 408, 75–79.

Jorma Laulajan⁷⁶ mukaan kaste on vahva lohdutus omaa uskoaan epäilevälle tai uskonnollisten vaatimusten helteessä elävälle kristitylle (1. Piet. 3:14). Kasteen äärellä on tärkeää pysähtyä, kun ihminen ahdistuu sisäisten syytösten alla tai väsyä etsimään Jumalan ja ihmisten hyväksyntää. Jumala hyväksyy ihmisen kokonaan Kristuksen tähden, hän on jo vastannut pelastusta koskevaan kysymykseen. Kaikki on jo sovitettu ja kaikki on annettu anteeksi.⁷⁷

Kaste on muiden kirkollisten toimitusten tavoin uskontunnustus, jossa kirkon usko puetaan sanoiksi ja symbolisiksi teoiksi. Jokainen toimitus on sekä kirkon uskontunnustus että siihen osallistuvien henkilökohtainen uskontunnustus. Vaikka toimitukseen osallistuminen sinänsä ei ole merkki uskosta, se on kuitenkin merkki siitä, ettei siihen osallistuva halua vetäytyä kirkon yhteydestä. Kirkollisten toimitusten tunnustusluonne vahvistuu erityisesti kristikunnan sekularisoituessa.⁷⁸

Myös ne, jotka ovat uskossa ennen kastetta tai tulevat kasteessa uskoon, saavat uskon ulkonaisten, edeltävän sanan välityksellä. Aivan samoin on täysi-ikäisten täytynyt ensin kuulla, että ”se joka uskoo ja kastetaan, pelastuu”, vaikka he alkuun jäisivätkin epäuskoon ja vasta vuosikymmenen kuluttua saisivat Hengen ja kasteen.”⁷⁹

Kirkko uskoo ja rukoilee kastettavan puolesta. Vieras usko (*fides aliena*) auttaa kastettavaa, ja tämä tulee osalliseksi sakramentin vaikutuksesta. Sakramentin vaikutus vastaanottajaan toteutuu riippumatta hänen valmistautumisestaan, ja siksi sakramentit ovat vaikuttavia merkkejä (*signa efficacia*).⁸⁰

Mutta minä olen samaa mieltä kuin kaikki muutkin, että lapsia auttaa vieras usko, nimittäin niiden usko, jotka tuovat heidät kasteelle. Sillä kuten Jumalan sana, kun sitä saarnataan, on voimallinen muuttamaan myös jumalattoman sydämen, vaikka se onkin vielä välinpitämättömämpi ja kykenemättömämpi kuin pikkulapsen, siten myös vuodatettu usko – kasteelle tuovan ja uskovan Kirkon rukouksen kautta, jolle kaikki on mahdollista – muuttaa, puhdistaa ja uudistaa lapsen. Enkä epäilisi sitä, että mikä tahansa sakramentti voi muuttaa myös jumalattoman aikuisen, jos vain kirkko samalla tavalla rukoilee ja tuo hänet Jumalan luo. Näinhän evankeliumi kertoo halvaantuneesta, joka parantui vieraan uskon avulla.”⁸¹

Kaste on portti uskoon ja kristittynä elämiseen. Lehtosen mukaan varhaisessa kristillisyydessä kaste oli uskonelämän lähtökohta, lapseksi ottaminen, Jumalan kansaan istuttaminen, kutsumus. Usko oli välttämätön lahjan vastaanottamisessa ja käyttämisessä. Vasta uskossa kasteen lahja ja kutsumus tuli käytäntöön.⁸²

76 Jorma Laulaja toimi Lapuan hiippakunnan piispana 1995–2004.

77 Laulaja 2003, 215.

78 Lempiäinen 2004, 13–14.

79 Tunnustuskirjat (Schmalkaldenin opinkohdat) 276, 7.

80 Repo, M. 1991, 46.

81 Luther 1991, 59.

82 Lehtonen 1931, 103.

Seurakunnan tehtävä on tukea kristityn elämää ja siihen liittyviä päätöksiä. Seattlen luterilaisen seurakunnan kirkkoherran Paul E. Hoffmanin mukaan vanhemmat tarvitsevat kuitenkin ohjausta tai neuvontaa (*counseling*) ennen lapsensa kastetta. Kaste on yksi merkittävimmistä päätöksistä, jotka vanhemmat tekevät lapsensa puolesta. Seurakunnan tehtävä on valmistaa jäseniään tähän päätökseen ja kertoa, mitä se sisältää.⁸³

Usko saattaa joskus tuntua vaatimukselta ja suoritukselta, jota kirkko tai Jumala odottaa ihmiseltä, mutta lapsikasteen yhteydessä korostuu usko Jumalalta saatuna lahjana. Kun uskon esikuvana ovat lapset, uskominen vaatii pikemminkin heittäytymistä, luottamusta ja yhteisön tukea kuin älyllistä huippusuoritusta.

Kaste ja uusi elämä

Katekismuksen mukaan kasteessa Jumala liittää kastetun Kristuksen kuolemaan ja ylösnousemukseen. Jumalan Poika on kuollut kaikkien kastettujen puolesta, ja hänen voittonsa kuolemasta antaa osallisuuden uuteen elämään. Kerran saatu kaste kantaa läpi elämän ja velvoittaa luottamaan yksin Kristukseen sekä elämään hänen esimerkkinsä mukaisesti. Kasteen liitto on varma uskon horjuessa, ja siksi kasteen armoon turvatessa ei tarvitse tehdä parannusta omin voimin. Pyhä Henki kitkee kastetusta joka päivä itsekkyyttä ja herättää uskon ja rakkauden. Siksi kaste antaa rohkeuden sekä elää että kuolla.⁸⁴

Augsburgin tunnustuksen mukaan kaste on välttämätön pelastukseen ja Jumalan armo annetaan kasteen välityksellä. Kasteen kautta lapset annetaan Jumalan huomaan ja otetaan Jumalan armoon. Siksi lapset tulee kastaa.⁸⁵

*[Kastetta koskevassa yhdeksännessä uskonkohdassa tunnustamme, että] kaste on välttämätön pelastukseen, että lapset tulee kastaa ja ettei lapsikaste ole pätemätön, vaan välttämätön ja tehokas pelastuksen saavuttamiseksi.*⁸⁶

*Eihän ketään sitä varten kasteta, että hänestä tulisi ruhtinas, vaan niin kuin sana kuuluu, että hän pelastuisi. Pelastuminen taas, kuten hyvin tiedämme, ei ole mitään muuta kuin vapautumista synnin, kuoleman ja Perkeleen vallasta, pääsy Kristuksen valtakuntaan ja iankaikkinen elämä hänen kanssaan.*⁸⁷

*Vakaumuksemme mukaan lapset on kastettava, sillä hekin kuuluvat luvatus ja Kristuksen kautta toteutuneen lunastuksen piiriin. Kirkon tulee tehdä heidät osallisiksi kasteesta ja lunastuksesta.*⁸⁸

83 Hoffman 2012, 38.

84 Katekismus 1999, kohta 36.

85 Tunnustuskirjat (Augsburgin tunnustus) 55, 1–2; Grönvik 1968, 161–172.

86 Tunnustuskirjat (Augsburgin tunnustuksen puolustus) 156, 1.

87 Tunnustuskirjat (Iso katekismus) 402, 25–26.

88 Tunnustuskirjat (Schmalkaldenin opinkohdat) 274 (Kaste), 4.

Kasteen vaikutus on Lutherin mukaan pelastus, joka puolestaan on osallisuutta Kristuksen persoonaan ja työhön sekä vapautumista synnin, kuoleman ja perkeleen vallasta. Kaste välittää Jumalan armon eli Kristuksen ja Pyhän Hengen lahjoineen. Kaste on ”uudestisyntymisen pesu”, Jumalan uusi luomisteko *ex nihilo*, jossa vanhan ihmisen rinnalle syntyy kokonaan uusi ihminen (*Christus in nobis*). Siksi kristityn on palattava joka päivä kasteen lahjaan ja uuden ihmisen työnnettävä vanha ihminen pois. Kuolemassa tapahtuu täydellinen uudistuminen, kun kasteessa annettu armo kantaa lopulliseen pelastukseen.⁸⁹

Sakramentit ovat konkreettisia, hengellisesti vaikuttavia merkkejä reaalisesta tapahtumasta. Kasteessa tapahtuu todellinen kuolema ja ylösnousemus Kristuksen kanssa.⁹⁰

Sakramentin kannalta katsottuna ihminen on synnitön ja viaton, koska hänellä on Jumalan merkki eli kaste. Kaikki kastetun synnit ovat kuolleet ja hän voi elää puhtaana ja synnittömänä sekä kuolla armossa ja nousta ylös viimeisenä päivänä. Mutta tämä ei ole vielä lopullisesti toteutunut ja koska ihminen elää syntisessä lihassa, hän on vasta alkanut tulla puhtaaksi ja viattomaksi.⁹¹

*Niin muodoin on olemassa iso ero kastetun ja kastamattoman ihmisen välillä. Pyhän Paavalin mukaan kaikki, jotka on kastettu, ovat ”Kristuksen päällensä pukeneet” (Gal. 3) ja ovat siis todella uudestisyntyneet. Siksi heillä on nyt myös **arbitrium liberatum** eli, kuten Kristus sanoo, heidät on tehty uudestaan vapaiksi. Niinpä he eivät ainoastaan kykene kuulemaan sanaa vaan myös suostumaan siihen – heikosti tosin – ja ottamaan sen vastaan. Koska me näet tässä elämässä saamme vasta Hengen ensimmäiset hedelmät eikä uudestisyntyminenkään ole meissä kuin alullaan, jatkuu myös valituissa, todella uudestisyntyneissä ihmisissä lihan sota Henkeä vastaan.*⁹²

Pyhä Henki toimii sakramenttien välityksellä tehden Kristuksen läsnäolevaksi. Kaste on Jumalan läsnäolon merkki.⁹³

*Sakramentit ovat oikeassa käytössä, kun Pyhä Henki niiden välityksellä pyhittää kristittyjä eli antaa syntien anteeksiantamuksen, synnyttää uskon ja tunnustautumisen kristityksi. Tämä kaikki tapahtuu, koska sakramentit välittävät itse Kristuksen uskossa läsnäolevaksi.*⁹⁴

Kasteen vaikutus on uusi elämä, joka toteutuu kasteen hetkellä synnin hävittämisenä ja kasteessa saadun voiman käynnistämänä parannuksena koko elämän ajan. Ensimmäinen vanhurskaus käynnistää toisen vanhurskauden, ja tämä hedelmää tuottava usko takaa, että kaste ei ole vain ulkonainen merkki. Kirkon tuntomerkinä kaste luo uutta elämää.⁹⁵

89 Pihkala 1986, 20–21.

90 Repo, M. 1991, 44–45.

91 Luther 1991, 28–29.

92 Tunnustuskirjat (Yksimielisyyden ohje) 485–486, 67.

93 Grönvik 1968, 173–181.

94 Repo, M. 1991, 37.

95 Repo, M. 1991, 48.

Juuri tällä tavoin kaste ja Herran ehtoollinen ovat merkkejä, jotka tavan takaa kehottavat, rohkaisevat ja vahvistavat pelokkaita yhä lujemmin uskomaan, että synnit annetaan heille anteeksi. Aivan sama lupaus on piirrettyä ja kuvattuna hyviin tekoihin, jotta nämä teot kehottaisivat meitä yhä lujemmin uskomaan. Toisaalta ne, jotka eivät harjoita hyviä tekoja, eivät kannusta itseään uskomaan, vaan halveksivat lupauksia.⁹⁶

Lutherille kaste ei ole pelkkä merkki tai lupaus pelastuksesta, vaan se on pelastuksen vaikuttava armonväline, joka vapauttaa synnistä, uudestisyntyttää ja saa aikaan ihmisen uudistuksen. Lutherista poiketen useimmat puhdasoppiset luterilaiset painottivat tätä kuitenkin vain lasten kohdalla. Kastetta ei Lutherin tavoin käsitellä aikuisen uskon jatkuvana perustana eikä oman kasteen muistamista uskon vahvistuksena. Melanchtonilaisella linjalla pelastusta tarkasteltiin imputaationa eli syntien anteeksi-antamuksena, jonka vastaanottajana toimii Kristuksen kuuliaisuuden itselleen omistava usko. Ihmisen sisäiset muutokset, kuten kaste ihmisessä tapahtuvana uuden syntymän ja pahan vallasta vapauttamisen välineenä, oli suljettu vanhurskauttamisen ulkopuolelle. Siksi kasteen tuomaa uudestisyntymistä, uskoa ja vanhurskautta ei pystytty liittämään saumattomasti toisiinsa, ja tästä syystä luterilaisuus joutuu edelleen tasapainottelemaan kasteen ja uskon toisistaan erottavan teologian kanssa. Uskonratkaisu uskonelämää jäsentävänä tekijänä korostuu, ja armonlupauksen efektiivinen vaikutus jää odottamaan tulevaisuudessa tapahtuvaa kääntymystä.⁹⁷

Piispa Matti Revon mukaan pyhitys on primaarisesti tulemista Jumalan armahtamaksi uskossa. Usko tulee näkyviin rakkauden muodossa, ja siksi pyhitys on sekundaarisesti Kristuksen toiminnan ilmenemistä seurakuntaruumiin jäsenissä. Tämä ei kuitenkaan koskaan ole ihmisen oman ahkeroinnin tulosta, eikä irrallaan lahjaksi saadusta vieraasta vanhurskaudesta, vaan se on aina alussa ja sidoksissa uskossa omistettuun Kristuksen pyhyyteen. Kirkon jäsenyys on siksi jatkuvaa paluuta kasteen armoon.⁹⁸

Kasteessa Pyhä Henki vie ihmisen kristikunnan yhteyteen (*communio christianorum*) ja pyhien yhteisöön (*communio sanctorum*). Tämä tapahtuu siksi, että Lutherin mukaan Pyhän Hengen tehtävänä on lahjoittaa Kristus ja hänen pelastustekonsa evankeliumin saarnan välityksellä. Hengellisen elämän perustana on osallisuus kirkon hengellisiin aarteisiin, mikä merkitsee kasteessa saatujen aarteiden jatkuvasti syvenevää omistamista evankeliumin, sakramenttien ja niiden synnyttämän uskon avulla.⁹⁹

Kasteen oikea käyttö (*usus*) ja sen pysyvä merkitys kristityn elämässä liittyy joka-päiväiseen kilvoitteluun. Kasteen velvoitus kestää koko elämän.¹⁰⁰

Se [kaste] merkitsee, että meissä oleva vanha ihminen on jokapäiväisessä katumuksessa ja parannuksessa upotettava ja surmattava kaikkine synteineen ja pahoine himoineen, ja

96 Tunnustuskirjat (Augsburgin tunnustuksen puolustus) 129, 276.

97 Juntunen & Vainio 2002, 364; Nüssel 2000, 160–168.

98 Repo, M. 1991, 51.

99 Peura 2003, 165–166.

100 Jolkkonen 2000, 335.

*sen tilalle pitää joka päivä tulla esiin ja nousta ylös uusi ihminen, joka iankaikkisesti elää Jumalalle vanhurskaana ja puhtaana.*¹⁰¹

Suomessa yleensä ihmisen elämän alkuvaiheessa saadulla kasteella on paitsi elämänikäinen myös tulevaan elämään kantava vaikutus. Kasteen armo säilyy iankaikkisuuteen saakka.

Kaste ja seurakuntayhteys

Katekismuksen mukaan ehtoollisella Kristuksen ruumis ja veri vahvistavat kasteessa alkanutta hengellistä elämää. Ehtoollista nauttimalla kristitty pysyy Kristuksessa ja Kristus pysyy kristityssä.¹⁰²

Sekä kasteella että jumalanpalveluksella on pelastushistoriallinen merkitys. Pelastushistoria on todellisuus, joka jatkuu paikallisseurakunnan kasteessa ja jumalanpalveluksessa. Niissä Jumala itse on läsnä ja antaa itsensä lahjana seurakunnalle.¹⁰³

Vaikka Jumala ottaa kasteessa omakseen nimeltä mainiten, ketään ei kasteta vain yksittäiseksi kristityksi eikä kaste jää pelkästään Jumalan ja kastetun väliseksi asiaksi. Kasteen kokonaisuuteen kuuluu seurakunta ja kasteen lahjaan hengellinen tehtävä toimia seurakunnan edustajana toisille ihmisille.¹⁰⁴

*Otamme nyt uudestaan puheeksi evankeliumin, joka antaa neuvon ja avun syntiä vastaan monella eri tavalla, sillä Jumala on armossaan tuhlailevaisen rikas: Ensiksikin evankeliumi vaikuttaa suullisena sanana, kun koko maailmaan julistetaan syntien anteeksiantamus; tämä on evankeliumin varsinainen virka. Toiseksi se vaikuttaa kasteena. Kolmanneksi pyhän alttarin sakramenttina. Neljänneksi avainten valtana sekä myös veljien keskinäisessä keskustelussa ja rohkaisussa: ”Missä kaksi on kokoontunut...” (Matt. 18).*¹⁰⁵

Kasteen ei oikein käytettynä pitäisi synnyttää kastetussa passiivista asennetta hengellisyyteen, sillä luterilaiseen kasteteologiaan kuuluu ajatus kasteen velvoittavuudesta. Kastettu on veloitettu harjoittamaan uskossa joka päivä kastettaan, tai hän menettää myös kasteen lahjat. Jokainen kastettu on tai on ollut uudestisyntynyt. Kasteen lahjat eivät hyödytä häntä ilman uskoa, mutta kaste pysyy hänessä lähtemättömänä vaikutuksena, joka säilyy läpi elämän ja osoittaa Jumalan armollisen tahdon sekä kutsuu uskomaan sen todeksi. Kaste kutsuu läpi ihmisen elämän uuteen elämään Kristuksen ja hänen seurakuntansa yhteydessä sekä kasteen lahjojen jakamiseen ihmisten yhteisössä.¹⁰⁶

¹⁰¹ Tunnustuskirjat (Vähä katekismus) 310, 11–12.

¹⁰² Katekismus 1999, kohta 38.

¹⁰³ Grönvik 1988, 8.

¹⁰⁴ Laulaja 2003, 218.

¹⁰⁵ Tunnustuskirjat (Schmalkaldenin opinkohdat) 274, Evankeliumi.

¹⁰⁶ Vainio 2003, 71–72.

Kaste liittää ihmisen yhteisön jäseneksi ja yhteiseen ehtoollispyöytään toisten kristittyjen kanssa. Yhteisössä toteutetaan myös kristityn kutsumusta ja jaetaan eteenpäin sitä, mitä on lahjaksi saatu.

2.3 Kaste yleistajuisesti esitettynä

Kasteesta on kirjoitettu aikojen kuluessa useita kasteperheeseen jaettaviksi tarkoitettuja kirjasia, joissa pyritään kertomaan yleistajuisesti kasteen teologiasta ja kastetoimituksen kulusta. Vaikka nämä eivät ole eivätkä pyri olemaan kokonaisuksia kasteesta, ne ovat kasteperheille ja monille muillekin maallikoille tutumpia kuin edellä kuvatut kasteen teologiaa ja käytäntöjä valottavat tutkimukset. Seuraavassa käsitellään esimerkiksi suppeiden kasteoppaiden valikoimaa, josta on otettu mukaan joitakin uudempia ja vanhempia oppaita lähes kolmenkymmenen vuoden ajalta.

Olli-Pekka Silfverhuthin¹⁰⁷ *Kastekodin kirja* -nimisessä oppaassa on otettu huomioon kasteiden muuttunut asema suomalaisessa yhteiskunnassa. Yhä useammassa perheessä vanhemmat kuuluvat eri uskonto- tai tunnustuskuntaan, ja siksi lapsen uskonnosta ja kasteesta on tärkeää keskustella etukäteen. Kastejuhlan järjestäminen voi liittyä perheen perinteeseen, mutta siitä huolimatta kysymyksessä on vanhempien päätös. Myös erimielisyyksistä voidaan keskustella toisen näkemystä kunnioittaen. Ellei kysymys uskontokunnasta ja kasteesta ratkea lapsen ensimmäisten elinviikkojen aikana, lapsi kehoitetaan rekisteröimään ensin omalla nimellään ja hoitamaan mahdollinen kaste myöhemmin.¹⁰⁸

Silfverhuthin mukaan kastetilaisuutta kutsutaan ristiäisiksi kastettavan otsaan ja rintaan tehtävän ristinmerkin vuoksi. Risti on elämän merkki, joka kantaa läpi maanpäällisen elämän aina kuolemaan saakka. Kaste kiinnittää ristittävän Kristuksen elämään, kuolemaan ja ylösnousemukseen. Kasteessa liitytään Jeesuksen seuraajien joukkoon, jonka merkkinä ja tunnuksena on risti. Kasteessa seurakunta on yhdessä siunaamassa lasta ja toivomassa hänelle siunausta.¹⁰⁹

Kasteessa näkymätön Raamatun sana liittyy näkyvään aineeseen eli kasteveteen. Sakramentissa Jumala lähestyy ihmistä ja lahjoittaa armonsa aineellisen todellisuuden kautta. Kaste ja kastevesi ovat Jumalan läsnäoloa, jossa aineellinen ja jumalallinen todellisuus kietoutuvat yhteen ja ovat osa kristillisen uskon salaisuutta ja todellisuutta. Jumalan toiminta on salattua, mutta usko tulee kasteessa todeksi.¹¹⁰

Anna-Mari Kaskisen¹¹¹ kastekodin kirjassa *Elämän siiville* kummien valitsemista sanotaan vanhempien tärkeäksi tehtäväksi. Vanhempien lisäksi lapsella on tärkeää olla myös muita merkittäviä aikuisia ystäviä. Kummi on lapselle aikuinen, johon tämä

107 Olli-Pekka Silfverhuth on toiminut Pirkkalan seurakunnan kirkkoherrana vuodesta 2009.

108 Silfverhuth 2016, 12–13.

109 Silfverhuth 2016, 34–35.

110 Silfverhuth 2016, 14.

111 Anna-Mari Kaskinen on kirjailija, runoilija ja sanoittaja, Lastenmaa-lehden päätoimittaja sekä Lohjan seurakunnan kirkkovaltuuston jäsen.

voi luottaa, ja ihminen, joka haluaa lapselle hyvää. Koska kummius on seurakunnallinen luottamus- ja kunniatehtävä, kummien on oltava kirkon jäseniä. Myöhemmin tarkennetaan, että ainakin kahden kummin tulee kuulua luterilaiseen kirkkoon.¹¹²

Vanhempia kehoitetaan lähtemään liikkeelle vauvan kanssa ja saamaan virkistystä muiden samassa tilanteessa olevien perheiden kohtaamisesta. Seurakuntien perhekerhot ovat väsyneiden vanhempien henkireikiä, ja siellä on mahdollisuus solmia ystävyys-suhteita toisten vanhempien kanssa. Perhekirkkoihin ja muihin lasten jumalanpalveluksiin voi tulla rohkeasti lapsen kanssa, sillä ne on suunniteltu juuri lapsiperheitä silmällä pitäen.¹¹³

Lapsen kristillinen kasvatus saattaa kuulostaa suurelta ja vaativalta tehtävältä, mutta se lähtee pienestä. Iltarukouksen voi aloittaa jo silloin, kun lapsi on vauvaiässä. Tuttuun rukoukseen voi myöhemmin liittää esirukouksen perheenjäsenten, sukulaisten ja iso-vanhempien puolesta. Rukoukseen voi liittää huolia, pelkoja ja kiitoksen aiheita. Iltarukous voi olla myös virsi tai hengellinen laulu.¹¹⁴

Hannele Revon¹¹⁵ kirjasessa *Kastekirja* kerrotaan, että kasteessa liitetään seurakunnan jäseneksi ja kirkon uskon ja seurakunnan esirukousten suojaan. Kasteessa saadaan kaikki, mitä tarvitaan iankaikkiseen elämään.¹¹⁶ Kastetta kuvataan lähes runollisesti rakkauden ilmaukseksi ja symboliksi:

*Kaste kertoo rakkaudesta: vanhempien, sukulaisten ja Jumalan rakkaudesta. Niin kuin äiti, isä tai kummi kantoi sinua turvallisesti sylissään kastejuhlassa, samalla tavalla Taivaallinen Isämme kantaa sinua sylissään joka päivä, iankaikkiseen elämään asti.*¹¹⁷

Lapsen kaste mahdollistaa vanhemman kutsumuksen toteutumisen, mistä kerrotaan kauniisti:

*Jumala on kuitenkin kätkenyt salaisuuden vanhemmuuden tehtävään: valtavan hellyyden ja rakkauden, elämän tarkoituksen, jonka vanhemmat voivat kokea lapsen kautta. Ehkä he tuon huolenpidon ja hetyymisen avulla kasvavat vähitellen sellaisiksi ihmisiksi, miehiksi ja naisiksi, jollaisiksi Jumalan on heidät tarkoittanut.*¹¹⁸

Varhaiskirkossa kastettavat riisuivat vanhat vaatteensa ja heidät puettiin valkoiseen pukuun uuden elämän symbolina, sillä vakoinen on puhtauden, ilon ja kiitoksen väri. Valkoinen kastepuku on merkinä ihmisen syntymisestä Jumalan lapseksi kasteen kautta sekä velvoituksesta kulkea valossa ja valkeudessa.¹¹⁹

¹¹² Kaskinen 2019, 19.

¹¹³ Kaskinen 2019, 29.

¹¹⁴ Kaskinen 2019, 31–33.

¹¹⁵ Toto Hannele Päiviö ent. Repo on teologian tohtori, joka on toiminut kirkkoherrana Tallinnassa vuodesta 2007.

¹¹⁶ Repo, H. 2003, 14.

¹¹⁷ Repo, H. 2003, 6.

¹¹⁸ Repo, H. 2003, 5–6.

¹¹⁹ Repo, H. 2003, 18.

Myös kastetoimitukseen liittyy monenlaista symboliikkaa, esimerkiksi kaste kynttilä, joka sytytetään kasteen jälkeen. Pappi ojentaa kynttilän lapsen vanhemmille ja lausuu: ”Jeesus sanoo: ’Minä olen maailman valo. Se, joka minua seuraa, ei kulje pimeässä, vaan hänellä on elämän valo.’” (Joh. 8:12). Kaste kynttilä on rukouskynttilä, jonka voi sytyttää nimi- tai syntymäpäivänä tai kasteen vuosipäivänä. Kaste kynttilä sopii sytytetäväksi myös silloin, kun elämässä on vaikeuksia ja kuljettavana on pimeä elämäntaival. Kaste kynttilä muistuttaa siitä, että taivaallinen Isä pitää huolta kaikista lapsistaan.¹²⁰

Pentti Lempiäisen kirjoittama *Ristiäiset* kuvaa varsin perusteellisesti kasteen teologiaa ja kastekaavan tärkeimpiä tapahtumia. Kasteessa ihmisestä tulee Jumalan lapsi ja kirkon ja seurakunnan jäsen. Kaste ei ole vain maallinen rekisteröintitoimi, kirkonkirjoihin merkitseminen, vaan sakramentti ja Jumalan lahja, jossa Jumala antaa ”taivaallisen perinnön” rakkaudesta ihmistä kohtaan. Kastetut saavat luottaa siihen, että heille kuuluu pelastus synnin ja kuoleman vallasta. Kasteeseen kuuluu myös uskontunnustus ja kehoitus elää Jumalan lapsena, rakastaa toisia ihmisiä ja tehdä heille hyvää.¹²¹

Lempiäinen muistuttaa, että seurakunnan yhteyteen on aina tultu kasteessa. Ensimmäinen kristillinen seurakunta syntyi, kun apostolit kastivat ihmisiä Jerusalemissa. Kasteen varhaiskristillisestä alkuperästä kertoo kastetilaisuudessa luetava kastekäske. Aikaisemmin kastepaikkana oli tavallisimmin kirkko, mutta Suomessa kotikaste vakiintui pitkien matkojen ja kylmien kirkkojen vuoksi. Kotikaste kuvastaa sitä, että seurakunta on ”Jumalan perhe” ja juuri tämän perheen jäseneksi lapsi otetaan kasteessa. Lapsen nimi puolestaan osoittaa, että hän on ainutkertainen yksilö, jonka Jumala on kutsunut ja lahjoittanut hänelle henkilökohtaisen pelastuksen. Raamatun mukaan kastetun nimi on merkitty taivaan kirjaan.¹²²

Saattaessaan lapsen kasteelle vanhemmat sitoutuvat huolehtimaan lapsen kasvatamisesta kristillisen uskon tuntemiseen ja omistamiseen. Vanhempien apuna ovat sukulaisten ja kummien esirukoukset ja seurakunnan perhe- ja lapsityön eri muodot. Koti on kuitenkin lapsen tärkein kasvuympäristö, jossa pitäisi voida kokea turvaa ja luottamusta sekä oppia yhteiselämän tärkeimmät pelisäännöt. Lapsen hengellisen kasvun kannalta tärkeää on iltarukous, jossa syntyy läheinen suhde rakastavaan taivaalliseen Isään. Myöhemmin hengellistä kasvua tukevat yhteiset lukukokemukset sekä yhteiset kirkossakäynnit. Mikäli joku kirkkovieraista paheksuu ymmärtämättömyydessään lapsen liikkumista ja ääntelyä jumalanpalveluksen aikana, ei vanhempien pidä pahoittaa mieltään sen vuoksi.¹²³

Matti Hakkarainen¹²⁴ puolestaan kirjoittaa hieman vanhemmassa kastekodin kirjassa *Nimeltä kutsuttu*, että kastetoimitus on myös lapsen vanhempien tunnustustoimi.

120 Repo, H. 2003, 31. Anna-Mari Kaskisen kastekirjassa kaste kynttilä on merkinä iankaikkisesta elämästä, joka lahjoitetaan Jeesukseen uskoville. Ks. Kaskinen 2019, 13.

121 Lempiäinen 1998, 3.

122 Lempiäinen 1998, 3, 6–8.

123 Lempiäinen 1998, 22–23.

124 Matti Hakkarainen 1925–2014 toimi Huopalahden seurakunnan kirkkoherrana ja eläkkeelle jäätyään merimies- ja turistipappina Kypöksellä. Hän oli suosittu kolumnisti ja pakinoitsija.

He tunnustautuvat Jeesuksen opetuslapsiksi antaessaan kastaan lapsen Jeesuksen opetuslapsiksi kastekäskyn mukaisesti.¹²⁵ Varsinainen kasteen lahja tulee kuitenkin Jumalalta:

*Meissä on tyhjä kohta, jonka Jumala täyttää ja meillä on tyhjä avuton käsi, johon Jumala antaa lahjansa. Me, jotka olemme sitä todistamassa, vanhemmat, kummit, isovanhemmat, sisarukset, kodin ystävät, pappi, voimme vain ihmetellen kiittää.*¹²⁶

Samassa kirjassa Anja Porio¹²⁷ kuvaa hyvin kristillisen kasvatuksen vaikeutta aikuisen näkökulmasta: ”Tiedän kyllä, että kaste edellyttää kristillisen kasvatuksen antamista lapselleni. Mutta osaanko minä? Minkälaista opetusta sen tulisi olla?” Vastaus on kuitenkin rohkaiseva: syli ja perusturvallisuus, iltarukous ja siunaus sekä kirkkovuoden suurien juhlien viettäminen ovat arjen keskelle sopivia luonteivia tapoja antaa kristillistä kasvatusta.¹²⁸

Vaikka edellä on käsitelty melko suppeaa otosta eri aikoina kastekoteihin tarjotusta kirjallisuudesta, ne kuvaavat hyvin sitä opetusta ja informaatiota, jonka vanhemmat parhaimmillaan saavat kasteesta. Vaikka kirjaset ovat sivumääriltään suppeita, niissä on kyetty kertomaan yksinkertaisella ja ymmärrettävällä tavalla niin kirkon kastekäytännöistä kuin kasteen teologiasta ja symboliikasta. Myös vanhempien näkökulmille ja epävarmuudellekin on löydetty sanallisia ilmauksia.

2.4 Kasteopetus kirkossa

Erityisesti kirkon lapsi- ja perhetyö mutta myös varhaiskasvatus ja rippikoulutyö on ymmärretty kirkon tarjoamaksi kasteopetuksiksi. Toisinaan kaikkea kirkon toimintaa on pidetty kasteopetuksena, sillä sen kohderyhmänä on kastetut tai mahdollisesti tulevaisuudessa kasteelle tulevat. Myös koulun uskonnonopetusta on voitu pitää kasteopetuksena, vaikka se ei olekaan kirkon toimintaa eikä kirkon tehtävä.¹²⁹

Vuoden 2003 uskonnonvapauslain myötä siirryttiin tunnustuksellisesta uskonnonopetuksesta oman uskonnon opetukseen, koulun uskonnonopetus määriteltiin yleissivistäväksi opetuksiksi ja kasteopetus rajattiin kirkon tehtäväksi. Oppilaitoksen tehtävänä on uskontokasvatus ja kirkon tehtävänä kristillinen kasvatus ja kasteopetus.¹³⁰

Seuraavaksi tarkastellaan aikajärjestyksessä kirkon näkemystä kasteopetuksesta kirkkohallituksen tuottamien kokonaisuohjelmien, strategioiden ja kehittämissuunnitelmien sekä eri työalojen painopisteiden ja linjausten valossa. Tarkastelussa pääpaino

125 Hakkarainen 1991, 10.

126 Hakkarainen 1991, 11.

127 Anja Porio toimi Espoonlahden kappalaisena 2000–2005 ja on kirjoittanut useita kristillisen elämäntaidon oppaita ja runokirjoja.

128 Porio 1991, 13.

129 Tamminen 1964; Kirkon kasvatustoiminnan kokonaisuohjelma 1978, 33–34.

130 Ks. Uskonnonopetuksen vaiheet Suomessa; Tytöt ja pojat seurakuntalaisina 2012, 20; Nuoret seurakuntalaisina 2012, 32; Suomen perustuslaki 731/1999.

on 2000-luvulla tuotetussa materiaalissa, mutta kokonaiskuvan saamiseksi käydään läpi joitakin keskeisiä varhaisempia suunnitelmia.

Vuonna 1977 kirkolliskokouksen hyväksymän *Kirkon kasvatustoiminnan kokonaisohjelmassa* korostettiin seurakunnan roolia kasteopetuksen antamisessa. Seurakunta on vastuussa siitä, että kaikki kastetut saavat kasteen edellyttämää opetusta. Vaikka sen antaminen kuuluu käytännössä lasten vanhemmille ja holhoojille, seurakunnan on varustettava jäsenensä täyttämään tämä tehtävä kodeissa. Seurakuntien lapsityö tukee vanhempien kasvatustehtävää. Pohjimmiltaan kasteopetus on kuitenkin jatkuvaa kasvatusta, sillä myös aikuisten on oivallettava yhä syvemmin, mitä eläminen kasteen lahjasta merkitsee.¹³¹

Kasvatustoiminnan kokonaisohjelman mukaan kasteopetus perustuu Jeesuksen käskyyn tehdä ihmiset hänen opetuslapsikseen kastamalla ja opettamalla. Kaste liittyy ihmisen myös yhteisöön, Jumalan kansan jäsenyyteen. Siksi yhteisöllisyys kuuluu kirkon olemukseen ja ilmenee kokoontumisena yhteiseen jumalanpalvelukseen. Opetuslapsiksi tulemisessa on kysymys yhteisön elävään jäsenyyteen kasvamisesta.¹³² Koska pelkkä kaste ei pelasta, ellei ihminen ota kasteessa annettua pelastuksen lahjaa vastaan, kaste pitää elää todeksi yhä uudestaan nykyhetkessä. Usko on päivittäistä elämistä kasteen armosta, ja periaatteessa kaikki kirkon opetus ja kasvatusta on kehoitusta elämään kasteessa annettua pelastuksen lahjasta.¹³³

Kirkon toiminnan pitkän aikavälin kehittämissuunnitelmassa *Kirkko 2000* näkyy ajatus, että papiston paremman kirkollisiin toimituksiin ja jumalanpalveluksiin valmistautumisen avulla kristillinen kotikasvatus vahvistuu. Useimmille suomalaisille kirkolliset toimitukset ovat seurakunnan jäsenyyden säilymisen keskeinen edellytys, ja kirkolliset toimitukset tavoittavat huomattavan osan niistä, joita kirkon muu toiminta ei tavoita. Kristillisen kotikasvatuksen heikentyminen edellyttää kirkolta ponnisteluja sen elvyttämiseksi, ja siksi papistolle tulisi varata enemmän aikaa jumalanpalveluksiin ja kirkollisiin toimituksiin sekä niihin valmistautumiseen. Erityisesti harvoin osallistuvilla on oikeus odottaa, että papilla on aikaa toimitusten kiireettömään hoitamiseen sekä niihin liittyviin opetuksellisiin ja sielunhoidollisiin keskusteluihin ennen toimituksia ja niiden jälkeen.¹³⁴

Kristillistä kasvatusta tarvitaan sekä kristillisen tradition siirtämisessä lapsille että aikuisten varustamisessa seurakunnan jäsenyyteen. Kirkon on otettava täysi vastuu kasteopetuksesta ja seurakuntien on tuettava perheitä niiden kasvatustehtävässä. Koska kirkon jäsenyys on kaikille avoin, jokaista kastettua ja konfirmoitua jäsentä koskevat

131 Mikä on kirkon k-ohjelma 1980, 4. Tämä jatkuvan kasvatuksen ajatus kastekysymyksessä tulee esille k-ohjelman periaatteiden mukaisesti ikäryhmäkohtaisissa ohjelmarungoissa. Ks. Lapsia koskeva ohjelmarunko 1978, 18, 32, 70; Kirkon kasvatustoiminnan kokonaisohjelman varhaisnuoria koskeva ohjelmarunko 1978, 24, liite 2, liite 20; Kirkon kasvatustoiminnan kokonaisohjelman nuoria koskeva ohjelmarunko 1979, 1, 34, 37, 113; Kirkon kasvatustoiminnan kokonaisohjelman aikuisia koskeva ohjelmarunko 1979, 45, 77, 116.

132 Kirkon kasvatustoiminnan kokonaisohjelma 1978, 61.

133 Kirkon kasvatustoiminnan kokonaisohjelma 1978, 15.

134 Kirkko 2000 (1986), 7, 50.

amat oikeudet ja velvollisuudet. Kasvatuksen, jumalanpalveluselämän ja evankelioimisen tulee tähdätä selkeästi uskon ja seurakuntatietoisuuden heräämiseen.¹³⁵

Kirkko 2000 -prosessin seurantaryhmän muistiossa *Kirkon suunta 2000* korostettiin kastetta uskonelämän ja lähimmäiseen suuntautuvan elämän näkökulmasta. Kirkon jäseniksi tullaan pyhässä kasteessa ja kasvetaan jatkuvassa yhteydessä sanaan ja sakramentteihin. Missä kaksi tai kolme ihmistä kohtaa Kristuksen seurakunnan jäsenenä, he eivät enää elä itselleen vaan Kristuksesta ja hänen välityksellään toinen toiselleen.¹³⁶ Luterilainen kirkko on pääosin kasvattaen ja opettaen johtanut kristillisyyteen, ja kasvatustoiminnalla on luotu pohja ja sisältö uskonelämälle. Kotikasvatuksen keskeisin tehtävä on iltarukouksen opettaminen.¹³⁷

Kirkkohallituksen tulevaisuustyöryhmän mietinnössä *Katse tulevaisuuteen* kysyttiin, miten kirkko voisi vahvistaa vanhempien kasvatusvastuuta ja edistää kristillisten perinteiden synnyttämistä ja vaalimista perhepiirissä. Myös kotihartauden säilyttämistä ja elvyttämistä pidetään kirkon pysyvänä haasteena.¹³⁸

Vuosituhannen vaihteessa kirkkohallitus hyväksyi kasteopetuksen kirkon kasvatus työn painopisteeksi 2001–2002 teemalla *Kaste kantaa – kasvatus kannattaa*. Kristillinen kasvatus nähdään yhteistyönä vanhempien, seurakunnan eri työalojen ja yhteiskunnan kanssa. Painopistetyöskentelyssä korostetaan perheen ja vanhempien merkitystä kasvattajina sekä halutaan pysäyttää kirkon työntekijät miettimään omaa sitoutumistaan kirkon kasvatustyöhön ja kasteopetukseen. Kirkon lapsi- ja nuorisotyö haastaa muita työaloja yhteistyöhön kasteopetuksessa sekä rohkaisee yhteistyöhön yhteiskunnan muiden kasvattajien kanssa.¹³⁹

Keskeisenä teemana on kotien kristillinen kasvatus, ja kasteopetuksesta halutaan huolehtia yhdessä vanhempien ja kotien kanssa. Kasvatus nähdään kaikille yhteisenä tehtävänä ja uudesta sukupolvesta tunnetaan vastuuta. Kirkon kasvatustyössä tahdotaan

- sitoutua kasteeseen, joka lahjoittaa Jumalan lapseuden ja kutsuu elämään Kristuksen opetuslapsena ja seurakunnan jäsenenä
- rohkaista perheitä osallistumaan jumalanpalveluselämään ja antamaan tilaa rukoukselle ja hiljentykselle
- siirtää ja kehittää perinteitä, jotka tukevat kristillistä kasvatusta
- rohkaista koteja toteuttamaan kasvatustehtävänsä
- rakentaa ja vahvistaa yhteyksiä kirkon ja yhteiskunnan kasvattajien välillä
- tukea kirkon työntekijöitä yhdistämään voimansa kasvatustyössä.¹⁴⁰

Hankkeessa kehoitetaan pitämään esillä myös kummien merkitystä kasteopetuksen antajina. Seurakunnille suositellaan vuosittaista kummikoulun järjestämistä, kummien

135 Kirkko 2000 (1986), 16, 25, 48.

136 Kirkon suunta 2000 (1992), 8.

137 Kirkon suunta 2000 (1992), 20.

138 Katse tulevaisuuteen 1998, 50.

139 Kaste kantaa – kasvatus kannattaa 2000, 5. Vihkonen sisältää Eero Huovisen kirjoittaman lyhyen ja yleis-tajuisen artikkelin *Kasteen lahja ja vaikutus*. Kirjoitus on julkaistu myös Eero Huovisen kirjassa *Sydämen puhetta*. Ks. Huovinen 2000 ja Huovinen 1997, 265–273.

140 Kaste kantaa – kasvatus kannattaa 2000, 7–10.

kutsumista mukaan seurakunnan muuhun toimintaan sekä kummipankin ylläpitämistä niitä perheitä varten, joissa on vaikea löytää kummeja. Yhtenäisen käytännön löytämistä sille, keitä voi nimittää kummeiksi, ja kummista selkeästi erottuvan nimityksen keksimistä kirkkoon kuulumattomille ”aikuisille ystäville” toivotaan.¹⁴¹

Myös kasvatustoiminnan vuosien 2003–2005 painopiste *Koti – kasvun paikka* korostaa Jumalan toimimista ihmisten historiassa ja kastetta toimituksena, jossa pelastushistorian tapahtumat tulevat pienen lapsen osaksi. Kasteen kautta lapsi liittyy tapahtumasarjaan, jossa Jumala ottaa yhteyttä ihmisiin ja kutsuu heitä seurakuntaansa. Kaste on Jumalan rakkauden ilmaus, jossa hän saa Pyhän Hengen ja voiman uskoa Jumalaan. Jumalan yhteyteen tullaan juuri kasteen ja uskon kautta.¹⁴²

Kaste kutsuu vanhempia ja kummeja opettamaan lapselle, mihin uskoon hänet on kastettu. Perhejumalanpalvelukset, pyhäkoulut, lasten kerhot ja leirit ovat seurakuntien kasteopetusta, joiden tarkoituksena on auttaa vanhempia tässä tehtävässä. Pyhä Henki kutsuu ihmisiä työhönsä evankeliumin välityksellä jumalanpalveluksessa ja sakramenteissa.¹⁴³

Meidän kirkko -strategiassa kaste ymmärretään Jeesuksen antamana tehtävänä. Kristittyjen yhteisö alkoi muodostua, kun Jeesuksen seuraajat toteuttivat Jeesuksen kaste- ja lähetyuskäskyssä antamaa tehtävää. Apostolien julistuksen seurauksena monet uskoivat ja heidät kastettiin. Kirkko on todellinen kirkko vain, kun se hoitaa perustehtävänsä: julistaa evankeliumia ja huolehtii sakramenteista. Kirkon jäsenet tarvitsevat toisiaan voidakseen uskoa ja elää kristittyinä, ja siksi kristittyjen yhteisöille on alusta asti ollut tunnusomaista keskinäinen yhteys ja osallisuus.¹⁴⁴

Strategian mukaan yhteys Kristukseen syntyy pyhässä kasteessa, jossa Jumala lahjoittaa uskon. Koska vanhemmat ja kummit sitoutuvat kasteen yhteydessä huolehtimaan lapsen kristillisestä kasvatuksesta yhdessä seurakunnan kanssa, seurakunnan tärkein yhteistyökumppani on perhe. Kirkko haluaa tukea perheitä arkielämässä, sen vaikeuksissa ja ristiriidoissa sekä vahvistaa kotien hengellistä elämää, joka siirtää uskoa ja kristillisiä tapoja sukupolvelta toiselle. Vanhempia rohkaistaan opettamaan lapsille iltarukous ja kannustetaan tuomaan heidät seurakunnan pyhäkouluun ja kerhoihin. Perheitä kutsutaan perhejumalanpalveluksiin ja messuun, joissa myös lasten ja nuorten hengelliset tarpeet huomioidaan. Kirkko lupaa huolehtia laadukkaasti siitä, että lapsilla ja nuorilla on kaikissa ikävaiheissa mahdollisuus kasvaa seurakunnan yhteydessä.¹⁴⁵

Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämisasiakirjassa *Lapsi on osallinen* muistutetaan, että kirkon varhaiskasvatus on kasvatuskumppanuutta lapsen perheen kanssa. Kumppanuus on myös ”kastekumppanuutta”, sillä kastaessaan lapsia seurakunta sitoutuu tukemaan kaslettua lasta, hänen vanhempiaan ja kummejaan kristillisessä kasvatuksessa. Kumppanuus on kasteessa alkanutta vuorovaikutusta, läsnäoloa ja rinnakkaineloa perheen ja seurakunnan välillä koko varhaislapsuuden ajan aina kouluun siunaamiseen asti. Kastetilaisuus

¹⁴¹ Kaste kantaa – kasvatus kannattaa 2000, 35.

¹⁴² Kuula 2003, 11–13.

¹⁴³ Kuula 2003, 15–16.

¹⁴⁴ Meidän kirkko. Osallisuuden yhteisö 2007, 3–4.

¹⁴⁵ Meidän kirkko. Osallisuuden yhteisö 2007, 38.

ja kaste keskustelu nähdään erityisenä mahdollisuutena kohdata perhe, isovanhemmat ja kummit merkityksellisessä elämäntilanteessa. Keskeisimpinä yhteydenpitomuotoina kasteen jälkeen pidetään vauvakirkkoja, kummikirkkoja, kutsuja seurakunnan toimintaan, syntymäpäiväonnitteluja ja seurakunnan järjestämiä syntymäpäiväjuhlia.¹⁴⁶

Kehittämisasiakirjan mukaan lapsi on Jumalan rakkauden kohde, joka on luotu elämään yhteydessä Luojaansa. Jumalan rakkaus kutsuu kirkkoa, seurakuntaa ja yksittäisiä ihmisiä pitämään lapsista hyvää huolta, kasvattamaan lapsia uskossa ja kristillisessä rakkaudessa sekä auttamaan lasta tuntemaan Jumalan läsnäoloa elämässään. Aikuisten sitoutuminen lapsen kristilliseen kasvatukseen näkyy herkkyytenä lapsen hyvinvoinnille, tunteille, elämälle ja uskonnollisille ajatuksille. Lapsen vanhemmilla ja kummeilla on ensisijainen vastuu lapsen kristillisestä kasvatuksesta, mutta he tarvitsevat usein tukea ja rohkaisua siinä.¹⁴⁷

Kasteeseen liittyvän yhteistyön päätavoitteiksi asetetaan kasteen merkityksen vahvistaminen kirkon toiminnassa, kummiuden merkityksen korostaminen sekä kristillisen kotikasvatuksen vahvistaminen. Lisäksi kysytään, millaista materiaalia seurakunta jakaa kummeille ja miten materiaalia ja toimintaa voisi kehittää kummiuden vahvistamiseksi. Miten voitaisiin kehittää isovanhempien roolia kristillisessä kasvatuksessa? Myös seurakunnan eri työntekijäryhmien yhteistyötä kastetta edeltävässä ja sen jälkeisessä yhteistyössä pikkulapsiperheen kanssa perättiin.¹⁴⁸

Perheneuvonnan strategiasa *Meidän kirkko mukana perheiden arjessa* puolestaan korostetaan perheiden tarpeita ja kirkon palvelujen muotoilemista vastaamaan niihin. Yhteinen vastuu lapsista ja nuorista sekä perheiden, kotien ja pysyvien ihmissuhteiden tukeminen ovat keskeisiä arvoja kirkon työssä. Tavoitteena pidetään perheiden kutsumista kirkon ja seurakunnan yhteyteen tarjoamalla perheiden tarpeisiin vastaavia monipuolisia palveluja ja kohtaamisen muotoja. Tavoitteeseen pyritään tiiviimmän, suunnitelmallisemman ja tavoitteellisemman yhteistyön avulla kirkon eri toimintamuotojen ja seurakunnan sekä kunnallisten toimijoiden kesken.¹⁴⁹

Perhelähtöisen työotteen vahvistamista seurakuntien kaikilla työaloilla ja jokaisen työntekijän kohdalla painotetaan vuonna 2009 julkaisussa *Minäkö perhetyöntekijä?* Tavoitteena on seurakunnan eri toimijoiden innostaminen tunnistamaan omia mahdollisuuksiaan perheiden hyvinvoinnin edistäjinä. Hankkeessa kiinnitetään huomiota myös isovanhempien ja kummien tukemiseen. Isovanhempien tärkeää roolia kristillisen uskon ja perinteen siirtämisessä lapsille korostetaan, heidän esirukousta arvioidaan ja ehdotetaan heidän kutsumistaan mukaan ja kantamaan vastuuta messuihin, perhekerhoihin, teemailtoihin ja vertaisryhmiin.¹⁵⁰

Seurakuntia haastetaan pitämään kummiuteen liittyvää tietoutta esillä eri työaloilla, tiedotuksessa ja kotisivuilla sekä vahvistamaan kummiuden kristillistä merkitystä. Kummin tehtävää esirukoilijana lapsen ja hänen perheensä puolesta korostetaan.

146 Lapsi on osallinen 2008, 9, 14–15.

147 Lapsi on osallinen 2008, 24–25.

148 Lapsi on osallinen 2008, 9, 38–39.

149 Meidän kirkko mukana perheiden arjessa 2010, 44.

150 Minäkö perhetyöntekijä? 2009, 18.

Tuleville kummeille toivotaan evästyä rippikoulussa ja isostoiminnassa. Myös materiaalia kummiudesta, kummikouluja, kummikirkkoja, kouluunsiunaamistilaisuuksia ja leirejä kummeille ja kummilapsille perätään.¹⁵¹

Lapsi- ja nuorisotyön missiossa, visiossa ja strategiassa vuodelta 2010 kasteopetus nähdään lapsen ja nuoren oikeutena. Samalla se on kirkon lapsi- ja nuorisotyön tärkeä velvoite ja oikeutus. Sen avulla välitetään uskon perintöä uusille sukupolville ja etsitään yhdessä tapaa elää kristittyinä tässä maailmassa.¹⁵² Uskonelämän luovuttamaton lähtökohta on kaste, jossa ihmisestä tulee Jumalan lapsi. Lapsi- ja nuorisotyö seurakunnissa perustuu kasteeseen ja siinä lahjaksi saatavaan uskoon. Seurakuntien tavoitteena on, että mahdollisimman moni lapsi pääsee osalliseksi kasteen lahjasta. Kaste- ja lähetyskäsky velvoittaa tekemään työtä myös kastamattomien lasten ja heidän perheidensä parissa.¹⁵³

Kirkon luontevin ja keskeisin yhteistyökumppani on strategian mukaan perhe ja lapsen koti, mukaan lukien kummit ja isovanhemmat. Kaste velvoittaa ja oikeuttaa vanhemmat antamaan lapselle kristillistä kasvatusta yhdessä kummien ja seurakunnan kanssa. Kristillisellä kasvatuksella tuetaan lapsen ja nuoren kasvua kristittyinä ja seurakunnan jäseninä.¹⁵⁴

Kastetilaisuuksissa ja kaste keskusteluissa papit tekevät tärkeää kasvatustyötä kristityn identiteetin vahvistamiseksi. Erityistä huomiota on strategian mukaan kiinnitettävä kaste keskusteluihin ja kastettavan perheen, kummien ja suvun kohtaamiseen. Myös papiston koulutuksessa ja työajan käytössä on varattava riittävästi resursseja kastetoimituksiin.¹⁵⁵

Kirkkohallituksen vuonna 2013 hyväksymässä kehittämisasiakirjassa *Lapset seurakuntalaisina* muistutetaan strategian tavoin, että kasteen perusteella lapsella on oikeus kristilliseen kasvatukseen. Kirkon kaste- ja kasvatuskumppanuus perustuu vanhempien, kummien ja seurakunnan yhteiseen tehtävään elää lapsen kanssa rakastaen, kasvattaen ja ohjaten. Vanhempien ja läheisten merkitys on lapsen identiteetille, kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille sekä arvojen ja asenteiden muodostumiselle ensisijaista. Turvallinen kiintymyssuhde lapsen ja vanhemman välillä varhaisessa vuorovaikutuksessa luo pohjan lapsen suhteelle Jumalaan. Myös isovanhemmat ja kummit ovat tärkeitä perinteiden ja arvojen välittäjiä lapselle. Yhteydessä kirkkoon ihminen saa tarvitsemiaan rakennusaineita uskolleen ja kasvulleen kristittyinä ja seurakunnan jäseninä.¹⁵⁶

Kasteessa ihmisestä tulee kristitty. Kristillisen ihmiskäsityksen mukaan ihmisyyys toteutuu täydesti silloin, kun ihminen hahmottaa elämänsä pyhän ja äärettömyyden yhteydessä, Jumalan kasvojen edessä. Kaste on lahja ja kutsu. Siinä lapsen kasvuvoimaksi

151 Minäkö perhetyöntekijä? 2009, 18–19.

152 Jumala on. Elämä on nyt. Rakkaus liikuttaa 2010, 13.

153 Jumala on. Elämä on nyt. Rakkaus liikuttaa 2010, 16.

154 Jumala on. Elämä on nyt. Rakkaus liikuttaa 2010, 22–23.

155 Jumala on. Elämä on nyt. Rakkaus liikuttaa 2010, 16.

156 Lapset seurakuntalaisina 2013, 10–13.

annetaan kaikki se hyvä, jonka Jumala on hänelle tarkoittanut. Hengellisyys ei ole muusta elämästä erillinen seremonia, vaan luonnollinen osa ihmisen arkea ja elämää.¹⁵⁷

Varhaisnuorisotyön kehittämisasiakirja *Tytöt ja pojat seurakuntalaisina* korostaa uskon ulottuvuuden sisällymistä ihmisen jokapäiväiseen elämään ja arkitodellisuuteen. Usko on Jumalan lahja, joka annetaan jokaiselle kasteessa. Usko ei ole elämän erillinen saareke, vaan ihmisen koko elämäntodellisuuden läpäisevä suhde. Jokainen tyttö ja poika elää uskoaan todeksi itselleen luonteenomaisin tavoin. Leikkiminen, kisailu, askartelu, laulaminen, ihmettely ja hiljentyminen ovat lapselle luontaisia tapoja elää elämäänsä tärkeimmissä suhteissa, myös suhteessa Jumalaan. Kaikki, mikä on lapselle merkityksellistä perussuhteissa – siis suhteessa itseen, suhteessa Jumalaan, suhteessa toiseen ihmiseen ja suhteessa muuhun luomakuntaan – liittyy hänen kasvuunsa ihmisenä ja kristittyinä seurakunnan jäsenenä.¹⁵⁸

Kehittämisasiakirjan mukaan kasteessa tullaan Jumalan valtakunnan, maailmanlaajuisen kirkon ja kotiseurakunnan jäseneksi. Kaste on kristittyinä olemisen perusta, liitto Jumalan ja ihmisen välillä. Muut kirkolliset toimitukset perustuvat kasteeseen. Kasteopetus tarkoittaa lapsen hengellistä ohjausta. Kaste- ja lähetyskäskyn viesti on luettu maailmanlaajan mission näkökulmasta. ”Kaikki kansat” tarkoittaa myös lähellä olevia, jopa seurakunnan toiminnassa mukana olevia tyttöjä ja poikia. Kaste on kutsu, mutta kastamattomuus ei ole este. Kristityn tulee evankeliumin mukaan rakastaa, kunnioittaa ja kohdata kaikkia lapsia – osallistuvat he seurakunnan toimintaan tai eivät. Koska seurakuntien työssäänkin kohdataan yhä useammin kastamattomia lapsia, on syytä muistaa, että kastamaton on yhtä tärkeä kuin kastettu. Rakkaus ja välittäminen, tytön ja pojan kohtaaminen voivat johtaa kasteen armoon, jos Jumala niin tahtoo.¹⁵⁹

Kummien rooli hakee kehittämisasiakirjan mukaan muotoaan ja tarvitsee seurakuntien tukea. Kummius on seurakunnallinen tehtävä, ja kummin tulisi olla 7–14-vuotiaalle tärkeä matkakumppani. Kehittämisasiakirja haastaa seurakunnat kutsumaan kummit ja isovanhemmat mukaan kehittämään varhaisnuorten seurakuntaelämää.¹⁶⁰

Nuorisotyön kehittämisasiakirjassa *Nuoret seurakuntalaisina* kiinnitetään huomiota muuttuneeseen tilanteeseen ja kirkon mission toteutumiseen seurakunnan alueella, kun joukossa on yhä enemmän kastamattomia ja kirkkoon kuulumattomia lapsia ja nuoria. Myös maahanmuuttajien keskuudessa on kristittyjä, jotka eivät esimerkiksi kielen takia löydä seurakuntayhteyttä.¹⁶¹

Kasteen perusteella myös alle 18-vuotiaat ovat seurakunnan täysivaltaisia jäseniä. Lapsi- ja nuoriystävällisessä kirkossa heitä kuullaan ja heidän tarpeensa otetaan todesta. Lasten ja nuorten etua seurakunnassa edistetään lapsivaikutusten arvioinnilla, lapsiystävällisellä kriteeristöllä ja lapsiasiahenkilöiden avulla.¹⁶²

157 Lapset seurakuntalaisina 2013, 12, 21.

158 Tytöt ja pojat seurakuntalaisina 2012, 16.

159 Tytöt ja pojat seurakuntalaisina 2012, 19.

160 Tytöt ja pojat seurakuntalaisina 2012, 49, 55.

161 Nuoret seurakuntalaisina 2012, 15.

162 Nuoret seurakuntalaisina 2012, 52.

Aikuistyön kehittämisasiakirjassa *Aikuiset seurakuntalaisina* puolestaan kysytään, mitä kaste merkitsee seurakunnalle ja yksittäiselle kristitylle. Miten kaste näkyy ja mitä kastekäskyn toteuttaminen tarkoittaa seurakunnan arjessa? Miten kasteen merkitystä voi avata ja etsiä yhdessä ja eri elämänvaiheissa ja -tilanteissa? Huomiota kiinnitetään myös siihen, millä tavalla kummiutta pidetään seurakunnissa esillä ja miten kummien roolia ja tehtävää voisi vahvistaa.¹⁶³

Kirkon tulevaisuusselonteon mukaan uskonnottomuuden vahvistuessa yksilön ja yhteisön mahdollisena identiteettinä myös uskonnosta tulee entistä selvemmin aito vaihtoehto. Päätös elää kirkon yhteydessä, solmia avioliitto kirkollisesti tai pyytää lapselle kastetta on entistä tietoisempi. Ihmiset kiinnostuvat kristinuskosta uudella tavalla. Tehtävästään ja sanomastaan vakuuttunut kirkko vakuuttaa ja vaikuttaa.¹⁶⁴

Kirkko on luonteeltaan jumalanpalvelusyhteisö. Jumala kokoaa seurakunnan sanalla ja sakramenteilla, kasteella ja ehtoollisella, jotka yhdistävät kristityn Jumalaan ja kirkkoon. Kirkon yhteys (*koinonia*, *communio*) on pohja todistukselle ja palvelulle. Raamattu, kaste, ehtoollinen, ekumeeniset uskontunnustukset ja kristillinen lähimmäisenrakkaus yhdistävät kirkkoja paikasta ja ajasta huolimatta ja yli kulttuuristen rajojen.¹⁶⁵

Kirkko on olemassa, jotta ihmisissä syntyisi usko Kristukseen ja rakkaus lähimmäiseen. Koska jäsenten elämä kristittyinä on kirkon elämän ja toiminnan edellytys, kristillinen kasvatus ja ihmisten tavoittaminen ovat avaintekijöitä tulevaisuuden kannalta. Siksi seurakuntien tulee tarjota mielekästä, seurakuntayhteyttä tukevaa kasteopetusta kaikissa elämänvaiheissa. Seurakuntalaisten aktiivinen toiminta yhteisön hyväksi on tapa elää todeksi kristillistä uskoa ja kasteeseen perustuvaa yhteistä pappeutta.¹⁶⁶

Kirkon toiminnan suuntaa vuoteen 2020 luotaavassa asiakirjassa *Kohtaamisen kirkko* toiminnan tavoitteeksi asetetaan, että kaikki seurakuntien jäsenten lapset kastetaan ja kirkko tukee kristillistä kasvua kaikissa elämänvaiheissa. Huomiota kiinnitetään siihen, miten ihmisiä rohkaistaan pohtimaan kristillisen uskon ja kasteen merkitystä sekä miten seurakunnat ottavat yhteyttä niihin jäseniin, joiden lapset ovat jääneet kastamatta.¹⁶⁷

Kirkon vapaaehtoistoiminnan linjaus toteaa kirkon olevan Kristuksen ruumis, jossa on useita eri jäseniä mutta jokainen jäsen on osa samaa ruumista. Kasteen ja ehtoollisen kautta jäsenet on kutsuttu osallisuuteen ja yhteyteen (*koinonia*) Kristuksen ja toistensa kanssa. Kirkon vapaaehtoistoiminta on kasteeseen perustuvaa yhteistä pappeutta – tapa elää todeksi kristillistä uskoa eikä erillinen toimintamuoto. Kastetut on kutsuttu vastuuseen seurakunnan tehtävän toteutumisesta ja toinen toisistaan, ja siksi vapaaehtoisuus ei kirkossa ole pelkästään ihmisen oma-aloitteisen aktiivisuuden pohjalta tapahtuvaa toimintaa, vaan seurakunnan perustehtävä, joka kuuluu kaikille sen jäsenille.¹⁶⁸

Vuoden 2017 rippikoulusuunnitelman mukaan rippikoulu on tarkoitettu kaste- ja lähetyskäskyyn perustuen paitsi kasteen saaneille myös kasteelle valmistautuville.

163 Aikuiset seurakuntalaisina 2012, 17.

164 Kirkkona monikulttuurisessa yhteiskunnassa 2014, 23.

165 Kirkkona monikulttuurisessa yhteiskunnassa 2014, 31–33.

166 Kirkkona monikulttuurisessa yhteiskunnassa 2014, 40–41.

167 Kohtaamisen kirkko 2014, 20.

168 Jokainen on osallinen 2015, 12.

Kasteessa tullaan osalliseksi Jumalan armosta, Jeesuksen opetuslapseksi ja seurakunnan jäseneksi. Jumala kutsuu kasteessa jokaisen nimeltä omakseen ja maailmanlaajan kirkon jäsenyyteen. Kasteessa ihmisten yhdenvertaisuus näkyy myös siten, ettei siinä kysytä tietoa tai taitoa, eikä ihmisen asenne vaikuta kasteen arvoon. Rippikoulu voikin olla kasteen muistamista: palaamista siihen lupaukseen ja lahjaan, jonka nuori on kasteessa saanut tai voi saada. Rippikoulu on yhä useammin kastekoulu myös siinä merkityksessä, että rippikoulun aikana kastaminen on lisääntynyt.¹⁶⁹

Useissa kirkkohallituksen linjauksissa isostoiminnan katsotaan nojaavan alkukirkolliseen kummiuskäytäntöön. Aikuisille kastettaville on ollut tapana osoittaa seurakunnasta tukihenkilö, jonka tehtävänä on johdattaa kastekoululainen seurakuntaan ja uskon salaisuuksiin.¹⁷⁰

Tulevaisuusselonteossa *Kirkon kasvu vuonna 2030* todetaan, että uskontoa ei enää peritä vanhemmilta, eikä kirkko välttämättä ole enää relevantti henkilökohtaisen etsinnän kautta uskonnollista identiteettiään, maailmankuvaansa ja arvojaan luovan yksilön prosessissa. Kristillinen perinne ja tapakulttuuri riittävät yhä harvemmin perusteluksi kirkon jäsenyydelle, kokemukselle kristillisen uskon merkityksestä tai oman lapsen tuomiselle kastettavaksi.¹⁷¹

Kummius on perheen tukemista kasvatustehtävässä ja lapsen uskonnollisessa kasvatuksessa. Kummin tärkein tehtävä ei kuitenkaan ole kastetilaisuudessa, vaan ajan myötä syvenevässä suhteessa lapseen. Aika voi tarjota myös kummille mahdollisuuden kasvaa suhteessa uskoon, kirkkoon ja kummin tehtävään. Kummi tarvitsee tukea omassa kasvussaan vahvistuakseen ja sitoutuakseen.¹⁷²

Kasteiden vähenemiseen ja jopa loppumiseen viimeistään vuonna 2056 on tulevaisuusselonteossa varauduttu. Sitä ennen kastamattomuutta pyritään tarkastelemaan lapsen näkökulmasta. Jos lapsi ei voi saada kastetta, hänen on parempi saada siunaus. Ei Jeesuskaan kysellyt tuojien vakaumusta, kun hän otti lapset syliinsä ja siunasi heitä. Kaikki kasteen esteet pitäisi poistaa ja kehittää ohjelma ei-vielä-kristityille.¹⁷³

Kirkko elää kodeissa, ja Luther piti vanhemmuutta ihmisen tärkeimpänä kutsumuksena. Kasteen yhteydessä seurakunta sitoutuu kristilliseen kasvatukseen yhdessä vanhempien ja kummien kanssa, mutta onko mielekästä puhua kotien kristillisen kasvatuksen tukemisesta, jos vanhemmat eivät enää tunnista kristillisyyttä omakseen? Kastamatta jättäminen ei kuitenkaan tarkoita, ettei perheessä ole tilaa hengellisyydelle tai hengellistä etsintää. Lapsen siunaaminen nimenannon yhteydessä voi sopia vanhempien hengelliseen ajatteluun. Vaikka vanhemmat eivät halua lapsensa kastamista,

169 Suuri ihme 2017, 12–13. Lapsena kastetuille annetussa kasteopetuksessa ei Jolkkosen mukaan ole rippikoulussakaan kyse uskosta osattomien käännästyttämisestä, vaan sen uskon julistamisesta ja opettamisesta, josta nuoret ovat jo kasteen perusteella osallisia. Rippikoulun tehtävä on opettaa kristillistä uskoa, johon kuuluu yhteinen kirkon usko ja ihmisen henkilökohtainen usko ja luottamus Jumalaan. Vaikka jälkimmäisen syntyminen on yksin Jumalan varassa, opilla, etiikalla ja rukouksella on keskeinen asema rippikouluopetuksessa. Ks. Jolkkonen 2004, 18–23.

170 Isoja ihmeitä 2016, 10; Suuri ihme 2017, 45.

171 Kokkonen 2018, 7.

172 Tervo-Niemelä 2018, 17.

173 Vappula 2018, 25, 28, 32–33.

kirkon tulee kunnioittaa heidän hengellistä kasvatusvastuutaan ja toivottaa heidät tervetulleiksi seurakunnan yhteyteen.¹⁷⁴

Minäkö perhetyöntekijä -strategian päivityksessä *Perhelähtöisen seurakunnan suuntaaviivat* seurakunnan toivotaan muodostavan verkoston, jossa perheet voivat olla toistensa ilona ja tukena sekä saavat vahvistusta kasvulleen ihmisinä ja kristittyinä. Elämän keskeiset asiat – usko, toivo, rakkaus, anteeksianto, vastuunotto, toisen kunnioitus ja luottamus – eletään todeksi arjessa, ja siksi perhe on luonnollinen paikka opetella ihmisenä ja kristittyinä olemisen perustaitoja. Seurakunta on hengellinen yhteisö, jossa voi yhdessä pohtia uskoon ja arvoihin liittyviä kysymyksiä ja saada eväitä hengelliseen kasvuun. Jeesus asetti lapsen esikuvaksi aikuiselle, ja Jumalan silmissä kaikki ovat arvokkaita.¹⁷⁵

Kuten edellisestäkkin voi päätellä, kasteopetuksen toteutuminen on vaatinut kirkolta yhteistyötä kotien kanssa. Linjanvedossa on vuosikymmenten aikana painotettu hie-man eri suhteissa seurakunnan roolia, kirkollisten toimitusten ja jumalanpalveluksen entistä parempaa toimittamista sekä vanhempien ja kummien vastuuta ja varustamista kristillisen kasvatuksen tehtävään. Kotien merkitystä kristillisinä kasvattajina kirkko on pitänyt aina esillä – yhteistyöstä on vain käytetty erilaisia nimityksiä. Kun 1900-luvun loppupuolella puhuttiin vanhempien kasvatusvastuusta ja kristillinen kasvatus todettiin yksiselitteisesti vanhempien tehtäväksi, jota kirkko omalla toiminnallaan tukee, 2000-luvulla alettiin puhua kirkon ja vanhempien kasvatuskumppanuudesta. Myös yhteistyötä muiden kasvatuksen ammattilaisten kanssa sekä kummien ja iso-vanhempien merkitystä on ryhdytty korostamaan aikaisempaa enemmän.

Jossakin määrin vaikuttaa siltä, että kirkko on joutunut luopumaan ajatuksesta, että kaikki kastetut ovat kasteopetuksen piirissä. Kun 1970-luvulla kirkon kasvatustoiminnan kokonaisuohjelmassa todettiin seurakunnan olevan vastuussa siitä, että kaikki kastetut saavat kasteen edellyttämää opetusta, 2010-luvun kehittämisasiakirjassa *Lapset seurakuntalaisina* puhutaan kasteen perusteella syntyneestä lapsen oikeudesta kristilliseen kasvatukseen. Tämän toteutuminen riippuu kuitenkin vanhempien tahdosta ja valinnoista. Vuoden 2003 uskonnonvapauslain muuttumisen myötä kirkko ei voi perustaa kasteopetusta koulun uskonnonopetuksen varaan. Kirkolliset toimitukset ja rippikoulu näyttävätkin saaneen suuremman roolin sellaisina kasteopetuksen foorumeina, joihin varsin suuri osa suomalaisista osallistuu. Rippikoulusta on yhä useammin tullut kastekoulu myös siinä merkityksessä, että osa kastetuista saa silloin ensimmäisen kerran tunnustuksellista kasteopetusta riippumatta siitä, onko hänet kastettu vauvana vai rippikoulun aikana. Myös kirkollisten toimitusten sekä niihin liittyvien keskustelujen rooli ennen ja jälkeen toimituksen korostuu merkittävinä kasteopetustilanteina, joissa papeilta vaaditaan suurta herkkyyttä ja taitoa ymmärtää osallistujien kulloinenkin vaihe kristityn matkalla ja puhua ymmärrettävästi myös niille perheenjäsenille, jotka ovat luterilaisen kirkon ulkopuolella.

Vuoden 2003 uskonnonvapauslain muuttuminen ja kasteopetuksen ymmärtäminen yksinomaan kirkon ja kotien tehtäväksi näkyvät kuitenkin yllättävän vähän

¹⁷⁴ Aitlahti & Ahtiainen 2018, 53–56.

¹⁷⁵ Perhelähtöisen seurakunnan suuntaaviivat 2019, 5–6.

edellä kuvatuissa asiakirjoissa. Edellä mainituista lähinnä vain kehittämisasiakirjassa *Lapset seurakuntalaisina* tehdään selvä ero yhteiskunnan varhaiskasvatukseen sisältyvän uskontokasvatuksen ja kirkon antaman kristillisen kasvatuksen välillä. Yhteiskunnan varhaiskasvatuksen tehtävänä on tutustuttaa lapsi omaan uskontoonsa sekä uskonnonlisiin ja kulttuurisiin asioihin ja ilmiöihin. Vanhemmille, kummeille ja kirkolle kuuluu lapsen oman uskon vahvistaminen. Kirkon varhaiskasvatuksen päätehtävä on kasteeseen perustuen auttaa vanhempia kristillisessä kasvatuksessa sekä tukea yhteiskunnan varhaiskasvatushenkilöstöä uskontokasvatuksen toteuttamisessa.¹⁷⁶

Vuoden 2003 uskonnonvapauslain muuttumisen seuraukset tulevat esille seurakuntien oppilaitos-, koulu- ja varhaiskasvatusyhteistyön avuksi laadituissa kumppanuuden koreissa. Kirkkohallitus loi Opetushallituksen vuonna 2014 tarkistamien uskonnon opetuksen ja uskonnon harjoittamisen ohjeiden perusteella toimintaperiaatteen, jossa kasvatusyhteistyö jaetaan neljään erilaiseen ja erillään pidettävään koriin.¹⁷⁷

Ensimmäiseen koriin kuuluu yleissivistävä opetus opetussuunnitelman mukaisesti. Tämä ei sisällä uskonnon harjoittamista, mutta seurakunta voi toimia yhtenä oppimisympäristönä ja seurakunnan työntekijä voi osallistua siihen alansa asiantuntijana. *Toiseen koriin* kuuluvat perinteiset juhlat, jotka eivät sisällä uskonnon harjoittamista. Niissä voidaan laulaa yksittäisiä virsiä ja esittää joulukuvaelma. Seurakunnan työntekijä voi osallistua juhliin lähinnä kutsuvieraana. *Kolmanteen koriin* kuuluvat uskonnolliset tilaisuudet ja kirkkovuoteen liittyvät jumalanpalvelukset ja hartaudet, jotka ovat uskonnon harjoittamista. Tilaisuuksista tiedotetaan koteihin, ja alaikäisen huoltaja ilmoittaa lapsen osallistumisesta niihin. Koulu järjestää vaihtoehtoista toimintaa niille, jotka eivät osallistu. *Neljäs kori* sisältää kasvun ja hyvinvoinnin tuen koulun hyvinvointisuunnitelman mukaisesti. Tähän kuuluvat ennaltaehkäisevä opiskeluhuolto, työhyvinvoinnin tukeminen, ryhmätykset, kerhotoiminta, retket, kriisiyhteistyö ja henkilökunnan virkistys. Nämä tapahtuvat eri uskontoja ja katsomuksia kunnioittaen.¹⁷⁸

Uudesta tilanteesta kertoo myös se, että kasteopetuksen piiriin haluttaisiin nekin, joita ei ole kastettu. Vuoden 2018 tulevaisuusselonteon valossa näyttää siltä, että kirkossa on ainakin joillakin tahoilla valmiutta löyhentää kasteen ja kummiuden kriteereitä ja viedä siunausta kirkkoon kuulumattomien koteihin ja nimenantojuhliin. Käytännön toimet ja viralliset päätökset kuitenkin puuttuvat.

Tavalliset seurakuntalaiset lukevat kuitenkin harvoin kirkkohallituksen strategioita ja kehittämisasiakirjoja. Ne kuvaavat lähinnä kirkon tahtotilaa ja realisoituvat seurakunnan jäsenille muuttuessaan teoiksi ja toiminnaksi. Kastetta, kasteopetusta ja kummiutta pidetään esillä varsin monessa seurakunnan toimintamuodossa, puheissa ja saarnoissa. Esimerkiksi kaste mainittiin 45 prosentissa ja kummius neljässä prosentissa Digipostillan saarnoista.¹⁷⁹

176 Lapset seurakuntalaisina 2008, 29.

177 Hytönen 2016, 126; Suomen perustuslaki 731/1999, 11 §; Seurakunta varhaiskasvatuksen, koulun ja oppilaitoksen kumppanina 2015. Opetushallitus on tarkistanut uskonnon opetuksen ja uskonnon harjoittamisen ohjeita vuonna 2018, ks. Opetushallituksen ohjeet 2018a ja 2018b.

178 Hytönen 2016, 127; Seurakunta varhaiskasvatuksen, koulun ja oppilaitoksen kumppanina 2015.

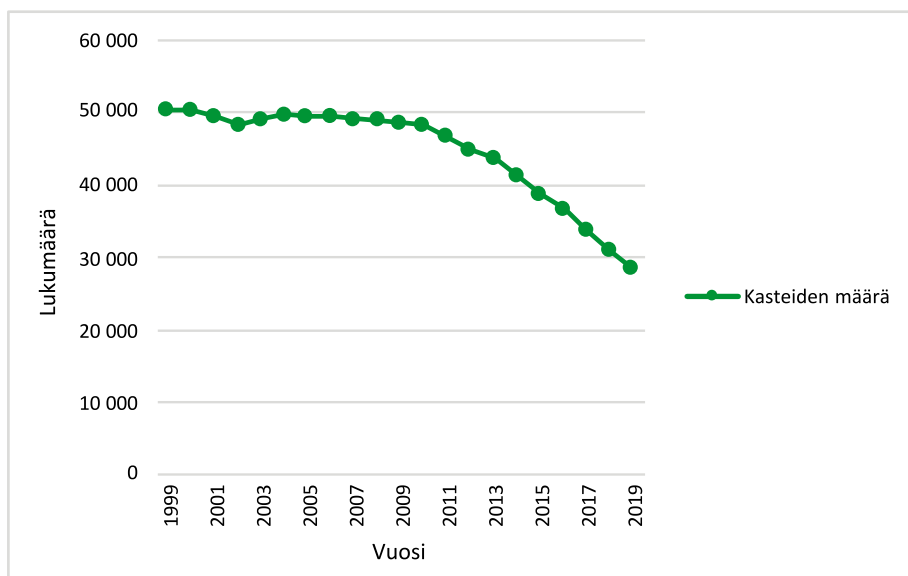
179 [Ks. Digipostilla.](#)

Kasteopetus jatkuu periaatteessa läpi koko elämän ja kirkko pyrkii antamaan sitä erilaisten työmuotojen välityksellä. Suomalaiset osallistuvat niihin kuitenkin vaihtelevasti.

2.5 Kasteen asema suomalaisessa yhteiskunnassa ja seurakuntien toimet

Kirkon jäsenyyden kannalta kasteella on keskeinen merkitys. Kasteen asema suomalaisessa yhteiskunnassa ja luterilaisessa kirkossa on kuitenkin muuttunut rajusti 2000-luvulla. Erityisesti suurissa kaupungeissa kasteiden väheneminen on nopeasti yleistynyt ilmiö.¹⁸⁰

Kuvio 2.1 Kasteiden määrä vuosina 1999–2019. Kirkon jäsentilasto.

Valtaosa kastamattomista lapsista (86 %, n. 3 100 lasta vuonna 2018) on perheissä, joissa vain toinen vanhemmista kuuluu luterilaiseen kirkkoon (kuvio 2.2).¹⁸¹ Tällöin kastamattomuuden syynä on usein se, että lapselle halutaan antaa mahdollisuus valita myöhemmin, kumpaa lähiaikuistaan hän seuraa uskonnollisesti. Niin ikään ideologiset

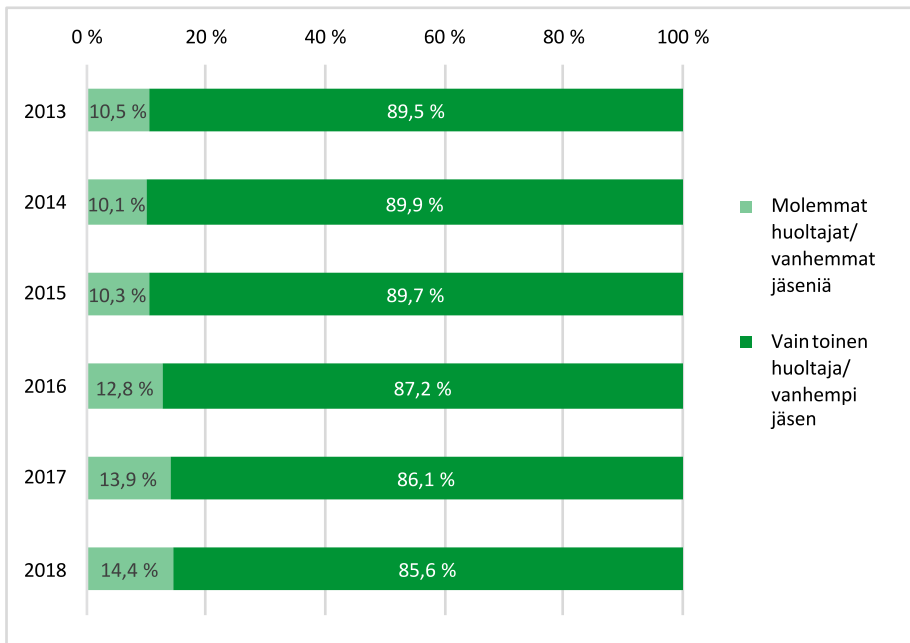
¹⁸⁰ Tämä on näkynyt myös julkisessa keskustelussa, esim. Laitinen 2019; Sen sijaan huoli kirkollisten toimintustusten aseman heikkenemisestä yhteiskunnassa ei ole uusi. Mm. Aleksis Lehtonen kirjoitti vuonna 1931, että kirkollinen kaste, avioliittoon vihkiminen ja hautaaminen ovat kristityissä maissa vielä varsin yleinen tapa, vaikka valistusajasta saakka jatkunut ja viime aikoina yltynyt sivistyselämän maallistuminen sekä kristinuskon piirissä kasvaneet, mutta sen peruskäsityksistä irtaantuneet elämäntavot ja -arvot ovat vierottaneet laajoja kansankerroksia käytännöllisestä yhteydestä kirkon kanssa. Ks. Lehtonen 1931, 9.

¹⁸¹ Kirkon jäsenrekisteri.

syvät, kuten vanhempien kokemus uskon puute tai ohut side kirkkoon, vaikuttavat siihen, että lasta ei kasteta.¹⁸²

Lapsia jää kastamatta niissäkin perheissä, joissa lapsen molemmat vanhemmat ovat evankelis-luterilaisen seurakunnan jäseniä. Sellaisia kastamattomia lapsia, joissa molemmat vanhemmat kuuluivat luterilaiseen kirkkoon, oli 14 prosenttia vuonna 2018 (n. 500 lasta). Kirkon jäsenille syntyvien lasten jättäminen kastamatta on yleistynyt hiljalleen viime vuosien aikana.¹⁸³

Kuvio 2.2 Kastamattomat lapset, joiden vanhemmat/huoltajat kuuluvat evankelis-luterilaiseen kirkkoon (%). Kirkon jäsenrekisteri.

Jos lapsen vanhemmista toinen kuuluu kirkkoon ja toinen ei, kastamisesta voi syntyä erimielisyyttä. Joskus tästä halutaan puhua kaste keskusteluissa. Yhä useammin kaste keskustelussa kuullaan lause: ”Puolisoni ei kuulu kirkkoon.”¹⁸⁴

Kirkon jäsenillä merkittävin kastamiseen vaikuttava tekijä oli helmikuussa 2019 alle kouluikäisten lasten vanhemmille tehdyn kyselytutkimuksen mukaan asuinpaikka. Helsingissä asuvat jättivät lapsensa kastamatta muualla asuvia useammin. Vanhemman sukupuoli, seurakunnan toimintaan osallistuminen ja usko vaikuttivat niin ikään kastepäätökseen: miehet, seurakunnan toimintaan osallistuvat ja Jumalaan uskovat päätyivät kastamaan lapsensa muita useammin. Viisi prosenttia piti kastetoimituksen

182 Rönqvist 2012; Salomäki 2019, 2.

183 Kirkon jäsenrekisteri.

184 Raivio 2012, 47.

järjestämisen hankaluutta tärkeänä tai erittäin tärkeänä syynä lapsen kastamatta jättämiselle ja neljä prosenttia vaikeutta löytää lapselle kummeja.¹⁸⁵

Yli puolet kyselyyn vastanneista piti tärkeänä tai erittäin tärkeänä lapsen kastamisen syynä sitä, että lapsikaste on hieno perinne, perheessä on tapana kastaa lapset, vanhemmat haluavat lapsen saavan kummit tai kauniin juhlahetken. Kolme neljästä piti lapsen kastamista itsestäänselvyytenä. Isovanhempien tai kumppanin painetta kastattaa lapsi pidettiin melko vähäisenä syynä lapsen kastamiselle.¹⁸⁶

Joka tapauksessa lapsen kastamattomuus koskettaa lapsen ja hänen perheensä lisäksi monia muitakin ihmisiä: isovanhempia, muita sukulaisia, seurakuntaa. Erityisesti isovanhemmat saattavat kokea oman lapsenlapsen kastamattomuuden kipeänä asiana.¹⁸⁷

Seurakuntakyselyssä 2016 seurakunnilta ja seurakuntayhtymiltä kysyttiin, miten ne ovat reagoineet kastettujen määrän vähenemiseen. Lähes kaikki seurakunnat lähettivät vastasyntyneen kotiin kasteesta kertovaa informaatiota. Melkein puolet seurakunnista oli pitänyt kastetta esillä seurakuntalehdessä, antanut tilojaan ilmaiseksi kastekahvien järjestämiseksi ja ottanut yhteyttä niihin seurakunnan jäseniin, joiden lapsia ei ollut kastettu. Myös aikuisrippikouluryhmiä ja kastetapahtumia oli järjestetty sekä etsitty kummeja perheille, joiden ystäväpiirissä ei ollut kirkkoon kuuluvia.¹⁸⁸

Seurakunnilla oli käytössä yleensä kahdesta kolmeen erilaista tapaa lisätä kastettujen määrää, mutta muutamissa seurakunnissa oli käytössä kaikki yllä mainitut ja lisäksi vielä muita keinoja, kuten vauva- ja kummikirkot, kasteen pitäminen esillä perhevalmenuksessa sekä erilaisten kastelahjojen antaminen. Myös kastepuu, johon ripustetaan kastetun nimi, oli monessa seurakunnassa otettu käyttöön. Joissakin seurakunnissa luetaan kaikkien vuoden aikana kastettujen lasten nimet ja jokaiselle sytytetään kynttilä Mikkelinpäivän messussa.¹⁸⁹

Useat seurakunnat olivat panostaneet kasteperheiden palveluun ja henkilökohtaiseen kontaktiin. Käytiin rotinoilla tai muuten onnittelemassa vastasyntynyttä ja hänen perhettään. Kasteasioissa pyrittiin tietoisesti erityisen hyvään palveluun sekä auttamaan kasteeseen mahdollisesti liittyvissä ongelmissa. Joissakin seurakuntayhtymissä kerättiin systemaattisesti palautetta kasteperheiltä.¹⁹⁰

Seurakunnat ovat tehneet kasteperheille erilaisia kyselyitä, joissa ne ovat kartoittaneet vanhempien kokemuksia toteutuneista kasteista. Helsingin seurakuntien kyselyssä vuonna 2013 arvioitiin ensimmäistä kastetilaisuuteen liittyvää yhteydenottoa seurakuntaan, kasteajasta ja kastejärjestelyistä sopimista, kastekeskustelua ja kastetilaisuutta. Kysely toteutettiin soittamalla 85 vanhemmalle. Valtaosa vanhemmista piti saamaansa palvelua hyvänä, ja 96 prosenttia kasteperheistä oli tyytyväisiä kastetilaisuuteen. Yhdeksän vastaajaa kymmenestä koki, että pappi otti perheen elämäntilanteen hyvin huomioon. Kastekeskustelua papin kanssa pidettiin tärkeänä ja hyödyllisenä

185 Kastekysely 2019; Salomäki 2019, 1.

186 Kastekysely 2019; Salomäki 2019, 2.

187 Virtanen 2019.

188 Hytönen 2016, 115–116.

189 Hytönen 2016, 116–117.

190 Hytönen 2016, 117.

valmistautumisena kastetilaisuuteen. Keskustelun tunnelmaa kuvattiin lämpimäksi, läheiseksi ja henkilökohtaiseksi. Kielteistä palautetta tuli lähinnä pappien kiireisyydestä. Toisinaan keskustelu tapahtui liian myöhään, jolloin järjestelyjen kanssa tuli kiire.¹⁹¹

Hieman yllättäen kirkko oli tämän kyselyn mukaan kastetilaisuuden paikkana yleisempi kuin koti. Kirkkokaste valittiin useimmiten juhlahavuuden, arvokkuuden, kauneuden ja hengelliseksi koetun tunnelman vuoksi. Moni oli yllätynyt siitä, että kahvitilaisuuden sai järjestää seurakuntasalissa ja joissakin tilaisuuksissa suntiot teki-vät kaiken kahvinkeitosta tiskaamiseen. Kotikasteen perusteina olivat tuttavallinen, intiimi ja rento tunnelma sekä lapsen kannalta turvallinen ympäristö. Seurakuntien tilat ylittivät usein odotukset. Lähes kaikki vastaajat olivat tyytyväisiä kastetoimituk-sessa annettuun aineistoon (kastetodistukseen, kummitodistuksiin ja kastekynttilään). Erityisen myönteisenä yllätyksenä pidettiin joissakin seurakunnissa annettuja seura-kuntalaisten kutomia vauvan villasukkia.¹⁹²

Kyselyn kautta saatiin myös vanhempien ideoita kasteeseen liittyvän palvelun kehiti-tämiseksi. Seurakunnilta toivottiin kasteeseen liittyviä asioita varten yhtä selkeää puhe-linnumeroa ja yhteistä varauslistaa. Valmista muistilistaa kasteeseen liittyvistä asioista odotettiin hyvissä ajoin ennen kastepäivää. Vanhemmat toivoivat selkeää informaatiota siitä jumalanpalveluksesta, jossa lapsen nimi luetaan ja perheen puolesta rukoillaan.¹⁹³

Jotkut seurakunnat ja seurakuntayhtymät ovat tehneet suunnitelmia alle kouluikäis-ten ikäluokan kattavaan yhteydenpitoon lapsiperheiden kanssa. Esimerkiksi Helsingin seurakuntayhtymässä käytössä oleva *Pienelle parasta* -materiaalilla kotiseurakunta pyrkii tukemaan kotien kristillistä kasvatusta lähettämällä kotiin materiaaleja neljä kertaa ennen lapsen kouluikää. Tavoitteena on, että vanhempien läsnäolo ja yhteiset hetket synnyttävät lapsille turvallisia muistoja ja perusluottamusta, joiden vaikutukset jatku-vat lapsuudesta aikuisuuteen asti ja siirtyvät edelleen uudelle, kasvavalle sukupolvelle. Seurakunnat tukevat lasten ja vanhempien välistä yhteyttä lähettämällä perheille muun muassa cd-levyllisen tuutulauluja, satukirjan, lautapelin, enkelitaulun ja vihkosen, jossa vanhemman tunteja on puettu runolliseen muotoon. Lisäksi vuoden aikana kastetut lapset kutsutaan erikseen perheen pienimmille suunnattuihin konsertteihin. Materiaalien tavoitteena on herättää keskusteluja ja pohdintoja elämästä, kasvusta, tunteista ja hengellisyydestä.¹⁹⁴

Yhteistyö kotien kanssa on saanut myös sellaisia uusia muotoja, jotka perustu-vat aikaisempaa enemmän henkilökohtaiseen kohtaamiseen ja räätälöityyn tukeen. Esimerkiksi Mikkelin tuomiokirkkoseurakunta aloitti syksyllä 2018 *Tukea kotiin* -toi-minnan, jossa pienten lasten vanhemmat saattoivat pyytää seurakunnan lastenohjaajaa kotiin juttuseuraksi, lastenhoitoavuksi tai kertomaan lapsiperheiden palveluista.¹⁹⁵

191 Heikkinen 2013.

192 Heikkinen 2013.

193 Heikkinen 2013.

194 [Pienelle parasta 2019](#). Osa Pienelle parasta -materiaalista on käytössä myös Tampereen seurakuntayhty-mässä.

195 Kotilainen 2019. Siilinjärjen seurakunnassa vastaava toiminta on käynnistymässä syksyllä 2019. Apua an-netaan myös pieniin kotitöihin. Ks. Nykänen 2019.

Raision seurakunnan *Jeesi* puolestaan tarjoaa apua kodeissa ja seurakuntakeskuksessa silloin, kun alle kouluikäisen lapsen vanhemman voimavarat ovat koetuksella ja apu on tarpeen valvottujen öiden, sairauden, asioiden hoitamisen, oman ajan tai vertaistuen puutteen, yksinäisyyden tai arjen hallintaan liittyvien ongelmien vuoksi.¹⁹⁶

Seurakunnat kohtaavat valtaosan ikäluokasta rippikoulussa, jonka tavoitteena on antaa nuorille kasteessa luvattua opetusta ja välineitä kristittyinä elämiseen. Vuonna 2019 rippikouluun osallistui 77 prosenttia kaikista 15-vuotiaista ja 92 prosenttia kirkkoon kuuluvista 15-vuotiaista.¹⁹⁷ Rippikoulun vaikutuksista nuorten asenteisiin ja tietämyksen tasoon väitelteen Jouko Porkan mukaan rippikoululaisten teoreettinen sitoutuminen ja usko kristillisiin uskomuksiin kasvaa rippikoulun aikana, mutta ajattelu muuttuu kriittisemmäksi. Kristinuskko muuttui rippikoulun aikana monimuotoisemmaksi kuin mitä nuoret olivat ajatelleet rippikoulun alussa. Suomalaiset nuoret suhtautuivat kirkkoon myönteisesti rippikoulun alussa, ja myönteisyys lisääntyi rippikoulun aikana. Rippikoulun aikana tapahtunut myönteinen kehitys kuitenkin vähentyi myöhemmissä tutkimuksissa. Esimerkiksi oman lapsensa halusi kastattaa 84 prosenttia rippikoululaisista vuonna 2007 ja 78 prosenttia vuonna 2013.¹⁹⁸

Monet tulevat rippikouluun käytännössä ilman minkäänlaista uskontokasvatusta. Vaikka isostoiminta sitouttaa nuoria ja isostoimintaan osallistuneilla on korkeampi kynnys erota kirkosta, monet eroavat kirkosta viimeistään muutettuaan kotoa pois toiselle paikkakunnalle opiskelemaan. Rippikoulu jättää usein myönteisen kuvan kirkosta, mutta yhteyden katketessa kotiseurakuntaan opiskelun ja aikuistumisen seurauksena tuo muistikuva ei enää ole riittävä peruste pysyä kirkossa. Siksi moni toteaa, ettei usko Jumalaan, jolloin kirkkokin on tarpeeton.¹⁹⁹

Suomalainen kirkollinen elämä on rakentunut pitkälti naisten antaman uskonnollisen kasvatuksen ja perinteensiirron varaan perheissä ja seurakuntien lapsi- ja perhetyössä. Myös kirkon toimintaan osallistuvat ovat suurelta osin naisia. Kun naisten kirkkoon kuuluminen vähenee, sillä on dramaattiset seuraukset kirkon jäsenkehitykselle ja kristinuskon välittymiselle uusille sukupolville.²⁰⁰

Eri sukupolvet ovat saaneet hyvinkin erilaisen uskonnollisen kotikasvatuksen. Kun 65–79-vuotiaista yli puolet oli mielestään saanut uskonnollisen kotikasvatuksen, 25–34-vuotiaista vain 27 prosenttia koki samoin. 1960-luvulla tai sitä myöhemmin syntyminen ennusti sitä, ettei uskonto ollut esillä lapsuudenkodissa. Luterilaiseen kirkkoon kuuluvista noin puolet oli mielestään saanut uskonnollisen kotikasvatuksen

196 [Ks. Raision seurakunnan Jeesi-apu lapsiperheille.](#)

197 [Ks. Kirkon tiedotarkistosta 4.2.2020 Rippikoulu on hyvässä myötätulessa.](#)

198 Porkka 2019, 146–149.

199 Huttunen 2019.

200 Brown 2001, 156, 179, 192–198. Erika Willander on tutkinut eri uskontoihin ja uskonnollisiin yhteisöihin kuuluvia Ruotsissa ja todennut, että naisista useampi on kiinnittynyt kristinuskoon kuin miehistä, kun taas muslimiyhteisöissä sukupuolten kiinnittymisessä ei ole niin suuria eroja. Kristinuskolle on niin ikään ominaista, että sen jäsenissä enemmistö on yli 45-vuotiaita ja 15–30-vuotiaita on melko vähän. Ks. Willander 2019, 66–67.

iltarukouksen opettamisineen, mutta alle 50-vuotiailla oli jo yleisempää, ettei omille lapsille opeteta iltarukousta.²⁰¹

Amerikkalaisen tutkimuksen mukaan vanhemmilla on enemmän uskonnollista vaikutusta kuin he ajattelevat. Uskonnollisuus tai uskonnottomuus välittyi seuraavalle sukupolvelle sitä paremmin, mitä useampi perheen tai suvun jäsen (äiti, isä, isovanhemmat, vanhempien sisarukset) välitti samaa traditiota ja mitä läheisemmäksi ja lämpimämmäksi nuori koki suhteen. Parhaimmillaan nuorella oli suhteessa tilaa omille uskonnollisille valinnoilleen.²⁰² Jos perinteensiirto jää vain yhden henkilön varaan, se on helpommin vaarassa epäonnistua.

Äideillä on ruotsalaistutkimuksen mukaan eniten vaikutusta siihen, kastetaanko lapsi.²⁰³ Vaikka Ruotsin kirkko on valinnut toisen tien salliessaan myös kastamattomien kuulua kirkkoon, kasteiden väheneminen ilmiönä on näkyvässä sielläkin. Kastamattomien osuus vuosina 2005–2016 syntyneistä kirkon jäsenistä ylitti kastettujen määrän vuonna 2010. Vuonna 2018 Ruotsissa kastettiin 60 prosenttia sellaisista kirkon jäsenistä, joiden vanhemmista vähintään toinen kuului kirkkoon, ja 37 prosenttia kaikista syntyneistä lapsista, joilla oli vähintään yksi kirkkoon kuuluva vanhempi.²⁰⁴ Vanhemmat, jotka asuivat suurissa kaupungeissa, vanhemmat ilman puolisoa ja vanhemmat, joilla oli vähän koulutusta ja pienet tulot, jättivät lapsensa kastamatta muita useammin.²⁰⁵

Uskonnolliseen kasvatukseen ja perinteensiirtoon tarvitaan paitsi vanhempia myös kummeja ja isovanhempia, koko sukua, paikallisseurakunnan kaikkia työmuotoja ja koko kirkkoa. Jos uskolla ja uskonnolla ei ole henkilökohtaista merkitystä, uskonnollisen perinteen välittäminen omille lapsille ja lasten kastaminen jää todennäköisimmin tekemättä.

2.6 Kummius

Kasteeseen liittyy konkreettisesti myös kummius. Vaikka Raamatussa ei puhuta kummiudesta eikä Jeesus kehottanut kummien valitsemiseen, kummiuteen liittyy pitkä kirkollinen traditio.

Kummiuden historiaa kuvanneen Pentti Lempiäisen mukaan kummijärjestelmä lienee syntynyt toisella vuosisadalla. Justinus Marttyyri (k. 165) kertoi ihmisistä, joiden tuli kertoa kasteen toimittajalle, mitä he tiesivät kastettavasta. 200-luvun alkupuolella Tertullianus (k. 220) käytti kummeista nimityksiä *sponsor* (takaaja) ja *suspector* (huolehtija). Näiden rinnalle tulivat 400-luvulla nimitykset *testis* (todistaja) ja *adducens* (johdattaja). Kummin tehtävät eivät alun perin liittyneet itse kastetöihin, vaan katekumenaattiaikaan, jolloin jokainen kasteelle pyrkivä haluttiin

201 Hytönen 2016, 118–120.

202 Bengtson & Putney & Harris 2017, 71–198.

203 Sandberg & Sjölin & Ganebo Skantz 2019, 31–32.

204 Sandberg & Sjölin & Ganebo Skantz 2019, 14–15.

205 Sandberg & Sjölin & Ganebo Skantz 2019, 34–40.

johdattaa henkilökohtaisesti sisälle seurakuntaan ja sen uskoon. Kummeiksi pyrittiin yleensä löytämään henkilöitä, jotka tunsivat kastetta haluavan. Kummin tehtävänä oli selvittää, miksi kastettava pyysi kastetta ja oliko hän kykenevä ottamaan sen vastaan. Katekumenaattiaikana kummin tehtävänä oli johdattaa kasteoppilas seurakuntaelämään ja todistaa hänen edistymisestään uskossa.²⁰⁶

Aikuiskasteessa kummin tehtävä päättyi kasteeseen. Lapsikasteessa tehtävä alkoi kasteesta, jossa kummin tuli vastata lapsen puolesta kastetoimituksen kysymyksiin, ellei lapsi osannut itse puhua. Kummi velvoitettiin huolehtimaan lapsen johdattamisesta kristilliseen elämään. Aikuiskasteessa kummeja oli yksi, mutta lapsikasteessa lapsen vanhemmat toimivat usein kummeina. Lopullisesti vanhempien toimiminen oman lapsensa kummeina kiellettiin vuonna 813.²⁰⁷

Koska lapsi syntyy kasteessa uudesti, kummeja pidettiin hänen hengellisinä sukulaisinaan (*Pater/mater spiritualis/divinus, compater/commater, patrinus, Godfather/Godmother*). Hengellisestä sukulaisuudesta tuli avioeste 500-luvulla, mutta uskonpuhdistajat hylkäsivät ajatuksen kummiudesta hengellisenä sukulaisuutena ja avioesteenä Raamattuun perustumattomana.²⁰⁸

Ensimmäisen vuosituhannen lopulla yleistyi tapa nimetä lapselle sekä mies- että naiskummi eli hengellinen isä ja äiti. Myöhemmin keskiajalla kummien luku kasvoi ainakin kolmeen tai neljään. Trenton kirkolliskokous (1545–1563) rajoitti kummien lukumäärän kahteen. Tässä ei kuitenkaan pysytty, koska esimerkiksi Turun piispan-tarkastuksessa vuonna 1650 pidettiin viittä tai kuutta kummia riittävänä ja 1660-luvun asetuksissa säädettiin, että aatelislapsilla sai olla korkeintaan yhdeksän ja pappien ja porvarien lapsilla korkeintaan kuusi kummia. Akaan, Korppoon, Ruskon ja Uudenkaupungin 1600-luvun lopun kastettujen luetteloista löytyy lapsia, joilla oli kummeja kymmenen tai enemmän.²⁰⁹

1600-luvulla kummien tehtäviin kuului todistaminen, kasvattaminen ja rukoileminen. Kummi todisti kastettavan uskosta sekä kasteen suorittamisesta oikein, kasvatti lasta vanhempien apuna tai sijasta (*compadres, propadres*) ja huolehti siitä, että lapsi oppi ymmärtämään kristilliset velvollisuutensa ja täytti kasteessa annetut lupaukset, sekä rukoili lapsen puolesta.²¹⁰ Lutherin mukaan kummin tehtävä oli puhua lapsen asioista ja hädästä Jumalalle ja taistella lapsen puolesta Perkelettä vastaan. Siksi kummeiksi ei kelpuutettu kevytmielisiä ihmisiä.²¹¹

Jotta kummit kykenivät selviytymään tehtävistään, heille asetettiin pätevyysvaatimuksia. Kummius velvoitti kristilliseen elämään. Keskiajalla kanonisissa laissa mainittiin, etteivät kummit saaneet olla vähämielisiä, kastamattomia, julkisiin synteihin tai rikoksiin langenneita, seurakunnan yhteydestä erotettuja tai kykenemättömiä tekemään selkoa kristillisen opin alkeista (kuten uskontunnustus, Isä meidän ja Ave Maria).

206 Lempiäinen 2004, 43–44; Lempiäinen 1965, 174–175.

207 Lempiäinen 2004, 44; Lempiäinen 1965, 175–177.

208 Lempiäinen 1965, 175.

209 Lempiäinen 2004, 45–46; Lempiäinen 1965, 177–185.

210 Lempiäinen 1965, 176.

211 Tunnustuskirjat (Vähä katekismus, Liite: Kasteen toimittaminen) 322, 7–8.

Vuoden 1686 kirkkolain mukaan kummien tuli olla uskoltaan luterilaisia ja iältään laillisia. Heidän tuli osata katekismuksen kuusi pääkappaletta, joidenkin sääntöjen mukaan ilman selityksiä, toisten mukaan selityksineen. Jotta pystyttiin tarkistamaan, täyttivätkö kummit säädetyt vaatimukset, heidät piti ilmoittaa papille ennen kastetta. Rippikoulun vakiintuessa 1700-luvulla sen käymisestä muodostui riittävän tiedon tason osoitus.²¹²

Käytännössä kummeiksi kutsuttiin lähisukulaisia – erityisesti lapsen vanhempien sisarusia – ja tuttavien sekä vanhempien kollegoita. Kummit olivat usein aviopareja. Myös pappeja ja piispoja puolisoineen pyydettiin kummeiksi. ”Viran puolesta” kummeiksi kutsutuilla saattoi olla useita kymmeniä kummilapsia, ja kummius jäi usein pelkäksi muodollisuudeksi. Näin kävi helposti myös silloin, kun kummi asui toisella paikkakunnalla kuin kummilapsi, ja siksi Turun tuomiokapituli kehotti vuonna 1656 kutsumaan kummeiksi kastettavan kanssa samalla paikkakunnalla asuvia.²¹³

Koska kummin tehtävänä oli korvata vanhemmat, jos he kuolivat, kummeiksi valittiin mielellään varakkaita ja vastuullisia henkilöitä. Talonpoikais yhteisöissä kummi tutustutti lapsen työntekoon. Poikalasta kummi kierrätti navetassa, tallissa, sepän pajassa ja puusepän verstaalla, tyttölapsen leivontaan parantamiseksi avattiin leivinuuni ja hänestä uskottiin tulevan hyvän kutojan, jos hän kosketti rukkia ja lankavyöhyhtiä.²¹⁴

Kummien tehtävä oli kotikasteessa paitsi edustaa seurakuntaa myös toimia kasteen todistajina, ”jottei kukaan joutuisi epäilykseen siitä, onko hänet kastettu”. Uskonpuhdistuksessa korostettiin, että kummien tehtävä on rukoilla lapsen puolesta ja huolehtia hänen kristillisestä kasvatuksestaan yhdessä vanhempien kanssa. Molempien tehtävä oli huolehtia siitä, että lapselle opetettiin kristinopin pääkohdat. Kummijärjestelmä on kuitenkin jäänyt Lehtosen mukaan varsin usein ulkonaiseksi muodoksi, jolla ei ole ollut paljon merkitystä seurakunnalle. Aina kummiudella ei ole uskonnollista sisältöä. Puutteistaan huolimatta kummijärjestelmällä on Lehtosen mukaan merkitystä silloin, kun kummit ovat luoneet läheisiä suhteita kummilapsiinsa, rukoilleet heidän puolestaan ja auttaneet heitä elämässä eteenpäin.²¹⁵

Kummijärjestelmä on Lehtosen mielestä vuosisatojen juurruttama kansantapa, jolla on joka tapauksessa merkitystä. Kummiutta pitäisi elvyttää, kasteen merkitystä korostaa ja kummeiksi valita ”oikeita kristittyjä” eikä suorittaa valintaa pelkän sukulaisuuden, varallisuuden tai muiden ulkonaisten seikkojen perusteella.²¹⁶

Kummius voi korostaa kasteen seurakunnallista merkitystä, mutta esimerkiksi kasteeskusteluun kummit ovat suomalaisessa käytännössä osallistuneet varsin harvoin.

212 Lempiäinen 2004, 46–47; Lempiäinen 1965, 185–188.

213 Lempiäinen 2004, 47; Lempiäinen 1965, 188–193. Karjalaisissa muistelmissa mainitaan henkilö, joka toimi kummina lähes kaikille pitäjän lapsille. Haudankaivajana päivätyönsä tehnyt kummi oli kaikille tuttu ja lapsirakkaudestaan tunnettu mies, joka hoiti kummin velvollisuuksiaan esimerkiksi tarjoamalla kummilapsille heidän sitä pyytäessään asunnon rippikoulun ajaksi, vaikkei kaikkia kummilapsiaan muistanutkaan. Ks. Pelli 1960.

214 Rostedt 2003, 14.

215 Lehtonen 1931, 137–138.

216 Lehtonen 1931, 139–141.

Myös seurakunnan vastuu kummin tehtävistä on meillä toteutunut heikosti, eikä kummin tehtävää ole nähty koko seurakunnan velvollisuuksina kastettua kohtaan. Seurakunnat eivät kovinkaan aktiivisesti ole tarjonneet apuaan niille perheille, joiden tuttavapiiristä ei löydy sopivia kummeja. Seurakunnan vastuu vastakastetusta ilmenee vanhempiin ja kummeihin kohdistuvana kiinnostuksena, mutta tällainen mielenkiinto oli Markku Koiviston 1990-luvulla tekemän tutkimuksen mukaan vähäistä.²¹⁷

Matteuksen ruotsinkielisessä seurakunnassa aloitettiin seurakuntakummitoiminta 1970-luvulla, mutta se päättyi 1990-luvulla vapaaehtoisten kummien vähenemiseen. Seurakuntakummi ei ollut lapsen virallinen kummi, vaan vapaaehtoinen, joka vieraili lapsen kotona kastepäivänä ja tämän jälkeen kerran vuodessa vieden lapselle kristillistä kirjallisuutta ja keskustellen hengellisistä teemoista. Joskus seurakuntakummia pyydettiin lapsen konfirmaatioon.²¹⁸

Kirkkohallituksen virastokollegion antamien virastohoidon ohjeiden mukaan kummilla on ollut kasvatuksellinen merkitys lapsikasteen yhteydessä. Kummin tehtävänä on tukea kastettua hänen kristillisessä uskossaan, rukoilla hänen puolestaan ja toimia kristityn ihmisen esikuvana. Kummin tehtävä on tukea vanhempia tai huoltajia.²¹⁹

Kirkollisten toimitusten oppaan mukaan kummien tehtävänä on olla kasteen todistajina, tukea vanhempia lapsen kristillisessä kasvatuksessa yhdessä seurakunnan kanssa sekä rukoilla kummilapsen puolesta. Kummilla voi olla kastetoimituksessa erityisiä tehtäviä, kuten Raamatun tai rukousten lukeminen sekä osallistuminen lapsen siunaamiseen.²²⁰

Kastettavalla tulee olla vähintään yksi kummi, joka on konfirmoitu evankelis-luterilaista uskoa tunnustavan kirkon jäsen. Näiden lisäksi voi kummina olla myös muuhun evankelis-luterilaisen kirkon toimittaman kasteen hyväksyvään kristilliseen kirkkoon tai uskonnolliseen yhdyskuntaan kuuluva henkilö. Erityisestä syystä kaste voidaan toimittaa, vaikka kastettavalla on vain yksi kummi, joka on konfirmoitu evankelis-luterilaista uskoa tunnustavan kirkon jäsen. Päätöksen asiasta tekee sen seurakunnan kirkkoherra, jonka jäseneksi kastettava liittyy. Kasteen jälkeen lapselle voidaan erityisestä syystä lisätä enintään kaksi kummiä. Päätöksen kummin lisäämisestä voi tehdä lapsen huoltajien esityksestä lapsen seurakunnan kirkkoherra.²²¹

Myös täysi-ikäisellä kastettavalla on oltava kummit, joiden tehtävänä on tukea kastettavaa kristittyinä kasvamisessa. Suomen kansalaisuus ei sen sijaan ole kummiuden edellytys.²²²

Piispaankokouksen asettaman työryhmän mietinnössä *Kummiuden perusteet ja toteutuminen kirkossamme* vuonna 2004 tultiin ”hämmentävään havaintoon, että mitään selvää ja yksiselitteistä teologista perustaa kummiudelle ei ole löydettävissä”.

217 Koivisto 1991, 66.

218 Salmi 2008, 22.

219 Virastohoidon ohjeet 2017, 8.

220 Sinä olet kanssani 2006, 34.

221 Kirkkojärjestys 1055/1993, osa II, luku 2 § 16. Kummien lukumäärää vähennettiin kahdesta yhteen kirkolliskokouksessa marraskuussa 2019. [Ks. Kirkon tiedotearkistosta 7.11.2019 Kirkolliskokous: Yksi kirkoon kuuluva kummi riittää kastettavalle jatkossa.](#)

222 Virastohoidon ohjeet 2017, 9.

Kummiuden alkuperää on pohdittu aina varhaiselta keskiajalta asti. Paikallisista eroavuuksista huolimatta kummius kuitenkin vakiintui kaikkialla kristikunnassa. Kummi-instituutiota ovat vuosisatojen mittaan muokanneet monenlaiset tekijät, joiden teologisuus on mietinnön mukaan osoittautunut paikoitellen melko ohueksi. Vahvan teologisen pohjan puuttuminen haittaa kummiuden roolin pohdintaa kirkossa, koska kirkon perinne ei anna yksiselitteistä vastausta kaikkiin kummiuden yksityiskohtia koskeviin ongelma-kohtiin. Toisaalta kummiuden teologisen perustan moni-ilmeisyys ja instituution joustavuus antavat kirkolle liikkumatilaa kummiuden roolin ja merkityksen määrittelyssä sekä mahdollisuuden säädellä kummiutta kulloisenakin aikana tarkoituksenmukaiseksi katsotulla tavalla.²²³

Mietinnössä todetaan, että kummit muodostavat merkittävän maallikkovastuunkantajien joukon kirkossa. Kummiudella on kolme erilaista funktiota: todistajan, avustajan ja mukana kulkijan tehtävät. Kummin rooli todistajana on vaihdellut katekumenaattiin pyrkivän suosittelijasta, sponsorista, aina kastetapahtuman todistamiseen. Lapsikasteen myötä kummin rooli kasteen avustajana ja lapsen puolestapuhujana kastetoimituksessa korostui. Mukana kulkeminen on tarkoittanut lapsen rohkaisua kristilliseen elämään, uskonnollisen kasvatuksen antamista ja esirukousta.²²⁴

Kummiudessa on mietinnön mukaan kyse kristityn kutsumuksen toteuttamisesta, kristittyä elämisestä. Kummi kutsutaan nimenomaan kummilapsensa kristityksi mukana kulkijaksi. Aikuisen kasteen yhteydessä kummeja voi pitää kastettavan kutsumina suosittelijoina.²²⁵

Mietinnössä kiinnitetään huomiota siihen, että kummien saama opetus ja ohjaus sisältyy lähinnä vain kastepuheeseen, vaikka tutkimusten mukaan kummit toivovat enemmän opastusta tehtävänsä. Kummit uskovat vanhempien odottavan heiltä lähinnä yhteydenpitoa kummilapseen ja hänen perheeseensä. Kuva seurakunnan antamasta tehtävästä on kummeille varsin selkiytymätön, eivätkä he tunne kummiuden kristillistä pohjaa tai kasteen sisältöä. Siksi rippikoulussa ja isoskoulutuksessa voitaisiin opettaa kummiutta.²²⁶

Seurakunnan näkökulmasta kummeiksi tulisi valita konfirmoituja seurakunnan jäseniä, jotka voivat toimia kasteen todistajina, avustaa kastejuhlassa ja sitoutua lapsen kristilliseen kasvatukseen. Syntyneiden lasten vanhemmille lähetettävässä kirjeessä on syytä todeta kummien vastuu lapsen kristillisestä kasvatuksesta ja pyytää vanhempia huomioimaan tämä kummeja kutsuessaan. Seurakunta ei tarvitse epävirallisia kummeja, mutta sillä voisi ”seurakuntakummeja” niitä perheitä varten, joilla on vaikeuksia löytää lähellä asuvia kummeja. Seurakuntakummeja voi kouluttaa kummikouluissa ja jatkorippikouluissa sekä järjestää uusille kummeille 2–3 kertaa kokoontuvan kummikoulun.²²⁷

223 Kummiuden perusteet ja toteutuminen kirkossamme 2004, 3–5.

224 Kummiuden perusteet ja toteutuminen kirkossamme 2004, 5–19.

225 Kummiuden perusteet ja toteutuminen kirkossamme 2004, 19–23.

226 Kummiuden perusteet ja toteutuminen kirkossamme 2004, 25–27, 38–39.

227 Kummiuden perusteet ja toteutuminen kirkossamme 2004, 35, 39–42.

Kirkkohallituksen esitteessä *Kristitty kummi* kummien rooleiksi mainitaan todistaja, avustaja, huolehtija, johdattaja, tukija ja ystävä. Kummia kutsutaan paitsi avustamaan ja toimimaan todistajana kastetilaisuudessa myös kristilliseen kasvatukseen yhdessä vanhempien ja seurakunnan kanssa. Kummilapsen puolesta ja hänen kanssaan rukouksileminen mainitaan niin ikään kummin tehtävänä. Kummi saa viettää aikaa kummilapsen kanssa, keskustella hänen kanssaan kaikesta maan ja taivaan välillä, tehdä retkiä uimaan, kirkkoon ja kirjastoon sekä ehtoolliselle yhdessä kummilapsen kanssa, siunata ja olla siunattu sekä toimia pyhän ja hyvän puolesta.²²⁸

Kirkollisten toimitusten oppaan mukaan vanhemmat voivat allekirjoittaa kasteen jälkeen annettavat kummikirjat ja antaa ne kummeille. Tämä kertoo vanhempien ja seurakunnan yhdessä kummeille uskomasta luottamustehtävästä ja korostaa vanhempien roolia kummien kutumisessa luottamustehtäväänsä.²²⁹

Nykyään kasteissa on usein kummien rinnalla vanhempien kutsumia tukihenkilöitä, jotka eivät täytä kummiuden edellytyksiä. Heidän paikastaan kastejuhlassa ja osallistumisestaan kastekaavan eri kohdissa on papeilla vaihtelevia käytäntöjä. Hyvänä käytäntönä pidetään, että tukihenkilöitä ohjataan itse miettimään, millä tavalla he voivat oman vakaumuksensa puolesta osallistua kastetoimitukseen.²³⁰

Erilaisten tukihenkilöiden ja ”kirkkoon kuulumattomien kummien” roolista ollaan kuitenkin pappien keskuudessa eri mieltä. Juha Kauppinen mukaan kummina toimiminen on monelle nuorelle aikuiselle merkittävä syy kirkon jäsenyydelle. Kummiuden vuoksi ollaan valmiita näkemään vaivaa ja jopa liittymään kirkkoon. Siksi kastepappien ei tulisi sallia kirkkoon kuulumattomien toimimista ”ikään kuin” kummeina.²³¹

Kirkon näkökulmasta kummiuden edellytys on kirkkoon kuuluminen, mutta toisaalta kummiutta ei voi purkaa eikä kummiutta ottaa keneltäkään pois. Teologisesti katsottuna kummisuus ei Olli-Pekka Silfverhuthin mielestä toteudu, jos kummi ei ole minkään lapsikasteen hyväksyvä ja kirkkojärjestyksen määrittelemän kirkon tai uskonnollisen yhteisön jäsen.²³²

Lapsiteologiasta väitelleen Eriikka Jankon mukaan englanninkieliset kummiuteen liittyvät sanat kummilapsi *godchild* ja kummi *godmother* tai *godfather* kuulostavat luterilaisesta näkökulmasta huikentelevaisilta, mutta kertovat lapsen olemuksen alkuperästä Jumalassa ja kummin tehtävästä välittää tätä viestiä. Kummin erityinen tehtävä on huolehtia, että lapsi oppii sosiaalisessa kontekstissaan tuntemaan, kenen lapsi hän ensisijaisesti on. Lapsen hengellinen lapseus on uhattuna, jos lasta ympäröivä yhteisö suhtautuu välinpitämättömästi lapseen tai velvoitteisiin, joita sillä on lasta kohtaan.²³³

Lasten täytyy saada tulla osaksi yhteisöä – kuten lasten evankeliumi muistuttaa. Ilman lapsia kirkolla ei ole jatkuvuutta, mikä puolestaan merkitsee kirkon tradition

228 Kristitty kummi 2012.

229 Sinä olet kanssani 2006, 37.

230 Peltoketo, 46–47.

231 Kauppinen 2008, 117. Juha Kauppinen oli mm. Tampereen Messukylän seurakunnan kirkkoherra vuodet 1994–2007 ja Helsingin yliopiston dosentti.

232 Silfverhuth 2016, 44.

233 Jankko 2019, 144–145.

katkeamista havaittavassa todellisuudessa. Lapsi haastaa eettisellä ja teologisella tasolla seurakuntayhteisöä muistuttaen taivasten valtakunnan hierarkiasta, jossa pienin on suurin. Ilman lapsia kirkossa ei olisi lasten esimerkkiä Jumalan valtakunnasta.²³⁴

Jeesus asetti lasten evankeliumissa taivasten valtakunnan esikuviksi lapset. Kristillisen kasvatuksen kannalta tämä merkitsee pastori Mikko Salmen mukaan, että aikuisten tulisi kasvaa kohti sisäistä lastaan. Kummin tehtävä ei siksi ole kasvattaa lasta kristillisyyteen, vaan antaa kummilapsensa ”hoitaa kummin sisäistä lasta niin, että se jälleen uskoo, toivoo ja rakastaa”. Kummius on mainio vaihtokauppa, jossa kummi antaa aikaa ja lapsi ruokkii kummin sielua, sillä vain lapsen sielu voi tavoittaa Jumalan suuruuden ja ihmeellisyyden.²³⁵

Monet kummit potevat huonoa omaatuntoa. Suhde kummilapseen on saattanut jäädä haluttua etäisemmäksi tai yhteyttä ei oman tilanteen vuoksi synny. Kummilapsen hengellinen tukeminen ja uskonasioista puhuminen on yllättänyt vaikeudellaan. Jos kummilapsia on paljon, kaikkiin ei ehdi pitää samalla tavalla yhteyttä.²³⁶

Piispa Kaarlo Kallialan mukaan kummius ei kuitenkaan ole vaatimusten luettelo, jonka suorittamisesta jaetaan pisteitä. Kummius on ennen kaikkea suhde kahden ainutlaatuisen ihmisen välillä. Suhteesta tulee aina osapuoltensa näköinen.²³⁷

Kummius on seurakunnan antama luottamustehtävä. Kummi tukee vanhempia lapsen kristillisessä kasvatuksessa. Se voi tarkoittaa iltarukouksen opettamista, kuuntelemista ja juttelemista elämän tärkeistä kysymyksistä. Kummi seuraa läheltä lapsen elämää ja on kunniavieraana hänen juhlissaan. Kummi on usein mukana siunaamassa kummilapsensa konfirmaatiossa. Kummius ei liity vain lapsuuteen; yhteys jatkuu usein aikuisiälläkin. Kummin on tärkeää olla nuoren ystävänä ja tukena, kun nuori alkaa itsenäistyä ja suhde vanhempiin muuttuu murrosiässä.²³⁸

Kummin kirkolliseen rooliin kuuluu luontevasti esimerkiksi lapsen kastepäivän muistaminen, kirkkoon vieminen ja kristillistä kasvatusta tukevien kirjojen ja lehtien hankkiminen.²³⁹ Kummi voi niin ikään lahjoittaa kristillistä musiikkia sekä tehdä kummilapsensa kanssa erilaisia matkoja ja osallistua järjestöjen ja seurakunnan toimintaan. Rukoileminen kummilapsen puolesta on tehtävä, jota kummi voi hoitaa koko kummiuden ajan.²⁴⁰

Kummius on nähty myös kutsumuksena. Kummius merkitsee kutsumusta hengelliseen palveluun. Kummius on kutsu hengellisen tehtävän suorittamiseen eli pitämään huolta kastetun kristillisestä kasvatuksesta.²⁴¹ Kaiken kaikkiaan kummius on kirkossa

234 Jankko 2019, 237–238.

235 Salmi 2014, 15.

236 Johansson 2012, 11, 17.

237 Johansson 2012, 5.

238 Repo H. 2003, 34.

239 Porio 1991, 15.

240 Parviainen 1987, 24.

241 Viro 1979.

varsin vähälle huomiolle jäänyt kutsumuksen muoto. Sitä voitaisiin nykyistä määrätietoisemmin hyödyntää yhtenä tapana toteuttaa kristityn kutsumusta.²⁴²

Kummius toteutuu usein arkisena yhdessäolona ja yhteisinä juhlahetkinä. Sekä kummit että kummilapset muistavat yhdessä puuhailun kummin kanssa, kyläilyt toinen toistensa luona, lautapeliä pelaamisen, ravintolassa syöminen, uimassa, hiihtämässä, teatterissa, konsertissa, Korkeasaarella, urheilukisoissa ja kirkossa käymiset, keskustelut elämän tarkoituksesta tai kummin antaman tuen ja turvapaikan kummilapsen vanhemman terveyden horjuessa. Esirukous kummilapsen puolesta on merkittävä asia sekä kummin että kummilapsen elämässä. Virtuaaliläheisyys – älypuhelin, sosiaalinen media ja erilaiset viestipalvelut – ovat osa nykyajan yhteydenpitoa kirjeiden ja korttien lisäksi. Ylipäättään se, että omien vanhempien lisäksi on olemassa turvallinen ja välittävä aikuinen, on arvokas osa kummiutta.²⁴³

Kummius on nähty tärkeänä aikuiselämän roolina, jolle on vahva sosiaalinen tilaus. Ajan antaminen toiselle ihmiselle ilman taka-ajatuksia ja itselle saatua hyötyä, kuten rahaa, tavaraa tai palveluksia, on konkreettinen ja arvokas auttamisen muoto. Kummin tehtävän tärkeydestä huolimatta seurakunnissa ei Seija Sihvolan ja Tiina Kukkamaan mielestä ole kiinnitetty tarpeeksi huomiota kummiuden tuotekehittelyyn ja kummien kasvattamiseen ja tukemiseen. Kirkko on kehittänyt kummiutta lähinnä antamalla kummeille uusia tehtäviä kasteen ja konfirmaation yhteydessä. Niillä muistutetaan kummin perinteisestä roolista lapsen hengellisessä kasvatuksessa.²⁴⁴

Kummit ovat lasten ja nuorten ”virallinen” tukiryhmä – tosin arjessa usein näkymätön ja hiljainen. Kummius itsessään ei kuitenkaan ole passiivista taustalla olemista, vaan suuri mahdollisuus kummilasten ja kummien, lasten, nuorten ja aikuisten aktiiviseen yhdessäoloon ja auttamiseen. Kummin tärkein ominaisuus on kiinnostus kummilastaan kohtaan. Jos kummi on vilpittömän kiinnostunut kummilapsestaan, kummisuhteeseen syntyy luonnostaan lämpöä ja tuttuutta. Kummius on pyrkimystä katsella asioita lapsen näkökulmasta.²⁴⁵

Kummisuhteen vastavuoroisuus on monitahoinen kysymys. Antoisa kummisuhte on aina kaksisuuntaista. Kun lapsi tuntee kumminsa ja luottaa tähän, hän uskaltautuu itse aloitteentekijäksi. Aikuinen on suhteen luoja pikkulapsivaiheessa ja kouluiässä. Aikuinen päättää miten, milloin, miksi ja millä tavoin hän haluaa tavata. Pieneltä lapselta ei voi odottaa suurta aktiivisuutta. Lapsi toimii niin kuin omat vanhemmat opettavat toimimaan, ja siksi vanhemmat ovat avainasemassa kummin ja lapsen välisen suhteen lujittamisessa. Esimerkiksi kummin elämän tärkeistä tapahtumista ja niiden muistamisesta on hyvä puhua lapsen kotona.²⁴⁶

242 Hytönen 2018, 82.

243 Johansson 2012, 11, 14, 21, 27, 30, 32, 43.

244 Sihvola & Kukkamaa 2003, 7–39.

245 Sihvola & Kukkamaa 2003, 34, 43.

246 Sihvola & Kukkamaa 2003, 43, 47.

Kummisuus koetaan usein ystävyys- ja sosiaalisiksi suhteeksi vanhempien kanssa. Kummilapsen vanhempien tai kummien avioeron yhteydessä yhteydet kummiin voivat jäädä etäisiksi tai katketa. Myös kummit kokevat tästä huonoa omaatuntoa.²⁴⁷

Osin kirkkohallituksen *Kaste ja kummisuus* -kehittämishankkeen²⁴⁸ myötä kummisuus on ollut esillä useissa lehdissä sekä internetissä, ja kummeille on annettu erilaisia ohjeita tehtävänsä hoitamisessa. Esimerkiksi *Sana*-lehdessä pastori Anita Ahtiainen ja pastori Emilia Turpeinen korostivat kummin lämmintä läsnäoloa lapsen elämässä, uskonnollisen tradition välittämistä, kummin ja kummilapsen yhteistä tutkimista ja etsimistä, kummipäivän viettämistä sekä arkisen huolenpidon osoittamista kummilapselle vielä konfirmaation jälkeenkin.²⁴⁹ Kodin Kuvalehdessä puolestaan listattiin kummiuden ihanimpia puolia sekä kysyttiin, mitä voi tehdä, jos kummi ei pidä yhteyttä kummilapseensa ja kummivalinta kaduttaa.²⁵⁰

Kummi-instituution päivittämistä vaadittiin Kotimaa-lehden yleisönosastossa. Koska kummit ovat kirjoittajan mukaan pääasiassa lahja-automaatteja, vanhempien pitäisi saada valita kummit kirkon jäsenyyteen katsomatta. Lapsi pitäisi voida kastaa ilmankin kummeja, sillä onko oikein jättää lasta ilman kastetta vain siksi, ettei hänelle löydy kummeja.²⁵¹

Kummeista kerrotaan myös monessa sadussa ja lastenkirjassa. Saduissa kummeina toimivat usein eläimet, kuten Anni Swanin sadussa *Ihmeelliset kummit*²⁵² ja Raili Mikkasen kuvakirjassa *Histamiinista tulee kummi*²⁵³. Grimmin sadussa *Kummisetä* kummilahjaksi saadaan taito nähdä, onko sairas parannettavissa, sekä parantavaa vettä.²⁵⁴ Sadussa *Kuolema kummina* perusidea on sama, mutta kummilapsi käyttää taitoaan väärin ja yrittää huijata kuolemaa, mistä rangaistuksena hän kuolee.²⁵⁵

Alakouluikäisille lapsille sunnatuissa kirjoissa kerrotaan yleensä kummilapsen ja hänen kumminsa suhteesta ja yhteisistä puuhista, esimerkiksi kirjassa *Kummin matkassa*.²⁵⁶ *Kummin paluu* puolestaan kertoo vähän erikoisesta kummitädistä, joka palaa pitkältä työkomennukseltaan Afrikasta ja ottaa yhdessä kummipoikansa kanssa selvää kummin tehtävistä.²⁵⁷

Atte ja Anna -sarjan kirjassa *Kaste kantaa* teemana on pikkuveljen kastejuhla. Siinä esitellään kastetoimituksen kulku ja keskeinen symboliikka sekä kasteen teologiaa ja

247 Sihvola & Kukkamaa 2003, 40–41.

248 [Tutustu Kaste ja kummisuus -hankkeeseen Suomen evankelis-luterilaisen kirkon sivustolla.](#)

249 Villa 2018, 8–9.

250 Laukkanen 2018a; Laukkanen 2018b.

251 Kallio 2018.

252 Swan 1979, 185–192. Sadussa kummeina toimii metsänväki: tonttu, Suoneukko, Metsänneito ja eläimet.

253 Mikkonen 1988. Tässä kummina toimii hevonen ja kummilapsi on linnunpoika.

254 Grimm 1952, 319–322.

255 Grimm 1952, 323–329. Parantava vesi on vaihtunut tässä sadussa parantavaksi yrtiksi.

256 Matikainen 2003. Kirja on seurakunnan luottamushenkilön kirjoittama kirja kummipojan ja hänen Sampa-kumminsa suhteesta.

257 Kaskinen 2010.

kummien tehtäviä. Lopussa on vanhemmille tarkoitettu osio, jossa annetaan lisätietoja kasteesta ja kummiudesta.²⁵⁸

Kuten edellä on havaittu, kummius on edelleen paljon esillä julkisuudessa. Näissä yhteyksissä valotetaan niitä useilta eri tahoilta tulevia monenlaisia odotuksia, joita kummeihin kohdistuu. Sekä kummeihin kohdistuvia odotuksia että kummien käsitteitä tehtävästään on myös tutkittu erilaisissa opinnäytetöissä, joihin perehdytään seuraavaksi.

2.7 Kaste ja kummius opinnäytteiden aiheena

Koska edellä on jo käsitelty kastetta ja kummiutta koskevaa tutkimusta, seuraavassa keskitytään aiheen kannalta keskeisiin opinnäytetöihin. Kummit ja kummius ovat olleet melko suosittuja opinnäytetöiden kohteita, ja kummeille sekä kummit valitseville vanhemmille on tehty vuosikymmenten aikana erilaisia kyselyitä. Kyselyillä on kuitenkin tavoitettu varsin pieniä vastaajamääriä – muutamasta kymmenestä vajaan sataan. Joissakin opinnäytteissä kysely on toteutettu hyvin valikoituneessa joukossa, kuten tuttavien ja opiskelijatovereiden keskuudessa.

Kummius on seurakuntien unohtama voimavara, johon kannattaisi Sari Helkomaan ja Laila Hytösen sosionomian opinnäytetyön mukaan panostaa kirkon nuorisotyössä. Suurimmiksi esteiksi kristillisen kasvatustehtävän hoitamisessa kummit kokivat ajan puutteen sekä pitkän välimatkan kummilapsen kanssa. Epävarmuus lapsen vanhempien suhtautumisesta sekä riittämätön ohjaus ja tiedon puute olivat merkittäviä esteitä. Joillakin kummeilla tehtävän hoitamista hankaloitti kummilasten runsas lukumäärä, etäinen suhde kummilapseen tai yhteyden katkeaminen kummilapsen perheeseen avioeron vuoksi. Kummiuden hoitamisen esteeksi saattoivat koitua myös uskonnolliset syyt, kuten epävarmuus kummilapsen suhtautumisesta, luottamus siihen, että vanhemmat ja koulu hoitavat asian, lapsen pitäminen liian nuorena tai aikuisena, ongelmat kummilasten vanhempien kanssa ja kiinnostuksen puute uskonnolliseen kasvatukseen.²⁵⁹

Hieman alle puolet kummeista kaipasi tukea kasvatustehtävän hoitamiseen, kun taas hieman yli puolet ei tarvinnut tukea. Osa niistäkin kummeista, jotka eivät omasta mielestään tarvinneet tukea, toivoivat lisätietoa. Eniten kummit halusivat lisää tietoa kummiuden hoitamisesta käytännössä, lapsen kehityksestä ja sen tukemisesta, kummin tehtävästä ja kirkon kasvatustoiminnasta. Jotkut kummeista kaipasivat tietoa yleensä kristinuskosta ja kasteen merkityksestä.²⁶⁰

Kirkon pitäisi tukea kummeja enemmän myös Paula Niskasen ja Riikka Pulkkinen diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetyön mukaan. Vanhemmille tehdystä kyselystä ilmeni, että valtaosa vanhemmista piti kummiuutta lapsen aikuisena ystävänä ja tukena. Vanhemmat toivoivat kummin osallistuvan lapsen elämään osana arkea. Myös

²⁵⁸ Issakainen & Lindfors 2003.

²⁵⁹ Helkoma & Hytönen 2001, 40–42.

²⁶⁰ Helkoma & Hytönen 2001, 42–43.

vanhempien apuna toimimista kasvatuksessa sekä kummilapsen muistamista merkkipäivinä pidettiin tärkeänä. Vähiten tärkeitä olivat kummilapselle soittaminen ja kristillisen kasvatuksen antaminen.²⁶¹

Tekijät toivoivat, että kirkko tukisi kummiutta enemmän kummikoulutuksin, kummi- ja kummilapsileirein sekä kouluttamalla työntekijöitä kummien huomioimisen. Konkreettinen toimintaehdotus oli kummien kutsuminen kummi-iltaan yhdessä nuoren kanssa rippikoulun tutustumisjaksolla, jolloin keskusteltaisiin muun muassa kummin tehtävistä ja merkityksestä nuoren sen hetkisessä elämässä sekä syvennettäisiin kummin ja nuoren välistä suhdetta. Pappeja haastettiin ottamaan kummeja mukaan kastekeskusteluihin ja kysymään kummeilta, kuinka seurakunta voisi tukea heitä.²⁶²

Kummius nähdään nykypäivän hienona haasteena Helena Pekkasen ja Minna Puskalan diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetyössä. Valtaosa kyselyyn osallistuneista korsolaisista vanhemmista odotti oman lapsensa kummilta uskoa Jumalaan vain vähän tai ei ollenkaan. Osallistumista seurakunnan toimintaan yhdessä kummilapsen kanssa ei kummilta odotettu. Positiivista suhtautumista kristinuskoon odotti noin puolet vanhemmista, kun taas lähes puolet vanhemmista ei odottanut kummilta myönteistä suhtautumista kristinuskoon. Lapsen elämään haluttiin läheinen, luotettava ja turvallinen aikuinen, mutta hengellisyyttä ei koettu oleelliseksi osaksi kummisuhdetta. Odotuksissa ei ollut, että kummi antaisi kristillistä kasvatusta kummilapselle. Kristillisen kasvatuksen käsite koettiin vieraaksi, monitulkintaiseksi ja arkisiin käytäntöihin liittymättömäksi, jolloin vanhemmat eivät ajattele sen koostuvan arjen pienistä asioista, eivätkä siksi osaa odottaa sitä kummeilta.²⁶³

Kummi ei koettu kasvattajaksi myöskään Henna Huppunen pro gradu -työssään haastattelemien äitien keskuudessa. Vain kurinpitoon liittyvissä asioissa osa äideistä voi uskoa kummeille jonkinlaisen kasvatusvastuun silloin, kun kummi hoitaa lasta. Uskontokasvatus nähtiin perheen sisäisenä asiana, johon kummin ei toivottu puuttuvan. Kummeilla oli kuitenkin oikeus lukea lapselle Raamattua tai viedä hänet joskus kirkkoon, mutta niitä ei kummilta edellytetty. Syvällisemmät uskonnolliset keskustelut lastensa kanssa vanhemmat halusivat käydä itse.²⁶⁴

Ylipäättään vanhemmilla oli ohut käsitys siitä, mitä kirkko opettaa kummiudesta ja kummin tehtävistä. Käsitys perustui pitkälti siihen, mitä pappi oli sanonut kastekeskustelussa ja kastepuheessa. Kristillinen kasvatus mainittiin, mutta muuten kummin tehtäväksi ymmärrettiin lapsen ja perheen tukena oleminen. Vaikka vanhemmat eivät antaneet uskontokasvatusta kummin tehtäväksi, he eivät kokeneet ristiriitaa oman näkemyksensä ja kirkon näkemyksen välillä. Osa vanhemmista oli pettynyt siihen, ettei kirkkoon kuulumaton kelvannut kummiksi. Joku pappi puolestaan oli antanut kirkkoon kuulumattomalle ”haltijakummille” kastetodistuksen.²⁶⁵

261 Niskanen & Pulkkinen 2003, 26–27.

262 Niskanen & Pulkkinen 2003, 29.

263 Pekkanen & Puskala 2012, 45–47.

264 Huppunen 2005, 40–45.

265 Huppunen 2005, 45–50.

Kummien erilaisia rooleja hahmotettiin Kirsi Salmen pro gradu -tutkielmassa, jossa haastateltiin kahdeksaa 23–57-vuotiasta kummiä. Aineistosta nousi esiin neljä erilaista roolia, joita kummit toivoivat edustavansa suhteessa kummilapseensa. Kaveri on lapselle tuttu ja turvallinen aikuinen, jolla on aikaa lapselle. Esikuva ja arvojen välittäjä on lapselle aikuinen esimerkki, joka ei kuitenkaan ole lapsen kasvattaja. Vastuunkantaja puolestaan seuraa ja varmistaa, että lapsella on kaikki hyvin fyysisesti ja henkisesti. Antaja ja auttaja kiirehtii paikalle silloin, kun tarvitaan hoitoapua, juhluvierasta tai muistamista.²⁶⁶

Kummit suhtautuivat tehtäväänsä vakavasti, ja heillä oli tavoitteita tehtävässään. He peilasivat kummiuttaan kokemuksiinsa omista kummeistaan. Jos kummit eivät pystyneet toteuttamaan tavoitteitaan, se aiheutti heille epäonnistumisen tunteita. Iältään nuoremmilla kummeilla tavoitteet ja ihanteet korostuivat, vanhemmat kummit olivat löytäneet sopusoinnun ihanteen ja käytännön toiminnan suhteen. Kummius jatkui parhaimmillaan rikkaaksi ja vastavuoroiseksi ihmissuhteeksi kummilasten aikuistuttua. Kummius oli kunniatehtävä, johon liittyi velvollisuudentunteita. Kummiudesta kieläytymistä ei koettu helpoksi, vaikka kummiksi pyydetty olisikin aprikoinut vaikkapa ajan riittämistä useille kummilapsille. Kummit toimivat sekä suhteessa kummilapsiinsa että näiden perheisiin luottoystävinä, joilta odotettiin yhdessäoloa ja läsnäoloa, merkkipäivinä muistamista ja lahjoja, osallistumista juhliin arvovieraina sekä kasvatuksen tukemista, kun vanhemmat sitä pyytävät.²⁶⁷

Kummiuden sisältö jäi kuitenkin melko ohueksi, eikä sen sisältöä pohdittu syvällisemmin. Kummius koettiin vanhaksi tavaksi ja perinteeksi, jossa korostuivat juhlat ja lahjat. Kristillinen kasvatusta jäi kummin roolissa sivuun, ja siksi Salmen mukaan on vaarana, että kummius erkanee kristillisestä sisällöstään. Johtopäätöksenä oli, että kummiuden kirkollinen puoli vaatii vahvistamista. Myös seurakuntakummeille näytti olevan tarvetta kristillisen kasvatuksen tukijoina.²⁶⁸

Kummit kokivat kummi-suhteen alkavan siitä hetkestä, kun vanhemmat pyytävät kummiksi Terhi Lavikan pro gradu -tutkielmassa analysoitujen kirjoitelmien mukaan. Kirjoituspyynnöin saadut tarinat kertoivat nimenomaan kummin ja kummilapsen välisistä suhteista, jossa lapsen vanhempien rooli oli lähinnä ohjata lasta yhteydenpitoon kummin kanssa ja avustaa siinä.²⁶⁹

Kummiuden toiminnallisen puolen muodosti vuorovaikutteinen kummi-suhte, jonka keskeisiä sisältöjä olivat huolenpito, välittämisestä viestiminen, sijaisvanhemmuus, kristillinen kasvatusta, rukous ja yhteiset merkkitapahtumat. Jos kummi-suhte oli aikanaan päässyt kunnolla syntymään, se on osapuolille tärkeä, vaikkei mitään konkreettista tapahtuisikaan ja yhteydenpito olisi heikkoa. Kummilapsi tietää, että kummi on olemassa häntä varten ja kummiin voi tarvittaessa olla yhteydessä.²⁷⁰

266 Salmi 2008, 32–36.

267 Salmi 2008, 37–44.

268 Salmi 2008, 59–61.

269 Lavikka 2009, 21–42.

270 Lavikka 2009, 43–44, 56–79.

Kristillisyyden katsottiin tulevan esiin arkipäivän tilanteissa yhdessä elämisen ja kokemisen kautta. Kristillisyyttä näkyi kummissuhteessa arkipäivän auttamisena, lähellä olemisena ja lähimmäisen rakkauteena. Kummi koettiin esikuvana ja ihailun kohteena, johon lapsi haluaa samaistua. Toisaalta uskonto ymmärrettiin yksityisasiaksi ja liikaa vaikuttamista siihen varottiin.²⁷¹

Vanhempien kummeihin kohdistamia odotuksia ja kummiksi valikoitumista tutkittiin Anna Vilpposen pro gradu -tutkielmassa. Kirkon jäsenyys oli yksi kummin kriteeri. Kummin tehtäviin kuului vanhempien mielestä kummilapsen ystävänä toimiminen, läsnäolo kastetoimituksessa ja säännöllinen vierailu kummilapsen luona. Ajan viettämistä kummilapsen kanssa esimerkiksi elokuvissa tai huvipuistossa käymällä arvostettiin, samoin kuin lapsen muistamista juhlapäivinä. Nämä olivat myös toteutuneet hyvin, kun vanhemmat arvioivat kummin selviytymistä tehtävistään. Sen sijaan kristilliseen kasvatukseen liittyvät ulottuvuudet, kuten kummilapsen tutustuttaminen seurakuntaelämään, Raamattuun ja kristinuskoon, ehtoolisella käynti kummilapsen kanssa, vanhempien tukeminen lapsen kristillisessä kasvatuksessa, esimerkkinä toimiminen uskonasioissa, kristillisten lahjojen antaminen, kristillisen etiikan opettaminen ja rukoileminen lapsen puolesta olivat vanhempien käsityksen mukaan toteutuneet heikommin.²⁷²

Rippikoululaisten ja teologian opiskelijoiden käsityksiä kummiudesta käsiteltiin Hanne Tobiassonin pro gradu -tutkielmassa. Rippikoululaisten käsitys kummiudesta oli melko suppea. He määrittivät kummiuden läsnäoloksi ja kummin tehtäviksi huolenpidon ja yhteydenpidon kummilapseen. Uskontokasvatustehtävää ei tunnistettu. Teologian opiskelijat puolestaan ymmärsivät kummiuden kristilliseksi kasvatukseksi, varavanhemmudeksi ja erityishuomioksi kummilapselle. Kummin tehtävinä he pitivät kasvatusta, perheen apuna olemista ja yhteyttä kummilapseen. Sekä rippikoululaiset että teologian opiskelijat pitivät kummien valintaa ja olemassaoloa tärkeänä. Kummin ja kummilapsen välisen yhteyden määrä näytti vähentyvän rippikoulun ja opiskeluaikojen välillä. Myös maantieteellisellä välimatkalla oli merkitystä asiaan. Kummin ja kummilapsen välinen yhteydenpito ilman muita osapuolia sekä uskontokasvatuksen toteutuminen osoittautuivat harvinaisiksi. Kummeiltaan uskontokasvatusta saaneiden suhtautuminen siihen oli kuitenkin positiivista. Teologian opiskelijat toivoivat, että kummit olisivat aktiivisemmin toteuttaneet uskontokasvatusta. Sekä rippikoululaiset että opiskelijat toivoivat tiiviimpää yhteydenpitoa ja läheisempää suhdetta kummiin. Rippikoululaiset toivoivat lisäksi yhteistä tekemistä kummin kanssa.²⁷³

Kummiperinteen merkitystä ja ilmenemismuotoja selvitettiin Juhani Nurmen kansatieteen tutkimukseen kuuluvassa pro gradu -tutkielmassa. Aloitteentekijänä yhteydenpidossa oli yleensä kummi, vaikka tapaamiset sovittiin pääasiassa lapsen perheen suunnitelmien ja aikataulun mukaan. Kummin aktiivisuus korostui etenkin silloin, kun muutto tai avioero koetteli suhdetta.²⁷⁴

271 Lavikka 2009, 44–56.

272 Vilpponen 2018, 35–39.

273 Tobiasson 2015.

274 Nurmi 2000, 72–76, 90.

Kummiuden uskonnollinen sekä maallinen sisältö kietoutuivat usein toisiinsa. Kummit eivät kuitenkaan käyttäytyneet aikomustensa mukaisesti, sillä kummiuden uskonnollista sisältöä korostavat kummit eivät useinkaan tuoneet kummisuhteessa esille kristillisiä arvojaan ja osallistuivat harvoin kummilapsensa kristilliseen kasvatukseen. Kummit halusivat mieluiten välttää kaikkea puuttumista lapsen kasvatukseen. Koska kummit jäivät ilman järjestelmällistä koulutusta ja ohjausta, he olivat epävarmoja kyvyistään ja mahdollisuuksistaan toimia kristillisinä kasvattajina. Kummin kristilliset velvollisuudet ymmärrettiin useimmiten siten, että kummi on sitoutunut rukoilemaan lapsen puolesta.²⁷⁵

Helsingiläisopettajien kummisuhteita tutkittiin sosiaalisten verkostojen näkökulmasta Kalle Sinivuoren yleisen sosiologian pro gradu -työssä vuonna 2002. Opettajien elämänhistoriaa tarkasteltiin ”matkana”, joka sisältää valintoja ja poissulkemisia. Kummien valintaan liittyi pohdinta, kenet sosiaalisen verkostonsa jäsenistä vanhempi haluaa lapsensa kummiksi. Sosiaalisten verkostojen aineistolla selvisi myös, keitä opettajat eivät valinneet lapsensa kummeiksi.²⁷⁶

Kristillisen kasvatuksen näkökulmaa kastekeskusteluissa kartoitettiin Riikka Raivion uskonnonpedagogiikan pro gradu -tutkielmassa. Kotona käytävissä keskusteluissa mukana oli yleensä koko perhe, mutta virastolla käytävään keskusteluun saattoi tulla vain lapsen äiti. Papit kokivat kastekeskustelut mieluisiksi työtehtäviksi, mutta he jännittivät, löytyykö yhteys perheen kanssa ja riittääkö aika kaiken olennaisen läpikäymiseen.²⁷⁷

Kastekeskustelut olivat sisällöltään kohtalaisen monipuoliset. Usein käytännön asiat korostuivat merkityksen pohdinnan kustannuksella. Papeille tärkeintä oli puhua kasteen merkityksestä ja kasteaavasta eli siitä, mitä toimituksessa tapahtuu. Kristillisestä kasvatuksesta ja uskon merkityksestä elämässä papit puhuivat yleensä vasta kastepuheessa. Papeille kasteen merkityksen ydin oli pelastus, armo ja seurakuntaan sekä Jumalan valtakuntaan liittäminen. Pappien kokemusten mukaan vanhempien kysymykset liittyivät useimmiten käytännön asioihin ja hengellisiä keskusteluja tuli harvemmin. Pappien pyrkimyksenä oli käydä keskustelut perheen ehdoilla, ja perhe sai määrittää, miten syvällisellä tasolla asioista puhutaan. Papit halusivat jatkaa yhteydenpitoa kastetoimituksen jälkeen, mutta aina luontevaa yhteydenpidon muotoa ei löytynyt.²⁷⁸

Vanhemmat kokivat toimituskeskustelun kastetilaisuuteen valmistautumisena. Vanhemmilla ei yleensä ollut odotuksia kastekeskustelulle. Kastekeskustelussa tärkeimmäksi koettiin onnistunut vuorovaikutus, tutustuminen ja kastejuhlan läpikäyminen, mikä mahdollisti kastejuhlaan keskittymisen, osallistumisen ja hetkessä elämisen itse toimituksessa. Onnistuneeseen keskusteluun kuului rentous ja hyvä vuorovaikutus. Parhaimmillaan kastekeskustelu oli vanhemmille kasvattava kokemus, joka vahvisti vanhemman yhteyttä kirkkoon. Yleisimmin kastekeskustelu oli mukava kohtaaminen

275 Nurmi 2000, 12, 49–51.

276 Sinivuori 2002.

277 Raivio 2012, 33–38.

278 Raivio 2012, 39–45.

papin kanssa, jossa valmisteltiin perhejuhlaa hyvässä hengessä ja uskonnostakin keskustellen. Joillekin se oli tehtävienjakotilaisuus, jossa käytiin läpi käytännön asiat. Osa pettyi, kun toivotunlaista kohtaamista papin kanssa ei tapahtunut. Toisinaan kaste keskustelu jäi kokonaan käymättä, koska vanhemmat eivät tienneet käytännöstä eikä seurakunnasta siitä kerrottu.²⁷⁹

Vanhempien kokemuksia kaste keskusteluista Vantaan Rekolan seurakunnassa käsittelevä Marjo Karulinna kirkkososiologian tutkielma edustaa hieman vanhempaa pro gradu -tuotantoa. Kaste keskusteluun suhtauduttiin vaihtelevalla kiinnostuksella riippumatta uskonnollisuuden merkityksestä elämässä. Kaste keskustelun merkitykseen vaikutti se, kuinka merkittävänä kastetta pidettiin perheen juhlatradition kannalta. Toisaalta seurakunta-aktiivit näkivät kaste keskustelun vain yhtenä kontaktina seurakuntaan, eikä sen onnistumiselle asetettu niin suuria paineita.²⁸⁰

Kaste keskustelupaikka vaikutti vuorovaikutuksen onnistumiseen, ja perheille oli tärkeää saada vaikuttaa paikan valintaan. Kotona käytyihin keskusteluihin oltiin tyytyväisempiä, ja niihin suhtauduttiin jo etukäteen vakavammin kuin kirkolla käytyihin keskusteluihin, joita pidettiin rauhattomina. Papin tuleminen kotiin nähtiin myönteisenä eleenä seurakunnasta. Papin kohtaamiseen liittyvät odotukset täyttyivät, kun pappi koettiin ihmiseksi, josta saattoi heti pitää. Hyvä kokemus syntyi ymmärretyksi tulemisesta ja papin kiinnostuksesta perhettä kohtaan.²⁸¹

Kasteeseen haluttiin pappi, josta oli kokemusta. Tutun papin saaminen perheen toimituksiin oli oleellinen osa hyvää palvelua. Perheet halusivat keskustella omasta elämäntilanteestaan ja lapsistaan mieluummin kuin kaste kaavasta. Puitteet kaste keskustelussa tutustumiseen olivat hyvät, kun pappi kertoi, miksi tavataan, ehdotti tapaamista kastekotiin ja varasi riittävästi aikaa.²⁸²

Kastepuheet kohdistettiin yleisimmin vanhemmille ja kummeille Merja Kaunismäen 1990-luvulla analysoimissa kastepuheissa. Joskus mainittiin lapsen sisarukset ja isovanhemmat. Papit korostivat Jumalan anteeksiantamusta ja rakkautta sekä kasteen liittoa, teologian opiskelijat puolestaan Jeesuksen sovitusyötä Jumalan rakkauden osoituksena. Molemmat ryhmät puhuivat Jumalan huolenpidosta, kasteesta lahjana ja seurakuntaan ottamisena sekä Jumalan rakkaudesta ja armosta. Myös Jumalan huolenpito ja liitto, jonka Jumala tekee kasteessa kastettavan kanssa, esiintyivät kastepuheissa. Niin ikään esillä oli Jumalan lapseksi pääseminen ja Jumalan luomistyön jatkuvuus, joka tulee esiin jokaisessa syntyvässä lapsessa.²⁸³

279 Raivio 2012, 45–64.

280 Karulinna 1998, 38–44.

281 Karulinna 1998, 45–61.

282 Karulinna 1998, 45, 52–69.

283 Kaunismäki 1997, 65–79. 1930-luvulla kastepuheen aiheiksi papeille suositeltiin esimerkiksi kasteen lahjaa ja Jumalan ennakoivaa armoa, kasteen antamaa Jumalan lapseuden lahjaa, Jumalan lapseuden ja kutsumuksen yhteyttä sekä lasta Jumalalta saatuna suurena lahjana. Kirkon ja seurakunnan yhteyteen ottaminen, kaste tunnustustoimena, jossa vanhemmat tunnustavat uskonsa, sekä erilaiset perheen tilanteet sielunhoidollisesti huomioivat kastepuheet katsottiin niin ikään sopiviksi teemoiksi. Myös kirkkovuoden juhlien huomioimista kastepuheesta pidettiin mahdollisena. Ks. Lehtonen 1931, 225–238.

Jeesus kuvattiin puheissa auttajana, joka on läsnä kastetoimituksessa. Muita Jeesukseen liittyviä teemoja olivat Jeesuksen sovitustyö, kuoleminen ihmisen puolesta, Vapahtajan armosyli ja kaste Kristukseen liittämisenä sekä se, että Jeesus siunasi lapsia. Pyhään Henkeen liittyviä teemoja kastepuheissa olivat uskon syntyminen, Pyhän Hengen lahja Jumalan tekona, johdatus ja Jumalan toimiminen Hengen kautta kasteessa. Pyhän Hengen todettiin synnyttävän luottamuksen Jumalan armoon ja kasteen olevan uudestisyntymisen peso Pyhässä Hengessä. Kasteeseen liittyvistä symboleista mainittiin risti muistutuksena Kristuksen lunastustyöstä, veteen liittyvä symbolinen merkitys ja vesi puhdistavana elementtinä, kastemekkoon liittyvät vertauskuvat sekä kynttilä ja siihen liittyvä symboliikka. Syntiinlankeemus ja perisynti tulivat niin ikään esille.²⁸⁴

Yleisin kastepuheen teema oli lapsen liittäminen seurakunnan jäseneksi, kirkon yhteyteen ja Jumalan perheeseen. Muita seurakunnan jäsenyyteen liittyviä teemoja olivat Jeesuksen opetuslapsiksi ja seuraajaksi pääseminen, Jumalan lasten joukkoon liittäminen, Jumalan kansaan kuuluminen, perheen ja suvun yhteyteen liittyminen, lapsen läheiset hänen matkakumppaneinaan, kaste kodin ja seurakunnan/kirkon juhlanan, sekä kasteen velvollisuudet (lähimmäisen palveleminen ja Kristuksen seuraaminen). Kastepuheissa puhuttiin kristillisestä kasvatuksesta, rukoilemisesta lapsen puolesta, lapsen opettamisesta rukoilemaan, vanhempien esimerkistä ja kastepäivän muistamisesta. Kummien tehtävää käsiteltiin niin vanhempien tukijoina kuin lapsen aikuisina ystävinä, seurakunnan yhteyteen tuojina ja lapsen esikuvina. Ajan antamista kummilapselle ja hänen opettamistaan rukoilemaan pidettiin niin ikään esillä.²⁸⁵

Kastekaavan teologiaa on tarkasteltu Heli Melasen systemaattisen teologian pro gradu -tutkielmassa. Kastetoimitus on jumalanpalvelus, ja jokainen jumalanpalvelus on osallistujien oman kasteen ja sen lupausten muistamista. Kastetoimituksen jumalanpalvelusluonne tulee ilmi kastekaavan trinitaarissa elementeissä. Kolmiyhteistä Jumalaa lähestytään toimituksessa rukouksen ja kiitoksen muodossa, ja Jumalan persoonat mainitaan nimeltä useissa kohdissa, esimerkiksi toimituksen alussa, johdanto-osan rukouksissa, kastepuhe-ehdotuksissa, kastekäskyn yhteydessä, kastamisessa ja uskontunnustuksessa. Niillä muistutetaan lapselle lahjoitettavasta uskosta kolmiyhteiseen Jumalaan ja Jumalan vaikutuksesta ihmisen elämässä, seurakunnassa ja maailmassa.²⁸⁶

Jumalan trinitaarisuudesta avautuu näkökulma luomisen teologiaan, jonka mukaan Jumala on maailmassa läsnä luodun todellisuuden kautta. Jumalan luomistyö on kastetoimituksessa läsnä erityisesti vastasyntyneessä ja elämän ihmeessä. Kastekaavan erilaiset tekstit ja rukousehdotukset tuovat esille kasteen lahjat, joista suurin on uskossa läsnä oleva Kristus. Sanan, liturgian, virsien, rukousten ja yhdessäolon kautta Kristus lahjoittaa itsensä.²⁸⁷

Väitöskirjoista tämän tutkimuksen kannalta hyödyllisimpiä uusia väitöskirjoja olivat Eriikka Jankon lapsiteologiaa analysoiva väitöskirja (*Lapsi Suomen evankelis-luterilaisessa*

284 Kaunismäki 1997, 70–96.

285 Kaunismäki 1997, 110–147.

286 Melanen 2006, 14–15, 36–42, 67–71, 74.

287 Melanen 2006, 47–75.

kirkossa 2019) ja Kimmo Heinilän luterilaisia konfirmaatiokäytäntöjä käsittelevä väitöskirja (*Konfirmaatio ja vahvistaminen. Luterilaiset konfirmaatiokäytännöt ja -käsitteet vahvistamisen näkökulmasta reformaatiosta 2000-luvun alkuun* 2019). Vanhemmista väitöskirjoista kullan arvoinen oli Gunnar Grönvikin perusteellinen väitöskirja Lutherin kastekäsityksestä (*Die Taufe in der Theologie Martin Luthers* 1968). Näitä on jo käsitelty edellä luvuissa 2.2 ja 2.6, kuten monia muitakin ajankohtaisia ja ajattomia luterilaista kastekäsitystä ja kummiutta valottavia tutkimuksia ja kirjoituksia.

Opinnäytetöiden perusteella näyttää siltä, että vanhempien ja kummien suhtautuminen uskoon vaikuttaa merkittävästi siihen, katsotaanko kristillinen kasvatus omaksi tehtäväksi. Erityisesti kummien rooli kristillisinä kasvattajina jää ristiriitaiseksi. Käsitys suomalaisten suhtautumisesta kasteeseen ja kummiuteen on jäänyt jos-sakin määrin hajanaiseksi ja aineistoltaan suppeaksi. Koska joistakin opinnäytteistä on kulunut aikaa, voidaan kysyä, missä määrin niiden huomiot pitävät tänä päivänä paikkaansa. Myös kirkon ja kastamisen asema yhteiskunnassa on muuttunut, kuten alaluvussa 2.5 todettiin.

3 KASTEEN ERI MERKITYKSET

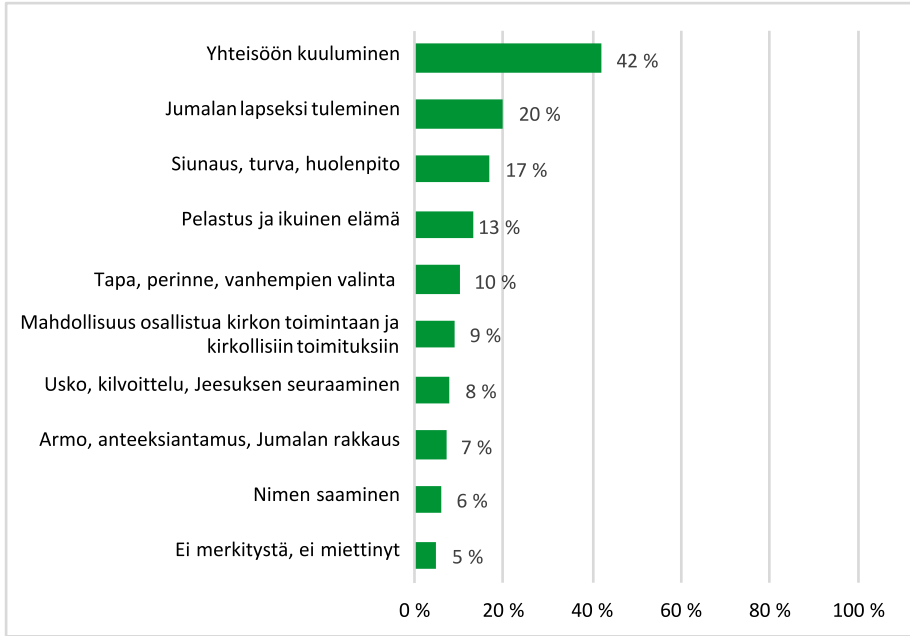
3.1 Oman kasteen merkitys

Lapsikastekäytännön vuoksi omasta kasteesta vain harvalla on omakohtaisia muistoja. Tiedot omasta kastetoimituksesta ovat vanhempien, kummien ja muiden juhlaan osallistuneiden välittämiä ja muistot heidän muistojaan tapahtumasta. Ihminen kuitenkin antaa merkityksiä niillekin tapahtumille, joita ei muista.

Itse asiassa koko oleminen sisältää jatkuvaa merkityksiin liittyvää päättelmistä, ennakointia, toiminnan ohjaamista ja suuntaamista. Selitämme havaintojamme ja rakennamme käsitystämme maailmasta merkitysten sekä tulkinta- ja esitystapojen avulla sekä liitämme merkityksiin omia tai yhteisön oletuksia tai uskomuksia, muistoja, tunteita tai muuta aiemmin koettua tai kuultua. Arkielämä koostuu tavoista, rutineista, rituaaleista, perinteistä ja myyteistä, jotka selittävät ja ylläpitävät paikkaamme kokonaisuudessa. Maailman olemus syntyy mielessämme ajattelumme, tietomme, havaintojemme, kokemustemme, tuntemustemme ja toimintamme kautta, joissa yhdistyvät kieli ja kehollisuus, todellinen elämismaailma ja käsitteellinen ulottuvuus. Merkityksellistäminen eli merkitysten antaminen ja kokeminen yhdistää kielen avulla fyysisen elämismaailman ilmiöt ja abstraktit ilmiöt. Merkityksellistämiseen liittyvät myös tiedostamattomat, intuitiiviset viestit, tunteet ja aistimukset. Merkitykset ovat sekä kulttuurisia, aika- ja paikkasidonnaisia, että sosiaalisia ja muuttuvia. Ne ylläpitävät mielellistä olemassaoloamme liittämällä meidät muihin ihmisiin, paikkoihin ja asioihin. Merkitykset ovat perusta, jolla kokemuksemme tulevat jaettaviksi.¹

Seuraavaksi tutkitaan niitä merkityksiä, joita suomalaiset antavat omalle kasteelleen. Ensimmäinen varsinainen tutkimuskysymys oli, ”mitä oma kasteesi merkitsee sinulle”. Se oli myös eniten vastauksia saanut kysymys. Vastaukset luokiteltiin 44 eri luokkaan, joita yhdistelemällä saatiin 10 pääluokkaa.

¹ [Tämä mainio merkityksellistämisen määrittely löytyy verkkosivustolta Ympäristökasvatus kuvataiteessa.](#)

Kuvio 3.1 Oman kasteen merkitys (N=831) %.

Seuraavaksi vastaukset analysoitiin teemoittain. Analyysin kuluessa havaittiin, että yllä mainitut kymmenen teemaa voidaan ryhmitellä kasteen yhteisöllisiin, perinteisiin liittyviin sekä opillisiin merkityksiin. Tämä jako on kuitenkin melko karkea eikä tarkoita sitä, etteikö esimerkiksi yhteisöllisyyteen tai perinteen korostamiseen voisi sisältyä kirkon oppiin liittyvää ulottuvuutta, kuten seuraavassa tullaan havaitsemaan.

3.1.1 Yhteisölliset merkitykset

Yhteisöön kuuluminen

Tärkeintä omassa kasteessa oli yhteisöön kuuluminen. Peräti 42 prosentilla kaste liittyi johonkin suurempaan joukkoon tai porukkaan kuulumiseen, osallisuuteen, yhteisöllisyyteen, yhteyteen, yhteisöön sitoutumiseen, hyväksymiseen ja luottamukseen. Omasta kasteesta tuli ensimmäisenä mieleen liittyminen kirkkoon tai seurakunnan jäseneksi tuleminen.

Se on armon sakramentti ja merkitsee seurakunnan jäseneksi tulemistä.²

Olen osa seurakuntaa.³

² Vastaja 133 (M).

³ Vastaja 503 (N).

*Se on liittänyt minut kirkkoon. Vahva perinne.*⁴

Oman seurakunnan lisäksi kasteessa liitettiin maailmanlaajan kirkon jäseneksi. Paikallisseurakunnan jäsenenä kastettu on osa maailmanlaajuisia yhteisöä.

*Kaste kannattelee silloinkin, kun en itse jaksa uskoa tai hartaudenharjoittamiseni on lais-
kaa. Minut on kastettu osaksi suurempaa kokonaisuutta, Jumalan perheväkeä, Kristuksen
omaksi, oman seurakunnan ja maailmanlaajuisen yhteisön jäseneksi. Kasteestani on joitakin
ihania kuvia perhealbumissa ja minä sain kummeja. Kasteeni jatkoksi perheeni vei minut
seurakuntayhteyteen jo lapsena ja rippikoulun käyminen oli itsestään selvyyttä, ei niinkään
siirtymäriittinä vaan liittyen kasteeseen ja seurakuntayhteyteen.*⁵

Yhteys on ollut osa uskoa seurakunnan alkuajoista lähtien. Myös kasteperheille tarkoi-
tetuissa kasteoppaissa muistutetaan, että piirtäessään kasteen yhteydessä ristinmerkin
kastettavan otsaan ja rintaan pappi liittää lapsen samalla kristittyjen joukkoon. Kukaan
ei ole uskossaan yksin, vaan maailmanlaajuisen kirkon ja kotiseurakunnan jäsenenä
hänellä on toisten kristittyjen ja kirkon tuki.⁶

Kaste merkitsi myös tähän tutkimukseen osallistuneille kristilliseen yhteisöön,
kristittyjen perheeseen ja Jumalan perheväkeen kuulumista, osallistumista sekä myös
mahdollisuutta olla eri mieltä yhteisön kanssa. Yhteisö merkitsi sekä uskon jatkuvuutta
että tukea, kannetuksi tulemistakin.

*Kaste merkitsee kuulumista kirkkoon ja kristittyjen perheeseen. Se tuo tietynlaista turvaa
ja huolenpitoa.*⁷

*Kasteeni merkitsee minulle ennen kaikkea eräänlaista ”perusturvaa ja -vakuutusta”.
Kastettuna olen osa Jumalan perheväkeä ja eräällä tavalla osallinen itseäni suuremmasta,
sukupolvien ketjun ja eri kulttuurit läpäisevästä todellisuudesta. Kun elämä väsyttää ja
uskon liekki on välillä sammumassa, voin Lutherin ajatusta soveltaakseni ”palata kas-
teeseeni” ja muistaa sen, että ei sitä omassa varassa olla ja eletä. Minua kannetaan ja
kannatellaan, ja olen siunattu. Kaste antaa minulle myös oikeuden ja mahdollisuuden
olla kirkon jäsen – saan osallistua ja vaikuttaa kirkon asioihin. Voin ylpeydellä – ja joskus
kritiikilläkin – seurata oman kirkkoni elämää ja linjanvetoja.*⁸

Yhteisöön kuuluminen ei kuitenkaan ole tärkeää vain nykyihmiselle, vaan jo varhaisessa
kristillisyydessä kasteessa oli tärkeää kristittyjen yhteyteen tuleminen. Seurakunnassa
hävisivät luokka-, kansallisuus- ja rotuvastakohdat. Tultiin saman Isän lapsiksi, veljiksi
ja sisariksi keskenään (Gal. 3:26–28).⁹ Kaste antaa vision uudesta sosiaalisesta järjes-
tyksestä. Kaikki kasteelle tulevat ovat yhtä syntisiä ja syyllisiä, mutta Jumala adoptoi

4 Vastaja 612 (N).

5 Vastaja 193 (N).

6 Kaskinen 2019, 10–13.

7 Vastaja 59 (M).

8 Vastaja 442 (M).

9 Lehtonen 1931, 73.

heidät armon avulla pojikseen ja tyttärικseen. Kastetut muodostavat tasa-arvoisen yhteisön, jonka jäsenet ovat saman Jumalan perheen jäseniä.¹⁰

Yhteisö toi turvaa, ja siihen liittyi ajatus suojelusta ja huolenpidosta. Yhteisöön sitoutuminen tarjoaa vastineeksi yhteisön tuen ja yksittäisen jäsenen kannattelun. Aina tosin ei ole selvää, onko kannattelijana yhteisö vai yhteisönkin takana vaikuttava Jumala.

Yhteisöön sitoutumista, rituaali, jossa vauva otetaan porukkaan ja luvataan pitää siitä huoli.¹¹

Olen tullut kasteessa osaksi seurakuntaa ja koen, että kaste suojelee ja kantaa elämässä eteenpäin. Kasteen myötä olen kuullut Jumalasta ja se tuntuu tärkeältä. Olen osa jotakin suurempaa. Koen, että Jumala huolehtii ja olen hänen lapsi.¹²

Seurakuntayhteyttä, luo perusturvallisuuden tunnetta.¹³

Myös piispa Seppo Häkkisen mukaan jokainen ihminen tarvitsee kokemusta, ettei ole yksin vaan kuuluu joukkoon. Jokainen tarvitsee merkityksellisyyttä, kokemusta omasta tärkeydestä toiselle ja mahdollisuudesta antaa toisille jotain. Yhteisö merkitsee turvaa, elämän perusasioiden turvaamista.¹⁴

Yhteisöllisyys oli liittymistä valtaväestöön ja yhteenkuuluvuudentunnetta. Samaan porukkaan kuulumisesta seuraa yhteisön hyväksynnän kokemus ja mahdollisuus valinnanvapauteen.

Yhteenkuuluvuutta valtaväestöön.¹⁵

Hyväksymistä ja yhteenkuuluvuutta.¹⁶

Yhteenkuuluvuutta, suojaa ja valinnanvapautta.¹⁷

Kasteessa koettiin yhteisöllisyyttä myös yhteiskuntaan ja omaan ikäluokkaan liittymisen merkityksessä. Kastetta pidettiin suomalaisuuteen kuuluvana perinteenä.

Minut on liitetty yhteisöön, otettu osaksi suomalaista perinnettä.¹⁸

Liittämistä seurakunnan ja samalla yhteiskunnan jäseneksi, mahdollisuutta olla osallisena ikäluokan muiden mukana päiväkerhossa, rippikoulussa jne.¹⁹

10 Stookey 1982, 37.

11 Vastaja 74 (M).

12 Vastaja 602 (N).

13 Vastaja 337 (N).

14 Häkkinen 2019, 161.

15 Vastaja 466 (N).

16 Vastaja 594 (N).

17 Vastaja 658 (N).

18 Vastaja 270 (N).

19 Vastaja 246 (M).

Kasteessa konkretisoituu yhteys sukuun ja suvun yhteiseen kristilliseen juhlaperinteeseen. Suku muodostaa mikroyhteisön, pienen seurakunnan, joka rukoilee ja juhlii yhdessä kirkollisia juhlia.

*Kaste merkitsee minulle paljon, luo yhteyttä kirkkoon ja sukuun.*²⁰

*Kaste merkitsee kirkkoonkuulumista, tietoa siitä, että kun suvussa on häitä, kastejuhlia, hautajaisia, niin suuri osa sukulaisista kokoontuu yhteen rukoilemaan ja juhlimaan elämän juhlia.*²¹

Yhteys Jumalaan ja seurakunnan keskinäinen yhteys on keskeinen teema Uudessa testamentissa. Apostolien tekojen mukaan uskovat elivät keskinäisessä yhteydessä, mursivat yhdessä leipää ja rukoilivat (Apt. 2:42). Efesolaiskirjeen mukaan Jumala näki rakkaudessaan hyväksi määrätä uskovat yhteyteensä, omiksi lapsikseen Jeesuksen Kristuksen tähden (Ef. 1:5). Kristuksen yhteydessä kansat saavat Abrahamille luvattun siunauksen ja uskovat Pyhän Hengen (Gal. 3:14). Ensimmäisessä Johanneksen kirjeessä julistetaan se, mitä itse on nähty ja kuultu, jotta muillakin olisi yhteys Isään, Poikaan ja Pyhään Henkeen sekä seurakuntaan. Totuuden seuraajat elävät Jumalan yhteydessä ja heillä on yhteys Jeesukseen ja toinen toisiinsa (1. Joh. 1:3–7). Kaiken kaikkiaan yhteys mainitaan Uudessa testamentissa 33 kertaa.²²

Kalevi Toiviaisen²³ mukaan yksilö ei ole uskon keskeisin tekijä, vaan yhteisö. Yksilöiltä yhteisöllisyys vaatii säilyäkseen sitoutumista. Kirkolta yhteisöllisyys edellyttää mystisen armon- ja elämänyhteisöluonteen korostumista staattisen ja rakenteisiin nojaavan kirkkokäsityksen asemasta. Kirkko on matkalla toimittamaan Herransa asiaa. Jumalan kansa on yhdessä matkalla tulevaisuuteen, ja siksi kirkon on vapauduttava taaksepäin katsomisesta ja vanhojen aikojen perusteettomasta ihailusta. Pyhä Henki ei toiminut vain menneisyydessä, vaan se johtaa kirkkoa jatkuvasti (Joh. 15:10).²⁴

Yhteisöllisyys kuuluu kirkon olemukseen, ja kaste liittää ihmisen yhteisön, Jumalan kansan jäsenyyteen. Opetuslapseksi tulemisessa on kysymys yhteisön elävään jäsenyyteen kasvamisesta, ja se ilmenee esimerkiksi kokoontumisena yhteiseen jumalanpalvelukseen.²⁵ Kastetoimituksessa pappi voi syventää kasteen merkitystä symbolisten eleiden avulla. Yhteisön jäseneksi tuleminen korostuu kasteaavassa, jos pappi ottaa kastetun syliinsä ja lausuu: ”Pyhässä kasteessa NN (etunimet) on otettu Kristuksen kirkon ja X:n seurakunnan jäseneksi. Suljemme hänet ja hänen kotinsa rakkauteemme ja esirukouksiimme.” Tämä kertoo konkreettisesti siitä, että seurakunta haluaa kantaa lasta ja perhettä.²⁶

20 Vastaa 313 (N).

21 Vastaa 618 (N).

22 Toivanen & Soinila 1992, 630.

23 Kalevi Toiviainen oli Mikkelin hiippakunnan piispa vuosina 1978–1993.

24 Toiviainen 1995, 129–130.

25 Kirkon kasvatustoiminnan kokonaisohjelma 1978, 61.

26 Melanen 2006, 66–67; Kirkollisten toimitusten kirja 2003, Kaste, kohta 13.

Kirkkoon liittymisen syitä kartoittavassa tutkimuksessa todettiin, että yhteisöllisyyden kaipuu oli joillekin ensisijainen syy liittyä kirkkoon. Seurakuntayhteisö tukee jäseniään toteuttamaan Jumalan tahtoa ja hoitamaan suhdettaan Jumalaan. Ihanteena pidettiin sitä, että kokonaiset perheet kuuluvat seurakuntaan ja uskolla on tärkeä merkitys kaikkien perheenjäsenten elämässä. Myös seurakunnassa mahdollistuvat muut ihmissuhteet, kuten rippikouluryhmä tai nuorten porukka, koettiin tärkeiksi. Seurakuntaa verrattiin lämpimään syliin, joka on avoinna kaikille ja johon voi kuulua vikoineen päivineen. Yhteisöllisyyden tuoma turva konkretisoitui erityisesti elämän kriiseissä ja yksinäisyyden ahdistuksessa, ja siihen liittyi kokemus, että kirkossa ei syylistetä eikä tuomita.²⁷

Seurakunnan merkityksen ja Jumalan merkityksen oivaltaminen omassa elämässä saattoi olla pitkän kehityksen tulos ja tapahtua vähitellen. Tällainen kehityspolku merkitsi usein lapsuudessa saatujen hengellisten vaikutteiden nousemista esiin. Monet puhuivat kypsymisprosessista.²⁸ Merkille pantavaa on, ettei yhteisöön kuulumisen tuoma turvallisuuden tunne edellyttänyt aktiivista osallistumista seurakunnan toimintaan. Se oli pikemminkin oman paikan löytymistä, yhteyden pitämistä ja kokemusta kuulumisesta yhteen.²⁹

Yhteenkuuluvuuden (*sammanhang*) kokemuksen on joissakin tutkimuksissa havaittu olevan sukupuolisidonnaista. Ruotsalaisten 16–24-vuotiaiden nuorten keskuudessa tehdyssä tutkimuksessa pojat (34 %) kokivat voimakasta yhteenkuuluvuutta useammin kuin tytöt (22 %). Heikkoa yhteenkuuluvuutta puolestaan kokivat useammin tytöt (43 %) kuin pojat (33 %). Vain keskivahvaa yhteenkuuluvuutta koettiin eri sukupuolten kesken melko saman verran. Eniten ruotsalaiset nuoret kokivat heikkoa yhteenkuuluvuutta (38 %) ja vähiten voimakasta (28 %).³⁰

Alle kouluikäisten lasten vanhemmat pitivät yhteisöön kuulumista hieman vähemmän merkityksellisenä omassa kasteessaan kuin tähän tutkimukseen osallistuneet. Vastaajista 37 prosenttia piti yhteisöön kuulumista tärkeänä tai erittäin tärkeänä – tosin 32 prosentille se ei ollut tärkeää, muttei myöskään merkityksetöntä.³¹

Yhteisöön kuulumisen voidaan näin sanoa olevan tärkeä kokemus niin tämän päivän kristityille kuin kristityille kaikkina aikoina. Oma kaste merkitsi tässä tutkimuksessa kuulumista suurempaan joukkoon, osallisuutta, yhteisöllisyyttä, hyväksymistä ja luottamusta. Kaste tarkoitti perinteeseen, suomalaisuuteen tai sukuun liittymistä. Kristillistä yhteisöä kutsuttiin Jumalan perheväeksi, ja siihen liitettiin ajatus suojelusta.

Mahdollisuus osallistua kirkon toimintaan ja kirkollisiin toimituksiin

Omassa kasteessa oli tärkeää mahdollisuus osallistua kirkon toimintaan, kirkollisiin toimituksiin ja kirkon tarjoamiin palveluihin yhdeksälle prosentille vastanneista.

27 Kauppinen 2008, 117–119.

28 Kauppinen 2008, 95–97.

29 Kauppinen 2008, 143.

30 Westerlund & Schumann 2019, 135.

31 Kastekysely 2019 SPSS-ajo.

Olen päässyt kirkon jäseneksi, näin ollen pystyn osallistumaan kirkon ja seurakunnan tilaisuuksiin.³²

Minut on kastettu Jeesuksen Kristuksen nimeen, olen kristitty, olen seurakunnan jäsen, minulla on kasteen ja rippikoulun antamat oikeudet seurakunnassa.³³

Kirkon jäsenyyden antamat oikeudet tulivat vastauksissa melko kattavasti esille. Kirkkohäät, rippikoulu, rippileiri, konfirmaatio, kasteopetus, pyhäkoulu, päiväkerho, mahdollisuus tuoda omat lapset kastettaviksi ja osallistua ehtoolliselle, pääsy kummiksi ja hautaan siunaaminen tulivat monelle mieleen omasta kasteesta.

Tuntuu, että olen osa jotain yhteisöä ja minulla on etuoikeuksia kuten rippileiri ja kummius. Koen, että olen kasteessa saanut jotain hyvää, mutten tarkoita sillä välttämättä kristinuskoon liittyvää asiaa. Kasteen myötä on järjestetty juhlia minulle läheisten läsnäollessa; ristiäiset ja rippijuhlat ja olen siitä kiitollinen. Se on kai sitä "etuoikeutta" jota koen.³⁴

Olen seurakunnan jäsen. Olen saanut kasteessa nimeni. Kastettuna olen voinut saada kasteopetusta ja konfirmaation, ja sen myötä olen päässyt kummiksi.³⁵

Lähinä sitä, että minut on voitu konfirmoida ja voin toimia kummina. Toisaalta taas pystyin saamaan kirkollisen vihkimisen ja aikanaan kirkolliset hautajaiset.³⁶

Kastejuhla oman elämän ensimmäisenä juhlena sekä monet omalle kohdalle tulleet kirkolliset juhlat sen jälkeen herättivät kiitollisuutta. Erityisesti kummien saaminen ja esirukouksen kohteena oleminen olivat tärkeitä. Kaste oli ylipäätään mahdollistanut seurakunnan toimintaan osallistumisen.

Merkitsee minulle paljon, olivat ensimmäiset omat juhlat.³⁷

Kaste on antanut minulle luontevan tavan tulla osaksi seurakunnan toimintaa jo lapsesta saakka. Ajatus siitä että minun puolesta on rukoiltu ja nimetty aikuiset elämäni varrelle rukoilemaan ja olemaan elämässäni erityisesti mukana on aikuisena tuntunut hyvältä.³⁸

Minulla on ihanat kummitäti ja -setä ja he ovat olleet elämässäni mukana. Olen kastettu kirkkoon ja tunnen olevani oikeutettu käyttämään kirkon palveluksia.³⁹

32 Vastaja 632 (N).

33 Vastaja 815 (N).

34 Vastaja 380 (N).

35 Vastaja 847 (N).

36 Vastaja 178 (N).

37 Vastaja 266 (N).

38 Vastaja 273 (N).

39 Vastaja 737 (N).

Kaste oli mahdollistanut myös seurakunnan luottamustoimissa toimimisen ja kirkon toiminnan tukemisen omalla jäsenyydellä:

Olla täysivaltainen seurakunnan jäsen ja samalla saada lupa olla myös mukana seurakunnan luottamustoimissa.⁴⁰

Että olen seurakunnan jäsen ja sikäli minulla on halutessani mahdollisuus osallistua seurakunnan toimintaan ja tukea jäsenyydelläni kirkon varhaiskasvatus- ja perhetyötä ja diakoniaa.⁴¹

Kirkon jäsenet pitivät tärkeänä myös Gallup Ecclesiastica -kyselytutkimuksen mukaan sitä, että kirkko järjestää toimintaa lapsille ja nuorille. Vastaajista 80 prosenttia piti sitä tärkeänä tai melko tärkeänä kirkkoon kuulumisen syynä, kun taas 74 prosenttia piti itselleen tärkeänä kirkkoon kuulumisen syynä sitä, että kirkko opettaa oikeita elämänarvoja lapsille ja nuorille, sekä sitä, että kirkko opettaa kristillistä lähimmäisenrakkautta.⁴²

Muutamien ajatukset oman kasteen merkitystä koskeva kysymys vei rippikouluun ja konfirmaatioon. Ne tuntuivat kastetta merkityksellisemmiltä ja henkilökohtaisemmilta ehkä myös siksi, että ne voi itse muistaa.

Henkilökohtaisesti itselle suuremmassa merkityksessä ollut konfirmaatio, koska siinä kohtaa ymmärrys ja oma usko on tullut henkilökohtaiseksi, osaksi minuutta. Kaste on lähinnä sellainen, jonka on lapsena tiennyt olevan, samalla tavalla kuin on kertomuksia kuunneltu, ja iltarukousta opeteltu yhdessä vanhempien tai isovanhempien kanssa.⁴³

Oma kasteeni merkitsi minulle sitä, että menin rippikouluun. Rippikoulu taas sai minut ajattelemaan uskontoani ja seurakuntaan kuulumista enemmän.⁴⁴

Kaste on nähty tiettyjen oikeuksien saamisena (kirkolliset palvelut, kirkkohäät, rippikoulu, nimen antaminen) muissakin vanhemmille tehdyissä kyselyissä.⁴⁵ Alle kouluikäisten vanhemmat puolestaan pitivät kummien ja kauniin juhlahetken saamista tärkeänä perusteena lapsen kastamiselle. Kummien saamista piti tärkeänä tai erittäin tärkeänä syynä peräti 80 prosenttia vanhemmista ja kaunista juhlahetkeä 79 prosenttia vanhemmista.⁴⁶

Mahdollisuus kirkollisiin toimituksiin onkin suomalaisille tärkeä kirkkoon kuulumisen syy. Mahdollisuus kirkkohäihin oli hyvin tai melko tärkeä kirkkoon kuulumisen syy 72 prosentille kirkon jäsenistä vuonna 2015. Mahdollisuus saada kirkollinen hautaan siunaaminen oli tärkeä tai melko tärkeä kirkkoon kuulumisen syy peräti 79

40 Vastaaja 821 (M).

41 Vastaaja 43 (N).

42 Gallup Ecclesiastica 2015; Hytönen 2016, 112.

43 Vastaaja 108 (N).

44 Vastaaja 779 (N).

45 Esim. Karulinna 1998, 44–45.

46 Kastekysely 2019.

prosentille. Mahdollisuus saada lapselle kaste sekä toimia kummina oli hyvin tai melko tärkeä kirkkoon kuulumisen syy 73 prosentille kirkon jäsenistä.⁴⁷

Rippikoululaisille rippikoulun antama oikeus toimia kummina ja oikeus kirkollisen avioliiton solmimiseen olivat tärkeimmät syyt rippikoulun aloittamiseen. Niiden suosio oli säilynyt rippikoulun käymisen syinä, vaikka kirkollisen avioliittoon vihkimisen suosio oli vähentynyt ja lasten kastaminen käynyt harvinaisemmaksi. Rippikoululaisista 73 prosenttia kertoi ilmoittautuneensa rippikouluun saadakseen mahdollisuuden kirkolliseen vihkimiseen sekä vuonna 2007 että 2012. Kummiuden merkitys rippikoulun käymisen syynä oli kasvanut. Vuonna 2007 rippikoululaisista 60 prosenttia kertoi ilmoittautuneensa rippikouluun voidakseen toimia kummina ja vuonna 2012 samasta syystä kertoi ilmoittautuneensa 69 prosenttia. Oma kaste rippikoulun käymisen syynä oli kuitenkin menettänyt merkitystään yksittäisistä syistä eniten. Kun 81 prosenttia kertoi vuonna 2007 ilmoittautuneensa rippikouluun, koska hänet on kastettu lapsena, vuonna 2012 näin vastasi enää 52 prosenttia.⁴⁸

Kirkkoon liittymisen syitä selvittäneessä tutkimuksessa arvostettiin niin ikään sitä, että kirkon jäseninä vanhemmilla oli oikeus viedä lapsensa päiväkerhoon, kuoroon ja partioon, eikä koulun uskonnonopetuksessa tarvinnut selitellä mitään. Lapsille haluttiin antaa tilaa uskonnollisen maailmankuvan kehittymiseksi, ja tähän odotettiin tukea seurakunnalta. Elämänkaareen liittyvät kirkon pyhät toimitukset olivat kahdelle kolmasosalle merkittävin syy kirkkoon liittymiselle. Osallistumisesta kirkollisiin toimitukseen mainitsivat useat sellaiset liittyjät, jotka eivät pitäneet niitä ensisijaisena syynä liittymiselleen. Osa piti tärkeänä, että kirkolla on toimintaa, vaikka he eivät itse osallistukaan siihen. Juhla-aikojen tilaisuuksiin, erityisesti joulun jumalanpalveluksiin ja Tuomas-messuihin, oli myös osallistuttu, ja ne koettiin virkistävinä juhlan tuojina.⁴⁹

Tutkimuksessa kirkosta eroamisen syistä todettiin, että halu saada kirkollisia toimituksia piti ihmisiä kirkon jäseninä huolimatta jopa uskonnottomasta maailmankatsomuksesta tai selkeistä katsomuksellisista ristiriidoista kirkon kanssa.⁵⁰

Kirkon strategioissa ja kehittämisasiakirjoissa on pidetty esillä sitä, että seurakuntien tulee tarjota mielekästä, seurakuntayhteyttä tukevaa toimintaa ja kasteopetusta kaikissa elämänvaiheissa. Seurakuntalaisten aktiivinen toiminta yhteisön hyväksi on tapa elää todeksi kristillistä uskoa ja kasteeseen perustuvaa yhteistä pappeutta.⁵¹ Yhteydessä kirkkoon ihminen saa tarvitsemiaan rakennusaineita uskolleen ja kasvulleen kristittyinä ja seurakunnan jäsenenä.⁵²

Alle kouluikäisten lasten vanhemmille tehdyssä kyselyssä mahdollisuus osallistua kirkon toimintaan ja kirkollisiin toimituksiin oli huomattavasti tärkeämpää kuin tässä tutkimuksessa. Kyselyn vastaajista 50 prosenttia piti tätä mahdollisuutta tärkeänä tai erittäin tärkeänä omassa kasteessaan, ja 24 prosenttia ei pitänyt sitä tärkeänä muttei

47 Gallup Ecclesiastica 2015; Hytönen 2016, 118.

48 Porkka 2019, 151–152, 164.

49 Kauppinen 2008, 147–152, 174.

50 Niemelä 2006, 60.

51 Kirkkona monikulttuurisessa yhteiskunnassa 2014, 40–41.

52 Lapset seurakuntalaisina 2013, 10–13.

merkityksettömänäkään.⁵³ Alle kouluikäisten vanhemmat arvioivat annettujen vaihtoehtojen merkitystä lapsen kastamiselle, tämän tutkimuksen vastaajat joutuivat kertomaan mielipiteistään vapaasti ja omin sanoin. Siksi kerrottujen asioiden joukko jäi luonnollisesti lukumäärältään vähäisemmäksi, mikä puolestaan ilmenee alhaisempina prosenttiosuuksina.

Vaikka tässä tutkimuksessa vastaajien omaan kasteeseen liittyvä mahdollisuus osallistua kirkon toimintaan ja kirkon jäsenyyden antamat oikeudet jäivät vastauksissa prosentuaalisesti vähäisemmiksi, niitä pidettiin omassa kasteessa tärkeinä. Kirkkohäät, rippikoulu, rippileiri, konfirmaatio, kasteopetus, pyhäkoulu, päiväkerho, mahdollisuus tuoda omat lapset kastettaviksi ja osallistua ehtoolliselle, pääsy kummiksi ja kummien saaminen sekä hautaan siunaaminen tulivat esille. Esirukouksen kohteena olemista, seurakunnan luottamustoimen saamista ja mahdollisuutta tukea omalla jäsenyydellä seurakunnan työtä arvostettiin. Niitä pidettiin paitsi kirkon jäsenen oikeuksina, myös etuoikeuksina.

3.1.2 Tavat ja perinteet

Tapa, perinne, vanhempien valinta

Kymmenen prosenttia tähän tutkimukseen vastanneista ajatteli omasta kasteestaan, että se on tapa. Kastaminen on perinne, joka kuuluu asiaan. Valtaosa ympärillä olevista ihmisistä on kastettu.

*Kaikki ikätoverini, sitä vanhemmat ja pitkään vielä nuoremmatkin on kastettu, joten olen pitänyt sitä aina normaalina ja kaikille kuuluvana.*⁵⁴

*Oletan että minut on kastettu vain koska se on ollut syntymäni aikaan vallalla oleva tapa. Lapsuuden kodissani usko ei ole ollut mitenkään esillä. Kuulun itse kirkkoon enää vain siksi, että arvostan evankelis-luterilaisen kirkon Suomessa tekemää työtä ihmisten hyväksi.*⁵⁵

Toisille vastaajista tapa oli yhdentekevä. Kasteella ei ollut mitään henkilökohtaista merkitystä. Siihen ei sisältynyt uskonnollista eikä mitään muutakaan merkitystä.

*Suhtaudun kasteeseeni melko neutraalisti. Pidän kastetta kauniina tapana, mutta uskonnollista merkitystä sillä ei minulle ole, sillä en ole uskossa.*⁵⁶

*Ei yhtään mitään. Kyseessä lienee tapa, jota on noudatettu. En näe sillä tänä päivänä merkitystä.*⁵⁷

53 Kastekysely 2019 SPSS-ajo.

54 Vastaaja 683 (N).

55 Vastaaja 141 (N).

56 Vastaaja 547 (N).

57 Vastaaja 392 (M).

Osa selvästi piti arvossa kastamisen perinnettä. Elämää ilman kastetta oli vaikea kuvitella.

*Se tuntuu luonnolliselta asialta. Enkä voisi kuvitella ettei minua olisikaan kastettu. Tunnen olevani sitä kautta seurakunnan jäsen.*⁵⁸

*Maaseudulla kasvaneena kirkkoon kuulumisen ja kaste ovat olleet vielä minun lapsuudessani itsestäänselvyys. Minä olen tyytyväinen, että vanhempani ovat kastaneet minut ja olen kuulunut lapsesta saakka kirkkoon. Kastetta ei tule kovin paljon ajateltua arkielämässä mutta välillä sen kautta, mitä tapahtuu jos ei olisi saanut kastetta. Ymmärrän kasteen merkityksen – seurakunnan jäseneksi ottamisena ja osana kristinuskoa ja sen sisältöä sekä pelastusta. Kaste on tärkeä asia.*⁵⁹

Kasteessa liitettiin sukupolvien ketjuun, jossa suomalaisuus ja kristilliset arvot yhdistyvät. Kristillisistä arvoista esiin nousi erityisesti lähimmäisenrakkaus.

*Koen oman kasteeni tärkeänä. Kaste on yhtäältä kuulumista kristillisen perinteen sekä suomalaisen perinteen pitkään ketjuun, mutta myös oman uskon tärkeä elementti. Kaste on Jeesuksen antaman ohjeen noudattamista. Sen ei kuitenkaan tulisi jäädä pelkkään ristiäispäivään, vaan kasteen jälkeen seuraa oppi. Omassa elämässäni olen kiitollinen siitä, että minut on kastettu kristilliseen uskoon ja myös kasvatettu siihen sekä lähimmäisenrakkauteen ja kiitollisuuteen.*⁶⁰

*Kaste merkitsee yhteyttä evankelis-luterilaiseen perinteeseen. Luterilaisuus on historiaa, perinteitä, tapoja, hyvän kunnioitusta. Olen jäsen yhteisössä jolla on enimmäkseen halu auttaa toista ihmistä.*⁶¹

Kristilliset tavat ja perinteet ovat osa suomalaista yhteiskuntaa ja suomalaisuutta. Kirkon jäsenistä 68 prosenttia katsoi vuonna 2015, että kirkko on osa suomalaista elämänmuotoa ja tämä on heille tärkeä tai melko tärkeä kirkkoon kuulumisen syy.⁶² Kirkkoon liittyneitä koskevassa tutkimuksessa puolestaan todettiin, että osa koki kirkon kuuluvan suomalaiseen yhteiskuntaan ja ylläpitävän suomalaista kulttuuriperintöä. Kirkkoon liittyminen oli paluuta ”isien kirkkoon”.⁶³

Myös monet tähän tutkimukseen osallistuneista kertoivat, että sekä kasteen että perinteen merkitys kasvoi iän myötä. Uskon kokeminen myöhemmin elämässä tärkeäksi vahvisti kiitollisuutta omasta kasteesta.

58 Vastaaja 261 (N).

59 Vastaaja 566 (N).

60 Vastaaja 18 (N).

61 Vastaaja 212 (N).

62 Gallup Ecclesiastica 2015.

63 Kauppinen 2008, 112. Myös Antti Eskola on kirjoittanut, kuinka hän tuntee kuuluvansa Jumalaa etsivien ikaikaiseen seuran ja liittyvänsä pitkään uskonperinteeseen. Hän kokee perinteen kannattelun ja kehittelyn mielekkäänä ja merkityksellisenä tehtävänä ja Jumalan kanssaolon päivittäisissä ajatuksissa helpottavan kulkua. Ks. Eskola 2013, 60.

Olen ikikiitollinen, että vanhempani ja kummini veivät minut kristilliselle kasteelle. Kasteen armoon palaamiseni jälkeen 30-vuotiaana ymmärsin alkaa arvostaa tuota uudestisyntymisen peson päivää.⁶⁴

Näin aikuisena se merkitsee sitä, että vanhemmat ovat katsooneet kristillisen kasteen tärkeäksi osaksi elämänjärjestystä. Nyt pohdin sitä, minkä merkityksen he antoivat kasteelle, kun en tiedä eikä siitä ole perheessä puhuttu. Oliko kyseessä vain perinne, traditio, jolle ei annettu sen syvällisempää merkitystä vai oliko heillä siinä myös kristillinen Kristuksen kirkkoon liittymisen ajatus. Itselle kaste on merkityksellinen, koska kirkko ja Kristus ovat toinen kotini. Pienenä kasteen merkitys oli vain nimensaanti.⁶⁵

Uudestisyntymisen pesolla viitataan Efesolaiskirjeeseen, jossa Kristuksen sanotaan antaneen henkensä seurakunnan puolesta pyhittääkseen sen ja pesseen sen puhtaaksi vedellä ja sanalla (Ef. 5:25–26). Vähän katekismuksen mukaan vesi on Jumalan sanaan liittyessään kaste, armoa tulviva elämän vesi ja ”uudestisyntymisen peso Pyhässä Hengessä”. Uudestisyntymisen peso oli myös yksi kastepuheen teema.⁶⁶

Jotkut korostivat tehneensä saman valinnan kuin vanhempansa ja liittäneensä lapsensa sukupolvien ketjuun ja siunauksen saaneiden joukkoon. Suvun kastepuku, johon omassa kasteessa on puettu ja johon omat lapset on puettu, konkretisoi kastamisen merkitystä suvun perinteenä.

Se on vanhempieni valinta. Halusin kastaa myös lapseni, koska ajattelen, että jonkun suuremman siunaus on parasta mitä voin lapselleni toivoa.⁶⁷

Onhan se tärkeä tapahtuma, vaikka siitä ei mitään itse muistakkaan. Valokuvia kasteesta in mukava katsoa. Säilytän edelleen kastepukua ja maljaa. Molempien lasten kastujuhlassa myös käytetty. Tuntui hienolta kastaa omat lapset mekossa missä itse on kastettu.⁶⁸

Vanhempien merkitys sekä lapsen kastamisessa että kristillisen perinteen välittämisessä on suuri. Vanhemmat ovat Jumalan työtovereita päättäessään, että heidän lapsensa kastetaan. Vanhemmat järjestävät kastetoimituksen, kutsuvat papin ja pyytävät kummit. He ovat lapselle ensimmäiset kristityn mallit.⁶⁹

Vanhempien valinta tulee esille myös kastekaavan kysymyksissä, joissa vanhemmilta kysytään, minkä nimen he ovat antaneet lapselle. Vanhemmilta kysytään vielä, tahtovatko he, että lapsi kastetaan kristilliseen uskoon. Sama ajatus vanhempien antamasta nimestä toistuu kehotuksessa.⁷⁰

64 Vastaja 42 (N).

65 Vastaja 194 (N).

66 Lutherin Vähä- ja isokatekismus sekä Schmalkaldenin opinkohdat 1984, kohta 37; Kaunismäki 1997, 90–96.

67 Vastaja 104 (N).

68 Vastaja 333 (N).

69 Laulaja 2003, 218.

70 Kirkollisten toimitusten kirja 2003, Kaste, kohta 5.

Kirkollisilla toimituksilla on perinteisesti ollut vankka asema suomalaisten keskuudessa. Tavan vaikutus niiden järjestämisessä on jo varhain tiedostettu suureksi. Lehtosen mukaan kulttitavat voivat elää ja voida hyvin sielläkin, missä itse uskonnosta on jo luovuttu. Tavat liittyvät ihmisten tunneperinteeseen: oman suvun jäsenet ovat viettäneet kasteita ja muita kirkollisia juhlahetkiä tietyllä tavalla sukupolvesta toiseen ja tottuneet kuulemaan uskonnollista sanomaa näissä elämäntilanteissa.⁷¹

Kastejuhlassa kaikkien kristittyjen perinne yhdistyy kasteperheen omiin perinteisiin. Perheen sisäiset perinteet voivat olla myös uusia: jos on hyvä aiempi kokemus kasteesta, omienkin lasten kasteiden toivotaan sujuvan samalla tavalla.⁷²

Uskonnollisella kasvatuksella on merkitystä myös uskonnollisten tapojen ja perinteiden ylläpitämisen kannalta. Rippikoulun pitkittäistutkimuksessa havaittiin, että valtaosa rippikoulun käyneistä halusi vielä aikuisuuden kynnyksellä, että heidän omat lapsensa kastetaan ja käyvät aikanaan rippikoulun. Myönteiset rippikoulukokemukset vahvistivat halua. Uskonnollisella kotikasvatuksella puolestaan oli vahva yhteys myönteiseen rippikoulukokemukseen. Ne nuoret, joiden kodissa ja lapsuudessa uskolla ja kirkolla oli tärkeä rooli, kokivat rippikoulun muita tärkeämmäksi ja voimakkaammin uskoaan vahvistaneeksi ja hengellisesti merkitykselliseksi.⁷³

Alle kouluikäisten lasten vanhemmille tehdyssä kyselyssä tapa, perinne ja vanhempien valinta oli huomattavasti tärkeämpää kuin tässä tutkimuksessa. Peräti 73 prosenttia piti tätä tärkeänä tai erittäin tärkeänä omassa kasteessaan, ja 14 prosenttia ei pitänyt sitä tärkeänä muttei merkityksettömänäkään. Tapa, perinne ja vanhempien valinta oli toiseksi tärkein oman kasteen merkitys alle kouluikäisten lasten vanhemmille.⁷⁴

Myös tässä tutkimuksessa oli niitä, jotka pitivät kastamista tapana ja perinteenä. Kun valtaosa ympärillä olevista ihmisistä on kastettu, kastaminen kuuluu asiaan osana suomalaisuutta ja kristillisten arvojen jatkuvuutta. Osa niistä, joille kastamisen perinteellä ei ollut merkitystä, kertoi uskonnon vähäisestä tai merkityksettömästä roolista lapsuudenkodissaan. Tähän ryhmään kuului kuitenkin paljon perinnettä ja vanhempien aikoinaan tekemää kastamisvalintaa arvostavia.

Nimen saaminen

Kuusi prosenttia vastaajista koki nimen saamisen tärkeäksi omassa kasteessaan. Toisille oli tärkeää, että kasteessa saatu nimi oli omien vanhempien valitsema.

*Sain nimeni ja rikkaan kasvumaan.*⁷⁵

*Sitä, että olen saanut nimeni, minkä vanhempani ovat minulle antaneet.*⁷⁶

71 Lehtonen 1931, 11–12.

72 Raivio 2012, 65.

73 Niemelä 2007, 112–116, 167, 172.

74 Kastekysely 2019 SPSS-ajo.

75 Vastaaja 782 (N).

76 Vastaaja 132 (N).

Kasteessa olen saanut kauniin nimen ja ihanat kummit elämäni. Sekä saanut kuulua kirkkoon, kun olen saanut kasteen.⁷⁷

Kasteessa Jumala kutsuu ihmistä omalla nimellä yhteyteensä. Kaste symbolisoi yhteyden pysyvyyttä ja varmuutta.

Hyvin paljon. Nimeltä kutsuttu. Kasteessa Jumalan lapseksi.⁷⁸

Kaste muistuttaa pysyvää yhteydestä Jeesukseen. Hän on nimeltä kutsunut, eikä kutsu-mustansa kadu.

On ollut aikoja, jolloin kaste oli jokin tapahtuma, jota en muista ja jossa olen saanut nimen. Ne päivät ovat takanapäin. Edessä ovat yksi kerrallaan tulevat päivät, joina Herra hoitaa, ja jotka kerran päättyvät.⁷⁹

Oman nimen saaminen merkitsi Kristuksen henkilökohtaista kutsua ja nähdyksi tulemistä omana itsenä. Kaste on tapahtunut Jeesuksen Kristuksen nimessä, joten kasteessa kastettavan ja kastetun nimet liittyvät yhteen.

Olen Kristuksen nimeltä mainitsema, seurakuntani ja kirkkoni yhteyttä nauttiva.⁸⁰

Nähdyksi tulemistä omana itsenäni, ensimmäinen juhlan. Nimeltä kutsumista Jumalan lapseksi. Seurakunnan jäsenyyttä.⁸¹

Minut on kastettu Jeesuksen Kristuksen nimeen, olen kristitty, olen seurakunnan jäsen, minulla on kasteen ja rippikoulun antamat oikeudet seurakunnassa.⁸²

Nimi on osa ihmisen identiteettiä. Olli-Pekka Silfverhuth muistuttaa kastekirjassaan nimen merkityksestä yksilöille ja siitä, kuinka lapsi vähitellen alkaa olla nimensä näköinen. Oma nimi muistuttaa kasteen henkilökohtaisuudesta ja ihmisen arvosta Jumalan silmissä. Jokainen elämä on arvokas, ja oma nimi muistuttaa niin elämän kuin kasteen ainutlaatuisuudesta.⁸³

Osalla nimen saamiseen liittyi ajatus sukupolvien ketjuun liittymisestä ja vanhempien haluaman nimen saamisesta. Toisinaan kasteessa oli saatu suvussa jo olleita nimiä, joten myös nimet liittyivät kastetun sukuun.

77 Vastaja 610 (N).

78 Vastaja 253 (M).

79 Vastaja 776 (M).

80 Vastaja 366 (N).

81 Vastaja 794 (N).

82 Vastaja 815 (N).

83 Silfverhuth 2016, 18.

*Sain ikioman nimen ja toiseksi isäni ja kolmanneksi isoisäni nimen. Näin kytkeydyin sukupolvien saattoon. Kouluikäisenä selvisi kasteen todellinen merkitys. Tunnen kiittolisuutta ja yritän vaalia yhteyttäni seurakuntaan.*⁸⁴

*Sain kasteessa nimen, jonka vanhempani halusivat juuri minulle antaa. Kasteessa minut liitettiin jäseneksi kirkkoon, josta olen saanut myöhemmin paljon hyvää elämääni.*⁸⁵

Pentti Lempiäisen mukaan nimi osoittaa, ettei ihminen ole pelkkä numerosarja yhteiskunnan tilastoissa ja tietokoneen muistissa, vaan hän on ainutkertainen yksilö. Nimen mainitseminen kasteen yhteydessä korostaa Jumalan kutsun ja hänen lahjoittamansa pelastuksen henkilökohtaisuutta. Raamatussa kehoitetaan iloitsemaan siitä, että nimi on merkitty taivaan kirjaan (Luuk. 10:20; Hepr. 12:23; Ilm. 3:5; 21:27).⁸⁶

Nimellä on Raamatussa tärkeä merkitys. Sana *nimi* mainitaan Uudessa testamentissa 241 kertaa ja Vanhassa testamentissa 746 kertaa. Erityisesti sillä, kenen nimissä tehtävä hoidetaan, on tärkeä merkitys useissa Raamatun kohdissa.⁸⁷

Siksi kaste toimitetaan kolmiyhteisen Jumalan nimeen valamalla kastettavan päähän vettä kolme kertaa sekä lausumalla: ”Minä kastan sinut Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen.”⁸⁸ Jumalan nimeen vetoaminen osoittaa katekismuksen mukaan, että kaste on Jumalan työ, jota ihmisen ei tarvitse ansaita. Kasteessa Jumala kutsuu kastettavan nimeltä omakseen.⁸⁹ Ristinmerkin tekemisen yhteydessä pappi yhden vaihtoehdon mukaan pyytää Jumalaa kirjoittamaan lapsen nimen elämän kirjaan ja johdattamaan häntä valossa.⁹⁰

Nimeltä kutsuminen on ollut monen kastepuheen teimana. Tällöin puhuttiin nimien merkityksestä ja yhteydestä Raamatun henkilöihin, nimestä lapsen yksilöllisyyden ilmaisijana, nimen saamisesta, seurakuntaan kutumisesta omalla nimellä, sekä siitä, että kaste ei ole vain nimenantojuhla.⁹¹

Alle kouluikäisten lasten vanhemmille tehdyssä kyselyssä nimen saaminen oli tärkeintä heidän omassa kasteessaan. Peräti 78 prosenttia piti sitä tärkeänä tai erittäin tärkeänä, ja 10 prosenttia ei pitänyt sitä tärkeänä muttei merkityksettömänäkään.⁹²

Tässä tutkimuksessa omaan nimeen liitettiin Jumalan kutsun henkilökohtaisuus ja oman identiteetin saaminen. Nimi tuntui tärkeältä myös siksi, että se oli omien vanhempien valitsema ja se liitti kastetun sukuun, sukupolvien ketjuun ja seurakuntaan. Koska kaste oli tapahtunut Jumalan nimeen, se on henkilökohtainen kutsu Jumalan lapseksi.

84 Vastaaja 629 (M).

85 Vastaaja 355 (N).

86 Lempiäinen 1998, 7–8.

87 Toivanen & Soinila 1992 ja 1993.

88 Kirkollisten toimitusten kirja 2003, Kaste, kohta 13; Häதாகaste, kohta 1; Nuoren ja aikuisen kaste, kohta 13; Kaste jumalanpalveluksen yhteydessä, kohta *Kaste*.

89 Katekismus 1999, kohdat 34–35.

90 Kirkollisten toimitusten kirja 2003, Kaste, kohta 6, jälkimmäinen vaihtoehto.

91 Kaunismäki 1997, 118–122.

92 Kastekysely 2019 SPSS-ajo.

3.1.3 Opilliset merkitykset

Jumalan lapseksi tuleminen

Jumalan lapseksi tuleminen, Jumalan tai Kristuksen omaksi ottaminen ja Jumalan yhteyteen liittäminen kasteessa mainittiin 20 prosentissa vastauksista. Kastetta pidettiin lahjana ja merkinä Jumalan lapsena olemisesta.

Kaste on konkreettinen (käsinkosketeltava) lahja Jumalalta. Vaikka oma usko on koetuksella, horjuu, hiipuu, haihtuu, epäilee, voin aina palata siihen tosiasiaan, että minut on ruumiillisesti kastettu. Ja kasteeseen liittyvät Jumalan lupaukset. Joka tapauksessa minun on itse otettava vastuu siitä, minkä merkityksen sille annan. Vaikkei Jumalaa olisi, kaste on. Ja jos Jumala on, kaikki kasteen lupaukset ovat tosia.⁹³

Oma kasteeni merkitsee minulle, että kuulun Jumalalle ja olen Hänen rakas lapsensa.⁹⁴

Toisille kaste oli lahja Jumalalta ja toisille omilta vanhemmilta ja edellisiltä sukupolvilta. Jollekin uskoon tuleminen oli avannut kasteen merkityksen ja kokemuksen Jumalan lapsena olemisesta.

Se on Jumalan antama lahja ja vahvistus sille että olen syntymästä asti saanut olla Jumalan lapsi. Se liittää minut seurakuntaan ja siihen ikiaikaisen uskovaisten ketjuun. Kasteessa sain kummit joiden toivon ainakin rukouilleen puolestani. Kaste on liitto joka pysyy Jumalan puolelta.⁹⁵

Jumalan lapseksi pääsemistä, näkymätön lahja vanhemmilta ja aikaisemmilta sukupolvilta.⁹⁶

Oma kasteeni ei merkinnyt mitään ennen kuin tulin uskoon. Sen jälkeen ymmärsin, että jo kasteessa minut otettiin Jumalan lapseksi, ja kaste+usko pelastaa. Elämäni arvokkain lahja.⁹⁷

Jumalan lapseuteen liitettiin osallisuus Jumalan rakkaudesta ja armosta. Jumalan lapsella on oikeus luottaa Jumalan huolenpitoon ja tarttua kasteen lupauksiin, kuten syntien anteeksi antamiseen ja iankaikkiseen elämään.

Olen Jumalan lapsi. Osallinen hänen armostaan ja rakkaudestaan.⁹⁸

Minut on kastettu Jumalan lapseksi, taivaan perilliseksi. Saan tarttua kasteessa annettuihin lupauksiin syntien anteeksi antamisesta ja Jumalan huolenpidosta.⁹⁹

93 Vastaja 719 (M).

94 Vastaja 29 (N).

95 Vastaja 278 (N).

96 Vastaja 795 (N).

97 Vastaja 407 (N).

98 Vastaja 846 (N).

99 Vastaja 695 (N).

Jumalan lapseuteen liittyi ajatus omasta arvokkuudesta ilman omia tekoja tai ansioita. Jumalan lapsena oleminen ei ole riippuvaista ihmisen ominaisuuksista, tunteista tai edes uskon suuruudesta.

*Kasteeni on suuri lahja, jonka olen saanut jo vauvana vanhempieni tahdosta. Sen myötä olen päässyt Jumalan lapseksi, ilman omia ansioita.*¹⁰⁰

*Turvaa siitä että Jumala ja Jeesus rakastavat minua sellaisena kuin olen. Jeesuksella on aina aikaa kuunnella mun huolet ja murheet. Hän ei koskaan hylkää minua vaikka kaikki muut kävelisivät ulos elämästäni. Herra ei anna mulle yhtään taakkaa kannettavaksi mitä en jaksais kantaa. Kasteessa pääsin Taivaan Isän lapseksi, hän ei hylkää ja mulla on taivas paikka kun elämäni täällä päättyy. Pääsen äitini luo, hän odottaa minua siellä missä ei maallisia murheita ole.*¹⁰¹

*Sitä että yhteys Jumalaan ei ole omista yrityksistä ja omasta senhetkisestä fiiliksestä tai uskon kunnosta kiinni.*¹⁰²

Uuden testamentin autuaaksijulistuksessa rauhantekijät saavat Jumalan lapsen nimen (Matt. 5:9). Taivaallisen Isän lapset rakastavat vihamiehiiään ja rukoilevat vainoojiensa puolesta (Matt. 5:44–45). Jumalan lapset ovat ylösnousemuksesta osallisia (Luuk. 20:36). Roomalaiskirjeen mukaan Henki todistaa, ketkä ovat Jumalan lapsia, ja Jumalan lapset ovat myös perillisiä yhdessä Kristuksen kanssa. He kärsivät yhdessä Jumalan kanssa ja pääsevät osalliseksi kirkkaudesta (Room. 8:16–17). Kasteessa tullaan Jumalan lapseksi ja Jumalan yhteyteen. Ison katekismuksen mukaan kastetulle annetaan Jumalan nimi:

*[...] koska me olemme tulleet kristityiksi ja meidät on kastettu, meille on annettu Jumalan nimi, niin että meitä kutsutaan Jumalan lapsiksi. Meillä on myös sakramentit, joiden välityksellä Jumala liittää meidät yhteyteensä siten, että kaikki mitä hän omistaa, on tarkoitettu meidän käyttöömme.*¹⁰³

Vaikka kaste kuuluu kirkolle, kaste ei ole kirkon vaan Kristuksen teko kirkossa (*Christ's act in the church*). Kaste on Kristuksen kutsu hänen perheensä jäseneksi. Kaste on Pyhän Hengen lahja Hengen yhteisölle.¹⁰⁴

Eriikka Jankon mukaan lapseus suhteessa Jumalaan on myös ihmisten keskinäinen side. Jumala on kaikkien ihmisten isä, *Abba*. Siksi lapseuden identiteetti on jaettu identiteetti, joka kutsuu kaikenikäisiä tunnustautumaan Jumalan lapsiksi.¹⁰⁵

Jumalan lapseus on suosittu teema kasteoppaissa ja kirkon strategioissa. Valkoisen kastepuvun kerrotaan olevan merkinä ihmisen syntymisestä Jumalan lapseksi kasteen

100 Vastaaaja 408 (N).

101 Vastaaaja 620 (N).

102 Vastaaaja 668 (N).

103 Tunnustuskirjat (Iso katekismus) 388, 37.

104 Stookey 1982, 16.

105 Jankko 2019, 162, 217.

kautta sekä velvoituksesta kulkea valossa ja valkeudessa.¹⁰⁶ Kasteessa ihmisestä tulee Jumalan lapsi, ja siksi kaste on Jumalan lahja, jossa Jumala antaa ”taivaallisen perinnön” rakkaudesta ihmistä kohtaan. Kasteeseen kuuluu myös kehoitus elää Jumalan lapsena, rakastaa toisia ihmisiä ja tehdä heille hyvää.¹⁰⁷ Lapsi- ja nuorisotyö seurakunnissa perustuu kasteeseen ja siinä lahjaksi saatavaan uskoon. Uskonelämän luovuttamaton lähtökohta on kaste, jossa ihmisestä tulee Jumalan lapsi.¹⁰⁸

Alle kouluikäisten lasten vanhemmille tehdyssä kyselyssä Jumalan lapseksi tuleminen oli vielä tärkeämpää kuin tässä tutkimuksessa. Kyselyn vastaajista 27 prosenttia piti Jumalan lapseksi tulemistä tärkeänä tai erittäin tärkeänä omassa kasteessaan, ja 27 prosenttia ei pitänyt sitä tärkeänä muttei merkityksettömänäkään.¹⁰⁹

Tässä tutkimuksessa oma kaste oli merkki Jumalan lapseksi pääsemisestä, Jumalan omaksi ottamisesta, Jumalan helmaan laskemisesta sekä Jumalan ja Kristuksen yhteyteen liittämisestä. Kaste koettiin lahjaksi Jumalalta, omilta vanhemmilta ja edellisiltä sukupolvilta. Kaste antoi Jumalan lapsen oikeudet: Isän rakkauden, anteeksiantamuksen ja arvokkuuden ilman omia tekoja.

Siunaus, turva, huolenpito

Varsin monet kirjoittivat oman kasteen yhteydessä turvasta ja turvallisuudesta suuremman suojassa. Turvaa, siunausta ja huolenpitoa piti esillä 17 prosenttia kysymyksen vastanneista.

*Kaste tuntuu turvalliselta ja oikealta asialta.*¹¹⁰

*Kasteessa vanhempani ovat rukoilleet ja pyytäneet jättää minut Taivaan Isän turvalliseen hoitoon koko elämäni ajaksi.*¹¹¹

Kasteen tuoma turvallisuus kohdistui koko elämään ja merkitsi mahdollisuutta rakentaa elämä Jumalan varaan ja Jumalan kanssa. Kaste oli monelle elämän perusta ja turvallinen pohja.

*Olen turvassa. Minulla on taivaanisa ja saan kohdata elämän yhdessä hänen kanssaan.*¹¹²

*Turvallista pohjaa, kuulumista Taivaanisälle, pysyvyyttä elämän muutostilanteissa ja kriiseissä. Se on vakuutus lahjaksi saamastani Jumalan armosta ja rakkaudesta, syntien anteeksi saamisesta Jeesuksen tähden. Olen jo varhain ottanut selville oman kastepäiväni, vaikka moni suomalainen ikäiseni ei edes tiedä päivämäärää, milloin on saanut kasteen.*¹¹³

106 Repo, H. 2003, 18.

107 Lempinen 1998, 3.

108 Jumala on. Elämä on nyt. Rakkaus liikuttaa 2010, 16.

109 Kastekysely 2019 SPSS-ajo.

110 Vastaaja 433 (N).

111 Vastaaja 198 (N).

112 Vastaaja 399 (N).

113 Vastaaja 791 (N).

Kaste merkitsi itseä suuremman suojaa ja huolenpitoa, joka kestää, vaikka usko horjuisi. Kaste toi mieleen Jumalan siunaavat kädet ja ajatuksen suojelusenkelin saamisesta elämän matkalle.

*Jumala otti omakseen ja lupasi olla kanssani ja pitää minusta huolta kaikkina elämän päivinä. Minusta tuli silloin kristitty. Oma usko horjuu, Jumalan lupaus kestää.*¹¹⁴

*Tunnen olevani Jumalan kämmenen alla.*¹¹⁵

*Sitä että pääsi kirkon jäseneksi ja saa oman enkelin kulkemaan kanssaan.*¹¹⁶

Kasteessa saatu siunaus ymmärrettiin koko ihmisen elämän matkan siunaukseksi. Siunaus puolestaan merkitsi sekä Jumalan että kirkon hyväksyntää.

*Minut on liitetty osaksi jotakin suurempaa, kaste on yksi elämäni peruskivistä. Kasteesta lähtien minä kelpaan sellaisena kuin olen, olen arvokas Jumalan silmien edessä. Kasteessa olen saanut siunauksen elämäni matkalle.*¹¹⁷

*Se merkitsee minulle Jumalan siunausta elämäni, ja seurakunnan jäsenyyttä. Sitä, että minut hyväksyttiin, minulle annettiin niin paljon arvoa, että kasteeni on kirkolle tärkeä asia. Se on tärkeä kirkolle, sillä se haluaa säilyttää jäseneksiottamisensa edelleen merkittävässä sakramentin osassa, eikä vain sivuosassa nimen ja seurakunnan rekisteröimisen osassa kuten osalla muista seurakunnista. Se on tärkeä minulle, sillä uskon että Jumala haluaa sakramentin säilymisen, ja siunaa sitä. Ei uskoontulon vuoksi, mitä vauva ei voi tehdä. Ei nimen vuoksi.*¹¹⁸

Turvallisuuden kokemuksen merkitys tuli ilmi paitsi tässä tutkimuksessa myös kirkkoon liittyneitä koskevassa tutkimuksessa. Turvallisuutta toi kirkkoon liittyville kokemus Jumalan läsnäolosta ja Jumalan lähelle pääsemisestä. Erityisesti pienten lasten vanhemmat ja kummeiksi pyydyet odottivat turvallisuuden tunnetta läheisilleen. Aikuisten jäsenyyden toivottiin mahdollistavan lasten turvallisen suhteen Jumalaan ja seurakuntaan.¹¹⁹

Turvallisuuden tunne on yksi viidestä ihmisen perustarpeesta Maslowin tarvehierarkiassa. Maslowin mukaan ihminen pyrkii tyydyttämään nämä perustarpeensa ennen muita. Myöhempinä vuosinaan Maslow lisäsi hierarkiaan vielä kuudennen tason, itsensä ylittämisen (*self-transcendence*) tarpeen, jolla hän tarkoitti yhteyden saamista johonkin omaa minää suurempaan. Keinoina tähän voivat olla esimerkiksi hengellisyys, taide tai altruismi.¹²⁰

114 Vastaja 773 (M).

115 Vastaja 367 (N).

116 Vastaja 238 (N).

117 Vastaja 818 (N).

118 Vastaja 761 (N).

119 Kauppinen 2008, 143–148.

120 Maslow 1943; Koltko-Rivera 2006.

Ajatus Jumalan antamasta siunauksesta kasteessa pohjautuu lasten evankeliumiin (Mark. 10:13–16), jossa Kristus kääntää tuomaan lapset luokseen ja ottaa heidät syliinsä. Tuodessaan lapsen kasteelle vanhemmat ja kummit saavat Lutherin mukaan aikaan sen, että lapset siunataan ja he saavat taivaan valtakunnan. Tämä toteutuu heidän uskonsa vuoksi.¹²¹

Uusimmassa kirkon tulevaisuusselonteossa kaste ja siunaus on erotettu toisistaan ja pidetty mahdollisena siunausta ilman kastetta. Jos lapsi ei voi saada kastetta, hänen olisi kuitenkin hyvä saada siunaus. Jeesus ei kysellyt tuojien vakaumusta, kun hän otti lapset syliinsä ja siunasi heitä.¹²²

Alle kouluikäisten lasten vanhemmille tehdyssä kyselyssä siunaus, turva ja huolenpito oli huomattavasti tärkeämpää kuin tässä tutkimuksessa. Peräti 42 prosenttia piti sitä tärkeänä tai erittäin tärkeänä omassa kasteessaan, ja 24 prosenttia ei pitänyt sitä tärkeänä muttei merkityksettömänäkään.¹²³

Tässä tutkimuksessa oma kaste koettiin elämän perustaksi ja turvallisesti pohjaksi. Turvallisuuden tunne kohdistui koko elämään ja ilmeni mahdollisuutena rakentaa elämä Jumalan ja hänen huolenpitonsa varaan. Kasteessa saatu siunaus merkitsi koko ihmisen elämän matkan siunaamista, ja moni liittikin kasteeseen Jumalan siunaavat kädet tai oman suojelusenkelin saamisen.

Pelastus ja ikuinen elämä

Kaste liitettiin ajatukseen taivaspaikasta ja iankaikkisesta elämästä Jumalan luona 13 prosentissa vastauksista. Monelle se toi rohkeutta, voimaa ja toivoa elämään.

*Minulle on tärkeää, että minut on kastettu lapsena. Liitetty seurakunnan jäseneksi ja samalla päässyt Jumalan lapseksi. Minulle on kasteen ansiosta varattu taivaspaikka joka odottaa minua.*¹²⁴

*Kuulun Jumalan suureen perheväkeen ja pääsen taivaaseen.*¹²⁵

*Turvaa. Ajatus siitä, ettei elämä lopu, vaan jatkuu Jumalan luona iankaikkisesti antaa lohtua, voimaa ja rohkeutta elämään.*¹²⁶

Osa vastaajista kirjoitti olevansa kasteen jälkeen taivaan kansalainen tai taivaan perillinen:

*Olen Kristuksen oma, Jumalan lapsi ja Taivaan kansalainen.*¹²⁷

121 Luther 1991, 18–19.

122 Vappula 2018, 27–28.

123 Kasteenkysely 2019 SPSS-ajo.

124 Vastaaja 128 (N).

125 Vastaaja 242 (N).

126 Vastaaja 154 (N).

127 Vastaaja 239 (N).

*Minut on otettu kirkon kirjoihin ja taivaan kansalaiseksi.*¹²⁸

*Kasteessa olen tullut osalliseksi Kristuksen ristintyöstä, siinä minut on otettu osalliseksi syntien anteeksiantamuksesta ja olen tullut taivaan perilliseksi! Kaste on valtava aarre, ihme ja lahja! Olen saanut kasteestani lähtien kasvaa uskossa Jeesukseen.*¹²⁹

Iankaikkinen elämä puolestaan liitettiin Kristuksen sovitustyöhön ja kuolemaan kristityn puolesta. Kaste on pelastuksen merkki, jolla on liitytty Kristukseen ja hänen lupauksiinsa.

*Kaste on minulle hyvin tärkeä kristillinen sakramentti, jonka merkitys avautuu Pyhän Katekismuksen kautta. Siinä Jumala on liittänyt minut Kristuksen kuolemaan ja ylösnousemukseen... Kaste kantaa läpi elämän.*¹³⁰

*Kaste liittää minut Kristukseen, pelastukseen ja seurakuntaan. Se on pysyvä luvaton pelastuksen merkki, jonka varaan voi turvautua vaikeimpinakin aikoina: minut on kastettu, minä olen Kristuksen oma, hän pelastaa minut.*¹³¹

*Minulla on vahva käsitys kasteesta. Se on pelastuksen sakramentti, jossa annetaan Pyhä Henki ja Kristuksen lupaukset.*¹³²

Osa oli vakuuttunut siitä, että kaste on välttämätön pelastukseen:

*Kaste on uudensyntymisen pesu, Kristuksen päälle pukemista, Hänen yhteyteensä liittämistä ja Jumalan lapseksi ottamista. Kaste on välttämätön pelastukseen.*¹³³

*Maallisen ja kuolemanjälkeisen elämän perusedellytystä, ainoaa mahdollista tietä kohti pelastusta.*¹³⁴

Yksi vastaaja toivoi, että kastekaavassa ilmaistaisiin selkeämmin kasteen merkitys Jumalan valtakuntaan siirtymisenä ja iankaikkisen elämän perilliseksi pääsemisenä sekä irtisanoutumisena pahasta. Erityisesti silloin, kun kristillinen kasvatusta on jäänyt vähäiseksi, hyvään ja valoon liittäminen jo kasteessa tuntui arvokkaalta.

Kasteen merkitys on minulle perustavan laatuinen. Tultuani aikuisiällä uskoon löysin jossakin vaiheessa nuorena kuolleen äitini jäämistöstä kastetodistukseni. Se todensi minulle entisestään kasteen merkitystä.

Entä jos vanhempani eivät olisi antaneet kastaa minua?! En saanut lapsuuden kodistani muutoin mitään hengellisiä tai muitakaan eväitä – sitä suurempi on kasteeni merkitys.

128 Vastaaja 814 (N).

129 Vastaaja 756 (N).

130 Vastaaja 183 (N).

131 Vastaaja 117 (M).

132 Vastaaja 848 (M).

133 Vastaaja 256 (M).

134 Vastaaja 728 (N).

Koska jokainen meistä syntyy perisynnin alaisuuteen, on kaste Isän, Pojan ja Pyhän Hengen nimeen elintärkeä – myös iankaikkista elämää ajatellen.

Kaipaisin myös kasteen yhteyteen selkeämpää sanallista ilmaisua – kuten aikaisemmin – siitä, mitä kaste merkitsee: pahasta irtisanoutumista, sille selän kääntämistä – ja kolmiyhteisen Jumalan Valon valtakuntaan siirtymistä.¹³⁵

Kasteeseen liittyi toivo ylösnousemuksesta ja jälleennäkemisestä rakkaiden kanssa. Ikuista elämää haluttiin viettää yhdessä Jeesuksen ja läheisten kanssa.

Että olen Jumalan lapsi ja hän on kanssani nyt ja aina. Ylösnousemuksen toivo.¹³⁶

Ikuista elämää Jeesuksen ja rakkaiden kanssa.¹³⁷

Kaste ja pelastus liitetään toisiinsa useissa Raamatun kohdissa (esim. Mark. 16:16; 1. Piet. 3:21). Apostolien tekojen mukaan (Apt. 2:38, 22:16) kaste toi pelastuksen koko lahjan: syntien anteeksisaamisen ja Pyhän Hengen. Kirkkoisä Klemens Aleksandrialainen (eli n. 150–215) kuvasi kastetta iankaikkisen valon luo rientämiseksi ja näkyväisten välikappaleiden välityksellä sanoin lausumattoman, hengellisen pelastuksen kokemiseksi. Kasteen saaminen ja ehtoolliseen osallistuminen olivat varhaisessa kristillisyydessä elämän huippukohdat, jotka tekivät kristityn osalliseksi ylenpalttisista sekä oman tajunnan ja kokemuksen yläpuolella olevista aarteista. Kasteessa nähtiin sankarillinen irtisanoutuminen saatanasta ja vahvistettiin valalla liiton solmiminen Jumalan kanssa.¹³⁸ Myös Augsburgin tunnustuksen mukaan kaste on välttämätön pelastukseen.¹³⁹

Piispa Seppo Häkkinen kertoo paimenkirjassaan, kuinka sanoma ylösnousemuksesta vaikutti varhaisessa kirkossa pääsiäisen muodostumiseen kastepäiväksi, jolloin uusia jäseniä liitettiin seurakuntaan. Kaste siirtää ihmisen kuoleman vallasta ikuisen elämän perilliseksi, Kristuksen omaksi ja pelastuksen yhteisön, kirkon, jäseneksi. Kasteessa ihminen haudataan kuolemaan ja noustessaan kastevedestä hän nousee uuteen elämään (Room. 6:4; Kol. 2:12). Pääsiäinen sopii edelleen oman kasteen muistamiseen. Kasteessa otsaan ja rintaan piirretty ristinmerkki on todistus siitä, että kuollut ja ylösnoussut Kristus on kutsunut kastetun opetuslapsekseen ja lunastanut hänet. Kristus nousi kuolleista ja antoi kasteessa uuden elämän mahdollisuuden. Siksi uskossa ylösnousseeseen Jeesukseen kastettu on matkalla kohti taivasta.¹⁴⁰

Aikuisten rippikoulukirjan mukaan kastettava saa kasteessa lahjaksi Jumalan pelastuksen ja siksi myös lapset kastetaan. Kasteessa korostuu Jumalan ihmiselle tarjoaman pelastuksen lahjaluonne. Kukaan ei voi tehdä mitään pelastuakseen, vaan pelastus saadaan lahjaksi. Kaste saadaan ilman ihmisen omia ansioita, ja sen myötä kastettava

135 Vastaaja 1 (N).

136 Vastaaja 138 (N).

137 Vastaaja 530 (N).

138 Lehtonen 1931, 32–37.

139 Tunnustuskirjat (Augsburgin tunnustus) 55, 1–2.

140 Häkkinen 2019, 24–25.

tulee osaksi pelastusta. Kastetta ei voi pyyhkiä pois, vaan se on aina voimassa. Siksi ihmistä ei luterilaisessa kirkossa kasteta toista kertaa.¹⁴¹

Pelastus ja iankaikkinen elämä tulevat vahvasti esiin jo kastetoimituksen alussa. Kastekaavan ensimmäisessä johdantosanojen vaihtoehdossa puhutellaan kokoontunutta seurakuntaa: ”Kristuksen käskyn mukaisesti te olette tuoneet hänet pyhälle kasteelle. Siinä Jumala kutsuu hänet nimeltä omakseen ja lahjoittaa pelastuksen.” Toisessa johdantovaihtoehdossa puolestaan muistutetaan, että ”Vapahtajamme ottaa pyhässä kasteessa yhteyteensä tämän lapsen ja lahjoittaa hänelle iankaikkisen elämän. Jeesus on luvannut: ’Sitä, joka luokseni tulee, minä en aja pois’ (Joh. 6:37)”. Kolmannessa johdantovaihtoehdossa puolestaan todetaan: ”Sen, joka tahtoo päästä sisälle Jumalan valtakuntaan, tulee syntyä uudestaan vedestä ja hengestä. Herramme Jeesus Kristus on itse asettanut meille pyhän kasteen uuden elämän merkiksi ja sinetiksi. Kasteessa meidät pestään puhtaiksi synnistä ja puetaan uuteen elämään.”¹⁴²

Kuoleman jälkeinen elämä on suomalaisille myös merkittävä syy kuulua kirkkoon. Se, että kirkko ylläpitää toivoa kuoleman jälkeisestä elämästä on suomalaisille melko tärkeä kirkkoon kuulumisen syy. Lähes puolet (46 %) kirkon jäsenistä piti tätä tärkeänä tai melko tärkeänä syynä kirkkoon kuulumiselleen.¹⁴³

Alle kouluikäisten lasten vanhemmille tehdyssä kyselyssä pelastus ja ikuinen elämä oli vielä tärkeämpää kuin tässä tutkimuksessa. Kyselyn vastaajista 25 prosenttia piti sitä tärkeänä tai erittäin tärkeänä omassa kasteessaan, ja 26 prosenttia ei pitänyt sitä tärkeänä muttei merkityksettömänäkään.¹⁴⁴

Tässä tutkimuksessa oma kaste liitti kastetun Kristuksen sovitustyöhön ja mahdollisti iankaikkisen elämän. Kastetut kokivat olevansa taivaan kansalaisia ja taivaan perillisiä. Kaste oli pelastuksen merkki, jolla oli liitytty Kristukseen ja hänen lupauksiinsa. Moni iloitsi jo etukäteen hänelle varatusta paikasta taivaassa ja jälleennäkemisestä rakkaidensa kanssa.

Usko, kilvoittelu, Jeesuksen seuraaminen

Vastaajista kahdeksan prosenttia katsoi, että usko, kilvoittelu ja Jeesuksen seuraaminen on tärkeää omassa kasteessa. Kaste on uskon perusta, kristityn matkan alku ja uskonelämän alkupiste.

*Kaste on uskon perusta ja tärkeintä siinä. Minulle on tärkeää että lapset on kastettu Jumalan lapsiksi.*¹⁴⁵

¹⁴¹ Huttunen & Viljanen 2019, 122.

¹⁴² Kirkollisten toimitusten kirja 2003, Kaste, kohta 3.

¹⁴³ Gallup Ecclesiastica 2015.

¹⁴⁴ Kastekysely 2019 SPSS-ajo.

¹⁴⁵ Vastaja 11 (N).

*Olen aloittanut matkan kristittyinä, Taivaan Isän varjeluksessa ja minulla on paikka seurakunnassa.*¹⁴⁶

*Minulle kaste on hengellisen elämän alkukohta ja tilanne jossa olen tullut Jumalan lapseksi. Kasteen perusteella minulla on oikeus aina tulla Jumalan eteen koska olen Hänen omansa. Tämä ei tarkoita automaattista pelastumista kaikille kastetuille, vaan alkua ja lähtökohtaa, perustavaa oikeutusta. Vaikeahan näitä on selittää täysin auki ja tyhjentävästi. Seurakunnan ja Kristuksen ruumiin jäseneksi tuleminen on myös iso juttu kasteessa. Syntien anteeksiantamisen suhteen sen sijaan katselen omassa hengellisessä elämässä enemmän suoraan Golgatalle kuin omaan kastehetkeen.*¹⁴⁷

Kasteessa annetaan Pyhä Henki, joka mahdollistaa uskon ja tarttumisen kasteen lupauksiin. Kaste mahdollistaa uskon vahvistumisen ja kehittymisen.

Minulle kasteen sakramentissa Jumala kutsuu jokaisen nimeltä omakseen. Kaste ja siinä annettava usko ovat Jumalan teko meissä. Kaste tekee meistä Kristuksen opetuslapsia ja kristillisen kirkon jäseniä. Vaikka olemme syntymästämme saakka ihmiskunnan yhteisen syyllisyyden alaisia, kasteessa meille annetaan kaikki anteeksi ja meidät puetaan Kristuksen puhtauteen. Pyhä Henki synnyttää meidät uudesti ja lahjoittaa meille uskon, jolla voimme tarttua kasteen lupauksiin.

*Kasteen sakramentissa minut on otettu Kristuksen kirkon jäseneksi ja siinä olen saanut omakseni uskon aarteet. Kaste on elämäni perusta, jonka varassa olen saanut kasvaa ja elää. Minut kastoi oma ukkini minulle rakkaassa kirkossa, joka on nytkin kotikirkkoni. Käyn usein saman kastemaljan ääressä, jolloin mielessäni palaan kasteeni merkitykseen.*¹⁴⁸

*Kasteessa olen tullut osalliseksi Kristuksen ristintyöstä, siinä minut on otettu osalliseksi syntien anteeksiantamuksesta ja olen tullut taivaan perilliseksi! Kaste on valtava aarre, ihme ja lahja! Olen saanut kasteestani lähtien kasvaa uskossa Jeesukseen.*¹⁴⁹

Tässä tultiin katekismuksessakin lausuttuun ajatukseen kasteen arvosta, joka ei riipu ihmisen asenteesta, sillä kaste ja usko ovat Jumalan tekoja ihmisessä. Kasteessa annetaan kaikki anteeksi ja kastettu puetaan Kristuksen puhtauteen. Pyhä Henki synnyttää kastetun uudesti ja lahjoittaa uskon, jolla hän voi tarttua kasteen lupauksiin.¹⁵⁰

Joillekin kaste itsessään merkitsi uskoa Jumalaan, uskon lahjan saamista ja uskoon tulemistä. Toisille kaste oli kutsu ja mahdollisuus uskoon, jonka kastettu voi hylätä tai hyväksyä.

¹⁴⁶ Vastaja 496 (N).

¹⁴⁷ Vastaja 516 (N).

¹⁴⁸ Vastaja 793 (M).

¹⁴⁹ Vastaja 756 (N).

¹⁵⁰ Katekismus 1999, kohta 35.

*Olen sanonut sen olevan päivä, jolloin tulin uskoon. Sain uskon lahjan. En ole koskaan kokenut mitään isoa hengellistä heräämistä, vaan lapsenusko on vähitellen kasvanut aikuiseen uskoon.*¹⁵¹

*Se merkitsee Jeesuksen kutsua uskoon. Vaikka sen kutsun voi hylätä tai hyväksyä, itse hyväksyin sen kolmikymppisenä. Jumalan puolelta kaikki on avointa ja selvää, mutta ihminen vastustelee.*¹⁵²

*Kasteeni merkitsee minulle erittäin paljon. Ensiksi olen kiitollinen Jumalalle ja vanhemmilleni siitä että minut on kastettu. Saan omistaa itselleni pelastumisen kasteen kautta kun se yhdistetään uskoon Jeesukseen Kristukseen. Kasteessa minut on otettu pois pahuuden ja iankaikkisen kadotuksen vallan alta.*¹⁵³

Osalle oli tärkeää kasteen ainutkertaisuus ja painavuus. Kastetta ei voi eikä tarvitse uusia.

*Minut on kasteessa otettu seurakunnan ja kristillisen kirkon jäseneksi. Kasteessa kolmiyhteinen Jumala on kutsunut minut nimeltä ja Pyhä Henki on aloittanut työn minussa. Kaste kantaa koko elämän eikä sitä voi uusia. Kaste ja usko kuuluvat yhteen.*¹⁵⁴

Kastetta ei tarvitse toistaa, koska se on Jumalan – ei ihmisen – teko. Jumala ei Laurence Stookeyn¹⁵⁵ mukaan tule katumapäälle, vaan hänen kasteensa on voimassa ihmisen mielialoista riippumatta. Kaste ei ole ihmisen uskon tunnustamista, vaan Jumalan lupauksen merkki, joka pysyy ihmisen uskottomuudesta huolimatta. Ihmisen teot vaativat toistamista, mutta sakramentit ovat Jumalan tekoja, pysyviä lahjoja ihmiselle. Kasteessa ei ole mitään ihmiskäsin valmistettua, sillä sen elementit ovat Jumalan sana ja vesi.¹⁵⁶

Lapsikaste ei kuitenkaan tuntunut kaikista riittävältä. Jotkut olivat käyneet uskoon tulon kokemuksen jälkeen uudelleen kastettavana vapaiden suuntien tilaisuuksissa.

Minut on Jumalan Sanan ja kasteen sakramentin välityksellä otettu Jeesuksen Kristuksen pelastustyön osallisuuteen ja ylimaallisen, yliajallisen Kristuksen seurakunnan jäseneksi. Tämä on alku, jota tulee seurata Jeesuksen askelissa kulkeminen läpi elämän kunhan ensin on tultu henkilökohtaiseen uskoon ja saatu Pyhän Hengen kaste l. osallisuus, eli synnynyt uudesti Jumalan Hengestä. En siis usko, enkä ole kokenut, että lapsikaste riittää enkä myöskään, että Pyhän Hengen kaste saadaan vesikasteen yhteydessä pienenä vauvana, vaan se edellyttää myöhempää tietoista uskon ratkaisua. Kuten Sana sanoo: ”Jumala on antanut Pyhän Hengen niille, jotka Häntä tottelevat.” Ja: ”...ja nimi, jolla Häntä kutsutaan, on Jumalan Sana.”¹⁵⁷

151 Vastaaja 764 (N).

152 Vastaaja 796 (N).

153 Vastaaja 258 (M).

154 Vastaaja 320 (N).

155 Laurence Stookey on Wesley'n teologisen seminaarin (Washington) professori, jonka alana ovat jumalanpalvelus ja saarnaaminen.

156 Stookey 1982, 50–55.

157 Vastaaja 420 (N).

Kaste merkitsi kristityksi – Jeesuksen seuraajaksi ja opetuslapseksi – tulemista. Kasteen, seurakunnan jäsenyyden ja Jeesuksen opetuslapseksi tulemisen seurauksena kastettavalla on keskusteluyhteys Jeesukseen ja mahdollisuus turvautua kasteen armoon.

*Minut on kasteessa liitetty kirkon ja seurakuntani jäseneksi. Olen saanut tulla Jeesuksen opetuslapseksi ja osalliseksi kasteen armosta.*¹⁵⁸

*Kaikkea. Tärkein asia elämässä, että on kastettu seurakunnan jäseneksi ja Jeesuksen opetuslapseksi ja että voin luottaa siihen, että Jeesus asuu minussa Pyhässä Hengessä.*¹⁵⁹

*Minut on liitetty Jumalan omaksi, seurakunnan jäseneksi ja Jeesuksen opetuslapseksi. En ole milloinkaan yksin ja minulla on suora keskusteluyhteys opettajaani Jeesukseen.*¹⁶⁰

Kasteeseen liittyi kilvoittelu eli Jumalan tahdon päivittäinen seuraaminen. Se on vanhan ihmisen upottamista ja surmaamista, jotta uusi ihminen voisi nousta tilalle.

*Kasteen kautta olen tullut Jumalan lapseksi. Se velvoittaa minua seuraamaan Jumalan tahtoa joka päiväisessä elämässä.*¹⁶¹

*Kaste merkitsee sitä, että Jumala on solminut kanssani liiton. Se merkitsee myös, että minun tulee jokapäiväisessä katumuksessa ja parannuksessa upottaa ja surmata vanha ihminen ja että vanhan ihmisen tilalle pitää joka päivä nousta uusi ihminen.*¹⁶²

Kasteesta puhuttiin liittona Jumalan ja ihmisen välillä sekä hyvän omantunnon liittona. Liitto perustuu Kristuksen ylösnousemukseen ja pelastuksen tarjoamiseen ihmiselle. Armonvälineiden avulla kastettu voi elää kristityn elämää jokapäiväisessä katumuksessa ja parannuksessa.

*Kasteen merkitys on syventynyt aikuisella iällä. Koen kasteen liitoksi Jumalan ja minun välillä. Lähes 30 vuotta sitten ollut kastehetki ei jäänyt sinne menneisyyteen, vaan se on läsnä uskon kautta joka hetki. Käyn kristityn kilvoitusta kasteen liitossa ”hukuttaen vanhaa ihmistä ja nostaen esiin uutta”. Käytännössä se on uskovaisena elämistä tässä ajassa ja hyvän omantunnon ja rauhan pitämistä Jumalan kanssa. Kasteen liitossa minua auttavat muut armonvälineet (ehtoollinen, rippi, Jumalan sanan kuulo, pyhien yhteys jne.).*¹⁶³

Kaste on minulle merkki ja todiste Jumalan armosta ja anteeksiantamuksesta. Kasteessa Jumala on ottanut minut hyvän omantunnon liittoon, jonka perustana on Kristuksen ylösnousemus.

158 Vastaaja 435 (N).

159 Vastaaja 680 (N).

160 Vastaaja 785 (N).

161 Vastaaja 710 (M).

162 Vastaaja 539 (M).

163 Vastaaja 649 (M).

*Kaste on lahja. Se on myös velvoite elää jokapäiväisessä katumuksessa ja parannuksessa eli hoitaa omaatuntoa.*¹⁶⁴

Myös Aleksi Lehtosen mukaan kaste on hyvän omantunnon pyytämistä Jumalalta (1. Piet. 3:21; Hepr. 10:22).¹⁶⁵ Kastetuilla oli alkukirkossa tietoisuus valittuun sukuun (1. Piet. 2:9) ja Jumalan perheeseen (Ef. 2:19) kuulumisesta. Kastetut olivat Jumalan perhettä ja pyhiä, jotka oli kasteessa pyhitetty (1. Kor. 6:11). He olivat uusi Israel, joka odotti Kristuksen toista tulemistä (Ef. 5:26–27).¹⁶⁶ Kastetta liittona Jumalan ja ihmisen välillä on pidetty esillä kirkon strategioissa ja kehittämisasiakirjoissa.¹⁶⁷ Liitto, jonka Jumala tekee kasteessa kastettavan kanssa, esiintyy niin ikään kastepuheiden teemana.¹⁶⁸

Myös kastekaavan kastepuhe-ehdotuksen mukaan kolmiyhteinen Jumala ottaa lapsen omakseen ja solmii hänen kanssaan ikuisen liiton. Kastettuna lapsi saa koko elämänsä ajan turvautua taivaallisen Isän rakkauteen. Toisessa kastepuhevaihtoehdossa Jumalaa pyydetään ottamaan lapsi armoliittoonsa. Rukouksessa Jumalaa rukoillaan pukemaan lapsi kasteen liiton puhtauteen. Toisessa rukousvaihtoehdossa lapsi pyydetään ottamaan kasteen armoliittoon, jossa Jeesuksen rakkaus on todellista elämän kaikissa vaiheissa.¹⁶⁹

Jeesuksen kutsu opetuslapsekseen tulee teemana esiin useissa kastekaavan kohdissa. Kun pappi tekee ristinmerkin kastettavan otsaan, hän sanoo ensimmäisen vaihtoehdon mukaan: ”Ota pyhä ristinmerkki otsaasi ja rintaasi todistukseksi siitä, että ristiinnaulittu ja ylösnoussut Jeesus Kristus on sinut lunastanut ja kutsunut opetuslapsekseen. Armollinen Jumala on Poikansa Jeesuksen Kristuksen tähden vapauttanut sinut synnin, kuoleman ja pahan vallasta. Antakoon hän sinulle voimaa joka päivä kuolla pois synnistä ja elää Kristukselle.”¹⁷⁰

Kastekaavan rukouksissa pyydetään, että Jumala auttaisi lasta uskomaan, elämään Jumalan lapsena ja pääsemään kerran Jumalan luokse. Kastekaavan toisessa rukousvaihtoehdossa toivotaan Pyhän Hengen asuvan kastetussa, että hän kasvaisi uskossa ja rakkaudessa. Kolmannessa rukousvaihtoehdossa lapsen toivotaan tulevan osalliseksi kaikista pelastuksen lahjoista ja kasvavan Jeesuksen Kristuksen opetuslapsena.¹⁷¹

Kristitty tarkoittaa Stookeyn mukaan kastettua. Kastettu puolestaan voi olla kaikkea sitoutuneen kristityn, joka pyrkii uskollisesti seuraamaan Jeesuksen esimerkkiä, ja heikosti sitoutuneen kristityn, joka vähät välittää Jeesuksen esimerkistä, väliltä.¹⁷² Ensimmäisten kristittyjen symboli, kala (*ichthus*), viittaa kasteveeteen, jonka kautta ihmisestä tulee uusi luomus. Vedenpaisumuksessa puolestaan vesi paitsi puhdistaa

164 Vastaaja 65 (M).

165 Lehtonen 1931, 36.

166 Lehtonen 1931, 72, 114.

167 Tytöt ja pojat seurakuntalaisina 2012, 19.

168 Kaunismäki 1997, 70–79.

169 Kirkollisten toimitusten kirja 2003, Kaste, kohta 7, vaihtoehdot 5 ja 6 sekä kohta 9.

170 Kirkollisten toimitusten kirja 2003, Kaste, kohta 6. Toisessa vaihtoehdossa ristinmerkki tehdään ”todistukseksi siitä, että ristiinnaulittu ja ylösnoussut Jeesus Kristus on sinut lunastanut ja kutsunut opetuslapsekseen”.

171 Kirkollisten toimitusten kirja 2003, Kaste, kohta 7.

172 Stookey 1982, 90–91.

maan synnistä myös uudistaa, uudestisyntyttää (*regenerated*) sen.¹⁷³ Stookey kiteyttää kasteen teologian kolmeen väittämään:

1. Jumala toimii armollisesti sakramenteissa.
2. Kasteen kautta saadaan Jumalan lahjat.
3. Kastaminen on syntien anteeksiantamista ja liittymistä Kristuksen sovitus-työhön.¹⁷⁴

Usko on luottamusta Jumalaan, jättäytymistä hänen varaansa ja ojentautumista hänen pyhän tahtonsa mukaan. Usko ei ole suoritus, jota ihminen tarjoaa Jumalalle. Usko on toivoa eli suuntautumista tulevaisuuteen, jossa pelastus on, vaikka sitä ei nähdä. Uskolla tarkoitetaan vakuuttuneisuutta siitä, mitä toivomme, ja varmuutta siitä, mitä emme näe (Hepr. 11:1). Usko on myös yhteyttä Jumalaan ja kuuliaisuutta Jumalan tahdolle. Siksi usko on konkreettinen asia, joka tulee esille arkipäivän ratkaisuihin ja jokapäiväisen elämän johtopäätöksissä. ”Jumalaan uskova ihminen ei elä niin kuin ne, joilla ei Jumalaa ole.”¹⁷⁵

Usko Jeesukseen muutti ihmisiä, kun sanoma Jeesuksesta alkoi levitä ja seurakuntia syntyi eri puolelle maailmaa. Usko sai heidät rakastamaan lähimmäisiään. Usko antaa kokemuksen hyväksytyksi tulemisesta, tuo anteeksiannon syyllisyydestä, korostaa vastuuta itsestä ja toisista sekä opettaa arvokkaita eettisiä ja moraalisia periaatteita. Siksi se tarjoaa ihmiskuvan, joka sopii myös lapsille ja nuorille sekä vahvistaa heidän itsetuntoaan. Varhaisnuoruuden kokemukset vaikuttavat siihen, muuttuuko lapsen usko omakohtaiseksi ja persoonalliseksi, vai jääkö se yhdeksi varhaislapsuuden turvallisuuden elementiksi, joka myöhemmin hylätään.¹⁷⁶

Alle kouluikäisten lasten vanhemmille tehdyssä kyselyssä usko, kilvoittelu ja Jeesuksen seuraaminen oli vielä tärkeämpää kuin tässä tutkimuksessa. Kyselyn vastaajista 19 prosenttia piti sitä tärkeänä tai erittäin tärkeänä omassa kasteessaan, ja 24 prosenttia ei pitänyt sitä tärkeänä muttei merkityksettömänäkään.¹⁷⁷

Tässä tutkimuksessa kastetta pidettiin kristityn elämän ja uskon alkuna sekä Jeesuksen opetuslapseksi tulemisena. Kaste mahdollistaa Pyhän Hengen työn kautta tarttumisen kasteen lupauksiin ja uskon vahvistumisen. Vastaajien käsitykset jakautuivat siinä, merkitsikö kaste itsessään uskoa Jumalaan, uskon lahjan saamista ja uskoon tulemistä, vai ymmärrettiinkö kaste mahdollisuutena uskoon, jonka kastettu voi hylätä tai hyväksyä. Kasteen ainutkertaisuus jakoi niin ikään mielipiteitä, sillä osa korosti kasteen kertaluonteisuutta ja painavuutta, mutta jotkut olivat osallistuneet vapaiden suuntien uskovien kasteisiin.

Kasteesta puhuttiin myös liittona Jumalan kanssa. Kristuksen seuraaminen ja kilvoittelu sekä osallisuus armonvälineisiin olivat niin ikään vastaajille tärkeitä oman kasteen ulottuvuuksia.

¹⁷³ Stookey 1982, 108.

¹⁷⁴ Stookey 1982, 136–137.

¹⁷⁵ Toiviainen 1995, 85–89, 149.

¹⁷⁶ Häkkinen 2019, 150, 153.

¹⁷⁷ Kastekysely 2019 SPSS-ajo.

Armo, anteeksiantamus, Jumalan rakkaus

Omassa kasteessa tärkeää oli armo, anteeksiantamus ja Jumalan rakkaus seitsemälle prosentille vastaajista. Jumalan armon saamista kasteessa sanottiin elämän tärkeimmäksi asiaksi ja koko minuutta muokanneeksi seikaksi.

*Olen osa Jumalan rakkautta ja armoa.*¹⁷⁸

*Tärkeä asia, olen Jumalan lapsi ja olen saanut suurimman lahjan, jota kuvitella saattaa – armon.*¹⁷⁹

*Kasteesta asti olen ollut kristitty ja uskova. Se on minulle kaiken alku, ilman kastetta en olisi se, kuka nyt olen. Olen saanut Jumalan armon ja siunauksen, ja vaikka elämässäni olisin välillä kauempana Jumalasta, hän ei häviä viereltäni koskaan.*¹⁸⁰

Kasteen koettiin olevan lupaus siitä, että Jumala on aina vierellä. Jumalan läsnäolo ei ole riippuvainen ihmisen asenteesta, ja kasteen armoon voi aina palata.

*Kaste merkitsee minulle äärettömän paljon. Olen kiitollinen vanhemmilleni, että he ovat halunneet minut kastettavan. Kasteen armoon saa palata ja se kantaa minua elämässä.*¹⁸¹

*Elämän perusta; vahva tuki ja turva. Lupaus Jumalan armosta ja rakkaudesta elämän jokaisena päivänä.*¹⁸²

Kasteen armoon voi luottaa, sitä ei oteta ihmiseltä pois, vaan se kantaa koko elämän matkan ajan. Kaste on voimassa, vaikka kastettu erehtyisi ja poikkeaisi oikealta tieltä.

*Kaste ja Jumalan armoliitto ovat kantaneet elämän läpi ja monien vaiheiden yli. Olen kiitollinen siitä, että minut on liitetty Jumalan perheväkeen ja olen saanut kasvaa kristityssä kodissa ja oppinut ymmärtämään kasteen arvon. Mikä voisi olla parempaa kuin saada elää Jumalan kämmmillä ja luottaa siihen, että kaste kantaa. Saan omistaa syntien anteeksiantamuksen omalla kohdallani ja elää armon varassa tapahtui elämässäni mitä tahansa.*¹⁸³

*Olen rakastettu Jumalan silmissä. Vaikka mokaan, hän antaa anteeksi. Kaste on merkki elämän mittaisesta suhteesta ja polusta Jeesuksen kanssa.*¹⁸⁴

178 Vastaja 56 (N).

179 Vastaja 603 (N).

180 Vastaja 511 (N).

181 Vastaja 789 (N).

182 Vastaja 160 (N).

183 Vastaja 525 (N).

184 Vastaja 350 (N).

*Kasteenarmo säilyy läpi elämän. Se on tärkeintä. Jumala otti minut yhteyteensä ja pitää kiinni, vaikka itse poikkeaisin tieltä.*¹⁸⁵

Kaste on merkki siitä, että Jumala on liittänyt ihmisen itseensä ja armonsa piiriin. Laurence Stookeyn mukaan Jumala itsessään on armollinen – tuntuu ihmisestä jonakin päivänä siltä tai ei. Vaikka ihmisen tuntemukset vaihtelevat, kasteeseen voi luottaa ja saada siitä voimaa.¹⁸⁶

Olli-Pekka Silfverhuth puolestaan kirjoittaa armon olevan siinä, että jokainen on Jumalan silmissä hyväksytty ja rakastettu sellaisena kuin on. Tähän lupaukseen kastettu saa palata aina uudestaan ja luottaa siihen, että Jumala on sitoutunut ihmiseen. Kaste kantaa siksi, että Jumalan rakkaus ja hyvyys kestävät. Kaste on lupaus armosta, joka kantaa pimeimmässäkin yössä, ja anteeksiantamuksesta, joka mahdollistaa uuden alun, muutoksen ja toivon.¹⁸⁷

Armo on sitä, että rakastetaan, vaikka ei ansaitse rakkautta. Vaikka armo Seppo Häkkisen mukaan vie ihmisen omien heikkouksien ja virheiden äärelle kohtamaan itsensä ja katsomaan omaa elämää silmiin, armo kuuluu kuitenkin Jumalalle. Ainoastaan Jumala voi todella olla armollinen, sillä hän on hyvyys ja rakkaus. Risti on merkki armosta ja anteeksiantamuksesta, joka saadaan ilman omia ansioita, Kristuksen tähden (Room 9:16).¹⁸⁸

Tässä tutkimuksessa kaste liitti kastetun Jumalan rakkauteen, armoon ja anteeksiantamukseen, hyvän omantunnon liittoon, armoliittoon, Kristuksen ylösnousemukseen ja pelastukseen. Kaste on pienen ihmisen osallisuutta jumalalliseen suuruuteen ja hyvyYTEEN.

*Kasteessa minut kutsuttiin nimeltä Jumalan lapseksi ja tulin osalliseksi Jumalan hyvyydestä ja armosta. Kaste merkitsee armoa, sitä että kaikkein pieninkin on Jumalalle rakas. Kaste merkitsee pelastusta. Kasteen armossa on turvallista levätä. Iloitsen siitä, että minut on pienenä kastettu.*¹⁸⁹

*Kaste on hyvän omantunnon liitto Jumalan kanssa, jossa minut on haudattu yhdessä Kristuksen kanssa ja saan siksi olla armosta osallinen myös Jeesuksen ylösnousemuksesta. Kaste on Jumalan puolelta kestävä liitto, johon voin anteeksiantamuksen evankeliumin kautta turvata, vaikka joutuisin synteihin, jotka omatuntoa haavoittavat.*¹⁹⁰

Kasteen erityislaatuisuutta kuvattiin siten, että siinä Jumala toimii ihmisen hyväksi ennen kuin ihminen itse ymmärtää edes pyytää. Kaste on mysteeri, Jumalan teko ihmisessä.

185 Vastaaja 722 (N).

186 Stookey 1982, 26.

187 Silfverhuth 2016, 4, 25–26.

188 Häkkinen 2019, 71–73.

189 Vastaaja 227 (M).

190 Vastaaja 663 (M).

*Minut on liitetty Kristuksen yhteyteen ennen kuin itse ymmärsin tulla hänen luokseen. Upea armon vertauskuva.*¹⁹¹

*Kuulun Kristuksen maailmanlaajaan kirkkoon. Kaste on salaisuus, mysteeri, Luojan ihmeteko minussa. Kasteen armo on tärkein asia.*¹⁹²

Kaste on suorituskeskeisen maailman täydellinen vastakohta, jossa armo annetaan ilmaiseksi, lahjaksi. Kasteen lahjat säilyvät ihmisellä, vaikka hän ei osaisi niitä käyttää.

*Kasteen armoon voi aina palata, sanoo pappi kirkossa. Näinhän se on. Kasteessa en voinut suorittaa vielä mitään, mitä teen aikuisena usein. Kaste oli lahja koko elämän matkaa varten. Siinä ei suoriteta, se on saatu lahjaksi, otettu ilmaiseksi vastaan.*¹⁹³

*Armoa. Pysyvyyttä. Se on lahja, joka on annettu minulle ilman omaa ansiotani. Kaste kantaa läpi elämän ja halki kuoleman. Sitä ei voi kukaan ottaa minulta pois. Suuri merkitys. Kasteesta on tullut minulle, varsinkin siunaustilanteessa, kantava voima. Tiedän, että voin aina palata kasteen armoon ja uskoa syntini anteeksi silloinkin, kun kukaan ei ole niitä minulle julistamassa. Ristillä Jeesuksen kyljestä vuoti vettä ja verta, verta ehtoollismaljaan ja vettä kastemaljaan. Kasteessani olen saanut kaikki Jumalan lahjat, vaikka en aina niitä ole osannut käyttää, mutta olen saanut ne. Kasteessa Jeesus on luvannut olla kanssani joka päivä ja luotan siihen.*¹⁹⁴

Myös kirkkoon liittyviä koskevassa tutkimuksessa todettiin, että kirkko koettiin vastavoimana yhteiskunnan arvojen koventuessa, työelämän vaatimusten kasvaessa ja kilpailun kiristyessä. Kirkkoon liittyvät halusivat liittyä kirkon arvoihin, kuten lähimmäisenrakkauteen ja heikkojen puolustamiseen.¹⁹⁵

Tässä tutkimuksessa kaste oli alku kristityn elämälle ja Jeesuksen opetuslapsena elämiselle, johon voi sitoutua vain Jumalan armon avulla. Armo vie perille saakka.

Kaste on kristityn elämän alku, kirkon ovi, kutsu ja matkaan lähettäminen. Sillä matkalla olen edelleen. Olen saanut kasteen takia kristillisen kasvatuksen. Se oli merkittävä identiteettivalinta, josta olen kiitollinen. Vanhemmat, kummit ja isovanhemmat ja muutkin ovat rukoilleet puolestani silloin ja koko matkan ajan. Oma kastepäiväni oli äitienpäivä ja helluntai. Hieno ajoitus. Olen saanut kasteessa jotakin hyvää, johon olen konfirmaatiosani – ja edelleenkin – tahtonut Jumalan armon avulla sitoutua. En muista tai useinkaan muistele omaa kastettani. Ehkä pitäisi. Mutta tiedän, että sen varaan kaikki muu kristillinen elämä rakentuu – vaikka ajattelenkin, että se on polun alkupää ja päämäärän ilmoitus eikä niinkään perustus. Matkalla ehtoollinen on minulle tärkeää. Tosin ehtoollinen kuuluu vain kasteessa matkaan lähetetyille. Ja ehkäpä matkan lopulla kastettaan muistele, kun lopulta kasvojen päälle piirretään taas sama ristinmerkki kuin kasteessa mutta silloin

191 Vastaja 114 (N).

192 Vastaja 538 (N).

193 Vastaja 550 (N).

194 Vastaja 687 (N).

195 Kauppinen 2008, 112–113.

*biekalla. Siinä armossa on hyvä aamulla herätä, päivällä tehdä työnsä ja illalla käydä nukkumaan – ja kerran jatkaa matkaa tästä maailmasta päämäärään – Kotiin.*¹⁹⁶

Tässä liitettiin Augsburgin tunnustukseen, jonka mukaan Jumalan armo annetaan kasteen välityksellä. Kasteen kautta lapset annetaan Jumalan huomaan ja otetaan Jumalan armoon.¹⁹⁷

Jumalan rakkaudesta ja Jumalan anteeksiantavasta rakkaudesta puhuttiin myös pappien ja teologian opiskelijoiden pitämässä kastepuheissa. Niiden mukaan Jumalan rakkaus ja armo on annettu jokaiselle. Kasteen merkitystä kuvattiin puheissa lahjana, joka saadaan ilman omia ansioita ja jossa lahjoitetaan Jumalan armo ja syntien anteeksiantamus. Kaste esitettiin rakkauden ja anteeksiantamuksen lähteenä, joka antaa rohkeuden kohdata tulevaisuus. Kaste on Jumalan lupaus olla omiensa kanssa maailman loppuun saakka.¹⁹⁸

Alle kouluikäisten lasten vanhemmille tehdyssä kyselyssä armo, anteeksiantamus ja Jumalan rakkaus oli vielä tärkeämpää kuin tässä tutkimuksessa. Kyselyn vastaajista 29 prosenttia piti sitä tärkeänä tai erittäin tärkeänä omassa kasteessaan, ja 24 prosenttia ei pitänyt sitä tärkeänä muttei merkityksettömänäkään.¹⁹⁹

Tässä tutkimuksessa kaste nähtiin suorituskeskeisen maailman vastakohtana, jossa Jumala lahjoittaa armonsa ilmaiseksi. Jumalan lahjat annetaan kaikille kastetuille, vaikka he eivät osaisi niitä edes käyttää. Kasteen armoon voi aina palata.

Kasteen koettiin olevan lupaus siitä, että Jumala on aina vierellä. Kasteessa saatua armoa sanottiin elämän suurimmaksi lahjaksi ja koko minuutta muokanneeksi seikaksi. Armon uskottiin kantavan perille saakka.

3.1.4 Ei merkitystä, ei mietitty

Viisi prosenttia vastanneista totesi, ettei ole miettinyt kasteen merkitystä tai se ei merkitse heille mitään. Asiaa ei tule juuri ajateltua.

*Omaa kastetta ei mieti usein (koskaan?), se on jotain samanlaista kuin oma syntymä ylipäättään, antanut suunta-/lähtöviivan elämälle siitä eteenpäin.*²⁰⁰

Omaa kastetta pidettiin niin itsestään selvänä ja asiaan kuuluvana, ettei sen ajattelu vain ollut tullut mieleen. Moni sanoikin oman lapsen kasteen merkitsevän enemmän.

*En ole hirveästi pohjinnut asiaa, itselleni kaste on ollut aina tietynlainen itsestäänselvyys.*²⁰¹

196 Vastaaja 715 (M).

197 Tunnustuskirjat (Augsburgin tunnustus) 55, 1–2.

198 Kaunismäki 1997, 70–79, 97–109.

199 Kastekestely 2019 SPSS-ajo.

200 Vastaaja 423 (M).

201 Vastaaja 568 (N).

*En ole koskaan ajatellut asiaa kummemmin. Siihen aikaan maalla ollut itsestäänselvyys. Oman lapsen kaste merkitsee enemmän.*²⁰²

Osa tuli hetken mietittyään siihen lopputulokseen, ettei kaste merkitse heille mitään. Joillakin kasteen merkityksettömyys kytkeytyi johonkin aiempaan kirkkoon liittyvään ratkaisuun tai käsitykseen kirkosta.

*Huomaan tämän kysymyksen luettuani, huomaan, etten ole juurikaan pohtinut asiaa. Huomaan, ettei kaste merkitse minulle mitään.*²⁰³

*Tässä tilanteessa, jossa naisen asema ev.lut. kirkossa on vieläledelleen kyseenalainen, niin ei ehkä mitään. Joskus lapsena merkitsi enemmän.*²⁰⁴

*Yhä vähemmän sillä on merkitystä. Nimellisesti tulin silloin seurakunnan jäseneksi, mutta sillä on alkanut olla hyvin tyhjä kaiku, kun kirkko toimii syrjivästi; vrt. mm. naispappiasia EDELLEEN, tasa-arvoisen avioliiton vastustus, luovutettujen sukusolujen käytön vastustus.*²⁰⁵

*Ei mitään. Olen eronnut kirkosta vuonna 1974.*²⁰⁶

Syyksi sille, ettei kasteella ollut merkitystä, mainittiin esimerkiksi kirkkoon kuulumattomuus tai siitä eroaminen. Toiset puolestaan katsoivat kasteen liittyvän vanhempien uskoon ja valintaan. Kastettavan mielipidettä ei kysytty.

*Ei juuri mitään. Se edustaa minulle vanhempieni uskoa.*²⁰⁷

*En ole miettinyt asiaa sen enempää, nytkin tuntuu vaikealta pohtia kysymystä. Koen sen niin, että vanhempani ovat halunneet sillä antaa minulle turvaa suuremman suojassa.*²⁰⁸

Toiset ajattelivat, että kun kaste heidän kohdallaan on jo tapahtunut, sitä ei ole ollut tarvetta enemmälti pohtia. Kaste kuului vauva-aikaan ja siten menneisyyteen.

*En ole koskaan aikaisemmin ajatellut asiaa. Minut on kastettu vauvana, ja nyt ajattelen että Jeesuksen kastekäskyä on noudatettu. Olen kristitty ja minut on kastettu ja asiaa ei tarvitse sen enempää ajatella.*²⁰⁹

202 Vastaaaja 744 (N).

203 Vastaaaja 196 (N).

204 Vastaaaja 607 (N).

205 Vastaaaja 382 (N).

206 Vastaaaja 542 (M).

207 Vastaaaja 343 (N).

208 Vastaaaja 90 (N).

209 Vastaaaja 351 (N).

*Koska minut on kastettu, niin en juurikaan ole ajatellut asiaa. Luultavasti kuitenkin olisin käynyt aikuiskasteella, jos lapsena minua ei olisi kastettu. Lasteni kohdalla oli täysin selvää, että heidät kastetaan. Toisinaan ajattelen, että kaste on halpa ”henkivakuutus”.*²¹⁰

Osalle kaste oli positiivinen asia, vaikkei sitä ollut tullut ajateltua. Kaste oli hieno asia, eikä lapsena kirkkoon liittäminen tuntunut rajoittavan aikuisen oikeuksia.

*Hienoa olla kastettu. Omaa kastetta ei tule kuitenkaan mietittyä.*²¹¹

*En sitä juurikaan ajattele, mutta minusta on mukavaa eikä lainkaan rajoittavaa, että minut on liitetty kirkkoon jo silloin.*²¹²

Hengellisessä amnesiassa (*spiritual amnesia*) unohtuu, mitä Jumala on tehnyt hyväksemme ja luvannut meille samoin kuin sekin, mitä Jumala haluaa meiltä. Laurence Stookeyn mukaan olemme muistamattomia Jumalalta saamamme identiteetin suhteen. Materiaalinen maailma on kuitenkin eräs ilmoituksen väline, ja näkyvät merkit ovat niitä hengellisestä amnesiasta kärsiviä varten, jotka etsivät Jumalaa heitä ympäröivästä maailmasta löytääkseen Jumalan heille antaman identiteetin. Kaste on Stookeyn mukaan Jumalan lääke amnesiaan, sillä se paljastaa, että Jumala on sekä luonut että pelastanut meidät, mutta samalla hän myös vaatii meiltä tahtonsa mukaista elämää. Kaste on Kristuksen lahja päästäksemme taipumuksestamme unohtaa toivo, joka meillä on hänessä, ja hänen voittonsa synnistä ja kuolemasta.²¹³ Ehkäpä voimme hieman soveltaen ajatella, että haluttomuutemme ajatella omaa kastettamme ja sen merkitystä on osa itse sairautta.

Varsin toisenlainen kysymys on tietoinen ja tarkoituksellinen välimatkan otto kirkkoon ja sen edustamiin rakenteisiin ja päätöksiin. Perinteisesti kristillisen perinteen siirtämisestä perheissä vastanneet naiset suhtautuvat kirkon epätasa-arvoa ylläpitäviin rakenteisiin ja käytäntöihin yhä kriittisemmin. Kirkosta eroamisen syitä kartoittavassa tutkimuksessa todettiin, että kokemus kirkon konservatiivisuudesta tai suvaitsemattomuudesta ja ristiriita tai pettymys kirkon linjaan, päätöksentekoon tai kannanottoon olivat merkittäviä syitä jäsenyydestä luopumiseen. Moni naispappeuskysymyksen vuoksi eronnut korosti eroamisen olleen ainoastaan protesti naisten syrjintää kohtaa. Mitään muuta syytä – opillista tai ideologista – ei tarvittu.²¹⁴

Tässä tutkimuksessa oli monenlaisia henkilöitä, joille omalla kasteella ei ollut merkitystä tai sitä ei ollut ajatellut. Joidenkin taustalla oli tietoinen ratkaisu, esimerkiksi kirkosta eroaminen. Toiset puolestaan katsoivat kastamisen olevan siinä määrin itsestäänselvyys, ettei sitä ole tarvinnut ajatella. Tähänkin ryhmään kuuluvat jakautuivat vielä niihin, jotka selvästi arvostivat omaa kastettaan, sekä niihin, joille kaste oli merkityksetön.

210 Vastaaja 79 (N).

211 Vastaaja 264 (N).

212 Vastaaja 438 (N).

213 Stookey 1982, 13–23.

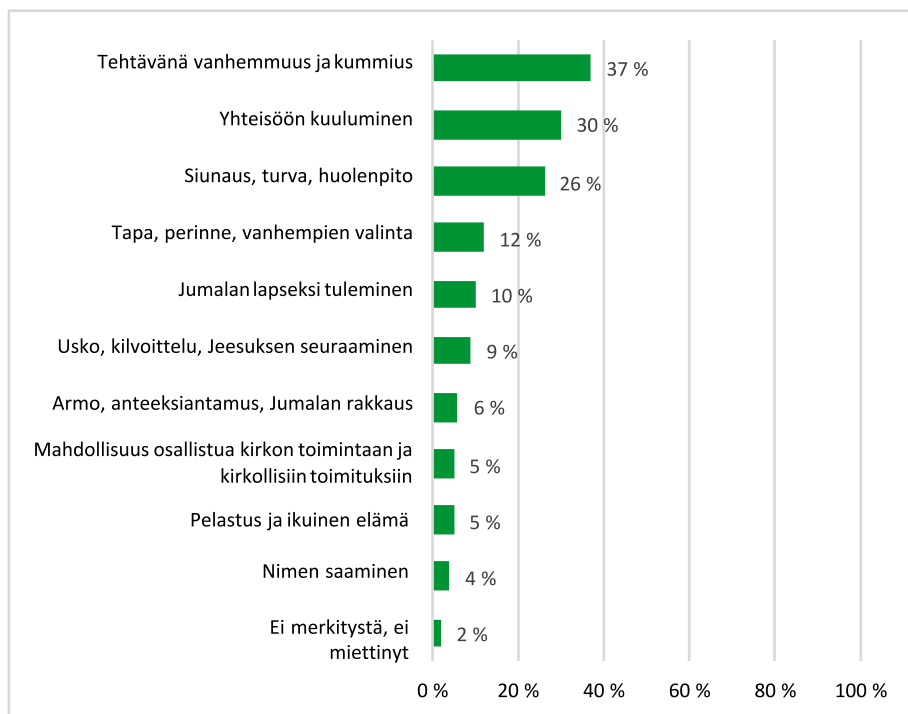
214 Niemelä 2006, 111–118.

3.2 Lapsen kasteen merkitys

Toisena kasteeseen liittyvänä kysymyksenä kysyttiin, ”mitä lapsesi tai kummilapsen kaste merkitsee sinulle”. Kysymykseen vastasi 794 henkilöä, mikä teki siitä toiseksi eniten vastatun kysymyksen.

Vastaukset luokiteltiin vastaaviin luokkiin kuin oman kasteen merkitystä koskevan kysymyksen kohdalla. Näin ajateltiin syntyvän kiinnostava vertailun mahdollisuus oman kasteen ja lapsen kasteen eri merkityksien ja niiden painottumisen kesken. Aineiston käsittelyn aikana kävi kuitenkin ilmi, että varsin moni oli ajatellut lapsen kastetta ikään kuin itsensä kautta ja pohtinut, mitä lapsen kaste merkitsee vastaajan oman roolin ja tehtävien muuttumisen kannalta. Siksi oli tarpeen ottaa lapsen kasteen luokitteluun mukaan vielä yksi luokka, joka nimettiin ”tehtävänä vanhemmuus ja kummisuus”.

Kuvio 3.2 Lapsen tai kummilapsen kasteen merkitykset (N=794) %.

3.2.1 Tehtävänä vanhemmuus ja kummisuus

Peräti 37 prosenttia katsoi lapsen kasteen merkitsevän tehtävää vastaajille itselleen. Vanhemmille se merkitsi äidiksi tai isäksi tulemistä ja tämän juhlistamista. Kummeille kaste oli konkreettinen merkki uuden roolin saamisesta.

*Kummilapsien kastetilaisuudessa on konkretisoitunut se, että nyt olen tämän lapsen kummi.*²¹⁵

*Kummipoikani kaste on maailman tärkein tapahtumani!*²¹⁶

*Tytärteni kastetilaisuudet olivat herkkiä tilaisuuksia ja kummit rakkaudella valittuja. Niihin hetkiin on palattu myös konfirmaation aikaan, kun lapsi on pukeutunut ”jälleen valkeaan”. Kummilasten kastetilaisuuksista on jäänyt päälimmäiseksi mieleen kiitollisuus ja ylpeys siitä, että juuri minut on valittu tähän tärkeään tehtävään.*²¹⁷

Kummiuteen suhtauduttiin vakavasti. Kummius koettiin sekä kunniatehtävänä ja luottamuksen osoituksena että velvollisuutena ja vastuuna.

*Omien lasteni kaste on tärkeätä. Kummitätinä oleminen on suuri lahja ja kunnian osoitus lapsen vanhemmilta.*²¹⁸

*Kummius oli suuri kunnia ja valtava velvollisuus.*²¹⁹

*Omien lasten kaste on ollut tärkeää, sille ei oikeastaan ole ollut vaihtoehtoa, ja kummilasten kaste on ollut luottamustehtävän saamista lapsen vanhemmilta eli vakavasti otettava asia.*²²⁰

Oman lapsen tai kummilapsen kaste oli monelle ikimuistoinen ja koskettava juhla, jossa oli koettu iloa lapsesta, Jumalan läsnäoloa ja yhteyttä läsnäolevaan seurakuntaan. Jo siinä, että kaste liittyi uuden elämän syntymiseen, oli monelle riittävästi juhlan aihetta.

*Perinnettä, yhdessä suvun ja läheisten kanssa iloa lapsesta ja vastuunottoa, turvallisuuden tunnetta.*²²¹

*Juhlaa, nimen julkaisemista, iloa lapsesta ja lapselle hyvän, varjeluksen toivomista.*²²²

*Jo se, että minua pyydetään kummiksi, on minulle suuri luottamuksen osoitus. Kastejuhla on todella juhla. Minulla ei ole omia lapsia, ja jokainen kummilapsi on kiitoksen aihe. Kummilapsi tuo iloa elämääni, vaikka joskus suuriakin huolia.*²²³

Vielä enemmän kuin kummin elämään lapsen syntymä vaikuttaa vanhempien elämään. Vanhemmaksi tuleminen on Olli-Pekka Silfverhuthin mukaan yksi elämän suurista asioista ja uuden elämän syntyminen ja saapuminen kotiin merkittävä tapahtuma.

215 Vastaaja 626 (N).

216 Vastaaja 219 (N).

217 Vastaaja 477 (N).

218 Vastaaja 155 (N).

219 Vastaaja 14 (N).

220 Vastaaja 87 (N).

221 Vastaaja 67 (N).

222 Vastaaja 40 (N).

223 Vastaaja 592 (N).

Pieni lapsi on sekä ihme että lahja. Uuden elämän ensimmäiset hetket piirtyvät siksi vahvasti vanhempien mieliin. Lapsi muuttaa tullessaan koko perheen elämää.²²⁴

Kirkollisia toimituksia ei ole syyttä kutsuttu myös siirtymäriiteiksi, jotka auttavat ryhmää hyväksymään uuden tulokkaan sekä yksilöä käymään läpi asemansa muutoksen ja siihen liittyvän ahdistuksen. Riitti selittää elämän ja olemassaolon tarkoitusta, antaa turvallisia käyttäytymismalleja ja siirtää arvoja ja normeja sukupolvelta toiselle. Kastetoimitus on prosessi, mihin viittaa myös suositus toimituskeskustelujen käymisestä hyvissä ajoin ennen toimitusta. Siirtymäriitit ovat myös perhetapahtumia, joiden järjestämisestä huolehtii perhe ja joissa ilmenee perheen tarve juhlia jäsentensä elämän käännekohtia yhdessä läheistensä kanssa.²²⁵

Lapsen kaste muistuttaa myös omasta kasteesta. Tämä piirre korostuu erityisesti läsnäolijoiden puhuttelemisessa kristityiksi ja seurakunnaksi. Vanhemmille ja kummeille esitetyt kysymykset, kehotukset lapsen kasvattamisesta kristilliseen uskoon sekä läsnäolijoiden osallistuminen kastetoimituksen toteuttamiseen ovat osa yhteistä pappeutta, johon kasteessa tullaan osalliseksi.²²⁶

Tämän tutkimuksen vanhemmille oman lapsen kaste oli merkittävää myös siksi, että siinä tiivistyy kiitollisuus lapsesta ja vanhemmuudesta. Oman lapsen kastejuhla ja kiitollisuus äitiydestä herkistivät mielen.

*Lapseni kaste konkretisoi minulle sen kiitollisuuden, jota tunsin Jumalaa kohtaan kun hän antoi minun kokea äitiyden. Kummilasteni kasteet ovat olleet minulle enemmän rituaaleja ilman omakohtaista kokemusta.*²²⁷

*Olen erittäin onnellinen siitäkin, että on lapsi ja on saanut hänelle pitää ristiäiset.*²²⁸

Toisille nimenomaan juhlan kristillinen sanoma teki juhlasta erityisen. Kastetoimituksen kristillinen sisältö, erityisesti mukana oleminen lapsen siunaamisessa, teki juhlasta mieliinpainuvan.

*Kastetilaisuudet ovat liikuttavia ja puhuttelevia tilaisuuksia. Uusi elämä on ihme, se puhuttelee. Ristiäisissä päähenkilönä on viaton pieni lapsi, tavallaan mitään ristiriitoja ei voi liittyä siihen, että juhlitaan häntä. Minua puhuttelee myös se, että vanhemmat haluavat kastaa lapsensa kristilliseen uskoon. Usein ristiäisissä on voimakkaasti läsnä tärkein asia, Jumalan sana. Monet muut juhlat on täynnä kaikkea muuta ohjelmaa, mikä helposti saattaa ohittaa tärkeimmät asiat.*²²⁹

224 Silfverhuth 2016, 6–8.

225 Sihvo 1992, 31–33, 40.

226 Melanen 2006, 50.

227 Vastaaja 534 (N).

228 Vastaaja 489 (N).

229 Vastaaja 595 (N).

Kummilasten kasteet ovat olleet minulle hyvin koskettavia hetkiä. On ollut suuri kunnia ja ilo, että olen saanut olla myös sylikummina. On ollut upea kokemus pitää lasta käsivarsillani ja näin tuoda lapsi kasteen äärelle ja olla siunaamassa kummilapsiani.²³⁰

Siunauksen lisäksi lapsen puolesta rukoileminen kastetoimituksessa oli tärkeä hetki. Vanhempiin ja kummeihin teki vaikutuksen se, että niin moni ihminen rukoilee juuri tämän lapsen puolesta.

Tänään on kummilapseni 5v syntymäpäivät. Se oli yksi elämän isoimpia asioita, kun veljeni pyysi tämän pienen tytön sylikummiksi. Oli iso asia olla rukoilemassa hänen puolestaan elämän alkutaipaleilla.²³¹

Kummilapseni on kastettu kuten on tapana, hänet on myös siunattu ja moni on rukoillut hänen onnensa puolesta.²³²

Kummeille tärkeää oli kastejuhlan todistajana toimiminen. Vartuttuaan myös kastettu tietää, että kummi on ollut läsnä – ainakin useimmiten – hänen kastejuhlassaan.

Minulla on kolme kummilasta (25-23-8-vuotiaat). Kummilasteni kasteet merkitsevät minulle sitä, että olen saanut tilaisuuden kulkea heidän rinnallaan ja sitä, että he tietävät minun olleen läsnä jo aivan heidän ensimmäisistä elämän kuukausista.²³³

Olen saanut olla todistamassa hänen osakseen tullutta Jumalan armoa.²³⁴

Kummien tehtävinä on pidetty todistajan, avustajan, huolehtijan, johdattajan, tukijan ja ystävän rooleja. Kummia kutsutaan paitsi avustamaan ja toimimaan todistajana kastetilaisuudessa myös kristilliseen kasvatukseen yhdessä vanhempien ja seurakunnan kanssa.²³⁵ Kummin rooli todistajana on vaihdellut katekumenaattiin pyrkivän suosittelijasta, sponsorista, aina kastetapahtuman todistamiseen. Lapsikasteen myötä kummin rooli kasteen avustajana ja lapsen puolestapuhujana kastetoimituksessa korostui.²³⁶

Tämän tutkimuksen kummit kokivat, että kasteessa kummi ja kummilapsi liitettiin yhteen. Kaste on kummisuhteen vihkimys- ja virallistamisjuhla.

Kasteen yhteydessä lapsi ja minut liitettiin kummiudella yhteen.²³⁷

230 Vastaaja 593 (N).

231 Vastaaja 481 (N).

232 Vastaaja 389 (N).

233 Vastaaja 554 (N).

234 Vastaaja 163 (N).

235 Kristitty kummi 2012.

236 Kummiuden perusteet ja toteutuminen kirkossamme 2004, 5–19.

237 Vastaaja 206 (N).

*Siunausta ja turvaa, jota en itse voi lapselleni antaa. Kummilapsien kohdalla vahvempaa yhteyttä kuin muiden lasten kanssa. Kummilapsien kanssa kaste on meidän yhteinen juttu.*²³⁸

Kummius on mahdollisuus tulla melkein kuin vanhemmaksi. Siksi erityisesti lapsettomat kummit pitivät kummiutta arvokkaana lahjana.

*Itse lapsettomana pidän kaikkia 8 kummilastani siunauksena. Heistä jokaisella on paikka sydämessäni.*²³⁹

*Kummius on tärkeää. Se on elämänmittaista. Se on turvallisena aikuisena ja rinnalla-kulkijana oloa. Se on rukousta. Se on erityistä. Se on kiitollisuutta ja luottamusta. Se on rakkautta. Kummilapsille on aina tilaa sydämessä. Ja lapsettomana olen kokenut saavani itsekin kummiudesta paljon. Ja minulla on ollutkin aikaa antaa kummilapsille. Nimim. kummina 13 vuotta, kummilapsia 7.*²⁴⁰

*Kummilapset ovat lapsettomalle avioparille aivan älyttömän tärkeitä pieniä ihmisiä elämässä. Alusta asti haemme kummilapsiamme puistoon & yhteisiin tekemisiin (kummilapsen iän mukaisesti). Järjestämme useammalle kummilapselle samanaikaisesti huvittelupäiviä kesäisin.*²⁴¹

Kummilapselle erityisen merkityksellinen suhde lapsettomaan kummiin on tullut esille myös muissa kummeja koskevissa tutkimuksissa. Terhi Lavikan opinnäytteen mukaan lapseton kummi piti kummilasta ”omanaan” eri tavalla kuin perheellinen kummi, ja hänellä oli enemmän aikaa. Lapseton kummi puolestaan sai mahdollisuuden seurata lapsen kasvua ja kehitystä sekä osallistua perheen arkeen kummin roolissa.²⁴²

Riippumatta kummin perhemuodosta yhteys kummilapsen vanhempiin ja koko perheeseen syveni kummiuden myötä. Kummius koettiin vanhempien kutsuna lähempään yhteyteen.

*Saan olla läsnä lapsen elämän ensimmäisessä juhlassa ja kantamassa häntä Jeesuksen luo. Kastetilaisuudessa luettava lasten evankeliumi on puhutteleva kuvaus tästä. Kummius syventää myös suhdetta lapsen vanhempiin. On ilo, kun on tullut kutsutuksi lähempään yhteyteen koko perheen kanssa.*²⁴³

Nyt 2-vuotiaan esikoistyttäreemme kaste oli minulle tärkeä juhla, se jatkoi suvun perinnettä, keräsi läheiset juhlistamaan rakasta vauvaamme ja kaiken kruunuksi kaste järjestettiin vihkikirkossamme. Toisen lapsemme laskettu aika on kahden kuukauden päästä ja toivon samaa kokemusta myös hänen kohdalleen. Kummiuden kautta lastemme ja lähipiirimme

238 Vastaja 611 (N).

239 Vastaja 354 (N).

240 Vastaja 552 (N).

241 Vastaja 640 (N).

242 Lavikka 2009, 21–42.

243 Vastaja 220 (N).

*tärkeiden ihmisten suhde toivottavasti pysyy vahvana myös tulevaisuudessa ja lapset kokevat aina että lähellä on paljon luotettavia ja rakastavia aikuisia.*²⁴⁴

Kaste merkitsi vastuun jakamista lapsesta vanhempien, kummien ja Jumalan kanssa. Kummit halusivat auttaa lapsen hoidossa ja kasvatuksessa.

*Halusin viedä omat kaksi lastani kasteelle jo varhain, esikoinen kastettiin 6 viikon ja kuopus 2 viikon ikäisenä. Silloin luovutin päävastuun heistä Jumalalle ja se on tukenut minua äitiydessäni. Kaste merkitsee elämänikäistä matkakumppanuutta Jumalan kanssa, Hänen siunaustaan jokaiseen päivään kastetun lapsen kohdalla. Kaste on myös kummeille sitoutuminen esirukoukseen kastetun puolesta.*²⁴⁵

*Vastuun jakamista; oman lapsen kohdalla kummit ovat luvanneet ottaa osan lapseen liittyvästä vastuusta kantaakseen, ihan vaipanvaihdosta iltarukouksen lukemiseen. Mutta myös sen vastuun jakamista paljon suuremman hyvän kanssa, kuin mihin ihminen itse koskaan kykenee. Onnistuminen tai epäonnistuminen ei ole ihmisen varassa vaan Jumalan varassa. Viime kädessä Hän kantaa vastuun.*²⁴⁶

*Koen kummin tehtävän arvokkaana tehtävänä. Kummilasteni vanhemmat ovat ajatelleet minun olevan sopiva henkilö olemaan lasten elämässä ja kasvussa mukana. Haluan olla vanhempien tukena kummilasteni kasvatuksessa, näyttää omalla elämällä esimerkkiä, olla turvallinen tärkeä ihminen heille, puhua välillä myös uskota.*²⁴⁷

Useat kummit kokivat kristillisen kasvatuksen ja siihen osallistumisen omaksi tehtäväkseen. Kummius koettiin lupana osallistua kummilapsen kristilliseen kasvatukseen.

*Kummina sitoudun tukemaan kummilapseni kasvua kristillisten arvojen mukaisesti.*²⁴⁸

*Saan iloita jokaisen lapsen, varsinkin kummilapsen kasteesta. Kummiudessa vanhemmat antavat myös minulle luvan tukea lastaan uskontokasvatuksessa.*²⁴⁹

*Kummilapsen kaste merkitsee minulle sitä, että minulla on mahdollisuus ja oikeus puhua kummilapselle Jeesuksesta ja Jumalasta.*²⁵⁰

Osa vanhemmista valitsi kummit tietoisina heidän kristillisestä identiteetistään ja sen vuoksi. Joillakin kummeilla sen sijaan oli kuitenkin kokemuksia siitä, etteivät kummilapsen vanhemmat halunneet kummin kertovan kummilapselle Jumalasta ja Jeesuksesta.

244 Vastaaja 596 (N).

245 Vastaaja 791 (N).

246 Vastaaja 784 (N).

247 Vastaaja 650 (N).

248 Vastaaja 514 (N).

249 Vastaaja 486 (N).

250 Vastaaja 373 (N).

*Kummit halusin valita kristityiksi tunnetuista läheisistä, ei mitään erityistä uskovaisuutta, mutta peruskristillisiä asenteita omaavia. Kummiksi valitseminen on minulle ollut aina suuri kunnia ja tärkeä tehtävä.*²⁵¹

Oman lapsen kaste oli erittäin odotettu tapahtuma. Haave ja ristiäisten suunnittelu auttoi pitkänä lapsettomuuden aikana. Kaste merkitsi lapseni liittämistä kristinuskoon, Jumalan lapseksi ja seurakunnan jäseneksi.

*Velvoittaisi kummeja kertomaan Jumalasta ja Jeesuksesta. Joskus hankalaa kun kummilapsen vanhemmat eivät hyväksy.*²⁵²

Kummit kokivat tehtäväkseen kummilapsen kasvattamisen uskoon ja hänen uskon-elämänsä tukemisen. Esirukous lapsen puolesta ja yhteinen rukous lapsen kanssa oli luonteva osa kummiutta.

*Omien lasteni kuten myös kummilapsieni kaste on suuri ilon aihe: heille on tie auki taivaaseen, suht koht kristityt perheet, ja minulla kutsu olla tukemassa lasta kaikin tavoin, myös kasvattamassa häntä uskoon. Mielestäni ilman kastetta ei ole kummiutta. En ymmärrä, miksi perheet, jotka eivät halua kastaa lasta tai kasvattaa kristityksi, kuitenkin haluavat nimetä lapselle kummin. Pitäisi olla eri nimitys tällaiselle tärkeälle ihmiselle. Kummin erityisyys, etuoikeus ja velvollisuus on juuri uskoon kasvattaminen.*²⁵³

*Jumala suojelee heitä yhdessä meidän aikuisten kanssa. Yritän pakottomasti ja jotenkin vain esimerkin omaisesti opettaa rukousta käytännössä, Toivon, että he saisivat rinnalleen kulkijan, Jumalan, eivätkä olisi koskaan elämässä aivan yksin.*²⁵⁴

*Sekä oman lapsen että kolmen kummilapsen kasteet ovat olleet liikuttavia. Yhteinen rukous lapsen puolesta ja ajatus siitä, että kummit rukoilevat lapseni puolesta ja että saan itse rukoilla omien kummilasteni puolesta. Koen kummiuden luottamustehtäväksi ja olen hitsin ylpeä kummilapsistani. Ja samoin olen tosi ylpeä oman lapseni kummeista, ovat tärkeitä ihmisiä. Itse kastejuhlat ovat olleet hienoja, seremoniaalisia ja liikuttavia.*²⁵⁵

Osa koki haasteelliseksi hengellisyyden esille tuomisen siten, että lapsi kokee sen myönteisesti. Lasta ei haluttu painostaa, ja itsestään toivottiin välittyvän normaalin ja terveen aikuisen vaikutelman.

*Lapsi on ainakin muodollisesti kristitty. Haastetta itselle ja samalla mahdollisuutta kasvaa ihmisenä läpi elämän. Haastetta mm. miten kertoa lapselle kristillisyydestä, uskosta, tuonpuoleisesta ja kasvattaa lasta kasvamaan kristillisyydessä tulematta itse leimatuksi pöpiksi.*²⁵⁶

251 Vastaaaja 416 (N).

252 Vastaaaja 515 (N).

253 Vastaaaja 408 (N).

254 Vastaaaja 399 (N).

255 Vastaaaja 759 (N).

256 Vastaaaja 822 (M).

Kummilasteni kasteet ovat olleet minulle suuria luottamuksen osoituksia kummilasteni vanhemmilta. He ovat nähneet minut sopivaksi ihmiseksi pienen lapsensa kummiksi ja kasvamaan hänen rinnallaan ja olemaan tukena. Niissä olen saanut jakaa eteen päin omilta kummeiltani saamaani lahjaa ja välittämistä. Olen myös kokenut suurta vastuuta molempien kummilasteni kasteitten aikana siitä, että pystyn jakamaan myös ajatuksiani uskosta ja Jumalasta heille, niin etteivät he kokisi sitä painostavana.²⁵⁷

Kaiken kaikkiaan kummit pohtivat paljon kummiutta nimenomaan kristinuskon näkökulmasta. Kummia pidettiin kristittyinä, joka on annettu lapselle tueksi elämän matkalle.

Kastetilaisuuden valoisuus, iloisuus ja herkyys koskettavat ja auttavat ymmärtämään sen pyhyden ja siunauksen. Kaste sitoo kummin ja kummilapsen toisiinsa ja auttaa muistamaan, ettemme jaksa tai selviä yksin. Tarvitsemme toista kristittyä tueksi elämän matkalle.²⁵⁸

Kummilapseni kaste merkitsee minulle ennen kaikkea sitä, että kummilapseni on osallisena Jumalan perheväessä. Häntä kannetaan jo pienestä pitäen, ja hänellä on varjelus. Kaste merkitsee myös minulle tehtävää kummina – olen vierellä kulkija, kristitty ystävä ja luottoihminen ja ehkäpä myös eräällä tavalla ohjaajakin.²⁵⁹

Kummi on lapsen erityinen aikuinen ja tuki. Kummius on yhdessä kulkemista kummilapsen kanssa koko elämän ajan. Kummius on sitoutumista lapsen elämään ja ajan antamista hänelle.

Hyvin paljon. Kummilapset ovat äärettömän rakkaita minulle ja vietän heidän kanssaan mahdollisimman paljon aikaa.²⁶⁰

Lapsieni kastaminen merkitsi heidän liittämistä seurakuntaa ja sitä, että he saivat kummit tuekseen ja avukseen elämässä. Omasta kummilapsestani olen iloinen ja otettu, että minua pyydettiin kummiksi ja haluan olla lapsen elämässä mukana.²⁶¹

Kummi on lapselle luotettava ja läsnäoleva aikuinen. Kummin erityinen tehtävä ja etuoikeus on lapsen rakastaminen.

Minulle on suuri kunnia, että minua on pyydetty kummiksi. Pyrin olemaan kummilapsilleni luotettava läsnäoleva aikuinen.²⁶²

Koen erityistä yhteyttä kummilapsiini. Olen vastuussa siitä, että heistä kasvaa kunnon kristittyjä. Lapsi saa myös turvaa ja suojelusta Jumalalta. Kasteessa kummina annoin

257 Vastaaja 692 (N).

258 Vastaaja 577 (N).

259 Vastaaja 442 (M).

260 Vastaaja 695 (N).

261 Vastaaja 787 (N).

262 Vastaaja 271 (N).

*lapsen puolesta vastauksia ja lupauksen Jumalalle. Kummius on sitoutumista lapseen. Koen kummiuden tärkeäksi tehtäväksi. Haluan olla lapselle luotettava aikuinen.*²⁶³

*Kasteessa kummilapsi on otettu seurakunnan jäseneksi ja ”merkitty” Jumalalle rakkaaksi. Kasteen myötä myös kummilla on selkeä tehtävä: rakastaa lasta ja tukea hänen hengellistä kasvuaan.*²⁶⁴

Tehtävän vastuullisuudesta kertoo se, että kummit kokivat syyllisyyttä ja pohtivat, miten olivat hoitaneet kummiutta. Erityisesti oma rooli kristillisen kasvatuksen antajana askarrutti.

*Kummilapsen kaste on hienoa ja Sydän riemuitsee iankaikkisuudesta. Mutta kummina oleminen on myös vastuullista. Opetanko minä riittävästi uskoa kummilapselle? Rukoilen heidän puolestaan, tiedän ettei se riitä. En vie kirkkoon, muistan postikortilla ja synttäreinä lahjalla. Odotan että kummilapset kasvavat ja saavat mm. Oman puhelimen, jolloin yhteydenpito helpottuu. Pitkät välimatkat rajoittavat näkemistä ja yhteistä tekemistä. Voin ristiä sormeni.*²⁶⁵

*Iso tapahtuma omien lapsien osalta kuin myös olla mukana kummina. Ehkä tuosta Kristityn elämästä puhuminen vaikeaa tai olematonta, mutta sitäkin suurempi kunnioitus kristittyinä kirkon toimintaa kohden. Arvostus.*²⁶⁶

Yllättävän moni kummi suhtautui melko kriittisesti itseensä kummina. Osalla kummilapsia oli liikaa. Kummiudesta oli vaikea kieltäytyä. Erityisesti naiset kuormituivat kummin roolissa, koska he saivat usein huolehdittavakseen myös miestensä kummilapset.

*Olen tosi huono kummi. Kummilapsia on aivan liian paljon. Kummiudesta ei ole viitsinyt kieltäytyä. Olenkin usein ajatellut että olisi hyvä kun heitä ei kuuluisi laittaa kastejuhlan yhteydessä.*²⁶⁷

*Ajattelen heitä [kummilapsia] hyvin usein ja tarvittaessa koetan olla tukena elämän kaikissa käänteissä. Tunnen kyllä itseni riittämättömäksi enkä ole oikein hyvä ja luonteva kummi mielestäni. Olisi ihanaa, jos olisin; keksisin aina jotakin kivaa puuhaa ja olisin heidän mielestään ihan huipputyttö. No, minun täytyy tyytyä olemaan oma itseni ja toivoa, että se riittää.*²⁶⁸

*Yhteiset kummilapset mieheni kanssa jäävät minun kontolle. Miten miehet motivoidaan kummin tehtävään.*²⁶⁹

263 Vastaaaja 322 (N).

264 Vastaaaja 47 (N).

265 Vastaaaja 154 (N).

266 Vastaaaja 464 (N).

267 Vastaaaja 644 (N).

268 Vastaaaja 612 (N).

269 Vastaaaja 794 (N).

Kun kummeina toimii pariskunta, toinen puolisoista vastaa usein pääasiallisesti kummin velvollisuuksista.²⁷⁰ Joskus on arveltu, että kummilapsen sukupuolella olisi merkitystä miesten aktiivisuudelle kummeina. Jos kummilapsi on tyttö, eikä miehellä ole kokemusta tyttölapsista, mieskummi voi kokea epätietoisuutta tehtävässään ja kokea helpotuksena, jos käytännön yhteydenpidosta vastaa vaimo. Toisaalta mies voi hyvinkin kiinnostuneena kysellä kummilapsensa kuulumisia vaimoltaan.²⁷¹ Tässä tutkimuksessa lapsettomat miehet kokivat kuitenkin kiinnostavana yhteyden syntymisen tyttökummilapseensa ja huomasivat oppivansa elämästä uutta juuri eri sukupuolen vuoksi.

Kaikki eivät kummin tehtäviin päässeet, vaikka olisivat halunneet. Joku oli menettänyt kummilapsensa ja kaipasi kummin roolia.

*Ei ole kummilasta mutta kummius merkitsisi paljon. Kasteessa sitoutuisin tukemaan kummilapsen hengellistä kasvua. Jos olisi kummilapsi, lukisin hänelle raamatun kertomuksia ja kävisin hänen kanssaan kirkon toiminnoissa koska lähipiirini kirkon jäsenet eivät välttämättä häntä niihin veisi.*²⁷²

*En ole päässyt kummiksi, parhaat ystävät eivät ole kasteineet lastaan. Se on iso suru, enkö ole kenellekään kelvannut.*²⁷³

*En valitettavasti ole enää kummi, sillä kummilapseni on kuollut. Vietin hänen kanssa yhteistä aikaa. Toivottavasti vielä joskus pääsisin uudelleen jollekin pienelle lapselle kummiksi.*²⁷⁴

Edellisen perusteella voi sanoa, että kummit ottavat tehtävänsä vakavasti. Kummius koettiin kunniatehtäväksi, johon liittyy vahvoja positiivisia tunteita, kuten iloa, onnea ja kiitollisuutta kummiksi pyytämisestä. Näin ei kuitenkaan Pekkasen ja Puskalan mukaan välttämättä aina ole, vaan kummius voidaan kokea negatiivissävytteiseksi asiaksi. Velvollisuuden ja vastuun tuntemista oli monilla. Jännitystä ja pelkoa koettiin yleensä vain vähän tai ei lainkaan, mutta muutama tunsi melko paljon pelkoa kummiksi pyydetessä.²⁷⁵

Vanhempien mielestä erittäin tai melko huonosti olivat kummin tehtävistä toteutuneet kristinuskoon, seurakuntaelämään ja Raamattuun tutustuttaminen sekä vanhempien tukeminen kristillisessä kasvatuksessa. Lahjojen antaminen, kummilapsen ystävänä toimiminen, vierailu ja ajan viettäminen kummilapsen kanssa sekä vanhempien tukeminen kasvatuksessa olivat vanhempien mielestä toteutuneet hyvin.²⁷⁶

Vastaajien näkemykset omasta uskonnollisuudestaan ja kummin tärkeimmästä tehtävästä korreloivat vahvasti. Anna Vilpposen tutkielmassa kummin tehtävistä

270 Nurmi 2000, 87.

271 Sihvola & Kukkamaa 2003, 59, 67.

272 Vastaaja 259 (N).

273 Vastaaja 270 (N).

274 Vastaaja 128 (N).

275 Pekkanen & Puskala 2012, 49–50.

276 Vilpponen 2018, 39, 43–44.

konfirmoitavan siunaaminen konfirmaatiotilaisuudessa, rukoileminen kummilapsen puolesta, esimerkkinä toimiminen uskonasioissa, kristinuskoon, Raamattuun ja seurakuntaelämään tutustuttaminen, ehtoollisella käynti kummilapsen kanssa, vanhempien tukeminen kristillisessä kasvatuksessa sekä kristinuskoon tutustuttaminen olivat sitä tärkeämpiä, mitä uskonnollisempina vanhemmat pitivät itseään. Kirkkoon kuuluvat vanhemmat pitivät tärkeänä, että kummi kuuluu kirkkoon.²⁷⁷

Valtaosa korsolaisista vanhemmista ei odottanut oman lapsen kummilta lastenhoitoapua, kun taas reilu viidesosa myönsi odottavansa lastenhoitoapua melko paljon tai paljon. Hyviä joului- ja syntymäpäivälahjoja ei juuri odotettu. Vanhemmat näkivät lahjat toisarvoisina asioina ja pitivät ylipäättään lapsen muistamista tärkeänä. Suurin osa odotti lapsensa kummilta aikaa lapsen tapaamiseen sekä ystävänä olemista lapselle. Kummin ja kummilapsen yhteinen aika koettiin kummisuhteessa selvästi tärkeimmäksi asiaksi.²⁷⁸

Tässä tutkimuksessa oman ja kummilapsen kaste merkitsi useimmiten tehtävää vastaajille itselleen. Vanhemmille kaste merkitsi äidiksi tai isäksi tulemistä, ja kummeille se oli konkreettinen merkki uuden roolin saamisesta. Kummiudessa koettiin olevan kaksi puolta, joista ensimmäinen oli kummius kunniatehtävänä ja luottamuksen osoituksena ja toinen kummiuteen liittyvä velvollisuus ja vastuu. Kummit pitivät tärkeänä rooliaan kastejuhlan todistajana ja näkivät kasteen yhteisen matkan alkuna kummilapsen kanssa ja liittämisenä kummilapseen.

Oman lapsen tai kummilapsen kaste oli monelle ikimuistoinen ja koskettava juhla, jossa oli koettu iloa lapsesta, Jumalan läsnäoloa ja yhteyttä läsnäolevaan seurakuntaan. Erityisesti lapsen siunaaminen kastejuhlassa ja hänen puolestaan rukoileminen olivat tärkeitä tapahtumia sekä vanhemmille että kummeille.

Vanhemmat palauttivat mieleensä niitä kriteerejä, joilla olivat kummit valinneet, ja kummit ilmoittivat haluavansa osallistua lapsen hoitoon ja kristilliseen kasvatukseen. Seuraavassa pääluvussa *Kummius kummien näkökulmasta* (luku 4) perehdytään tarkemmin siihen, miten kummiutta toteutetaan ja miten hengellisyys ilmenee kummisuhteessa.

3.2.2 Yhteisöllisyys

Yhteisön jäsenyys

Vastaajista 30 prosenttia piti lapsen kasteessa tärkeänä lapsen liittämistä yhteisön jäseneksi. Lapsi haluttiin liittää osaksi jotakin suurempaa kokonaisuutta. Tässä yhteydessä mainittiin niin uskovien ihmisten yhteyteen kuin seurakunnan, kirkon ja Jumalan valtakunnan jäseneksi pääseminen. Yhteisöllisyyttä, kristillisen yhteisön ja suuren kristillisen perheen jäsenyyttä arvostettiin.

²⁷⁷ Vilpponen 2018, 34–39, 42.

²⁷⁸ Pekkanen & Puskala 2012, 48.

*Oma lapsi kastettiin, koska halusin hänen olevan osa jotakin. Päättäköön itse aikuisena, mihin usko.*²⁷⁹

*Minusta on tärkeää et lapseni on kastettu ev.lut. seurakunnan jäseneksi Herran Pyhässä Kasteessa.*²⁸⁰

*Olen saanut liittää/olla mukana liittämässä heidät Jumalan valtakuntaan.*²⁸¹

Yhteisöllisyys korostui jo itse kastetoimituksessa, kun juhlaan kokoontui sukulaisten ja ystävien muodostama seurakunta liittämään lasta taivaalliseen yhteyteen. Läheisten ihmisten muodostama pieni seurakunta kantaa kasteessa lapsen osaksi suurempaa seurakuntaa.

*Oman lapsen ja kummilapsen kaste on ollut herkeistävä hetki perheen ja läheisten kesken, kun on yhdessä päästy siunaamaan ja aloittamaan pienen ihmisen matkaa kahden maan kansalaisena ja Jumalan perheeseen osallisena.*²⁸²

*Molempien kummilasten kasteella oli ja on suuri merkitys. Kokoontua seurakuntana ja kokea Pyhän Hengen läsnäolo.*²⁸³

*Kasteessa meistä tulee kahden maan kansalaisia. Lapsen kaste on osa jotakin suurempaa.*²⁸⁴

Kastetta ei turhaan pidetä siirtymäriittinä. Vanhemmilla ja kummeilla oli vahva käsitys siitä, että kasteessa lapsi liitetään toisten ihmisten yhteyteen. Lapsen pääseminen samaan joukkoon toisten kanssa ja Taivaan Isän yhteisöön oli vaikuttava kokemus.

*Minulla itselläni ei ole lapsia, mutta olen 3,5 vuotiaan sukulaistytön kummi. Kummilapsen kaste on ollut merkityksellistä kahdella tavalla: samalla, kun lapsi on liitetty Taivaan isän yhteisöön on hän vahvistanut osansa myös sukulaistensa yhteisössä. Minusta pienen lapsen kohdalla kasteella on nämä kaksi merkitystä eli uskonnolliseen ja maalliseen yhteisöön kuuluminen, olkoonkin, että nämä yhteisöt voivat olla enemmän tai vähemmän myös päällekkäisiä.*²⁸⁵

*[...] Kummilasten kaste on elävästi muistissa, tärkeä hetki jota on ollut ilo saada todistaa ja kahden sylikummilapseni kohdalla olen ollut niin otettu ja onnellinen saadessani olla niin lähellä läsnä minulle rakkaan ihmisen elämän tähtihetkeä. Olen ollut mahdollittoman ylpeä kummina kun kastehetki on ollut ohi, taas on yksi perheenjäsen mukana Taivaan Isän jengissä! Tunne on melkeinpä huumaava, onnellisuus on sanoinkuvaamattoman suuri.*²⁸⁶

279 Vastaaja 109 (N).

280 Vastaaja 147 (M).

281 Vastaaja 205 (N).

282 Vastaaja 7 (N).

283 Vastaaja 108 (N).

284 Vastaaja 818 (N).

285 Vastaaja 381 (N).

286 Vastaaja 403 (N).

Yhteisöön liittyminen merkitsi traditioon ja sukupolvien ketjuun liittymistä. Seurakuntaan kuuluminen nähtiin osana suomalaisuutta ja yhteisten kristillisten arvojen ylläpitämistä.

*Koska kaste on minusta tärkein osa kristityksi tulemistä, lapsen/ kummilapsen kaste on yhtä tärkeä osa heidän elämänsä alussa. Samalla kaste on liittymistä yhteisöön ja tiettyyn ja edellisiltä sukupolvilta perittyyn traditioon.*²⁸⁷

*Kaste liittää lapsen yhteisöön ja sukupolvien ketjuun. Omien lasten kasteissa olen tuntenut kiitollisuutta lapsesta ja samalla miettinyt ja toivonut, että lapsi saisi elää mahdollisimman hyvän elämän.*²⁸⁸

*He ovat saman, kristilliset arvot jakavan suomalaisen kirkon jäseniä.*²⁸⁹

Yhteenkuuluvuuden tunne ja sukupolvelta toiselle välittyvä hyvyys tiivistyy kasteessa. Kastetta nimitettiin hyvän jatkumoksi ja kaiken hyvän toivottiin siirtyvän sukupolvelta toiselle.

*Kaste merkitsee hyvän jatkumoa sukupolvelta toiselle. Olen halunnut kastaa lapseni kirkon jäseneksi tästä syystä. Lasteni kummit olen hyväksynyt sellaisenaan, osallistuvat he lapsen elämään tai eivät. Olen itse kummi kahdelle lapselle, joka on jo paljon ongelmallisempaa.*²⁹⁰

*Omien tunteiden myötä on tietysti ollut merkittävää kastaa omat lapset ja näin toivottavasti välittää sitä yhteisöllisyyden tuntua, jota itsekin on kokenut. Puhumme edelleen toisinaan 10v pojan kanssa hänen ristiäisistä ja monista kasteeseen liittyvistä asioista. Kummilapsen kohdalla tietenkin sama.*²⁹¹

Kaste vahvisti sekä perheen keskinäistä yhteyttä että yhteyttä omaan seurakuntaan. Vanhemmille oli tärkeää, että kasteen myötä lapset ja vanhemmat olivat saman seurakunnan jäseniä.

*Lapsen kaste oli todella tärkeä ja samalla luonnollinen asia. Se vahvisti tunnetta siitä, että olemme nyt kolmihenkinen perhe. Samalla vahvistui käsitys siitä, että kuulumme nimenomaan tiettyyn seurakuntaan. Se oli myös tärkeä päivä sikäli, että saimme kaukana meistä asuvan sukumme koolle. Myös suhde jumalaan oli enemmän läsnä kuin pitkään aikaan, samoin kaipaus edesmenneisiin vanhempiin. Kaunis ja tärkeä seremonia.*²⁹²

*Omat lapset kuuluvat samaan seurakuntaan kasteen kautta kuin itsekin. Pääsevät lähelle seurakuntaan.*²⁹³

287 Vastaaaja 54 (N).

288 Vastaaaja 83 (N).

289 Vastaaaja 97 (N).

290 Vastaaaja 212 (N).

291 Vastaaaja 380 (N).

292 Vastaaaja 318 (N).

293 Vastaaaja 358 (N).

Kummit puolestaan kokivat kasteen samaan perheeseen tai porukkaan kuulumisen merkinä kummilapsen kanssa. Kaste sitoi kummin ja kummilapsen toisiinsa.

*Kummilasten kasteet ovat olleet konkreettisia merkkejä siitä, että kuulumme samaan ”perheeseen”. Kummin tehtävä on tärkeä kunnia-asia ja kaste on myös olennainen osa yhteistä matkaa. Lapsen kasteessa saama siunaus ja varjelusta tuntuu tärkeältä.*²⁹⁴

*Sain itse kastaa kummipoikani. Sen suurempaa lahjaa en olisi hänen vanhemmiltaan voinut saada. Kasteen kautta kuulumme samaan porukkaan vaikka meillä olisikin iso välimatka.*²⁹⁵

Vanhemmat totesivat, että liittäessään lapsen kasteen kautta seurakunnan jäseneksi he ovat tehneet valinnan lapsen puolesta ja hyväksi. Lapsi tekee myöhemmin elämässään omat valintansa.

*Kaikki lapseni on kastettu. Lapsen kaste merkitsee jatkuvuutta. Lapset tulevat aikanaan päättämään itse hengellisestä elämästään, mutta kaste on merkki, että heille on paikka seurakunnassa.*²⁹⁶

*Oman lapseni kaste on minulle tärkeä. Hän on 12-vuotias ja alkaa ajatella asioita. Hän ei haluaisi olla koulussa uskonnonopetuksessa ja sanoo, että ei usko Jumalaan tai Jeesukseen. Kunnioitan hänen ajatuksiaan. Vaikka itse toivoisin, että hän haluaa kuulua kirkkoon.*²⁹⁷

*Molemmat lapseni on kastettu luterilaiseen uskoon. Toisen lapsen ero kirkosta on ollut minulle vaikea asia. Kasteessa lapsi tuodaan Jumalan ja seurakunnan yhteyteen. Viiden kummilapsen kasteet ovat merkinneet, että vanhemmat ovat halunneet lasten kuuluvan yhteyteen Jumalan kanssa. Se, että minut on pyydetty kummiksi, merkitsee minulle, että vanhemmat ovat halunneet juuri tällaisen kummin.*²⁹⁸

Moni korosti, että he nimenomaan halusivat lapsensa kastettavan yhteisön jäseneksi. Osalle valinta oli itsestään selvä, toisissa perheissä siitä piti keskustella, varsinkin jos toinen vanhemmista ei kuulunut kirkkoon.

*Halusimme lapsemme seurakunnan jäseneksi, ei siitä oikeastaan edes suuremmin keskusteltu, vaan valinta oli meille itsestään selvä.*²⁹⁹

Omien lasten kasteesta kävimme aviomiehen kanssa keskustelua syvällisesti, koska hän ei kuulu kirkkoon. Silloin jouduin pohtimaan oikeasti sitä, miksi haluan lapseni kastettavan.

294 Vastaaja 468 (N).

295 Vastaaja 511 (N).

296 Vastaaja 243 (M).

297 Vastaaja 237 (N).

298 Vastaaja 826 (N).

299 Vastaaja 240 (N).

*Minulle usko Jumalaan on suuri osa perusturvallisuuttani ja halusin, että lapseni tulevat osalliseksi siitä kokemuksesta, vaikka kasvatankin heitä melkein uskontoneutraalisti.*³⁰⁰

Yhteisön jäsenyyteen liitettiin ajatus Jumalan huolenpidosta, yhteisön tuesta ja esirukouksesta lapsen puolesta. Lapsi saa omien vanhempien lisäksi muiden aikuisten ja Jumalan tukea.

*Kaste oli lahja jonka halusin antaa lapselleni. On ihana ajatella että hän on osa Jumalan perhettä, Jumala pitää huolta jos kukaan muu ei. Olen onnellinen että kummilasteni vanhemmat ovat halunneet näin myös, ja olen saanut olla lasten kummi.*³⁰¹

*Todella tärkeä koska sen kautta lapsi/lapset liitetään seurakuntaan ja yhteisöön. Lapsi saa ympärilleen muitakin aikuisia kuin omat vanhemmat. Yhteistä rukousta lapsen puolesta.*³⁰²

Omat hyvät yhteisöllisyyden kokemukset haluttiin tarjota niin omalle kuin kummi-lapselle. Lasta haluttiin kannustaa kirkkotielle samalla tavoin kuin omat vanhemmat olivat aikoinaan kannustaneet.

*Oman lapsen kastetta odotan paljon, se on pian. Toivon että hän saa kokea samaa yhteyttä seurakuntaan, perinteeseen ja Jumalaan kuin minäkin.*³⁰³

*Kummeus on tuntunut kunniatehtävältä ja niissä tilaisuuksissa on tuntunut hyvältä, että lapsi pääsee osalliseksi niinkin ihanasta asiasta kuin seurakunnasta ja kristillisestä uskosta. Meillä kotona uskonto on näkynyt aina positiivisena asiana. Lapsena vanhemmat kävivät lukemassa iltarukoukset ja osallistuimme seurakunnan kerhoihin. Seurakunta on aina tuntunut hyvältä ja turvallisesta paikalta johon on ollut helppo mennä ja vanhemmat ovat omia aloitteitamme ko. tilaisuuksiin lähdöstä tukeneet. Tällaisia hyviä muistoja kun on niin tulee lämmin tunne kun lapsi kastetaan seurakunnan yhteyteen.*³⁰⁴

Kasteen yhteisöllinen merkitys tuli esille muissakin vanhemmille tehdyissä tutkimuksissa. Vanhemmat ovat nähneet kasteen yhteiskunnan jäseneksi liittämisenä.³⁰⁵ Kastepuheissa puolestaan käsiteltiin kastetta seurakunnan jäseneksi tulemisena. Lapsen liittäminen seurakunnan jäseneksi, kirkon yhteyteen ja Jumalan perheeseen oli yleisin kastepuheen tema.³⁰⁶

Lapsen kastehetkessä syntyvä sosiaalinen side ja hengellisen vanhemmuuden side sitovat Eriikka Jankon mukaan kummin ja kummilapsen erityiseen ihmissuhteeseen, jossa kummi ja kummilapsi ovat toisiaan varten ja lahjoja toinen toisilleen. Kummin ja kummilapsen suhde voi muuttaa perheen arkea ja kirkon suhdeverkostoja sekä

300 Vastaja 194 (N).

301 Vastaja 694 (N).

302 Vastaja 778 (N).

303 Vastaja 463 (N).

304 Vastaja 720 (M).

305 Esim. Karulinna 1998, 44–45.

306 Kaunismäki 1997, 80–96, 110–117.

yhdessä toimimista. Kummisuhde on perusteltu paitsi kasvatuksen ja tradition siirtymisen vuoksi myös siksi, että kummisuhteet sitovat kirkon jäsenet sosiaalisiin ja hengellisiin verkostoihin ja näihin liittyviin kutsumuksiin.³⁰⁷

Alle kouluikäisten vanhemmille yhteisöllisyys kastamisen perusteena oli vielä tärkeämpää kuin tässä tutkimuksessa. Vanhemmista 49 prosenttia halusi, että lapsi on osa kirkkoa, ja piti sitä tärkeänä tai erittäin tärkeänä perusteena lapsen kastamiselle.³⁰⁸ Myös muissa pohjoismaisissa kastetutkimuksissa on havaittu yhteisön jäsenyyden suuri merkitys vanhempien kastepäätökselle. Norjassa tehdyn tutkimuksen mukaan 52 prosenttia vanhemmista piti tärkeänä, että lapsesta tulee osa kirkkoa.³⁰⁹ Ruotsalaistutkimuksessa puolestaan 43 prosenttia vanhemmista piti lapsensa kastamisen syynä sitä, että halusi lapsensa kuuluvan Ruotsin kirkkoon.³¹⁰

Vaikka yhteisöön liittäminen oli tärkeä ulottuvuus lapsen kasteessa, sitä korostettiin vähemmän lapsen kasteen kuin oman kasteen yhteydessä. Tämä saattaa johtua siitä, että omat kokemukset yhteisön jäsenyydestä ovat konkreettisesti mielessä, mutta lapsen kohdalla ei vielä tiedetä, millaiseksi hänen suhteensa seurakuntayhteisöön muodostuu. Yhteisöllisyyden konkreettinen toteutuminen on lapsen kohdalla pikemminkin toivomus kuin silmin havaittavaa todellisuutta.

Vanhemmat painottivat seurakuntaan liittämistä omana tahtonaan ja valintanaan, jonka myötä he halusivat lapsen elämään yhteisön ja kristillisten arvojen tuomaa turvaa. Vanhemmat korostivat, että lapsi tekee kuitenkin itse myöhemmin omat valintansa. Kaste nähtiin lahjana, jonka vanhemmat voivat antaa lapsilleen ja jolla on vaikutusta lapsen elämään hänen myöhemmistä valinnoistaan huolimatta.

Sekä kummilapsen että oman lapsen kohdalla seurakunnan jäsenyys nähtiin osana suomalaista perinnettä, jossa samalla liitytään kristittyjen sukupolvien ketjuun. Kaste vahvisti vanhempien, kummien ja suvun yhteenkuuluvuuden tunnetta ja lähensi seurakuntaan.

Mahdollisuus osallistua kirkon toimintaan

Viisi prosenttia vastaajista piti kastetta mahdollisuutena osallistua kirkon toimintaan ja kirkollisiin toimituksiin myöhemmin elämässä. Kasteen myötä lapsi voi osallistua niin seurakunnan toimintaan kuin koulun uskonnonopetukseen. Lapsen kasteen kohdalla seurakunnan toimintamuodoista mainittiin päiväkerho, pyhäkoulu, kummileiri, jumalanpalvelus, rippikoulu, konfirmaatio, kummiksi pääseminen, kirkollinen avioliittoon vihkiminen ja kristillinen hautaan siunaaminen.

*Kummilapsi liitetään kirkkoon ja hän voi olla mukana kirkon toiminnassa.*³¹¹

307 Jankko 2019, 238–239.

308 Kasteveys 2019.

309 Høeg & Gresaker 2015, 37.

310 Sandberg & Sjölin & Ganebo Skantz 2019, 42.

311 Vastaja 284 (N).

*Samaa kuin itsellekin, eli kuulumista yhteisöön. Kasteen myötä liittyminen seurakunnan toimintaan, päiväkerhoon, pyhäkouluun jne.*³¹²

*Liittyy seurakuntaan. Saa koulussa uskonnonopetusta, pääsee ripille ja naimisiin kirkossa. Haudataan siunattuun maahan aikanaan. Mielestäni nimiäiset on aivan kamala tapa ja jättää lapsi kastamatta. Se vaan on niin outo käsite minulle. Lapsi jää jotenkin irralliseksi ja ulkopuoliseksi kirkon antamista palveluista.*³¹³

Osa muistutti kaikesta kivasta, jota seurakunnan eri toimintamuotoihin osallistuminen voi tuoda mukanaan sekä erilaisista elämänarvoista, joita samalla voi oppia. Kerhojen kautta lapsi voi saada positiivisia kokemuksia uskosta ja saada mahdollisuuden turvautua uskoon myöhemmin elämässään.

*Lapsemme kaste merkitsee sitä, että hän saa kuulua mukaan yhteisöön, jossa mukanaolo voi olla kivaa ja samalla voi oppia erilaisia elämänarvoja. Kummilapsien kaste merkitsi samaa.*³¹⁴

*Olen juuri raskaana ensimmäistä kertaa ja haluan, että lapseni kastetaan. Tämä sopii myös isälle, joka ei niin uskonnollinen ole. Toivon, että kasteen myötä lapseni oppii toimimaan seurakunnan yhteydessä, harrastamaan seurakunnan kerhoissa ja sitä kautta saa positiivisia kokemuksia uskostaan, kuten itse olen saanut lapsesta saakka. Uskoni on myös auttanut elämäni hankalimmassa tilanteessa, tätä toivon myös lapselleni.*³¹⁵

Kaste merkitsi valinnanvapauden antamista lapselle. Kasteen jälkeen lapsella on itsellään mahdollisuus valita, haluaako hän aikanaan rippikouluun ja kuulua kirkkoon.

*Lapseni on kastettu ev.lut. jäseneksi, nimet on annettu. Tulevaisuudessa saavat itse päättää, haluavatko käydä rippikoulun ja pysyä seurakunnan jäsenenä.*³¹⁶

*Oma lapsi on kastettu elämän mittaisen siunauksen ajatuksen vuoksi sekä osaksi seurakunnan yhteisöä. Viimeistään rippi-ikäisenä hän voi itse päättää haluaako kuulua kirkkoon.*³¹⁷

*Lapsemme kastettiin samaan uskontoon kuin hänen vanhempansa, lähinnä traditiomielessä. Lapsemme voi itse myöhemmin tehdä päätöksen siitä, mihin uskontokuntaan kuuluu.*³¹⁸

Osalle vanhemmista ja kummeista oli tärkeää, että lapsi saa kristillistä kasvatusta ja opetusta. Kristillisen uskon sekä siihen liittyvien arvojen ja tapojen omaksumista toivottiin.

312 Vastaaaja 190 (N).

313 Vastaaaja 5 (N).

314 Vastaaaja 319 (N).

315 Vastaaaja 434 (N).

316 Vastaaaja 736 (N).

317 Vastaaaja 43 (N).

318 Vastaaaja 255 (N).

*Omien lasten kaste on tärkeä koska niin Jeesus opetti. Kastamaan ja opettamaan lapsia kristilliseen uskoon. Lapsi liitetään seurakuntaan ja Jumalan siunaukseen joka kantaa hänen koko elämän ajan. Pyydän kummit niin että heitä olisi erilaisia ja erilaisista perhetilanteista. Osa sukua ja osa ihmisiä jotka ovat tärkeitä minulle tai puolisolalle ja haluamme pitää yhteyttä mm. juhlien merkeissä.*³¹⁹

*On äärimmäisen turvallista tietää, että oma lapseni ja kummilapsi on Jumalan lapsi ja saa kristillisen kasvatuksen joka antaa hänen uskollleen eväitä.*³²⁰

*Kummilapsi kasvaa ja häntä opetetaan samojen arvojen mukaisesti kuin mitkä itselläni on.*³²¹

Vanhemmat korostivat, että kristillinen kasvatusta vaatii sitoutumista sekä vanhemmilta että kummeilta. Jumalanpalvelukseen ja kummileirille vieminen ovat vanhempien ja kummien tehtäviä.

*Olemme halunneet antaa lapsellemme tämän ja tulevan, ikuisen elämän kutsun kasteessa. Kasteeseen kuuluu meidän vanhempien sitoutuminen elämään yhteydessä Jeesukseen; lapsemme on pienestä pitäen osallistunut vapaamuotoisiin iltarukouksiin, luemme toisinaan Perheraamattua, käymme yhdessä jumalanpalveluksessa, lapsi osallistuu pyhäkouluun.*³²²

*Lapsilleni olen vauvasta asti opettanut Jeesuksesta, Hänen pelastavasta työstään ristillä jne.*³²³

*Lapsilleni olen yhdessä toisen vanhemman kanssa valinnut kummit, jotka ovat turvallisia aikuisia, joiden kanssa lapsemme voivat viettää aikaa. Kummiudessa tärkeänä pidän, että kummi on valmis osallistumaan osaltaan myös lapsen kristilliseen kasvatukseen, esimerkiksi osallistumalla lapsen kanssa yhdessä seurakunnan tapahtumiin tai vaikkapa kummileirille.*³²⁴

Kummit kokivat arvokkaaksi sen, että heillä on lupa välittää kristillistä perinnettä. Kummeilla on oikeus osallistua kummilapsen kanssa seurakunnan toimintaan ja viedä ehtoolliselle.

*Omia lapsia ei ole, mutta kolme kummilasta on. Kahden nuoremman kummilapsen kohdalla olen tiennyt jo aika varhaisessa vaiheessa, että minusta tulee kummi, joten olen saanut rukoilla lapsen puolesta jo ennen hänen syntymäänsä. Kastehetket ovat olleet todella koskettavia. Kummityttöni sain viedä kasteen jälkeen myös ehtoollispöytäsiunattavaksi ja se tuntui merkittävältä.*³²⁵

319 Vastaaja 278 (N).

320 Vastaaja 712 (M).

321 Vastaaja 549 (N).

322 Vastaaja 248 (N).

323 Vastaaja 763 (N).

324 Vastaaja 332 (N).

325 Vastaaja 401 (N).

Kummilapset merkitsevät paljon ja koen, että kuulumme kasteen kautta samaan Jumalan perheeseen. Koen, että kasteessa on siunaus lapsen elämään ja että saan kummitätinä luvan kanssa kertoa Jumalasta, opettaa rukoilemaan ja viedä kirkkoon sekä jakaa myös arkea lapsen kanssa. Myös lähimmäisen rakkaus nousee esille sekä kummisuhteessa, että muutoinkin kun opettaa kummilapselle ihmisten kohtaamisesta.³²⁶

Rakkautta, rukousta, yhteisöllisyyttä ja läheisyyttä. Minulle kaikki omat ja kummilapset ovat läheisiä ja rakkaita. Rukoilen heidän puolestaan sekä käyn heidän kanssaan seurakunnan järjestämissä tapahtumissa mm. jumalanpalvelus, adventti tapahtuma.³²⁷

Mahdollisuutta osallistua kirkon toimintaan ja kirkollisiin toimituksiin korostettiin jonkin verran vähemmän lapsen kasteen kohdalla kuin oman kasteen kohdalla. Kirkon jäsenyyden antamat oikeudet tulivat molemmissa melko kattavasti esille, ja niitä arvostettiin myös lapsen kasteen kohdalla jäsenyyteen kuuluvina etuina. Seurakunnan toimintaan osallistuminen nähtiin mahdollisuutena saada myönteisiä kokemuksia uskosta ja uskonyhteisöstä sekä tilaisuutena oppia kristillisiä arvoja ja lähimmäisenrakkautta. Kaste ja seurakunnan jäsenyys antoivat lapselle aidon mahdollisuuden valita uskonnollisen identiteettinsä oman kokemuksen perusteella.

Lapsen toivottiin tulevan osalliseksi seurakunnan eri toimintamuotoihin ja kerhoihin liittyvistä positiivisista kokemuksista ja elämänarvoista, jotka parhaimmillaan rohkaisevat häntä turvautumaan uskoon myöhemmin elämässään. Lapsen kasteen yhteydessä korostui vanhempien ja kummien vastuu huolehtia lapsen perehdyttämisestä ja viemisestä seurakunnan toimintamuotojen pariin. Erityisesti kummit iloitsivat siitä, että heillä on mahdollisuus osallistua lapsen kanssa seurakunnan toimintaan ja käydä yhdessä ehtoollisella.

3.2.3 Perinteet ja tavat

Tapa, perinne ja vanhempien valinta

Vastaajista 12 prosenttia piti oman lapsen kastetta tapana tai perinteenä tai ylipäättään tapahtumana, jonka vanhemmat ovat valinneet ja halunneet lapselleen. Kastamisen perinne oli useimmille myönteinen asia, joka antoi lapselle hyvän alun elämässä ja vanhemmalle ja kummille hyvän mielen:

Omien lasten kaste on ollut enemmän tapa, kummilastenkaan kohdalle en juurikaan ole miettinyt kasteen tarkoitusta.³²⁸

326 Vastaja 602 (N).

327 Vastaja 370 (N).

328 Vastaja 371 (N).

*En mistään hinnasta olisi jättänyt lastani kastamatta lapsi kasteella joka on ainut oikea tapa.*³²⁹

*Kaunis, perinteinen asia. Sylikummina koin olevani erityisessä tehtävässä.*³³⁰

Kaste merkitsi vuosituhsia jatkuneeseen perinteeseen liittämistä, sillä siinä liitytään sekä sukuun ja sukupolvien ketjuun että kastettujen joukkoon.

*Kummilapseni kaste merkitsee minulle sitä, että hänet otetaan seurakunnan ja Jumalan yhteyteen; toisaalta se merkitsee myös pitkän tradition jatkoa. Hän kuuluu osana siihen kristittyyn sukupolvien ketjuun, joka on ollut täällä aina.*³³¹

*On ollut tärkeää järjestää omien lasten kaste, kun he ovat syntyneet. Kaste ja perinteet ovat minulle tärkeitä asioita. Ne ovat sydämen asioita.*³³²

Lapsen kastaminen on kristillisen tradition toteuttamista myös siinä mielessä, että samalla toimitaan Kristuksen ohjeen mukaisesti. Kasteessa toimittiin Raamatun ohjeen ja Jeesuksen kehotuksen mukaisesti.

*Lapseni kaste merkitsee Kristuksen asettaman ohjeen, pyhän sakramentin ja kristillisen tradition toteuttamista.*³³³

*Kyllähän se tuntuu mukavalta että hekin on kastettu ja sillä tavalla he liittyvät kohta parituhatta vuotta vanhaan kristilliseen traditioon.*³³⁴

Vanhemmat ovat Jorma Laulajan mukaan Jumalan työtovereita päättyessään, että heidän lapsensa kastetaan. Vanhemmat järjestävät kastetoimituksen, kutsuvat papin ja pyytävät kummit. He ovat lapselle ensimmäiset kristityn mallit. Kasteesta avautuva kristittyä eläminen tekee ihmisen Jumalan työtoveriksi maailmassa.³³⁵

Kastetta pidettiin tässä tutkimuksessa myös vanhempien valintana. Vanhemmat painottivat, että he ovat nimenomaan valinneet näin ja halunneet lapsensa kastettavan.

*Omille lapsilleni haluan ehdottomasti kasteen. Siinä on juhlaa, perinnettä, iloa lapsesta, suvun yhteyttä ja hengellinen tuki.*³³⁶

329 Vastaaja 10 (N).

330 Vastaaja 13 (N).

331 Vastaaja 59 (M).

332 Vastaaja 261 (N).

333 Vastaaja 406 (M).

334 Vastaaja 447 (M).

335 Laulaja 2003, 218.

336 Vastaaja 71 (N).

*Tietenkin lapset kastetaan! En voisi kuvitellakaan muuta vaihtoehtoa. Seurakunnan jäsenyys on tärkeää ja haluan sen tarjota lapsilleni. Läsnäolo kummilasten kastujuhlassa on ollut arvokas tilaisuus ja kummius kunniatehtävä.*³³⁷

Kummit halusivat olla vanhempien kastepäätöksen tukena. Erityisesti silloin, kun kaste ei ollut itsestäänselvyys, kummit iloitsivat vanhempien kastamispäätöksestä.

*Olen iloinen, että kummilapseni ovat päässeet osaksi Jeesuksen antamaa perinnettä. Koen tärkeänä sen, että saan olla heidän elämässään yksi taho, joka saa opettaa heille lähimäisenrakkautta ja olla mukana kasvussa. Toivon, että minulle tärkeä usko kristinuskon Jumalaan välittyisi myös heille.*³³⁸

*Kummilapsen osalta päätöksen on tehnyt hänen vanhempansa ja olen iloinen saadessani olla kummina.*³³⁹

*Minulla ei ole omia lapsia, mutta kummilapsia on kuusi ja he ovat minulle hyvin tärkeitä. Heidän kasteensa on ollut merkittävä minulle tietysti siksi, että minusta on silloin tullut kummi. Kahden vanhimman kummilapsen kaste ei ole ollut itsestäänselvyys, sillä heidän vanhemmistaan toinen ei kuulu kirkkoon. Olen ollut iloinen vanhempien ratkaisusta.*³⁴⁰

Kastetta pidettiin arvokkaana lahjana, jonka vanhemmat voivat lapselleen antaa. Kaste oli hyvä alku ja perusta lapsen elämälle. Samalla sen toivottiin ohjaavan lapsen elämää toivottuun suuntaan.

*Se on yksi elämän tärkeimmistä asioista jonka vanhemmat voivat lapselle lahjaksi antaa.*³⁴¹

*Kasteen mukana lapsi saa meidän vanhempien mielestä hyvän suunnan/pohjan rakentaa elämän arvoja.*³⁴²

Kaste merkitsi vanhemmille ja kummeille yhteenkuuluvuutta lapsen kanssa. Heillä on yhteinen uskonto, yhteinen traditio ja yhteiset arvot.

*Lapsemme kastettiin samaan uskontoon kuin hänen vanhempansa, lähinnä traditiomielessä. Lapsemme voi itse myöhemmin tehdä päätöksen siitä, mihin uskontokuntaan kuuluu.*³⁴³

*Omat lapset kastoin ehdottomasti. Haluan heidät omaan arvomaailmaani, jatkamaan sukupolvien ketjua.*³⁴⁴

337 Vastaja 168 (N).

338 Vastaja 18 (N).

339 Vastaja 326 (N).

340 Vastaja 438 (N).

341 Vastaja 62 (N).

342 Vastaja 345 (N).

343 Vastaja 255 (N).

344 Vastaja 270 (N).

Samaan traditioon liittymistä, yhteyttä. Vauvan kastaminen kertoo siitä, että vanhemmat haluavat hänet kasvattaa uskomaan Jumalaan ja vauvasta saakka ylläpitää hengellistä yhteyttä ja turvaa.³⁴⁵

Kastetta tapana, perinteenä ja vanhempien valintana pitäviä oli suurin piirtein yhtä paljon sekä omasta kasteestaan että lapsensa tai kummilapsensa kasteesta kirjoittaneiden joukossa. Yhteistä oman kasteen ja lapsen tai kummilapsen kasteen perinnettä korostaville vastauksille oli, että kastamisen perinne nähtiin pääosin myönteisenä tapana. Elämää ilman kastetta oli vaikea kuvitella, ja useita ajatus tuntui lähes järkyttävän. Kasteessa liitytään niin sukupolvien ketjuun ja kastettujen joukkoon kuin omaan sukuun ja perheeseen. Lapsen kasteessa korostettiin sitä, että kaste liittää lapset vanhempiinsa ja kummeihinsa. Kasteen jälkeen he jakavat saman uskonnon, tradition ja kristilliset arvot. Kasteessa suomalaiset ja kristilliset arvot yhdistyvät.

Perinteellä oli tässä tutkimuksessa huomattavasti vähäisempi merkitys kuin alle kouluikäisten vanhemmille talvella 2019 tehdyssä kyselyssä, jossa 83 prosenttia piti tärkeänä tai erittäin tärkeänä perusteena lapsen kastamiselle sitä, että lapsikaste on hieno perinne, ja 80 prosenttia sitä, että perheessä on tapana kastaa lapset. Vastaajista 76 prosenttia piti kastamista itsestäänselvyytenä.³⁴⁶ Ruotsalaisessa kastetutkimuksessa kastetta oman perheen ja suvun perinteenä piti tärkeänä syynä oman lapsen kastamiselle 49 prosenttia vanhemmista ja kastejuhlan viettämistä yhdessä suvun ja ystävien kanssa 29 prosenttia. Lapsikastetta piti hienona traditiona 72 prosenttia ruotsalaisvanhemmista.³⁴⁷ Kasteen sisältöön ja teologiaan liittyvät syyt nousivat tässä tutkimuksessa olennaisemmiksi, joskin erilaisella aineistonkeruutavalla on vaikutusta tuloksiin.

Lapsen kasteen kohdalla korostui kaste vanhempien valintana. Vanhemmat olivat halunneet jatkaa perinnettä oman lapsensa kohdalla. Kaste oli vanhempien ja kummien mukaan hyvä alku elämälle ja sen toivottiin ohjaavan lapsen elämää toivottuun suuntaan. Osa vanhemmista toivoi lapselleen samanlaista turvallista seurakuntayhteyttä ja uskoa Jumalaan, mikä heillä itselläänkin oli ollut. Kristillisen tradition toivottiin jatkuvan.

Lapsi saa nimen

Vastaajista neljälle prosentille oli tärkeää, että kasteessa kastettava saa oman nimen. Osa vanhemmista ja kummeista piti kastetta nimen julkistamistilaisuutena, jossa nimi kerrotaan suvulle ja ystäville.

Lapseni saivat nimen. Ja erittäin kauniin muiston itse sain. Pidin kummastakin tilaisuudesta. Pappi vieraili myös kotona toisen lapsen kastetilaisuuden jälkeen.³⁴⁸

³⁴⁵ Vastaaja 423 (M).

³⁴⁶ Kasteenkysely 2019.

³⁴⁷ Sandberg & Sjölin & Ganebo Skantz 2019, 42.

³⁴⁸ Vastaaja 235 (N).

*Kaunis tapahtuma, jossa saan ihailla suurta ihmettä, vauvaa, yhdessä rakkaiden ihmisten kanssa. Kasteessa saan kuulla myös lapsen nimen ensi kertaa.*³⁴⁹

*Kastejuhla on hieno nimenantoseremonia, tärkeä virstanpylväs pienen lapsen elämässä. On hienoa sitoutua kummilapsen elämään kasteen ja kummiuden myötä.*³⁵⁰

Nimen saamisen kautta lapsen identiteetti vahvistui ja vakiintui. Hänestä tuli kokonainen ihminen.

*Olen saanut olla siunaamassa kummilapsiani elämään. Olla läsnä yhdessä elämän merkittävimmistä hetkistä. Nimi on ihmiselle osa identiteettiä.*³⁵¹

*Kasteella ei ole uskonnollista merkitystä. Kastetilaisuus on silti mielestäni kaunis ja merkityksellinen lapsen ja läheisten kannalta. Lapsen nimeäminen on aina odotettu hetki, sillä nimi tekee ihmisestä tietyllä tapaa kokonaisen.*³⁵²

Nimen antamiseen liittyi ajatus siitä, että Jumala kutsuu kastettua nimellä. Lapsen nimi kirjataan muistiin taivaan kirjaan.

*Nimen antaminen, nimen jolla Jumala meitä kutsuu. Seurakunnan jäseneksi tulemista. Yhteyttä Jumalan kanssa.*³⁵³

*Muistan kastetilaisuudesta papin puheen, jossa hän kertoi, miten kastetun lapsen nimi kirjoitetaan Taivaan kirjaan.*³⁵⁴

Kasteessa kastettavan ja Jumalan nimet ja persoonat liittyvät yhteen. Ajallinen ja ikuinen yhdistyvät.

*Kun kasteessa on sanottu kaksi nimeä, hänen ja Jumalan, kuuluvat ne kaksi elämää nyt yhteen – pienen pojan alussa oleva elämä ja Kolmiyhteisen Jumalan ikuinen, katoamaton ja kaiken luova Elämä.*³⁵⁵

Nimen saaminen ja nimellä kutsuminen oli erityisen tärkeä kokemus silloin, kun vauva oli kutsuttu taivaan kotiin:

Kaste merkitsee lapsen iankaikkista suojaa, vedessä ja sanassa konkretisoituvaa muistutusta yhteydestä kolmiyhteiseen Jumalaan. Lapseni hätäkastettiin ja hän menehtyi vuorokausi sen jälkeen. Silti tuossa maallikon toimittaman pikaisen sakramentin yhteydessä vauvamme tuli nimellä kutsutuksi, enemmän persoonaksi kuin ennen sitä. Samalla kaste oli rajapyykki

349 Vastaaaja 289 (N).

350 Vastaaaja 802 (N).

351 Vastaaaja 140 (N).

352 Vastaaaja 547 (N).

353 Vastaaaja 21 (N).

354 Vastaaaja 53 (N).

355 Vastaaaja 715 (M).

*ja portti kuolemaan: lapsi, hänen elämänsä ja hyvänsä, luovutettiin siinä kantajan sylistä Jumalan syliin ja maanpäällisten auttajien käsiin.*³⁵⁶

Nimen saamista korostettiin oman ja kummilapsen kasteen kohdalla hieman vähemmän kuin oman kasteen kohdalla. Molemmissa ryhmissä nimen saaminen yhdistettiin sukuun ja perheeseen liittymiseen. Oman kasteen kohdalla korostettiin sukuun ja perheeseen liittymistä, mutta lapsen ja kummilapsen kohdalla myös sitä, että kastetilaisuudessa lapsen nimi julkistetaan eli kerrotaan suvulle ja julkisen nimen käytön voi aloittaa. Jossakin mielessä kysymys on siis lapsen persoonaksi tulemisesta toisille ihmisille.

Nimi liittyi niin ikään Jumalan kutsuun ja kutsuun iankaikkiseen elämään. Kaste nähtiin ajallisen ja ikuisen kohtaamisena sekä liittymisenä toisiinsa. Kastettavan ja Jumalan nimet ja persoonat liittyivät kasteessa yhteen. Erityisen merkityksellistä tämä oli, kun kysymyksessä oli oma lapsi tai kummilapsi.

3.2.4 Opillinen ulottuvuus

Jumalan siunaus, turva ja huolenpito

Vastaajista 26 prosenttia mainitsi lapsen kasteessa olennaista olevan, että lapsi saa siunauksen, hän on Jumalan huolenpidon kohteena, Jumalan suojassa ja turvassa. Kastetoimitukseen kuuluva lapsen siunaaminen oli sekä vanhemmille että kummeille ikimuistoinen ja herkkä hetki, sillä siihen sisältyi ajatus lapsen koko elämän siunaamisesta.

*Lapsen/kummilapsen kaste merkitsee sitä, että hän on koko elämänsä Jumalan suojassa ja armossa.*³⁵⁷

*Lapseni ovat myös Jumalan hoidossa kasteen jälkeen ja oli hienoa olla osallisena kummilapsieni kasteessa ja kokea Jumalan läsnäolo.*³⁵⁸

*Juhlava hetki kummilapsen elämässä. Kastetilaisuudessa kokoontuu läheisiä ihmisiä rukoukseen ja siunaamaan lapsen elämää.*³⁵⁹

Lapsi haluttiin kasteessa antaa suurempiin käsiin, jotka ovat turvana koko loppuelämän. Vanhemmille ja kummeille oli tärkeää, että siunaus on lapsen elämän mittainen eikä häviä hänen myöhemmin itse tekemien ratkaisujen myötä.

356 Vastaaja 833 (N).

357 Vastaaja 3 (N).

358 Vastaaja 28 (N).

359 Vastaaja 847 (N).

*Jonkun suuremman siunaus on parasta mitä voin lapselleni tai jollekin toiselle toivoa.*³⁶⁰

*Tuntuisi hassulta olla kummina lapselle, jota ei ole kastettu. Koen kasteen olevan lapsen turva koko loppuelämäksi, enkelin siipiä ja Jumalan käsivarsia.*³⁶¹

*Molempien lasteni kaste merkitsee minulle sitä, että heidät on siunattu koko heidän loppuelämänsä ajaksi ja että he kuuluvat suureen Jumalan lasten perheeseen.*³⁶²

Kasteen ansiosta lapsen toivottiin turvautuvan Jumalaan myöhemmin elämässään ja sen kiperissä tilanteissa. Kastetta kuvattiin ankkuriksi elämän myrskyjen keskellä.

*Oman lapseni kaste merkitsee minulla samaa kuin oma kasteeni. Jumalan lapseksi ottamista, seurakunnan jäsenyyttä ja Jumalan varjelusta sekä mahdollisuutta lapselleni turvata häneen elämän tiukoissa paikoissa.*³⁶³

*Kunnia tulla valituksi kummiksi. Koen kaikki kummilapseni erityisiksi ja rakkaiksi. Kannan vastuuta edelleen myös aikuisesta kummilapsesta. Oma lapseni on myös kastettu. Koen kasteen tuovan hänelle turvaa ja ankkuripaikan elämän myrsky tuuliin.*³⁶⁴

Vanhemmat ja kummit korostivat Jumalan pitävän lapsesta huolta silloin, kun he itse eivät voi. Jumala oli jakamassa vanhempien vastuuta vaativassa tehtävässä.

*Kristittynä minulla on velvollisuus viedä lapseni kasteelle ja sen olen tehnyt. Jumala pitää heistä huolta silloinkin, kun itse en voi. Pysymme yhtenä perheenä aina.*³⁶⁵

*Omien lasten kaste on ollut tärkeä asia, sillä heidät on liitetty omaan seurakuntaan ja heidän puolestaan on rukoultu. Itse ajattelen että Taivaan isä varjelee niinä hetkinä kun minä en ole varjelemassa.*³⁶⁶

*Varmuutta siitä, että Jumala huolehtii luomastaan ja Kristuksen lunastamasta ihmisestä – tähän mennessä kyseessä on ollut aina pieni lapsi tai vauva. Vaikka olen aikuisena vastuussa lapsesta, voin luottaa Jumalan huolenpitoon silloin, kun en itse voi asioihin vaikuttaa. Lisäksi kaste ja kastekasvatus/-opetus tarkoittaa kristillisen perinteen siirtämistä eteenpäin.*³⁶⁷

Jumalan siunaus oli niin ikään tärkeää kouluikäisten lasten vanhemmille. Heistä 43 prosenttia piti tärkeänä tai erittäin tärkeänä syynä lapsen kastamiselle sitä, että kaste antaa Jumalan siunauksen.³⁶⁸

360 Vastaja 104 (N).

361 Vastaja 27 (N).

362 Vastaja 135 (N).

363 Vastaja 66 (N).

364 Vastaja 144 (N).

365 Vastaja 80 (M).

366 Vastaja 92 (N).

367 Vastaja 806 (M).

368 Kastekysely 2019.

Oman tai kummilapsen kasteessa Jumalan siunaus, turva ja huolenpito oli selvästi yleisempi korostus kuin oman kasteen kohdalla. Sekä oman että lapsen kasteen yhteydessä mainittiin, että Jumalan huolenpito ja turva kestävät koko elämän, myös sen vaikeina hetkinä. Vanhemmat ja kummit toivoivat Jumalan pitävän lapsesta huolta silloinkin, kun he itse eivät voi. Lapsi haluttiin antaa suurempaan suojaan koko elämän ajaksi.

Kasteen toivottiin myös suuntaavan lapsen elämää kohti Jumalaa. Lapsen odotettiin turvautuvan Jumalaan myöhemmin elämän kiemuroissa ja kiperissä tilanteissa. Kasteen uskottiin toimivan ankkurin tavoin lapsen elämässä ja ankkuroivan hänet Jumalaan.

Jumalan lapseus

Kymmenen prosenttia vastaajista ajatteli, että oman lapsen kasteessa on tärkeää lapsen tuleminen Jumalan lapseksi. Jumalan lapsena lapsi saa osakseen hyviä asioita.

*Kaste kantaa – hengellisesti. Uskon kasteen olevan hengellinen ”taustavoima”, vaikka lapsi ei olisi konfirmoitu eikä muutenkaan kävisi seurakunnan/kirkon tilaisuuksissa. Kasteessa tullaan Jumalan lapseksi. Jumala haluaa lapselleen hyvää, vaikka lapsi kulkisi millaisilla teillä.*³⁶⁹

*Hän tuli kasteen yhteydessä seurakunnan jäseneksi, Jumalan lapseksi ja sai synnit anteeksi.*³⁷⁰

*Suuri lahja! Tärkeä toimitus/riitti/merkkipaalu elämässä, jolloin Jumala ”ottaa omakseen” ja liitytään myös seurakuntaan ja muihin kristittyihin ja iäisyyden ketjuun.*³⁷¹

Jumalan lapsena oleminen tarkoitti vastaajille sitä, että Jumala kutsuu lapsen yhteyteensä ja ottaa hänet omakseen. Lapsi on Jumalan muistissa.

*Se merkitsee sitä, että lapseni ja kummilapseni on liitetty seurakuntaan, ja Jumala on kutsunut heidät omakseen. Kaste on todella merkityksellinen asia.*³⁷²

*Kummilapsen kaste merkitsee minulle sitä, että voin luottaa, että hän on Kolmiyhteisen Jumalan ”muistissa”.*³⁷³

Jumalan lapseus tarkoitti sitä, että Jumala on ottanut lapsen siunauksensa ja varjeluksensa piiriin. Jumalan suojelus kestää läpi elämän.

369 Vastaaja 2 (N).

370 Vastaaja 156 (N).

371 Vastaaja 111 (N).

372 Vastaaja 295 (N).

373 Vastaaja 213 (N).

*Oman lapsen kaste merkitsee helpotusta. Jumalan omana, minun lapsena, yhdessä taivaassakin asennetta. Vaikka miten mokais, kaste kantaa ja se on aina voimassa. Taivaan Isä ei koskaan hylkää omaansa. Tähän turvaan.*³⁷⁴

*Molemmat lapseni on kastettu ja kasteen kautta he ovat Jumalan lapsia ja näin ollen Hänen suojeluksessaan.*³⁷⁵

*Ne ovat suuria juhlia ja olennainen osa sukuperheemme traditiota. Jos se olisi pelkkä traditio niin kaste olisi menettänyt merkityksensä. Kuten oma kasteeni niin lasteni ja kummilasten kaste on jumalalle merkki siunausten ja rukousten kohteesta ja siitä että he ovat taivaan isän omaisuutta.*³⁷⁶

Kasteeseen liittyi toive, että lapsi saisi kasvaa Jumalan lapsena ja osana suurta Jumalan lasten perhettä. Jumalan lapseudella oli sekä yhteisöllinen että yksilön kasvuun liittyvä ulottuvuus.

*Lapsen kaste on pyhä hetki, jossa lapsenusko tunnustetaan ja vahvistetaan vanhempien toive siitä, että lapsi saisi varttua Jumalan lapsena. Lapsen puolesta rukoileminen koskettaa. Lapsi liitettävä osaksi kristittyjen ja kastettujen ketjua.*³⁷⁷

*Molempien lasteni kaste merkitsee minulle sitä, että heidät on siunattu koko heidän lopuelämänsä ajaksi ja että he kuuluvat suureen Jumalan lasten perheeseen.*³⁷⁸

Kasteessa vahvistui yhteenkuuluvuuden tunne lapsen kanssa saman Isän lapsina. Lapsi kuuluu samaan joukkoon muiden kanssa, Jumalan perheväkeen ja pyhien joukkoon.

*Kummipoikani kuuluu samaan joukkoon kuin pyhät. Kaikki ne lupaukset ja mahdollisuudet, joita kasteeseen sisältyy, kuuluvat hänelle.*³⁷⁹

*Heistä on tullut samaa ”Jumalan perheväkeä” kuin itsestäni eli olemme Jumalan lapsia.*³⁸⁰

*Kaste on pyhä toimitus ja siinä hetkessä on jotain hyvin erikoista. Useimmiten oman lapsen, kummilapsen ja lapsenlapsen kastetilaisuudessa kyynel tai useampikin vierii pitkin poskea. Joskus kun on saanut olla osallisena lukemassa isovanhemman raamatun kohtaa on sanat takertuneet kurkkuun ja itku vallannut mielen. Kasteessa meidät saatetaan Taivaan Isän perilliseksi ja olemme kastettavan kanssa saman Isän lapsia.*³⁸¹

374 Vastaaaja 154 (N).

375 Vastaaaja 527 (N).

376 Vastaaaja 803 (M).

377 Vastaaaja 162 (N).

378 Vastaaaja 135 (N).

379 Vastaaaja 715 (M).

380 Vastaaaja 421 (N).

381 Vastaaaja 705 (M).

Kristillinen kirkko merkitsee kaikkien Jumalan lasten yhteyttä. Kaunis ajatus oli, että kastettuna Jumalan lapsena lapsi on vastaanotettu seurakunnassa ja otettu seurakunnan huomaan.

*Hän on Jumalan lapsi ja seurakuntaan vastaanotettu.*³⁸²

*Hän on myös Jumalan lapsi ja otettu seurakunnan huomaan.*³⁸³

*Lapsen ja hänen tulevaisuutensa puolesta rukoillaan yhdessä ja hänet liitetään Jumalan perheeseen meidän muiden seurakuntalaisten joukkoon.*³⁸⁴

Se, että lapsesta tulee Jumalan lapsi, oli myös alle kouluikäisten vanhemmille tärkeä peruste lapsen kastamiselle. Kyselyyn vastanneista 35 prosenttia piti Jumalan lapseksi tulemistä tärkeänä tai erittäin tärkeänä syynä kastamiselle.³⁸⁵

Kaiken kaikkiaan Jumalan lapseksi tulemistä korostettiin lapsen kasteen kohdalla selvästi vähemmän kuin oman kasteen kohdalla. Tämä voi johtua siitä, että Jumalan lapseus ja Jumalan siunauksen kohteena oleminen tulivat sisällöltään niin lähelle toisiaan. Lapsen kasteessa Jumalan siunaus, turva ja huolenpito oli puolestaan yleisempi korostus kuin oman kasteen kohdalla.

Jumalan lapseus ymmärrettiin siten, että kasteessa Jumala on ottanut ihmisen omakseen sekä samalla siunauksensa ja varjeluksensa piiriin. Sekä oman että lapsen kasteen kohdalla koettiin, että Jumalan lapsella on oikeus luottaa Jumalan huolenpitoon ja tarttua kasteen lupauksiin kuten syntien anteeksi antamiseen. Erityisesti lapsen kasteessa koettiin yhteenkuuluvuuden tunteen lapsen kanssa vahvistuvan. Kasteen jälkeen lapsi kuuluu samaan Jumalan lasten joukkoon muiden kanssa, Jumalan perheväkeen ja pyhien yhteyteen, ja kaikilla on sama Isä.

Usko ja Jeesuksen seuraaminen

Yhdeksän prosenttia vastaajista piti uskoa, kilvoittelua ja Jeesuksen seuraamista tärkeänä lapsen kasteessa. Lapsi saa kasvaa uskossa pienestä asti.

*Se on tärkeää. Jeesus käski kastamaan uskovia ja ajattelen, että lapsi on syntymästä saakka Jumalan kuva, uskovainen ja siksi myös taivaskelpoinen. Kasteessa liitetään myös seurakuntaan.*³⁸⁶

*Hän saa kasvaa seurakunnan keskellä ja hän on osa seurakuntaa. Saa elää uskossa vauvasta asti.*³⁸⁷

382 Vastaaja 311 (N).

383 Vastaaja 633 (N).

384 Vastaaja 142 (N).

385 Kasteenkysely 2019. Myös opinnäytetyössä haastatellut vanhemmat pitivät tärkeänä lapsen liittämistä kasteessa Jumalan ja Jeesuksen lapseksi. Ks. Karulinna 1998, 44–45.

386 Vastaaja 152 (N).

387 Vastaaja 492 (N).

Lapsen kastaminen oli vanhempien uskon ilmaus. Uskon puuttumista pidettiin syynä siihen, ettei omaa lasta kasteta.

*Lapsiani ei kasteta, koska minä tai puolisoni emme ole uskossa. Minulla on yksi kummilapsi, jonka vanhempien kanssa kävimme keskustelun kummiudesta ennen kastetta. Itse ajattelen että kaste merkitsee seurakuntaan ottamista ja uskoon kasvamista. Kerroin kummilapseni vanhemmille etten ole uskossa enkä siten voi perinteisen kummiuden tavoin tukea lapsen uskoon kasvamista, mutta vanhemmat halusivat minut kummiksi kuitenkin.*³⁸⁸

Lapsen kaste ilmensi vanhempien ja kummien yhteisiä arvoja. Oman lapsen kastamiseen liittyi yhtäältä uskon kunnioittaminen ja toisaalta uskon tunnustaminen muille.

*Oman lapsen kaste on hänestä huolehtimista isommin kuin itse pystyisi. Myös oman uskon tunnustamista muille. Kummilapsien kastaminen osoittaa minulle että heidän vanhempansa jakavat samat arvot kuin minä.*³⁸⁹

*Itsestään selvä asia minulle ja perheelleni. Uskoni kunnioitus ja tunnustus.*³⁹⁰

Lapselle kaste merkitsi mahdollisuutta saada uskoa sekä mahdollisuutta valinnanvapauteen. Kastetulla on mahdollisuus valita usko ja löytää Jumala.

*Hänestä tulee rakastettu ja hänen sielunsa on turvattu. Mahdollisuus löytää Jumala on suurempi kuin ilman kastetta. Merkitsee yhteyttä Jumalaan.*³⁹¹

*Valinnanvapautta uskoa tai olla uskomatta. Saada mahdollisuus.*³⁹²

Olemme kristittyjä, ja meille oli itsestäänselvää, että lapsemme kastetaan. Heidätkin on kasteen hetkellä jätetty Jeesuksen ristin suojaan. Toivomme, että heissä kasvaa myös henkilökohtainen usko.³⁹³

Kasteessa lapsi sai Pyhän Hengen, joka lahjoittaa uskon. Pyhä Henki toimii neuvonantajana uskon tiellä.

*Kasteessa myös lapseni pääsee Jumalan lapseksi, saa omakseen Kristuksen koko vanhurskauden ja Pyhä Henki synnyttää hänet uudesti, asettuu häneen, lahjoittaa uskon, on hänen neuvojansa ja opastajansa. Kasteessa sain jättää lapseni Kolmiyhteisen Jumalan käsivarsille. Sama koskee kummilapsiani.*³⁹⁴

388 Vastaaaja 141 (N).

389 Vastaaaja 181 (N).

390 Vastaaaja 236 (N).

391 Vastaaaja 161 (N).

392 Vastaaaja 676 (N).

393 Vastaaaja 827 (N).

394 Vastaaaja 529 (N).

Kasteessa tultiin kristityksi ja Jeesuksen opetuslapseksi. Kastaminen itsessään on Jeesuksen Raamatussa antaman ohjeen noudattamista ja siinä mielessä Jeesuksen seuraamista.

*Lapsi kastetaan Jeesuksen käskyn mukaan.*³⁹⁵

*Se on sakramentti, joka halutaan toteuttaa raamatun mukaisesti ja siksi annan sille suuren arvon.*³⁹⁶

*Koska kaste on minusta tärkein osa kristityksi tulemista, lapsen/ kummilapsen kaste on yhtä tärkeä osa heidän elämänsä alussa. Samalla kaste on liittymistä yhteisöön ja tiettyyn ja edellisiltä sukupolvilta perittyyn traditioon.*³⁹⁷

Kaste oli kutsu lähteä seuraamaan Jeesusta ja mahdollisuus oppia lisää Jeesuksesta. Se on yhteyttä Kristukseen ja Kristuksen päälle pukemista.

*Pohjaa elämälle Kristuksen ja kirkon yhteydessä. Juuria, joista ponnistaa eteenpäin.*³⁹⁸

*Hänet on nimeltä kutsuttu Jumalan lapseksi. Kutsun lähteä seuraamaan.*³⁹⁹

*Hän kuuluu seurakuntaan ja saa mahdollisuuden oppia Jumalasta ja Jeesuksesta sekä siitä mitä kristittyinä eläminen merkitsee. Se on myös yhdistävä tekijä itseni ja kummilapseni välillä.*⁴⁰⁰

Osa pohti uskon merkitystä pelastuksen kannalta. Toisille usko merkitsi kastetun aktiivisuutta, uskoon tulemista tai uskon lahjan käyttöön ottamista. Toiset katsoivat, että usko on jo lahjoitettu kasteessa ja se kantaa läpi elämän.

*Se on kuin lahjaksi saatu pre paid -liittymä. Kaikki on valmiina, mutta sim-kortti pitää asettaa laitteeseen, ennen kuin sitä voi hyödyntää. Kaste ja usko ovat nekin lahjoja, jotka pitää ottaa käyttöön. Vasta sitten, kun ymmärrän, että Jeesus kuoli MINUN syntieni puolesta, Jeesuksesta on minulle Vapahtajaksi...*⁴⁰¹

*Kaikkein tärkein asia; kasteessa lahjoitettu usko kantaa läpi koko elämän, taivaaseen asti.*⁴⁰²

Kaste merkitsi mahdollisuutta uskon jakamiseen ja yhteistä matkaa uskovina. Vanhemmilla ja kummeilla oli tässä vanhempina kristittyinä lapsen uskonelämän tukijan rooli.

395 Vastaaja 605 (M).

396 Vastaaja 659 (M).

397 Vastaaja 54 (N).

398 Vastaaja 480 (N).

399 Vastaaja 253 (M).

400 Vastaaja 457 (N).

401 Vastaaja 209 (N).

402 Vastaaja 160 (N).

*Yhteistä matkaa sekä fyysisessä/konkreettisessa maailmassa mutta ennen kaikkea saan olla rukouksessa osallinen heidän jokaisen (3) elämässä, ihanaa vastuuta ja lupaa rakastaa, rakentaa ja ohjata oikealle tielle, jakaa yhdessä uskonkokemuksia ja rohkaista heitä etsimään aivan kaikessa Jumalan tahtoa.*⁴⁰³

*Kummilapsen kaste: Kirkkoon kuulumista, yhteistä uskontietä.*⁴⁰⁴

*Kummilapsen katse merkitsee paljon. Tärkeimpänä ajattelen, että haluan tukea kummilastani uskon elämässään.*⁴⁰⁵

Vanhemman kristillinen usko ja hengellisen kasvun mahdollisuuden tarjoaminen lapselle ovat merkittäviä kastamisen perusteita, ja ne ovat tulleet esille useissa tutkimuksissa. Alle kouluikäisten lasten vanhemmista puolet piti perusteena lapsen kastamiselle sitä, että lapsi voi kasvaa kristittyinä. Vanhemmista 51 prosenttia perusteli kastamista sillä, että lapsi voi valita itse. Vanhemmista 44 prosenttia puolestaan katsoi, että vanhemman kristillinen usko oli peruste lapsen kastamiselle. Se, ettei vanhempi pidä itseään uskovaisena, oli 62 prosentille vanhemmista tärkeä tai erittäin tärkeä syy lapsen kastamatta jättämiselle.⁴⁰⁶ Ruotsalaisessa kastetutkimuksessa 17 prosenttia vanhemmista piti lapsensa kastamisen perusteena omaa kristillistä uskoaan ja lapsen mahdollisuutta uskoon. Vanhemmista 10 prosenttia piti perusteena sitä, että halusi lapsensa kuuluvan Jumalalle (*jag vill att mitt/mina barn ska tillhöra Gud*).⁴⁰⁷

Uskoa on kuvattu hauskaasti evääksi elämän matkarepussa. Lapsuudessa ihminen saa reppuunsa eväät, joilla hän yrittää selvitä elämässään täydentäen reppuaan elämänmatkan varrella. Jos repussa on edes vähän uskoneväitä, ne antavat mahdollisuuden täydentää sisältöä myöhemmin elämässä. Mutta jos kaikki välineet uskonelämän rakentumiselle jäävät lapsena puuttumaan, ei helposti kykene ottamaan vastaan ympäristön tarjoamaa evästä. Toki elämän eväsrepussa voi olla muitakin puutteita, vajaaksi jäämistä ja perustarpeiden täyttyttömyyttä.⁴⁰⁸

Tässä tutkimuksessa usko, kilvoittelu ja Jeesuksen seuraaminen olivat suurin piirtein yhtä tärkeitä sekä oman että lapsen kasteen kohdalla. Kummassakin kastetta pidettiin kristityn matkan alkuna, jossa Pyhä Henki lahjoittaa uskon. Kaste mahdollistaa uskon vahvistumisen ja kehittymisen.

Kaste merkitsi Jeesuksen seuraajaksi ja opetuslapseksi tulemistä. Jokapäiväinen kilvoittelu, katumus ja parannus ei lapsen kasteen kohdalla noussut samalla tavoin esiin kuin oman kasteen. Molemmissa kuitenkin korostettiin kasteen merkitystä uskonelämän ja Kristuksen seuraamisen kannalta. Toisille usko merkitsi kastetun aktiivisuutta, uskoon tulemistä tai lahjan käyttöön ottamista. Toiset katsoivat, että usko on saatu jo kasteessa ja se kantaa läpi elämän.

403 Vastaaaja 540 (N).

404 Vastaaaja 640 (N).

405 Vastaaaja 675 (N).

406 Kasteveys 2019.

407 Sandberg & Sjölin & Ganebo Skantz 2019, 42.

408 Kinnunen 1997, 106–107.

Armo, anteeksiantamus ja Jumalan rakkaus

Kuusi prosenttia vastaajista piti armoa, anteeksiantamusta ja Jumalan rakkautta tärkeänä lapsen kasteessa.

*Lapseni ja kummilapseni saavat osakseen armon ja rakkauden sekä Jumalan huolenpidon.*⁴⁰⁹

*Saan uskoa oman lapseni ja kummilapseni hyvän ja armahtavan Jumalan haltuun. Kaste on siis sisällöllisesti hyvin tärkeä eikä vain jokin tapa.*⁴¹⁰

Kaste oli merkki siitä, että Jumalalle jokainen ihminen on arvokas ja rakas. Kaste on Jumalan rakkaudentunnustus ihmiselle.

*Olen ensin saanut kolme kummipoikaa ja myöhemmin kaksi omaa lasta. Kaikkien heidän kaste merkitsee minulle hyvin paljon. On ollut turvallista jättää heidät Jumalan käsiin ja Hänen armonsa varaan. On ollut ilo kertoa heille, että jokainen on Jumalalle tärkeä ja arvokas.*⁴¹¹

*Olen onnellinen siitä, että lapsi on hyvässä turvassa Jumalan hoidossa. Jumala laskeutuu alas taivaastaan ja vakuuttaa pienelle Taivaan taimelle: ”Sinä olet minulle rakas.” Lapsen usko ottaa vastaan tämän pyhän salaisuuden.*⁴¹²

Kasteessa lapsi saatetaan Jumalan hyvyiden ja armon piiriin. Kaste on kaiken hyvän tarjoamista lapselle hyvän elämän rakennuspuiksi.

*Siinä olen saanut olla saman lahjan ja aarteiden äärellä ihmettelemässä Jumalan lahjaa ja hyvyttä sekä siunaamassa lasta.*⁴¹³

*Armoa ja siunausta hänellekin. Haluan tarjota hänelle mahdollisimman hyvän elämän.*⁴¹⁴

*Omien lasten kastaminen oli itsestäänselvyys. Jumalan siunaus ja armo on parasta, mitä voi lapselle tarjota evääksi elämän matkalle.*⁴¹⁵

Kaste merkitsi lapsen jättämistä Jumalan armon varaan. Kastaminen antaa lapselle myös mahdollisuuden kasvaa armon varassa.

409 Vastaaja 56 (N).

410 Vastaaja 131 (N).

411 Vastaaja 121 (N).

412 Vastaaja 649 (M).

413 Vastaaja 756 (N).

414 Vastaaja 725 (N).

415 Vastaaja 538 (N).

*Kaste merkitsee minulle lasteni ja kummilasteni jättämistä kertakaikkiaan Täydelliseen sovitukseseen ja armoon ja rukousta heidän puolestaan. ”Jokapäiväisen kasteen ja parannuksen” armoon luottaen.*⁴¹⁶

*Ne merkitsevät minulle paljon, kuten omakin kasteeni. Minulla on kahdeksan kummilasta. On turvallista ajatella että lapseni ja kummilapseni saavat kasvaa kasteen armon varassa.*⁴¹⁷

Lapsen liittäminen armoliittoon mainittiin niin ikään. Jumalan, kasteen ja hyvän omantunnon armoliitto olivat kasteeseen liittyvää sanastoa.

*Liittymistä Jumalan armoliittoon ja Jeesuksen opetuslapseksi.*⁴¹⁸

*Lapsikin saa luottaa kasteen armoliittoon ja pyrin tuomaan lapseni ja kummilapseni kristillisen opetuksen pariin pyhäkoulussa tai kristillisen lehden yms. pariin.*⁴¹⁹

*Se merkitsee sitä, että lapsikummilapsi on hyvän omantunnon armoliitossa, jos ja kun hän uskoo.*⁴²⁰

Kasteessa ihmisestä tulee vanhurskas huolimatta omasta epätäydellisyydestään. Jumalan armo ei lähde pois ihmisestä. Vanhempia ja kummeja lohdutti toivo, että kastettu voi aina palata kasteen armoon.

*Kaikkea, mitä minulle itsellekin eli kasteessa tullaan osaksi kristillistä seurakuntaa eli pyhien yhteyttä. Taivaan isä ottaa kastetun yhteyteensä, suojelee ja pitää hänestä huolta. [...] Kasteen kautta tullaan myös osaksi Kristuksen sovitustyötä eli ihmisestä tulee vanhurskas huolimatta omasta epätäydellisyydestään. Minä uskon näin.*⁴²¹

*Uskon, että – mikäli Jumala on – kaste Jumalan lahjana on äärimmäisen arvokas. Se tuottaa turvaa, kokemuksen (lähtemättömystä) armosta ja liittymisen itseäni suurempaan. Näitä toivon myös lapsilleni ja kummilapsilleni.*⁴²²

*Rukoilen, että kaste voisi kummilapsilleni tarkoittaa Jumalan siunausta ja olla heille muistutus Jumalan armosta, johon voi aina palata, vaikka olisi päätyntä kuinka kauas.*⁴²³

Armo, anteeksiantamus ja Jumalan rakkaus olivat suurin piirtein yhtä tärkeitä oman kasteen ja lapsen kasteen kohdalla. Kaste liittää kastetun Jumalan rakkauteen, armoon ja anteeksiantamukseen, armoliittoon, Kristuksen ylösnousemukseen ja pelastukseen.

416 Vastaja 531 (N).

417 Vastaja 252 (N).

418 Vastaja 572 (N).

419 Vastaja 732 (N).

420 Vastaja 637 (M).

421 Vastaja 53 (N).

422 Vastaja 719 (M).

423 Vastaja 502 (N).

Erityisesti lapsen kasteessa korostettiin, että kaste on lapsen saattamista Jumalan hyvyyden ja kaiken hyvän piiriin, jossa jokainen ihminen Jumalalle arvokas ja rakas.

Oman kasteen kohdalla painottui luottamus kasteen armoon, joka kantaa koko elämän matkan ajan. Lapsen kasteessa puolestaan vanhempia ja kummeja lohdutti toivo, että lapsi voi myöhemmin elämässään aina palata kasteen armoon, vaikka olisi jossain vaiheessa elämäänsä erkaantunut siitä. Kasteessa kerran saatu armo ei lähde pois ihmisestä.

Pelastus ja iankaikkinen elämä

Viisi prosenttia vastanneista liitti lapsen kasteen pelastukseen ja iankaikkiseen elämään. Lapsen kaste oli vastaajille pelastusta synnin ja kuoleman vallasta.

*Lapsi on saanut kasteessa iankaikkisen elämän lahjan, pelastuksen.*⁴²⁴

*Todella paljon. Samalla tavoin bekin ovat kasteensa kautta osa samaa Kristuksen seurakuntaa ja heillä on Jumalan armosta lupaus Ikuisesta elämästä. Taivaan Isä on ottanut heidät kasteessa omakseen ja voin luottaa siihen että heidän elämänsä ovat Taivaan Isän kämmenellä.*⁴²⁵

*On tärkeää saattaa lapsi Taivaan Isän hoitoon ja armon alaiseksi. On herkeittävä hetki, kun voi lapsen puolesta ja kanssa lausua uskontunnustuksen. Pieni ihminen saa luottaa Jumalaan ja siihen, että hänet on otettu Jumalan lapseksi ja pelastettu synnin ja kuoleman vallasta.*⁴²⁶

Kastetta pidettiin lupauksena lapsen pääsemisestä taivaan perilliseksi ja Jumalan valtakunnan jäseneksi. Lapsen taivaspaikka ja hänen iankaikkinen elämänsä olivat vastaajille tärkeitä.

*Ehdottomasti tärkeä päivä, kun omat lapset ja kummilapset pääsevät taivaan perillisiksi ja Jumalan valtakunnan jäseniksi.*⁴²⁷

*Omat lapseni ovat saaneet nimet ja heidät on liitetty osaksi seurakuntaa sekä heille on luvattu iankaikkinen elämä.*⁴²⁸

*Myös oman lapseni kaste on minulle suunnattoman merkityksellinen. Se merkitsee minulle sitä, että lapseni on otettu pelastuksen yhteisön joukkoon. Saan tietää, että lapseni on Jumalan hyvässä suojassa. Voin vain hämmästellä sitä, mitä kaikkea sellaista kaste saa aikaan, jota en ehkä edes silmin kykene havaitsemaan.*⁴²⁹

424 Vastaaja 186 (N).

425 Vastaaja 76 (N).

426 Vastaaja 424 (N).

427 Vastaaja 42 (N).

428 Vastaaja 342 (N).

429 Vastaaja 386 (M).

Toisille kysymys oli pikemminkin taivaan kotiin pääsemisen toivosta. Toiveen toteutuminen jätettiin avoimeksi.

*Elämänmittaista turvaa, toivoa taivaan kodista. Yhteyttä sukuun ja perheeseen. Iloa ja kiitosta uuden elämän ihmeestä.*⁴³⁰

*Hyvin paljon. Se merkitsee sitä, että minulle tärkeä ihminen otetaan Jumalan lapseksi ja voi päästä taivaaseen.*⁴³¹

Pelastus ja ikuinen elämä tuli lapsen kasteen kohdalla selvästi harvemmin mieleen kuin omaa kastetta pohtiessa. Ehkä kysymys pelastuksesta liitetään helposti elämän loppupäähän ja kuoleman läheisyyteen, jolloin se lapsen kohdalla saatetaan mieltää etäiseksi tai kaukana tulevaisuudessa olevaksi asiaksi.

Lapsen pääseminen taivaaseen ja pelastuminen synnin ja kuoleman vallasta koettiin silti tärkeäksi. Ajatus pelastumisesta ja taivaaseen pääsemisestä toi turvaa ja lohtua, kun vastaajat ajattelivat omaa kastettaan. Lapsen kasteen kohdalla korostui ajatus pelastumisesta Jumalan armon varassa. Toiset ymmärsivät kasteen taivaan kotiin pääsemisen toivona, mutta toisille kaste oli jo lupaus pelastuksesta.

3.2.5 Kasteella ei ole mitään merkitystä tai sitä ei ole mietitty

Vain kaksi prosenttia katsoi, että oman lapsen tai kummilapsen kasteella ei ole merkitystä tai he eivät ole ajatelleet sen merkitystä. Varsin moni ei kertonut tarkemmin, miksi kaste oli merkityksetön. Jonkun lapsia ei ollut kastettu ja kummilapsiakaan ei ollut. Toinen taas korosti, ettei kasteella ole juuri mitään kristillistä merkitystä.

*Ei mitään. Lapsiani ei ole kastettu. Kummilapsiakaan minulla ei ole.*⁴³²

*Ei juurikaan kristillisesti mitään.*⁴³³

*En ole tätä tarkemmin ajatellut.*⁴³⁴

Muutama ajatteli, ettei kasteella ole merkitystä aikuisen ja lapsen suhteen kannalta. Lapset ovat yhtä tärkeitä, on heidät kastettu tai ei.

*Ei yhtään mitään. Lapsi on aivan sama lapsi, on kastettu tai ei ole.*⁴³⁵

Minulle henk. koht. se ei merkitse miljoakaan, ajattelen että se on vanhempien valinta ovatko halunneet kastaa lapsen vai ei. Minulle kaikki kummilapseni ovat yhtä arvokkaita,

430 Vastaaaja 60 (N).

431 Vastaaaja 257 (M).

432 Vastaaaja 542 (M).

433 Vastaaaja 766 (N).

434 Vastaaaja 38 (N).

435 Vastaaaja 392 (M).

*kuuluivat he sitten kirkkoon tai eivät (toistaiseksi minulla on vain kastettuja kummilapsia).*⁴³⁶

Joku oli pettynyt kummiuteen ja kokenut kummin roolin vain lahja-automaattina toimimiseksi. Yhteys kummilapsiin oli katkennut.

*Ei mitään. Olen kahden lapsen kummi. En ole kummankaan kanssa tekemisissä. Kummius on samaa kuin lahja-automaatti. Toisen kummilapsen äidin välillä ystävyysimme loppui. Oli ”huvittavaa” huomata, että jos kyse oli esim. kummilapsen lahjaan liittyvästä asiasta, viestiin vastattiin heti. Muuten viipeellä.*⁴³⁷

Tässä tutkimuksessa niitä, jotka eivät nähneet lapsen kasteella mitään merkitystä tai eivät olleet ajatelleet sen merkitystä, oli kuitenkin niin vähän, ettei kovin syvälliseen analyysiin ole mahdollisuutta. Useille vastaajille, joille oma kaste oli merkityksetön, myös oman tai kummilapsen kaste oli merkityksetön. Kuitenkin jotkut, jotka kokivat oman kasteensa merkityksettömäksi, pitivät oman lapsen tai kummilapsen kastetta hyvinkin merkityksellisenä juhlena ja olivat kiitollisia kutsusta kummiksi. Verrattuna kokemukseen oman kasteen merkityksettömyydestä (5 %) lapsen tai kummilapsen kaste koettiin merkityksellisempänä.

436 Vastaaja 90 (N).

437 Vastaaja 387 (N).

4 KUMMIUS KUMMIEN NÄKÖKULMASTA

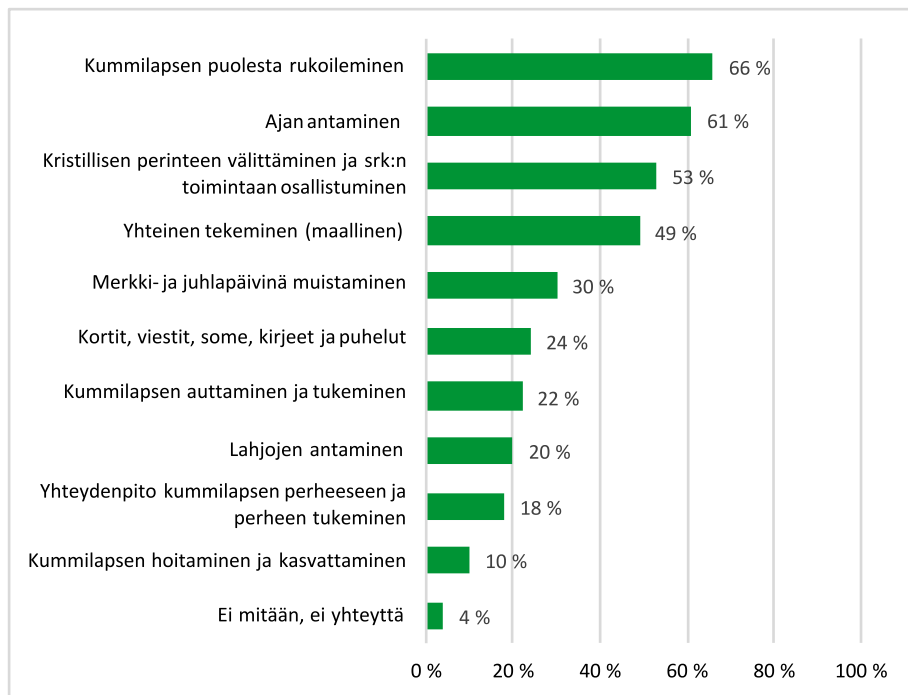
4.1 Miten kummiutta toteutetaan

Seuraavaksi tarkastellaan kummiutta kummien näkökulmasta ja kysytään, miten kummiutta toteutetaan käytännössä. Tutkimukseen osallistujat vastasivat kysymykseen, ”millaisia asioita teet kummilapsesi kanssa?”. Siihen vastanneet 779 henkilöä kertoivat niin yhteisistä arkisista puuhistaan, juhlahetkistään kuin erilaisista tavoistaan muistaa ja pitää yhteyttä. Koska vastauksissa korostettiin, että kummius ei ole suorittamista ja tekemistä, vaan myös yhteisen ajan viettämistä, ajan antaminen, juttelu ja kyläily pyrittiin erottamaan konkreettisista harrastuksista ja eri paikoissa vierailusta.

Tämän lisäksi tutkimukseen osallistujilta kysyttiin, ”liittyykö kummisuhteeseesi hengellisyyttä, esim. rukoiletko kummilapsesi puolesta, ostatko hänelle hengellisiä kirjoja tai käyttekö yhdessä seurakunnan tilaisuuksissa?” sekä ”millä muulla tavoin kummiutesi toteutuu?”. Hengellisyyttä koskevaan kysymykseen vastasi 789 henkilöä ja muita kummiuden toteutumistapoja koskevaan kysymykseen 615 henkilöä.

Kaikki kummiuden toteuttamistavat luokiteltiin asiasisältönsä mukaan 11 eri luokkaan (kuvio 7).

Kuvio 4.1 Miten kummiutta toteutetaan? (%)

Seuraavaksi käsitellään arkisia ja ”maallisia” puuhia. Hengelliset harrastukset, kummilapsen puolesta rukoileminen ja kristillisen perinteen välittäminen otetaan tarkasteltaviksi alaluvussa 4.2.

4.1.1 Ajan antaminen ja yhteinen tekeminen

Ajan antaminen

Kummien mielestä oli tärkeää antaa aikaa kummilapselle. Vastaajista 61 prosenttia kertoi yhdessäolosta, juttelusta, kyläilystä ja oleilusta kummilapsen kanssa.

Kun tapaamme, kyselen ja keskustelemme hänen kuulumisistaan. Haluan osoittaa olevani kiinnostunut hänelle tärkeistä asioista.¹

Pidän yhteyttä ja vietän mahdollisuuksien mukaan aikaa yhdessä. Kummilapset ovat melkein kuin omia lapsia, rakastan heitä hyvin erityisellä tavalla.²

Monet kummit olivat tiedostaneet, että kummiudessa tärkeintä ei ole tekeminen, vaan oleminen yhdessä kummilapsen kanssa. Tavallisten arjen asioiden äärellä oleminen ja kummin osoittama kiinnostus kummilasta kohtaan tulivat vahvasti esille useissa vastauksissa.

Ollaan vaan ja hengaillaan.³

Olemme yhdessä ihan tavallisessa arjessa. Ajan kanssa kummilapseen muodostuu tiivis suhde joka jatkuu läpi elämän.⁴

Ei mitään ihmeellistä, tavallisia asioita mitä kuhunkin ikään kuuluu. Tärkeintä on antaa aikaa ja olla kiinnostunut kummilapsesta.⁵

Jotkut kummit pyrkivät tarjoamaan kummilapselle tavallisuudesta poikkeavia elämyksiä ja ”laatu-aikaa”. Joskus jo aikuisen jakamaton huomio on lapselle erityistä ja tavallisuudesta poikkeavaa.

Olen vierellä kulkija. Antanut aikaa ja elämyksiä kummilapsille.⁶

1 Vastaaja 770 (N).

2 Vastaaja 160 (N).

3 Vastaaja 308 (N).

4 Vastaaja 57 (N).

5 Vastaaja 31 (N).

6 Vastaaja 362 (N).

*Leikimme yhdessä, hän käy yökylässä ja olen hänen elämässä muutenkin mukana. Hän tietää että olen läsnä hänelle kun tapaamme. Se on meidän laatuaikaa. Hän on maailman tärkein minulle.*⁷

*Muutama kummilapsemme on suuresta perheestä, joten heidän kohdalla pyrimme erityisesti siihen, että lapsi saisi välillä täyden yhden aikuisen huomion.*⁸

Tavallisimpia yhdessäolon muotoja olivat kuitenkin kylässä käyminen, juttelu ja kuulumisten kysyminen kummilapselta. Yhdessäolon tärkein ulottuvuus oli kummilapsen kuunteleminen ja hänestä välittäminen.

*Kummilapseni ovat vielä pieniä mutta omien lasteni kanssa käydään kummilasten luona kylässä ja leikitään ja jutellaan.*⁹

*Kummilapset ovat minulle rakkaita ja pyrin antamaan heille aikaa ja kuuntelemaan heitä.*¹⁰

*Olemalla läsnä hänen elämässään ja joka kerta kun näemme, osoittamalla hänelle, että välitän hänestä.*¹¹

Aina kummilapsen tapaaminen ei ole mahdollista kovin usein – esimerkiksi pitkien välimatkojen vuoksi. Mutta jos tavoitteeksi asettaa tapaamisen kerran tai kaksi kertaa vuodessa, se voi olla jo hyvinkin mahdollista.

*Silloin kun he olivat lapsia heihin olin enemmän yhteydessä. Oli yhteistä tekemistä ja yhteistä aikaa. Nyt ollaan harvemmin yhteydessä mutta vähintään kerran vuodessa kuitenkin...*¹²

*Yritän tavata jokaisen kummilapseni vähintään kaksi kertaa vuodessa: kaukana asuvien luona vierailen vähintään kaksi kertaa vuodessa. Silloin viivyn yön yli ja näen kummilapsen arkipäivää. Voimme jutella ja pelata yhdessä. Lähempänä asuvia kummilapsia näen useamman kerran vuodessa: pelaamme, leikimme ja ulkoilemme yhdessä.*¹³

Jos välimatka oli lyhyt, kummit voivat tavata kummilapsiaan useammin. Jotkut kummit kertoivat tapaavansa kummilapsiaan jopa useita kertoja viikossa.

*Olen vahvasti mukana heidän arjessaan, vierailen heidän luonaan yleensä vähintään 2 krt viikossa. Ulkoilemme, pelaamme pelejä, katsomme televisiosta heidän ohjelmiaan, hoidamme koiraa ja keskustelemme heidän päiväkotikoulupäivistään ja muuten elämän kulusta. Osallistun heidän harrastuksiinsa, kun he sitä toivovat.*¹⁴

7 Vastaaaja 682 (N).

8 Vastaaaja 505 (N).

9 Vastaaaja 21 (N).

10 Vastaaaja 401 (N).

11 Vastaaaja 733 (N).

12 Vastaaaja 459 (N).

13 Vastaaaja 127 (N).

14 Vastaaaja 246 (M).

Olen viimeisimmän kummilapseni elämässä viikossa useasti ja teemme asioita koko ajan yhdessä.¹⁵

Yö- ja viikonloppukyläily olivat hauskoja tapoja viettää kummin kanssa pidempiä ajanjaksoja. Kummilapset oleskelivat kummiensa luona myös koulujen loma-aikoja. Näin kummit halusivat auttaa esimerkiksi tilanteissa, joissa lapset joutuisivat viettämään päivät yksin.

Arkisia asioita. Juttelemme kuulumisista, leikimme, pelaamme, halailemme, otan yökylään. Pyrin olemaan aikuinen ystävä, jolla on aina aikaa hänelle.¹⁶

Jokainen on ollut viettämässä kesälomasta 2–7 päivää kummilassa. Silloin vietämme eniten tavallista arkea. Mutta toki yhteisiä matkoja tai retkikohteita. Ja kyläilyä myös kummilasten koteihin.¹⁷

Kummilapsien asuessa kaukana, arkinen jokapäiväinen kummilapsen kanssa tekeminen on ollut harvinaista. Mutta lomilla ja viikonloppuisin olemme tavanneet. Ja tehneet ihan arkisia asioita, ulkoilleet, leikkineet, käyty huvipuistoissa, luettu, puhuttu myös Jumalasta hyvän paikan tullessa, askarreltu, olen ottanut myös kummilapsia yökylään kesäisin, ettei lapsen tarvitse olla yksin kotona kesälomalla jne.¹⁸

Aikaa oli vietetty yhdessä mökkeillen. Kummilapsen kutsuminen mökille oli monen kummin tapana ainakin kesäisin.

Käyn kummilasteni kanssa mm, retkillä, uimahallissa ja kesäisin he ovat luonani mökkeilemässä. Käyn myös kummilasteni perheen luona kyläilemässä. Luen, leikin ja vietän aikaa heidän kanssaan.¹⁹

Kummipäivän viettäminen kummilapsen kanssa oli melko yleinen käytäntö. Kummipäivä ei kummien kertomana tarkoittanut seurakunnan tai muun toimijan järjestämää tapahtumaa tai toimintaa, vaan päivää kummin kanssa. Kummipäivään saattoi liittyä myös se, että kummilapsi sai silloin päättää, mitä tehdään. Joillakin kummipäivän viettämisen tapa oli säilynyt kummilapsen aikuisuuteen saakka.

Juttelen, neuvon, pidetään kummi-päiviä jollon kummilapsi tietyin ehdoin päättää mitä tehdään.²⁰

Olemme myös viettäneet kahdenkeskeisiä kummi-päiviä. Ja vietämme niitä edelleen vaikka hän on jo aikuinen.²¹

15 Vastaaja 36 (N).

16 Vastaaja 281 (N).

17 Vastaaja 832 (N).

18 Vastaaja 548 (N).

19 Vastaaja 593 (N).

20 Vastaaja 496 (N).

21 Vastaaja 151 (N).

Kummit ja kummilapset tapasivat usein juhlapyhien aikaan. Joulua, pääsiäistä ja syntymäpäiviä vietettiin yhdessä.

*Kyselen kuulumisia. Vietämme joulua jollain tapaa yhdessä hänen perheensä kanssa. Käydään syömässä. Jutellaan. Yritän olla lähellä.*²²

*Tapaan syntymäpäivänä, jouluna ja kyläillessä.*²³

*Vietimme hänen perheensä kanssa myös yhteisiä pääsiäisiä.*²⁴

Kun aikaa on vietetty paljon yhdessä, kummisuhteeseen liittyi paljon läheisyyttä ja rakkautta. Toisinaan kummi voi kokea olevansa osa kummilapsen perhettä tai kummilapsen olevan osa kummin perhettä.

*Kummipoikani on 5-vuotias, joten parasta on riehua yhdessä tai istua hiljaa paikallaan toinen sylissä. Haluan olla läsnä, tuttu, luotettava, rakas. Ja sitten kun on vakavampaa tarvetta, olla käytettävissä.*²⁵

*Pidän yhteyttä, keskustelen, olen tavoitettavissa ja osa perhettä.*²⁶

*Minulla on paljon kummilapsia. Osan kanssa olen tekemisissä enemmän, osan kanssa harmittavan vähän. Kummilapset ovat osa perhettäni, omat lapseni ovat kummilasteni ystäviä, tavataan ja kohdataan.*²⁷

Läheinen yhteys ja kummilapsen elämän seuraaminen voi antaa kummille uuden näkökulman elämään. Kummit kertoivat, kuinka he kummilapsen elämää läheltä seuratessaan oppivat itsekin jatkuvasti uutta ja näkivät maailman uusin silmin.

*Kummilapseni on vielä kovin pieni, joten vuorovaikutus on lähinnä sylissä pitämistä ja leikkien ihmettelyä. Mutta kummilapsen kasvua on mukava seurata, ja luulen vieväni hänet myöhemmin erilaisiin tapahtumiin – lastenkulttuuria, seurakunnan toimintaa, retkelle luontoon... Oikein odotan sitä, että pääsen sisään kummilapseni maailmaan – itse ”sisarettomana” miehenä pikkutyttöjen maailma on minulle tyystin vieras, joten varmasti itsekin opin paljon uutta.*²⁸

*Leikin, juttelen, pelaan ja ihmettelemme yhdessä maailman kummallisia asioita.*²⁹

*Ihmettelemme maailman järjestystä, ihailemme luontoa ja opettelemme olemaan onnellisia.*³⁰

22 Vastaaja 48 (N).

23 Vastaaja 316 (N).

24 Vastaaja 198 (N).

25 Vastaaja 715 (M).

26 Vastaaja 696 (N).

27 Vastaaja 300 (N).

28 Vastaaja 442 (M).

29 Vastaaja 457 (N).

30 Vastaaja 785 (N).

Parhaimmillaan yhteys kummilapsiin säilyi yli lapsuuden ja kummisuhde kasvoi aikuisten väliseksi vastavuoroiseksi yhteydenpidoksi. Tämä vaati vain aikaa ja yhteisiä keskusteluja.

*Kummilapseni on jo aikuinen, mutta olen jatkuvasti yhteydessä hänen kanssaan ja keskustelemme kaikesta, myös uskonasioista.*³¹

*Ihan arkisia juttuja. Nykyisin jo aikuinen kummipoikani auttaa minua esim. mökillä. Jouluna vietämme kummilasten kanssa aikaa.*³²

Aikaansa antaneet kummit siteerasivat tietämättään lähes suoraan kirkkohallituksen esitettä *Kristitty kummi*, jonka mukaan kummi saa viettää aikaa kummilapsen kanssa sekä keskustella hänen kanssaan kaikesta maan ja taivaan välillä.³³ Kummin ja kummilapsen yhteinen aika on koettu selvästi tärkeimmäksi asiaksi kummisuhteessa myös monissa tutkimuksissa.³⁴

Kummilapsen ollessa pieni fyysinen läheisyys auttoi kummia luomaan läheisen suhteen kummilapseensa myös henkisesti. Kummilapsen lähellä asuvat kummit pitivät itseään onnekkaina, koska se mahdollisti tiheät tapaamiset ja läheisen suhteen kummilapseen. Kauempana asuviin kummilapsiin koettiin olevan heikompi kummisuhde, mistä kummit potivat huonoa omaatuntoa ja kokivat itsensä huonoiksi kummeiksi. Läheisyys ja luottamuksellisuus olivat läpi elämän jatkuvan ja vuorovaikutteisen kummisuhteen perusta, joka kesti myöhemmin fyysistä etäisyyttä. Molemminpuolinen halu vuorovaikutukseen oli kummisuhteen jatkumisen edellytys.³⁵

Kummiutta on tutkittu myös erilaisten kummisuhteessa ilmenevien roolien ja käyttäytymistapojen kautta. Kirsi Salmen aineistosta nousi esiin neljä erilaista roolia, joita haastateltavat toivoivat edustavansa suhteessa kummilapseensa. Yksi rooleista oli kaveri, ja se tuli lähelle tämän tutkimuksen ajan antamisen tärkeyttä korostavia kummeja. Kaveri oli lapselle tuttu ja turvallinen aikuinen, jolla on aikaa lapselle.³⁶ Ajan antamisen tärkeyttä kummilapsille korostettiin pappien pitämässä kastepuheissa ja teologian opiskelijoiden pitämässä näytepuheissa.³⁷

Alle kouluikäisten lasten vanhemmilta kysyttiin niin ikään, miten he toteuttavat kummiuttaan. Ajan antaminen kummilapselle kuvasi 52 prosentin tapaa olla kummi.³⁸ Syynä tätä tutkimusta pienempään prosenttiosuuteen lienee kyselyn kohderyhmä. Pienten lasten vanhemmilla ajasta on yleensä puutetta, ja siksi ajan antaminen

31 Vastaaja 384 (N).

32 Vastaaja 453 (N).

33 Kristitty kummi 2012.

34 Pekkanen & Puskala 2012, 48; Niskanen & Pulkkinen 2003, 26–27.

35 Lavikka 2009, 37–42. Välimatkan vaikutus kummisuhteeseen todettiin myös muissa opinnäytteissä, esim. Helkomaa & Hytönen 2001, 40–42; Salmi 2008, 57; Tobiasson 2015, 26, 30, 70, 79.

36 Salmi 2008, 32–36.

37 Kaunismäki 1997, 123–147.

38 Kastekysely 2019 SPSS-ajo.

kummilapselle saattaa olla vaikeaa, vaikka halua olisikin. Tässä tutkimuksessa mukana oli kaikenikäisiä kummeja.

Sosiaaliseen kanssakäymiseen käytetty aika ei ajankäyttötutkimusten mukaan ole juuri muuttunut, kun huomioon otetaan kaikki suomalaiset. Ajankäyttötutkimuksessa käytetyssä luokittelussa sosiaalisella kanssakäymisellä tarkoitetaan perheenjäsenten ja muualla asuvien sukulaisten, ystävien ja tuttavien kanssa tapahtuvaa kasvokkaista seurustelua kotona, kahviloissa, ravintoloissa tai muualla sekä kylässä käyntiä ja puhelinkeskusteluja. 1990-luvulla sosiaalinen kanssakäyminen vähentyi selvästi, ja 2010-luvullakin on ollut havaittavissa vähäistä laskua sosiaaliseen kanssakäymiseen käytetyssä ajassa, mutta muutokset eivät ole suuria. Vapaa-ajan viettäminen yksin on kuitenkin lisääntynyt lähes puoleen vapaa-ajan kokonaismäärästä. 10–14-vuotiaat lapset viettivät vuosina 2009–2010 aikaa yksin keskimäärin puoli tuntia enemmän kuin vuosina 1999–2000. Yksin vietetyn ajan määrä on lisääntynyt sekä tytöillä että pojilla, mutta tytöillä se lisääntyi enemmän kuin pojilla. 15–24-vuotiaat nuoret viettivät yksin noin kuusi tuntia valkeillaoloajastaan. Yksinolon lisääntyminen saattaa altistaa jotkut väestöryhmät sosiaalisen tuen puutteelle.³⁹

Valtaosa tämän tutkimuksen kummeista korosti, että tärkeintä kummilapsen ja kummin välisessä suhteessa ei ole tekeminen, vaan läsnäolo ja yhteinen aika. Aikaa oli vietetty kyläilemällä ja juttelemalla kaikesta maan ja taivaan välillä. Kummilapset olivat olleet kummiensa luona yö- ja viikonloppukylässä sekä pidempiä aikoja koulujen loma-aikoina. Myös mökkeily ja juhlapyhien viettäminen yhdessä antoivat mahdollisuuden kohtaamiseen, keskusteluun ja kuunteluun. Kummit kuvasivat suhdettaan kummilapsiinsa läheisiksi ja toivoivat suhteen jatkuvan läpi elämän. Useissa kummi-suhteissa näin oli käynytkin.

Yhteinen tekeminen (maallinen)

Kummit ja kummilapset olivat tehneet yhdessä mitä erilaisimpia asioita. Vastaajista 49 prosenttia kertoi leikkineensä ja lukeneensa tai käyneensä kummilapsensa kanssa erilaisissa ei-hengellisissä tapahtumissa.

Nyt 19-vuotiaan kummipoikani kanssa olen tehnyt KAIKKEA! Ihan tavallista kotielämää, herkkuhetkiä, retkiä ympäri Suomen tai vain nurkan taakse eväinemme, kirkossa käyntejä, syömässä/kahvilla käyntejä, 1–7 päivän matkoja, yöpymisiä, yökyläilyä puolin ja toisin, koulun tapahtumiin osallistumisia, samoin harrastusten, armeijaan viemistä/hakemista, töihin viemistä/hakemista, kummipojan kavereihin luontevaa tutustumista, kahdenkeskisiä jutteluitamme. Tekstiviestejä, puheluita, yhdessä pelleilyä, yhdessä itkemistä kun pappa kuoli. Aivan kaikkea elämään kuuluvaa!⁴⁰

Leikkiminen, pelaaminen, leipominen ja kokkaaminen, askartelu, piirtäminen, värittäminen ja maalaaminen kuuluivat kummin ja kummilasten yhteisiin hetkiin.

39 Hanifi 2015, 125–133; Pääkkönen & Hanifi 2011, 34–37; Pääkkönen 2006, 45–46.

40 Vastaaja 219 (N).

Lukeminen, laulaminen, soittaminen ja saunominen kummilapsen kanssa olivat myös usein mainittuja arkisia puuhia.

*Leikin, askartelen, laulan ja vietän aikaa.*⁴¹

*Pelaamme yhdessä pelejä, keskustelemme (tämä varsinkin on korostunut pojan kasvaessa), pojan ollessa pienempi leikimme yhdessä, saunoimme, viitsailemme.*⁴²

*Teen retkiä, leikin, juttelen, opetan erilaisia juttuja, luen kirjoja, laulan ja soitan, annan läheisyyttä ja rakkautta, kuuntelen, käyn kirkossa.*⁴³

Yhdessä harrastettiin erilaisia urheilulajeja, kuten uimista, pyöräilyä, ratsastusta, kiipeilyä, kartingia, fresbeegolfia, jalkapalloa, luistelua, hiihtämistä, potkukelkkailua, mäenlaskua ja laskettelua. Myös urheilukisoissa ja -otteluissa käytiin yhdessä kummilapsen kanssa, ja jos kummilapsi itse kilpaili, häntä kannustettiin.

*Käyn seurakunnan kerhossa, metsäretkellä, luistelemassa, kiipeilemässä, pyöräilemässä tms.*⁴⁴

*Tavallisia asioita esim. lasken mäkeä, pyöräilen, pelaan lautapelejä, höpötellään. On myös vietetty kummitäti & kummityttö/poika-päivää esim. uimassa ja syömässä käymällä.*⁴⁵

*Irtiottoja arjesta. Tarjotaan vanhemmille hengähdyshetki. Urheiluotteluita ollaan käyty katsomassa ja herkuttelemassa grillillä.*⁴⁶

Retkeily eväsretkeilyä unohtamatta sekä marjastus ja kalastus olivat mukavaa yhteistä puuhaa kummin ja kummilapsen yhteisissä hetkissä. Talvella pilkittiin ja kesällä ongittiin mato-ongella.

*Leikin, käydään picnicillä, nautitaan kulttuurista. Kaikenlaista.*⁴⁷

*Kummilapseni ovat vielä kovin pieniä, mutta hoitoapuna olen ollut silloin tällöin. 4-vuotiaan kanssa on "hoitopäivän" aikana käyty mustikassa, leivottu, piirrelty ja ollaan me jo kerran käyty elokuvissakin.*⁴⁸

*On käyty retkellä, ongella, leikkipuistossa, syömässä "ulkona", shoppailemassa yms. tavallisia asioita.*⁴⁹

41 Vastaaja 20 (N).

42 Vastaaja 836 (N).

43 Vastaaja 651 (N).

44 Vastaaja 648 (N).

45 Vastaaja 633 (N).

46 Vastaaja 720 (M).

47 Vastaaja 110 (N).

48 Vastaaja 842 (N).

49 Vastaaja 205 (N).

Kahvilla, jäätelöllä ja syömässä käyminen sopivat kaikenikäisten kummilasten ja kummien kohtaamisiin. Niin ikään kaupoissa ja kirpputoreilla pistäytyminen mainittiin yhteisenä tekemisenä.

*Toisinaan käymme kirpparilla. Ehdotan paria tekemistä, joista hän voi valita.*⁵⁰

*Käymme joskus kahvilla ja käyn hänen luonaan muulloinkin kun syntymäpäivinä.*⁵¹

*Vanhimman, 16-vuotiaan kanssa teemme asioita yhdessä, käymme keikoilla ja kaupoilla.*⁵²

Myös elokuvissa, teatterissa ja sirkuksessa käyminen yhdistivät kummeja ja kummilapsia. Jotkut olivat antautuneet kulttuurinautinnoille baletissa, oopperassa, konserteissa ja keikoilla.

*Kun hän oli lapsi, leikimme, luin hänelle ja hän kävi luonani viikonloppukylässä pari kertaa vuodessa. Silloin kävimme Helsingissä teattereissa ja oopperassa. Naapurin tyttö oli myös mukana.*⁵³

*Olen hoitanut kummilapsiani, käynyt elokuvissa, sirkuksessa tai teatterissa, matkaillut, leiponut, lukenut heille kirjoja.*⁵⁴

*Käydään yhdessä teatterissa, konsertissa tms.*⁵⁵

Huvi-, sisähuvi-, teema- ja leikkipuistoihin sekä tivoliin meneminen kuuluivat asiaan silloin, kun kummilapset olivat siinä iässä. Jotkut kummit ja kummilapset vierailivat yhdessä eläintarhassa, eläinpuistossa ja kotieläinpihassa sekä raveissa.

*Viimeksi tänään olimme kummipoikamme perheen kanssa lasten sisäleikkipuistossa liki neljä tuntia.*⁵⁶

*Käyn shoppailemassa, vien elokuviin silloin tällöin, otan mukaan huvipuistoihin ja leikkipuistoihin jne.*⁵⁷

*Olemme käyneet Korkeasaarella.*⁵⁸

Myös näyttelyissä, museoissa, taidenäyttelyissä ja kylpylässä käyminen esiintyivät kummien kertomuksissa. Nuorempien kummilasten kanssa viihdyttiin kirjaston satutunneilla ja lastentapahtumissa.

50 Vastaaaja 783 (N).

51 Vastaaaja 843 (M).

52 Vastaaaja 486 (N).

53 Vastaaaja 628 (N).

54 Vastaaaja 616 (N).

55 Vastaaaja 599 (N).

56 Vastaaaja 243 (M).

57 Vastaaaja 33 (N).

58 Vastaaaja 318 (N).

Molemmat kummilapseni ovat vielä melko pieniä, taaperoita, joten tällä erää tekeminen rajoittuu lapsen ja heidän vanhempiansa ehtoihin. Mutta iästä huolimatta olen voinut tehdä heidän kanssaan monenlaista: leikkiä, jutella, lukea, käydä yhdessä vanhempiansa kanssa mm. kirjaston satutunneilla.⁵⁹

Vien heitä teattereihin, näyttelyihin, huvipuistoihin jne. eli mahdollistan uusia ja erilaisia kokemuksia. Pyrin olemaan luotettava aikuinen, jolle voi puhua nyt ja myöhemmin.⁶⁰

Käymme elokuvissa, katsomassa urheilua, lastentapahtumissa, retkellä.⁶¹

Matkustelu yhdessä kummilapsen ja toisinaan myös hänen perheensä kanssa koti- ja ulkomailla mainittiin usein. Laivaristeilyt ja junaretket taittuivat yhdessä kummin ja kummilapsen kanssa.

Leikin hänen kanssa, teen läksyjä välillä hänen kanssa, käyn elokuvissa, vien laivalle ja tulevaisuudessa ulkomaille. Nään häntä melkein viikottain :)⁶²

Olen käynyt sisävesi risteilyllä, elokuvissa, kummilapseni on tullut luokseni lomansa ajaksi, ihan arkisia asioita.⁶³

Tapaan niin usein kuin mahdollista, vietämme kivaa aikaa toistemme kanssa. Matkustelemme kummilasten perheen kanssa vähintään kerran vuodessa yhdessä.⁶⁴

Alle kouluikäisten lasten vanhemmat olivat tehneet tällaisia puuhia yhdessä kummilapsensa kanssa hieman harvemmin. Kyselyyn vastanneista 45 prosenttia piti yhteistä tekemistä kuten elokuvia, tapahtumia, huvipuistoa ja konsertteja omaa kummiuttaan kuvaavana.⁶⁵

Kuten edellisestä voi päätellä, kummit ja kummilapset voivat tehdä yhdessä lähes mitä tahansa – ja tekevätkin. Kummit totesivat, että kummilasten kanssa voi tehdä kaikkea sitä, mitä omienkin lasten kanssa, mikäli kummilasten vanhemmat ovat myönteisiä. Yhteisissä puuhissa oli kotona helposti toteutettavia asioita, kuten erilaisten pelien pelaaminen, leipominen, saunominen ja television tai elokuvien katsominen. Ulkoilua, retkeilyä ja erilaisia urheilulajeja harrastettiin yhdessä. Välillä käytiin syömassä, kahvilla tai jäätelöllä. Kulttuuritapahtumat, ravit ja risteilyt saivat niin ikään kummit ja kummilapset liikkeelle. Välimatkan lisäksi kummilapsen ikä vaikutti siihen, mitä yhdessä tehdään.

59 Vastaaja 356 (N).

60 Vastaaja 596 (N).

61 Vastaaja 443 (N).

62 Vastaaja 165 (N).

63 Vastaaja 271 (N).

64 Vastaaja 699 (N).

65 Kasteveyskysely 2019 SPSS-ajo.

4.1.2 Muistaminen

Kummilapsen muistaminen merkki- ja juhlapäivinä

Kummiuteen liittyy usein kummilapsen tärkeiden tapahtumien, juhlahetkien ja erilaisten vuodenkiertoon liittyvien juhlien muistaminen. Vastaajista 30 prosenttia kertoi muistaneensa kummilastaan erilaisina juhlapäivinä.

Kummilapseni ovat jo aikuisia. Muistan heitä jouluna, nimipäivinä ja synttäreinä kortilla, viestillä tai pienellä lahjalla.⁶⁶

Olen muistanut heitä heidän merkkipäivinään (syntymäpäivät, konfirmaatio, lakkiaiset valmistujaiset, kihlajaiset ja häät).⁶⁷

Kummit osallistuivat mielellään kummilapsen syntymäpäiville – varsinkin jos heidät oli kutsuttu. Jotkut kummit olivat järjestäneet kummilapselleen syntymäpäiväjuhlat.

Osallistun synttäreille, annan joululahjat, kyselen kuulumisia, muistan iltarukouksessa. Enemmän pitäisi, riittämättömyys kalvaa.⁶⁸

Kolmannen kummilapseni kanssa tapaamme säännöllisen epäsäännöllisesti. Vielä koko perhekunnat yhdessä. Käymme vaikka korkeasaarella tai kutsumme heitä pihaamme leikkimään. Olen antanut hänelle lahjaksi kristillisiä kirjoja matalalla kynnyksellä ja kuulostelen, kun en vielä ole ihan varma vanhemmista kuinka paljon kristillisyyttä on ok. Jatkossa kun hän kasvaa, teemme ehkä omia asioita. Hänen vanhempansa eivät jaksa järjestää syntymäpäiväjuhlia, olemme välillä leiponeet kakun ja kutsuneet perheen meille. Pitää vain kuulostella ettei tungetele.⁶⁹

Syntymäpäivien lisäksi toinen kummilasten muistamisesonki oli kummien näkökulmasta jouluku. Kirkkovuoden juhlista pääsiäinen oli niin ikään hyvä mahdollisuus muistamiseen.

Yhtenä vuonna tein sellaisen joulukalenterin että lähetin tekstiviestin joka päivä. Sain useina päivinä vastauksiakin. Siinä oli paljon juttua joulunajan seurakunnan tilaisuuksista. Myös joulusiivouksista ja työkiireistä. Eräs heistä kommentoi että se oli paras joulukalenteri ikinä. Niin minustakin. En ole kuitenkaan tehnyt toista kertaa kun se ei tuntunut niin mukavalta toistettuna.⁷⁰

66 Vastaaja 60 (N).

67 Vastaaja 606 (N).

68 Vastaaja 58 (N).

69 Vastaaja 399 (N).

70 Vastaaja 181 (N).

Lähetän joululahjan ja synttärilahjan, sekä ystävänpäivänä ja pääsiäisenä kortin. Välimatkaa on 600km. Näemme n. kerran vuodessa tai joka toinen vuosi liveinä.⁷¹

Joka joulukuun olen antanut kullekin kummilapselle aina 18 vuoteen saakka kristillisen joulukalenterin, pääsiäisenä pääsiäismunan tai rahan sen ostoon. Toisinaan olen virponut heidät liveinä tai Somen kautta.⁷²

Kastejuhlan lisäksi kummit muistivat kummilastaan kasteen vuosipäivänä ja nimipäivänä. Myös ystävänpäivä oli hyvä tilaisuus muistaa kummilasta.

Muistan heitä kastepäivinä, syntymäpäivinä ja jouluna erityisesti.⁷³

Vierailen syntymäpäivän tai kastepäivän aikaan, annan lahjoja yhdessä vaimoni kanssa.⁷⁴

Muistan häntä synttäreillä, nimppareilla ja ystävänpäivänä. Kun näemme, huomioin häntä aina ja annan positiivista "palautetta" milloin mistäkin.⁷⁵

Rippijuhliin ja konfirmaatioon osallistuminen oli kummeille tärkeä kirkollisista juhlista. Osa kummeista osallistui kummilapsensa siunaamiseen konfirmaatiossa ja piti tätä merkittävänä luottamuksen osoituksena.

Kummilapsen kanssa on tavattu säännöllisesti, ja osallistuttu hänen rippijuhlaan.⁷⁶

Minulla on kuusi kummilasta. Lähinnä viestitellään ja lähellä asuvan kanssa tapaamme välillä. Olen kaikkia jo ripille päässeitä ollut siunaamassa konfirmaatiossa.⁷⁷

Merkkipäivinä muistamista sekä tänä kesänä pääsen siunaamaan ensimmäiseni kummilapseni alttarille, hänen rippipäivänään. Ja olen erityisen otettu että minua pyydettiin tähän tärkeään tehtävään.⁷⁸

Kummit huomioivat kummilapsen kouluun lähtemisen ja kouluvuoden alkamisen. Muutama kummi kertoi käyvänsä ostamassa kummilapsensa kanssa repun, kun kummilapsen koulutie oli alkamassa. Yksi kummi kertoi järjestäneensä lukujuhlat, kun kummilapsi oppi lukemaan.

Lähetän heille whatsapp-viestejä, juttelemme puhelimesta, lähetän pienen yllätyksen kun kummilapset aloittavat ekaluokan, annan lahjan syntymäpäivänä ja jouluna. Lähellä asuva kummilapsi käy meillä leikkimässä, nautimme yhdessäolosta.⁷⁹

71 Vastaaja 154 (N).

72 Vastaaja 767 (N).

73 Vastaaja 839 (N).

74 Vastaaja 712 (M).

75 Vastaaja 340 (N).

76 Vastaaja 590 (M).

77 Vastaaja 5 (N).

78 Vastaaja 610 (N).

79 Vastaaja 148 (N).

Perinteenä on, kun kummilapsi lähtee kouluun, niin lähemme yhdessä ostamaan koulu-repun, koulutarvikkeita ja käymme syömässä. Synttäreillä käymme ja joulun muistamme.⁸⁰

Näen juhlissa, vien eri tilaisuuksiin, yökyläilen, järjestän lukujuhlat...⁸¹

Kummi iloitsi hyvistä koenumeroista ja kesätyön löytymisestä sekä muisti mopokortin saanutta. Osa kummeista kertoi muistavansa kummilastaan ihan muuten vain, ilman mitään erityistä syytä.

Äistä riippuen... Lastenvahtiapua kummilasten ollessa pieniä. Ja mäenlaskua, leikkiä, pelaamista. Sitten kuulumisten kyselyä, kannustusta, muistamista kouluikäisille. Teinien kanssa olen pitänyt yhteyttä lähinnä viestein. Iloitsemalla mopokorteista, hyvistä koenumeroista, kesätyöpaikan saamisista... Osallistumalla tärkeisiin juhliin ja tapahtumiin.⁸²

Muistan kummilapsiani jouluna ja syntymäpäivänä ja erityistilanteissa ja monesti vaikka ei olisikaan mitään erityistä syytä.⁸³

Koulun päättyminen oli myös kummien mielissä. Todistuksia katseltiin yhdessä, ja kummit osallistuivat koulun päättäjäisjuhlallisuuksiin, erityisesti ylioppilasjuhliin ja ammattiin valmistumisjuhliin.

Syntymä- ja nimipäivämuistamiset, ystävänpäivä-, jouluku- ja muut kortit yleensä lähetän. Kevätkauden tokareita tutkitaan yhdessä. Koetan kannustaa elämässä eteenpäin, olla aikuisena tukena.⁸⁴

Kummilapset asuneet etäällä, ei ole ollut mahdollisuutta tehdä asioita heidän kanssaan, mutta olen ollut heidän juhlissaan – rippi, ylioppilasjuhlat. Valitettavasti suhde yhden kummilapsen vanhempain on mennyt poikki.⁸⁵

Minulla on kolme kummilasta, joista kaksi on jo aikuisia. Kolmannen kummilapsen sain ihan vastikään. Aikuisten kummilasten kanssa juhlitaan synttäreitä, valmistujaisia, ym., mutta ei olla juurikaan muuten tekemisissä.⁸⁶

Kummilapsen häät olivat tietenkin tapahtuma, johon kummit osallistuivat. Yksi kummi kertoi osallistuneensa kummilapsen kihlajaisiin. Joskus kummi piti puheen kummilapsensa juhlissa.

80 Vastaaaja 331 (N).

81 Vastaaaja 19 (N).

82 Vastaaaja 477 (N).

83 Vastaaaja 635 (N).

84 Vastaaaja 538 (N).

85 Vastaaaja 627 (N).

86 Vastaaaja 555 (N).

*Olen ollut heidän elämässä mukana ikävissä ja iloisissa asioissa. Perheen surussa... Konfirmaatiot, vihkitilaisuudet. Muistanut synt.päivillä. Mutta tiedän että aivan liian vähän. Omat kiireet ovat menneet tärkeimmiksi.*⁸⁷

*Olen kaikkien kummilasteni kanssa myös sukulaisuussuhteessa, joten tapaamme pienimmän kanssa liki viikoittain. Kahden aikuisen kanssa olemme myös serkkuja ja meillä on heidän kanssaan muutenkin tiiviit suhteet. Etenkin sukujuhlissa tapaamme. Olen myös ollut kat-somassa Lontoossa kummipojan uunteja ja toki valmistujaiset, mitallikahvit, kummitytön kihlajaiset jne. kuuluvat ohjelmaan.*⁸⁸

*Olen seurannut heidän kehitystään, ollut mukana kaikissa tärkeissä elämänvaiheissa, rippijuhlissa, koulun päättäjaisissa, avioliittoon vihkimissä jne. Usein olen pitänyt puheekin.*⁸⁹

Jotkut kummit osallistuivat kummilapsensa lasten juhliin. Kummilapsen lasten kaste- ja syntymäpäiväjuhlissa vieraina olivat myös vanhempien kummit.

*Nyt ovat jo aikuisia, joten emme enää paljon tapaile. Mutta yhteydessä ollaan sosiaalisen median kautta ja merkkipäivät yms. muistetaan. Olen myös kummimummi. Kummitytön tyttären kasteessa olin kutsuttuna mukana.*⁹⁰

*Kaksi tai joskus kolmekin kummilapsistani on kutsunut minut heidän omien lastensa kastetilaisuuksiin. Myös yksi kummilapsistani kutsuu omien lastensa syntymäpäiville.*⁹¹

Varsin usein kummilapsen säännöllinen muistaminen päättyi konfirmaatioon. Tämä on ehkä osaltaan muistuma kummiuden liittymisestä kasteeseen ja kristillisen kasvatuksen tukemiseen. Kun kummilapsesta tulee täysivaltainen kirkon jäsen, kummin aktiivinen huolehtiminen voi päättyä.

*Jää liikaa syntymäpäivä- ja joulumuistamiseksi. Olen kummina ystävä- ja sukulaisperheissä. Perheen muut lapset kyllä tietävät minun ja kummilapseni erityisestä suhteesta. Yleensä säännöllinen muistaminen päättyy rippijuhlaan.*⁹²

*Synttärät ja joulut yritän muistaa. Kummilapsen rippikoulun käytyä on sekin vähentynyt. Kummastakin suunnasta aika hiljaista. Joskus toivoisi, että kummilapsikin ottaisi yhteyttä, kun ei enää tarvitse siihen omaa vanhempaansa välikädenä: osaisi kyllä itse txt-viestin vaikka heittää.*⁹³

Toinen merkkipaalu kummilapsen elämässä oli täysi-ikäiseksi tuleminen. Osa kummeista katsoi velvollisuuksiensa silloin päättyvän tai vähenevän.

87 Vastaaja 436 (N).

88 Vastaaja 784 (N).

89 Vastaaja 812 (N).

90 Vastaaja 739 (N).

91 Vastaaja 89 (N).

92 Vastaaja 643 (M).

93 Vastaaja 685 (N).

Olemme sopineet, että kun lapsi täyttää 18-vuotta, kummivelvollisuudet päättyvät niiltä osin. Kummius säilyy silti aina ja olen kertonut olevani lähellä ja tukena tarvittaessa.⁹⁴

Iästä riippuen, mutta aina merkkipäivien huomioimista. Muistaminen ja yhteydenpito aikuisiän saavuttamisen jälkeen vähenee.⁹⁵

Useat kummit näyttivät kuitenkin muistavan myös aikuisia kummilapsiaan. Ansioituneet kummit, joilla oli useampia kummilapsia, kertoivat, kuinka jokaiseen kummilapseen muodostuu omanlaisensa suhde. Yhteydenpidon tiiviys ja muistamisen tavat vaihtelevat.

Olen käynyt kummilapsieni syntymäpäivillä varsinkin kun he olivat pieniä. Ensimmäisen kummilapseni 40-vuotis synttäreille tehtiin hänen vanhempiansa kanssa yllätys, kun kummi saapui juhliin kummilapsen tietämättä. Olipa sankarin naama tuolloin todella yllättynyt ja jälleennäkemisen halaus pitkä. Kuudesta kummilapsesta voin sanoa, että pitkien välimatkojen vuoksi en ole ollut kaikkien kanssa tekemisissä läheskään yhtä paljon. Kummilasten konfirmaatiojuhlissa olen ollut mukana ja myös siunaamassa heitä alttarilla. Nykyisin kutsun kummilapsiani omille synttäreille ja puolitoista vuotta sitten yksi heistä tuli autamaan keittiöön minun synttäreilläni.⁹⁶

Suurin osa kummilapsista on asunut koko ajan toisella paikkakunnalla, joten yhdessä olo ei ole voinut toteutua paljonkaan arjessa. Kuitenkin olen pitänyt säännöllistä yhteyttä, käynyt heidän luonaan vuosittain, muistanut syntymä- ja nimipäivät, joulut, pienin lahjoin niin kauan kuin ovat olleet koululaisia, sen jälkeen pääasiassa tervehdyksin. Vanhimmat kummilapset ovat jo yli 40-vuotiaita ja edelleen yritän pitää yhteyttä lähinnä puhelimitse kyselymällä kuulumisia. Joidenkin kanssa se toteutuu tiheämmin, joidenkin kanssa harvemmin. Jotkut kummilapsista ovat aikuisina kutsuneet omien lastensa juhliin (ripille pääsy, lakkiaiset), se on tuntunut mukavalta. Toki tilanne on yleensä se, että kummi on aktiivisempi muistamaan kummilapsia kuin kummilapset kummia, mutta kun jaksaa itse soittaa, saa yleensä juttukaverin.⁹⁷

Alle kouluikäisten lasten vanhemmat pitivät kummilapsen muistamista juhlapäivinä huomattavasti tätä tutkimusta tärkeämpänä. Kyselyyn vastanneista 83 prosenttia katsoi, että tällainen muistaminen kuvaa heidän kummiuttaan.⁹⁸ Tässä tutkimuksessa yhteinen aika ja tekeminen sekä kristillisen perinteen välittäminen ja kummilapsen puolesta rukoulu olivat lahjoja ja merkki- ja juhlapäivinä muistamista olennaisempia kummiuden ilmenemismuotoja.

Kummin tärkeä tehtävä on kummilapsen muistaminen ja huomioiminen. Kummilapsia muistetaan syntymä- ja nimipäivinä, kaste- ja konfirmaatiopäivinä,

94 Vastaaaja 477 (N).

95 Vastaaaja 820 (M).

96 Vastaaaja 705 (M).

97 Vastaaaja 816 (N).

98 Kasteveyskysely 2019 SPSS-ajo.

koulun alkaessa ja päättyessä, jouluna, pääsiäisenä ja ystävänpäivänä, häissä ja kihlajaisissa. Osa kummeista muisti kummilastaan muuten vain, ilman mitään erityistä syytä.

Suomalaiseen kummiuteen näyttää kuuluvan melko usein, että kummin aktiiviset velvollisuudet loppuvat konfirmaatioon tai viimeistään täysi-ikäiseksi tulemiseen. Erityisesti silloin, kun suhteen ylläpitäminen on ollut yksinomaan kummin vastuulla eikä siihen ole sisältynyt vastavuoroisuutta, riski säännöllisen muistamisen tyrehtymiseen kummilapsen aikuistuessa kasvaa.

Kummilasta muistettiin hyvin eri tavoin: osallistumalla juhlahetkiin, lahjoin, viestein ja kortein. Seuraavassa perehdytään tarkemmin muistamiseen kortein, puheluin, kirjein, viestein ja sosiaalisen median kautta.

Kortit, viestit, some, kirjeet ja puhelut

Vastaajista 24 prosenttia mainitsi lähettäneensä kummilapselleen postikortteja, kirjeitä, sähköposti- ja tekstiviestejä sekä pitäneensä yhteyttä puhelimitse ja sosiaalisen median eri kanavien kautta. Moni kummi viestitteli useita eri kanavia käyttäen.

Nyt kun kummilapset ovat jo itse aikuisia, muistan heitä joulukortein ja sp- kortein tai tekstionnitteluin. Kyselen kuulumiset ja seuraan edelleen heidän elämäänsä.⁹⁹

Muistan kummilapsia ympäri vuoden...kortit, kirjeet, kummilapsille soittaminen ovat tärkeitä juttuja.¹⁰⁰

Perinteiset postikortit olivat hyvässä käytössä, kun kummit muistivat kummilapsiaan lyhyen ja pidemmän matkan päästä. Myös kirjeenvaihto kummilapsen kanssa muodostui hauskaksi yhteydenpidon muodoksi, kun kummilapsi oppi kirjoittamaan. Toisinaan käytettiin kirjevihkoa.

Pidän yhteyttä, erityisesti postikortitse. Osallistun lapsen juhliin ja muistan häntä eri tavoin – erityisesti rukouksin.¹⁰¹

Kirjoittelen kirjeitä isompien kanssa. Minulla on neljän kummilapseni kanssa kirjevihko johon kirjoitamme, piirrämme, ym. ja lähettemme toisillemme.¹⁰²

Asumme kaukana toisistamme ja olen niin iloinen että kummipoika 7v on innostunut kirjeenvaihtoon kanssani.¹⁰³

Soittaminen sekä puhelimella että Skypen välityksellä olivat helppoja tapoja jutella ja vaihtaa kuulumisia. Teamsiä ei mainittu.

99 Vastaaja 636 (N).

100 Vastaaja 700 (N).

101 Vastaaja 134 (N).

102 Vastaaja 675 (N).

103 Vastaaja 419 (N).

*Soitellaan ja vietetään yhdessä aikaa ja juhlitaan mm. synttäreitä.*¹⁰⁴

*Olen saanut todella lahjaksi tavallista läheisemmän suhteen seitsemään ihmiseen, joista neljä on jotain sukua. [...] Kanssakäyminen nykyisin tapahtuu monella tavalla. Jos emme tapaa hetkeen, voimme helposti olla yhteyksissä vaikka What's Appin avulla. Näin käy tällä hetkellä kuuden kummilapsen kanssa. Skypeäkin on käytetty ja kuulumisia vaihdettu. Aikaisemmin, perinteiset kirjeet ja kortit olivat tärkeitä.*¹⁰⁵

Yhteyttä pidettiin perinteisin tekstiviestein, mutta myös WhatsApp ja Snapchat olivat käytössä. Sähköpostiviestit kulkivat niin ikään kummien ja kummilasten välillä.

*Olen pitänyt yhteyttä kummilapsiini edelleen aina silloin tällöin. Tiedän suunnilleen, mitä heille kuuluu. Onnittelten syntymä- ja nimipäivinä nykyisin useimmiten joko sähköpostilla tai tekstiviestillä.*¹⁰⁶

*Kiinnostuneisuutena hänen elämänsä kohtaan vaikkei usein nähtäisikään...isoimmille tekstareina tsemppi ym. viestejä, jotta tietää että on mielessä.*¹⁰⁷

*Kuusi kummilasta jotka kovin eri ikäisiä. Yhteisiä hetkiä, leikkejä, kyläilyjä, wats up keskusteluja sekä snäppejä. Synttär juhlia unohtamatta.*¹⁰⁸

Sosiaalinen media ylipäättään mainittiin usein yhteydenpitokanavana. Sosiaalisen median käyttö saattoi merkitä aktiivista viestittelyä kummilapsen kanssa tai hänen seuraamistaan sosiaalisessa mediassa ja blogiensa lukemista.

*Kaksi vanhempaa kummilastani on jo nuoria aikuisia. Tapaan heitä aika harvoin mutta olen kuitenkin mukana heidän elämässään. Sosiaalisen median kautta seuran heitä myös.*¹⁰⁹

*Viestittelen kuulumisia satunnaisesti, luen hänen blogejaan (21v poika), ja tavatessamme käymme esim. taidenäyttelyissä, kahvilla ja juttelemme kaikesta meitä kiinnostavista jao tai ajankohtaisista asioista.*¹¹⁰

Facebook tarjosi helpon mahdollisuuden seurata kummilapsen elämää ja olla hänen ”kaverinsa”. Instagram puolestaan mahdollisti kummilapsen kuvien katselun ja niistä tykkäämisen.

*Kummilapset ovat kaikki jo aikuisia, mutta jonkinlainen yhteys on olemassa edelleen. Jos ei muuta, niin Facebook-kaveruus.*¹¹¹

104 Vastaja 180 (M).

105 Vastaja 411 (N).

106 Vastaja 815 (N).

107 Vastaja 124 (N).

108 Vastaja 139 (N).

109 Vastaja 103 (N).

110 Vastaja 767 (N).

111 Vastaja 83 (N).

*Pidän kummilapsiini yhteyttä sosiaalisen median kautta, jutellaan WhatsApp kautta, tykkäilläään Instagram-kuvista ja kun nähdään niin jutellaan.*¹¹²

Yksi innovatiivinen tapa pitää kummilapset ajatuksissa oli kummilapsisalasana. Yksi kummi puolestaan mietti, voisiko jotain kännykkäpelii pelata livenä kummilapsen kanssa.

*Joskus oli tietokoneen salasana yhdistelmä kummilasten nimistä. Se oli ajatus, että heitä joka kerta koneen avatessa muistan.*¹¹³

*Ennen lähetimme postia, nykyään WhatsApp-viestejä. Soitteleimme. Kyläilen heidän ja perheidensä luona ja kutsun käymään. Vaihdoin joululahjoja kun he olivat pienempiä, lähetin syntymäpäivälahjat. Olen ajatellut kysyä löytyisikö kännykkäpelii jota voisimme pelata, se toisi yhteyttä tiheämpään vaikka ei juteltaisikaan siinä.*¹¹⁴

Sosiaalinen media on tuonut kummisuhteeseen paitsi yhteydenpidon helppoutta, myös ikäviä lieveilmiöitä. Kummin arvostelua ja selän takana puhumista tapahtuu, mutta tässä tutkimuksessa sellaisesta kerrottiin vain harvoin.

*FB:ssä vihjaillaan huonosta kummiudesta, ilm. lapsen äiti on viestitellyt asiasta toisen tuntemani äidin kanssa.*¹¹⁵

Kortit, viestit, some ja kirjeet kuuluivat alle kouluikäisten lasten vanhempien kummiuteen olennaisena osana. Peräti 46 prosenttia katsoi niiden kuvaavan omaa kummina oloaan.¹¹⁶ Se on kaksi kertaa useammin kuin tässä tutkimuksessa, mikä selittynee vastaajien erilaisella ikärakenteella sekä kristillisen kasvatuksen ja yhteisen ajan painottumisella tässä tutkimuksessa.

Ajankäyttötutkimusten mukaan puhelinkeskustelut ovat yhteydessä kasvokkain tapaamisiin, sillä jos tavataan usein kasvokkain, myös soitellaan usein ja toisin päin. Jos tapaamisia on harvoin, ei yleensä soitella usein. Puhelinkeskusteluja ei siis juuri käytetä ainoana yhteydenpitomuotona, vaan ne kasaantuvat sosiaalisesti aktiivisille – kuten kaikenlainen sosiaalisuus ja aktiivisuus.¹¹⁷

Tässä tutkimuksessa sosiaalinen aktiivisuus näkyi siten, että kummeilla oli käytössä useita yhteydenpitovälineitä ja välillä tavattiin kasvotusten. Erilaiset yhteydenpitotavat vaihtelivat riippuen kummilapsen iästä ja välimatkasta. Kummilapsen ollessa pieni tai välimatkan lyhyt muut kanssakäymisen muodot ja erityisesti kasvokkain tapaaminen oli yleisempää, kun taas kummilapsen varttuessa tai asuessa kaukana tekniikan tuomat mahdollisuudet yhteydenpidolle yleistyivät.

112 Vastaaja 603 (N).

113 Vastaaja 685 (N).

114 Vastaaja 181 (N).

115 Vastaaja 212 (N).

116 Kasteveys 2019 SPSS-ajo.

117 Melkas 2009, 28; Hanifi 2015, 125.

Kaiken kaikkiaan kummit pitivät yhteyttä kummilapsiinsa niin perinteisin korkein, kirjein ja puhelinsoitin kuin sosiaalisen median eri kanavien (esim. Facebook, Instagram, WhatsApp, Snapchat) sekä sähköpostin ja Skypen kautta. Yhdessä nämä muodostivat monipuolisen yhteydenpitokanaviston, joka mahdollisti jopa päivittäisen kommunikoinnin ja kummilapsen seuraamisen maantieteellisestä välimatkasta välittämättä.

Lahjojen antaminen

Moni kummi näytti pitävän lahjojen antamista melko itsestään selvänä kummiuden toteuttamisen muotona. Vastaajista 20 prosenttia mainitsi antaneensa kummilapselleen lahjoja.

*Koko kummilapsen perheen kanssa yhteys on tiivistynyt kummiuden myötä. Toki tietysti muistan kummilapsiani lahjoilla merkkipäivinä & jouluisin.*¹¹⁸

*Lähetän lahjan syntymäpäivänä.*¹¹⁹

Joulu ja syntymäpäivä olivat kummeille yleisimpiä juhlapäiviä, jolloin kummilasta muistettiin lahjalla. Osa kummeista sanoi antavansa nämä lahjat aina. Myös aikuisille kummilapsille annettiin lahjoja.

*Kaikki neljä pientä kummilastani asuvat satojen kilometrien päässä, ja tapaaamme muutamia kertoja vuodessa. Tällöin leikimme ja pelailemme. Muutoin pidän yhteyttä jonkin verran postitse ja aina muistamalla syntymäpäivä- ja joululahjat.*¹²⁰

*Oma kummipoikani on jo aikuinen ja asuu kauempana, mutta viestittelemme melko usein kuulumisiamme. Syntymäpäivä- ja joululahjat kulkevat myös.*¹²¹

Rippilahjat ja toisinaan nimipäivälahjat kuuluivat myös kummien repertuaariin. Muita nimettyjä lahjoja olivat koulun päättäjäislahja ja tuliaiset.

*Kummilapsille ostan joululahjat, syntymä- ja nimipäivälahjat, rippilahjat yms.*¹²²

*Lahjat synttäreinä, koulujen päättäjäisinä, jouluna (tavaran sijaan siirrytty elämyksellisiin lahjoihin, esim. matkoihin tms.).*¹²³

118 Vastaaja 640 (N).

119 Vastaaja 229 (M).

120 Vastaaja 408 (N).

121 Vastaaja 366 (N).

122 Vastaaja 517 (M).

123 Vastaaja 699 (N).

*Silloin kun tavataan, yritän huolehtia, että keskustellaan edes vähän jotakin ihan vaan kahdestaan ilman muita perheenjäseniä. Ja tuliaisia yritän viedä vaikka jotakin pientä, jolla osoitan, että olen etukäteen erityisesti odottanut tapaamista.*¹²⁴

Aineeton lahja, elämys tai yhdessä tekeminen olivat niin ikään tapoja muistaa kummilasta. Joskus kummilapsi sai valita lahjansa itse. Myös rahaa annettiin lahjaksi.

*Muistaminen jouluna ja syntymäpäivänä. Usein jonkun elämyslahjan muodossa.*¹²⁵

*Lahja voi olla myös ns. aineeton lahja eli tehdään yhdessä jotain.*¹²⁶

*Meillä on kaksi kertaa vuodessa järjestetty tapaaminen. Toinen on joulun alla ja toinen kesän alussa, synttäreiden aikaan. Käymme katsomassa käsityömuuseon jouluikkunan, ehkä leffassa ja syömässä. Myös pieni lahja valitaan yhdessä. Synttäreiden aikaan sama toistuu lähes samana. Kummityttöni toiveiden mukaan. Äitinsä on kertonut tämän olevan valtavan tärkeää tytlle.*¹²⁷

Kummilapsen lahja oli usein hieman hienompi tai kalliimpi kuin muille annetut lahjat. Tämä viesti kummilapsen erityisyydestä muihin ihmisiin verrattuna.

*Muistan nimipäivänä, jouluna, synttäreinä. Ostan esim. kalliimpia lahjoja kuin muille sisarusten lapsille.*¹²⁸

*Huomioin kummilastani hieman enemmän kuin saman perheen muita lapsia. Yritän osoittaa hänelle että hän on tärkeä minulle. Haluan että hän tietää olevansa tärkeä minulle. Tuon matkoiltani tuliaisia ja ostan hänelle hieman arvokkaamman lahjan kuin muille sukulaislapsille.*¹²⁹

Osalle kummeista lahjat muodostuivat pääasialliseksi muistamisen muodoksi, toisille vain yhdeksi muistamisen tavaksi muiden joukossa. Kummit olivat selvästi pahoillaan, jos yhteys kummilapseen jäi vain lahjojen antamiseen.

*Kummilasta näen 3–4 kertaa vuodessa. Muistan synttäri ja joululahjalla, leikin sisällä ja pihalla hänen kanssaan, rakennan autorataa, kokkaan, piirrän ja maalaan.*¹³⁰

*Kaikkiin kummilapsiini minulla ei valitettavasti ole muuta kuin lahjontasuhde. Yhtä kummilasta näen harvemmin kuin kerran vuodessa.*¹³¹

124 Vastaaja 865 (N).

125 Vastaaja 571 (N).

126 Vastaaja 767 (N).

127 Vastaaja 335 (N).

128 Vastaaja 32 (N).

129 Vastaaja 33 (N).

130 Vastaaja 154 (N).

131 Vastaaja 833 (N).

*Tähän mennessä ehkä lähinnä synttäri- ja joululahjojen myötä. (harmillinen vastaus).*¹³²

Pääsääntöisesti lahjat näyttivät olevan kummeille miellyttävä tapa muistaa kummilasta, mutta joitakin ikäviäkin piirteitä lahjojen antamiseen liittyi. Joskus kummit kokivat lahjojen antamisen vaatimuksena ja itsensä lahja-automaateiksi.

*Minulla ja puolisoillani on yhteensä 5 kummilasta. Osa lapsista on hyvin läheisiä ja näemme usein ja teemme asioita yhdessä kuten retkeilemme, ruokailemme, leikimme tai matkustamme yhdessä kummilapsen perheen kanssa. Sen sijaan osa on jäänyt etäisemmiksi ja meitä halutaan nähdä vain syntymäpäivillä. Kummilapsi saattaa myös kysyä kutsuilla tavatessamme missä viiptyy nimipäivälahja. Tuntuu kuin minulta toivottaisiin vain kalliita elämyksiä ja lahjoja, joihin minulla ei ole varaa, koska palkka on pieni ja meillä on myös omia lapsia. Aiemmin kummilapset ovat saaneet meiltä lahjoja, joita meillä ei ole varaa antaa omille lapsillemme.*¹³³

*Kun olin nuori, vietin aikaa kummilasten kanssa ja osallistuin heidän elämäänsä luontevasti monin tavoin. Nyt vanhana minulla on vielä kolme kummilasta, jotka ovat iältään 6–12-vuotiaita ja olen huomannut, että en enää jaksa osallistua muuten kuin muistamalla jouluna ja syntymäpäivinä. Olen liian vanha kummiksi ja tein virheen, kun suostuin. Tunnen joskus olevani lahja-automaatti, koska näistä kahden kummilapsen kanssa, jotka ovat sukulaisten lapsia, tilanne on ajautunut tällaiseksi.*¹³⁴

Marcel Maussin lahjateorian mukaan lahjoihin liittyy kolmenlaisia velvollisuuksia: velvoite antaa lahjoja, velvoite ottaa niitä vastaan ja velvoite saadun lahjan korvaamisesta vastalahjalla. Nämä velvollisuuksien vyyhdin ulottuvuudet ovat löydettävissä kummisuhteessa. Lisäksi kummiksi nimeäminen voidaan ymmärtää lahjaksi lapsen vanhemmilta kummille, mikä puolestaan edellyttää kummilta vastalahjaa ja sosiaalista velvoitetta sijoittaa kummilapsen perhe etusijalle kummin sosiaalisessa verkostossa. Vastalahja voi toteutua myös siten, että kummi kutsuu kummilapsen vanhemmat oman lapsensa kummiksi. Ristikkäiset kummiudet, joissa suvut tai ystävät valitsevat lastensa kummeiksi toinen toisiaan, perustuvat usein jo ennen lapsen syntymää tehtyyn sopimukseen, ja niillä on tapana tulla uudistetuiksi seuraavassa sukupolvesta.¹³⁵

Lahjojen antaminen kuului myös alle kouluikäisten lasten vanhempien tapaan toimia kummina. Kyselyyn vastanneista 74 prosenttia toteutti kummiututta lahjoja antamalla.¹³⁶ Se on lähes neljä kertaa useammin kuin tässä tutkimuksessa. Vaikuttaakin siltä, että lahjojen antaminen ei ole kummisuhteessa kovin tärkeä ulottuvuus silloin, kun suhteeseen sisältyy muita ulottuvuuksia, kuten muuta yhteydenpitoa ja yhteistä tekemistä.

Kummiuden liittäminen lahjojen antamiseen juontuu todennäköisesti kastelahjojen antamisesta. Perinteisin kastelahja ympäri maailmaa on kummilusikka, jota

¹³² Vastaaaja 830 (N).

¹³³ Vastaaaja 196 (N).

¹³⁴ Vastaaaja 351 (N).

¹³⁵ Mauss 1999, 41; Sinivuori 2002, 9–10, 28, 61; Nurmi 2000, 6, 55–58, 75; Salmi 2008, 36.

¹³⁶ Kasteveys 2019 SPSS-ajo.

on pidetty varakkuuden enteenä. Köyhä lapsi sai entisaikaan yhden lusikan, mutta rikas kummi antoi 13 lusikkaa, jotka kuvastivat Kristusta ja 12 opetuslasta.¹³⁷

Tuotekehittelyn saralla tehtiin uusi innovaatio, kun Helsingin Pakilan seurakunta alkoi lahjoittaa kastettaville Nomination-tyylisiä kummirannekkeitä seurakunnan kummilahjana. Hopeanväriseen rannekkeeseen tulee 8 palasta, joista ensimmäisen, enkelin, saa kastetoimituksen yhteydessä. Seurakunta antaa seuraavat palat 1-vuotiaalle sylikirkossa, 2-vuotiaana, 4-vuotissynttäreillä, eskariin mentäessä, kouluun mentäessä, 9-vuotiaana sekä konfirmaatiossa. Ensimmäisessä sylikirkossa perheen aiemmin kastetut sisarukset saavat oman rannekkeen. Rannekkeen tarkoitus on rohkaista vanhempia, kummeja ja varttuvaa lasta kuulumaan kirkkoon.¹³⁸

Lahjat näyttävät kuuluvan kummiuteen varsin usein. Vastauksista saattoi päätellä, että kummit kokivat sen olevan melko itsestään selvä ja kyseenalaistamaton osa kummiutta. Erityisesti jouluna, syntymäpäivänä ja konfirmaatiopäivänä sekä valmistujaisissa kummilasta muistettiin mielellään lahjoin. Toisinaan lahjoja annettiin nimipäivinä, vierailun yhteydessä tuliaisina tai ihan muuten vain. Jos kummisuhde toteutui pääasiassa lahjojen antamisena, kummit kokivat tilanteen epätydyttäväksi ja harmilliseksi.

4.1.3 Auttaminen

Kummilapsen auttaminen ja tukeminen

Vastaajista 22 prosenttia oli auttanut ja tukenut kummilastaan jollakin tavalla tai halusi tukea häntä. Monet näkivätkin varttuvien tai jo aikuisten kummilasten kummiuden olevan saatavilla oloa, avun ja tuen antamista silloin, kun sitä tarvitaan.

*Kummisuhteessa on mielestäni tärkeintä se, että kummilapsella on turvallisia luotettavia aikuisia, muitakin kuin omat vanhemmat, joihin voi tukeutua ja turvautua.*¹³⁹

*Kummilapseni ovat jo aikuisia, mutta yritän muistaa ja olen kyllä tukena aina, kun he tarvitsevat sitä.*¹⁴⁰

*Arjen leikkejä lähellä asuvien kanssa, kauimmaisille yritän olla ”merkittävä aikuinen”; joku johon tukeutua joskus jos vaikka teininä vanhempien kanssa hiertää.*¹⁴¹

Kummit veivät tarvittaessa harrastuksiin ja kannustivat otteluissa. He opettivat kummilapselleen erilaisia taitoja, kuten soittamista, ompelemista ja virkkaamista.

*Urheilen, vien heitä harrastuksiin kun vanhemmat eivät pääse.*¹⁴²

¹³⁷ Rostedt 2003, 15–17.

¹³⁸ Vauvaperheet innostuivat kummirannekkeesta 2018; Sjöberg 2018.

¹³⁹ Vastaaja 443 (N).

¹⁴⁰ Vastaaja 17 (N).

¹⁴¹ Vastaaja 170 (N).

¹⁴² Vastaaja 84 (M).

*Opetan usein soittohäksyissä, askartelen ja vietän aikaa.*¹⁴³

*Neljäs kummilapsi tuntui jo ylenpalttiselta lahjalta. Hänen kanssaan olen tehnyt piknik retkiä, opettanut askarteluja, ompelua, virkkausta.*¹⁴⁴

Kummit auttoivat ja kannustivat kummilastaan opinnoissa. Jotkut tekivät läksyjä kummilastensa kanssa.

*Pidän yhteyttä, osallistun elämän suuriin ja pieniin asioihin. Kannustan opinnoissa, olen läsnä. Minulla on ihania kummilapsia.*¹⁴⁵

*Yhdessä oloa, retkiä, osallistun syntymäpäiville, muistan jouluna, autan opiskelussa.*¹⁴⁶

*Leikin hänen kanssa, teen läksyjä välillä hänen kanssa, käyn elokuvissa, vien laivalle ja tulevaisuudessa ulkomaille. Nään häntä melkein viikottain :)*¹⁴⁷

Kummi saattoi ostaa tai lahjoittaa vaatteita. Taitavimmat tekivät niitä itse kummilapselleen.

*Ostan vaatteita ym. henk.koht. tavaroita. Hänen äidin kanssa lähes päivittäin puhelin yhteydessä.*¹⁴⁸

*Muistan häntä lähettämällä kortteja matkoilta, jos harvoin iltarukoilen niin hänet mainitsen nimeltä, säästän oman lapsen ja pieneksi jääneet ihanimmat vaatteet häntä varten.*¹⁴⁹

*Välillä jelppaan arkijutuissa. Ja ihana ommella vaatteita pikkuprinsessalle.*¹⁵⁰

Kummit halusivat tukea kummilastaan kasvussa ja aikuistumisessa. Erityisiä nuoria tuettiin erityisellä tavalla.

*Olen rakentanut kummilapseni kanssa sellaista yhteyttä, että hän voi nuorena ja aikuisena puhua minulle kaikenlaisista asioista.*¹⁵¹

*Haluan tukea nuorta nuoren kasvussa. Haluan olla luotettava aikuinen, jonka puoleen voi aina kääntyä.*¹⁵²

143 Vastaaaja 755 (N).

144 Vastaaaja 783 (N).

145 Vastaaaja 51 (N).

146 Vastaaaja 306 (N).

147 Vastaaaja 165 (N).

148 Vastaaaja 507 (N).

149 Vastaaaja 397 (N).

150 Vastaaaja 497 (N).

151 Vastaaaja 435 (N).

152 Vastaaaja 374 (N).

Nuorin kummilapseni on 17-vuotias ja häntä koetan tukea aikuistuvan nuoren elämänvaiheessa. Hän on erityislapsi/nuori ja hänellä on paljon haasteita elämässään terveyden/ koulun ja tulevien ammattiopintojen suhteen. Hän suorittaa tällä hetkellä peruskoulua [...] oppilaitoksessa. Rippikoulun hän kävi [...] ja pääsi ripille viime kevättalvella, se oli hänelle tärkeää.¹⁵³

Kummit auttoivat kummilapsiaan asunnon löytämisessä ja erilaisissa kriiseissä. Kun kummilapsesta tuli äiti tai isä, kummit tukivat heitä uudessa roolissa.

Viestittelemme vähintään kerran kuussa ja tapaamme silloin tällöin. Seuraan tämän 28-vuotiaan elämää ja olen auttanut mm. asunnon löytämisessä ja elon kriiseissä.¹⁵⁴

Yritän olla läsnä, yksi kiinnostunut aikuinen elämässä. Kummilapseni ovat hyvin erikikäisiä 1½v–25v. Joten hyvin erilaisia asioita tehdä. [...] Vanhin on jo itsekin äiti ja olen saanut olla häntä äitiyden alkumetreillä tukemassa.¹⁵⁵

Kummit tukivat toisinaan kummilastaan myös taloudellisesti, esimerkiksi lapsen menoissa sekä nuoren opinnoissa. Kummit olivat säästäneet kummilapsilleen rahaa erilaisten säästötilien muodossa, jotka kummilapsi sai käyttöönsä aloitellessaan itsenäistä elämää. Jotkut kummit antoivat rahaa myös aikuisille kummilapsille ja miettivät kummilapsen muistamista perinnön muodossa.

Osa tuen taloudellisesti edelleen aikuisenakin.¹⁵⁶

Taloudellinen tuki; säästin kummipojalleni rahaa vuosien ajan jotka hän sai täytettyään 18. Olen pyrkinyt tukemaan ja kannustamaan kummilapsiani.¹⁵⁷

Muistan syntymäpäiviä, yrittänyt olla osa lapsen elämää. Auttanut opiskelussa ja niiden rahoittamisesta. Auttanut opinto ja muiden matkojen rahoituksessa. Ongelmissa olen ollut auttaja, vierellä kulkija, tuki.¹⁵⁸

Tärkeintä kummilapsen tukemisessa oli kummien mielestä kuitenkin rinnalla kulkeminen, kannustaminen ja rohkaiseminen. Yksi kummi kirjoitti kauniisti yrittävänsä ”jokaiselle aktualisoida, että he ovat tärkeitä ja lahjakkaita ja osaavia ihmisiä, että heitä rakastetaan myös perheen ulkopuolelta”¹⁵⁹.

153 Vastaaja 344 (N).

154 Vastaaja 476 (N).

155 Vastaaja 738 (N).

156 Vastaaja 429 (N).

157 Vastaaja 145 (M).

158 Vastaaja 391 (N).

159 Vastaaja 265 (N).

*Nyt omat kummilapset ovat jo aikuisia. Pyrin keskustelemaan heidän kanssaan eri asioista ja kulkemaan heidän rinnalla niin elämän hyvissä kuin huonoissakin asioissa. Tukemaan ja rohkaisemaan heitä, toki olen myös vastaavasti saanut heiltä samaa takaisin.*¹⁶⁰

*Olen jokaiselle kummilapselle sanonut sanoin ja teoin kuinka tärkeitä he ovat. Olen sanonut, että olen läsnä ja autan heitä kaikin tavoin nyt ja tulevaisuudessa.*¹⁶¹

*Kummilapsilla on erityinen sija sydämessäni. Ajattelen heitä, ostan heille lahjoja, olen valmiina tukemaan, auttamaan, elämään mukana.*¹⁶²

Kummit halusivat olla turvallisia aikuisia, jotka kuuntelevat ja tukevat kummilastaan hänen toiveidensa mukaisesti. Kummius oli kummilapsen elämän jakamista iloissa ja suruissa, nauramista ja itkemistä yhdessä hänen kanssaan.

*Itselläni on 6 kummilasta eri puolella Suomea ja Ruotsissa. Kaikkia en siis näe kovin usein, mutta toivon voivani olla yksi niistä aikuisista, jotka on kummilapseni tukena iloissa ja suruissa.*¹⁶³

*Yritän olla kaikessa tukena kummilapseni elämässä, hänen toiveittensa mukaan.*¹⁶⁴

*Minulla ei ole omia lapsia joten kummilapset ovat minulle tärkeimmät ja rakkaimmat lapset täällä maailmassa. Kummilapset ovat lähellä sydäntä ja toivon voivani olla heille turvallinen aikuinen jonka kanssa voi keskustella kaikesta.*¹⁶⁵

Kummi neuvoi silloin, kun neuvoja kaivattiin, ja ehkä hieman eri tavalla kuin vanhemmat. Tarvittaessa kummit pitivät kummilapsensa puolia ja puolustivat hänen oikeuksiaan.

*Ajattelen asiaa niin, että voin tarjota aikuisen seuraa ja neuvoja, jos kummilapsi sitä haluaa. Se tuki voi olla erilaista, kuin hänen omalta vanhemmalta.*¹⁶⁶

*Kun osa kummilapsista on isompia ja aikuisia jo, tuen kuuntelemalla ja ohjaamalla tarvittaessa hakemaan lisätietoa tai rohkaisemalla. Yhteys ei lopu lapsuuteen.*¹⁶⁷

Koen olevani kummilapseni aikuinen ystävä ja pyrin rakentamaan hyvän ja luottamuksellisen ihmissuhteen hänen kanssaan. Puolustan kummilapseni oikeuksia niissä tilanteissa, kun koen, että hänen tarpeensa eivät tule riittävästi huomioituksi ja etenkin jos koen, että jokin asia voi vaikuttaa hänen psyykkiseen jaksamiseensa tai myöhempään kehitykseen.

160 Vastaja 62 (N).

161 Vastaja 261 (N).

162 Vastaja 555 (N).

163 Vastaja 639 (N).

164 Vastaja 384 (N).

165 Vastaja 399 (N).

166 Vastaja 392 (M).

167 Vastaja 273 (N).

*Ostan jonkin verran vaatteita, kirjoja, leluja tms. syntymäpäivä- ja joululahjojen lisäksi sen mukaan kuin hänen vanhempansa näistä tarpeista kertovat.*¹⁶⁸

Kummit pitivät tärkeänä, että kummilapsi voi kertoa heille huolistaan ja vaikeuksistaan. He olivat mukana kummilapsen elämän kipukohdissa ja huonoina aikoina. Kummilapsen lohduttaminen ja syliin ottaminen olivat kummien erityistaitoja.

*Olen kaikille kummilapsilleni se turvallinen aikuinen jolle voi puhua aiheesta kuin aiheesta. Olen kummi jonka syliin voi tulla, lohdutan ja rakastan.*¹⁶⁹

*Pyrin olemaan helposti lähestyttävissä elämän taite- ja kipukohdissakin.*¹⁷⁰

*Mukavaa yhdessäoloa, tukena huonoina aikoina, matkustelua, leikkimistä, opettaa käytöstapoja, antaa rakkautta, kuunnella huolia, iloita hyvistä asioista.*¹⁷¹

Kummit voivat olla luottoaikuisia kummilapsen elämässä. Parhaimmillaan heille voi kertoa sellaisia asioita, joita muille ei voi.

*Olen kummilapseni luottohenkilö: isot korvat, tarkat silmät, suuri sydän ja lämmin syli ja suu, joka osaa olla tarvittaessa vaitikin.*¹⁷²

*Luottamuksellinen suhde ollut aina, joskus minulle avaudutaan aiheista mitä ei kerrota vanhemmille.*¹⁷³

*Kummius on ystävyyttä, luottoaikuisena olemista. Kummilapseni toivottavasti tietävät, että ovat minulle tärkeitä, muistan heitä rukouksissa ja ajatuksissa lähes päivittäin, ja toivottavasti tietävät, että voivat tulla aina meille ja kertoa mitä tahansa asioita minulle/meille.*¹⁷⁴

Jotkut kummit sanoivat olevansa ”varavanhempia”. Vanhempien tapaan he kokivat olevansa erityisellä tavalla vastuussa kummilapsestaan.

*Arjessa kuljen kummilasten rinnalla ja olen ”varavanhempi”. Olen valmis auttamaan heitä tilanteen mukaan.*¹⁷⁵

*Minulla on 11 kummilasta, joista 6 aikuista turvapaikanhakijaa. Heille olen ”varaäiti”, kyselen kuulumisia, kutsun perheemme luokse, olen antanut heille materiaalista avustusta sekä ollut tukena Maahanmuuttovirastossa yms.*¹⁷⁶

168 Vastaaja 381 (N).

169 Vastaaja 296 (N).

170 Vastaaja 256 (M).

171 Vastaaja 293 (N).

172 Vastaaja 212 (N).

173 Vastaaja 49 (M).

174 Vastaaja 839 (N).

175 Vastaaja 602 (N).

176 Vastaaja 248 (N).

*Koen olevani jollain lailla erityisvastuussa, jos lapsi tarvitsee joskus elämässään apua.*¹⁷⁷

Ajatus huoltajuuden siirtymisestä kummille ja aivan erityisesti sylikummille, jos kummilapsen vanhemmat kuolevat, näyttää elävän edelleen. Ainakin osa näytti olevan tietoinen siitä, että näin ei enää nykyään tapahdu, mutta henkinen valmius on kummeilla edelleen olemassa. Jotkut kummit myönsivät pelkäävänsä kummilapsen huoltajaksi joutumista, mutta lupasivat osallistua orvon kummilapsen tilanteen järjestämiseen.

*Koen että kummina minulla on erityisvelvollisuus ja oikeus lapsesta huolehtimiseen tämän vanhempien ja isovanhempien ohella. Sylikummina olen myös sitoutunut ajatukseen lapsen adoptoimisesta jos tämän vanhemmat menehtyisivät. Nykyisin kummiuteni ytimessä keskityn lapsen itsetunnon tukemiseen ja kuuntelen hänen murheitaan.*¹⁷⁸

*Huolehdin lapsesta ja vietän hänen kanssaan aikaa. Siinä tapauksessa, jos lapsen vanhemmille sattuisi jotain, olisin valmis huolehtimaan lapsesta.*¹⁷⁹

*Jos kummilapsi esim. jäisi orvoksi, kokisin velvollisuudekseni osallistua hänen tilanteensa järjestämiseen, vaikka pelkkä ajatuskin huoltajaksi joutumisesta hirvittää.*¹⁸⁰

Joidenkin tähän tutkimukseen osallistuneiden kummilapsi oli menettänyt vanhempansa. Kummit tukivat surussa ja auttoivat eri tavoin vanhemman menetyksessä.

*Tuen hänen isäänsä ja veljiään kaikessa missä voin. Lupasin kummityttöni äidille (erittäin läheinen ystäväni) ennen hänen kuolemaansa, että olen apuna kaikessa missä vaan voin ja pystyn kummityttöni elämässä. Ja tietenkin hänen koko perheensä. Kummina olo on tärkeä asia.*¹⁸¹

*Olen yrittänyt olla tukena. Molemmat kummipoikani ovat jo menettäneet molemmat vanhempansa. Olemme mieheni kanssa auttaneet ja neuvoneet käytännön asioissa ja auttaneet jonkin verran rahallisestikin.*¹⁸²

Kun kummilapsesta tulee aikuinen, osat voivat vaihtua. Kummilapsi voi auttaa ja tukea vastavuoroisesti kummiaan.

Olen hoitanut useimpia heistä silloin tällöin heidän ollessaan pieniä. Useimpien kanssa olen joskus tehnyt jotain myös ilman vanhempia, joidenkin kanssa laitettiin yhdessä ruokaa. Monien kanssa myös matkustanut ilman vanhempia. Useimpia olen preppannut ylioppilaskokeeseen. Nyt kaikki ovat aikuisia. Kolmen kummilapsen kanssa käyn säännöllisesti lounailla, muita tapaan harvemmin. Nyttemmin olen joskus myös pyytänyt heiltä apua esim. tavaroiden kantamisessa ja kuljettamisessa. Matkavinkkejäkin on jaettu puolin ja

177 Vastaaaja 243 (M).

178 Vastaaaja 389 (N).

179 Vastaaaja 779 (N).

180 Vastaaaja 437 (M).

181 Vastaaaja 721 (N).

182 Vastaaaja 812 (N).

*toisin. Yhden kanssa käyn jonkin verran teatterissa tai elokuvissa; meillä on samantapainen maku, ja kirjallisuudesta keskustelemme usein.*¹⁸³

Tämän tutkimuksen auttajia ja tukijoita voitaisiin hyvin kutsua vastuunkantajiksi. Kummien erilaisia rooleja ja käyttäytymistapoja tutkineen Kirsi Salmen aineistosta nousi esiin neljä erilaista roolia, joita haastateltavat toivoivat edustavansa suhteessa kummilapseensa. Vastuunkantaja seurasi ja varmisti, että lapsella on kaikki hyvin fyysisesti ja henkisesti. Hän oli myös valmis huolehtimaan kummilapsesta, jos tämän vanhemmille sattuisi jotain. Vastuunkantajat eivät kuitenkaan aina päässeet kantaamaan vastuuta ja osallistumaan kummilapsensa elämään siinä laajuudessa kuin olisivat halunneet.¹⁸⁴

Kummilapsen auttaminen ja tukeminen kuului tärkeänä osana myös alle kouluikäisten lasten vanhempien kummiuteen. Kyselyyn vastanneista 45 prosenttia oli auttanut ja tukenut kummilastaan.¹⁸⁵ Tämä noin kaksinkertainen auttamisen määrä tähän tutkimukseen verrattuna selittynee erilaisella aineistonkeruutavalla. Tässä tutkimuksessa kummiuden ulottuvuuksista kerrottiin vapaasti, ilman valmiita vaihtoehtoja, jolloin paljon auttamista lienee jäänyt kirjaamatta ylös.

Kummit olivat tarvittaessa valmiita auttamaan ja tukemaan kummilapsiaan monella tavoin. He auttoivat läksyissä, preppasivat ylioppilaskirjoituksiin, veivät harrastuksiin ja antoivat neuvoja. Toisinaan kummeilla oli valmius antaa taloudellista apua ja kummilasta haluttiin muistaa myös perinnön muodossa. Useimmiten tuki oli henkistä: kummilapsen rinnalla kulkemista, iloissa ja suruissa mukana elämistä, kuuntelemista ja kannustamista.

Yhteydenpito kummilapsen perheeseen ja perheen tukeminen

Vastaajista 18 prosenttia kertoi pitävänsä yhteyttä kummilapsen perheeseen, kyselevänsä kummilapsen kuulumisia hänen vanhemmiltaan ja tukevansa vanhempia heidän elämässään. Erityisesti kummilapsen ollessa pieni yhteys häneen tapahtui vanhempien kautta ja kummilapsen perhettä tapaamalla sekä vapaa-aikaa yhdessä viettämällä.

*Huomioin syntymäpäivät ja vierailen säännöllisesti kummilapseni ja hänen perheensä luona. Lapsiperheen arki on hyvää vastapainoa yksinasuvan elämän realiteeteille.*¹⁸⁶

*Kummilapsi on minulle hyvin tärkeä. Emme tapaa kovin useasti, mutta ajattelen häntä monesti ja juttelen hänen äitinsä kanssa puhelimesta.*¹⁸⁷

¹⁸³ Vastaaja 438 (N).

¹⁸⁴ Salmi 2008, 34–35, 57.

¹⁸⁵ Kastekysely 2019 SPSS-ajo.

¹⁸⁶ Vastaaja 442 (M).

¹⁸⁷ Vastaaja 424 (N).

*Kyselen kuulumisia perheeltä, kun teini-ikäinen ei aina muista itsestään ilmoitella...
Yhteydenpitoa kummilasten vanhempiin.*¹⁸⁸

Jotkut vastaajat pohtivat sitä, kuinka kummius on riippuvaista lapsen vanhempien ja kummin välisestä suhteesta. Kummius on erityinen side myös kummin ja vanhempien sekä koko perheen välillä.

*Kummius toteutuu ja näkyy omissa arvoissa ja puheissa. Arvostan sitä ja puhun sen puolesta, mutta kannan siitä myös selkeää huonoa omatuntoa. Kummiuteen liittyy vahvasti suhde myös kummilapsen vanhempiin ja heidän kanssaan luotuun, muuttuneeseen suhteeseen ja sen vaikutukseen. Vanhempien rooli on vahvempi ja sen merkitys on suuri, vaikuttaa täysin yhteydenpitoon kummilapseen.*¹⁸⁹

*Haluan olla läsnä myös vanhempien elämässä. Kummius on myös vähän sellainen ekstraside heihin.*¹⁹⁰

*Olen ottanut tavaksi kysyä joka kuukausi kummilapseni ja heidän vanhempiensa ja sisarustensa kuulumisia sekä tarjonnut lapsenhoitoapua ja hoitanut, varsinkin tätä naapurikunnassa asuvaa kummilasta.*¹⁹¹

Jotkut kummit olivat tukeneet kummilapsen vanhempia jo ennen tämän syntymää raskauden aikana ja eläneet mukana ennen kastetta koko vauvaiän. Kummit tukivat vanhempia myös kummilapsen kasvatuksessa.

*Nuorimmaista kummilastani odotan syntyväksi heinäkuussa. Hänen kanssaan yhteys on äidin auttamista ja tukena olemista.*¹⁹²

*Oma kummilapseni on vasta kaksi vuotias. Vietän aikaa kummilapseni ja hänen äitinsä kanssa. Olen tukemassa kasvatuksessa ja vahdin lasta tarvittaessa.*¹⁹³

*Olen vanhempien tukena ja resurssina kristillisessä kasvatuksessa.*¹⁹⁴

Kummit tukivat kummilapsen vanhempia ja perhettä auttamalla arkisissa toimissa, kuuntelemalla ja keskustelemalla. Joissakin tapauksissa kummit antoivat taloudellista tukea ja talousneuvoja kummilapsensa vanhemmille.

*Toivon että olen voinut olla myös kummilapsen vanhempien tukena keskustellen ja kuunnellen, arjen askareissa auttaen.*¹⁹⁵

188 Vastaaaja 209 (N).

189 Vastaaaja 849 (N).

190 Vastaaaja 630 (N).

191 Vastaaaja 356 (N).

192 Vastaaaja 567 (N).

193 Vastaaaja 224 (N).

194 Vastaaaja 715 (M).

195 Vastaaaja 789 (N).

*Tuen vanhempia taloudellisesti, keskustelemalla ja auttamalla arkisissa asioissa, rukoilen myös heidän puolestaan.*¹⁹⁶

*Kummilasten vanhempia tukemalla. Milloin kuuntelemalla, milloin kyselemällä, milloin hoitoaikaa antamalla, milloin talousneuvoja antamalla (työstäni johtuen) ja tietysti tapaamisia sopien.*¹⁹⁷

Kummit tukivat kummilapsen vanhempia muun muassa opinnoissa. Erityisen tärkeää vanhemmille oli kummin tukikummilapsen tai hänen vanhempansa sairauden vuoksi.

*Tuen ja tsemppaan koko perhettä. Kummilapseni äiti tällä hetkellä opiskelee, joten autan myös häntä mm. neuvomalla tehtävissä (opiskelee alaa, jolla minä olen) sekä neuvomalla, mistä kannattaa etsiä kurssikirjoja.*¹⁹⁸

*Kolmas kummilapsi on vaikeasti kehitysvammainen ja olen kummina pyrkinyt tukemaan lapsen äitiä hänen jaksamisessaan. Tämä kummius on opettanut minulle eniten elämän epävarmuudesta ja arvaamattomuudesta. Kummius on myös oppimista. Kummina olo on tärkeä asia.*¹⁹⁹

*Yhdessä kummilapsiperheessä olen ollut masentuneen äidin tukihenkilönä enemmän kuin kummilapsen elämässä (välillinen tuki ollut tarpeen).*²⁰⁰

Kun kummilapsi perusti oman perheen, kummi tapasi ja tuki jälleen koko perhettä. Kummi-suhteen erityisyyttä ja tiiviyyttä kuvasi se, että kummista saattoi tulla kummilapsen lapsen kummi.

*Kummilapseni ovat jo aikuisiällä. Olen heidän perheidensä kanssa yhteydessä, arjessa ja juhlassa.*²⁰¹

*Opiskeluaikana sain osallistua yhden kummilapsen elämään hyvinkin kiinteästi. Olin äidin ja lapsen kanssa tekemisissä lähes viikottain. Asuimme samalla paikkakunnalla ja saatoin olla samanikäisten opiskelijavanhempien tukena. Ystävyysimme jatkuu tämän perheen kanssa. Kummilapsen kanssa olen paljon tekemisissä. Nyt olen tämän kummilapsen lapsen kummi.*²⁰²

*Nyt kun hän on aikuinen, tapaamme usein. Hänen lapsilleen olen kummimummo. Myös heitä pyrin tapaamaan usein.*²⁰³

196 Vastaaja 402 (N).

197 Vastaaja 194 (N).

198 Vastaaja 59 (M).

199 Vastaaja 783 (N).

200 Vastaaja 791 (N).

201 Vastaaja 834 (N).

202 Vastaaja 411 (N).

203 Vastaaja 716 (N).

Aiempien tutkimusten mukaan jo kummivalintoja ohjaa ajatus läheisyydestä vanhempien ja kummikandidaatin kesken: kummin halutaan olevan perheelle läheinen ihminen, sukulainen tai ystävä. Kummiuden toivotaan kestävä, ja kummivalinnat tehdään sen mukaisesti. Kummin toivotaan olevan usein yhteydessä perheeseen ja huomioivan koko perheen. Kummiutta pidetään myös läheisyyden osoituksena ja sen mittarina. Toisaalta kummivalintaan saattaa sisältyä toive läheisyyden lisäämisestä.²⁰⁴

Kummiksi valittiin useimmiten vanhemman oma sisarus (67 %) tai puolison sukulainen (47 %). Myös oma lapsuudenystävä tai puolison ystävä olivat suosittuja kummivalintoja (45 %). Oman kummin valitseminen kummiksi lapselleen oli tässä tutkimuksessa melko harvinaista (4 %). Kummi valittiin usein jo raskausaikana tai jo ennen sitä – tosin kummiehdokkaat saattoivat vaihtua matkan varrella. Kummivalinnassa oli vanhempien mielestä tärkeintä se, että kummiehdokkaaseen oli hyvä suhde jo ennen kummiksi valitsemista. Oli tärkeää, että kummiehdokas on vanhemman ystävä ja että kummeja valitaan molempien vanhempien puolelta.²⁰⁵

Kummiksi valitseminen nähtiin niin suurena kohteliaisuutena, että kummi asetti kummilapsen perheeseen erityisasemaan omassa sosiaalisessa verkostossaan. Kummius oli aikuisten suhteisiin liittyvä seremonia, jossa kuvastui vahva ystävyys- tai sukulaisuus-suhde. Lapsen ja kummin välinen suhde saattaa siksi jäädä sivuun aikuisten kanssakäymisen korostuessa.²⁰⁶ Kun kummit on jo alun perinkin valittu vanhempien ystävästä ja sukulaisista, kummilapsen kuulumisten kysyminen heidän vanhemmiltaan kuuluu luontevasti entuudestaan läheiseen suhteeseen. Kummisuhde on hyvä syy pitää yhteyttä yllä myös vanhempiin tai jopa tiivistää sitä.

Helsingiläisperheitä koskevassa tutkimuksessa äideiltä kysyttiin, ketkä heidän mielestään kuuluivat vuonna 2015 syntyneiden vauvojen perheisiin. Vauvan kummi mainittiin 27 prosentissa perhekokoonpanoista. Vauvan kummeista noin puolet oli äidin ystäviä ja puolet äidin sukulaisia. Äidit kokivat vauvan kummin läheisemmäksi kuin isovanhempansa, siskonsa, sisarustensa lapset tai isänsä. Läheisempiä kuin vauvan kummi olivat äidille hänen lapsensa, vauvan isä, oma äiti sekä oma ystävä.²⁰⁷

Alle kouluikäisten lasten vanhemmilla yhteydenpito kummilapsen perheeseen ja perheen tukeminen kuului 70 prosentilla kummiuteen, mikä oli huomattavasti useammin kuin tässä tutkimuksessa.²⁰⁸ Tähän on todennäköisesti vaikuttanut niin kummilasten ikä kuin heidän lapsuudestaan kulunut aika. Yhteydestä vanhempien kautta kerrottiin useimmin juuri nuorten kummilasten kohdalla, kun taas kummilasten aikuistuessaa ystävyys, sukulaisuus tai muu kummiutta edeltänyt suhde kummilasten vanhempiin sai suuremman merkityksen. Kummin ja vanhemman suhde palautui sellaiseksi kuin se oli ennen kummilapsen syntymää, eikä suhdetta nähty kummilapsen kautta.

Kummiuteen liittyi yhteydenpito kummilapsen vanhempiin ja hänen lapsuudenperheeseensä sekä myöhemmin hänen omaan perheeseensä. Kummilapsen kuulumisia

204 Huppunen 2005, 1–39.

205 Vilpponen 2018, 29–34.

206 Nurmi 2000, 70–76, 90.

207 Castrén & Vaula & Tuomaala 2017, 47–50.

208 Kaste-kysely 2019 SPSS-ajo.

kysyttiin hänen vanhemmiltaan erityisesti lapsuusiässä. Kummit tukivat kummilapsen vanhempia niin tämän kasvatuksessa kuin perheen arjessa kuuntelemalla ja keskustelemalla.

Kummilapsen hoitaminen ja kasvattaminen

Vastanneista 10 prosenttia kirjoitti osallistuneensa jollakin tavoin kummilapsensa hoitamiseen tai kasvattamiseen tai tarjonneensa hoitoapua kummilapsen vanhemmille.

*Kummilapset on jo aikuisia, mutta kun he oli pieniä niin hoidin heitä paljon ja reissasin heidän kanssaan.*²⁰⁹

*Nuorin kummityttö on vielä vauva, mutta hän on meillä hoidossa, jotta vanhemmat saavat hengähdysaikaa ja aikaa myös toisilleen.*²¹⁰

Kun kummilapsi oli pieni, käytännön hoitotoimenpiteet olivat osa yhdessäoloa ja huolenpitoa. Syöttäminen ja nukuttaminen, vaipanvaihto ja pukeminen olivat kummeille tuttua puuhaa.

*Minulla on kaksi pientä kummilasta. Haluan olla kummilapsilleni aikuinen ystävä, jonka kanssa sekä tehdään juttuja että pohditaan asioita yhdessä. He ovat vielä sen verran pieniä, että yhdessä tekeminen on vasta leikkiä ja käytännön huolenpitoa, kuten syöttämistä ja vaatteiden pukemista. Lisäksi haluan olla mukana heidän vanhempiensa elämässä ystävänä ja apuna.*²¹¹

*Nuorempi kummilapseni on vasta muutaman kuukauden ikäinen ja hänen kanssaan yhdessä oleminen on paljolti äidin apukäsinä olemista. Rintarepussa nukuttamista, syliä ja vaipanvaihtoa. Näemme melkein viikoittain ja toivon, että meistä tulee hyvin läheisiä.*²¹²

Kummit hakivat tarvittaessa päiväkodista tai veivät harrastuksiin, käyttivät lääkärissä ja viihdyttivät sairaalassa. Kummilasta hoidettiin esimerkiksi vanhemman harrastuksen, vapaailan tai loman ajan.

*Joskus vien kummilastani myös hänen tanssitunnilleen tai käyn noutamassa päiväkodista, kun vanhemmat tarvitsevat tällaista arkiapua.*²¹³

*Hoidan kummipoikaa joka viikko reilun tunnin, kun vanhemmat ovat harrastuksessa. Silloin tehdään ihan arkisia asioita: käydään kirjastossa, pulkkamäessä, puistossa ja jäätelöllä, jutellaan päivän kuulumisista ja ihan vaan höpsötellään. (Kummilapsi nyt 3-vuotias).*²¹⁴

209 Vastaaja 9 (N).

210 Vastaaja 203 (N).

211 Vastaaja 18 (N).

212 Vastaaja 765 (N).

213 Vastaaja 381 (N).

214 Vastaaja 47 (N).

*Vanhempien tukena esim. hoidan lapsia jotta vanhemmat pääsevät lomalle tai vapaa-aikaa viettoon.*²¹⁵

Joskus kummin apu oli tarpeen, että vanhemmat saivat nukkua rauhassa tai aikaa omien asioiden hoitamiseen. Perheen kriisitilanteissa tarvittiin toisinaan kummin pitkäaikaista lastenhoitoapua.

*Yritän olla paljon kummitytön ja hänen perheensä elämässä mukana. Tytön äiti on yksinhuoltaja, joten kummiuteni korostuu. Äiti tarvitsee apua lapsen kanssa ja omaakin aikaa.*²¹⁶

*Pidän yhteyttä, seuraan hänen elämäänsä, kun perheellä oli ongelmia, hoidin asioita että lapsen oli turvallista olla, otin kotiimme hänet hoitoon.*²¹⁷

Kummit opettivat kummilapselleen erilaisia taitoja tai elämänasennetta tai osallistuivat muulla tavoin kasvatukseen. Kummilapsen mukana tulivat toisinaan tämän sisarukset, jolloin kummisuus laajeni ja monet puuhut ja hoitotoimenpiteet kohdistuivat koko sisarusparveen.

*Käyn retkillä, opetan leipomaan ja piirtämään. Opetan miten ihmisiä kohdellaan.*²¹⁸

*Olen kummilapsen vanhempien tukena kasvatustehtävissä; kuuntelen, ohjaan, autan.*²¹⁹

*Käymme puolin ja toisin ”ihan vain” kylässä suurimmaksi osaksi. Hoidan kummilasta + sisarusta tarvittaessa.*²²⁰

Alle kouluikäisten lasten vanhempien kummiuteen kummilapsen hoitaminen kuului huomattavasti tätä tutkimusta useammin. Kyselyyn vastanneista 42 prosenttia oli osallistunut kummilapsensa hoitamiseen.²²¹ Voi olettaa, että pienten lasten vanhempien kummilapsetkin ovat suhteellisen nuoria tai ainakin heidän lapsuutensa on melko hyvässä muistissa. Tässä tutkimuksessa mukana on kaikenikäisiä kummeja ja kummilapsia, ja kummiudesta kerrottiin muistinvaraisesti ilman mahdollisuutta tukeutua annettuihin vaihtoehtoihin.

Kirsi Salmen aineistosta nousi esiin neljä erilaista roolia, joita haastateltavat toivoivat edustavansa suhteessa kummilapseensa. Tämän tutkimuksen kummilapsen hoitajissa ja kasvattajissa yhdistyy kaksikin luokkaa: antaja ja auttaja, joka kiirehtii paikalle silloin, kun tarvitaan hoitoapua, juhluvierasta tai muistamista, sekä vastuunkantaja, joka puolestaan seuraa ja varmistaa, että lapsella on kaikki hyvin fyysisesti ja henkisesti.²²²

215 Vastaja 708 (N).

216 Vastaja 523 (N).

217 Vastaja 500 (N).

218 Vastaja 355 (N).

219 Vastaja 731 (N).

220 Vastaja 124 (N).

221 Kaste-kysely 2019 SPSS-ajo.

222 Salmi 2008, 32–36.

Kummilapsen hoitamiseen liittyi monenlaisia arkisia auttamistilanteita. Kun lapsi oli pieni, kummit auttoivat syömisessä, vaipanvaihdoissa ja ulkoiluttamisessa. Isompia käytiin hakemassa päiväkodista ja hoidettiin silloin, kun vanhemmat tarvitsivat apua harrastuksen tai muun poissaolonsa ajaksi. Kriisien kohdatessa kummilapsen perhettä kummit voivat kantaa suurenkin vastuun lapsen arjesta ja koko perheen tukemisesta ja auttamisesta.

4.1.4 Yhteys puuttuu

Neljä prosenttia vastaajista kertoi, ettei ole tehnyt kummilapsensa kanssa mitään tai ”juuri mitään” tai yhteys häneen on katkennut.

*Hän on jo teini-ikäinen ja asuu toisella puolella Suomea, joten en tällä hetkellä juuri mitään.*²²³

*En ole heidän kanssaan yhteydessä.*²²⁴

*Kummilapset ovat aikuisia eivät ole enää elämässäni.*²²⁵

Yhteyden katkeamisen syyksi mainittiin usein pitkä välimatka. Sillä saatettiin tarkoittaa satojen kilometrien matkaa Suomessa tai jommankumman asumista ulkomailla.

*Yhteys yhteen kummilapseeni on katkennut pitkän etäisyyden vuoksi. Suhteeni hänen vanhempniinsa oli lyhytaikainen elämäntilanteeseen liittyvä asia. Se ei kantanut enää muuton jälkeen.*²²⁶

*Kummilapsi on aikuinen ja asuu Chilessä ja on hylännyt minut kokonaan.*²²⁷

Kummilapsen ikä mainittiin yhtenä syynä yhteyden puutumiseen. Kummilapsi oli joko pieni vauva tai (lähes) aikuinen. Kun kummilapsi oli vauva, tarkoitettiin usein sitä, että hän oli vielä liian pieni yhteiseen tekemiseen, mutta yhteys häneen oli kuitenkin olemassa. Kummilapsen aikuistuttua yhteys saattoi katketa.

*Vielä en paljon mitään, sillä kun on ikää alle 3kuukautta. Myöhemmin aion kyllä olla vanhemmille vielä enemmän tukena ja lapsen kanssa tahdon kokea kaiken sen mitä en omien kummieni kanssa ole kokenut.*²²⁸

223 Vastaaja 66 (N).

224 Vastaaja 396 (N).

225 Vastaaja 670 (N).

226 Vastaaja 80 (M).

227 Vastaaja 250 (N).

228 Vastaaja 234 (N).

*Kun olivat pieniä, muistin lahjoilla ja korteilla. Nyt kun ovat aikuisia, ei tule yhteyttä pidettyä.*²²⁹

Sekä kummilapsen perheen että kummin elämäntilanne ja perheen hajoaminen mainittiin yhtenä yhteyden esteenä. Kriisit veivät myös voimavaroja, jolloin kummisuhde saattoi jäädä taustalle.

*Omat välini kummilapseen ovat toistaiseksi katkenneet lähinnä hänen perheensä hajoamisen ja ongelmien vuoksi. Omassa elämäntilanteessani en oikein ole saanut aikaiseksi hakea kontaktia uudelleen. Toivon kuitenkin, että tulevaisuudessa voisimme tehdä esimerkiksi jotakin yhdessä, kun lapsi on vanhempi.*²³⁰

Niin ikään osalla alle kouluikäisten lasten vanhemmista kummius oli katkennut. Neljä prosenttia heistä vastasi, ettei yhteyttä kummilapseen ole tai kummiuteen ei kuulu mitään edellä mainituista.²³¹ Yllättäen osuus on täsmälleen sama kuin tässä tutkimuksessa.

Yhteyden katkeamisesta omaan kummilapseen saattaa olla vaikea kertoa – jopa nimettömästi tutkimuksessa. Vastaaja voi tuntea syyllisyyttä tai häpeää siitä, ettei ole hoitanut tehtäviään haluamallaan tavalla. Jos yhteys on katkennut kummilapsen aikuistumisen myötä, voi olla helpompi kertoa kummilapsen lapsuudesta, jolloin yhteys oli olemassa, kuin suhteen nykytilasta tai sen puuttumisesta.

Vain hyvin harva tähän tutkimukseen osallistuneista ei pitänyt yhteyttä kummilapseensa. Yleisimpiä yhteyden katkeamisen syitä olivat pitkät välimatkat kummin ja kummilapsen asuinpaikkojen välillä sekä kummilapsen ikä. Vauvaikäiseen kummilapseen suhde ei vielä ollut muodostunut, ja aikuisiin se oli katkennut.

4.2 Hengellisyys kummisuhteessa

Hengellisyys liittyi jollakin tavoin kummisuhteeseen 75 prosentilla vastaajista. Kummit olivat rukoilleet kummilapsensa puolesta ja hänen kanssaan, käyneet yhdessä seurakunnan tai herätysliikkeiden tilaisuuksissa, antaneet hengellistä kirjallisuutta, lukeneet sitä yhdessä sekä laulaneet virsiä ja hengellisiä lauluja. Osa oli keskustellut uskoon tai uskontoon liittyvistä kysymyksistä kummilapsensa kanssa. Moni oli antanut kristinuskoon liittyviä lahjoja, kuten Raamatun, ristin, kristillisen adventtikalenterin, suojelusenkelitaulun tai hengellistä musiikkia.

Kummeissa oli sekä niitä, jotka olivat toteuttaneet yhden edellä mainituista, että niitä, jotka olivat olleet aktiivisia hyvin monenlaisessa kummilapseensa kohdistuvassa hengellisessä toiminnassa. Osalle hengellisyys oli satunnaista, osalle säännöllistä, jopa päivittäistä kummilapsen muistamista.

229 Vastaaja 736 (N).

230 Vastaaja 568 (N).

231 Kasteveys 2019 SPSS-ajo.

4.2.1 Kummilapsen puolesta rukoileminen

Peräti 66 prosenttia vastaajista oli rukoillut kummilapsensa puolesta. Osalle rukous oli satunnaista, toisille säännöllistä, jopa jokapäiväistä kummilapsen muistamista.

*Rukoilen päivittäin jokaisen seitsemän kummipoikani puolesta.*²³²

*Rukoilen hänen ja läheistensä puolesta muutaman kerran vuodessa.*²³³

*Rukoilen säännöllisesti kummilasteni puolesta, vaikka he ovat aikuisia.*²³⁴

Monet pitivät rukousta kummin tärkeimpänä tehtävänä. Jotkut surivat sitä, kuinka hengellinen ulottuvuus ja kummilapsen puolesta rukoilu olivat käyneet harvinaisiksi kummisuhteessa.

*Pyrin joka päivä muistamaan kummilapsiani ja heidän rakkaitaan rukouksin. Sehän on kummin tärkein tehtävä.*²³⁵

*Minulla on yli kaksikymmentä kummilasta. Mitään erikoista en heidän kanssaan tee. Rukoilen usein heidän puolestaan. Ajattelen kummiuden samaan tapaan kuin ns. ”Lasten evankeliumissa” kummin tärkein tehtävä ei ole kantaa lapselle lahjoja vaan tärkein tehtävä on kantaa häntä Jeesuksen siunattavaksi.*²³⁶

*Tottakai rukoilen, koko elämäni ajan! Kysymys tekee surulliseksi: miten tämäkin pyhä asia ja tehtävä on voinut ja saanut niin maallistua, että kummius on yleisimmillään ollut jo pitkään vain tavaralahjoja ja ehkä kaveriutta. Että tällainen kysymys ylipäätään pitää esittää. Alunperin kummivanhempien tuli nimenomaan toimia hengellisyyteen ja henkilökohtaiseen uskoon kasvattajina – mieluiten tietenkin yhteistyössä kummilapsen omien vanhempien kanssa.*²³⁷

Kummilapsen puolesta rukoiltiin useimmiten kotosalla iltarukouksessa, Raamatun lukemisen yhteydessä ja kummilasten valokuvia katseltaessa, mutta myös työmatkalla. Esirukousten kohteena oli kummilapsen lisäksi hänen perheensä.

*Rukoilen iltarukouksessa kummilapsen ja hänen perheensä puolesta.*²³⁸

*Muistan heitä rukouksin sillä heidän kuvansa on raamattuni takakannessa ja aina kun sen avaan huokaus nousee heidän puolestaan.*²³⁹

232 Vastaaja 469 (N).

233 Vastaaja 286 (N).

234 Vastaaja 185 (M).

235 Vastaaja 89 (N).

236 Vastaaja 637 (M).

237 Vastaaja 420 (N).

238 Vastaaja 149 (N).

239 Vastaaja 823 (N).

*Aamulla töihin pyöräillessä minulla on rukouksen aika. Tällöin muistan mm. läheisiäni, työtovereita, omia kummejani ja kummilapsiani. Toivon heille terveyttä ja Taivaan Isän runsasta siunausta heidän elämäänsä.*²⁴⁰

Kummilasta muistettiin myös silloin, kun kummi kävi jumalanpalveluksessa. Erityisesti yhteinen esirukous ja ehtoollinen mainittiin muistamisen paikkoina. Kummilapselle saatettiin sytyttää rukouskynttilä lähetyskynttelikköön.

*Käydessäni jumalanpalveluksissa liitän rukouksiin kummipoikani.*²⁴¹

*Rukoilen kummilasteni puolesta joka jumalanpalveluksessa, kun luetaan kastettujen nimet ja välillä toki muutenkin. Rukoilen toki myös heidän perheensä puolesta.*²⁴²

*Aika usein rukoilen kummilasten puolesta ollessani ehtoollispöydässä, se on jotenkin hyvä paikka muistaa heitä. Toki muulloinkin, vaikka olen ylipäänsä huono rukoilija, enemmän ne ovat huokauksia ylöspäin, erilaisissa tilanteissa.*²⁴³

Välillä rukous oli hiljaisia huokauksia kummilapsen puolesta. Rukous oli pikemminkin ajatus kummilapsen puolesta kuin huolellisesti muotoiltuja sanoja.

*Huokaisen Isälle silloin tällöin ajatuksen kustakin kummilapsestani.*²⁴⁴

*Rukoilen kummilasten puolesta, enemmän se on sellaista ruuhkavuosihuokailua Jumalalle.*²⁴⁵

Kummilapsille ja hänen perheelleen rukoiltiin kaikkea hyvää, onnea, iloa ja turvaa, terveyttä sekä Jumalan siunausta ja Jumalan lapsena säilymistä. Osalla esirukous liittyi erityisiin tilanteisiin ja vaikeuksiin elämässä.

*Rukoilen hänen puolestaan päivittäin että Jumala siunaisi hänen elämänsä. Antaisi hänelle terveyttä kun sairastaa ym.*²⁴⁶

*Rukoilen kaikkien kummilasteni puolesta, eritoten yhden joka ei oikein ole meinannut löytää suuntaa elämälleen.*²⁴⁷

*Nuorimman [kummilapsen] syntymiseen liittyi dramaattisia vaiheita ja silloin tuli rukoiltua hänen puolestaan useampi kuukausi... kaikki päättyi lopulta hyvin ja sen jälkeen olen silloin tällöin kiittänyt siitä, että rukouksemme kuultiin.*²⁴⁸

240 Vastaaaja 705 (M).

241 Vastaaaja 272 (M).

242 Vastaaaja 401 (N).

243 Vastaaaja 816 (N).

244 Vastaaaja 411 (N).

245 Vastaaaja 538 (N).

246 Vastaaaja 258 (M).

247 Vastaaaja 103 (N).

248 Vastaaaja 554 (N).

Kummilapsi saattoi saada kummiltaan myös siunauksen. Kummilapsi tuli siunatuksi paikan päällä tai poissaolevana, kun kummi luki hänelle Herran siunauksen matkojen päästä.

*Rukoilen heidän puolesta, ja kun tapaamme ja he lähtevät siunaan heidät matkaan.*²⁴⁹

*Rukoilen aina välillä sunnuntaisin tai ennemminkin siunaan hänet sunnuntaisin.*²⁵⁰

Kummit korostivat, että kummilapsen puolesta saa aina rukoilla. Rukoilla voi riippumatta välimatkasta ja kummilapsen vanhempien asenteesta hengellisyyteen tai vaikka muu yhteys olisi katkenut. Kummit rukoilivat kummilastensa puolesta vielä silloinkin, kun nämä olivat aikuisia.

*Rukoilen jokaisen seitsemän kummilapseni puolesta edelleen päivittäin, vaikka he ovatkin jo aikuisia. Sitä kummin tehtävää on helppo toteuttaa, kun arjessa ei ole pystynyt olemaan mukana.*²⁵¹

*Kyllä, nimenomaan kristillisyytensä on koko kummiuteni ydin. Kuten sanottu, tällä erää en saa viettää tarpeeksi aikaa kummilapseni kanssa ja siten en myöskään voi viedä häntä kirkkoon vaikka haluaisinkin, mutta rukoilen hänen puolestaan senkin edestä :)*²⁵²

*Kaikki kummilapseni asuvat kauempana, joten yhteisiä kirkkomatkoja ei enää ole, mutta hiljentyessäni iltarukoukseen muistan heitäkin.*²⁵³

Osa kummeista koki voivansa aktivoitua kummilapsen puolesta rukoilijana. Rukoilija tarvitsee välillä kannustusta ja muistutusta.

*Yritän muistaa rukoilla erityisesti kummilapseni puolesta useammin kuin nyt teen, mutta yleisesti ottaen rukoilen hänen kuten muidenkin läheisteni puolesta lähes päivittäin.*²⁵⁴

*Tämän kyselyn jälkeen lisää rukouksia kummilasteni puolesta. Kiitos kysymyksestä.*²⁵⁵

Jotkut kummilapsista tiesivät kummin rukoilevan heidän puolestaan, mutta toiset eivät tienneet. Kummilapset tai heidän vanhempansa saattoivat myös pyytää kummeiltaan esirukousta.

*Rukoilen hänen ja hänen perheensä puolesta. Ja olen kertonut heille myös liittäväni heidät rukouksiini.*²⁵⁶

249 Vastaja 568 (N).

250 Vastaja 280 (N).

251 Vastaja 548 (N).

252 Vastaja 728 (N).

253 Vastaja 64 (N).

254 Vastaja 568 (N).

255 Vastaja 783 (N).

256 Vastaja 332 (N).

*Kummilasten tietämättä rukoilen heidän puolestaan (sanonnan mukaan: ”enemmän, kuin kerrot lapselle Jumalasta, kerro Jumalalle lapsesta”).*²⁵⁷

*Kaikki kummilapseni ovat facebook kavereita. Voimme vaihtaa kuulumisia ja usein hän (yksi) pyytää esirukousta.*²⁵⁸

Esirukous on Jeesuksen ajoista asti ollut ominaista kristilliselle seurakunnalle. Jeesus rukoili Pietarin (Luuk. 22:31–32) ja ristiinnaulitsijoidensa puolesta (Luuk. 23:34). Raamatussa Jeesuksen kerrotaan rukoilevan Jumalan oikealla puolella (Room. 8:34) niiden puolesta, jotka hänen välityksellään lähestyvät Jumalaa (Hebr. 7:25). Apostoli Paavali puolestaan pyysi usein seurakuntien esirukousta (Ef. 6:19; Kol 4:3; 2. Tess. 3:1–2). Paavali rukoili itsekin seurakunnan jäsenten puolesta (Ef. 3:14–19; Fil. 1:1–9).²⁵⁹

Kummin tehtävää esirukoilijana lapsen ja hänen perheensä puolesta on pidetty esillä niin kirkkohistoriassa kuin kirkon nykyisissäkin strategioissa, asiakirjoissa ja oppaissa.²⁶⁰ Jo uskonpuhdistuksessa korostettiin, että kummien tehtävä on rukoilla lapsen puolesta ja huolehtia hänen kristillisestä kasvatuksestaan yhdessä vanhempien kanssa.²⁶¹ Anna-Mari Kaskisen oppaassa kastekodeille kerrotaan, että yksi kummin tärkeimmistä tehtävistä on rukous. Kummia kutsutaan rukoilemaan lapsen ja hänen perheensä puolesta. Lapsen puolesta voi rukoilla silloinkin, kun lapsi ei ole lähellä. Lapselle voi pyytää Jumalan siunausta ja varjelusta sekä ihmisiä, joilta lapsi saa tukea ja rakkautta. Kummien alkuperäisiin tehtäviin on kuulunut lapsen hengellisen kasvatuksen tukeminen. Tässä haasteessa kummit eivät ole yksin, vaan seurakunnassa on lapsille paljon tapahtumia, joihin kummi voi osallistua kummilapsensa kanssa.²⁶²

Jos kummillä on kristillinen vakaumus, esirukous on luonteva osa kummiutta. Tämän tutkimuksen tulokset ovat hyvin samanlaiset kuin Terhi Lavikan opinnäytteessä, jossa rukouksella oli merkittävä asema kummisuhteessa ja rukoileminen koettiin usein kummin tärkeimmäksi tehtäväksi. Kummit rukoilivat kummilapsensa ja tämän perheen puolesta. Kummit pitivät myös rukoilemisen opettamista ja esimerkin näyttämistä kummin tehtävänä ja kokivat asiakseen erityisesti ilta- ja ruokarukouksen opettamisen.²⁶³

Sen sijaan alle kouluikäisten lasten vanhemmista vain 12 prosenttia rukoili kummilapsensa puolesta.²⁶⁴ Tämän tutkimuksen kummit olivat huomattavasti ahkerampia rukoilijoita. Toisille rukous oli kummilapsen satunnaista muistamista erityisissä tilanteissa, toisille säännöllistä ja päivittäistä. Yleisimmin kummilasta muistettiin

257 Vastaaja 822 (M).

258 Vastaaja 531 (N).

259 Aaltonen 1996, 38–44.

260 Lempiäinen 1965, 176; Parviainen 1987, 24; Sinä olet kanssani 2006, 34; Minäkö perhetyöntekijä? 2009, 18–19.

261 Lehtonen 1931, 137–138.

262 Kaskinen 2019, 19, 40.

263 Lavikka 2009, 44–56.

264 Kastekysely 2019 SPSS-ajo.

iltarukouksen yhteydessä. Kummilapselle rukoiltiin niin vaikeista tilanteista selviytymistä kuin kaikkea hyvää, onnea, iloa ja turvaa, terveyttä sekä Jumalan siunausta ja Jumalan lapsena säilymistä. Myös kummilapsen perheen puolesta rukoiltiin. Rukouksen etuihin kuului, että sitä saattoi tehdä kaikkien kummilasten puolesta välimatkasta, vanhempien asenteesta tai muun yhteydenpidon aktiivisuudesta riippumatta. Kummien rukous jatkui aikuistenkin kummilasten puolesta.

4.2.2 Kristillisen perinteen välittäminen ja seurakunnan toimintaan osallistuminen

Hengellisyys ilmeni muulla tavoin kuin kummilapsen puolesta rukoiluna 53 prosentissa vastauksista. Tähän kuuluivat seurakunnan tai herätysliikkeen toimintaan osallistuminen, virsien ja hengellisten laulujen laulaminen kummilapselle tai hänen kanssaan sekä hengellisen musiikin, kirjojen, korujen, taulujen, korttien, adventtikalentereiden ja seimien antaminen kummilapselle.

Muistan kummilapsia säännöllisen epäsäännöllisesti iltarukouksissa. Joillekin olen ostanut hengellisiä kirjoja. Erään kanssa olen käynyt keskustelua Raamatun tapahtumista ja Jumalasta, kun ne ovat nousseet lapsen tai hänen vanhempiansa toiveista esiin. Kun olen ollut hoitamassa kummilapsia tai laittanut heitä nukkumaan, olen rukoillut heidän kanssaan iltarukouksen tai laulanut iltavirttä, jos se on kuulunut perheen tapoihin. Olen käynyt kummilasteni ja heidän vanhempiansa kanssa myös kirkossa jumalanpalveluksissa, 10-synttäreillä, konserteissa sekä kulkenut Via Crucista.²⁶⁵

Kummit opettivat kummilapsiaan rukoilemaan iltarukouksen ja rukoilivat hänen kanssaan. Kummi voi opettaa siunaamaan ruuan ja ruokarukouksen.

Olen jokaiselle kummilapselle opettanut iltarukouksen.²⁶⁶

Olemme rukoilleet yhdessä myös iltarukouksen kun hän on meillä yökylässä. Olen myös laulanut hänelle lasten virsiä unilauluksi.²⁶⁷

Opetan siunaamaan ruuan. Hän on kaksivuotias joten on rajallista mitä hänen kanssaan voi vielä tehdä.²⁶⁸

Kun ihmiset puhuvat uskonnollisesta kasvatuksistaan, he kertovat usein rukouksesta. Perinteensiirron kannalta rukouksessa on keskeistä lapsen kanssa rukoileminen eikä vain lapsen puolesta rukoileminen. Lapsuuden iltarukoushetkiin omien vanhempien kanssa liittyi kokemus turvallisuudesta ja läheisyydestä. Mitä pienemmästä lapsesta oli kysymys, sitä merkittävämpi oli tilanteen affektiivinen puoli, kun taas isommat

²⁶⁵ Vastaaja 833 (N).

²⁶⁶ Vastaaja 296 (N).

²⁶⁷ Vastaaja 435 (N).

²⁶⁸ Vastaaja 258 (M).

lapset pitivät tärkeänä vanhemman jakamatonta huomiota. Lapsi saatettiin kuitenkin ympäröidä rukouksella jo ennen syntymää.²⁶⁹ Vaikka nämä tulokset koskivat rukousta omien vanhempien kanssa, tuloksia voitaneen soveltaa kummissuhteeseen silloin, kun suhde on läheinen ja lämmin.

Virsiä ja hengellisiä lastenlauluja laulettiin kummilapsille ja heidän kanssaan sekä opetettiin niitä heille. Myös hengellistä kirjallisuutta luettiin yhdessä.

*Rukoilen ja olen vienyt kirkkoon ja hankkinut lapsen raamatun tai opettanut lasten hengellisiä lauluja.*²⁷⁰

*Rukoilen, laulan virsiä ja mikäli mahdollista puhumme Jumalasta ja esim siitä miksi vietetään pääsiäistä ja joulua.*²⁷¹

*Lapsena, aivan pienenä, luimme läpi Ikuiset kertomukset -lastenkirjasarjan.*²⁷²

Kummit kertoivat kummilapsilleen Jeesuksesta, omasta uskostaan ja kristillisestä elämäntavasta. Joskus yhteisiin hetkiin sisältyi Raamatun kertomusten kertominen.

*Kun hän on yökylässä, kerron hänelle joskus raamatun kertomuksia kerrontana. Käymme Finlaysonin kirkossa Tampereella jouluna, pääsiäisenä ja kesällä. Kerron myös enkeleistä.*²⁷³

*Minulle kummius on ennenkaikkea hengellisestä, kristillisestä kasvatuksesta huolehtimista, Jeesuksesta kertomista, ja omien kokemusten jakamista siitä, miten Jumala kuulee rukoukset ja pitää huolen Häneen turvaavasta. Hankin ja annan lahjaksi esim. näistä kertovaa, kummilapsen ikäkausiin sopivaa kirjallisuutta yms.*²⁷⁴

*Kerron heille Jeesuksesta ja välitän oman elämäni kautta heille uskon todellisuutta.*²⁷⁵

Kummit kävivät uskonnollisia keskusteluja kummilapsensa kanssa esimerkiksi Jumalasta, kuolemasta ja koulun uskontotuntien teemoista. Osa kertoi hengellisyyden tulevan luontevasti esille erilaisissa arkisissakin tilanteissa.

*Olen sopinut vanhempien kanssa, että kummille voi soittaa hengellisissä kysymyksissä jos haluaa. Kysymyksiä esim. ”Minne isoäiti meni hautajaisten jälkeen? Mitä minulle käy kun kuolen? Asuuko Jumala vain pilven päällä?” ovat olleet säännöllisesti läsnä.*²⁷⁶

269 Kinnunen 1995, 35.

270 Vastaja 416 (N).

271 Vastaja 320 (N).

272 Vastaja 550 (N).

273 Vastaja 682 (N).

274 Vastaja 420 (N).

275 Vastaja 839 (N).

276 Vastaja 106 (N).

Normaalin turvallinen aikuinen-lapsi asioiden lisäksi käymme kirkossa, pyrin opettamaan hänelle joitain uskon perusasioita kykyäni mukaan, kannustan häntä myös hengellisissä kysymyksissä ja rukoilen hänen puolestaan.²⁷⁷

Kummi-suhteeni hengellisyys toteutuu niissä tilanteissa, joissa se tulee lapselle luonnollisena asiana vastaan. Kerron kristillisistä asioista, jos ne liittyvät keskusteltaviin aiheisiin tai ne kiinnostavat lasta. Näin tuen lapsen oman uskon ja käsitysten rakentumista.²⁷⁸

Toiset ajattelivat, että kummin henkilökohtainen usko välittyy esimerkin kautta elämänsenteena ja -tapana. Kummiuden hengellinen ulottuvuus vaikutti kummin ja kummilapsen suhteeseen, toi siihen luottamuksellisuutta ja mahdollisti syvällisen keskustelun.

Ajattelen, että kristitty todistaa uskostaan elämällään ja kummina voin toimia kristillisenä kasvattajana myös siinä, miten arkista elämää elän ja siitä puhun kummilasteni kanssa.²⁷⁹

Toivon, että saan joskus puhua kummilapsen kanssa hengellisistä asioista. Joka tapauksessa haluan elämälläni näyttää, että rakastan Jumalaa ja häntä.²⁸⁰

Olen huomannut, että elämän eri vaiheissa olen saanut olla luottohenkilö lapsen, nuoren, nuorenaikuisen elämässä. Hengellinen ulottuvuus kummiudessa on mahdollistanut syvällisemmät kysymysten pohdinnat kanssani kun kummilasten elämäntilanteet ovat sitä vaatineet. Se on ollut arvokasta!²⁸¹

Joidenkin kummien mielestä hengellinen ulottuvuus oli kummi-suhteessa olemassa, vaikka kummi itse ei uskonut. Siitä huolimatta uskonnosta ja vakaumuksesta voi keskustella.

Kummius merkitsee minulle kunniatehtävää ja olen iloinen, että minut on valittu 3 lapsen kummiksi elämäni aikana. Vaikka olen kirkkoon kuuluva uskonnoton, keskustelen kummilapsieni kanssa uskonnoista ja niiden merkityksistä maailmassa. Puhun jokaisen ihmisen vapaudesta uskoa mihin haluaa ja sen kunnioittamisesta.²⁸²

Kummit halusivat tukea kummilapsen uskonelämää erilaisin lahjoin. Moni kummilapsi oli saanut kummiltaan uskonnollisen kirjan. Joskus kirjoja saivat myös kummilasten äidit ja kummilasten lapset.

277 Vastaja 793 (M).

278 Vastaja 589 (N).

279 Vastaja 833 (N).

280 Vastaja 712 (M).

281 Vastaja 834 (N).

282 Vastaja 167 (N).

*Pyrin antamaan syntymäpäivä- tai joululahjaksi kummilapsen Jumala-suhdetta tukevan lahjan. Rukoilen silloin tällöin ja olen osallistunut joidenkin kummilasten kanssa myös hengellisiin tilaisuuksiin.*²⁸³

*Kastelahja on lähes aina lasten raamattu ja hyvin usein olen antanut hieman perheestä riippuen rukouskirjoja tai muita hengellisiä lastenkirjoja lahjoiksi.*²⁸⁴

*Konfirmaatiossa olen antanut kiertoon suvun uskonnollisia kirjoja.*²⁸⁵

Kummit olivat ostaneet kummilapsilleen erilaisia Raamattuja, kuten Lasten Raamatun, sarjakuva-Raamatun, manga-Raamatun tai ihan tavallisen Raamatun. Myös rukouskirjoja ja katekismuksia hankittiin kummilapsille sekä tilattiin hengellisiä lasten ja nuorten lehtiä, kuten Pyhäkoulu-, Lastenmaa-, Liftari- ja Donkki-lehteä. Kummit antoivat erilaisia virsikirjoja ja hengellisiä laulukirjoja. Osa oli hankkinut kummilapsilleen hengellistä musiikkia ja elokuvia.

*Olen ostanut joskus hengellistä kirjallisuutta, mm. lasten Raamatun ja lasten virsikirjan. Rippilahjaksi usein ristin, sarjakuva Raamatun tms.*²⁸⁶

*1-vuotislahjaksi annoin virsikirjan ja eräänä jouluna rukouskirjan.*²⁸⁷

*Olen ostanut kummilapsilleni muutamia lasten kirkkomuskari-levyjä.*²⁸⁸

Hengellisyyteen liittyvien pelien ja lelujen ostaminen mainittiin niin ikään. Yksi kummeista toivoi, että kirkkoherranvirastosta voisi ostaa kummilapselle sopivia kristinuskoon liittyviä lahjoja ja kortteja. Toinen kummi kaipasi kummeille suunnattua ”lapsuuden muistojen” kaltaista kirjaa, johon kummit voisivat kirjata omia muistojaan kummilapsesta ja hänen lapsuudestaan, ja antaa kirjan myöhemmin kummilapselleen.

*En tiedä, onko tänä päivänä jo keksitty kummeille jotakin A, B, C kirjasta, mihin he voisivat kirjata vaikka varhaisvuosien kohtaamisia kummilapsen kanssa. Niillä on myöhemmässä elämänvaiheessa iso merkitys.*²⁸⁹

*Olen ostanut hengellisen tietokonepelin, Narnia-kirjan, Mangaraamatun ja the Passion of the Christ- elokuvan kun hän täytti 18.*²⁹⁰

*Vanhimmalle olen ostanut Nooan arkki -lulun.*²⁹¹

283 Vastaaaja 421 (N).

284 Vastaaaja 94 (N).

285 Vastaaaja 557 (M).

286 Vastaaaja 186 (N).

287 Vastaaaja 424 (N).

288 Vastaaaja 731 (N).

289 Vastaaaja 834 (N).

290 Vastaaaja 145 (M).

291 Vastaaaja 549 (N).

Kristillisen adventtikalenterin antaminen tai tekeminen kummilapselle oli kummeille ikimuistoinen perinne. Jotkut olivat käsitelleet uskonnollisia teemoja korteissa, kirjeissä ja muissa viesteissä tai valinneet varta vasten kristinuskoon liittyviä kortteja.

*Myös adventtikalenterin valmistaminen kuului tiettyssä iässä kummin tehtävään. Yhdelle kummilapselle tein kerran ”sähköisen” adventtikalenterin: lähetin joka aamu lyhyen henkilökohtaisen viestin, rohkaisevan ajatuksen, raamatunlauseen tai virrensäkeen.*²⁹²

*Rukoilen, ja kirjoitan viesteihin oikeastaan aina jonkin hengellisen viittauksen, kuten ”Suojelusenkeleitä päiviisi”, ”Taivaan Isän siunausta” tai ”Muistan sinua rukouksin”.*²⁹³

*Toisinaan onnittelukortteihin voin kirjoittaa rukouksen tai jakeen Raamatusta.*²⁹⁴

*Jouluna lahjan yhteyteen liitän kortin joka on kristinuskon teeman mukainen. Viimeksi itämaan tietäjät ratsuineen.*²⁹⁵

Kummit lahjoittivat ristinuskon symboleihin liittyviä koruja, kuten ristejä ja enkeleitä. Myös hengellisiä koriste-esineitä, kuten suojelusenkeleitä ja jouluseimiä annettiin kummilapselle.

*Olen tehnyt suojelusenkeli ristipistotaulun yhdelle kummitytöstäni. Muille ostanut enkeli heijastimet yms.*²⁹⁶

*Olen hankkinut jokaiselle kummilapselle jouluseimen.*²⁹⁷

*Usealle olen ostanut Raamatun. Ja monelle jo kasteelle pikkuisen risti-kaulaketjun.*²⁹⁸

Jotkut kummilapset saivat rukoustaulun tai -tyynyn, johon on kirjoitettu esimerkiksi tuttu iltarukous. Erilaiset uskonnollisiin aiheisiin liittyvät askartelut yhdessä kummin kanssa olivat ikimuistoisia.

*Rukoilen kummilapsien puolesta ja jokainen on saanut tekemäni iltarukoustaulun lahjaksi.*²⁹⁹

*Olen käynyt 2 kertaa kirkossa kummilapseni kanssa 9v aikana, srkn leirillä ollaan käyty kummilapsen kanssa, olen antanut lasten Raamatut ja rukoustyynyt lahjaksi. Ollaan tehty enkeleitä kummilapsen kanssa.*³⁰⁰

292 Vastaaja 222 (N).

293 Vastaaja 134 (N).

294 Vastaaja 96 (N).

295 Vastaaja 720 (M).

296 Vastaaja 5 (N).

297 Vastaaja 501 (N).

298 Vastaaja 355 (N).

299 Vastaaja 276 (N).

300 Vastaaja 154 (N).

Kummit ja kummilapset olivat osallistuneet erilaisiin seurakunnan järjestämiin kummitapahtumiin, kummikirkkoihin, kummipäiviin ja kummileireihin. Muutkin seurakunnan erityisesti lapsille suunnatut tilaisuudet, kuten lasten kirkkohetket, pyhäkoulu, muskari ja näiden joului- ja kevätjuhlat sekä pääsiäisvaellukset yhdistivät kummeja ja kummilapsia.

*Olemme käyneet seurakunnan järjestämällä kummileirillä.*³⁰¹

*Vuosittainen kummikirkko Mikkelinpäivänä, jossa myös lapset tapaavat toisensa.*³⁰²

*Joskus käymme perhemessussa, joululaulu konsertissa, pääsiäisvaelluksella, museossa tai kesäjuhilla.*³⁰³

Perhekerhossa ja jumalanpalveluksessa tai messussa sekä ehtoollisella käytiin yhdessä kummilasten kanssa. Niissä tavattiin myös siksi, että kummit osallistuivat samoihin tilaisuuksiin oman perheensä kanssa ja kummilapset vanhempiensa kanssa.

*Osan kummilapsista kanssa saamme käydä samassa messussa ja seurakunnan perhekerhossa.*³⁰⁴

*Olen ostanut hengellisiä kirjoja ja uusimman kummilapsen kanssa kävin esimerkiksi kii-rastorstaina ehtoollisella.*³⁰⁵

*Kun ollaan oltu kummilapsen perheen kanssa kirkossa, hän tulee kanssani ehtoolliselle.*³⁰⁶

Joulukirkossa käyminen yhdessä kummilapsen kanssa kuului tärkeisiin joulunajan traditioihin. Kauneimpiin joululauluihin osallistuminen yhdessä mainittiin varsin usein. Jotkut kummit pyysivät kaikkia kummilapsiaan mukaan.

*Käyn seurakunnan tilaisuuksissa esim.: iltaperhekerho ja joulukirkko. Osallistun konfir-maatio jumalanpalvelukseen.*³⁰⁷

*Kauneimmat joululaulut. Enemmän pitäisi ehtiä tehdä yhdessä, mutta omatkin lapset vielä pieniä.*³⁰⁸

*Kauneimpiin joululauluihin kerään kummikatrasta mukaani. Kun kummilapset olivat pienempiä osallistuin seurakunnan kummi ja minä – tapahtumiin ja srk:n askartelu-päiviin. Yhden kummilapsistani olen saanut houkuteltua pyhäkoulunohjaajaksi.*³⁰⁹

301 Vastaja 562 (N).

302 Vastaja 56 (N).

303 Vastaja 786 (N).

304 Vastaja 76 (N).

305 Vastaja 577 (N).

306 Vastaja 47 (N).

307 Vastaja 306 (N).

308 Vastaja 332 (N).

309 Vastaja 759 (N).

Näiden lisäksi yhdessä käytiin ainakin kirkkokonserteissa ja tutustumassa kirkkoon. Hengelliset festivaalit, kesäjuhlat ja seurat koettiin niin ikään yhdessä kummilapsen kanssa.

*Yhdelle olen esitellyt kirkkoa ja käynyt tutustumassa kirkkoon.*³¹⁰

*Ikää alkaa olla enemmän niin gospel konserteissa ollaan käyty myös.*³¹¹

*Hän oli kanssani lasten leirillä ja olimme yhdessä Herättäjäjuhilla.*³¹²

Kummilapsen kouluun siunaamiseen osallistuminen oli sekä kummeille että kummilapsille vaikuttava tilaisuus. Osa kummeista osallistui myös erilaisiin rippikoulutapahtumiin yhdessä rippikoulua käyvän kummilapsensa kanssa.

*Joissakin srk:n järjestämissä tapahtumissa on tullut käytyä. Kouluun siunaaminen oli tärkeä tapahtuma meille molemmille.*³¹³

*Olin mukana hänen rippikoulutapahtumassaan.*³¹⁴

*Olen istunut kirkossa ja käynyt muissa seurakunnan tilaisuuksissa kummipoikieni kanssa kun eivät yksin tohtineet mennä leimoja keräämään.*³¹⁵

Kummin omista kirkollisista juhlista, kuten häistä, löytyi joskus tehtävä kummilapselle. Osa kummeista oli seurakunnan työntekijöitä, ja he kutsuivat kummilapsia mukaan omiin kirkollisiin juhlahetkiinsä ja vaikkapa omille rippileireilleen. Papit vihkivät kummilapsensa avioliittoon ja kastoivat kummilastensa lapsia.

*Pyysin kummityttöjäni morsiusneidoiksi omiin häihini. Haluan kummilapsilleni jäävän minusta muistoja. Haluaisin olla heidän elämässään vielä vanhanakin.*³¹⁶

*Pyydän omiin tärkeisiin kirkollisiin tilaisuuksiin mm virkaan vihkimykseen ja viran siunaukseen.*³¹⁷

*Vihin kummilapseni avioliittoon tai kastan heidän läheistensä lapsia.*³¹⁸

Kummin hengellinen toiminta kohdistui kummilapsen lisäksi usein koko perheeseen. Kummit seurasivat aktiivisesti seurakunnan tarjontaa paitsi kummeille ja kummilapsille

310 Vastaaja 390 (N).

311 Vastaaja 159 (N).

312 Vastaaja 198 (N).

313 Vastaaja 100 (N).

314 Vastaaja 472 (N).

315 Vastaaja 782 (N).

316 Vastaaja 322 (N).

317 Vastaaja 278 (N).

318 Vastaaja 671 (N).

myös perheille ja kertoivat kummilapselle ja tämän perheelle seurakunnan järjestämästä toiminnasta tai pyysivät koko perhettä mukaansa esimerkiksi Mikkelinpäivänä.

*Vinkkaan hänen perheellensä seurakunnan järjestämistä tilaisuuksista perheille ja lapsille.*³¹⁹

*Kerrotaan omista hyvistä kokemuksistamme srk:n tapahtumista.*³²⁰

*Kysyn hänen koko perhettään esim. pääsiäiskirkkoon tai srk:n leirikeskukseen avoimiin iltoihin, kaksin emme käy kirkossa.*³²¹

Kummit keskustelivat uskosta ja kummilapsen uskontokasvatuksesta tämän vanhempien kanssa. Syvällisiäkin keskusteluja uskontolukutaidon merkityksestä monien katsomusten maailmassa oli käyty.

*Rukoilen heidän puolestaan, puhun vanhempien kanssa uskosta ja kristillisestä kasvatuksesta (jos heitä kiinnostaa), vinkkaan ja lähetän kristillistä materiaalia (tapahtumia, lehtiä...). Jos ei olisi välimatkaa, veisin kirkkoon.*³²²

*Olen myös käynyt kummilapseni äidin kanssa keskustelun asiasta ja kertonut, että minun vakaumukseni on peruskristillinen ja olen tässä asiassa rehellinen myös kummilastani kohtaan eli kerron hänelle sen mihin ja miten minä uskon. Olen myös kertonut lapsen äidille, että lapsen kasvun kannalta olisi mielestäni parempi, jos hänelle syntyisi yksi suomalaisen yhteiskunnan ja kulttuurin mukainen näkemys uskonnosta ja uskonnollisuudesta sen sijaan, että uskonasioiden horisontti olisi kuin basaarikuja täynnään kaikkea mahdollista, mutta ei mitään selkeää käsitystä, minkä varassa tässä tarjonnassa tehdä valintoja ja kujalla eteenpäin suunnistaa. Mielestäni siis, kun lapselle kasvaa yksi uskonnollinen näkemys, niin se tarjoaa lapselle turvaa niinä hetkinä, kun hän sitä omissa ajatuksissaan tai avoimesti kaipaa. Tulevaisuutta ajatellen, yksi uskonto antaa myös pohjan siihen tilanteeseen, mikäli hän ei vanhemmiten halua uskoa kristinuskon arvoihin ja näkemyksiin. Tällöin hänellä on yksi selkeä uskonto, mitä vastaan muita näkemyksiä peilata ja tehdä uskoonsa liittyviä valintoja.*³²³

Aina ristiriidoilta ei välttytty. Jotkut kummeista halusivat olla aktiivisia uskontokasvat-tajia, kirkossa käyttäjiä ja uskontoon liittyvien lahjojen antajia, mutta kummilapsen vanhemmat eivät halunneet sitä.

Valitettavasti kummilapsen vanhemmat eivät ole kovin kristillisiä, huolimatta siitä, että kuuluvat kirkkoon. Opettavat, että ihmiset uskovat eri tavalla ja hän saa valita aikuisena miten uskoo. Olen pyytänyt häntä mukaan seurakunnan tilaisuuksiin, mutta vanhemmat

319 Vastaaaja 289 (N).

320 Vastaaaja 67 (N).

321 Vastaaaja 397 (N).

322 Vastaaaja 408 (N).

323 Vastaaaja 381 (N).

*eivät koe niitä tärkeäksi. Itseä harmittaa etten siis voi toteuttaa kristillistä kasvatusta. Muistan kummilastani rukouksissa.*³²⁴

*Leikimme erilaisia leikkejä ja vastailen niihin kysymyksiin joita lapsi esittää. Meillä on mukavaa yhdessä mutta olen surullinen koska hänen vanhempansa eivät halua että puhun hänelle Jeesuksesta.*³²⁵

Kummit halusivat kunnioittaa perheen arvoja ja vanhempien toivomuksia kristillisen perinteen välittämisessä. Tuputtamista ja vanhempien varpaille astumista varottiin.

*Kaikkien puolesta rukoilen, osan kanssa olen laulanut lasten virsiä. Kummilasteni perheet eivät ole erityisen uskonnollisia, joten en ole uskaltanut ostaa hengellistä kirjallisuutta.*³²⁶

*Minun hengellisyyteni on kummilasten tiedossa, en ole halunnut sitä erityisesti ”tuputtaa”, pidän luontevasti esillä, kunnioitan perheen ja nuoren omaa vakaumusta.*³²⁷

*Toivoisin enemmän hengellisyyttä, mutta en tahdo astua vanhempien varpaille. Meillä on kummipoikani vanhempien kanssa muutoinkin kasvatuksellisia erimielisyyksiä. Kunnioitan toki heidän kasvatusta enkä siihen puutu.*³²⁸

Parempaan kummiuteen olisi toivottu tukea seurakunnalta. Kristillisen kasvatuksen antaminen osoittautui välillä haasteelliseksi.

*Kummiuteni ei käytännössä toteudu ollenkaan niin kuin sen kuuluisi, siis että huolehtisin kummilapsen kristillisestä kasvatuksesta. Olen yhdelle ollut lähinnä varaäiti, muille lahjoja antava täti-ihminen. Olen tästä pahoillani ja tunnen olevani huono kummi ja avuton muuttamaan tilannetta. Näiden edelleen pienten kummilasten osalta kummiuteni toteutuu huonona omanatuntonani asian johdosta.*³²⁹

*Toivoisin seurakunnilta enemmän tukea kummiuteen ja kummina toimimiseen erityisesti heti kasteen jälkeen ja pikkulapsivaiheessa. Kummien ja kummilasten huomioimista seurakunnan toiminnassa ja yhteistä tekemistä.*³³⁰

Tilanteen kärjistyminen kristillisen kasvatuksen kohdalla johtunee pitkälti siitä, että vanhemmat keskustelevat harvoin kummin tehtävistä kummeiksi valittavien kanssa. Koska juuri vanhempien kristillinen vakaumus vaikutti niihin odotuksiin, joita vanhemmilla oli kummeja kohtaan, keskustelu aiheesta olisi tärkeää. Uskonnollisina itseään

324 Vastaaja 228 (N).

325 Vastaaja 718 (N).

326 Vastaaja 281 (N).

327 Vastaaja 203 (N).

328 Vastaaja 836 (N).

329 Vastaaja 351 (N).

330 Vastaaja 149 (N).

pitävät vanhemmat odottavat sitä myös kummeilta, mutta ei-uskonnolliset vanhemmat eivät pidä kummin kristinuskoon liittyviä tehtäviä tärkeinä.³³¹

Kummit olivat huolissaan kummin kristillisen roolin säilymisestä. Kummi ei heidän mielestään ole vain ystävä, vaan nimenomaan vanhempi kristitty. Kummiuden hengellisen tehtävän arvostamista toivottiin myös kirkolta.

*Pidän tärkeänä, että kummius on kirkossa arvostettua. Myös ihmiset arvostavat sitä, että saavat olla kummi. Parikin tuttavaani on liittynyt kirkkoon uudestaan kummiuden vuoksi. Ihmettelen sitä, että jotkut papit ottavat kummiksi myös kirkosta eronneita, ja erottavat jonkinlaisen tosiasiallisen ja muodollisen kummiuden. Pidän huonona sitä, että kummiuden kriteereistä ei huolehdi, koska se vaikuttaa suoraan myös kummiuden hengelliseen ymmärtämiseen ja sisältöön. Tilanteet, joissa on saanut olla kummina katolisen ja ortodoksin kanssa ovat tuoneet hyvää yhteistä kristillistä yhteyttä.*³³²

*Minulle on ollut suuri kunnia olla kahden lapsen kummeina. En osaisi kuvitella tehtävää ilman, että lapsi kastetaan. Tehtävä on minulle hengellinen tehtävä ja yhteinen matka lapsen kanssa. Voin olla jonkun lapsen ystävä, mutta on aivan eri asia olla lapsen kummi.*³³³

Kummilapsen kristillinen kasvatus ei ole kummeille vierasta. Tämä tuli esille myös korpolaisten lasten kummeja koskevassa tutkielmassa, jonka mukaan yli puolet kummeista katsoi kristillisen kasvatuksen kuuluvan kummin tehtäviin. Kummiuteen kristillisen kasvatuksen tukijana kuului erityisesti turvallisuuden tunteen luominen sekä oikean ja väärän erottaminen. Tästä kummit olivat lähes yksimielisiä. Kaksi kummi kolmesta mielsi rukoilemisen kummilapsen puolesta kuuluvan kristilliseen kasvatukseen, mutta vain noin puolet oli sitä mieltä, että se kuuluu kummin tehtäviin. Lähes yhtä suuri joukko katsoi, että kristillisten perinteiden vaaliminen, kuten juhlapyhien viettäminen, kuuluvat kristilliseen kasvatukseen. Nuorille (alle 35-vuotiaille) kummeille kristillisten perinteiden välittäminen oli merkityksellisempää kuin vanhemmille kummeille. Hengellisten laulujen laulamisen näkivät yli 35-vuotiaat kummit osaksi kristillistä kasvatusta nuorempia herkemmin. Reilu kolmannes kummeista mielsi seurakunnan toimintaan osallistumisen kuuluvan kristilliseen kasvatukseen ja kolmannes katsoi Raamatun kertomuksiin tutustumisen kuuluvan kristilliseen kasvatukseen.³³⁴

Tämän tutkimuksen tulokset ovat samansuuntaiset Kirsi Salmen opinnäytetyön kanssa, jonka mukaan kummit suhtautuivat pääosin myönteisesti ajatukseen roolistaan kristillisen kasvatuksen tukijoina. Tässä tutkimuksessa ainakin osalla kummeista oli aktiivisempi rooli kristillisinä kasvattajina kuin Salmen tutkimuksessa, jossa kristillinen kasvatus kuului kummien mielestä vanhemmille ja isovanhemmille. Kummeille kristillisen kasvatustehtävän toteuttaminen käytännössä oli Salmen tulosten mukaan vaikeaa, koska uskoon ja hengellisyyteen liittyviä asioita pidettiin henkilökohtaisena alueena, eivätkä kummit kokeneet vanhempien odottavan heidän toteuttavan tätä

331 Vilpponen 2018, 37, 45.

332 Vastaja 848 (M).

333 Vastaja 786 (N).

334 Pekkanen & Puskala 2012, 52–54.

tehtävää. Vaikeus toimia kristillisenä kasvattajana liittyi myös kummin persoonaan: kummit pelkäsivät, etteivät he osaa puhua hengellisistä asioista tai puhuminen ei tuntuisi luontevalta. Molemmissa tutkimuksissa kummit pelkäsivät ristiriitoja vanhempien näkemysten kanssa. Siksi kummilapsille ei haluttu tyrkyttää mitään, mutta jos kummilapsi kysyi hengellisistä asioista, kummit pyrkivät vastamaan rehellisesti.³³⁵

Kummit ovat jääneet kristillisessä kasvatustehtävässään yksin, eivätkä seurakunnat ole antaneet kummeille riittävästi tukea kummien itsensä mielestä. Kummit tunsivat epävarmuutta ja riittämättömyyttä tehtävässään. Seurakunnat muistavat kummeja pääasiassa kastepuheessa ja kummitodistuksen muodossa, mutta heitä ei kutsuta seurakunnan yhteyteen yhteisen kristillisen kasvatus- ja opetustehtävän hoidossa. Seurakuntien tuen avulla kummeilla olisi mahdollisuus vahvistua omassa uskossaan.³³⁶

Toimintapäivä ja retkipäivä olivat suosituimmat seurakunnan järjestämät toimintamuodot, johon yhdeksän kymmenestä kummista saattoi kuvitella osallistuvansa kummilapsensa kanssa. Päivän kestävät tapahtumat olivat selkeästi suositumpia, ja sellaiseen voivat helpommin osallistua niin perheelliset kuin kauempanakin asuvat kummit. Seurakunnan järjestämistä toimintamuodoista vähiten houkuttelevin oli kummien mielestä perhemessu, johon reilu kolmannes vastaajista ei osallistuisi. Kummileirille piti mahdollisena osallistua yli puolet vastaajista. Kolmannes vastaajista piti mahdollisena osallistumista kummikerhoon, kun taas kolmannes ei pitänyt sitä mahdollisena.³³⁷

Korsolaisilta kummeilta kysyttiin, millaista tukea he kaipasivat seurakunnalta kummin tehtävään. Suurin tarve oli kummiutta tukevalle kirjalliseen materiaaliin. Viidesosa koki kummeille järjestetyn tapaamisen tarpeelliseksi, mutta toinen viidesosa taas koki sen tarpeettomaksi. Kummin osallistuminen kastekeskusteluun koettiin lähes yhtä tarpeelliseksi tai tarpeettomaksi kuin kummitapaaminenkin. Vastaajista kaksi kolmasosaa ei kokenut kummeille tarkoitettua koulutusta kovinkaan tarpeelliseksi. Kolme kummiä viidestä ei pitänyt seurakunnan hengellistä tukea tarpeellisenä.³³⁸

Kummit toivoivat, että kummiuden kristillinen merkitys olisi enemmän esillä. Kirkon toivottiin terästäytyvän tässä myös kastetilaisuuden jälkeen. Kummiuteen kaittettiin sekä toimintaa että tukea. Läheisen kummisuhteen luomista pidettiin vaikeana, jos välimatka kummin ja kummilapsen välillä on pitkä. Välimatkan ollessa lyhyempi osallistuminen seurakunnan järjestämään toimintaan yhdessä kummilapsen kanssa oli mieluisaa. Välimatkan ollessa pitkä kummi voi muistaa lasta rukouksissa. Jonkinlaista tapahtumaa tai toimintaa toivottiin kummilapsen vanhempien erotilanteissa joko yhdessä kummin ja kummilapsen kanssa tai lasten vertaisryhminä. Joissain tilanteissa lapsen vanhempien ero saattoi johtaa kummisuhteen katkeamiseen.³³⁹

Suurin osa kummeista oli rukoillut kummilapsen puolesta. Lähes puolet kummeista oli lukenut tai antanut lapselle hengellisiä kirjoja ja kolmasosa oli laulanut lapselle hengellisiä lauluja. Reilu neljännes kummeista oli kertonut tai keskustellut uskontoa ja

335 Salmi 2008, 45–44.

336 Helkoma & Hytönen 2001, 4–5.

337 Pekkanen & Puskala 2012, 50–51.

338 Pekkanen & Puskala 2012, 52.

339 Pekkanen & Puskala 2012, 55.

uskoon liittyvistä asioista ja viidennes oli ohjannut lasta seurakunnan toimintoihin tai käynyt jossakin seurakunnan tapahtumassa lapsen kanssa (muun muassa joulukirkossa, koulunaloituskirkossa, lastenjuhlassa, jumalanpalveluksessa). Kuudesosa oli käynyt lapsen kanssa ehtoollisella. Muutama kummi oli käynyt seurakunnan järjestämällä lasten syntymäpäivillä, vierailupäivänä lasten- tai rippileirillä tai seurakunnan järjestämällä lasten ja kummien retkellä. Muina tapoina hoitaa kummiutta kummit mainitsivat ajan antamisen lapselle, keskustelut ja esimerkkinä olemisen. Lapsen kanssa uskosta ja uskonnosta oli keskustellut viidennes kummeista, mutta lapsen vanhempien kanssa samoista asioista oli keskustellut lähes kolme neljästä kummista.³⁴⁰

Sen sijaan alle kouluikäisten lasten vanhempien kummiuteen ei juuri kuulunut sellainen yhteinen tekeminen, jossa osallistutaan seurakunnan toimintaan yhdessä kummilapsen kanssa, lauletaan hengellisiä lauluja ja luetaan hengellisiä kirjoja yhdessä. Vain viisi prosenttia katsoi tämän kuvaavan omaa kummiuttaan.³⁴¹ Vaikka taustalla varmasti onkin pikkulapsiarkea elävien aikapula, kristillisen kasvatuksen kokemisella itselle vieraaksi lienee osuutta asiaan. Ja koska nämä kummit ovat myös oman lapsensa kristillisiä kasvattajia, herää huoli kristillisen kasvatuksen tulevaisuudesta perheissä.

Hengellisyys kuului tässä tutkimuksessa kummisuhteeseen esirukouksen lisäksi monella tavoin. Kummit keskustelivat uskontoon liittyvistä teemoista kummilapsensa kanssa, rukoilivat hänen kanssaan, lauloivat virsiä ja hengellisiä lauluja sekä lukivat hengellistä kirjallisuutta kummilapselleen. He antoivat kummilapsilleen hengellistä kirjallisuutta, musiikkia, elokuvia, pelejä ja leluja sekä kristinuskoon liittyviä koriste-esineitä ja koruja. Kummit kävivät erilaisissa seurakunnan tilaisuuksissa yhdessä kummilapsensa ja tämän vanhempien kanssa.

Monet kummit kävivät hengellisiä ja kummilapsen kristilliseen kasvatukseen liittyviä keskusteluja tämän vanhempien kanssa sekä halusivat olla kristillisen kasvatuksen tukena. Kummit pyrkivät kunnioittamaan perheen arvoja ja vanhempien toivomuksia, eivätkä halunneet ”tuputtaa” omaa näkemystään silloin, kun kokevat sen olevan ristiriidassa vanhempien näkemysten kanssa. Erityisesti ristiriitatilanteissa olisi kaivattu seurakunnan tukea ja selviä pelisääntöjä.

4.3 Kummilapsiin kohdistuvat odotukset

Kuten edellä on havaittu, kummisuhde sisältää monenlaisia ulottuvuuksia, erilaisia yhteisiä touhuja ja monitasoista vuorovaikutusta. Kummeilla on suhteessa useita erilaisia rooleja, ja heihin kohdistuu monenlaisia odotuksia. Kummisuhde on kuitenkin nimenomaan suhde, jossa on vähintään kaksi osapuolta. Kuten kaikissa ihmissuhteissa molemmilla osapuolilla on toiveita ja odotuksia suhteen toista osapuolta kohtaan.

Kummien odotuksia kummilapsilta kartoitettiin kysymyksellä, ”mitä odotat kummilapseltasi?”. Kysymykseen vastasi 708 henkilöä.

³⁴⁰ Helkomaa & Hytönen 2001, 39–40.

³⁴¹ Kasteveys 2019 SPSS-ajo.

Monet kummit korostivat, ettei heillä ole odotuksia, vaatimuksia tai velvoitteita kummilasta kohtaan. Kysymys on pikemminkin toivomuksista, jotka toteutuessaan ilahduttavat kummia.

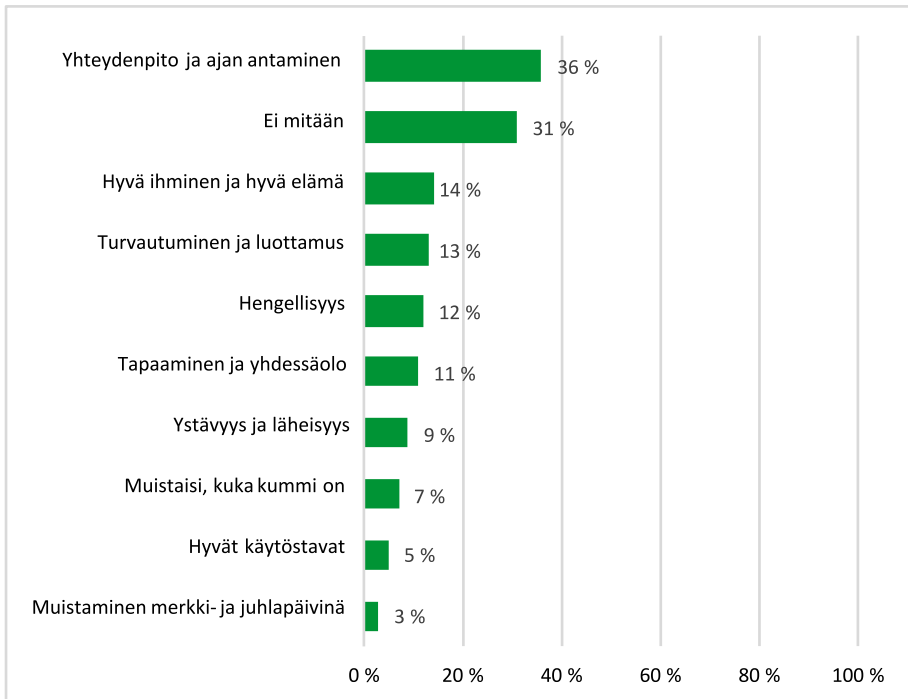
*En odota, mutta toivon.*³⁴²

*Yhteydenpito hänenkin suunnastaan auttaisi syventämään suhdetta, mutta en varsinaisesti odota sitä. Ilahduttaisi kyllä.*³⁴³

*Hän saa olla juuri sellainen kun on. Plussaa jos hän osoittaa kiintymyksensä vaikkapa halaamalla.*³⁴⁴

Seuraavia kummilapseen kohdistuvia odotuksia ei siis tule ymmärtää kummien ehdottomina vaatimuksina, vaan ennemminkin toiveina ja tavoitteina, joita kummit pitivät suhteen kannalta suotavina. Kysymys olisi voitu esittää muodossa: ”mitä toivot kummilapseltasi?”.

Kuvio 4.2 Mitä kummilapsilta odotetaan? (%)

³⁴² Vastaaja 557 (M).

³⁴³ Vastaaja 409 (N).

³⁴⁴ Vastaaja 499 (N).

Seuraavaksi kummilapsiin kohdistuvat odotukset analysoidaan teemoittain.

4.3.1 Yhteyden pitäminen ja kummin tapaaminen

Yhteyden pitäminen

Kummilapselta odotettiin eniten yhteyden pitämistä kummin kanssa ja kummin muistamista tavalla tai toisella. Kummeista 36 prosenttia toivoi sitä kummilapseltaan.

*On kiva jos hän pitää yhteyttä ja kokee minut ihmisenä jonka kanssa on kiva olla kontaktissa.*³⁴⁵

*Olisi myös mukavaa, jos kummilapsikin muistaisi kummiaan... ei sen mitään erikoista tarvitsisi olla.*³⁴⁶

*Pientä viestiä silloin tällöin, välillä juttuhetkeä puhelimessa. Toivon, että he myös haluavat viettää aikaa kanssani.*³⁴⁷

Kummilapselta odotettiin yhteydenpidossa aktiivisuutta, avoimuutta ja aloitteellisuutta. Yhteydenpidon toivottiin olevan vastavuoroista.

*Avoimuutta minua kohtaan, aktiivista yhteydenpitoa.*³⁴⁸

*Yhteydenottoja ja aloitteita myös.*³⁴⁹

*Odottaisin kummilasten vuorostaan joskus ottavan yhteyttä kummiin päin, varsinkin kun ikää karttuu eikä ole omia lapsia. Joskus kirpaisee se, ettei soittoa kuulu, ellen minä itse soita. Toisaalta otinko minäkään nuorena yhteyttä kummeihini, muistinko heidän merkkipäivänsä? En ottanut enkä muistanut, yhteydenpito oli normaalia sukulaisten kanssa käymistä (omista kuudesta kummilapsestani neljä on sukulaisten lapsia ja kaksi ystävien).*³⁵⁰

Kummit toivoivat kummisuhteen kehittymistä ja jatkumista lämpimänä sekä keskusteluyhteyden säilymistä kummilapsensa kanssa. Kummit halusivat olla osa kummilapsen elämää ja tutustua hänen elämäänsä.

*Odotan että minun ja kummilapseni välillä syntyy hyvä ja luotettava suhde. Toivon että kummilapseni voivat aina olla yhteydessä minuun, ja yhteys säilyisi vaikka yhteyden pito ei olisi säännöllistä.*³⁵¹

³⁴⁵ Vastaaaja 125 (N).

³⁴⁶ Vastaaaja 2 (N).

³⁴⁷ Vastaaaja 281 (N).

³⁴⁸ Vastaaaja 45 (N).

³⁴⁹ Vastaaaja 329 (N).

³⁵⁰ Vastaaaja 816 (N).

³⁵¹ Vastaaaja 700 (N).

En ole koskaan ajatellut, että odottaisin jotain kummilapsilta. Totta kai vaan toivon, että jokaisen kanssa saisin luotua lämpimät, välittömät ja avoimet välit.³⁵²

Hän saa olla oma itsensä. Haluan oppia tuntemaan kummilapseni elämää. Toivon, että hän kokee minut positiivisena ihmisenä, joka on hänestä kiinnostunut.³⁵³

Ihanteellista olisi, että kummilapsi olisi kiinnostunut kummista ja kummissuhteesta. Kummien mielestä kysymyksessä on erityinen suhde, johon tarvitaan molempia.

Toivon, että voisin olla hänelle turvallinen aikuinen, joka vartuttuaan uskaltaa lähestyä minua itsenäisesti ja voimme jatkaa kumpikin omalta osaltamme suhteemme kehittämistä.³⁵⁴

Toivoisin hieman huomiota ja että myös kummilapsi tuntisi suhteen erityisyyden eikä vuorovaikutus olisi yksipuolista.³⁵⁵

Toivoisin että häntä kiinnostaisi tutustua minuun.³⁵⁶

Kummilapsen aloitteellisuus oli yhteyden pitämisessä tärkeintä. Se oli tärkein askel ja sen puuttuminen suurin kummeja ja kummilapsia erottava kynnys. Sen sijaan sisällöltä ei vaadittu suuria. Kummit korostivat, ettei aina tarvitse olla mitään erityistä kerrottavaa, tavalliset arjen asiat riittävät. Yhteydenpidon sisällöksi riitti tavallinen elämä.

Luontevaa arkista, tavallista kanssakäymistä.³⁵⁷

Kiva on kuulla miten elämä menee. Eikä aina tarvitse olla menestyksen asia, vaan ihan tavallista vaan.³⁵⁸

Kummeille ei juuri ollut väliä, mitä välinettä kummilapsi yhteydenpidossa käytti. Kummilapsen viestejä ja kuulumisia oli aina kiva saada.

Yhteydenpitoa – ei ole väliä, milloin ja miten, mutta kummissuhde on vuorovaikutusta.³⁵⁹

Jokainen heistä on erilainen: toinen lähettää viestiä, toinen tulee vieläkin pari kertaa vuodessa käymään, toinen peukuttaa facessa, toinen lähettää vain kutsun isoon juhlaan. Mutta jokainen tietää, tuntee ja muistaa, omalla tavallaan.³⁶⁰

352 Vastaaja 650 (N).

353 Vastaaja 706 (N).

354 Vastaaja 649 (M).

355 Vastaaja 566 (N).

356 Vastaaja 568 (N).

357 Vastaaja 497 (N).

358 Vastaaja 865 (N).

359 Vastaaja 192 (N).

360 Vastaaja 832 (N).

*Yhteydenpitoa, pieniä viestejä esim. tekstiviesteinä ja WhatsApp-viesteinä. Halu olla osa hänen elämänsä.*³⁶¹

Kummilapsilta odotettiin kortteja, valokuvia, piirroksia, viestejä ja puhelinsoittoja. Niin pieniä muistamisia kuin syvällisempää kuulumisten päivitystä hiljaiselon jälkeen toivottiin.

*Pikkuisia muistamisia, kuten valokuvat, vierailukutsut, piirrustukset, viestit. Yhteistä aikaa.*³⁶²

*Olisi kiva saada postikorttikin joskus ja vuosia odotettu puhelinsoittokin lämmittäisi, saati nähdä jo edesmenneen sisaruksen lasten / kummilasten perheitä ja tutustua puolisoihin ja heidän lapsiinsa.*³⁶³

Yhteyden haluttiin jatkuvan vielä silloinkin, kun kummilapsi on aikuinen. Kummit tiedostivat, että suhde muuttuu kummilapsen varttuessa, mutta toivoivat sen silti säilyvän.

*Kummilasten kasvamisen ja aikuistumisen myötä odotan, että kun he kasvavat yli 20- ja jopa 30-vuotiaiksi he omasta halustaan haluavat pitää kummiinsa yhteyttä. Ei velvollisuudentunnetta vaan halua kertoa omia kuulumisiaan.*³⁶⁴

*Toivon, että saan luotua kummilapsiini niin hyvän suhteen heidän lapsuutensa ja nuoruutensa aikana, että hyvä suhteemme säilyy läpi elämän. Toivon, että kummilapset pitäisivät yhteyttä myös aikuisena.*³⁶⁵

*Toivon, että yhteytemme säilyvät, vaikkakin luonnollisesti muuttuvat elämänvaiheiden myötä.*³⁶⁶

Varsin monet kummit toivoivat, että kummilapset muistaisivat heitä vanhoina. Olisi kiva, että kummilapsi ottaisi yhteyttä, jos kummi ei sitä pysty tekemään.

*Ehkäpä yhteydenpitoa minuun sitten, kun olen iäkkäämpi ja omat mahdollisuuteni pitää häneen yhteyttä ovat rajallisemmat.*³⁶⁷

*Odotan, et hekin kukin tahoillaan muistaa minua ”vanhana” ja vielä ystävänä.*³⁶⁸

361 Vastaaaja 485 (N).

362 Vastaaaja 111 (N).

363 Vastaaaja 449 (N).

364 Vastaaaja 849 (N).

365 Vastaaaja 684 (N).

366 Vastaaaja 429 (N).

367 Vastaaaja 388 (M).

368 Vastaaaja 147 (M).

*Toki sellaista olen ajatellut, koska todennäköisesti lapsettomaksi jään, että minulla olisi heissä ”vanhuuden turva”. Ei niin, että heidän pitäisi alkaa hoitaa minua tmv. vaan kun itse haluan luoda hyvän, kestävän ja turvallisen suhteen kummilapseeni, niin todennäköisesti saan jotain takaisin myöhemmin, esim. kuulumisten kyselyä sitten kun olen vanha ja voimat ehtyvät niin on joku joka muistaa.*³⁶⁹

Kummit odottivat, että kummilapsen perhe tukisi kummia ja pitäisi yhteyttä kummiin myös Henna Huppusen opinnäytteen mukaan. Kummit katsoivat, ettei ole vain kummin tehtävä pitää yhteyttä. Lasta pitää opettaa soittamaan ja kirjoittelemaan kummille. Lapsen piirustuksia voi postittaa kummille ja samalla kertoa hänen kuulumisistaan. Pitäisi myös ymmärtää, että kummin elämäntilanteet ja mahdollisuus toteuttaa kummiutta vaihtelevat.³⁷⁰

Tässä tutkimuksessa kummien toiveet olivat samansuuntaisia. Kummit toivoivat kummilapsiltaan kiinnostusta ja halua tutustua kummiinsa sekä yhteydenpitoa eri tavoin. Kummien mielestä kummilapsen kuulumisia ja viestejä oli aina mukava saada. Erityisesti puheluita kaivattiin. Kummit muistuttivat, ettei aina tarvitse olla mitään erityistä asiaa, tavalliset arjen tapahtumat riittävät kanssakäymisen sisällöksi.

Kummilapsilta odotettiin aktiivisuutta yhteydenpidossa ja kanssakäymisen toivottiin olevan vastavuoroista. Kummit toivoivat, että yhteys kummilapsen kanssa säilyisi koko elämän ajan. Kummilasten toivottiin muistavan kummiinsa vielä silloinkin, kun kummilapset ovat aikuisia ja kummit vanhoja.

Tapaaminen ja yhdessäolo

Kummilapsen tapaamista, kyläilyä ja yhdessäoloa odotti 11 prosenttia kummeista. Kun yhteyden pitämisessä korostettiin, ettei yhteyden pitämisen tavalla ole suurta merkitystä, tapaamisessa ja yhdessäolossa tärkeää oli fyysinen läheisyys ja toisen näkeminen kasvotusten.

*Yhteydenpitoa edes pienimuotoisesti. Kyläilyä koko perheenä tai yksin.*³⁷¹

*Että hän uskaltaa tulla luokseni aina.*³⁷²

*Iloisia hetkiä.*³⁷³

Kummit odottivat hyviä hetkiä yhdessä kummilapsen kanssa. He toivoivat, että kummilapsi haluaisi tavata kummiaan.

369 Vastaaja 256 (N).

370 Huppunen 2005, 54.

371 Vastaaja 95 (N).

372 Vastaaja 801 (N).

373 Vastaaja 277 (N).

*Toivon että kummilapseni haluaisi myös viettää aikaa minun kanssani.*³⁷⁴

*Olisi halukas tekemään asioita yhdessä ja että hänellä olisi avoin ja tutkiva mieli tehdä matkaa yhdessä.*³⁷⁵

*Yhteisiä hetkiä läpi elämän.*³⁷⁶

Kummilapsen vierailu oli monelle kummille mieluinen ajatus. Kummit toivoivat, että näkisivät kummilastaan useammin.

*Toivon että kummilapset vierailisi luonani myös aikuisena kuten minä omien kummieni luona.*³⁷⁷

*Kävisi useammin kylässä.*³⁷⁸

*Olisi mukavaa nähdä enemmänkin kummilapsia ja tehdä yhteisiä juttuja heidän kanssaan, mutta niistä järjestelyvastuu on minulla ja lapsen vanhemmilla ensisijaisesti.*³⁷⁹

Kummi ilahtuu vaikka vain piipahduksesta ohikulkumatkalla. Nuorimpien kummi-lasten kummit toivoivat, että saisivat hoitaa kummilastaan ja että hän tulisi yökylään.

*Muistaisivat aina joskus ja monelta tuleekin joulukortti ja välillä yhteydenottoja etenkin jos/kun vierailevat asuinkunnassani.*³⁸⁰

*Että muistavat minut, meidät. Aina se ei näy aktiivisena, mutta he tulevat ohikulkiessaan (pitkät matkat, ei siis usein mutta vuosienkin jälkeen).*³⁸¹

*Olemalla lapsi ja jos saan välillä hoitaa heitä sekä ottaa yökylään.*³⁸²

Kummit toivoivat, että kummilapsi kävisi vaikkapa perheensä kanssa kylässä vielä sittenkin, kun kummi on vanha. Myös kummilapselta tulevat kyläilykutsut lämmitivät mieltä.

*En varsinaisesti mitään. Mutta totta kai tuntuu hyvältä kun lapset ovat selvästi kiintyneet kummeihinsa & välittävät meistä. Lähettelevät ääniviestejä ja kuvia, pyytävät käymään ”kun on niin ikävä”.*³⁸³

374 Vastaaaja 498 (N).

375 Vastaaaja 259 (N).

376 Vastaaaja 223 (N).

377 Vastaaaja 307 (N).

378 Vastaaaja 260 (N).

379 Vastaaaja 538 (N).

380 Vastaaaja 823 (N).

381 Vastaaaja 832 (N).

382 Vastaaaja 368 (N).

383 Vastaaaja 640 (N).

*Toivon, että heistä jokainen kokisi minut turvalliseksi aikuiseksi, jolle voi kertoa asioita. Haaveilen siitä, että kun olen vanha, he pitäisivät yhteyttä ja tulisivat käymään, koska minulla ei ole omia lapsia. Ehkä saan vielä joskus heidän kauttaan olla ”mummo”.*³⁸⁴

*En ole odottanut mitään, mutta on ihanaa kun he soittavat tai tavataan. Olen iloinen että jokaisen kanssa on ainutlaatuinen yhteys ja molemminpuolinen välittämisen tunne. Toivon että myös vanhana saan nauttia heidän seurastaan ja muutenkin seurata heidän elämänsä etenemistä.*³⁸⁵

Toiveet yhteisten hetkien sisällöstä olivat hyvin samanlaiset kuin muussa yhteyden pitämisessä. Yhdessäololta odotettiin keskustelua ja elämän jakamista. Fyysinen läsnäolo oli ikään kuin lisäetu kohtaamiselle.

*Hyviä keskusteluja.*³⁸⁶

*Yhdessä oloa ja elämän jakamista.*³⁸⁷

*[...] ihana, kun kokevat tärkeänä esitellä kummitädille ensimmäisen poikaystävänsä.*³⁸⁸

Yhdessäolo ja kummilapsen näkeminen oli kummeille mieluisaa, ja he toivoivat, että kummilapsetkin haluaisivat tavata heitä. Kummilapsen toivottiin vaikka vain piipahtavan ohikulkumatkalla. Kummilasta odotettiin yökylään ja hänen toivottiin vierailevan kumminsä luona sittenkin, kun kummi on vanha. Myös kyläilykutsuja kummilapsen luo odotettiin.

4.3.2 Muistaminen ja hyvät käytöstavat

Muistaisi, kuka kummi on

Kummeista seitsemän prosenttia toivoi, että kummilapsi muistaisi hänet omana kumminaan. Kummilapselta ei siis odotettu mitään konkreettista toimintaa, vaan hänen toivottiin ainoastaan tietävän, kuka hänen kumminsä on. Kummit halusivat tulla muistetuiksi nimenomaan kummeina – eivät välttämättä edes hyvinä kummeina – mikä korosti kummisuhteen erityisyyttä ihmissuhteiden joukossa.

*Jos vielä aikuisena muistavat, että olen heidän kummi, se on jo hyvä.*³⁸⁹

384 Vastaaja 468 (N).

385 Vastaaja 554 (N).

386 Vastaaja 359 (N).

387 Vastaaja 369 (N).

388 Vastaaja 477 (N).

389 Vastaaja 447 (M).

*En odota muuta, kuin että saan olla osa heidän elämänsä ja he muistavat minut kummitätinä.*³⁹⁰

*Että hän muistaa minun olevan se kummi – vaikka kehnokin.*³⁹¹

Kummius on roolina erityislaatuinen. Kummin kanssa tehdyt puuhut saavat erityisen merkityksen siitä, että ne on koettu kummin kanssa – ei itse tekemisen erityislaatuisuudesta.

*On kiva, että he pitävät minua jotenkin erityisenä aikuisena elämässään.*³⁹²

*Miten sen pukisi sanoiksi. Ilmapöörinä, ”ilmiönä” kummi. Huomaan esim. perhejuhlassa, ystäville minut esitellään kummitätinä ja päälle kerrotaan jokin tapahtuma, mitä olemme yhdessä tehneet tai kokeneet. Yhtälailla he ovat kokeneet ja tehneet asioita muiden sukumme ihmisten kanssa, mutta kummin kanssa tehdyt tai koetut asiat ovat eri merkityksessä.*³⁹³

Osa kummeista pohti kummilapsen perheen merkitystä kummin muistamisessa ja kummiuden arvostamisessa. Kummisuhdetta pidetään yllä myös niinä hetkinä, kun kummi ei ole läsnä.

*Kummisuhde toimii kyllä ainakin lasten kanssa kummilta lapselle päin. Ehkä toivon sitä, että minut muistetaan kummina. Tässä lapsen perheellä on iso merkitys. Miten kummista puhutaan lapselle, millainen merkitys kummiudelle annetaan.*³⁹⁴

*Häntä on mukava nähdä ja minulle on tärkeää, että lapsen perhe pitää meitä kummeja tärkeinä ja puhuvat meistä, vaikka emme aina näekään kovin usein.*³⁹⁵

Kummit halusivat olla erityisiä ja tärkeitä henkilöitä kummilapselleen. Jotkut kummit toivoivat, että kummilapsi pitäisi heistä, ajattelisi heitä lämmöllä sekä kunnioittaisi ja arvostaisi heitä.

*Toivoisin vain että hän kokisi kumminsa yhtä tärkeänä henkilönä kuin minä koin omat kummini omassa lapsuudessani ja saisi tätä myöten iloa omaan elämäänsä.*³⁹⁶

*Toivottavasti osaa pitää arvossa joskus.*³⁹⁷

*Odotan, että hän tietää, kuka on hänen kumminsa ja olisi siitä iloinen.*³⁹⁸

390 Vastaja 151 (N).

391 Vastaja 798 (N).

392 Vastaja 611 (N).

393 Vastaja 834 (N).

394 Vastaja 215 (N).

395 Vastaja 149 (N).

396 Vastaja 33 (N).

397 Vastaja 774 (N).

398 Vastaja 786 (N).

Kummit toivoivat, että kummilapsi kiinnostuisi kummiudesta ja kummin näkökulmasta kummiuteen ja kummilapsiinsa. Kummilapsen haluttiin tietävän, että hän on kummilleen erityinen ja tärkeä.

*Toivon, että jonain päivänä he kasvavat siihen ikään, että ovat itse kiinnostuneita kummiudesta ja kummin roolista. Silloin voin kertoa miltä kummius on näyttänyt minun silmissäni ja miksi he ovat minulle rakkaita.*³⁹⁹

*Toivon että hän oppii tietämään että hän on tärkeä vaikka emme näe enää. Minulle on siis tärkeää että lapsi tietää että hän on tärkeä. En odota niinkään mitään itse häneltä.*⁴⁰⁰

*En mitään muuta kuin, että hän tietää olevansa minulle erityinen, kummilapsi.*⁴⁰¹

Kummit toivoivat, että kummilapset käsittäisivät kummiuteen liittyvät haasteet. Kummilasten toivottiin ymmärtävän ja antavan anteeksi.

*Toivon, että hän ei pidä minua ihan tyhmänä tai outona vanhana kääpänä, eikä syytä minua siitä, että olen ollut melko laiska ja saamaton kummina.*⁴⁰²

*Etä he joskus ymmärtävät ja antavat anteeksi, miksi olen ollut niin etäinen kummi.*⁴⁰³

*Etä he muistaisivat minut hyvällä, vaikka en ole aina pystynytkään suuria lahjoja antamaan.*⁴⁰⁴

Muutama kummi toivoi, että kummilapset kantaisivat hänen arkkunsa alttarille. Kummilapset haluttiin saattoväeksi, joka saattelee kummin viimeiselle matkalle.

*Kummin tehtävä on antaa – ei vaatia tai odottaa jotakin. Silti toivon, että kummilapseni voisivat kantaa arkkuni alttarille, kun se aika tulee.*⁴⁰⁵

*Kun sain kuudennen kummilapsen, olen puhunut, että nyt on sitten arkunkantajat (sisaruksettomalle ja perheettömälle kummille sekin on tärkeää...).*⁴⁰⁶

Kummit toivoivat, että kummi muistettaisiin kummina. Kummit halusivat olla kummilapselleen erityisiä ja tärkeitä henkilöitä, joiden kanssa tehdyt asiat jäisivät erityisellä tavalla mieleen. Tässä tärkeää oli kummilasten vanhempien rooli kummisuhteen esillä pitäjänä niinäkin hetkinä, kun kummi ei ole läsnä lapsen elämässä. Kummilapsen haluttiin tietävän, että hän on kummilleen tärkeä. Kummit toivoivat, että kummilapsi kiinnostuisi kummin näkökulmasta kummiuteen, arvostaisi kummiaan ja tarpeen tullen antaisi anteeksi.

399 Vastaaja 194 (N).

400 Vastaaja 339 (N).

401 Vastaaja 653 (N).

402 Vastaaja 437 (M).

403 Vastaaja 422 (N).

404 Vastaaja 781 (N).

405 Vastaaja 127 (N).

406 Vastaaja 816 (N).

Hyvät käytöstavat

Kummit toivoivat, että kummilapsella olisi hyvät käytöstavat. Niiden toivottiin näkyvän myös suhteessa kummiin. Viidellä prosentilla kummeista oli kummilapsen käytökseen liittyviä odotuksia.

*En varsinaisesti muuta kuin mielellään ystävällistä käytöstä eli keskusteluyhteyttä kohdattessamme, pikkulapselta en sitäkään.*⁴⁰⁷

*Rehellisyyttä ja hyviä käytöstapoja.*⁴⁰⁸

*Yhteinen aika ja isommilta lapsilta hyvät käytöstavat eli kiitos riittää.*⁴⁰⁹

Varsin monet käytöstapoihin liittyvät toiveet kiteytyivät kummilta saadusta lahjasta kiittämiseen. Muistakin kummin viesteistä ja muista muistamisista, kuten hyvän joulun toivotuksista, toivottiin kiitosta.

*Lahjasta (esim. stipendistä) on huomaavaista kiittää.*⁴¹⁰

*En odota mitään erityistä – ei lapsella ole velvollisuuksia kummia kohtaan. Mutta mielestäni olisi kohteliasta kummilapsen vanhemmilta opettaa kiittämään lahjoista ym. ja olla tukemassa kummin ja lapsen yhteydenpitoa.*⁴¹¹

*Muistettaisiin kiittää esim. lahjoista ja esim. joulun toivotuksia.*⁴¹²

Osa ei niinkään odottanut kiitosta kuin tietoa siitä, että posti on tullut perille. Ylipäättään jonkinlaista reagointia kummilapsen taholta toivottiin, kun kummi ottaa yhteyttä.

*Palautetta esim. onko posti tullut perille.*⁴¹³

*Olisi mukavaa myös, jos olisivat sitten aikuisinakin vielä yhteyksissä, ehkäpä jopa oma-aloitteisesti mutta ainakin vastaisivat viesteihini. Toivoisin, että heille olisi välittynyt se, että välitän heistä.*⁴¹⁴

*Kerran vuoteen olisi mukava kuulla kuulumisia eli viestethin tai puheluihin vastaamista. Se ei kuitenkaan kaikkien kanssa toteudu, etääntymisen myötä. Heistä on aina mukavaa kuulla!*⁴¹⁵

407 Vastaaaja 421 (N).

408 Vastaaaja 315 (N).

409 Vastaaaja 196 (N).

410 Vastaaaja 451 (N).

411 Vastaaaja 502 (N).

412 Vastaaaja 414 (N).

413 Vastaaaja 725 (N).

414 Vastaaaja 472 (N).

415 Vastaaaja 767 (N).

Kummit toivoivat, että kummisuhde voisi olla vastavuoroisuuden ja siihen kuuluvien hyvien käytöstapojen opettelua. Toisen ihmisen huomiointi kuuluu ihmissuhteisiin.

Kummius on mielestäni myös vastavuoroisuuden opettelua. Minusta on ollut ihana saada whatsapp-viestinä kiitokset synttärirahasta ja kuulumisten kyselyt teinikäiseltä pojalta. Tai ihana, kun kokevat tärkeänä esitellä kummitädille ensimmäisen poikaystävänsä. Tai itse tehty piirustus ja askartelu ilahduttaa aina!

En ehkä niinkään odota mitään, mutta olen iloinen kun saan! Tiivistetysti sanoma tässä kummityöltämme hänen 18-vuotisjuhliissa saadussa kortissa punaisen ruusun kera: ”Kiitos että olette olleet huolehtivia ja rakastavia kummeja koko elämäni ajan. Rakkaudella kummilapsenne N N.” Voiko olla mitään parempaa ja kauniimpaa?⁴¹⁶

Odottaisin yhteydenpitoa. Välillä tuntuu, että kummi on juhlahetkien pankkiautomaatti, jota ei edes kiitetä kun lahjan saa. Toivoisin hieman huomiota ja että myös kummilapsi tuntisi suhteen erityisyyden eikä vuorovaikutus olisi yksipuolista.⁴¹⁷

Kummilapselta odotettiin rehellisyyttä, hymyä ja aitoutta, fiksua käytöstä ja kuuliaisuutta vanhemmille. Joku kummeista toivoi kohteliasta käytöstä tavattaessa sekä itseään että perhettään kohtaan.

En halua, että tulee pakon edestä kylään luokseni. Mutta toivon, että hän tulee juttelemaan/tervehdimään, kun menen heille kylään.⁴¹⁸

Ehkä jossain määrin odottaisin, että kummilapseni vanhemmat edellyttäisivät häneltä kohtuullista ja kohteliasta käytöstä minua ja perhettäni, erityisesti lastani kohtaan silloin kun tapaamme.⁴¹⁹

Kummit toivoivat, että kummilapsella olisi hyvät käytöstavat, jotka tulevat esille kanssakäymisessä kummin kanssa. Tällaisia olivat kohteliaisuus kummia ja hänen perhettään kohtaan, hymy, aitous ja kuuliaisuus vanhemmille. Varsin monet hyviin käytöstapoihin liittyvät odotukset sisälsivät toiveen saaduista lahjoista sekä muista muistamisista, korteista ja viesteistä, kuten hyvän joulun toivotuksista, kiittämisestä. Kummilapsen toivottiin reagoivan kummin paketteihin ja yhteydenottoihin. Kummit toivoivat, että kummisuhde voisi olla vastavuoroisuuden ja siihen kuuluvien hyvien käytöstapojen opettelua.

⁴¹⁶ Vastaaja 477 (N).

⁴¹⁷ Vastaaja 566 (N).

⁴¹⁸ Vastaaja 124 (N).

⁴¹⁹ Vastaaja 399 (N).

Merkki- ja juhlapäiviin liittyvä muistaminen

Kutsuja kummilapsen juhliin ja muistamista kummin merkkipäivänä ja muina juhla-aikoina toivoi kolme prosenttia kummeista. Kummilapsen toivottiin muistavan kummiaan esimerkiksi kummin syntymäpäivänä ja jouluna.

*Sitä että hän kertoo elämänsä tärkeistä tilanteista ja saan olla mukana juhlissa.*⁴²⁰

*Jotkut kummilapseni ovat muistaneet minua syntymäpäivinä ja jouluna. 9 kummilapsesta minua muistanut 3.*⁴²¹

*Toivon oma aloitteista yhteydenottoa. Kummin muistamista pitkin vuotta ja juhla hetkinä.*⁴²²

Kummilapsen tapaamista kummin juhlahetkissä odotettiin. Tästä ei kuitenkaan haluttu tehdä minkäänlaista velvoitetta tai pakkoa.

*En mitään. Mutta kiva jos kutsuisi minut juhliin ja olisi lämpimät välit. Että he tulisivat joskus minun juhliin tai laittavat kuulumisiaan viestillä.*⁴²³

*Mukavaa yhdessäoloa, kuulumisten kertomista silloin tällöin. On mukava, jos tulevat käymään perheeni luona, mutta en halua tehdä siitä heille velvoitetta. Jos nyt viiden vuoden päästä 50-vuotisjuhliini tulisivat.*⁴²⁴

Osa toivoi saavansa kutsun kummilapsen tärkeisiin juhliin. Kummilapsen syntymäpäiville, koulun ja harrastusten juhliin, konfirmaatioon ja häihin olisi mukava tulla kutsuttuna vieraana.

*Olisi mukava saada kutsuja lapsen tärkeisiin juhliin, kuten vuosittain syntymäpäiville lasten ollessa pieniä. Haluaisin että minua pidettäisiin ajantasalla tärkeimmistä tapahtumista heidän elämässään. En kuitenkaan olen kovin herkkä pabastumaan. En itsekään aina saa aikaiseksi kohtuullista yhteydenpitoa oman lapseni kummeihin. Aion kyllä tulla siinä paremmaksi.*⁴²⁵

*Odotan, että kummilapsi tulee tervehtimään minua. Odotan myös, että hän kutsuu minut suuriin juhliinsa kuten konfirmaatioon ja häihin.*⁴²⁶

420 Vastaaaja 848 (M).

421 Vastaaaja 436 (N).

422 Vastaaaja 362 (N).

423 Vastaaaja 278 (N).

424 Vastaaaja 784 (N).

425 Vastaaaja 399 (N).

426 Vastaaaja 539 (M).

*Toivon, että minua pyydetään koulun ja harrastusten juhliin ja tapahtumiin.*⁴²⁷

Kuten kaikki merkittävät ihmissuhteet antoisa kummissuhde on kaksisuuntainen. Kummi lähestyy kummilasta ja kummilapsi kummiä, mutta pieneltä lapselta ei kuitenkaan voi odottaa suurta aktiivisuutta. Lapsi toimii niin kuin omat vanhemmat opettavat häntä toimimaan. Kummin elämän tärkeistä tapahtumista kannattaa puhua lapsen kotona, mutta ei pidä olettaa koululaisenkaan vielä muistavan niitä itse. On mukavaa ja mieltä lämmittävää, jos kummilapsi muistaa kummiaan tämän elämän käännekohtissa, ja kummiudessa niitä voi harjaannuttaa luonteissa asiayhteyksissä. Mutta vaikka ei omassa lapsuudessaan olisi saanut kokea ”kummilämpöä”, sitä voi antaa eteenpäin omille kummilapsille.⁴²⁸

Tässä tutkimuksessa varsin harva kummi kertoi toivovansa, että kummilapsi muistaisi häntä merkki- ja juhlapäivinä, kuten syntymäpäivänä ja jouluna. Osa kummeista toivoi, että heidät kutsuttaisiin kummilapsen juhliin, esimerkiksi syntymäpäiville, konfirmaatioon, häihin sekä koulun ja harrastusten juhliin ja tapahtumiin. Kummit odottivat kummilapsen tapaamista erilaisissa niin kummin itsensä kuin kummilapsen juhlahetkissä.

Hyvä ihminen ja hyvä elämä

Kummeista 14 prosenttia toivoi, että kummilapsesta varttuisi hyvä ihminen. Hänen toivottiin voivan hyvin ja elävän hyvän elämän.

*Odotan että saa elää hyvää ja onnellista elämää. Menestystä ja ennen kaikkea terveyttä. Ja selviytymistä ja lujuuutta elämään vaikeuksien edessä.*⁴²⁹

*Että hän kasvaa ja voi hyvin.*⁴³⁰

Kummilapselta odotettiin kasvua ja kehitystä kohti aikuisuutta. Kummilapselle haluttiin terveyttä ja kasvua tasapainoiseksi ja toisista välittäväksi ihmiseksi.

*En muuta kuin kasvua, kehitystä!*⁴³¹

*Kasvua rakastavana ihmisenä.*⁴³²

*Kun hän vain saisi olla terve ja elää hyvän elämän.*⁴³³

427 Vastaaja 523 (M).

428 Sihvola & Kukkamaa 2003, 47–48.

429 Vastaaja 51 (N).

430 Vastaaja 36 (N).

431 Vastaaja 383 (N).

432 Vastaaja 350 (N).

433 Vastaaja 550 (N).

Kummit toivoivat, että kummilapsesta tulisi onnellinen ja hänen elämässään olisi iloa. Kummilapselta odotettiin avointa mieltä, positiivista asennetta ja rohkeutta.

*Avointa mieltä elämän edessä.*⁴³⁴

*Positiivista asennetta.*⁴³⁵

*Odotan, että he ovat onnellisia lapsia, rohkeita nuoria ja kasvavat fiksuiksi miehiksi ja ovat rehellisiä.*⁴³⁶

Kummilapselle toivottiin unelmia ja uskallusta niiden tavoitteluun sekä rakastettuna olemisen muistamista. Myös itsensä hyväksyminen, itseluottamus ja itsenäisyys olivat kummien mielestä tarpeen.

*Elämään heittäytymistä, unelmoimista, sen muistamista että on arvokas ja rakastettu ja että on ihmisiä joiden puoleen voi kääntyä.*⁴³⁷

*Että hän saa kasvaa turvallisen lapsuuden ja uskaltaa tavoitella unelmiaan.*⁴³⁸

*Että se oppii rakastamaan ja hyväksymään itsensä ja on onnellinen.*⁴³⁹

Kummilapsen odotettiin menestyvän ja pärjäävän elämässään. Hänelle toivottiin sinnikkyyttä ja viisautta vaikeuksienkin keskellä.

*Että he kasvavat vahvoiksi ihmisiksi ja ymmärtävät että elämä voi joskus potkia, mutta luovuttaa ei saa.*⁴⁴⁰

*En mitään erityistä, että pärjäisivät elämässä.*⁴⁴¹

*Lojaaliutta, arvostusta ja menestystä omassa elämässään.*⁴⁴²

Kummit pitivät tärkeänä toisten kunnioittamista ja arvostamista. Kummilapsen haluttiin kasvavan erilaiset ihmiset huomioivaksi ja avuliaaksi henkilöksi.

*Odotan, että hänestä kasvaa tasapainoinen ja erilaiset ihmiset tasapuolisesti huomioon ottava aikuinen.*⁴⁴³

434 Vastaja 509 (M).

435 Vastaja 55 (M).

436 Vastaja 547 (N).

437 Vastaja 227 (M).

438 Vastaja 332 (N).

439 Vastaja 561 (N).

440 Vastaja 92 (N).

441 Vastaja 116 (N).

442 Vastaja 347 (M).

443 Vastaja 272 (M).

*Rehellisyyttä, avoimuutta ja toivon mukaan omaa ajatusmaailmaa auttamisesta ja siitä miten pienillä teoilla voi tehdä jonkun päivästä paremman.*⁴⁴⁴

*Odotan muiden ihmisten kunnioittamista.*⁴⁴⁵

Oikeudenmukaisuus, rehtiys ja viisaus ovat oivallisia ominaisuuksia kummilapselle. Armollisuutta sekä hyväntahtoisuutta ja ymmärtäväisyyttä toisia ihmisiä kohtaan odotettiin.

*Että hänestä kasvaa hyväntahtoinen, omalla laillaan arvokas ihminen, joka toivottavasti löytää paikkansa maailmassa ja tulee onnelliseksi.*⁴⁴⁶

*Toivon kummilapsistani kasvavan ymmärtäviäisiä ja hyväksyviä aikuisia, joille kristillisten arvojen mukainen toiminta on osana elämää. Toivon onnellista ja turvallista elämää, jossa kummilapsi tekee sitä, mistä nauttii.*⁴⁴⁷

*Odotan heistä kasvavan kunnollisia ja rehtejä aikuisia, avoimia ja rehellisiä.*⁴⁴⁸

Kummilapsen toivottiin toimivan vastuullisesti ja kantavan vastuuta itsestään. Kunnollisuus, tunnollisuus ja määrätietoisuus olivat niin ikään arvossa.

*Toivoin vaan, että niistä kasvaa kunnollisia ja hyviä ihmisiä.*⁴⁴⁹

*Että hänestä kasvaa vastuullinen ja reipas nuori.*⁴⁵⁰

*Tuntee vastuuta itsestään ja turvaa Jumalaan.*⁴⁵¹

Kummit toivoivat, että kummilapsista kasvaisi kunnon kansalaisia ja tolkun aikuisia. Rehellisyyttä, avoimuutta ja oikean ja väärän erottamista odotettiin.

*Toivon voivani omalla esimerkilläni ohjata heitä kasvamaan kunnon kansalaisiksi ja löytämään sen oman juttunsa tässä elämässä.*⁴⁵²

*Rehellisyyttä, avoimuutta, luottamusta.*⁴⁵³

444 Vastaaja 279 (N).

445 Vastaaja 768 (N).

446 Vastaaja 545 (N).

447 Vastaaja 731 (N).

448 Vastaaja 161 (N).

449 Vastaaja 343 (N).

450 Vastaaja 558 (N).

451 Vastaaja 367 (N).

452 Vastaaja 842 (N).

453 Vastaaja 354 (N).

*Että hän eläisi niin, että ei ekyisi pahantekijäksi. Että hän ymmärtäisi hyvän ja pahan eron. Kunnioittaisi vanhempia ihmisiä. Olisi rehellinen.*⁴⁵⁴

Kummilapsen toivottiin löytävän oman paikkansa elämässä. Itselleen sopivan ammatin ja puolison löytyminen sekä pysyvän työpaikan saaminen olivat kummien toivomuslistalla.

*Toivon, että hän kasvaa ja kehittyy omaksi itsekseen sekä löytää paikkansa yhteiskunnassa ja maailmassa.*⁴⁵⁵

*Toivon ja rukoulen, että kokevat elämänsä mielekkäänä ja onnellisena, että pysyvät terveinä ja löytävät oikeat itselleen sopivat ammatit, puoliset.*⁴⁵⁶

*En varsinaisesti odota mitään, toivon hänelle kaikkea hyvää, mm. pysyvää työpaikkaa ja sen myötä myös mahdollisuutta perheen perustamiseen.*⁴⁵⁷

Varsin monelle kummille kuitenkin riitti, että kummilapsi on olemassa ja oma itsensä:

*Että hän on sellainen kuin on.*⁴⁵⁸

*Sitä, että hän on oma ihana itsensä.*⁴⁵⁹

Kummit toivoivat kummilapsen varttuvan hyväksi ihmiseksi ja saavan hyvän elämän. Osa odotuksista oli kasvamiseen ja aikuistumiseen liittyviä toiveita. Kaiken kaikkiaan siitä, mitä hyvään ihmisyyteen ja elämään kuuluu, karttui melkoisen pitkä lista. Terveys ja tasapainoisuus, ilo ja onnellisuus, avoin mieli, positiivinen asenne ja rohkeus olivat hyviä lähtökohtia hyvälle elämälle. Itsenäisyys, itsensä hyväksyminen, ja itseluottamus sekä rehellisyys ja oikean ja väärän erottaminen olivat kummilapselle toivottuja ominaisuuksia. Armollisuus, toisten kunnioittaminen ja arvostaminen, avuliaisuus, hyväntahtoisuus ja ymmärtäväisyys olivat niin ikään hienoja piirteitä, joita soisi löytävän itselle läheisestä ihmisestä.

Kunnollisuus, tunnollisuus ja määrätietoisuus, vastuullisuus ja kunnon kansalaiseksi kasvaminen olivat kummien toivomia ominaisuuksia. Oman paikan löytyminen elämässä, sinnikkyys ja viisaus, menestys ja pärjääminen, kummilapselle sopivan ammatin ja puolison löytyminen sekä pysyvän työpaikan saaminen tulivat mainituiksi. Monelle kummille kuitenkin riitti, että kummilapsi on olemassa ja oma itsensä.

454 Vastaaaja 785 (N).

455 Vastaaaja 320 (N).

456 Vastaaaja 759 (N).

457 Vastaaaja 476 (N).

458 Vastaaaja 46 (N).

459 Vastaaaja 175 (N).

4.3.3 Ystävyys ja luottamus

Ystävyys ja läheisyys

Ystävyyttä ja läheistä suhdetta kummilapsensa kanssa toivoi yhdeksän prosenttia kummeista. Ystävyys haluttiin säilyvän läpi elämän.

*Että hän hyväksyy minut läheiseksi aikuiseksi ja haluaa vaalia suhdettamme.*⁴⁶⁰

*En odota kummilapselta mitään muuta kuin että pysyisimme aina ystävinä.*⁴⁶¹

*Odotan, että hän pitäisi minua läheisenä ihmisenä, odotan että kuulen hänen kuulumisiaan myös ikää karttuessa.*⁴⁶²

Kummit halusivat olla perheen ulkopuolisia aikuisia ystäviä. Osa kummeista toivoi olevansa aikuisena hieman erilainen kuin kummilapsen vanhemmat ja siten ikään kuin täydentävänsä heitä.

*Elinikäistä suhdetta, että hän voi olla kanssani vielä kun olemme molemmat aikuisia. Voin olla hänelle aikuinen ystävä, tuki ja ihminen joka välittää hänen elämästään. Voin myös olla vähemmän tylsä kuin hänen vanhempansa.*⁴⁶³

*Toivon, että varhaislapsuuden jälkeenkin minun ja hänen persoonansa kohtaisivat, ja voisin olla hänelle perheen ulkopuolinen aikuinen tuki ja turva, luotettu. Hän taas parhaassa tapauksessa olisi minulle rakas läheinen.*⁴⁶⁴

Ystävyys kummilapsen kanssa sisälsi kummien mielestä kiintymystä, rakkautta ja halauksia. Myös mukavaa yhdessäoloa, läheistä kanssakäymistä, kuuntelua ja myötäelämistä, vastavuoroisuutta ja välittämistä odotettiin.

*Toivon, että hekin rakastavat minua. Toivon, että isompina he haluavat pitää minuun yhteyttä itsekin.*⁴⁶⁵

*Odotan heiltä luottamusta minuun ystäväni johon saa tarpeen tullen ja muutenkin tukeutua ja joka on aidolla tavalla myötäelävä heidän elämässään.*⁴⁶⁶

*Kiintymystä ja iloisia kohtaamisia ja toisesta välittämistä.*⁴⁶⁷

460 Vastaaja 15 (M).

461 Vastaaja 632 (N).

462 Vastaaja 68 (N).

463 Vastaaja 101 (N).

464 Vastaaja 408 (N).

465 Vastaaja 711 (N).

466 Vastaaja 187 (N).

467 Vastaaja 621 (N).

Kummit halusivat kummilapsensa kanssa suhteen, jossa on ystävyyttä ja läheisyyttä. Ystävyyteen kuuluivat kummien mukaan kiintymys, rakkaus ja mukava yhdessäolo, läheinen kanssakäyminen, kuuntelu ja myötäeläminen, vastavuoroisuus ja välittäminen. Kummit halusivat olla perheen ulkopuolisia aikuisia ystäviä, ja ystävyyden toivottiin kestävän läpi elämän.

Turvautuminen ja luottamus

Luottamuksellisen suhteen syntymistä kummilapsen kanssa odotti 13 prosenttia kummeista. Kummit toivoivat, että kummilapsi turvautuisi heihin tarvitessaan apua.

*Toivoisin että suhteemme kestäisi eliniän ja hän voisi turvata minuun.*⁴⁶⁸

*Toivon että kummilapsi voisi olla yhteydessä elämän eri vaiheissa. Pyytää apua jos sellaista tarvitsee... Tai jos on kuulijaa vailla.*⁴⁶⁹

Kummit toivoivat, että kummilapsi voisi puhua heille mistä tahansa itselleen tärkeästä aiheesta. Kummit lupasivat auttaa ja kuunnella elämän kriiseissä, uskonasioissa ja muissa pohdinnoissa.

*Että pitää aikuisenakin minuun yhteyttä. Ja elämän kriiseissä olen aina käytettävissä.*⁴⁷⁰

*Olisi mukava, jos kummilapset voisivat luottaa minuun aikuisena kristittyinä ja tarvittaessa ottaisivat kontaktia omien pohdintojensa kanssa.*⁴⁷¹

*Odotan, että hän tietää minun olevan läsnä elämässään ja tietää voivansa kertoa minulle mitä vain.*⁴⁷²

Kummit halusivat kummilapsensa muistavan, että he ovat tätä varten olemassa ja auttavat aina. Kummile uskoutumisen toivottiin olevan mahdollista silloinkin, kun vanhemmille puhuminen tuntuu hankalalta.

*Hankalissa tilanteissa olisin hänelle turvallinen aikuinen, jolle hän uskaltaisi kertoa myös sellaisia asioita joita ei vanhemmille välttämättä uskalla.*⁴⁷³

*Että hän aina muistaa sen, että minuun voi ottaa yhteyttä oli asia tai tilanne mikä tahansa. Autan aina.*⁴⁷⁴

468 Vastaaaja 40 (N).

469 Vastaaaja 140 (N).

470 Vastaaaja 341 (N).

471 Vastaaaja 817 (N).

472 Vastaaaja 6 (N).

473 Vastaaaja 345 (N).

474 Vastaaaja 505 (N).

*Tärkeintä on että saisin säilytettyä heidät kaikki itseni sydämen lähellä niin että he tietäisivät että aina ovi on auki kodissani heille jos olisi joku vaikeakin tilanne elämässä heillä.*⁴⁷⁵

Kummilapsen toivottiin luottavan kummiinsa ja pitävän häntä turvallisena ihmisenä. Luottamuksen haluttiin säilyvän läpi elämän. Kummit halusivat tukea kummilastaan vielä silloinkin, kun hän on aikuinen.

*Toivon voivani olla heille aikuinen luotettava ihminen ja sitten kun he ovat aikuisia toivon voivani edelleen tukea heitä.*⁴⁷⁶

*Toivon että kummilapseni pitävät minua turvallisena aikuisena jonka puoleen voi aina kääntyä, läpi elämän.*⁴⁷⁷

Kummit pohtivat, että luottamuksen rakentaminen on kuitenkin ennen kaikkea heidän tehtävänsä. Kummit halusivat olla helposti lähestyttäviä ja välittää hyväksyntäänsä kummilapselle.

*Että hän tuntisi olonsa turvalliseksi ja hyväksytyksi seurassani. Että välillämme säilyisi keskusteluyhteys ja voisin auttaa häntä elämässään.*⁴⁷⁸

*Minulla ei ole erityisiä toiveita kummilapsilleni. Toivon, että he luottavat minuun ja viihtyvät seurassani, mutta tämän luottamuksen luominen on pitkälti minun vastuullani.*⁴⁷⁹

*Toivon, että olen saanut rakennettua sellaisen suhteen jolla olen ansainnut hänen luottamuksensa.*⁴⁸⁰

Kummit puolestaan halusivat kummilapseltaan apua niissä asioissa, joissa kummilapsi on hyvä. Osa kummeista toivoi, että kummilapsi kävisi auttamassa heitä arjen askareissa, kun heistä tulee vanhoja.

*Odotan, toivon, että yhteytemme voisi säilyä koko elämän; että etsisimme ja löytäisimme aika ajoin aikaa viettää yhdessä ja tavata toisiamme. Joskus kysyn ja saan neuvoja kummilapseni ammattialan kysymyksissä, mm. kännykän ja tv:n ostoon.*⁴⁸¹

*Olen hänelle tärkeä ja hän kutsuu minut syntymäpäiville sekä muihin tärkeisiin juhliin. Vanhana toivoisin lapselta huomiota ja jopa hoivaa.*⁴⁸²

475 Vastaaja 519 (N).

476 Vastaaja 275 (N).

477 Vastaaja 85 (N).

478 Vastaaja 651 (N).

479 Vastaaja 547 (N).

480 Vastaaja 100 (N).

481 Vastaaja 193 (N).

482 Vastaaja 389 (N).

*Yhteyden pitoa varsinkin sitten, kun olen vielä vanhempi. Auttamista käytännössä. Vaikka imuroida tai kantaa takkapuita tai tyhjentää tiskikoneen.*⁴⁸³

Kummit toivoivat, että suhde kummilapseen muodostuisi luottamukselliseksi ja kummilapset uskaltaisivat kertoa heille sellaisiakin asioita, joita omille vanhemmille ei välttämättä kerrota. Kummit lupasivat auttaa ja tukea aina, kun kummilapsi tarvitsee apua, sekä kuunnella ja keskustella mistä tahansa kummilapsen mieltä askarruttavasta aiheesta. Kummit halusivat luoda hyväksyvän ilmapiirin ja toivoivat luottamuksen säilyvän läpi elämän.

Osa kummeista otti mielellään apua vastaan aikuisilta kummilapsiltaan niissä asioissa, joissa nämä olivat hyviä. Kummin vanhetessa kummilapsen tuki ja apu arjen askareissa oli tervetullutta.

4.3.4 Hengellisyys

Kummilapsen hengellisyyteen liittyviä toiveita esitti 12 prosenttia kummeista. Kummilapsilta odotettiin kiinnostusta ja avointa mieltä Jumalaa, uskoa ja kirkkoa kohtaan.

*Kiinnostusta kirkkoon mutten siltikään hänelle sitä halua tuputtaa.*⁴⁸⁴

*Avarakatseisuutta ja halua oppia ja tietää Jumalasta.*⁴⁸⁵

*Myös avointa suhtautumista Jeesuksen opetuksiin.*⁴⁸⁶

Kummilapsen toivottiin löytävän ja omaksuvan kristilliset elämänarvot. Kasvamista kristillisyyteen ja kristillisten tapojen arvostamista odotettiin.

*Odotan lapsen saavan kristilliset elämänarvot, jotka näkyvät jollakin tavalla hänen elämässään.*⁴⁸⁷

*Että kasvaisi kristillisyyteen.*⁴⁸⁸

*Että pysyy seurakunnassa kristittynä ja pääsee taivaaseen lopulta. Pysyy terveenä niin kuin sielunsakin menestyy. Kastaa lapset kristukseen ja muistaa siunata ruokansa joka päivä. Kiitos Jeesus ruuastamme amen rukouksella. Kun kiittää Jeesusta ruuasta se on siunattua ja riittää.*⁴⁸⁹

483 Vastaaaja 531 (N).

484 Vastaaaja 284 (N).

485 Vastaaaja 146 (N).

486 Vastaaaja 855 (N).

487 Vastaaaja 768 (N).

488 Vastaaaja 34 (N).

489 Vastaaaja 377 (N).

Moni kummeista toivoi, että kummilapsi löytäisi uskon ja säilyttäisi uskonsa läpi elämän. Uskoon liittyviä keskusteluja yhdessä kummilapsen kanssa odotettiin.

Lähinnä toivon hartaasti, että hän ymmärtäisi varhain elävän uskon merkityksen ja siunauksen ja haluaisi sen jälkeen pitää sitä tärkeimmällä sijalla loppuelämänsä ajan. Se tuo kaiken muun ajallisen tarpeellisen muassaan.⁴⁹⁰

En odota mitään erityistä, mutta tottakai rukoilen ja toivon, että hän saisi oppia tuntemaan Jeesuksen Pelastajanaan ja saisi elävän uskon kolmiyhteiseen Jumalaan.⁴⁹¹

Hauskoja yhteisiä hetkiä, keskusteluja uskosta ja elämästä.⁴⁹²

Kummit korostivat, ettei ketään voi pakottaa eikä painostaa uskoon. Yksi kummi kirjoittikin toivovansa ja rukoilevansa uskon kasvamista ja toinen sitä, että olisi kummina pystynyt välittämään Jumalan rakkautta. Kummit toivoivat, että he olisivat omalla toiminnallaan vieneet kummilastaan lähemmäksi Jumalaa, uskoa ja kristillistä vakaumusta.

Toivon että saan kasvattaa hänessä uskon siemeniä, jotka saa kasvaa hänessä aikuisuuteen asti. Ja uskosta olisi hänelle aikuisena turvaa. Kuten minun oma kummini on tehnyt minun ollessa lapsi.⁴⁹³

Toivon, että kummilapseni kokevat minut lämpöisenä ja rakastavana ihmisenä, joka vie heitä lähemmäksi Jumalaa – olipa se sitten vaikka laulun opettelua tai kuuntelemista :)⁴⁹⁴

Toivon, että kummilapseni voisivat saada myönteisen kuvan hengellisistä asioista siitä, mitä elän ja toimin.⁴⁹⁵

Kummit toivoivat Jumalan antamaa turvaa ja suojaa sekä oikeaa suuntaa kummilapsen elämäänsä. Hänen odotettiin voivan luottaa Jumalaan ja Jeesukseen sekä heiltä saatuun apuun.

Rohkeutta etsiä omaa paikkansa elämässä ja luottamusta siihen, että on Jumala ja ihmisiä, joilta saa apua jos itse ei jaksakaan.⁴⁹⁶

En odota, mutta toivon heidän kasvavan vahvoiksi, rohkeiksi, itsenäisiksi ja onnellisiksi Jumalan suojassa.⁴⁹⁷

490 Vastaaja 598 (M).

491 Vastaaja 712 (M).

492 Vastaaja 7 (N).

493 Vastaaja 682 (N).

494 Vastaaja 313 (N).

495 Vastaaja 710 (M).

496 Vastaaja 773 (M).

497 Vastaaja 203 (N).

*Että heistä kasvaa terveitä ja elämässään pärjääviä ja että usko Jumalaan toisi heidän elämänsä turvaa ja suuntaa.*⁴⁹⁸

Osa toiveista kohdistui seurakuntayhteyteen ja kirkossa käymiseen. Kummilapsen odotettiin osallistuvan jumalanpalvelukseen ja messuun. Yksi kummi toivoi, että kummilapsi kutsuisi hänet seurakunnan kummitapahtumaan.

*Että hän saa kasvaa osallisuudessa – mm. seurakuntayhteydessä – palata ja löytää sen yhä uudelleen, kun ja jos elämässä koettelemuksia.*⁴⁹⁹

*Hänestä tulee reipas suomen kansalainen ja ymmärtää seurakunnan merkityksen ja tuen.*⁵⁰⁰

*Toivon, että hän käy myös kirkossa ja osallistuu kirkon messujumalan-palveluksiin.*⁵⁰¹

Kummilapsen haluttiin käyvän rippikoulun ja saavan omia kummilapsia. Joku kummeista haaveili rippiristin ostamisesta ja kummilapsen siunaamisesta konfirmaatiossa.

*Kummilapseni kävisivät itekin tulevaisuudessa rippikoulun, saisivat omia kummilapsia, heillä olisi turvallinen ja luottavainen mielikuva kirkosta ja uskosta.*⁵⁰²

*Toivon, että hän tiedostaa minun olevan käytettävissä tarvittaessa ja että puoleeni voi halutessaan kääntyä myös hengellisissä/sielunhoidollisissa kysymyksissä. Toivon että hän kasvaa ja pysyy uskossa, perehtyy kristinopin perusteisiin ja käy rippikoulun.*⁵⁰³

*Sitä että saan ostaa rippiristin ja siunata hänet konfirmaatiopäivänä.*⁵⁰⁴

Kummit halusivat rukoilla kummilapsen puolesta ja osa toivoi, että kummilapsi muistaisi sen. Myös kummilapsen toivottiin rukoilevan ja muistavan kummiaan esirukouksessa.

*Odotan heiltä luottamusta minuun ystävänä johon saa tarpeen tulle ja muutenkin tukeutua ja joka on aidolla tavalla myötäelävä heidän elämässään. Ja että he joskus ajattelisivat että kyllä se kummitäti rukoilee heidän puolestaan.*⁵⁰⁵

Kummius on minulle täysin pyyteetöntä, en odota kummilapsiltani mitään. Toivon, että he osaavat elämässään elää ”kunnon ihmisinä”, kiittää hyvistä lahjoista, antaa suoraa palautetta, pyytää apua sitä tarvitessaan, turvautua Jumalan apuun viimeistään silloin

498 Vastaja 189 (M).

499 Vastaja 172 (M).

500 Vastaja 726 (N).

501 Vastaja 590 (M).

502 Vastaja 847 (N).

503 Vastaja 437 (M).

504 Vastaja 154 (N).

505 Vastaja 187 (N).

*kun omat voimat ja läheisten apu eivät riitä. Kummilapseni saa myös olla vähemmän kunnollinen ja kompastella. Se tehostaa minun rukoustyötäni hänen puolestaan.*⁵⁰⁶

*He voisivat rukoilla myös kumminsa puolesta.*⁵⁰⁷

Kummilapsen haluttiin pelastuvan ja pääsevän taivaaseen. Jälleennäkemistä taivaassa odotettiin.

*Jeesuksen toivon pelastavan hänet Taivaaseensa jonain päivänä.*⁵⁰⁸

*Että hän löytäisi aikanaan elävän yhteyden Jumalaan ja pelastuisi.*⁵⁰⁹

*Odotan näkeväni hänet Taivaassa.*⁵¹⁰

Kummilapsen toivottiin suhtautuvan uskoon ja kirkkoon myönteisesti sekä omaksuvan kristilliset tavat ja arvot. Kummit toivoivat, että he olisivat omalla toiminnallaan vieneet kummilastaan lähemmäksi Jumalaa ja uskoa. Myös uskonnollisia keskusteluja kummilapsen kanssa odotettiin.

Kummilapsen elämän toivottiin saavan hyvän suunnan Jumalan suojissa ja varjeluksessa. Hänen odotettiin käyvän rippikoulun ja osallistuvan jumalanpalveluselämään. Kummit halusivat kummilapsensa muistavan, että he rukoilevat tämän puolesta ja toivoivat kummilapsen rukoilevan heidän puolestaan. Toiveista viimeinen oli kummilapsen pääseminen taivaaseen ja jälleennäkeminen hänen kanssaan.

4.3.5 Kummilapselta ei voi odottaa mitään

Kummit muistuttivat, ettei kummilapsella ole velvollisuuksia kummeja kohtaan. Tästä tai muista syistä johtuen 31 prosenttia ei odottanut kummilapsiltaan mitään.

*En koe odottavani mitään. En edes kiitosta lahjoista.*⁵¹¹

*En osaa ajatella, että hänen pitäisi tehdä jotain.*⁵¹²

*En aseta odotuksia – hyväksyn jokaisen sellaisena kun on.*⁵¹³

Kummien mielestä kummilapsilta ei voi odottaa mitään. Kummisuhteessa velvollisuuksien ja odotusten katsottiin kohdistuvan yksinomaan kummiin itseensä.

506 Vastaaja 791 (N).

507 Vastaaja 687 (N).

508 Vastaaja 763 (N).

509 Vastaaja 578 (N).

510 Vastaaja 256 (N).

511 Vastaaja 71 (N).

512 Vastaaja 52 (N).

513 Vastaaja 743 (N).

*En odota häneltä mitään. Kasvakoon sellaiseksi kuin kasvaa.*⁵¹⁴

*Mielestäni lapselta ei tarvitse odottaa mitään – kummin tehtävä on aikuisella. Olisi mukavaa nähdä enemmänkin kummilapsia ja tehdä yhteisiä juttuja heidän kanssaan, mutta niistä järjestelyvastuu on minulla ja lapsen vanhemmilla ensisijaisesti.*⁵¹⁵

*Enempi itseltäni, että osaisin olla siinä määrin riittävän hyvä kummi, että kummilapsi voisi kokea suhteemme jotenkin erityiseksi.*⁵¹⁶

Kummiuden ei koettu olevan kummilasten vastuulla eikä vaativan vastapalveluksia. Kummilapselle ei haluttu mitään paineita tai velvollisuuksia kummin tai kummisuhteen vuoksi.

*En odota mitään erityistä, kummius ei vaadi vastalahjoja. Riittää, että hän tietää minun olevan hänen kumminsä ja että hän tietää minun rukoilevan hänen puolestaan, pitävän hänen puoliansä ja olevan tarvittaessa perheen ulkopuolinen aikuinen ystävä.*⁵¹⁷

*Kummilapsella ei minusta ole velvollisuuksia kummiansä kohtaan enkä näin ollen odota heiltä mitään. Olen hyvin onnellinen siitä, että kaikkiin on olemassa toimivat välit ja toivon hartaasti, etteivät he koskaan koe kummitädin tapaamista velvollisuudekseen.*⁵¹⁸

*En halua asettaa mitään vaatimuksia, koska kummiuteni toteuttaminen on omalta puoleltani niin puutteellista. Minua lämmittää huomata, jos kummilapselle olen merkittävä ihminen.*⁵¹⁹

Kummit muistuttivat, etteivät kummilapset ole valinneet heitä. Kummi on lasta varten eikä lapsi kummiä varten.

*Minusta kummilapsella ei ole velvoitteita kummiä kohtaan, eihän hän ole tätä valinnut. Se on tuntunut mukavalta, kun lapsen vanhemmat ovat omalla käytöksellään osoittaneet, että kummi on tärkeä ja erityinen ja auttaneet siten luomaan suhdetta lapseen.*⁵²⁰

*Lapsilta ei tule odottaa mitään, varsinkaan jos ne eivät ole omia. Odotan itse olevani hälle aikuinen, joka tukee häntä ja jolle hän voi uskoutua missä tahansa asiassa.*⁵²¹

*En oikeastaan mitään. Hän on subjekti ja kummina olen resurssi.*⁵²²

514 Vastaaaja 851 (M).

515 Vastaaaja 538 (N).

516 Vastaaaja 520 (M).

517 Vastaaaja 186 (N).

518 Vastaaaja 438 (N).

519 Vastaaaja 448 (M).

520 Vastaaaja 220 (N).

521 Vastaaaja 292 (N).

522 Vastaaaja 715 (M).

Kummius on pyyteetöntä eikä kummiksi ryhdytä vastineen toivossa. Kummius on luottamustehtävä, erityistehtävä Jumalalta.

*Sen aika näyttää. Kummius ei ole asia jota tehdään sen takia että odottaisin siitä jotakin vastinetta.*⁵²³

*Minulla ei ole mitään erityisiä toivomuksia kummilapsilleni. Toki toivon, että ystävytemme säilyy ja saan kuulua heidän elämäänsä vielä aikuisenakin. Kummius on minulle suotu ”luottamustehtävä”, velvollisuudet ovat vain minulla, eikä niitä kuulu kummilapselle.*⁵²⁴

*En odota mitään erityistä. Kummius on minulle erityistehtävä Jumalalta.*⁵²⁵

Kummissuhde on lahja ja ystävyyden tarjous kummilapselle. Kummilapsen koettiin olevan vapaa valitsemaan, millaisen suhteen hän kummiinsa haluaa.

*En mitään erityistä. Kummilapseuteen ei liity velvollisuuksia. Se on lahjasuhde – siis suhde, johon ei sisälly odotuksia lasta kohtaan, vaan tuen ja ystävyyden tarjous aikuisen puolelta.*⁵²⁶

*Ajattelen että kummissuhde on mahdollisuus yhdelle uudelle rikkaalle ihmissuhteelle, johon vaikuttaa moni asia. Aina se ei kehity vastavuoroiseksi.*⁵²⁷

*Kummi rakentaa suhdetta lapseen, on aikuinen ja aloitteellinen. Kun vuodet vierivät, voi suhde hieman etääntyä, mutta ei hävitä. Omista kummilapsistani viisi seitsemästä on edelleen suhteellisen kiinteästi tekemisissä kanssani. Kummilapsi valitsee, jaksaa ja haluaako hän olla kanssani kiinteämmin yhteyksissä. Kunnioitan kummilapsen valintaa, mutta lähestyn jokaista, myös paria etääntyneempää kummilasta muutaman kerran vuodessa, tavan mukaan, esimerkiksi joulukirjeellä.*⁵²⁸

Kummit kokivat kuitenkin saaneensa kummilapseltaan paljon – jopa enemmän kuin olivat antaneet. Vaikka odotuksia ei ollut, oli saatu hymyjä, halauksia, rakkautta ja kauniita sanoja sekä uusia oivalluksia.

*Ilahdun halauksesta tai hymystä, mutta kummilapset saavat olla vapaita velvollisuuksista. Koen olevani joka tapauksessa saava osapuoli kummissuhteessa.*⁵²⁹

*En odota lapselta oikeastaan mitään. Haluan vain olla tukena ja kasvaa itsekin, oivaltaa uutta.*⁵³⁰

523 Vastaja 803 (M).

524 Vastaja 526 (N).

525 Vastaja 724 (N).

526 Vastaja 719 (M).

527 Vastaja 664 (N).

528 Vastaja 411 (N).

529 Vastaja 336 (N).

530 Vastaja 514 (N).

*En odota mitään. Olen kuitenkin saanut paljon lämpöä, rakkautta ja kauniita hetkiä/sanoja. Enemmän olen saanut kuin antanut.*⁵³¹

Kummien mielestä kummilapsilta ei voi odottaa mitään eikä näillä ole velvollisuuksia kummejaan kohtaan. Kummiutta pidettiin pyyteettömänä luottamustehtävänä, johon kummilapset eivät ole voineet vaikuttaa. Odotusten katsottiin kohdistuvan vain kummiin itseensä, eikä kummisuhteen nähty velvoittavan kummilapsia vastapalveluksiin.

Kummien mielestä kummius on lahja ja ystävyyden tarjous kummilapselle. Kummilapsi voi vartuttuaan itse päättää, millaiseksi suhde muotoutuu. Kummilapselle ei haluttu asettaa minkäänlaisia paineita.

531 Vastaja 144 (N).

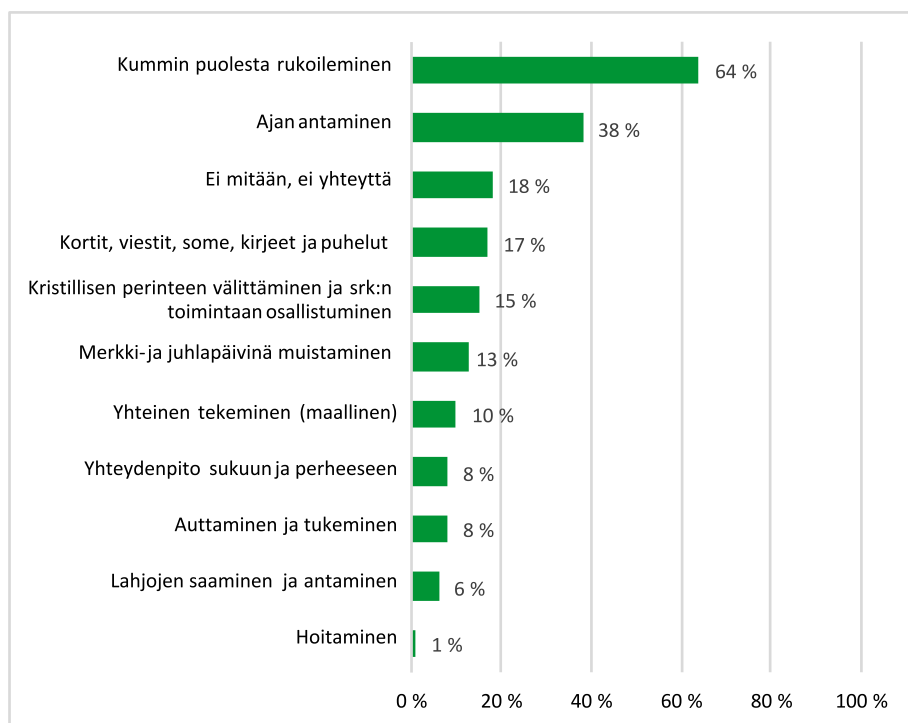
5 KUMMIUS KUMMILASTEN NÄKÖKULMASTA

5.1 Mitä kummien kanssa tehdään

Seuraavaksi tarkastellaan kummissuhdetta kummilasten näkökulmasta. Myös kummilasten kohdalla kartoitetaan erilaisia vuorovaikutuksen ja yhteydenpidon muotoja (luku 5.1) sekä hengellisuuden merkitystä kummissuhteessa (luku 5.2). Lopuksi tutkitaan kummilasten odotuksia kummejaan kohtaan (luku 5.3).

Verrattavuuden vuoksi vastaukset on pyritty luokittelemaan vastaaviin teemoihin kuin kummienkin vastaukset. Näin voidaan tarkastella sitä, ovatko kummien ja kummilasten kokemukset vuorovaikutuksesta, yhteydenpidosta ja hengellisyysden toteutumisesta samanlaiset sekä kohdistavatko he toisiinsa samankaltaisia odotuksia.

Kuvio 5.1 Mitä kummien kanssa/puolesta tehdään? (%)

Seuraavaksi tarkastellaan kirjoituspyynnön kysymystä ”millaisia asioita teet oman kummi kanssa?”. Kysymykseen liittyi vielä hengellisiä puuhia kartoittava jatkokysymys ”käyttekö esimerkiksi yhdessä seurakunnan tilaisuuksissa?” Tämä käsitellään luvussa

5.2.2. Kysymykseen vastasi 741 henkilöä, joista osa kertoi maallisista, osa hengellisistä puuhista, toiset molemmista.

Esirukousta kysyttiin erillisellä kysymyksellä ”rukoiletko kummisi tai kummiesi puolesta?”, ja siihen vastasi 704 henkilöä. Tämä käsitellään luvussa 5.2.1. Sillä, että seurakunnan tilaisuudet mainittiin sähköisessä kyselyssä vain yhtenä esimerkkinä kummin kanssa tekemisistä eikä omana kysymyksenään, oli todennäköisesti se vaikutus, että muu hengellisyys jäi huomattavasti kummin puolesta rukousta pienemmäksi osa-alueeksi.

5.1.1 Yhdessäolo ja yhteinen tekeminen

Ajan antaminen ja yhdessäolo

Ajan antaminen, yhdessäolo ja yhteyden pitäminen kummin ja kummilapsen välillä mainittiin 38 prosentissa vastauksista. Yhteyden pitäminen kummeihin oli osalla tiiviimpää, osalla epäsäännöllisempää.

Nykyään kummeja tulee nähtyä harvoin. Pienempänä kävin toisella kummitädillä kylässä ja pääsin mukaan reissuille. Nykyäänkin on mukava nähdä ja suhde tuntuu rakkaalta. Pyrimme näkemään edes kerran vuodessa. Muiden kummien kanssa välit ovat etäämmät välimatkan ja sairauden sekä heidän perheellisyytensä vuoksi.¹

Pidän yhden kummini kanssa tiiviisti yhteyttä. Suhde on todettu yhdessä merkitykselliseksi juuri kummiuden vuoksi.²

Osaa en ole nähnyt vuosiin, osan kanssa ollaan tekemisissä viikoittain.³

Kummien luona käyminen oli yleisimmin mainittu yhdessäolon muoto. Myös kummi vieraili kummilapsensa ja tämän perheen luona.

Pienenä toki saatoin seuroissa istua heidän vieressään tai sylissä. Nyt vierailen välillä ikääntyvien kummieni luona. Se rikastuttaa elämää, kun on monen ikäisiä ystäviä.⁴

Käyn kylässä yhä sylikummini luona, saunon hänen kanssaan ja käymme yhdessä kynttilöitä haudoille viemässä.⁵

Kummi vierailee meillä ja on mukana myös minun perheeni elämässä, siis minun lapset ja mieheni.⁶

1 Vastaaaja 604 (N).

2 Vastaaaja 848 (M).

3 Vastaaaja 123 (N).

4 Vastaaaja 635 (N).

5 Vastaaaja 780 (N).

6 Vastaaaja 273 (N).

Moni oli yökyläillyt kumminsä luona lapsena ja osa teki sitä vielä aikuisenakin. Kummi saattoi vuorostaan tulla viikonloppuvierailulle aikuisen kummilapsensa luokse.

Ajanviettoa. Pienempänä yövyin paljon kummien luona.⁷

Tapaamme muutaman kerran vuodessa perhepiirissä (tilanteeseen kuuluu luultavasti myös kirkkokäynti) ja keskustelemme koko perheen henkilökohtaisista asioista. Toinen kummini asuu eri maassa kuin minä itse, mutta tapaamme mielellämme, kun siihen on mahdollisuus. Saatan majoittua hänen luonaan muutaman päivän ajan ja teemme arkisia asioita.⁸

Kaikki kummini asuvat kaukana. Harvakseltaan nähdään. Kummitätieni kanssa ollaan kyläilty viikonloppuvisiiteillä puolin ja toisin.⁹

Kummeja tavattiin erityisesti loma-aikoina. Näin oli tehty lapsena, ja perinne jatkui usein myös aikuisena.

Tapaan kummejani juhlissa ja lisäksi vietän heidän kanssaan aikaa lomilla tehden tavallisia juttuja yhdessä ja kyläillen.¹⁰

Lapsena vietin aikaa varsinkin kesäisin kummini luona joka asui maalla.¹¹

Tapaan harvakseltaan, mutta silti jonkinlainen erityinen yhteys on. Esimerkiksi kesälo-mareissulla voimme tehdä pienen lenkin kummisedän luo päiväksi.¹²

Suomalaiskansalliseen tapaan yhteistä aikaa vietettiin usein kahvittelun merkeissä. Yhdessäoloon kuului kuulumisten päivittäminen ja vaihto.

Juomme kahvia.¹³

Vaihdan kuulumisia. Keskustelemme sekalaisista asioista.¹⁴

Käyn tervehtimässä omia kummejani ja päivittämässä kuulumiset halausten kera.¹⁵

Kummien kanssa käytiin keskusteluja mitä erilaisimmista aiheista, kuten yhteiskunnallisista teemoista ja elämästä yleensä. Yhteiset mielenkiinnonkohteet, kuten luonto, kulttuuri ja televisio, yhdistivät kummeja ja kummilapsia sekä synnyttivät molempia kiinnostavaa keskustelua.

7 Vastaja 119 (N).

8 Vastaja 222 (N).

9 Vastaja 789 (N).

10 Vastaja 456 (N).

11 Vastaja 150 (N).

12 Vastaja 104 (N).

13 Vastaja 20 (N).

14 Vastaja 257 (M).

15 Vastaja 735 (N).

*Ihan arkisia asioita. Puhumme paljon yhteiskunnallisista asioista ja kummiltani voin aina pyytää apua. Höpöttely ja kikattelu on vielä näin aikuisenakin kummin kanssa kivaa.*¹⁶

*Ollaan yhteydessä, vaihdetaan kuulumisia. Käydään kahvilla toistemme luona. Ulkoillaan (luontoihmisiä).*¹⁷

*Oman kummini kanssa seuraamme euroviisuja ja missikisoja yhdessä joka vuosi, vaikka olemme jo minä (44) ja hän (62) iäkkäitä neitoja! Yhteys säilyy, koska hän kokee olevansa minulle yhä kummi.*¹⁸

Useimmat kertoivat viettäneensä lapsena kummin kanssa aikaa, mutta yhteydenpito oli aikuisena harventunut. Joskus oli käynyt toisin päin. Osa kummilapsista oli tutustunut kummeihinsa lähemmin vasta aikuisina tai kummisuhde oli lämmennyt aikuisena uudelleen.

*Olen tutustunut omaan kummitätiini vasta täytettyäni 50 vuotta. Vierailen hänen luonaan ja soittelemme joskus. Suhteemme on lämmin ja keskustelemme paljon myös uskon asioista, vaikka hän kuuluu nykyään eri kirkkokuntaan.*¹⁹

*Minulla on kaksi kummitätiä enää elossa. Vasta ihan hiljattain sain tietää, että toinen kummitäti asuu minua aika lähellä. Häntä olen tavannut silloin tällöin kahvien merkeissä. Toinen kummitäti asuu Australiassa ja hänet tapasin 45 vuoden jälkeen tammikuussa 2018. Eipä ihanampaa tapaamista olisi voinut olla. Kolme viikkoa oltiin yhdessä ja saatiin jutella. Toivon, että tapaan hänet vielä.*²⁰

*Olen käynyt heillä kylässä ja nyt jo vanhemmassa iässä heistä on tullut merkityksellisempiä.*²¹

Kummilasten kokemuksista tehdyn tutkimuksen mukaan kummit olivat läsnä kummilasten elämässä enemmän kuin muut sukulaiset ja tuttavat, ja heidät myös koettiin näitä läheisemmiksi. Jos kummeja tavattiin harvoin, heidän kanssaan olemista ei koettu luontevana. Kummi osoitti enemmän kiinnostusta ja antoi erityistä huomiota kummilapselleen. Kummilapset odottivat kummiltaan oman elämänsä seuraamista, tiiviimpää yhteyttä ja läheisyyttä sekä yhteistä tekemistä.²²

Kun kummin roolissa pyrittiin korostamaan, että kummiudessa tärkeintä ei ole tekeminen vaan oleminen yhdessä kummilapsen kanssa (ks. luku 4.1.1), kummilapsen roolissa tällaista tarvetta ei ollut. Yhdessäolo kummin kanssa oli löytänyt totutut uomat. Ehkä siksi myös kummisuhteeseen liittyvistä tunteista, läheisyydestä ja keskinäisestä välittämisestä kerrottiin huomattavasti vähemmän kuin kummin roolissa, vaikka tämäkin puoli toki viesteistä välittyi.

16 Vastaaaja 143 (N).

17 Vastaaaja 721 (N).

18 Vastaaaja 550 (N).

19 Vastaaaja 577 (N).

20 Vastaaaja 462 (N).

21 Vastaaaja 28 (N).

22 Tobiasson 2015, 21, 36, 42–46, 79–91.

Kaiken kaikkiaan kummilapset eivät vaikuttaneet tuntevan samanlaista painetta tai velvoitetta yhteyden pitämiseksi kummiinsa kuin kummit kummilapseensa. Kummilapset saivat olla velvollisuudesta vapaita, kuten kummit toivoivat luvussa 4.3.5. Kummilasten näkökulmasta kummissuhteessa korostui tärkeän ihmissuhteen jatkuvuus ja tapaamisen riemu. Valtaosalla yhteys kummiin oli jatkunut koko elämän ajan, ja kummissuhde edusti siten pituudeltaan yhtä pitkää ihmissuhdetta kuin omien vanhempien kanssa.

Yhdessäolon tavat olivat yhteneviä kummien näkemysten kanssa. Kummia käytiin tervehtimässä, ja kummikin kyläili toisinaan kummilapsensa luona. Kuulumisia vaihdettiin usein kahvikupin äärellä ja välillä keskusteltiin mitä erilaisimmista teemoista. Osalla tiivein yhteydenpito kummiin liittyi lapsuusvuosiin, toisilla yhteys oli löytynyt aikuisena ja suhteesta oli muodostunut kahden aikuisen välinen ystävyysuhde.

Yhteinen tekeminen (maallinen)

Myös kummilasten mielestä kummien kanssa oli puuhattu monenmoista. Vastaajista 10 prosenttia kertoi tehneensä jotain ei-hengellistä yhdessä kumminsa kanssa.

*Ihan tavallista arkea, kotiaskareita, marjastusta, mökkeilyä, yhteisiä lomareissuja, remonttia, laitetaan ruokaa, syödään ja saunotaan.*²³

*Matkustamme toistemme luokse, juttelemme elämästä, syömmme ja juomme. Käymme erilaisissa paikoissa vaikkapa Helsingissä (museot, ravintolat, ym. nähtävyydet).*²⁴

Leipominen, ruuan laittaminen ja maataloustöiden tekeminen yhdessä olivat arkeen kuuluvia puuhia, joita tehtiin kotosalla. Mökkeily, uiminen ja saunominen sekä leikkiminen ja pelaaminen yhdessä kummin kanssa kuuluivat monen kummilapsen muistoihin.

*Kummitätini kuoli 2017 96 vuotiaana. Lapsena sain olla hänen luonaan lomilla ja hän muisti minua aina. Kun hän oli vanha, kävin hänen luonaan muutaman kerran vuodessa, ihan viimeisiin päiviin asti. Hän oli maatalon emäntä ja opetti meidät lapset tekemään talon töitä. Auttelimme häntä pikku askareissa. Kummisetä oli sotaveteraani. Hyvät muistot kummeistani on.*²⁵

*He ovat lapsesta asti olleet elämässäni läsnä ja edelleen tärkeitä ihmisiä. Olen matkustanut heidän kanssaan ja mökkeillyt ym.*²⁶

*Vietämme aikaa yhdessä. Lapsena saunoimme, leikimme, pelasimme ja teimme kaikenlaista yhdessä. Vanhempana suhde on säännöllistä yhteydenpitoa ja siitä on saanut tiiviimmän ikään kuin ystävyysuhteen kuin ilman kummiutta olisi tullut.*²⁷

23 Vastaaja 47 (N).

24 Vastaaja 851 (M).

25 Vastaaja 693 (N).

26 Vastaaja 310 (N).

27 Vastaaja 118 (M).

Majan rakennus, retkeily ja luonnossa liikkuminen yhdistivät kummeja ja kummilapsia. Myös marjastus ja kalastus sopivat monen ikäisille.

Puuhailu on ollut monenlaista, joskus lapsena rakennettiin yhden kummini kanssa majaa kesäpaikassa.²⁸

Lapsena teimme retkiä kummien kanssa.²⁹

Luonto- ja kala- sekä marjaretket ovat kuuluneet aiempina vuosina oman kummini kanssa tehtäviin puuhiin.³⁰

Urheilu ja urheilutapahtumissa käyminen oli mukavampaa yhdessä kuin yksin. Yhteisistä urheilulajeista mainittiin lenkkeily, kuntosalilla käyminen, jääkiekon pelaaminen, suunnistus ja ratsastus.

Olemme myös käyneet ostoksilla, urheilutapahtumassa, linturetkellä, urheilemassa.³¹

Käymme toisillamme kylässä ja lenkkeilemme yhdessä.³²

Kummien kanssa pelaan joskus jääkiekkoa tai jotain muuta kivaa.³³

Kummilapset ja kummit olivat käyneet syömässä ja kahvilla. Ostoksilla käyminen on joillekin välttämätön paha, mutta toisille yhteistä aikaa kummin kanssa.

Kummitätini kanssa olen shoppaillut ja käynyt syömässä nyt aikuisiällä, lapsuudessani näin heitä vain synttäreinäni, jos silloinkaan.³⁴

Käymme kahvilla tai teatterissa.³⁵

Lapsena oli käyty huvipuistossa ja museoissa. Matkailu ja erilaiset reissut sekä nähtävyyksiin tutustuminen kummin kanssa olivat monille kummilapsille tuttuja lapsuudesta. Jotkut jatkoivat sitä kummiensa kanssa vielä aikuisenakin.

Toisten kummien luona kyläilin ja lomailin nuorena usein. Toisten kanssa olen aikuisena matkustellut.³⁶

28 Vastaaaja 386 (M).

29 Vastaaaja 25 (N).

30 Vastaaaja 95 (N).

31 Vastaaaja 258 (M).

32 Vastaaaja 379 (N).

33 Vastaaaja 41 (N).

34 Vastaaaja 234 (N).

35 Vastaaaja 363 (N).

36 Vastaaaja 260 (N).

Yhden kummin kanssa vietimme kerran teini-ikäisenä viikon hänen luonaan paikallisia maisemia tutkien, se on jäänyt mieleen kohokohtana.³⁷

Yksi kummini vei minut yhtenä vuonna Linnanmäelle, olin hänen luonaan silloin yökylässä.³⁸

Elokuissa, teatterissa ja baletissa käyminen olivat mukavia yhteisiä elämyksiä. Oopperassa ja konserteissa oli vierailtu sekä musisoitu yhdessä.

Kummitätini, isäni sisar, on kultturelli ihminen, joten hän on vienyt minua lapsena ja nuorena teatteriin, elokuviin ja sen sellaiseen.³⁹

Toisilta kummeilta sain paljon kirjoja ja näin heidän rakkauden kirjallisuuteen. Toisten kanssa ei tehty lapsena mitään, mutta opiskeluaikana sitten käytiin oopperassa ja kaupoilla ym. ”tyttöjen kesken” juttuja.⁴⁰

Omat kummini ovat kuolleet jo aikapäiviä sitten, mutta muistan, että heidän kotonaan ja kanssaan harrastimme paljon musiikkia ja kulttuuria, sekä koko lapsuudenperheeni kanssa, että sitten myös ”yksilöllisesti” musisoin kummisetäni ja heidän poikansa kanssa.⁴¹

Samoin kuin kummien kertomuksissa (ks. luku 4.1.1) myös kummilasten vastauksissa mainittiin runsaasti yhteisiä puuhia. Kummilapset mainitsivat niitä kuitenkin huomattavasti vähemmän kuin kummit, mikä johtunee ajan kulumisesta. Jos omasta lapsuudesta on jo aikaa, kaikkia tekemisen yksityiskohtia ei luonnollisesti voi muistaa. Erityisesti ne puuhut, jotka ovat tapahtuneet kummilapsen varhaislapsuudessa, ovat enää vain kummin mielessä.

Mahdollista tietenkin on, että kummius on aikojen saatossa muuttunut aktiivisemmaksi ja kummisuhde läheisemmäksi, jolloin on luontevaa puuhata ja viettää pidempiäkin aikoja yhdessä. Pitkällä aikavälillä ihmisten vapaa-aika on lisääntynyt, perheet ovat pienentyneet ja suhde lapsiin on muuttunut.⁴²

Kummilasten mukaan kummien kanssa oli siivottu, saunottu, uitu ja leivottu. Yhdessä oli retkeilty ja marjastettu, lenkkeilty ja urheiltu. Kaupungilla oli käyty syömässä, kahvilla ja kaupoissa. Kulttuuria oli harrastettu elokuvissa, teatterissa, oopperassa, baletissa ja konserteissa. Eripituiset matkat ja retket nähtävyyksineen ja museoineen yhdistivät joitakin kummeja ja kummilapsia.

37 Vastaja 265 (N).

38 Vastaja 518 (N).

39 Vastaja 262 (M).

40 Vastaja 285 (N).

41 Vastaja 759 (N).

42 Esim. Utrio 1997.

5.1.2 Muistaminen

Kortit, puhelut, viestit, some ja kirjeet

Kuten kummien vastauksissa myös kummilasten kertomuksissa nousi esiin toisen muistamisen merkitys. Kummilapset olivat saaneet kummeiltaan ja lähettäneet kummeilleen kortteja, kirjeitä ja viestejä sekä soittaneet tai somettaneet. Näistä kertoi 17 prosenttia vastaajista.

*Lapsena olin enemmän omien kummieni kanssa tekemisissä, nykyisin näemme silloin tällöin, kuulumisia vaihdetaan enemmän viestein ja soitoin.*⁴³

*Käydään teatterissa, viestitellään facessa ja puhelimella, kyläillään toistemme luona. Kolmatta kummiä näen harvemmin, mutta soittelemme ja olen opettanut häntä käyttämään tietokoneella sähköpostia. Lähetän hänelle kuvia spostissa arjestamme. Kirjotan kirjeitä ja lähetän niitä.*⁴⁴

Postikortteja on hauska saada ja suhteellisen helppo lähettää. Moni kummilapsi oli niitä saanutkin kummeiltaan läheltä ja kaukaa sekä lähettänyt niitä kummeilleen.

*Yksi kummisetä muisti postikorteilla ympäri maailman, kun oli merimiehenä muutaman vuoden.*⁴⁵

*Vierailen kummieni luona kun käyn kotikonnuillani. Kummini muistavat minua aina postikorteilla.*⁴⁶

Monet kummilapset muistivat lapsina olleensa kirjeenvaihdossa kumminsä kanssa. Toisille kirjeet olivat edelleen hyvä yhteydenpitomuoto esimerkiksi pitkän välimatkan vuoksi. Joulukirjeet olivat hauska perinne.

*Parin kummini kanssa olin kirjeenvaihdossa. Se oli arvokas asia näin jälkeenpäin ajateltuna. He pitivät minua tasavertaisena.*⁴⁷

*Amerikan kummin kanssa kirjoitellaan säännöllisesti, lähetetään joulupostia ja muistamme toisiamme rukouksissa.*⁴⁸

*Omista kummeista vain toinen on elossa. Saan häneltä jouluna kirjeen, jossa hän kertoo kuulumisistaan.*⁴⁹

43 Vastaja 21 (N).

44 Vastaja 154 (N).

45 Vastaja 773 (N).

46 Vastaja 479 (N).

47 Vastaja 54 (N).

48 Vastaja 767 (N).

49 Vastaja 312 (N).

Puheluissakaan pitkä välimatka ei haittaa. Myös digitaaliset viestittelykanavat – sähköposti, kuvaviestit, WhatsApp, Messenger – olivat käytössä.

*Kummitätini on jo lähes 90v ja asuu kauempana, mutta soitellaan.*⁵⁰

*He muistavat minua joulukorteilla ja/tai -kirjeillä, yksi lähettelee Whatsapp-viestejä.*⁵¹

*Jaetaan kokemuksia esim. kuvaviestein.*⁵²

Sosiaalinen media oli lähentänyt kummeja ja kummilapsia. Sen kautta toisen elämää oli helppo seurata ja ottaa siihen osaa.

*En juurikaan vietä aikaa omien kummieni kanssa, muutaman kerran vuodessa käyn heillä kylässä tai tapaamme muuten esim. sukujuhlissa. Muuten pidämme yhteyttä lähinnä sosiaalisen median kautta.*⁵³

*Yhden kummitädin kanssa ollaan paljon tekemisissä Facebookissa, koskaan ennen ei olla taidettukaan niin mukana toistemme elämässä olla.*⁵⁴

Erityisen ilahduttavaa oli kummien ja kummilasten vuorovaikutuksen vastavuoroisuus. Periaatteena oli: kortti kirjeestä ja soitto viestistä.

*Lähetän joulukirjeen. Saan joulukortteja.*⁵⁵

*Soittelen myös kummeilleni ja he aina muistavat viestitellä merkkipäivinä (toisin kuin kummilapsi...).*⁵⁶

Kun 24 prosenttia kummeista mainitsi lähettäneensä kummilapselleen postikortteja, kirjeitä, sähköposti- ja tekstiviestejä sekä pitäneensä yhteyttä puhelimitse ja sosiaalisen median eri kanavien kautta (ks. luku 4.1.2), 17 prosenttia kummilapsista kertoi niitä saaneensa tai toimineensa samoin kumminsa suuntaan. Ilahduttavaa viestinnässä oli vastavuoroisuus ja kummilasten aktiivisuus yhteydenpitäjinä ja kummien opastajina uusien viestintäkanavien saloihin. Sosiaalinen media oli mahdollistanut aktiivisen toisen elämän seuraamisen – joskus aktiivisemmän kuin koskaan aiemmin kummi-suhteen aikana.

Ikäviä kokemuksia ja sosiaalisen median lieveilmiöitä ei tullut ilmi kummilasten kertomuksista. Todennäköisesti kummisuhde oli päättynyt tai aikuinen kummilapsi oli lopettanut yhteyden pitämisen kummiinsa, jos hän ei kokenut suhdetta tyydyttäväksi. Näinhän juuri kummit toivoivat luvussa 4.3.5, jossa kummisuhteen katsottiin olevan

50 Vastaaja 9 (N).

51 Vastaaja 402 (N).

52 Vastaaja 708 (N).

53 Vastaaja 452 (N).

54 Vastaaja 559 (N).

55 Vastaaja 758 (N).

56 Vastaaja 538 (N).

ystävyyden tarjous kummilapselle ja kummilapsen koettiin olevan vapaa valitsemaan, millaisen suhteen hän kummiinsa haluaa.

Muistaminen merkki- ja juhlapäivinä

Kummilapsista 13 prosenttia kertoi kumminsa muistaneen häntä juhla- ja merkkipäivinä tai muistaneensa itse kummiaan. Toisilla merkkipäivinä muistaminen oli ainut yhteydenpidon muoto, toisilla yksi muistamisen tapa monien muiden joukossa.

He ovat olleet mukana juhlistamassa kaikkia elämäni tärkeitä asioita.⁵⁷

Omien kummien kanssa pidetään enää hyvin vähän yhteyttä, heillä on jo omia lapsia ja toisilla lapsenlapsiakin. Somessa kysellään kuulumisia, osallistuvat isoihin juhliin ja tärkeisiin elämäntapahtumiin toki.⁵⁸

Kummit muistivat nimi- ja syntymäpäivinä. Muistaminen liittyi erityisesti kummilapsen lapsuusmuistoihin, mutta joillakin se jatkui vielä aikuisena. Osa kummeista oli hyvinkin ahkeria muistajia. Jotkut kummilapsista muistelivat kummin muistaneen kaikki merkkipäivät.

Yksi kummitäti muisti kaikki nimi- ja syntymäpäivät.⁵⁹

Kun olin lapsi, sain häneltä lahjoja ja kortteja kaikkina merkkipäivinäni.⁶⁰

Olen 52-vuotias. Kahdesta kummistani toinen on muistanut minua syntymäpäivälahjalla viimeksi kun täytin 8 vuotta. Hänen kanssaan en koskaan ole tehnyt mitään. Toinen kummini onnittelee minua yhä syntymä- ja nimipäivinä, tosin välillä sekoilee päivissä, kun on jo iällä.⁶¹

Vuoden kiertoon ja kirkkovuoteen liittyvistä juhlista mainittiin jouluna, pääsiäisenä ja juhannuksena muistaminen. Juhlia vietettiin yhdessä tai tavattiin niiden lähestyessä.

Oma kummitätini on vanhempani hyvä ystävä. Hän on yksinäinen ja on esim. viettänyt kaikki joulut kanssamme siitä lähtien kun hänen oma äitinsä kuoli.⁶²

Jouluna ja Pääsiäisenä käyn jos paikalla.⁶³

Tapaamme pari kertaa vuodessa, Juhannuksena mökillä ja joulun alla. Juttelemme. Hän 70v, minä 40v.⁶⁴

57 Vastaaaja 664 (N).

58 Vastaaaja 7 (N).

59 Vastaaaja 751 (N).

60 Vastaaaja 418 (N).

61 Vastaaaja 791 (N).

62 Vastaaaja 94 (N).

63 Vastaaaja 180 (M).

64 Vastaaaja 397 (N).

Kummin läsnäolo kummilapsen kirkollisissa juhlissa, erityisesti rippijuhlissa ja häissä, oli tärkeää kummilapsille. Kummit osallistuivat myös kummilapsen kodin siunaamiseen, kirkon virkaan siunaamiseen ja kirkkokuoron konserttiin.

*Pienempänä aina oltiin yhdessä juhlissa ja muutenkin, rippijuhlissa kummi oli kirkossa siunaamassa.*⁶⁵

*Kun olin pieni, olisin toivonut heitä syntymäpäivilleni, rippijuhliini, jo-juhliini. Asuivat niin kaukana, etteivät päässeet. Olinkin tosi iloinen kun pääsivät häihini.*⁶⁶

*Yhteytemme on kuitenkin jatkunut myös aikuisuudessa. Viimeksi he olivat kotimme siunaamisessa. Osa kummeistani on kuollut.*⁶⁷

Muita tärkeitä kummilapsen juhlia olivat lakkiaiset ja väitöstilaisuus, joihin kummit osallistuivat. Kummit osallistuivat myös kummilapsen lasten juhliin, kuten kastejuhlaan.

*Molemmat kummivanhempani (2 avioparia) ovat kuolleet, he olivat vanhempieni kollegoita ja yhdessä sotineita. Kävimme vanhempieni kanssa heillä kylässä ja syntymäpäiväkäynneillä. He muistivat minua lakkiaispäivänä ja osallistuivat kutsuvieraina hääjuhlaamme.*⁶⁸

*Kummit ovat nyt aikuisella iälläkin osallistuneet minulle tärkeisiin tilaisuuksiin esim. kun väittelin tohtoriksi.*⁶⁹

*Pyysin heitä lapsemme kastajaisiin ja he tulivat ja tulen heidät pyytämään myös toisen lapsemme kastajaisiin kunhan on sen aika. Eivät he nuorempanakaan kyllä vieneet minua kirkkoon tms. mutta joka vuosi tulivat juhlistamaan syntymäpäiviäni ja muutenkin pitivät yhteyttä :)*⁷⁰

Kummilapsen varttuessa muistamisesta tuli usein vastavuoroista. Myös kummilapsi muisti kummiaan. Osien vaihtumisesta kertoi sekin, että kummien puheet kummilasten juhlissa (vrt. luku 4.1.2) vaihtuivat kummilasten puheiksi kummin hautajaisissa.

*Onnittelemme toisiamme juhlapäivinä. Tapaamme harvakseltaan.*⁷¹

*Käyn heillä kylässä, laitan joulukortin ja muistan isompina merkkipäivinä.*⁷²

Yksi kummitäti muisti kaikki nimi- ja syntymäpäivät. Kun olin aikuinen kutsuin häntä kylään ja kävin hänen luonaan. Puhuin hänen hautajaisissaan ja olen vienyt istutuksia

65 Vastaaja 323 (N).

66 Vastaaja 93 (N).

67 Vastaaja 252 (N).

68 Vastaaja 97 (N).

69 Vastaaja 635 (N).

70 Vastaaja 737 (N).

71 Vastaaja 140 (N).

72 Vastaaja 186 (N).

*hänen haudalleen. Hän oli maininnut minut testamentissaan, kun oli itse lapseton neiti-ihminen.*⁷³

Myös kummilasten mukaan kummit olivat muistaneet heitä erilaisina juhla- ja merkkipäivinä, kuten nimi- ja syntymäpäivinä, jouluna, pääsiäisenä ja juhannuksena. Kummilapsen rippi- ja ylioppilasjuhlat sekä häät olivat juhlatilaisuuksia, joihin kummi yleisimmin kutsuttiin juhlavieraaksi. Tosin kummilasten lista niistä merkki- ja juhlapäivistä, joissa kummisuus tuli esille, oli huomattavasti suppeampi kuin kummien (vrt. luku 4.1.2). Kummilapset mainitsivat lähinnä suurimmat juhlat ja merkkipäivät, mikä selittynee kuluneella ajalla ja ainakin osan muistamisista sijoittumisesta kummilapsen varhaiseen lapsuuteen.

Merkille pantavaa on, että jotkut kummit muistettiin todellisina merkkipäivinä ilahduttajina. Yllättävän moni kummilapsi kertoi, että kummi oli muistanut kaikki nimi- ja syntymäpäivät. Muistaminen ei siis ollut mennyt hukkaan eikä jäänyt huomiotta, vaan ilahdutti vielä vuosien ja vuosikymmentenkin päästä!

Kummilapsen aikuistumisen myötä muistamisen suunta jonkin verran muuttui kummilapsen ryhtyessä huomioimaan kummiaan tämän juhlahetkissä ja vuodenvierailuun liittyvissä juhlissa. Muistaminen ei suhteesta hävinnyt, vaan se muuttui. Viimeinen muistaminen tapahtui kummilapsen puhuessa kummin hautajaisissa ja viedessä kukkia tämän haudalle.

Lahjojen saaminen ja antaminen

Kummilta saamistaan tai kummilleen antamistaan lahjoista kertoi kuusi prosenttia vastaajista. Lahjoja oli saatu niin syntymäpäivänä kuin joulunakin. Joku muisti saaneensa kummeiltaan tuliaisista perhevierailuiden yhteydessä.

*Lapsena hän kävi meillä kylässä, antoi synttärei- ja joululahjat ja vei esim. teatteriin yms. paikkoihin. Suhde häneen katkesi riparin käytyäni, en tiedä miksi.*⁷⁴

*En ole koskaan tehnyt mitään kummien kanssa. Joskus saanut lahjan jouluna.*⁷⁵

*Molemmat ovat kuolleet 25 ja 30 vuotta sitten. He kävivät vanhempieni luona kylässä ja toivat minulle tulsiaisia ja kävivät syntymäpäivilläni.*⁷⁶

Jotkut lahjat jäivät erityisellä tavalla mieleen. Mieleen jäi sekin, jos lahjoja ei ollut saanut.

*Toisilta kummeilta sain paljon kirjoja ja näin heidän rakkauden kirjallisuuteen.*⁷⁷

73 Vastaja 751 (N).

74 Vastaja 291 (N).

75 Vastaja 569 (N).

76 Vastaja 181 (N).

77 Vastaja 285 (N).

Olen jo aikuinen, mutta kummini asuivat kaukana ja olivat läsnä lähinnä isommissa juhlissa ja muistivat lahjoilla. Erityisesti käsityötaitoisen kummitätini lahjat ovat jääneet mieleen.⁷⁸

Omilta kummeiltani en ole saanut mitään muuta kuin kummilusikat. Ei yhteydenpitoa tai mitään hengellistä.⁷⁹

Kummilapset ostivat lahjoja kummeilleen erityisesti jouluisin ja kummin merkkipäivinä. Monilla oli halu muistaa vastavuoroisesti kummia, joka oli muistanut kummilasta lapsuudessa, nuoruudessa ja toisinaan vielä aikuisenakin.

Aikuisena halusin ”antaa takaisin” ja pyrin muistamaan kummejani kirjeillä ja lahjoilla erityisesti juhlina tai merkkipäivinä.⁸⁰

Kutsuin kaikki kummini rippijuhliini ja häihini ja minun ilokseni he tulivat. Loput kolme kummeistani ovat läheisempiä, vanhimmalle pyrin laittamaan juhlapäivinä kortin ja jouluna joululahjan ja kotiseudulla käydessäni vierailemaan hänen luonaan. Toisen kanssa juttelen välillä Facebookissa ja pyrin häntäkin muistamaan korteilla, joululahjalla ja lapsuudenkotonani käydessäni tahtoisin aina hänen ja hänen perheensä luokse käymään. Nuorinta kummiani näen yleensä suvun tapaamisissa.⁸¹

Lahjojen saaminen kuului monen kummilapsen muistoihin – tosin ei läheskään yhtä usein kuin lahjan antaminen kummilapselle (ks. luku 4.1.2). Tähän lienee useita syitä. Kun kummilapsille karttuu ikää, lahjat saattavat painua taka-alalle ja kummisuhteen muut ulottuvuudet nousevat tärkeämmiksi. Toisaalta näin näytti käyneen jossakin määrin myös lasten ja nuorten kohdalla. Kun kummiin on syntynyt merkityksellinen ja puuhakas suhde, saadut lahjat eivät tule yhdessäolosta ensimmäisenä mieleen. Vain se, jos lahjoja ei saanut koskaan, muistetaan.

Jotkut muistelivat aivan erityisiä lahjoja, kuten kummin tekemiä käsitöitä tai erityisiä rippilahjoja. Kummeille annettiin lahjoja erityisesti jouluna ja kummin merkkipäivinä. Osalle lahjojen saaminen ja antaminen oli ainut yhteydenpidon muoto, toisille vain yksi muistamisen tapa monien muiden joukossa. Osalla kummilapsista lahjojen antamiseen liittyi kiitollisuus kummilta saaduista lahjoista ja halu vastavuoroiseen muistamiseen. Vastavuoroisuutta ihmissuhteissa kummit nimenomaan toivoivat (ks. luku 4.3.2), kun muistuttivat toisen ihmisen huomioon kuuluvan ihmissuhteisiin ja kummisuhteen voivan opettaa vastavuoroisuutta ja siihen kuuluvia hyviä käytöstapoja.

78 Vastaaja 597 (N).

79 Vastaaja 327 (N).

80 Vastaaja 513 (N).

81 Vastaaja 424 (N).

5.1.3 Auttaminen ja hoitaminen

Auttaminen ja tukeminen

Kummilapset kokivat saaneensa kummiltaan apua ja tukea tai auttaneensa ja tukeneensa kummiaan kahdeksassa prosentissa vastauksista. Osa kummilapsista piti kummejaan niin luotettavina, että he kokivat saavansa näiltä apua aina sitä tarvitessaan.

*Nuorena on ollut tilanteita, jossa kummi on ollut ”pelastava enkeli” ihan konkreettisesti.*⁸²

*Oman kummini kanssa vietän aikaa ja koen, että tarvittaessa voin turvautua heihin. Kummini ovat mukana kaikissa elämänvaiheissani ja tilanteissani. Olen heihin yhteydessä viikottain.*⁸³

*Käyn tervehtimässä omia kummejani ja päivittämässä kuulumiset halausten kera. Kummisedältä saanut apua aina kun olen tarvinnut ja samoin kummitädiltä.*⁸⁴

Kummien luona oli vietetty paljon aikaa, ja he tuntuivat kuin toisilta vanhemmilta. Kummit olivat tukena läksyjen teossa, opinnoissa ja opiskelijaelämässä.

*Kun olin nuorempi, olin tosi läheinen kummieni kanssa. He olivat minulle kuin toiset vanhemmat, millä oli suuri merkitys varsinkin teini-iässä kun kotona ei oikein viihtynyt. Vietin paljon aikaa kummieni luona.*⁸⁵

*Kummitätini ja -setäni asuvat eri kaupungissa, joten en näe heitä säännöllisesti. Silloin kuin näimme, teimme kummitätini kanssa yhdessä läksyjä.*⁸⁶

*Aikoinaan kummini ovat tukeneet minua nuorena aikuisena, kun esim. opiskelut eivät sujuneet, ovat olleet tärkeitä kuuntelijoita. Erityisesti kummini on tukenut minua, kun olen nyt aikuisena saattohoitamaan rakkaan ja tärkeän isäni.*⁸⁷

Kummit tukivat ja neuvoivat niin erilaisissa käytännön taidoissa kuin harrastuksissakin. Kummit olivat muuttoapuna, remonttireiskoina ja autonhuoltajina.

*Voin pyytää kummiltani apua asioissa, jotka hän osaa hyvin esimerkiksi mekon ompelemisessä ja leipomisessa.*⁸⁸

Toiset kummini puolestaan halusivat tukea minua harrastuksissani, tietokonepelien tekemisessä ja elokuvien kuvaamisessa. Olen heille kiitollinen siitä, että he jaksoivat monessa

82 Vastaaaja 2 (N).

83 Vastaaaja 320 (N).

84 Vastaaaja 735 (N).

85 Vastaaaja 69 (N).

86 Vastaaaja 349 (N).

87 Vastaaaja 275 (N).

88 Vastaaaja 389 (N).

tilanteessa uskoa että minulla olisi hieno tulevaisuus -- ehkä toivoivat että minusta olisi tullut poliitikko (valitettavasti siinä kyllä jouduin tuottamaan pettymyksen!).⁸⁹

Kumमितä on ollut auttamassa jokaisessa muutossani, on koonnut huonekaluja, porannut reikiä seinään ja maalannut tai tapetoinut. Hän myös huoltaa autoni ja auttaa vaihtamaan renkaat.⁹⁰

Kummit auttoivat kesätöiden ja asunnon hankkimisessa. Olipa kummin luona asuttukin.

Yksi kummeista on minulle läheinen. Hän on auttanut minua nuoruudessa saamaan kesätöitä yms.⁹¹

Toinen on toteuttanut kummiuttaan olemalla käytännön tukena esimerkiksi ensimmäisen oman asunnon hankinnassa.⁹²

Kummini ovat jo kuolleet. Opiskeluaikana sain asua 1,5 vuotta kummitätini luona. Sen aikana meistä tuli aikuiset ystävät. Sovimme heti asumiseni aluksi, että hän puhuu minulle vain ruotsia ja minä saan vastata sillä kielellä jolla parhaiten osaan. Oli hyvää harjoittelua :)⁹³

Kummi kannusti ja kävi katsomassa sairaalassa. Toisinaan kummi auttoi taloudellisesti.

Kummi tuli myös katsomaan minua sairaalaan kun sain esikoiseni. Hän puhuu aina kauniita sanoja minulle ja tsemppaa aikuisenakin. Mistä saan olla iloinen, mutta lapsena en häntä nähnyt ja aikuisenakin noin kerran 5/6 vuoteen.⁹⁴

Kummitätini on aina auttanut minua taloudellisesti ja tunnen olevani hänelle tärkeä vaikka asiasta ei ole ollut puhetta.⁹⁵

Käyn kummitätieni luona tervehtimässä. Toinen heistä antaa yhä rahaa ja käyn hänen kanssaan kirkossa ja haudoilla.⁹⁶

Kummit antoivat omalla elämäkokemuksellaan käytännön tukea elämän pienissä ja suurissa kysymyksissä. Kummeilta sai neuvoja niin lastenkasvatuksessa ja iäkkäiden vanhempien hoitamisessa kuin moraalisisissa ongelmissa.

Rakas kummini, tätini, on ollut minulle tärkeä tuki. En voi sanoa kuvailla hänen merkitystään elämässäni. Hoidin pitkään alkoholisti-isäni, tätini pikkuveljen, asioita, ja

89 Vastaja 386 (M).

90 Vastaja 47 (N).

91 Vastaja 245 (N).

92 Vastaja 463 (N).

93 Vastaja 764 (N).

94 Vastaja 265 (N).

95 Vastaja 403 (N).

96 Vastaja 794 (N).

*tätini oli korvaamaton käytännön ja moraalinen tuki. En olisi selvinnyt viime vuosista ilman häntä. Täti rukoili meidän kaikkien puolesta ja auttoi käytännön järjestelyissä sekä piti mielialaani yllä.*⁹⁷

*Hän on tukenani aikuisuudessani, lasten kasvatuskysymyksissä ja muuten jakaa omaa elämäkokemusta.*⁹⁸

Kummit tukivat elämän kriisi- ja murroskohdissa. Kun vanhemman sairaus tai kuolema kosketi kummilasta, kummit auttoivat.

*Kummisedän kuoleman jälkeen on soiteltu kummitädin kanssa ja vieläkin soitellaan ja kerran vuodessa käyn kylässä. Hän on iäkäs, mutta juttu luistaa ja ihan oikeaa tukea olen häneltä saanut omaan elämäni, kuten avioliiton kriisiin. Äidin ja tätien kuoltua hän on nyt ainoa edellisen sukupolven ”viisas” elämässäni.*⁹⁹

*Kummini on kuollut. Mutta aikanaan hän oikeasti lupasi minulle kodin luonaan kun oli epävarmaa menetätkö vanhempiani.*¹⁰⁰

*Lapsena vietin heillä enemmän aikaa ja muistelen kummitätini suhtautuneen minun äidillisen lämpimästi. Myös isäni kuollessa kummini osoittivat lämpöä ja huolenpitoa, mikä tuntui hyvältä.*¹⁰¹

Kun kummilapset varttuivat, he kuuntelivat kummin huolia ja tukivat kummiaan. Kuolema ja erityisesti siihen sisältyvä vertaistuki saattoi myös yhdistää kummeja ja kummilapsia.

*Omat kummini ovat jo iäkkäitä. Toisen kummitätini kanssa olemme säännöllisesti tekemisissä. Meillä on vahva aikuisten naisten välinen suhde, jossa voimme jakaa tasavertaisella tavalla kaikki elämänkirjoa koskevat asiat. Hänen tyttärensä kuoli aivoverenvuotoon kuusi vuotta sitten ja hänestä tuli hetkellisesti 4v pojan osittainen ”huoltaja”. Tämä oli rikasta aikaa suhteellemme. Jaoin arjen kysymyksiä ja tekojakin. Kummini on aidosti kiinnostunut minun perheeni elämästä ja tuo viisaalla tavalla näkökulmia eri tilanteisiin. Luottosuhde!*¹⁰²

*Kummit ovat kuolleet jo vuosia sitten. Olimme enemmän tekemisissä vasta aikuisina. Seurakunnan tilaisuuksissa emme käyneet, mutta toinen kummeistani kävi kylässä erityisesti sen jälkeen, kun olimme molemmat jääneet leskiksi kolmen viikon sisällä. Silloin olimme vertaistukena toisillemme.*¹⁰³

97 Vastaaaja 383 (N).

98 Vastaaaja 363 (N).

99 Vastaaaja 751 (N).

100 Vastaaaja 530 (N).

101 Vastaaaja 452 (N).

102 Vastaaaja 834 (N).

103 Vastaaaja 83 (N).

Parhaimmillaan apu oli vastavuoroista. Kun kummille tuli ikää, kummilapsen apu ja tuki oli tarpeen.

*Autoin arjen asioissa. Nyt ovat jo edesmenneet.*¹⁰⁴

*Kävin auttamassa häntä kotitöissä silloin kun hän eli.*¹⁰⁵

*Muistetaan jouluna, tavataan yhteisissä perhejuhlissa, on käyty kirkossa tai esim. konfirmaatiossa, tavataan tarvittaessa = avunantoa puolin ja toisin.*¹⁰⁶

Kummeista 22 prosenttia oli tukenut tai halusi tukea kummilastaan (ks. luku 4.1.3), mutta kummilapsista kahdeksan prosenttia kertoi kummeiltaan saamasta tuesta. Tukea saatiin samoissa asioissa kuin sitä oli annettu: opinnoissa, harrastuksissa, asumisessa sekä sairauden ja kuoleman kohdatessa. Tuki oli kummilapsen rinnalla kulkemista, iloissa ja suruissa mukana elämistä, kuuntelemista ja kannustamista.

Kummilapsen aikuistuttua tukeen tuli vastavuoroisuutta ja vertaistuen piirteitä. Kummilasten apu kummille kasvoi kummin ikääntyessä. Parhaimmillaan kummin ja kummilapsen suhde muodostui läheiseksi ja tasavertaiseksi ystävyydeksi, jossa tuen antaminen ja saaminen vuorottelivat kummankin tarpeiden mukaan. Kun kummilapsen vanhemmat sairastuivat tai kuolivat, kysymyksessä oli usein kummin sukulainen tai ystävä. Yhteisen läheisen sairaus tai menetys antoi mahdollisuuden paitsi surra ja muistella vainajaa yhdessä myös tukea ja antaa käytännön apua kunkin tarpeen mukaan.

Hoitaminen

Vain yksi prosentti kummilapsista mainitsi, että kummi oli hoitanut heitä lapsena tai he olivat hoitaneet kummiaan tämän sairastuttuaan. Yksi vastaajista asui nuorena kummiensa ja samalla isovanhempiensa luona.

*Kun olin lapsi kummini hoiti minua usein.*¹⁰⁷

*Lapsena olin kummeilla hoidossa ja he kävivät syntymäpäivilläni sekä tehtiin retkiä luontoon.*¹⁰⁸

*Kummitätini ja -setäni olivat nyt jo edesmenneet isovanhempani. Asuin heidän luonaan 17 vuotiaaksi.*¹⁰⁹

104 Vastaaja 810 (N).

105 Vastaaja 792 (N).

106 Vastaaja 192 (N).

107 Vastaaja 142 (N).

108 Vastaaja 373 (N).

109 Vastaaja 785 (N).

Jotkut kummit hoitivat paitsi kummilastaan myös tämän omia lapsia. Kummilapsensa lapsia hoivaavista kummeista käytettiin usein isovanhemmuuteen liittyviä termejä, kuten varaisovanhempi, kummimummi ja apuisovanhempi.

*Oma kummini asuu naapurissa ja viimeksi eilen illalla kävimme yhdessä kiirastorstain iltakirkossa. Hän hoiti minua paljon kun olin lapsi, nyt hän on eläkkeellä ja on hoitanut omia lapsiani todella paljon. Olemme läheisiä, hän on ollut korvaamaton apu elämässäni.*¹¹⁰

*Kummi voi toimia käytännön apuna ja apuisovanhempana, jos omat vanhemmat asuvat kauempana.*¹¹¹

Yksi kummilapsi oli hoitajana paikassa, jossa kummi vietti elämänsä viimeiset vuodet. Sekin oli antoisaa yhteistä aikaa.

*Sylikummini kuoli muutama vuosi sitten. Hänen viimeiset vuodet olin hoitajana paikassa missä hän asui. Koin hoitajahistorian rikkaimmat onnenhetket hänen kanssaan. Muisti minut vielä yli 100 vuotiaana.*¹¹²

Vaikka joka kymmenes kummi oli jollakin tavalla osallistunut oman kummilapsensa hoitamiseen (ks. luku 4.1.3), vain harva kummilapsi muisti oman kumminsa hoitaneen heitä. Kummios on näiltä osin ehkä muuttunut osallistuvampaan ja arkipäivään suuntaan, jolloin kummilapsen elämään halutaan osallistua muutoinkin kuin juhlahetkissä ja tämän vanhempien ollessa paikalla. Toisaalta hoitaminen ajoittuu usein niin varhaisiin lapsuusvuosiin, ettei se välttämättä tule mieleen, vaikka sellaista olisikin tapahtunut.

Toisaalta varsin moni kertoi olleensa kummin luona yökylässä viikonloppuisin ja loma-aikoina (luku 5.1.1). Tähänkin varmasti sisältyi kummin näkökulmasta hoitamista, vaikka kummilapsi kokikin sen mukavana kyläilynä. Hoivaa antavasta kummista tuli toisinaan myös kummilapsen lapsen hoivaaja, mikä laajensi perheiden turvaverkkoa ja vastuun jakautumista. Kummilapsen lapsia hoivaavista kummeista käytettiin isovanhemmuuteen viittavia nimityksiä, mikä kuvaa suhteen läheisyyttä ja merkitystä niin kummilapsen kuin hänen lastensa näkökulmasta. Monen kummin kohdalla oli toteutunut erään kummin esittämä toive (luku 4.1.3) kummilapsen kautta kummimummoksi tulemisesta.

Sukulaisten ja perheen merkitys yhteydenpidossa

Yhteydenpito kummiin sukulaisten kautta ja perheiden kesken mainittiin kahdeksassa prosentissa kummilasten vastauksista. Tämä saattoi merkitä kummin ja kummilapsen lapsuudenperheen, kummilapsen ja kummin perheen tai kummin ja kummilapsen lasten ystävyyttä ja kanssakäymistä.

¹¹⁰ Vastaja 422 (N).

¹¹¹ Vastaja 186 (N).

¹¹² Vastaja 782 (N).

*Olen aina kyläillyt kummieni luona vanhempieni kanssa, sillä neljä kummiani ovat sukulaisiani kaikki.*¹¹³

*Olen saanut olla kesät kummien luona lapsesta ja se suhde on kantanut ja läheisyys myös aikuisikään ja omiin lapsiini.*¹¹⁴

Kummit ovat yleensä vanhempien ystäviä tai sukulaisia. Yhteydenpito kummin kanssa muistettiin toisinaan siten, että kummi ja vanhemmat tapasivat tai kummin perhe tapasi kummilapsen perheen.

*Kummit kävivät katsomassa, kun olin pieni, mutta valtaosa ajasta meni vanhempieni kanssa kahvipöydässä. Minulle jäi lähinnä vaivaantunut olo.*¹¹⁵

*Oma kummini on kuollut jo vuosia sitten. Emme olleet erityisen läheisiä emmekä koskaan tavanneet kahden. Hän oli äitini läheinen ystävä, joten tapasimme kyllä usein, jonkin verran myös minun aikuisuudessani.*¹¹⁶

*Lapsena tapasin heitä silloin, kun perheenä olimme heidän perheitten kanssa tekemisissä.*¹¹⁷

Jos kummit ovat sukulaisia, heitä nähdään luontevasti suvun juhlissa ja tilaisuuksissa. He saattavat siksi olla pysyvämpiä ihmisiä lapsen elämässä kuin vanhempien ystävät. Sukulaiskummeihin liittyy kuitenkin ”riski”, että suvun yhteiset tilaisuudet ovat ainoa paikka kummin tapaamiseen eikä kahdenkeskistä aikaa kummin kanssa vietetä.

*Omat kummini ovat jo melko iäkkäitä n. 70-vuotiaita, joten emme tee enää asioita yhdessä. Elämäni varrella olemme ylipäätään nähneet ainoastaan sukujuhlista ja perhekyläilyissä. Ei ole ollut tapana tehdä mitään muuta.*¹¹⁸

*Tapaan kummeja nykyään lähinnä sukujuhlista. Ja jo lapsena oli tilanne se, että näimme yleensä kun sukua oli koolla. En muista, että olisin koskaan tehnyt kummieni kanssa mitään erityistä siksi, että he ovat kummejani. En esim. koskaan käynyt missään erikseen kummien kanssa.*¹¹⁹

Jos kummin ja vanhemman suhde on hyvin läheinen, varsinaista kummisuhdetta ei ehkä pääse muodostumaan, vaan kummiin ollaan aina yhteydessä vain vanhempien kautta. Kuulumiset kulkevat kummilapsen vanhemman kautta.

113 Vastaaja 109 (N).

114 Vastaaja 111 (N).

115 Vastaaja 209 (N).

116 Vastaaja 438 (N).

117 Vastaaja 565 (N).

118 Vastaaja 90 (N).

119 Vastaaja 559 (N).

Minulla on myös kummina äitini lapsuudenystävä, hän kävi syntymäpäivillä ja tapasimme häntä perhetuttuuden myötä, mutta hän ei enää ole sitäkään vähää erityisesti minuun yhteydessä, äitiini kyllä, ja hänen kauttaan joskus tapaamme.¹²⁰

En ole ollut kummieni kanssa tekemisissä yli 10 vuoteen. Kuulen heidän kuulumisiaan silloin tällöin omilta vanhemmiltani.¹²¹

Toisaalta muutkin kuin kummilapset saattoivat kokea kummiuden hyvät puolet ja iloa kummin vierailusta. Kummius saattoi laajeta koskemaan koko perhettä, kuten edellisen luvun kummilapsen lapsia hoivaavien kummien tapauksessa. Kummista voi tulla jo kummilapsen lapsuudessa koko sisarusparven yhteinen vieras, jonka tapaaminen ilahdutti kaikkia perheenjäseniä.

Kummini ovat jo kauan olleet haudan levossa. Eläessään he asuivat ihan varhaislapsuuttani lukuunottamatta pitkän matkan takana kodistamme. Siitä huolimatta tapasimme joskus. Niistä tapaamisista minulla on rakkaat muistot. Ei tarvinnut mitään erikoista tehdä, vaan tunsin kummin omakseni, vaikka muutkin sisaruskeni nauttivat vierailusta.¹²²

Joskus kummius ”periytyi” tai siirtyi muille sukulaisille. Syvempi yhteys saattoi muodostua kummin puolisoon, joka otti ikään kuin koko kummiuden hoitaakseen. Kummin kuoltua muut sukulaiset saattoivat hoitaa kummin tehtäviä.

Minulla on syntynyt kummini kaksoissisareen syvempi suhde, kuin omaan kummiini. Se on vain mennyt niin, koska huomioiminen on ollut molemminpuolista. Ja se on tapahtunut vasta aikuisiällä.¹²³

Minun kummisetäni oli sellainen vanhan kansan mies – kysyi kuulumiset ja siinä kaikki :) Kun hän kuoli hänen vaimonsa (tätini) sanoi että hän perii sen kummiuden mieheltään, mikä oli minusta kaunis ajatus.¹²⁴

Kun olin sotaväessä kauan sitten, kummitätini leski (joka ei ollut virallisesti kummini) lähetti minulle jouluksi käyttörahaa maapallon toiselta puolen ja viittasi omaan armeija-aikaansa omassa maassaan, miten hänestä oli kiva saada omalta kummiltaan jouluksi käyttörahaa.¹²⁵

Kummius siirtyi eteenpäin myös siten, että kummit valitsivat kummilapsiaan omien lastensa kummeiksi. Yksi vastaaja kertoi olevansa kumminsa lapsenlapsen kummi.

120 Vastaaja 262 (M).

121 Vastaaja 395 (N).

122 Vastaaja 592 (N).

123 Vastaaja 2 (N).

124 Vastaaja 328 (N).

125 Vastaaja 822 (M).

*Kummitätini valitsi minut oman lapsensa kummiksi ja nykyinen kummilapseni toivoo pääsevänsä joskus minun lapseni kummiksi.*¹²⁶

*Olen yhden oman kummini lapsen kummi.*¹²⁷

*Olen erään kummini lapsen lapsen kummi. Se on mielestäni kaunista.*¹²⁸

Kummeista saattoi muodostua kummilapsen oman perheen ja hänen lastensa läheisiä, ystäviä tai varaisovanhempia. Kummeja kutsuttiin kummilapsen perhejuhliin kunniavieraiksi.

*Omat kummini ovat minulle tärkeitä. Olemme paljon yhdessä sukumökillämme ja he ovat omille lapsilleni varaisovanhempia.*¹²⁹

*Kyläilemme edelleen toistemme luona. Hän kävi juuri meillä paistamassa lettuja lapsilleni.*¹³⁰

*Kummitätini on itsestään selvä vieras perhejuhlissa (lasten kastejuhlrat, syntymäpäiväjuhlat jne.).*¹³¹

Vastaavasti kummin lapset saattoivat tulla kummilapselle läheisiksi – joskus jopa läheisemmiksi kuin itse kummi:

*Ihan pienenä minua varsinaisesti hellittiin lähimmässä kummilassani. Perheen isot pojat varsinkin leikkivät kanssani.*¹³²

*Suhde omiin kummeihini (2+2) on ollut etäinen. He olivat vanhempieni ystäviä, joita näin toisinaan syntymäpäiväkyläilyn yhteydessä. Toisia kummeja en tavannut moneen vuoteen, kun asuimme eri puolilla maata. Aikuisena olen heihin tutustunut, mutta en pidä heihin säännöllisesti yhteyttä. Vähäiset yhteydet molempiin kummipariskuntiini ovat tapahtuneet heidän lastensa kautta, jotka ovat olleet eri ikävaiheissa ystäviäni.*¹³³

Henna Huppenen opinnäytetyössä vanhemmat ymmärsivät kummit turvallisiksi aikuisiksi ja koko perheen tukijoiksi. Kummin kanssa voi jakaa vanhemmuuden huolia ja pitää hengähdystaukoa, jolloin kummi voi toimia lapsenvahtina. Vaarana kuitenkin Huppenen mukaan on, että kummi on läheinen ihminen vain vanhemmille, eikä ehdi muodostaa läheistä suhdetta lapseen. Tämä vaara korostui silloin, kun kummi ja perhe tapasivat harvoin.¹³⁴

126 Vastaaja 389 (N).

127 Vastaaja 692 (N).

128 Vastaaja 552 (N).

129 Vastaaja 203 (N).

130 Vastaaja 245 (N).

131 Vastaaja 94 (N).

132 Vastaaja 592 (N).

133 Vastaaja 833 (N).

134 Huppenen 2005, 50–58.

Tässä tutkimuksessa kummilasten vastaukset osoittivat vaaran todelliseksi. Siitä, että kummit ovat vanhempien ystäviä tai läheisiä sukulaisia, on kummisuhteen muotoutumisessa sekä etua että haittaa. Aina kummisuhdetta ei pääse varsinaisesti muodostumaan, vaan kummit säilyttävät vanhan roolinsa vanhempien läheisinä ja kummilapsi on yhteydessä kummiin vanhempiensa kautta vielä aikuisenakin. Sukulaiskummeja tavataan luontevasti suvun yhteisissä juhlissa, mutta vaarana on, että se jää ainoaksi yhteydeksi.

Suvulla ja perheellä oli suuri merkitys kummisuhteen kannalta niin kummilasten kuin kummienkin näkökulmasta (ks. luku 4.1.3). Parhaimmillaan kummius laajeni perheiden väliseksi ystävyydeksi, joka yhdisti niin kummin perhettä kuin kummilapsen lapsuudenperhettä ja hänen omaa, aikuisena muodostamaansa perhettä. Kummius myös ”periytyi” siten, että kummilapsista saattoi tulla kummin lapsen kummeja ja kummeista kummilapsen lasten varaisovanhempia.

5.1.4 Yhteys tai yhteinen tekeminen puuttuu

Vastaajista 18 prosenttia kertoi, ettei ollut tehnyt kummiensa kanssa koskaan mitään tai yhteyttä kummiin ei ollut. Monet kummilapset kirjoittivat kummisuhteen katkeamisesta jossakin elämänsä vaiheessa.

*En ole ollut missään yhteyksissä kummeihini 40 vuoteen.*¹³⁵

*Lapsena näin pari kertaa. Olisin toivonut lähempää yhteyttä.*¹³⁶

*Minun kummit lopettivat yhteyden pidon minun ollessa teini. En sen jälkeen ole edes nähnyt heitä.*¹³⁷

Konfirmaatio ja täysi-ikäisyys nousivat jälleen esiin kummisuhteen taitekohtina, kuten kummien kertomuksissa luvussa 4.1.2. Jotkut arvelivat kummin tehtävien lopettamisen tietyssä iässä olevan paikallisen tavan.

*En enää oikeastaan mitään. Tällä alueella on hieman tapana, että kummin velvollisuudet loppuvat konfirmaatioon.*¹³⁸

*Ei tehdä enää mitään. Kummijutut ikään kuin loppuivat kun täytin 18.*¹³⁹

Joillakin suhde päättyi kummin sairastumiseen. Kummin kuolema puolestaan merkitsi kummisuhteen päättymistä lopullisesti.

135 Vastaaja 99 (N).

136 Vastaaja 228 (N).

137 Vastaaja 290 (N).

138 Vastaaja 686 (M).

139 Vastaaja 340 (N).

*En tunne enää nykyisin kummejani eivätkä he minua. He alkoholisoituivat pahasti vuosia sitten ja sen seurauksena he ovat jääneet pois elämästäni kokonaan.*¹⁴⁰

*Ei mitään. Toinen kummini kuoli syöpään 30 vuotta sitten. Siitä alkoi verenluovutukseni. Olen luovuttanut yli sata kertaa. Joka kerralla muistan kummisetäni.*¹⁴¹

*En ole yhteydessä kummiin. Toinen kummi on tehnyt itsemurhan, kun oli 3-vuotias.*¹⁴²

Joillakuilla kummisuhde oli päättynyt pitkään välimatkaan kummin ja kummilapsen asuinpaikkojen välillä. Myös kummin työkiireet olivat suhteen esteenä.

*Omat kummini ovat kuolleet tai asuvat liian kaukana.*¹⁴³

*Minun sylikummini asuu aika kaukana niin en hänen kanssaan pääse tekemään paljon mitään. Kaksi muuta kummiani on paljon töissä joten hän ei kerkeä olla minun kanssani. Neljäs kummini ei ota minuun yhteyttä eikä ole tekemisissäni kanssani tai ole ollut 10 vuoteen.*¹⁴⁴

Kummi-suhteen ylläpitäminen saattoi loppua kummilapsen vanhempien ja kummin välisen ystävyys-suhteen katkeamiseen. Sukulaiskummi-suhteet puolestaan katkesivat sukuriitoihin.

*En ole omaa kummiani nähnytkään, äidin ystävä ja ystävyys katkesi.*¹⁴⁵

*En mitään. Yhteys katosi perheriitojen vuoksi teinivuosinani. Luovuin yksipuolisista yhteydenpitoyhteyksistä.*¹⁴⁶

*Molemmat ovat jo kuolleet. En koskaan tehnyt yhtään mitään. Lapsuudessa he olivat läsnä, mutta sitten sukuriita katkaisi perheidemme välit.*¹⁴⁷

Joskus yhteydenpito oli ajan myötä vain katkennut ilman mitään erityistä tai kummilasten tiedossa olevaa syytä. Toisinaan yhteyttä ei ollut koskaan syntynytkään.

*Toisen kummin kanssa näimme lapsuudessa, kun kyläilimme heillä tai hän meillä esim. syntymäpäivinä. Aikuisena yhteydenpito on jäänyt, vaikka mitään vikaa väleissä ei ole. Näkeminen/yhteydenpito on vain jäänyt, kun ei olla sillä tavalla läheisiä.*¹⁴⁸

140 Vastaaja 355 (N).

141 Vastaaja 674 (N).

142 Vastaaja 167 (N).

143 Vastaaja 183 (N).

144 Vastaaja 200 (N).

145 Vastaaja 303 (N).

146 Vastaaja 354 (N).

147 Vastaaja 772 (N).

148 Vastaaja 43 (N).

*Pikkusiskoni syntyi kun olin 10-vuotias. Silloin vasta ymmärsin, että on olemassa kummit. Siskon kummit alkoivat olla läsnä hänen elämässään ja kysyin onko minullakin kummit. Olihan minulla, mutta eivät he koskaan esiintyneet elämässäni kummin ominaisuudessa. Heillä oli ”niin paljon kummilapsia”. Tämä on tuonut elämäni paljon pahaa mieltä ja toivoisinkin, että kirkko jollakin tavoin asettaisi kriteerit kummeille sekä ehkä lähettäisi muutaman vuoden välein kyselyjä miten kummin tehtävä on toteutunut. Kyselyssä tulisi olla kummilapsen nimi. Toisaalta tällainen kummijärjestelmä on aika teennäinen ja turha nykyaikana, mutta parhaimmillaan sillä voi olla lapselle hyvä merkitys.*¹⁴⁹

*En ole tavannut kummejani ristiäisten jälkeen.*¹⁵⁰

Aina kummeista ei ollut tietoa. Joskus kummilta oli unohtunut koko kummiksi ryhtyminen ja kummilapsi joutui hankkimaan todisteita kummisuhteen olemassaolosta.

*En ole edes ihan varma keitä kummini ovat. En varmaankaan tee mitään. He ovat varmaan joitakin sukulaisiani joiden kanssa olen ollut tekemisissä enemmän ihan sukulaisuuden nimellä.*¹⁵¹

*En edes muista, keitä ne on.*¹⁵²

*Puolet heistä on kuollut. Kävin kylässä joskus. Toisille kummeilleni näytin kastetodistuksen, kun eivät uskoneet heidän olevan kummejani. Hih. Joulukortteja kyllä. Tavattaessa halataan.*¹⁵³

Jotkut kirjoittivat siitä, miten yhteyden puuttuminen omaan kummiin oli vaikuttanut omaan tapaan olla kummi. Toiset halusivat nimenomaan olla erilaisia kummeja kuin oma kummi ja kiinnittää erityistä huomiota yhteydenpitoon oman kummilapseensa kanssa. Osa puolestaan ajatteli, että oli samanlainen yhteyttä pitämätön kummi kuin omatkin kummit olivat.

*Itselläni on ollut aina hyvin etäinen suhde omiin kummiini. Ehkä siksi olen halunnut itse toimia toisin.*¹⁵⁴

*Kolmas kummi teki jo aikoinaan selväksi ettei ole kiinnostunut minusta ja elämästäni, ja katkaisi välit lopullisesti kun pääsin ripille. Tämä tuntui pahalta vuosia, ja siksikin olen hyvin surullinen siitä, että en ole pystynyt tarjoamaan parempaa kummisuhdetta omille kummilapsilleni.*¹⁵⁵

149 Vastaaaja 73 (N).

150 Vastaaaja 332 (N).

151 Vastaaaja 399 (N).

152 Vastaaaja 774 (N).

153 Vastaaaja 378 (N).

154 Vastaaaja 477 (N).

155 Vastaaaja 422 (N).

Mielenkiintoista kyllä, monet sellaisetkin kummilapset, joilla kummisuhde oli etäinen, pitivät kummiutta tärkeänä. Oli arvokasta, että kummi oli tiedossa ja olemassa, vaikka yhteyttä ei pidetty aktiivisesti yllä.

*En ole koskaan käynyt missään oman kummini kanssa. He aina harmittelivat, etteivät ole oikein hoitaneet kummin tehtävää, mutta minulle on riittänyt se, että minulla on kummeja, en ole kummiton.*¹⁵⁶

*Kummini ovat jo kuolleet. En tehnyt kummieni kanssa erityistä. Silti oli tärkeää että oli kummi.*¹⁵⁷

Kun neljä prosenttia tämän tutkimuksen kummeista oli sitä mieltä, ettei ole tehnyt kummilapsensa kanssa mitään tai kummisuhde on katkennut (ks. luku 4.1.4), 18 prosenttia kummilapsista ei ollut tehnyt mitään kummiensa kanssa. Tämä selittyy aineistonkeruutavalla, jossa tutkimukseen osallistujien ei tarvinnut vastata kaikkiin esitettyihin kysymyksiin, vaan he saattoivat vastata haluamiinsa kysymyksiin. Luonnollisesti vain harva kummi, joka ei ole pitänyt yhteyttä kummilapseensa, haluaa erityisemmin muistella sitä ja jakaa kokemuksen tutkimuksessa. Vaikka sekin, ettei oma kummi ole pitänyt yhteyttä, on usein kipeä kokemus, siitä on kuitenkin helpompi kertoa kuin omista laiminlyönneistä.

Pitkän välimatkan lisäksi yhteyden pitämättömyyden syiksi mainittiin suvun riidat ja kummin ja kummilapsen vanhemman ystävyysuhteen katkeaminen sekä kummin sairastuminen tai kuolema. Toisinaan yhteys oli katkennut ilman erityistä syytä. Osa kummeista ei ollut pitänyt mitään yhteyttä kummilapsen kasteen jälkeen. Kummilapsi ei aina edes tiennyt, kuinka monta kummiä hänellä oli tai keitä he olivat. Joskus kummilapsi joutui todistelemaan kummilleen, että tämä tosiaan on kummi.

5.2 Hengellisyys kummilasten näkökulmasta

5.2.1 Kummin puolesta rukoileminen

Vastaajista 64 prosenttia oli rukoillut kumminsa puolesta ja 36 prosenttia ei ollut rukoillut. Toiset kummilapset rukoilivat päivittäin, osa silloin tällöin, kun muisti.

*Rukoilen myös omien kummieni puolesta joka päivä.*¹⁵⁸

*Satunnaisesti. Pitäisikin muistaa useammin!*¹⁵⁹

¹⁵⁶ Vastaaja 687 (N).

¹⁵⁷ Vastaaja 35 (N).

¹⁵⁸ Vastaaja 76 (N).

¹⁵⁹ Vastaaja 220 (N).

Erityisesti vaikeina aikoina, kun kummi oli sairaana tai hänen elämänsä kriisissä, moni kummilapsi muisti kummiaan rukouksessa. Kummeille rukoiltiin niin uskoa kuin voimia surun tai vanhuuden keskellä.

*Kyllä, varsinkin silloin kun tiedän heidän elämässään olevan erityisiä haasteita tai suruja.*¹⁶⁰

*Jos heillä menee huonosti. Yhden kummini puolesta olen rukoillut sairauden helpottamista ja uskon löytämistä.*¹⁶¹

*Nyt kun he ovat jo viimeisiä vuosia, joskus tullut rukoiltua että säästäisi heidät kivuilta.*¹⁶²

Yksi rukousten teema oli kiittolisuus. Jumalaa kiitettiin kummien olemassaolosta ja kummeja ajateltiin kiittolisuudella.

*Rukoilen kummieni puolesta ja olen kiitollinen, että he ovat kuuluneet elämääni.*¹⁶³

*Silloin kun kummini elivät, rukoilin heidän puolestaan ja kiitin Jumalaa heistä.*¹⁶⁴

*Kiitosrukouksia lähetän heille.*¹⁶⁵

Moni oli rukoillut kumminsa puolesta lapsena. Toisilla puolestaan esirukous kummin puolesta aktivoitui oman tai kummin ikääntymisen myötä. Jotkut olivat muistaneet kummiaan koko ikänsä.

*Kyllä, lapsesta saakka hänet on mainittu iltarukouksessani.*¹⁶⁶

*En enää, mutta lapsena kummi kuului olennaisesti tärkeimpiin ihmisiini.*¹⁶⁷

*Kyllä, varsinkin kun he ovat jo iäkkäämpiä.*¹⁶⁸

Osa kummilapsista rukoili kummiensa puolesta yhdessä lastensa kanssa. Lapsia ja lastenlapsia opetettiin rukoilemaan omien kummiensa puolesta.

*Kyllä säännöllisesti joka päivä. Myös omat lapset osallistuvat rukoukseen.*¹⁶⁹

160 Vastaaaja 69 (N).

161 Vastaaaja 604 (N).

162 Vastaaaja 347 (M).

163 Vastaaaja 526 (N).

164 Vastaaaja 135 (N).

165 Vastaaaja 785 (N).

166 Vastaaaja 261 (N).

167 Vastaaaja 389 (N).

168 Vastaaaja 205 (N).

169 Vastaaaja 95 (N).

*Kyllä olen rukoillut ja opettanut lapseni ja lapsenlapsenikin rukoilemaan omien kummiensa puolesta.*¹⁷⁰

Jotkut olivat kertoneet kummilleen rukoilevansa hänen puolestaan. Osa kummeista oli jo kuollut, mutta kummin muistaminen jatkui.

*Rukoilen, ja olen sanonut sen myös osalle kummeistani.*¹⁷¹

*Toisinaan käyn kummieni haudoilla ja vien kukkia tai kynttilän.*¹⁷²

*Lähetän heille lämpöisiä ajatuksia haudalla käydessäni.*¹⁷³

Oman kummilapsen puolesta rukoileminen oli monen mielestä kuitenkin aktiivisempaa kuin kummin puolesta. Tähän oli useimmiten syynä se, että kummilapsen puolesta oli luvattu rukoilla, kun kummius oli otettu vastaan.

*Rukoilen. Vaikka myönnettävä on, että paljon harvemmin kuin kummilasteni, joiden puolesta olen kummilupauksessa sitoutunut rukoilemaan.*¹⁷⁴

*Kyllä, mutta en suoraan sanottuna ihan yhtä usein kuin oman pienen kummityttöni puolesta.*¹⁷⁵

Osa niistä, jotka eivät rukoilleet kummins puolesta, kertoivat rukoilemisen olevan muutenkin itselleen vierasta. Myös uskon puute saattoi estää rukoilemasta.

*En, en yleensäkään rukoile.*¹⁷⁶

*En. En kyllä perinteisessä mielessä rukoile muutenkaan.*¹⁷⁷

*En. En ole uskossa.*¹⁷⁸

Jotkut kertoivat rukoilemattomuuden syyksi, etteivät muista rukoilla kummiensa puolesta. Toiset eivät vain olleet tulleet ajatelleeksi, että kummin puolesta voisi rukoilla.

*En muista rukoilla. Yritän muistaa.*¹⁷⁹

170 Vastaaja 364 (N).

171 Vastaaja 134 (N).

172 Vastaaja 214 (N).

173 Vastaaja 716 (N).

174 Vastaaja 559 (N).

175 Vastaaja 728 (N).

176 Vastaaja 15 (M).

177 Vastaaja 597 (N).

178 Vastaaja 542 (M).

179 Vastaaja 24 (N).

*Tämä on hyvä kysymys! En ole koskaan ajatellut, että voisin rukoilla kummieni puolesta!! Olen vain miettinyt, ovatkohan he koskaan rukoilleet minun puolestani, koska hengellisyydestä ei ole ollut heidän kanssaan puhetta. Tosin luulen, että ainakin yksi kummeistani uskoo Jumalaan.*¹⁸⁰

*En. En ole jotenkin ajatellut, että noinkin voisi tehdä. Aina olen ajatellut, että se rukouksen tie kulkee kummilta kummilapselle, mutta tottahan tuokin on, että myös kummilapsi voi rukoilla kummiensa puolesta. Laitetaan mieleen...*¹⁸¹

Rukoiluaktiivisuuteen vaikutti sekin, oliko yhteys kummiin säilynyt. Läheisten kummien puolesta rukoiltiin varmemmin kuin etäisten.

*Rukoilen erityisesti lähellä asuvan kummini puolesta, koska hänellä on miehensä kuoleman ja yksinäisyyden takia hankala vaihe elämässä. Kahden muun kummini puolesta rukoilen harvoin, koska he eivät ole kovin tiiviisti olleet koskaan elämässäni, vaikka ovat sukua.*¹⁸²

*Tuli ihan pisto sydämeen – en juurikaan! Ehkä syy on siinä, ettemme enää ole oikein tekemisissä, mikä on sinänsä typerä perustelu. Pitäpä muistaa heitä tänään rukouksessa!*¹⁸³

Moni koki voivansa aktivoitua rukoilussa. Kummi aiottiin liittää esirukouslistalle iltarukouksessa.

*Harvemmin muistan heitä erityisesti rukouksissani. Kiitos muistutuksesta. Tänä iltana aion rukoilla heidän puolestaan.*¹⁸⁴

*Satunnaisesti, mutta kun nyt tuli mieleeni, niin lisään jatkossa iltarukoukseen.*¹⁸⁵

Kummien puolesta rukoileminen tuli esiin myös Terhi Lavikan opinnäytteessä, jonka mukaan sekä kummit että kummilapset rukoilivat toistensa ja toistensa perheiden puolesta. Kummilapsille puolestaan oli tärkeää, että he tiesivät kummin rukoilevan heidän puolestaan.¹⁸⁶ Kummien puolesta rukoileminen mainitaan joillakin seurakuntien kotisivuilla, mutta hyvin harvoin verrattuna esirukoukseen kummilapsen puolesta.¹⁸⁷

Kummin puolesta rukoileminen oli lähes yhtä yleistä kuin kummilapsen puolesta rukoileminen (ks. luku 4.2.1). Kun kummeille rukous kummilapsen puolesta toimi jonkinlaisena lohtuna pitkien välimatkojen erottaessa ja suhteen etäännyttyä,

180 Vastaaja 127 (N).

181 Vastaaja 442 (M).

182 Vastaaja 149 (N).

183 Vastaaja 445 (N).

184 Vastaaja 137 (N).

185 Vastaaja 299 (N).

186 Lavikka 2009, 44–56.

187 [Ks. esim. Mäntsälän seurakunnan kotisivulta rippikoululaisten esirukous](#). Sen sijaan ortodoksisen kirkon kasteoppaassa [Minut on kastettu ortodoksiksi](#) mainitaan, että myös kummilapsi muistaa kummia rukouksissa ja merkkipäivinä.

kummilapsilla näin ei ollut. Jos suhde kummiin oli etäinen, kummilapset eivät rukoilleet kumminsa puolesta.

Valtaosa kummilapsista totesi rukoilevansa kumminsa puolesta harvemmin kuin kummilapsensa puolesta. Rukoiluun vaikutti myös, oliko henkilöllä ylipäättään tapana rukoilla. Osa niistä, jotka eivät rukoilleet kumminsa puolesta, pitivät rukoilemattomuutensa syynä uskon puutetta. Varsin monella ei vain ollut tullut mieleen, että kummin puolesta voisi rukoilla. Jotkut eivät vain olleet muistaneet rukoilla kummin puolesta. Jonkinlaista aktivoitumista tämän suhteen oli vastauksista aistittavissa.

5.2.2 Kristillisen perinteen välittyminen ja seurakunnan toimintaan osallistuminen

Kummi kristillisen perinteen välittäjänä ja seurakunnan toimintaan osallistuminen kummin kanssa mainittiin 15 prosentissa kummilasten vastauksista. Kirkossa käyminen kummin kanssa kuului monen lapsuudenmuistoihin, ja toisilla perinne jatkui aikuisena.

*Oma kummini asuu naapurissa ja viimeksi eilen illalla kävimme yhdessä kiinastorstein iltakirkossa.*¹⁸⁸

*Lapsena kirkossa kummien kans. Nykyään tavataan harvoin.*¹⁸⁹

Kirkkokonserteissa vierailtiin yhdessä. Osa oli käynyt Kauneimmat joululaulut -tilaisuudessa kumminsa kanssa.

*Olen käynyt laulamassa kauneimpia joululauluja kummieni kanssa.*¹⁹⁰

*Käydään toisinaan jumalanpalveluksessa tai kirkkokonserteissa.*¹⁹¹

Kummi vei pyhäkouluun tai piti pyhäkoulua, johon kummilapsi osallistui. Kummien ja kummilasten yhteisille leireille ja tapahtumiin osallistuttiin yhdessä.

*Sylikummini oli mummoni, joka on viitoittanut kirkkotien ja vienyt pyhäkouluun.*¹⁹²

*Kummisetäni piti minulle ja koko seudun lapsille aikoinaan pyhäkoulua ja hänen kauttaan opin paljon uskosta ja Jumalasta.*¹⁹³

*Kävimme myös muutamilla seurakunnan kummi ja kummilapsileireillä/tapahtumissa.*¹⁹⁴

188 Vastaaja 422 (N).

189 Vastaaja 662 (N).

190 Vastaaja 6 (N).

191 Vastaaja 400 (N).

192 Vastaaja 184 (N).

193 Vastaaja 815 (N).

194 Vastaaja 349 (N).

Joku oli osallistunut kumminsä kanssa seurakunnan käsityökerhoon tai kinkereille. Seuroissa käytiin yhdessä ja kuunneltiin aamuhartaus tai jumalanpalvelus radiosta.

*Kävimme kirkossa ja pappilan käsityökerhossa.*¹⁹⁵

*Kävin kummitätini kanssa teatterissa, museoissa, joskus Jumalan palveluksessa, kinkereillä, kaikenlaisissa kulttuurisissa tilaisuuksissa.*¹⁹⁶

*Välillä käydään myös kirkossa tai seuroissa, usein kuunnellaan aamuhartaus tai jumalanpalvelus radiosta.*¹⁹⁷

Seurakuntien tilaisuuksien lisäksi kummilapset ja kummit vierailivat yhdessä herätysliikkeiden tilaisuuksissa ja kesätapahtumissa. Kummien kanssa käytiin myös haudoilla tai kummilapsi kävi kummin haudalla.

*Minulla oli kummit jotka muistivat minua paljon ja olimme myös yhdessä seurakunnan ja herätysliikkeiden tilaisuuksissa.*¹⁹⁸

*Yksi kummin perhe on läheinen, näemme joitakin kertoja vuodessa, usein suviseuroissa ja muissa kesäseuroissa.*¹⁹⁹

*Aikoinaan kävin hengellisissä tilaisuuksissa, mutta nyt kumminkin ovat olleet jo pitkään kuolleita. Haudalla muistan joskus.*²⁰⁰

Seurakunnan tilaisuuksissa kummilapset ja kummit saattoivat kohdata ilman etukäteen suunniteltua yhdessä osallistumista. Niitä kummeja, jotka olivat aktiivisia kirkossäkävijöitä, kummilapset kävivät varta vasten tervehtimässä seurakunnan tilaisuuksissa.

*Tapaamme toisinaan seurakunnan tilaisuuksissa.*²⁰¹

*Juhlapyhinä yhdessä kirkossa käynti. Kummitätini on aktiivinen seurakunnassa ja käyn välillä siellä tilaisuuksissa moikkaamassa häntä.*²⁰²

Myös kummilapset olivat aktiivisia ja pyysivät kummiaan kirkkoon ja seurakunnan tapahtumiin. Kummilapset pitivät kristillistä näkökulmaa esillä, jos kummi oli vieraantunut uskosta.

195 Vastaaaja 785 (N).

196 Vastaaaja 322 (N).

197 Vastaaaja 47 (N).

198 Vastaaaja 563 (N).

199 Vastaaaja 675 (N).

200 Vastaaaja 636 (N).

201 Vastaaaja 256 (M).

202 Vastaaaja 742 (N).

*Neljästä kummista näen nykyään yhtä. Aion pyytää kummitätiäni kirkkoon kun seuraavan kerran järjestetään ”kummin kaa” -kirkko.*²⁰³

*Tapaan yhtä kummiani säännöllisesti, mutta emme puhu käytännössä koskaan uskonnollisista asioista. Viime syksynä vein kummitätini pyhäinpäivänä kirkkoon, koska hänen miehensä kuoli edellisen vuoden aikana. Täti ei olisi mennyt sinne yksin. Kahta muuta kummiani tapaan harvoin, mutta tiedän, että toiselle heistä uskonnolliset asiat ovat tärkeitä ja tiedän hänen rukoilevan minun puolestani.*²⁰⁴

*Naureskeltiin joskus, että kummilapsen tehtävä on huolehtia kummin kristillisestä kasvatuksesta, sillä omat kummini eivät juurikaan pidä Jumalaa tärkeänä tai välitä uskosta, kun itselleni taas usko on tärkeä.*²⁰⁵

Kummeilta saatiin erilaisia hengellisiä kirjoja, kuten Raamattu, Päivän Tunnussana ja rukouskirja. Joku sai kummiltaan kristillisiä lastenlehtiä.

*Kauan sitten valmistujaislahjana sain kummisedältäni apokryfikirjoihin kuuluvan yhden kirjan, saatteena ”elämän viisautta”.*²⁰⁶

*Äidin sisko alkoi vähän ennen rippikouluikää antaa joululahjaksi Päivän Tunnussanan ja siitä jäi tapa. Ylioppilaslahjaksi sain häneltä kauniin Raamatun vaikka olihan minulla sellainen seurakuntanuoren käyttöraamattu jo.*²⁰⁷

*Lapsena ja nuorena toiset kummit huomioivat enemmän esim. käyttämällä ravintolassa ja toiset kummit enemmän hengellisillä kirjoilla yms.*²⁰⁸

Kummien antamat rippilahjat ja niiden ostaminen yhdessä kummin kanssa muistettiin aikuisenakin. Moni oli saanut kummiltaan rippiristin.

*Kummisetä kuollut – vasta aikuisiällä selvisi, että isän veli on myös kummi minulle. Ei tätä kukaan koskaan korostanut. Sukulaisia oltiin, hän ei erikoisemmin tätä kummiutta huomioinut. Jälkikäteen hoksasin, että rippilahja rannekello oli tavallisuudesta poikkeava lahja.*²⁰⁹

*Lapsena koin olevani erityinen ja tärkeä kummisedälleni. Emme käyneet koskaan seurakunnan tilaisuuksissa yhdessä, mutta hän osallistui konfirmaatiooni kummin roolissa ja kävimme yhdessä ostamassa minulle rippiristin.*²¹⁰

203 Vastaaja 68 (N).

204 Vastaaja 149 (N).

205 Vastaaja 352 (N).

206 Vastaaja 822 (M).

207 Vastaaja 751 (N).

208 Vastaaja 649 (N).

209 Vastaaja 685 (N).

210 Vastaaja 325 (N).

Kummin siunaus konfirmaatiossa oli kummilapsille arvokas muisto. Myös avioliittoon vihkimisen yhteydessä kummit saattoivat siunata pariskunnan. Joku kummeista oli siunannut kummilapsensa ennen kuolemaansa.

Iso juttu oli minulle kun läheisin kummini tuli konfirmaatiossa mukaan siunaukseen.²¹¹ Kahvittelemme ja juttelemme eri aiheista mutta emme puhu Jumalasta, hän ei ole uskovainen vaan ”tapa-kristitty”. Oli minusta kiva että hän puolisonsa kanssa tuli minun häihini ja oli siunasi ”papin käskystä” minut ja mieheni niin kuin myös mieheni kummit siunasi meitä ja meidän liittoa.²¹²

Olen jo itsekin iäkäs ja kummini on kuollut. Ja asui kaukana. Mutta muistan, että hän ilahtui aina käynnistä ja ennen kuolemaansa siunasi minut. Se on ollut tärkeä asia minulle.²¹³

Osa kummeista opetti kummilapsilleen iltarukouksen tai Raamatun kertomuksia. Yhdessä laulettiin hengellisiä lauluja ja virsiä.

Yksi oma kummini on uskonnonopettaja, joka on hyvin kauniisti aina tuonut uskon-asioita esille. Kun olin lapsi, hän teki minulle vihkoon kiiltokuvilla ja kirjoittaen tiivistelmät Raamatun kertomuksista. Olemme osallistuneet srk:n tilaisuuksiin usein yhdessä. Vanhemmiten keskustelumme on ollut välillä kärkeästäkin, varmaan olen uskonasioissa hänen mielestään turhankin liberaali.²¹⁴

Kyllä aikanaan oltiin paljonkin seurakuntien tilaisuuksissa ja iltarukoukset ovat tarttuneet.²¹⁵

Kummeistani on elossa yksi. Hänen kanssaan olemme käyneet kirkossa. Veisaamme aina erotessamme virren Tule kanssani Herra Jeesus...²¹⁶

Varsin moni kummilapsi muisti käyneensä kumminsä kanssa hengellisiä keskusteluja. Parhaimmillaan kummi oli kummilapsille esimerkki kristitystä ihmisestä – joskus ainoa kummilapsen tuntema uskova. Tällä oli kummilapsille suuri merkitys.

Kummini ovat harvoja tuntemiani oikeasti uskossa olevia ihmisiä, ja sillä on minulle valtava merkitys.²¹⁷

Minulla on kuudesta kummista (kolme avioparia) elossa enää yksi. Hän asuu samalla paikkakunnalla ja olemme aika usein yhdessä kirkossa, ehtoollisella ja joskus muissakin

211 Vastaaaja 797 (N).

212 Vastaaaja 296 (N).

213 Vastaaaja 724 (N).

214 Vastaaaja 58 (N).

215 Vastaaaja 111 (N).

216 Vastaaaja 469 (N).

217 Vastaaaja 714 (N).

*seurakunnan tilaisuuksissa. Kaikilla kummeillani oli kristillinen elämäntätös ja vaikka näitä asioita ei erityisesti korostettu, he olivat minulle esimerkkejä.*²¹⁸

*Tämän kummin elämässä usko oli aina näkyvästi läsnä ja osaltaan hän tuki uskoani ihan vain näyttämällä olevansa kristitty ja esim. antamalla lahjaksi rukoustyynyliinan. [...] Oma kummitätini kuoli hiljattain ja siitä olen kovin surullinen. Heiltä sain mallia kristilliseen elämään ilman pakkoa tai tuputtamista. Nuorempana olin kirjeenvaihdossa kummien kanssa ja uskon asioista keskusteltiin. Aina toivottivat Jumalan siunausta.*²¹⁹

Vanhemmat kummilapset muistelivat kummiensa ja isovanhempiensa elämäntapaa, jossa maallinen ja hengellinen kutsumus yhdistyivät ja kristillisyyks oli osa elämää. Tähän kummilapsi oli omalta osaltaan saanut osallistua.

*Kummitätini ja -setäni olivat syntyneet 1900-luvun alussa. Vilkkaassa maalaiskirkonkylässä vierailin kummien luona melko usein ensin vanhempieni kanssa, ja myöhemmin sen lisäksi ihan itsenäisesti. Kummien koti oli lyhyehkön koulumatkani varrella. Poikkesin monta kertaa kuukaudessa heitä tervehtimään. Minun oli arvatava vuodenajasta ja kellonajasta, olivatko he pellolla, navetassa tai muissa askareissa asuintalon ulkopuolella. Kummisetäni oli maanviljelijä, seurakunnan haudankaivaja ja kellonsoittaja. Lisäksi hän myi ruumisarkkuja, joita säilytettiin lukitussa aitassa. Heidän kristillisyytensä oli arkista, mutta juhlallista. Usko ei ollut todistuksesta kiinni, vaan he elivät eleettömästi ja rauhassa oman vakaumuksensa mukaan. Sain joskus lukea perheen hienoa isoa kuvaamattua. Mummolassakin oli sellainen. 1950-luvulla syntyneelle kummitytölle, minulle, oli jäsityttävää katsella Doren kuvitusta. Heilläkin olin mukana kotiseuroissa, diakoniaompeluseuroissa ja muissa tapaamisissa. Toisinaan sunnuntain kirkonmenoista tullessa poikkesimme perheen kanssa tervehtimään jo raihnaisia kummejani. He olivat kuunnelleet pyhäpuvuissa jumalanpalveluksen radiosta.*²²⁰

Oman Raamatun saaminen oli merkittävä tapahtuma lapsuusaikansa kristillistä kasvatusta muisteleville. Raamatun, hengellisten kirjojen ja lehtien lukeminen yhdessä vanhempien kanssa koettiin merkittäväksi läheisyyden ja lapsen minäkuvan kannalta. Lapsessa vahvistui kokemus, että hän on aikuiselle arvokas. Samalla lapsi sai kokemuksen aikuisen suhtautumisesta Raamattuun ja hengellisyteen. Myös musiikilla ja laululla oli suuri merkitys uskovissa perheissä. Musiikki oli väline, jolla uskon sisällöt piirtyivät lapsen mieleen, ja yhdessä laulettu laulut nousivat myöhemmin tietoisuuteen tietyissä hetkissä. Musiikki paitsi yhdisti perheenjäseniä myös liitti uskonnolliseen yhteisöön ja edusti yhteistä kieltä kodin ja uskonnollisen yhteisön välillä.²²¹

Seurakunnan toimintaan osallistuminen oli niin ikään tärkeää uskonnollista kasvatustaan muistelevien kertomuksissa. Seurat ja muut vapaamuotoiset kokoontumiset ovat olleet suomalaisessa kristillisyydessä tavallisia. Koska seuroissa yhdistyi

218 Vastaaja 816 (N).

219 Vastaaja 408 (N).

220 Vastaaja 411 (N).

221 Kinnunen 1995, 36–40.

yhteisöllinen, sosiaalinen ja opetuksellinen toiminta, ne kokosivat yhteen monen ikäisiä ihmisiä ja kokonaisia perheitä, sukuja ja ystäväpiirejä.²²²

Seurakunnan toimintaan osallistuminen yhdessä kummin kanssa tuo sekä suhteeseen että kirkossakäyntiin erityisen ulottuvuuden. Kummilapsi saattoi opettaa kummiaan joulukirkossa. Kun pääsiäistä vietettiin yhdessä kummin kanssa, kummilapset kävivät kummin kanssa pääsiäisvaelluksilla. Ehtoolliselle haluttiin mennä nimenomaan kummin eikä omien vanhempien kanssa silloin, kun kummi oli mukana kirkonmenoissa. Kummin kanssa ehtoollisella käyminen tuntui siistimmältä ja jännemmältä kuin vanhempien. Kummi saattoi järjestää myös kummilapsensa rippijuhlat.²²³

Kristillisen perinteen välittäminen ja seurakunnan toimintaan osallistuminen mainittiin kuitenkin huomattavasti harvemmin kummilasten vastauksissa verrattuna kummien vastauksiin (ks. luku 4.2.2). Kuitenkin molemmissa toistuivat samat elementit seurakunnan toimintamuotoihin osallistumisesta kristilliseen kasvatukseen.

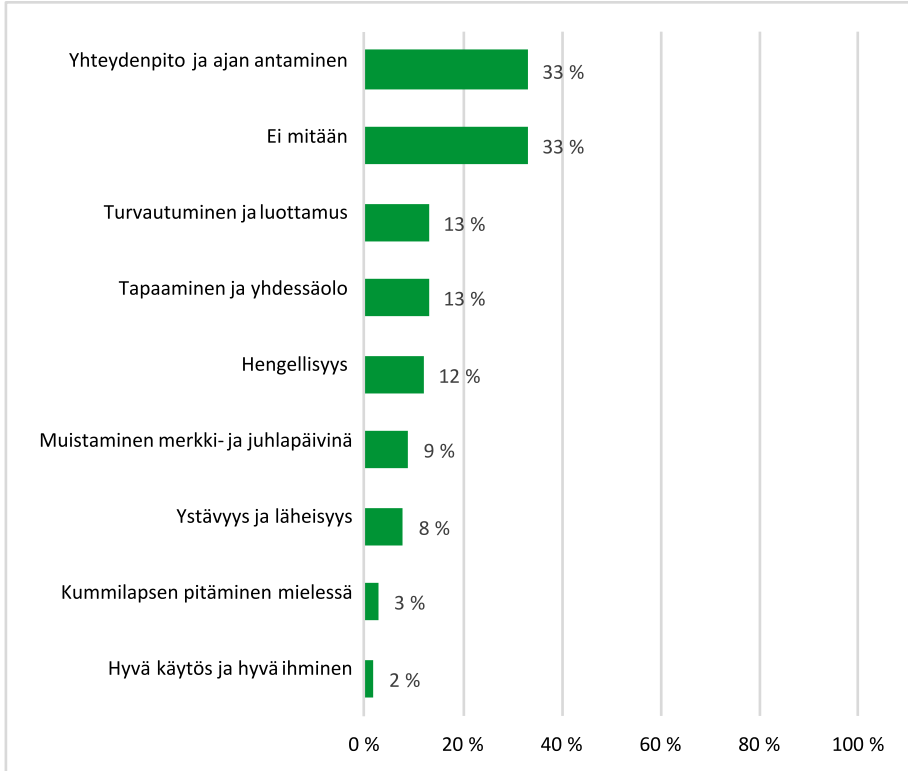
Kummit olivat pitäneet pyhäkoulua ja vieneet pyhäkouluun sekä muihin seurakunnan lapsille suunnattuihin tilaisuuksiin. Kummitapahtumat olivat niin ikään tulleet tutuiksi. Jumalanpalveluksissa, kirkkokonserteissa ja muissa hengellisissä tapahtumissa oli käyty yhdessä, ja kirkollisesti aktiivisen kummin löysi varminkin kirkosta. Kummit olivat käyneet hengellisiä keskusteluja sekä laulaneet virsiä ja hengellisiä lauluja kummilapsensa kanssa. Kummit olivat antaneet kummilapsilleen hengellistä kirjallisuutta sekä kristinuskoon liittyviä kummilahjoja ja koruja. Parhaimmillaan kummit olivat kummilapsilleen esimerkkejä kristitystä ihmisestä ja iltarukouksen opettajia.

5.3 Kummilasten odotukset kummisuhteelta

Tutkimuksessa kysyttiin myös kummilasten odotuksia kummisuhteelta. Kysymykseen ”mitä odotat kummiltasi tai kummeiltasi?” vastasi 643 henkilöä. Vastaukset luokiteltiin vertailtavuuden vuoksi samoihin aihealueisiin kuin kummien odotukset kummilapsia kohtaan.

222 Kinnunen 1995, 41–43.

223 Johansson 2012, 14, 21, 32–33.

Kuvio 5.2 Mitä kummeilta odotetaan? (%)

Seuraavaksi kummilasten odotukset analysoidaan teemoittain.

5.3.1 Yhteydenpito ja yhdessäolo

Yhteydenpito ja ajan antaminen

Yhteydenpitoa ja muistamista kummeiltaan odotti 33 prosenttia kummilapsista. Yhteydenpito edes harvakseltaan oli suurin kummeihin kohdistuva odotus.

*Yhteydenpitoa muutaman kerran vuodessa.*²²⁴

*Että ottaisivat edes joskus yhteyttä.*²²⁵

Omaan kummiin tutustumista pidettiin tärkeänä. Kummeilta odotettiin aikaa ja elämän jakamista.

*Olisi ollut mukava tutustua heihin lapsena ja pitää heihin yhteyttä nyt aikuisenakin.*²²⁶

224 Vastaaja 740 (N).

225 Vastaaja 145 (M).

226 Vastaaja 196 (N).

*Ehkä että he olisivat kiinnostuneita elämästäni. Ja jotenkin ehkä ylläpitäisivät tietoisuuttani siitä keitä he ovat.*²²⁷

*Koen erityistä lämpöä heitä kohtaan, vaikka lapsena en saanut mitään huomiota, esimerkiksi syntymäpäiväkortteja tai -lahjoja keneltäkään toisin kuin muut sisarukset kummeiltaan. Olen iloinen siitä, että olen tutustunut kummitätiini ja saanut tietää, että hän on ajatellut minua paljon vaikka elämän kiemurat aiheuttivat sen, ettemme voineet tutustua aiemmin.*²²⁸

Kummilapset toivoivat, että kummi olisi kiinnostunut heidän elämästään. Aktiivisuutta kummilasta kohtaan odotettiin.

*Läsnäoloa ja aitoa mielenkiintoa minun elämäni kohtaan.*²²⁹

*Tottahan olisi mukava tuntee olevansa tärkeä. On surullista, että luontevaa ja spontaania yhteydenpitoa ei ole koskaan ollut. Pienenä olin kateellinen pikkuveljelleni, jonka kummit olivat erittäin tärkeitä ja läheisiä lapsuudenperheelleni. Edelleen veljeni kummitäti soittaa minulle aika ajoin. Olen kokenut heidän kanssaan syvempää yhteyttä myös hengellisesti kuin omien kummieni kanssa.*²³⁰

*Olisin odottanut suhteellisen aktiivista osallistumista elämäni, näin ei kuitenkaan ole tapahtunut.*²³¹

Yhteydenpidon vastavuoroisuutta pidettiin toivottavana. Osa toivoi, että vastavuoroisuus toteutuu vuorovaikutuksessa jatkuvasti, joku ymmärsi asian niin, että kummi on ollut aktiivinen kummilapsen lapsuudessa ja nyt on kummilapsen aktiivisuuden vuoro.

*Yhteydenottoa, vastaamista soittoihini.*²³²

*Aikuisena odotukset eivät enää ole kovin suuret. Se minua surettaa, että yksi kummeistani ei pidä mitään yhteyttä, lähetä edes joulukorttia, vaikka muille sukulaisille lähettää ja itse aina lähetän hänelle.*²³³

*Kummini on muistanut minua ollessani lapsi. Ehkä näin aikuisena on enemmän minun vuoroni muistaa häntä.*²³⁴

Kuulumisten vaihtaminen ja keskustelu kummin kanssa oli monen kummilapsen toiveissa. Kummeilta odotettiin yhteydenpitoa niin soitoin, postikortein kuin sosiaalisen median välityksellä.

227 Vastaaaja 399 (N).

228 Vastaaaja 577 (N).

229 Vastaaaja 156 (N).

230 Vastaaaja 477 (N).

231 Vastaaaja 532 (M).

232 Vastaaaja 818 (N).

233 Vastaaaja 559 (N).

234 Vastaaaja 322 (N).

Tässä elämänvaiheessa riittää, että he ovat ajatuksin läsnä arjessani. Some-kommentit ja tykkäykset ovat tärkeitä, samoin joulukortti tai muu pieni muistaminen. Tärkeintä kuitenkin on, että he eivät ole unohtaneet olevansa kummejani.²³⁵

Tuntuu mukavalta, jos kummi soittaa ja kysyy kuulumisia.²³⁶

Olin halunnut keskustelua enemmän. Nyt ovat jo kuolleet.²³⁷

Kummilapset kaipasivat lapsuutensa muistelua kummin kanssa. Jos kummit olivat sukulaisia, heiltä voi kuulla kertomuksia suvun vaiheista.

Luontevaa, paineetonta suhdetta ja yhteydenpitoa. Yllättävän hienoa on toistuvasti myös kuulla, millainen olin lapsena. Tarinoita perheemme elämästä hyvässä ja huonossa.²³⁸

Yhteyttä ja muistelemisia siitä ajasta, kun olin pieni.²³⁹

Lapsena en varmaan osannut odottaa muuta kuin lahjoja ja sellaista ”spesiaalia” päivää, kun kummini olivat käymässä. Aikuisena olen toivonut yhteyttä, joka olisi kestänyt sieltä lapsuudesta aikuisuuteen asti. Olisi ihana mennä tuosta noin vain kummin luokse ja jutella asioista, mutta tällä hetkellä koen sen jokseenkin epäluontevana tai väkinäisenä, sillä suhteemme eivät ole kehittyneet niin syvällisiksi. Kaikki jäljelle jääneet kummini ovat sukulaisiani, ja he tietäisivät paljon sukujemme asioista, heillä voisi olla arvokasta muistitietoa. Olisi ihana tuntea heidät paremmin.²⁴⁰

Kummilapset toivoivat yhteyden säilymistä kumminsä kanssa. Elämänmittainen kummisuhde oli monen kummilapsen haaveena, ja kummin kuoleman jälkeen kummeja muistettiin hautajaisissa ja haudalla.

Että he eivät hylkäisi minua.²⁴¹

Toivon yhteydenpidon jatkuvan aina.²⁴²

Oma kummitätini muisti minua säännöllisesti. Käyn viemässä haudalle kukkia silloin tällöin.²⁴³

Kummilapset odottivat kummeiltaan yhteydenpitoa, aikaa ja kiinnostusta kummilasta kohtaan. Kummiin tutustumista pidettiin tärkeänä ja kummin kanssa haluttiin jutella sekä tavallisista arjen kuulumisista että kummilapsen lapsuudesta. Jos kummi on

235 Vastaaja 69 (N).

236 Vastaaja 520 (M).

237 Vastaaja 541 (N).

238 Vastaaja 834 (N).

239 Vastaaja 687 (N).

240 Vastaaja 445 (N).

241 Vastaaja 200 (N).

242 Vastaaja 745 (N).

243 Vastaaja 809 (N).

sukulainen, hän voi toimia suvun historian tallettajana ja välittäjänä kummilapselle. Kummin kautta voi tavoittaa edesmenneet sukupolvet tarinoiden, valokuvien, kirjeiden, korttien ja perunkirjojen muodossa.²⁴⁴

Samoin kuin kummilapsilta myös kummeilta odotettiin aktiivisuutta ja vastavuoroisuutta yhteydenpidossa (ks. luku 4.3.1). Kummilapset toivoivat kummien tavoin, että yhteys säilyisi koko elämän ajan. Osa kummilapsista oli saattanut kumminsa viimeiselle matkalle ja vieraili tämän haudalla, joten kummien toivomus, että kummilapset muistaisivat kumminsa vielä aikuisina, oli useiden kummien kohdalla toteutunut. Kummien toive siitä, että kummilapset osallistuisivat kummin hautajaisiin, oli täytetty (ks. luku 4.3.2).

Osa kummilapsista oli saanut yhteyden kummeihinsa pitkän hiljaiselon jälkeen. Samalla ymmärrys kummia ja välillä etääntynyttä suhdetta kohtaan oli lisääntynyt. Näin kummien toive, että kummilapsi ymmärtäisi kummin näkökulmaa ja tarpeen tullen antaisi anteeksi (ks. luku 4.3.2), oli toteutunut. Silloin kun yhteys kummiin oli lopullisesti katkennut, ilmaan jäi avoimia kysymyksiä ja vastauksetonta pohdintaa, miksi kummi oli hylännyt kummilapsensa.

Kyläily ja yhdessäolo

Kummien tapaamista, kyläilyä ja yhdessäoloa heidän kanssaan odotti 13 prosenttia kummilapsista. Kummin vierailuja odotettiin, oli kummilapsi aikuinen tai lapsi.

*Lapsena ja nuorena odotin että olisi ollut yhteydessä ja käynyt kylässä ja muistanut syntäreillä ja jouluna.*²⁴⁵

*Pienenä sitä odotti aina synttärilahjoja, mutta kun kasvoin, niin se yhdessä oleminen oli tärkeää.*²⁴⁶

*Aikaa tavata ja kohdata.*²⁴⁷

Monet kauniit lapsuusmuistot liittyivät kummin tapaamiseen tai syliin. Joku kertoi lapsena odottaneensa yökyläilyä kummin luona.

*Lapsena odotin, että saisin tavata heitä. Minulle oli tosi tärkeää, kun sain istua tätini sylissä ja jutella hänen kanssaan. Aikuisena en ole odottanut sen kummempia kuin normaalia kanssakäymistä.*²⁴⁸

Olen ollut tyytyväinen yhteyteen = lapsena ja nuorena esim. yhteistä aikaa lomilla ja kummien lastenhoitajana, aikuisena tärkeä ihmissuhde vaikkei niin säännöllistä tai jatkuvaa

²⁴⁴ Johansson 2012, 36.

²⁴⁵ Vastaaaja 286 (N).

²⁴⁶ Vastaaaja 689 (N).

²⁴⁷ Vastaaaja 803 (M).

²⁴⁸ Vastaaaja 121 (N).

*yhteydenpitoa – näin kahden kummin kanssa kolmesta, yhden kummin kanssa ei yhteyksiä rippijuhlan jälkeen.*²⁴⁹

*Lapsena odotti synttäreille, yökyläilyä jne.*²⁵⁰

Kummilapset odottivat kummiltaan kutsuja kylään. Kummilapsille oli tärkeää, että kummin luona on lämmin vastaanotto.

*Vielä elossa olevaan kummiin aika etäinen suhde. Olisin toivonut vierailukutsua. Ja yhteydenottoa soittamalla tai kortilla.*²⁵¹

*Tiedän että voisin koska tahansa ilmaantua heidän ovensa taakse ja olisin aina lämpimästi tervetullut.*²⁵²

*En varsinaisesti odota mitään. Mutta toivon, että voisimme edelleen pitää yhteyttä. He kyllä aina ottavat mielellään vastaan jos olen menossa heille kylään.*²⁵³

Kummia olisi mukava tavata useamminkin. Onneksi sukulaiskummeja nähtiin sukujuhlissa tai sukulaisten luona.

*Sitä odotan, että välit pysyisi yhtä läheisinä, kun tähänkin asti. Sitä myös, että nähtäisiin useammin.*²⁵⁴

*He ovat sukua, joten suvun yhteisössä näemme ja teemme asioita. Kummius sinällään ei määritä meille mitään.*²⁵⁵

*Tapaan heitä mielellään, mutta enemmän sen takia, että he ovat sukulaisia kuin kummiuden takia. Nykyään olen enemmän antava kuin saava osapuoli erityisesti läheisimmän kummitätini suhteen.*²⁵⁶

Pitkät välimatkat vaikuttivat tapaamistiheyteen. Välimatkat yhdistettynä kiireiseen elämänrytmiin vaativat erityisiä järjestelyjä, jotta tapaamisesta tulee totta.

*He asuvat kaukana joten näkeminen ei onnistu kuin vuoden parin välein. Olisihan se kiva soitella, mutta jotenkin se tuntuu vaikealta.*²⁵⁷

Molemmipuolista yhteydenpitoa ja kiinnostusta toistemme elämää ja asioita kohtaan. Iloitsen yhteydestä välillämme, vaikka käytännön yhteydenpito on vähäistä (molemmilla

249 Vastaaja 192 (N).

250 Vastaaja 493 (N).

251 Vastaaja 239 (N).

252 Vastaaja 494 (N).

253 Vastaaja 25 (N).

254 Vastaaja 280 (N).

255 Vastaaja 109 (N).

256 Vastaaja 149 (N).

257 Vastaaja 75 (N).

*kiireinen elämä ja asutaan eri paikkakunnilla). Kummitätini on tulossa viikon päästä luokseni yökylään, odotan sitä innolla jo nyt.*²⁵⁸

Kummilasten odotukset yhdessäolon sisällöstä olivat hyvin samanlaiset kuin kuvaukset toteutuneista kohtaamisista (ks. luku 5.1.1). Kun kummin kanssa tavataan, jutellaan ja halataan.

*Se että he ovat läsnä ja heille voi jutella.*²⁵⁹

*Keskustelutuokiota tavatessamme.*²⁶⁰

*Aikuisena kummisuhde ei enää hirveästi näy elämässä. Kummitädillä on kuitenkin suurempi merkitys kuin muilla tädeillä. Muistan kummejani mm. aina joulukortilla. Halaamme aina kun näemme.*²⁶¹

Kuten kummilapsen näkeminen kummeille, myös kummien näkeminen oli kummilapsille tärkeää (ks. luku 4.1.1). Sekä kummit että kummilapset toivoivat tapaavansa toisiaan useammin (ks. luku 4.3.1), mutta erityisesti pitkät välimatkat olivat usein esteenä. Kummit odottivat kummilapsia ja kummilapset kummeja sekä vieraisille että yökylään. Kyläilykutsut tuntuivat molemmista mukavilta. Kummilapsille oli tärkeää tuntea itsensä tervetulleeksi ja saada kummilta lämmin vastaanotto. Monet lapsuudenmuistot liittyivät kummin tapaamiseen ja kummin syliin.

5.3.2 Muistaminen ja mielessä pitäminen

Merkki- ja juhlapäivinä muistaminen

Muistamista merkki- ja juhlapäivinä odotti yhdeksän prosenttia kummilapsista. Kortti, viesti tai puhelu merkkipäivänä oli aina mukava saada. Myös jouluna muistetuksi tuleminen oli mieluisaa.

*Joulukortti kyllä ilahduttaa vuosittain.*²⁶²

*Että muistaisi minua synttärinä ja jouluna edes kortilla. Osa muistaa, osa ei.*²⁶³

*Yksi kummeistani soittaa minulle joka vuosi syntymäpäivänäni. Se on ihana perinne ja osaan jo sitä odottaa.*²⁶⁴

258 Vastaaaja 218 (N).

259 Vastaaaja 368 (N).

260 Vastaaaja 421 (N).

261 Vastaaaja 53 (N).

262 Vastaaaja 612 (N).

263 Vastaaaja 32 (N).

264 Vastaaaja 215 (N).

Kummin vierailu syntymäpäivänä oli odotettu tapahtuma. Osa kummilapsista oli tosin odottanut turhaan ja joutunut pettymään.

*Että he ovat osa elämääni. Käyvät syntymäpäivillä ja osallistuvat muihin juhliin sekä ovat arjessa mukana.*²⁶⁵

*Nuorempana olisi ollut todella omituista jos he eivät olisi tulleet käymään merkkipäivinäni, mutta nyt 35-vuotiaana en enää odota mitään :)*²⁶⁶

*Olisin joskus odottanut että olisin tavannut heidät esim. syntymäpäivillä mutta he eivät ole pitäneet mitään yhteyttä minuun.*²⁶⁷

Nuoremmat kummilapset odottivat lahjoja, ja lämmittivät kummin neulomat villasukat aikuistakin. Moni vanhempi kummilapsi kertoi lahjojen tärkeydestä lapsena. Joku huomasi ajattelunsa muuttuneen ja arvostavansa aikuisena enemmän ajan antamista.

*Saan joululahjaksi usein kummitädin tekemät villasukat ja se tuntuu todella hyvältä.*²⁶⁸

*Odotin aikoinaan pientä huomiota...kortteja, ehkä lahjojakin. Monet kummeilta saamani lahjat vieläkin tärkeitä.*²⁶⁹

*Pienenä lahjat tuntuivat tärkeiltä, mutta nykyään arvostan erityisesti kummiani, jonka lahjat eivät olleet kalliita, mutta joka antoi aikaansa.*²⁷⁰

Kummin osallistumista kummilapsen tärkeisiin juhliin, kuten konfirmaatioon, ylioppilasjuhliin, valmistujaisiin ja häihin, odotettiin. Ylipäättään muistamista elämän käännekohtissa toivottiin.

*Että he saapuisivat juhliini (rippijuhlat, valmistujaiset, häät) tai soittaisivat, jos eivät pääse. Sitä että he tulisivat tavallista enemmän kyselymään kuulumisia ja olisivat kiinnostuneita elämäni vaiheista.*²⁷¹

*Olen aina iloinnut heistä tavatessamme ja erityisen tärkeitä he olivat minulle lapsena. Ainoa kerta, kun olen varsinaisesti odottanut jotain kummilta oli heidän osallistumisensa rippi- ja ylioppilasjuhliini. Yhden kummin poissa olo oli minusta surullista.*²⁷²

*Olin pettynyt, kun yksi kummeistani ei tullut häihini.*²⁷³

265 Vastaaja 648 (N).

266 Vastaaja 737 (N).

267 Vastaaja 304 (N).

268 Vastaaja 318 (N).

269 Vastaaja 197 (N).

270 Vastaaja 604 (N).

271 Vastaaja 515 (N).

272 Vastaaja 526 (N).

273 Vastaaja 539 (M).

*Olen odottanut, että he huomioivat ”minun hetkeni”, juhlat tai valmistujaistilaisuudet, asiat jotka ovat olleet minulle merkityksellisiä.*²⁷⁴

Kummilapset odottivat muistamista merkki- ja juhlapäivinä, kuten jouluna, syntymäpäivänä, konfirmaatiossa, ylioppilasjuhlissa ja valmistujaisissa sekä häissä. Kummilapset toivoivat kummilta niin kortteja, viestejä kuin puhelua merkkipäivänä tai elämän käännekohdissa. Erityisesti nuoremmat kummilapset odottivat lahjoja ja moni vanhempikin kummilapsi muisteli lapsena kummiltaan saamiaan lahjoja – tai niiden puutetta. Kummin tapaamista juhlahetkissä odotettiin aivan samoin kuin kummitkin odottivat sitä (ks. luku 4.3.2).

Kummilapsen pitäminen mielessä

Kummilapsissa oli kolme prosenttia niitä, jotka toivoivat kummin muistavan heitä ilman, että siihen liittyi konkreettista toimintaa tai yhteydenpitoa. Kummin odotettiin pitävän kummilapsensa mielessään ja ajattelevan häntä.

*Näin aikuisena ehkä toivoisin, että olisin joskus ajatuksissa ja rukouksissa.*²⁷⁵

*En enää mitään, he ovat kantaneet minut aikoinaan aikuisuuteen ja tiedän heidän ajattelevan minua edelleen. Se riittää.*²⁷⁶

Kummin toivottiin muistavan, kuka on hänen kummilapsensa. Hänen odotettiin tiedostavan, että hän on tämän kummi.

*Olemassaoloni muistamista.*²⁷⁷

*Muistaisivat olevansa kummejani.*²⁷⁸

*Odotan, että he muistavat minun olevan heidän kummilapsensa. Minusta on kiva, että he kyselevät kuulumisiani myös äidiltäni – tämä osoittaa, että he ovat kiinnostuneita minusta, vaikka emme tapaakaan usein tai pidä erityisesti yhteyttä.*²⁷⁹

Kummisuhteen katsottiin olevan kummiä ja kummilasta yhdistävän erityisen siteen, joka kestää läpi elämän. Side säilyy, vaikka yhteyttä ei olisi.

*En enää odota paljoakaan, mutta oletan että meillä on side joka kestää läpi elämäni.*²⁸⁰

274 Vastaaaja 566 (N).

275 Vastaaaja 45 (N).

276 Vastaaaja 385 (N).

277 Vastaaaja 798 (N).

278 Vastaaaja 415 (N).

279 Vastaaaja 452 (N).

280 Vastaaaja 68 (N).

*Että ne on aina osa mun elämää ja muistavat mut.*²⁸¹

*Koen erityissuhteen olevan olemassa koko elämän.*²⁸²

Kummi-suhteen erityislaatuista korosti se, että kummilapsista tuntui hyvältä tulla puhutelluksi kummilapseksi. Monet aikuisetkin halusivat olla kummilapsia.

*Muistamista pubeissaan.*²⁸³

*Näin aikuisena en odota mitään. On kuitenkin mukava, kun he joskus esimerkiksi puhuttelevat tai esittelevät kummityttöä ja olen sillä tavoin heille erityinen.*²⁸⁴

*[...] on ihanaa, miten he aina puhuttelevat minua kummitytöksi, vaikka olen lähempänä neljää- kuin kolmekymmentä vuotta.*²⁸⁵

Samoin kuin kummit toivoivat kummilapsen muistavan hänet kummina (ks. luku 4.3.2) myös kummilapset odottivat kummin muistavan kummilapsensa ilman, että muistamiseen liittyi konkreettista yhteydenpitämistä. Kummilapset odottivat kummi-suhteen olevan erityislaatuista ja kummin pitävän hänet mielessään kummilapsena. Tietotekniikka on tuonut monia mahdollisuuksia kummilapsen pitämiseen mielessä. Yksi kummien kertomuksissa vastaan tullut innovatiivinen tapa muistaa kummilasta oli kummilapsisalasana.

*Joskus oli tietokoneen salasana yhdistelmä kummilasten nimistä. Se oli ajatus, että heitä joka kerta koneen avatessa muistan.*²⁸⁶

Kummilapset halusivat olla kummilleen erityisiä ja tärkeitä henkilöitä, ja tässä kummien ja kummilasten odotukset kävivät niin ikään yksiin, koska myös kummit halusivat kummilapsen tietävän olevansa kummilleen tärkeä. Kummilapset pitivät siitä, että kummi puhuttelee häntä kummilapsena silloinkin, kun kummilapsi on jo aikuinen.

Hyvä käytös ja hyvä ihminen

Kummilapsissa oli pieni joukko – kaksi prosenttia – niitä, jotka odottivat kummiltaan hyvää käytöstä ja hyvää elämää. Nämä kummilasten odotukset jäivät osuudeltaan niin pieniksi, että tässä on yhdistetty kummien odotusten kaksi teemaa *Hyvät käytöstavat* sekä *Hyvä ihminen ja hyvä elämä* (luku 4.3.2).

281 Vastaaja 41 (N).

282 Vastaaja 416 (N).

283 Vastaaja 251 (N).

284 Vastaaja 634 (N).

285 Vastaaja 69 (N).

286 Vastaaja 685 (N).

Kummin toivottiin olevan iloinen. Kummin iloinen tervehdys piristi kummilapsen mieltä.

*Että kummi on iloinen ja ystävällinen.*²⁸⁷

*Läheiseltä kummilta odotan saavani iloisen tervehdyksen, kun kohtaamme ja kysymyksen, mitä kummitytölle kuuluu. Minusta on ihanaa, että vaikka emme enää ole paljoa yhteydessä, hän huomioi edelleen tavatessamme sen, että olen hänen kummilapsensa.*²⁸⁸

Kummilta odotettiin ystävällisyyttä ja luotettavuutta. Myös kummilapsen huomioon-ottaminen pantiin merkillä.

*Ystävällisyyttä ja huomioon ottamista.*²⁸⁹

*Luotettavuutta.*²⁹⁰

Kummilta toivottiin hyvää kohtelua. Hyvän kohtelun toivottiin yltävän vaikeisiin tilanteisiin, kuten perintöriitoihin.

*Odotan että he kohtelevat minua hyvin ja että he hyväksyisivät unelmani.*²⁹¹

*Olisin toivonut, että kummien ja vanhempieni perintöriidat eivät olisi vaikuttaneet heidän suhtautumiseensa minuun.*²⁹²

Kummin haluttiin huolehtivan asioistaan. Myös menestystä elämässä toivottiin.

*Että he pitävät huolta omista asioistaan.*²⁹³

*Että he menestyisivät elämässä.*²⁹⁴

Kummien odotuksista syntynyt pitkä lista kummilapsen hyvistä ominaisuuksista (ks. luku 4.3.2) on kummilasten vastauksissa supistunut lyhyeksi ja ytimekkääksi. Tämä johtunee pitkälti siitä, että kummien hyvän elämän rakennuspuiksi ajattelemat ominaisuudet olivat pikemminkin toiveita tai toivotuksia itselle tärkeälle ihmiselle. Kummit puolestaan ovat varttuneempia ja heidän ominaisuutensa ovat jo melko pitkälle kummilapsen tiedossa, joten heiltä odotettiin lähinnä sellaisia ominaisuuksia, jotka tulevat esille kanssakäymisessä kummilapsen kanssa, kuten iloisuus, ystävällisyys, luotettavuus sekä kummilapsen hyvä ja asiallinen kohtelu kaikissa tilanteissa.

287 Vastaaaja 713 (N).

288 Vastaaaja 807 (N).

289 Vastaaaja 396 (N).

290 Vastaaaja 158 (N).

291 Vastaaaja 851 (M).

292 Vastaaaja 781 (N).

293 Vastaaaja 545 (N).

294 Vastaaaja 172 (M).

5.3.3 Ystävyys ja tuki

Tuki ja apu

Tukea ja apua sekä rohkaisua ja kannustusta kaipasi kummiltaan 13 prosenttia kummilapsista. Kummin toivottiin olevan kummilapsen käytettävissä ja kummilapsen saavan halutessaan yhteyden kummiinsa. Kummilapset halusivat kummiltaan tukea ja apua erityisesti silloin, kun he tarvitsivat sitä.

*Että apua saa heiltä aina jos sitä tarvitsee.*²⁹⁵

*He olivat mukana ja ovat yhä elämässä, tukena. Se on tärkeää.*²⁹⁶

*Läsnäolo riittää ja että voi olla yhteydessä kun siltä tuntuu.*²⁹⁷

Kummeilta toivottiin henkistä tukea ja huolien, ilojen ja surujen jakamista. Myös kannustusta ja rohkaisua elämässä odotettiin.

*Kannustusta koko elämässä.*²⁹⁸

*Henkistä tukea elämän eri vaiheisiin.*²⁹⁹

*Että he ovat aina osa elämäni ja heille voin kertoa huoleni.*³⁰⁰

Lapsuudessa ja nuoruudessa odotettiin kummin tukea kasvussa. Kummin neuvoja kaivattiin ihan arkisissa asioissa.

*Kiinnostusta omaan elämään erityisesti hengelliseen elämään. Vanhempana on löytänyt muita, joihin tukeutua, mutta varsinkin nuorempana olisi toivonut aktiivista osallistumista elämään.*³⁰¹

*En enää aikuisiällä mitään. He ovat olleet kasvaessani tukena, nyt yhteydenpito on jo enemmän minun puoleltani aktiivista.*³⁰²

*Olen nyt aikuinen joten en odota kummeiltani enää mitään. Lapsena olisin kaivannut kummin läsnä oloa ja arjessa ohjaamista /tukemista.*³⁰³

295 Vastaaaja 850 (N).

296 Vastaaaja 701 (M).

297 Vastaaaja 735 (N).

298 Vastaaaja 762 (N).

299 Vastaaaja 266 (N).

300 Vastaaaja 726 (N).

301 Vastaaaja 117 (M).

302 Vastaaaja 240 (N).

303 Vastaaaja 306 (N).

Apua odotettiin erityisesti pahana päivänä, hätätilanteessa tai vanhempien kuollessa. Joku oli saanut kummiltaan konkreettista apua vanhempien sairastaessa, toinen taas taloudellista tukea.

*Jos vanhempani kuolisivat, ottaisin kummitädin varaäidiksi.*³⁰⁴

*Nyt elossa oleva ainoa kummini oli minulle tärkeä tuki, kun isäni kuoli kuusi vuotta sitten. Ollessani omaishoitajana hän oli silloin tällöin isäni kanssa, jotta pääsin lähtemään omille asioille. Hänet pyysin myös tuekseni isäni kuolinvuoteen äärelle.*³⁰⁵

*Kannustamista ja rakkautta, joita olen heiltä saanutkin elämässä älyttömän paljon. Kummisetäni vitsailee usein, että kummi tarkoittaa sponsoria, ja he ovatkin tukeneet minua todella paljon myös taloudellisesti. Siitä olen nöyrän kiitollinen.*³⁰⁶

Kummeilta odotettiin neuvoja ja viisaita sanoja. Ylipäätään kokeneemman ihmisen näkökulmaa elämään toivottiin.

*Odotan tukea, lähinnä elämän suurissa päätöksissä kysyn usein hänen mielipidettään, siis soitan hänelle koska näemme harvoin.*³⁰⁷

*Vanhempana ihmisenä he voivat antaa elämän ohjeita.*³⁰⁸

*Toivon siltä yhdeltä elossa olevalta keskustelujä, elämäkokemuksia ja viisaita neuvoja. Näitä kaikkia olen myös saanut.*³⁰⁹

Kummin toivottiin olevan aikuinen, johon voi luottaa. Kummilta odotettiin myös turvaa ja hänen haluttiin olevan turvallinen aikuinen.

*Kummi on turvallinen aikuinen, joka tukee ja elää mukana. Joku johon voi luottaa sellaisissa tilanteissa, joissa vanhemmat ei oo vaihtoehto.*³¹⁰

*Tukea ja turvaa elämän eri vaiheisiin. Välittämistä.*³¹¹

*Luottamusta, muistamista ja ihmissuhdetta, joka kantaa koko elämän. Auttamista vaikeissa tilanteissa.*³¹²

Kummilta toivottiin tukea myös hyväksynnän merkityksessä. Kummilta odotettiin kummilapsen elämänvalintojen ja unelmien hyväksyntää.

304 Vastaaja 237 (N).

305 Vastaaja 816 (N).

306 Vastaaja 18 (N).

307 Vastaaja 296 (N).

308 Vastaaja 709 (M).

309 Vastaaja 391 (N).

310 Vastaaja 474 (N).

311 Vastaaja 662 (N).

312 Vastaaja 588 (N).

*Aikuisena en odota heiltä muuta kuin, että he toivoisivat minulle hyvää eivätkä tuomitsisi elämänvalintojani.*³¹³

*Odotan että he kohtelevat minua hyvin ja että he hyväksyisivät unelmani.*³¹⁴

Kummilta haluttiin myötätuntoa ja kummilapsen hyväksymistä sellaisena kuin tämä on. Kummin odotettiin olevan kummilapsen puolella.

*Että he ovat minun puolellani. Niin, ja että minusta pidettäisiin.*³¹⁵

*Odotan kummeilta arvostusta, armollisuutta ja hyväksyntää myös silloin, kun tuntuu ettei sitä saa keneltäkään muulta. Heillä on ollut taito tukea, kannustaa ja auttaa silloin, kun olen sitä tarvinnut. Odotan, että kummit ovat kiinnostuneita minusta ja kuulumisistani ja haluavat keskustella kanssani heille tärkeistä asioista. Otan heiltä myös vastaan neuvoja ja ohjeita.*³¹⁶

*Minulla ei ole odotuksia, mutta luulen heidän rukoilevan puolestani ja osoittavansa myötätuntoa elämän kipukohtien keskellä, kuten on tapahtunutkin.*³¹⁷

Jo se, että kummi huomioi kummilapsensa ja kummilapsi saa kummiltaan huomiota erityisenä ihmisenä, oli merkityksellistä. Erityisesti lapsena tuntui arvokkaalta saada oma aikuinen, joka on juuri lasta varten.

*Lapsena olisin halunnut, että minun omat kummini olisivat pitäneet minua vähän eri asemassa sisaruksiini nähden. Sisarusten kanssa jouduimme jakamaan kaiken, kummit olivat niitä harvoja asioita, jotka olivat ihan pelkästään minun.*³¹⁸

*Odotan edelleen huomioimista aina kun tapaamme, ja olen myös saanut aina huomiota. Kummit puhuttelevat minua edelleen välillä kummitytöksi. Se tuntuu mukavalta, vaikka 30v on ihan kulman takana.*³¹⁹

Ajan myötä tuen ja avun suunta saattoi vaihtua toiseen suuntaan, kuten edellä on tullut ilmi. Osa kummilapsista halusi tukea ja auttaa vanhenevia kummejaan.

*Mielestäni heidän tehtävänsä on jo täytetty kauan sitten. En odota kummina enää mitään, mutta olemme ystävyystyneet, ja toivon sen säilyvän. Kun he vanhenevat, haluan puolestani olla heille tuki mahdollisuuksien mukaan.*³²⁰

313 Vastaaja 833 (N).

314 Vastaaja 851 (M).

315 Vastaaja 375 (N).

316 Vastaaja 47 (N).

317 Vastaaja 637 (M).

318 Vastaaja 594 (N).

319 Vastaaja 595 (N).

320 Vastaaja 408 (N).

*En osaa enää odottaa mitään. Kummitäti siis nukkui jo pois. Itse yritän kummisetää tukea menetyksestä. Olivat yhdessä 57 vuotta.*³²¹

*He ovat olleet hyviä minulle, joten toivon olevani hyvä heillekin tarvittaessa.*³²²

Kummilasten toiveet avusta ja tuesta vastasivat hyvin kummien pyrkimyksiä niiden antamisesta (ks. luku 4.1.3). Kummit lupasivat auttaa ja tukea aina, kun kummilapsi tarvitsee apua, ja sitä juuri kummilapset toivoivatkin. Kummilapset toivoivat kummeiltaan jonkin verran enemmän tukea kuin olivat sitä saaneet (ks. luku 5.1.3). Apua toivottiin kasvussa, hätätilanteessa, pahana päivänä tai vanhempien kuollessa. Kummilapset odottivat kummiltaan hyväksyntää, kannustusta ja rohkaisua elämässä, ja kummit puolestaan halusivat luoda hyväksyvän ilmapiirin (ks. luku 4.3.3). Kummit korostivat suhteen luottamuksellisuutta, ja kummilapset odottivat kumminsa olevan luotettavan ja turvallisen aikuisen.

Kummin toivottiin kykenevän myötäelämiseen, olevan kummilapsen puolella ja hyväksyvän kummilapsen unelmat ja elämänvalinnat. Kummin kanssa haluttiin olla ilman naamioita, sellaisia kuin oikeasti ollaan. Osa kummilapsista halusi auttaa ja tukea vanhenevaa kummiaan, ja kummilapsen tuki ja apu arjen askareissa oli tervetullutta myös kummeille.

Ystävyys, välittäminen ja läheisyys

Ystävyyttä, välittämistä, läheisyyttä ja lämpöä odotti kummiltaan kahdeksan prosenttia kummilapsista. Ne, joilla suhde kummiin oli jäänyt etäiseksi, toivoivat läheisempiä välejä kummin kanssa.

*Yhteyttä ja ystävyyttä.*³²³

*Lämpimiä välejä.*³²⁴

*Olisin halunnut että meillä olisi ollut läheisemmät välit.*³²⁵

Kummilapset kuvasivat kummisuhdetta rikkaaksi, läheiseksi ja lämpimäksi ihmis-suhteeksi. Kuten hyvään ihmissuhteeseen, kummisuhteeseen kuului jakaminen ja luottamus.

*Meillä on hyvät läheiset välit.*³²⁶

321 Vastaja 461 (N).

322 Vastaja 657 (N).

323 Vastaja 54 (N).

324 Vastaja 386 (M).

325 Vastaja 40 (N).

326 Vastaja 721 (N).

*Näin aikuisena ystävyyttä ja jakamista.*³²⁷

*Meillä on lämpöiset välit ja keskustelemme paljon. Meillä on aikuisena syntynyt syvä luottamus.*³²⁸

Kummilapset halusivat olla tärkeitä kummilleen. Parhaimmillaan kummit kykenivät välittämään kummilapselleen tunteen, että he välittävät tästä.

*Täyttivät tehtävänsä hyvin. Olivat aidosti omana itsenään ja osoittivat välittävänsä minusta.*³²⁹

*Toivon, että olen heille tärkeä ja rakas.*³³⁰

*Välittämistä, ja sitä olen saanut kokeakin. Olen kokenut olevani tärkeä, ja omien sisarusteni joukosta juuri se heidän oma kummilapsensa.*³³¹

Moni kummilapsi kirjoitti ystävydestä kumminsä kanssa. Tällöin korostettiin usein sitä, että ystävyssuhteen molemmat osapuolet ovat jo aikuisia. Kummisuhteesta oli muodostunut kahden aikuisen välinen tasavertainen suhde.

*Ystävyyttä nykyään, kun olen jo aikuinen.*³³²

*Ystävyyttä. Sitä, että tavataan silloin tällöin, että heille on tärkeää olla minun kummejani. Tiedän, että he ovat rukoilleet puolestani ja muuten muistaneet minua.*³³³

*Yhteyden säilymistä, hyviä keskusteluja, nykyisin ehkä enemmän sellaista aikuista ystävyyttä.*³³⁴

Kummisuhteeseen sisältyi paljon rakkautta ja kiintymystä. Ystävyys ja erityisen ihmissuhteen toivottiin säilyvän läpi elämän.

*Kiinnostusta asioihini ja se toteutuu. Vaikka asun kaukana kummistani, rakastan häntä.*³³⁵

*Rakkautta ja huolenpitoa.*³³⁶

*Että erityinen (rakkaudellinen) suhde säilyy loppuelämän ajan.*³³⁷

327 Vastaaja 432 (N).

328 Vastaaja 138 (N).

329 Vastaaja 773 (M).

330 Vastaaja 711 (N).

331 Vastaaja 281 (N).

332 Vastaaja 855 (N).

333 Vastaaja 186 (N).

334 Vastaaja 442 (M).

335 Vastaaja 44 (N).

336 Vastaaja 353 (N).

337 Vastaaja 598 (M).

Kummilapset odottivat kummiltaan läheistä ihmissuhdetta, joka kasvaa aikuisten väliseksi ystävyudeksi. Siihen kuului jakaminen, luottamus ja lämpimät välit. Kummilapset toivoivat, että he ovat tärkeitä kummilleen ja kummi välittää heistä. Osa kummilapsista koki saaneensa kummiltaan rakkautta ja rakastavansa itse kummiaan – joku toinen puolestaan olisi toivonut läheisempää ihmissuhdetta kummin kanssa. Kummien tavoin myös kummilapset halusivat ystävyyden kestävän koko elämän ajan (ks. luku 4.3.3).

5.3.4 Hengellisyteen liittyvät odotukset

Kummilapset odottivat kummeiltaan hengellisyteen liittyviä asioita. Vastaajista 12 prosenttia toivoi kummiltaan esirukousta, hengellistä yhteyttä, kristinuskon opetusta ja seurakunnan tilaisuuksiin viemistä sekä jälleennäkemistä taivaassa. Yleisin hengellisyteen liittyvä odotus oli esirukous. Kummilapsen perheen ja hänen läheistensä puolesta rukoilua toivottiin. Esirukouksia taivaassa odotettiin niiltä kummeilta, jotka olivat jo kuolleet.

*Siunauksen rukoilemista minulle ja läheisilleni.*³³⁸

*Toivon, että he rukoilevat minun ja perheeni puolesta.*³³⁹

*He siellä taivaassa rukoilisivat minun puolestani.*³⁴⁰

Kummien rukousten koettiin vaikuttaneen suotuisasti elämään. Niillä oli elämää suojaava merkitys.

*En odottanut mitään kummeiltani. Aivan odottamatta sain paljon hyvää. Hellittämättömien rukousten seurauksena olen varjeltunut monelta vaikeudelta.*³⁴¹

Kummit edustivat kristittyjen ketjua, ja kummeilta odotettiin kristityn esimerkkiä. Kummin odotettiin tukevan kummilapsen uskonelämää. Kummilapset toivoivat kummiltaan kristinuskon opetusta ja seurakunnan tilaisuuksiin viemistä.

*Aikuisuudessa sillä on ollut minulle merkitystä, että he ovat kristittyjä. Olen ajatellut siinä jatkuvuutta, sukupolvien välistä kantavuutta.*³⁴²

*Tukea ja apua etenkin uskonelämässä, kun sitä tarvitsen. Esimerkkiä kristityn miehen ja naisen elämästä.*³⁴³

338 Vastaaja 360 (N).

339 Vastaaja 388 (N).

340 Vastaaja 729 (sukupuolta ei ilmoitettu).

341 Vastaaja 521 (N).

342 Vastaaja 71 (N).

343 Vastaaja 663 (M).

*Kanssakäyminen, tavallinenkin, mutta ilman muuta vienti srk:n tilaisuuksiin, kirjallisuus, juttelu, kiinnostuminen minusta.*³⁴⁴

*Omilta kummeiltani (kuin myös seurakunnaltani) olisin toivonut enemmän selkeää tietoa Jeesuksesta ja ristintyön merkityksestä. Toivon että omalle kummilapselleni osaan kertoa ja heijastaa Kristusta.*³⁴⁵

Kiinnostusta kummilapsen hengelliseen elämään ja hengellistä tukea toivottiin. Hengellistä yhteyttä ja läheisyyttä kummin kanssa haluttiin.

*Hengellistä tukea.*³⁴⁶

*Ihan tavallista ystävyyttä ja hengellistä läheisyyttä vaikka välimatka on pitkä. Omista kummeista sylikummini menehtyi 30 vuotta sitten haimasyöpään. Elämäni koskettavampia hetkiä oli kun olin sairaalassa papin kanssa viimeisellä ehtoollisella muutamaa päivää ennen kummini pois pääsyä.*³⁴⁷

*Hengen yhteyttä.*³⁴⁸

Kummille itselleen toivottiin uskoa ja avoimuutta Jumalan rakkautta kohtaan. Kummin odotettiin pysyvän kirkon jäsenenä ja Kristuksen yhteydessä.

*Odotan heidän pysyvän Kristuksessa ja kirkon jäsenenä.*³⁴⁹

*Avointa sydäntä Jumalan rakkautta kohtaan.*³⁵⁰

*Että he löytäisivät uskon ja pelastuisivat.*³⁵¹

Kummin odotettiin palaavan kasteen armoon, jos hän oli siitä erkaantunut, sekä pääsevän Jumalan valtakuntaan. Kummin ja kummilapsen toivottiin kerran kohtaavan taivaassa.

*Että saisivat vielä armon palata kasteen armoon ennen iäisyyskutsua.*³⁵²

*Odotan että he saisivat tulla Jumalan valtakuntaan sisälle.*³⁵³

*Toivon, että taivaassa tavataan.*³⁵⁴

344 Vastaaja 52 (N).

345 Vastaaja 560 (N).

346 Vastaaja 585 (N).

347 Vastaaja 497 (N).

348 Vastaaja 133 (M).

349 Vastaaja 135 (N).

350 Vastaaja 404 (N).

351 Vastaaja 656 (N).

352 Vastaaja 42 (N).

353 Vastaaja 675 (N).

354 Vastaaja 120 (N).

Osa kummilapsista totesi, ettei omassa kummisuhteessa ollut hengellistä ulottuvuutta tai hengellisyydestä ei puhuttu. Kun tämä todettiin nimenomaan omaan kummiin liittyvien odotusten yhteydessä, voisi päätellä, että hengellisyyden olisi toivottu olevan esillä kummisuhteessa.

*Perhetuttuja, ehkä kerran vuodessa törmäillään. Omassa elämässäni kummiuden hengellistä puolta ei ole ollut.*³⁵⁵

*Toki toivoisin, että kummit rukoilisivat puolestani, yksi sitä luultavasti tekeekin. (Tästä huomannee, että hengellisiä asioita emme ole kummieni kanssa puhuneet.)*³⁵⁶

*En tiedä heidän uskonelämästään sen enempää, mutta olisi ihana ajatus, jos he rukoilisivat puolestani.*³⁵⁷

Kummeihin liittyvät hengelliset odotukset myötäilivät hyvin kummilapsiin liittyviä hengellisiä odotuksia (ks. luku 4.3.4). Kummilapset toivoivat kumminsä rukoilevan heidän puolestaan, ja sitä kummitkin odottivat kummilapseltaan sekä muistuttivat rukoilevansa kummilapsensa puolesta (ks. luku 4.2.1). Kummilta odotettiin avoimuutta uskoa ja Jumalan rakkautta kohtaan sekä kirkon jäsenyyttä, ja vastaavasti kummilapsen toivottiin suhtautuvan uskoon ja kirkkoon myönteisesti sekä omaksuvan kristilliset tavat ja arvot.

Jälleennäkemisen toivolla oli yllättäen hieman suurempi merkitys kummilasten kuin kummien odotuksissa. Tämä selittyy todennäköisesti sillä, että osa kummeista oli iäkkäitä tai jo kuollut. Eron hetki oli jo tullut tai sen tunnettiin lähestyvän, ja kummeja jäätiin kaipaamaan.

5.4.5 Ei odotuksia

Kummilapsista 33 prosenttia ei odottanut kummeiltaan mitään. Tähän oli useita syitä. Kummit saattoivat olla iäkkäitä tai he olivat kuolleet.

*En odota mitään enää tässä iässä, he ovat jo vanhoja.*³⁵⁸

*En mitään. Ovat kuolleet.*³⁵⁹

Moni kertoi syyksi, että on jo aikuinen. Aikuisten ei kuulemma ole lupa odottaa mitään. Aikuisten ajatellaan pärjäävän omillaan ja kummisuhteeseen liitetään mielikuva saavana osapuolena ja toisista riippuvaisena olemisesta.

355 Vastaja 406 (M).

356 Vastaja 559 (N).

357 Vastaja 518 (N).

358 Vastaja 712 (M).

359 Vastaja 153 (N).

*Täysi-ikäisenä en enää mitään.*³⁶⁰

*Tässä elämänvaiheessa odotukset ovat jo ohii.*³⁶¹

*Muistan lapsena olleeni hieman kateellinen yhdelle veljistäni, jonka toiset kummit veivät häntä retkelle, kirkkoon jne., että veisipä minunkin kummini minut jonnekin. Kuitenkaan en halua luoda odotuksia ja paineita kellekään, ja olen tottunut siihen että kummit vain ovat olemassa mutteivät tee mitään. Ja näin aikuisena sitä harvoin odottaa keltään mitään erityistä itselleen, kun aikuisen kuitenkin oletetaan olevan omillaan ja pärjäävän ilman sen kummempia kohteluita.*³⁶²

Jotkut katsoivat kummiuden päättyneeksi konfirmaation ja aikuistumisen myötä. Varsin moni sanoikin, ettei enää odota mitään, mutta lapsena tilanne oli toinen.

*Nykyisin en odota heiltä enää mitään. Koen, että kummin velvollisuudet enimmäkseen loppuvat kummilapsen konfirmaatioon. Tiedän kuitenkin saavani apua kummeiltani, jos minulla on siihen ikinä tarvetta.*³⁶³

*Olen nyt aikuinen joten en odota kummeiltani enää mitään. Lapsena olisin kaivannut kummin läsnä oloa ja arjessa ohjaamista/tukemista.*³⁶⁴

*En enää mitään, mutta lapsena kortit, kirjeet ja pienet paketit olivat aarteita. Pelkästään kummin kanssa oleminen oli hienoa.*³⁶⁵

Osa kummilapsista oli joutunut pettymään kummiinsa, eivätkä he tästä syystä odottaneet suhteelta mitään. Joillekin kummi ei ollut koskaan merkinnyt mitään tai yhteyttä ei ollut muodostunut.

*En mitään, he ovat minulle täysin vieraita ihmisiä.*³⁶⁶

*En ole saanut tähän päivään mennessä mitään joten en odota heiltä yhtään mitään...*³⁶⁷

*En enää mitään. Aikoinaan kyllä annoin enemmän kuin sain.*³⁶⁸

Joidenkin kummit olivat enemmän vanhempia kuin kummilasta varten. Kummin läsnäolo kummilapsen kanssa jäi puuttumaan.

Enää en odota kummeiltani yhtään mitään, vaikkakin toivoisin, että he olivat minuun edelleen aikuisenakin yhteydessä. Olisin nuorempana toivonut kummeiltani läsnäoloa ja

360 Vastaaja 805 (M).

361 Vastaaja 622 (M).

362 Vastaaja 356 (N).

363 Vastaaja 692 (N).

364 Vastaaja 306 (N).

365 Vastaaja 653 (N).

366 Vastaaja 543 (N).

367 Vastaaja 573 (M).

368 Vastaaja 347 (M).

*kiinnostusta omaa elämääni kohtaan. Monesti tämä ei toteutunut vaan kummit olivat enempi vanhempieni kanssa.*³⁶⁹

*Olen aikuinen, joten en varmaan odota enää mitään. Enkä varmaan lapsenakaan odottanut mitään. Jos heijastan odotuksiani siihen suhteeseen, jonka haluan omiin kummilapsiini, niin omiltakin kummeilta olisin odottanut enemmän läsnäoloa kanssani, eikä vain vanhempieni kaverina olemista. He muistivat minua kyllä aina esim. jouluisin, ja itsekin lähetän heille aina jotain jouluna – nykyään ehkä kiitoksena siitä, miten he aina muistivat minua.*³⁷⁰

Joku kertoi oman ja kummin arvomaailmojen eroavuuksien olevan syy odotusten puuttumiseen:

*En oikeastaan mitään. Meidän arvomaailmamme ovat niin erilaisia (esim. minä olen akateemisesti koulutettu, kummini maanviljelijä) ja tämä heijastuu kaikkeen.*³⁷¹

Vaikka kummilta ei erityisesti odotettu mitään, häntä saatettiin siitä huolimatta muistaa lämmöllä ja kiitollisuudella. Kummilta oli saatu huomiota, tukea ja arvostusta.

*En enää näin aikuisena mitään. Silti kummit muistaa edelleen merkkipäiväni viestillä/kortilla, mikä on aika kiva ja kiitettävä asia.*³⁷²

*En enää mitään. Mutta olen saanut heiltä arvokkaan opetuksen mitä kummeus merkitsee. Ei synttäril/joululahjoja vaan välittämistä, kiinnostusta, arvostusta.*³⁷³

*En enää mitään. Olivat hienoja ihmisiä.*³⁷⁴

*En oikeastaan enää mitään, hän on tehnyt hyvän työn ja olen siitä kiitollinen.*³⁷⁵

Kun kummilapset kertoivat, etteivät odota kummeiltaan mitään, perustelut olivat ymmärrettävästi varsin erilaiset kuin kummeilla (ks. luku 4.3.5). Joidenkin kummit olivat iäkkäitä tai jo kuolleet. Osan mielestä kummeilla ei ole velvollisuuksia aikuisia kummilapsia kohtaan. Joillakin kummit olivat aina olleet etäisiä, odotukset eivät olleet täyttyneet ja kokemukset kummeista olivat kielteisiä.

Kummit olivat myös yllättäneet kummilapsensa myönteisellä tavalla. Vaikka kummeilta ei odotettu mitään erityistä, kummin aktiivisuus ja yhteydenpito tuntuivat silti useimmista mukavilta. Moni tunsu syvää kiitollisuutta kummejaan kohtaan ja koki saaneensa heiltä paljon.

369 Vastaja 101 (N).

370 Vastaja 589 (N).

371 Vastaja 59 (M).

372 Vastaja 31 (N).

373 Vastaja 274 (N).

374 Vastaja 367 (M).

375 Vastaja 682 (N).

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä tutkimuksessa on tutkittu omaan ja lapsen kasteeseen liittyviä merkityksiä sekä kummisuhteeseen liittyviä kokemuksia ja odotuksia niin kummien kuin kummilasten näkökulmasta. Aineisto kerättiin kirjoituspyynnöllä, ja suurin osa vastasi siihen internetissä.

Tutkimuksen mukaan kastetut liittyvät omaan ja lapsen kasteeseen monenlaisia yhteisön jäsenyyteen, perinteisiin ja kirkon oppiin liittyviä merkityksiä. Näitä ulottuvuuksia voidaan pitää rohkeasti ja monipuolisesti esillä, kun puhutaan kasteesta ja sen merkityksestä.

Yhteisöllisyyden antamaa turvaa kaivataan

Yhteisöllisyys oli tässä tutkimuksessa yksi kasteen merkittävimmistä ulottuvuuksista. Kaste merkitsi kuulumista suurempaan joukkoon, osallisuutta, yhteisöllisyyttä, hyväksymistä ja luottamusta. Kaste tarkoitti perinteeseen, suomalaisuuteen tai sukuun liittymistä. Se vahvisti vanhempien, kummien ja suvun yhteenkuuluvuudentunnetta sekä lähensi seurakuntaan. Vanhemmat korostivat lapsensa kastamista omana tahtonaan ja valintanaan, jolla he halusivat lapsen elämään yhteisön ja kristillisten arvojen tuomaa turvaa. Kaste nähtiin lahjana, jonka vanhemmat haluavat antaa lapselleen ja jolla on vaikutusta lapsen elämään hänen myöhemmistä valinnoistaan huolimatta.

Tämä haastaa kysymään, millainen yhteisö kirkko ja seurakunnat ovat kastetuille sekä heidän vanhemmilleen ja kummeilleen. Voivatko kaikki kastetut tuntea kuuluvansa kristittyjen yhteisöön ja tervetulleita paikallisseurakunnan toimintaan? Ovatko he tietoisia siitä, mitä seurakunnassa tehdään ja millaisia yhteyden mahdollisuuksia toisiin kristittyihin se tarjoaa? Voitaasiinko yhteyttä jäseniin rakentaa nykyistä enemmän henkilökohtaisin kontaktein ja järjestelmällisin yhteydenotoin myös kirkollisten toimitusten välisinä aikoina – vaikkapa seurakunnan vapaaehtoisia vastuunkantajia hyödyntäen? Saavatko seurakunnan jäsenet riittävästi tukea yhteisöltään silloin, kun omat voimavarat hakeutua palveluiden ja toimintamuotojen piiriin ovat vähissä ja kokee oman merkityksensä yhteisön jäsenenä olevan koetuksella?

Tässä tutkimuksessa kirkon jäsenyyden antamat oikeudet ja mahdollisuudet tulivat kattavasti esille ja niitä selvästi arvostettiin eräänlaisina ”jäsenetuina”. Kaste mahdollisti täysivaltaisen osallistumisen kirkkoyhteisön toimintaan, kuten kirkkohäihin, rippikouluun, rippileirille, konfirmaatioon, kasteopetukseen, pyhäkouluun, päiväkerhoon. Kaste oikeutti tuomaan omat lapset kastettaviksi ja osallistumaan ehtoolliselle, pääsemään kummiksi ja saamaan kummit sekä kristillisen hautaan siunaamisen. Lapsen kasteen yhteydessä korostui vanhempien ja kummien vastuu lapsen kristillisestä kasvatuksesta ja opetuksesta. Erityisesti kummit iloitsivat siitä, että heillä on mahdollisuus osallistua lapsen kanssa seurakunnan toimintaan ja puhua lapsille omista arvoistaan ja uskostaan.

Tämä haastaa kysymään, saavatko kummit kirkolta kaiken mahdollisen yhteisön antaman tuen oman tehtävänsä hoitamiseen. Voitaisiinko tukea lisätä niin henkilökoh-
taisen tuen, kirjallisen materiaalin kuin kummikoulujen ja -tapahtumien muodossa? Miten kastetta ja kummiutta niiden rikkaine sisältöineen voitaisiin pitää esillä rippikouluissa ja nuorten toiminnassa? Kuinka kirkko voisi auttaa kristillisen kasvatuksen pelisääntöjen selkeyttämisessä vanhempien ja kummien kesken niin, että kummit voisivat rohkeasti toteuttaa rooliaan kristillisinä kasvattajina?

Kastetta uskon ja kristityn elämän lähtökohtana arvostetaan

Tämän tutkimuksen mukaan kastetta pidettiin kristityn matkan alkuna, jossa Pyhä Henki lahjoittaa uskon. Kaste mahdollisti uskon vahvistumisen ja kehittymisen sekä Jeesuksen opetuslapsiksi tulemisen. Toisille usko merkitsi kastetun aktiivisuutta, uskoon tulemistä tai lahjan käyttöön ottamista. Toiset katsoivat, että usko on saatu jo kasteessa ja se kantaa läpi elämän aina. Kristuksen seuraaminen ja kilvoittelu olivat tärkeitä oman kasteen ulottuvuuksia.

Kasteopetuksen antaminen käytännössä ja kristinuskon perusteiden välittäminen kastetuille on kirkon suuri haaste. Kuinka kastetut saisivat käsityksen siitä, mitä kaste merkitsee ja antaa? Riittävätkö koulun uskonnonopetus ja rippikoulu tarjoamaan perustiedot uskosta niin, että tulevat vanhemmat ja kummit pystyvät kertomaan niistä seuraaville sukupolville? Kuinka usko ja uskonto voitaisiin tuoda esiin enemmän mahdollisuuksina kuin mahdollisuuksia rajoittavina asioina?

Tämän tutkimuksen mukaan kaste oli merkki Jumalan lapseksi pääsemisestä, Jumalan omaksi ottamisesta, Jumalan helmaan laskemisesta sekä Jumalan ja Kristuksen yhteyteen liittamisestä. Jumalan lapseus ymmärrettiin siten, että kasteessa Jumala on ottanut ihmisen omakseen sekä samalla siunauksensa ja varjeluksensa piiriin. Kaste koettiin lahjaksi Jumalalta, omilta vanhemmilta ja edellisiltä sukupolvilta. Kaste antoi Jumalan lapsen oikeudet: Isän rakkauden, anteeksiantamuksen ja arvokkuuden ilman omia tekoja. Jumalan lapsella oli oikeus luottaa Jumalan huolenpitoon ja tarttua kasteen lupauksiin, kuten syntien anteeksi saamiseen ja iankaikkiseen elämään. Erityisesti lapsen kasteessa koettiin yhteenkuuluvuudentunteen lapsen kanssa vahvistuvan: lapsi kuului samaan Jumalan lasten joukkoon muiden kanssa, Jumalan perheväkeen, ja kaikilla oli sama Isä.

Tämä haastaa pohtimaan, kuinka kirkko ja seurakunnat voisivat vahvistaa kastettujen kokemusta Jumalan lapseudesta. Kuinka voitaisiin vahvistaa kastettujen tietoisuutta siitä, että heillä on Jumalan lapsen oikeudet: Isän rakkaus ja oikeus luottaa Jumalan huolenpitoon, luovuttamaton ihmisarvo, mahdollisuus saada anteeksi sekä iankaikkinen elämä? Voitaisiinko jumalanpalveluselämää ja kirkollisia toimituksia pitää nykyistä enemmän esillä näistä näkökulmista – nehan ovat Jumalan lasten juhlia? Myös seurakunnan syntymäpäivätervehdyksissä voitaisiin muistuttaa tästä. Kuinka saman Isän lapseus lisää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta ihmisten kesken?

Tässä tutkimuksessa kaste koettiin elämän perustaksi ja turvalliseksi pohjaksi. Lapsen siunaaminen oli sekä vanhemmille että kummeille ikimuistoinen ja herkkä

hetki. Siunaus merkitsi turvallisuuden tunnetta, joka kohdistui koko elämään ja ilmeni mahdollisuutena rakentaa elämä Jumalan ja hänen huolenpitonsa varaan myös sen vaikeina hetkinä. Vanhemmille ja kummeille oli tärkeää, että Jumala pitää lapsesta huolta silloinkin, kun he itse eivät voi. Lapsi haluttiin kasteessa antaa suurempaan suojaan.

Johtopäätöksenä voi kysyä, voisimmeko jakaa Jumalan siunausta ja siunattuna olemisen kokemusta vielä anteliaammin. Me kaikki tarvitsemme Jumalan siunausta myös kasteen jälkeen. Ovatko jäsenet tietoisia siitä, että Jumalan siunaus on mahdollista saada muulloinkin kuin kasteessa? Jumalanpalvelusta ja kirkollisia toimituksia voisi nykyistä enemmän pitää esillä tästä näkökulmasta. *Kirkollisten toimitusten kirjan* siunaustoimitukset olisi mahdollista ottaa laajempaan ja monipuolisempaan käyttöön. Kirkossa on jo tottumusta kastetapahtumien järjestämiseen, ja tätä osaamista voitaisiin hyödyntää laajemmin. Voisiko kirkossa tai vaikka torilla järjestää siunaustapahtuman, jossa kirkko siunaa sitä tarvitsevat perhemuotoon, elämäntapaan tai seksuaaliseen suuntautumiseen katsomatta? Olisiko siunaus mahdollista ottaa tavaksi päivittäisessä kanssakäymisessä?

Tässä tutkimuksessa kaste nähtiin suorituskeskeisen maailman vastakohtana, jossa Jumala lahjoittaa armonsa ilmaiseksi. Jumala antaa lahjansa kaikille kastetuille, vaikka he eivät osaisi niitä käyttää. Kasteen armo kantaa koko elämän matkan ajan ja siihen voi aina palata. Kasteen koettiin olevan lupaus siitä, että Jumala on aina vierellä. Kasteessa saatua armoa sanottiin elämän suurimmaksi lahjaksi ja koko minuutta muokanneeksi seikaksi. Armon uskottiin kantavan perille saakka. Lapsen kasteessa korostettiin, että kaste on lapsen saattamista Jumalan hyvyyden ja kaiken hyvän piiriin. Lapsen kasteessa puolestaan vanhempia ja kummeja lohdutti toivo, että lapsi voi myöhemmin elämässään aina palata kasteen armoon, vaikka olisi päätyntä kuinka kauas.

Kirkon työn kannalta tämä merkitsee keskittymistä ydinsanomaan ja sen välittämiseen sekä vanhoin että uusin sanoin jokaiselle. Armo tuo uuden näkökulman keskusteluun lasten kastamisesta – ja erityisesti kastamattomuuteen usein liitettyyn ajatukseen lapsen mahdollisuudesta valita myöhemmin uskontonsa. Saattaminen Jumalan hyvyyden piiriin ja hänen armonsa suojaan ei lapsen kohdalla toteudu, jos hän tekee itsenäisen valinnan vasta nuorena tai aikuisena. Lapsen kasvaminen kasteen armon varassa ei ole mahdollista myöhemmällä iällä, vaan tämä tilaisuus on kyseisen lapsen kohdalla menetetty. Tätä näkökulmaa voitaisiin pitää rohkeammin esillä, kun kirkon työntekijät osallistuvat keskusteluun kasteesta ja kastamattomuudesta.

Tässä tutkimuksessa kaste liitti kastetun Kristuksen sovitustyöhön ja mahdollisti iankaikkisen elämän. Taivaaseen pääseminen ja pelastuminen koettiin tärkeäksi sekä omassa että lapsen kasteessa. Ajatus pelastumisesta ja taivaaseen pääsemisestä toi turvaa ja lohtua, kun vastaajat ajattelivat omaa kastettaan. Lapsen kasteen kohdalla korostui ajatus Jumalan sylissä, hoidossa ja kämmenellä olemisesta. Kastetut kokivat olevansa taivaan kansalaisia ja taivaan perillisiä. Kaste oli pelastuksen merkki, jolla oli liitytty Kristukseen ja hänen lupauksiinsa. Moni iloitsi jo etukäteen hänelle varatusta paikasta taivaassa.

Tämä haastaa kysymään, pitäisikö kasteen ja pelastuksen yhteyttä pitää esillä vielä määrätietoisemmin myös tänään. Ajatus kastetuista matkalla olevina taivaan

kansalaisina vahvistaa kutsumusta, tuo vaellukseen turvaa ja lohtua sekä selkeyttää määränpäättä. Yhteisöllisyyden kannalta on suuri merkitys sillä, että olemme yhteisö vielä taivaassakin. Jälleennäkemisen toivo antaa kohtaamiisiin uudenlaista merkitystä sekä lohduttaa eron hetkellä ja kuoleman keskellä.

Tavat ja perinteet liittävät yhteisöön ja sukupolvien ketjuun

Tässä tutkimuksessa kastamista pidettiin myös tapana ja perinteenä. Monille tällä oli myönteinen merkitys, ja elämää ilman kastetta oli vaikea kuvitella. Kasteessa liitettiin sukupolvien ketjuun ja kastettujen joukkoon mutta samalla myös omaan sukuun ja perheeseen. Kaste liitti lapset vanhempiinsa ja kummeihinsa, samaan uskontoon, traditioon sekä kristillisiin arvoihin. Lapsen kasteen kohdalla korostui kaste vanhempien valintana. Vanhemmat olivat halunneet jatkaa perinnettä oman lapsensa kohdalla. Kaste oli vanhempien ja kummien mukaan hyvä alku elämälle, ja sen toivottiin ohjaavan lapsen elämää toivottuun suuntaan. Osa vanhemmista toivoi lapselleen samanlaista turvallista seurakuntayhteyttä ja uskoa Jumalaan, mikä heillä itselläänkin oli. Kun valtaosa ympärillä olevista ihmisistä on kastettu, kastaminen kuuluu asiaan osana suomalaisuutta ja kristillisten arvojen jatkuvuutta. Vaikka näin on Suomessa pitkään ollut, se ei tarkoita tilanteen säilymistä ikuisesti samana. Kastamisen perinteellä ei ollut merkitystä useimmiten niille, joiden lapsuudenkodissa uskonnolla oli vähäinen tai merkityksetön rooli. Tavat ja perinteet voivat muuttua ja ovat jo muuttuneet.

Tämä haastaa kirkkoa todella arvostamaan sitä, että lapsi tuodaan kastettavaksi. Olipa vanhempien syy kastaa lapsensa mikä tahansa, he ansaitsevat omalta seurakunnaltaan kaiken mahdollisen arvostuksen ja tuen. Miten seurakunta voisi tukea perheitä niin, että kastamisen perinne siirtyisi sukupolvelta toiselle? Kuinka seurakunta voisi auttaa vanhempien ja kummien toivomien kristillisten arvojen siirtymisessä lapsilleen? Tulevatko seurakuntien lapsiperheille suuntaamat kerhot ja tapahtumat kaikkien niistä kiinnostuneiden tietoon? Miten kristillisen kasvatuksen tukea voitaisiin tuoda koteihin niin työntekijöiden kuin vapaaehtoisten voimin?

Tässä tutkimuksessa omaan nimeen liitettiin Jumalan kutsun henkilökohtaisuus ja oman identiteetin saaminen. Nimi tuntui tärkeältä myös siksi, että se oli omien vanhempien valitsema ja se liitti kastetun sukuun, sukupolvien ketjuun ja seurakuntaan. Oman kasteen kohdalla korostettiin sukuun ja perheeseen liittymistä, mutta lapsen ja kummilapsen kohdalla pikemminkin sitä, että kastetilaisuudessa lapsen nimi julistetaan eli kerrotaan suvulle ja julkisen nimen käytön voi aloittaa. Jossakin mielessä kasteessa on siis kysymys lapsen persoonaksi tulemisesta toisille ihmisille.

Nimessä yhdistyvät yhtäältä Jumalan kutsun henkilökohtaisuus ja toisaalta yksilön tuleminen tunnetuksi persoonaksi yhteisössään. Voisiko tätä uuden jäsenen saamista yhteisöön juhlistaa seurakunnissa vielä nykyistä näkyvämmiin siten, että se vahvistaisi sekä kasteperheiden yhteisöön kuulumista että yhteisöä uuden jäsenen vastaanottajana? Kasteperheitä ja kummeja kutsutaan usein messuun, jossa lapsen nimi luetaan kasteen jälkeen seurakunnalle ja hänen puolestaan rukoillaan. Seurakunnat ovat ottaneet käyttöön kastepuita ja järjestävät syntymäpäiväjuhlia eri ikäryhmille lapsista

vanhempaan väkeen. Nämä ovat merkittäviä tilanteita yhteisöllisyyden kannalta, ja siksi olisi arvokasta, että juhlat olisivat koko seurakunnan juhlia – eivät vain kyseisen ikäryhmän juhlia. Näiden lisäksi seurakunnissa voitaisiin järjestää kastettujen juhlia, joihin kutsutaan vaikkapa tietyn ajanjakson aikana kastettuja perheineen ja kummeineen. Tämä olisi hyvä tilaisuus tutustua muihin samassa elämäntilanteessa oleviin, mutta myös seurakunnan työntekijöihin, luottamushenkilöihin ja toimintaan.

Tutkimus haastaa kysymään, pidämmekö myös kirkossa kastetta jossakin määrin itsestäänselvyytenä. Oma kaste ja sen mukanaan tuomat lahjat antavat koko myöhemmälle uskonelämälle ja kristityn vaellukselle runsaasti sisältöä ja virikkeitä. Niistä pitäisi kuitenkin olla jossakin määrin tietoinen, jotta kasteesta voisi iloita. Kastetta on tarpeen pitää enemmän esillä muustakin kuin kasteperheiden näkökulmasta. Voisiko seurakunta muistaa kastettuja kastepäivän vuosipäivänä vaikkapa jostakin kasteen ulottuvuudesta kertovalla kortilla ja kutsua samalla mukaan seurakunnan toimintaan? Voitaaisiinko vastaavasti lähestyä kummeja kummilapsen kastepäivänä?

Tässä tutkimuksessa oman ja kummilapsen kaste merkitsi useimmiten tehtävää vastaajille itselleen. Vanhemmille kaste merkitsi äidiksi tai isäksi tulemistä, ja kummeille se oli konkreettinen merkki uuden roolin saamisesta. Vanhemmat palauttivat mieleensä niitä kriteereitä, joilla olivat kummit valinneet, ja kummit ilmoittivat haluavansa osallistua lapsen hoitoon ja kristilliseen kasvatukseen. Kummiutta pidettiin kunniatehtävänä ja luottamuksen osoituksena, mutta samalla tiedostettiin kummiuteen liittyvä velvollisuus ja vastuu. Kummit pitivät tärkeänä rooliaan kast juhlan todistajina ja näkivät kasteen yhteisen matkan alkuna kummilapsen kanssa ja liittämisenä kummilapseen. Oman lapsen tai kummilapsen kaste oli ikimuistoinen ja koskettava juhla, jossa oli koettu iloa lapsesta, Jumalan läsnäoloa ja yhteyttä läsnäolevaan seurakuntaan. Erityisesti lapsen siunaaminen kast juhlassa ja hänen puolestaan rukoileminen olivat tärkeitä tapahtumia sekä vanhemmille että kummeille.

Kirkon kannalta on tärkeää havaita, että sekä vanhemmilla että kummeilla on myönteisiä kokemuksia kast juhlasta, ja sen keskeiset tapahtumat ovat merkittäviä osallistujille. Vanhemmat ja kummit suhtautuvat varsin myönteisesti lapsen kristilliseen kasvatukseen, ja heillä on hyviä pyrkimyksiä sen suhteen. Kuinka seurakunnat voisivat tukea pyrkimysten muuttumista todeksi? Lapsen kasteen hetkellä vanhemmat saattavat olla väsyneitä, mutta kummit ovat usein intoa täynnä. Kasteen yhteydessä voi olla hyvä ajankohta esitellä seurakuntien kummitoimintaa ja kutsua kummeja mukaan yhdessä kummilapsensa kanssa. Koska kummit ja kummilapset saattavat asua kaukana toisistaan, tarvittaisiin myös sellaista kummitoimintaa, jossa välimatka ei ole este.

Tässäkin tutkimuksessa tuli ilmi, että kaikki halukkaat eivät pääse kummeiksi. Kun kirkko toisaalta kipuilee sen kanssa, että vanhemmat sanovat lapsen kastamattomuuden syyksi kummien puutteen, ongelmaan luulisi löytyvän melko helposti ratkaisun esimerkiksi valtakunnallisen kummipankin avulla.

Tässä tutkimuksessa oli niitäkin, joille omalla kasteella ei ollut merkitystä tai sitä ei ollut ajateltu. Joidenkin taustalla oli tietoinen irtiotto, esimerkiksi kirkosta eroaminen. Toiset puolestaan arvostivat kastettaan, mutta samalla katsoivat kastamisen olevan siinä määrin itsestäänselvyys, ettei sitä ole tarvinnut ajatella. Useille vastaajille, joille

oma kaste oli merkityksetön, myös oman tai kummilapsen kaste oli merkityksetön. Kuitenkin monet, jotka kokivat oman kasteensa merkitykselliseksi, pitivät oman lapsen tai kummilapsen kastetta hyvinkin merkityksellisenä juhlanan ja olivat kiitollisia kutsusta kummiksi.

Kummit kaipaavat tukea ja rohkaisua

Tämä tutkimus osoittaa, että on ainakin 855 tapaa olla kummi. Todennäköisesti tapoja on yhtä monta kuin kummisuhteitakin, sillä kysymyksessä on kahden persoonan välinen suhde, joka muovautuu vuorovaikutuksessa. Tämä haastaa kirkkoa tuomaan kummiuden erilaisuuden esille ja arvostamaan sitä. Varsin moni tämän tutkimuksen kummeista kärsi huonoa omaatuntoa siitä, ettei syystä tai toisesta kyennyt olemaan riittävän hyvä kummi. Taustalla saattaa olla itse luotujen vaatimusten lisäksi käsitys, että kirkko haluaisi kummin olevan juuri tietynlainen ihminen, mihin kummi ei mielestään yllä. Kummeille pitäisi siis julistaa jonkinlaista vapautuksen evankeliumia ja rohkaista etsimään omaa tapaa olla kummi. Tarvetta voisi olla jonkinlaiselle ”kummiklinikalle”, jossa kummiudesta, sen eri tavoista ja mahdollisuuksista sekä kummiuteen liittyvistä haasteista voisi keskustella luottamuksellisesti jonkun kanssa.

Tässä tutkimuksessa hengellisyys liittyi jollakin tavoin kummisuhteeseen 75 prosentilla kummeista. Kummeista 66 prosenttia rukoili kummilastensa puolesta. Kummilapsia muistettiin erityisesti iltarukouksessa ja kummit pitivät esirukousta kummin tärkeimpänä tehtävänä. Kummit iloitsivat siitä, että esirukousta voi harjoittaa silloinkin, kun muu yhteydenpito ei ole mahdollista. Useat kummit lupasivat rukoilla kummilapsensa puolesta niin kauan kuin elävät. Kummilapsista puolestaan 64 prosenttia rukoili kummins puolesta. Monet tutkimukseen osallistuneet henkilöt, jotka olivat sekä kummeja että kummilapsia, arvelivat rukoilevansa kummins puolesta harvemmin kuin kummilapsensa puolesta. Rukoiluun vaikutti myös, oliko yhteys kummiin säilynyt ja oliko henkilöllä ylipäätään tapana rukoilla. Varsin monella ei vain ollut tullut mieleen, että kummin puolesta voisi rukoilla. Jonkinlaista aktivoitumista tämän suhteen oli vastauksista aistittavissa.

Esirukousta kummin tehtävänä ei voi korostaa liikaa. Toisaalta pitää muistaa, että rukoilua on monenlaista ja sitä voi tehdä useissa eri tilanteissa. Rukoilemisen rimaa ei kannata virittää liian korkealle. Vaikka kummin puolesta rukoileminen ei tietenkään ole kummilapsen velvollisuus, se on myönteinen mahdollisuus, jota kannattaa pitää esillä. Hieman hämmäntävää oli, että niin moni tutkimukseen osallistunut kummilapsi piti kummin puolesta rukoilua ennen kuulemattomana näkökulmana.

Kummit keskustelivat uskontoon liittyvistä teemoista kummilapsensa kanssa, rukoilivat hänen kanssaan, lauloivat virsiä ja hengellisiä lauluja sekä lukivat hengellistä kirjallisuutta kummilapselleen. He antoivat kummilapsilleen hengellistä kirjallisuutta, musiikkia, elokuvia, pelejä ja leluja sekä kristinuskoon liittyviä koriste-esineitä ja koruja. Kummit kävivät erilaisissa seurakunnan ja herätysliikkeiden tilaisuuksissa yhdessä kummilapsensa ja tämän vanhempien kanssa. Kummit olivat kummilapsilleen esimerkkejä kristitystä ihmisestä – joillekin kummilapsille ainoita heidän tuntemiaan

uskoa ja kristillistä elämäntapaa esille tuovia ihmisiä. Kummit kävivät hengellisiä ja kummilapsen kristilliseen kasvatukseen liittyviä keskusteluja tämän vanhempien kanssa sekä halusivat olla kristillisen kasvatuksen tukena. Kummit pyrkivät kunnioittamaan perheen arvoja ja vanhempien toivomuksia ja välttivät oman näkemyksensä ”tuputtamista” silloin, kun kokivat sen olevan ristiriidassa vanhempien näkemysten kanssa.

Tässä vanhempien odotusten ja kummien toiminnan ristiriitatilanteessa kirkolla voisi olla suurempi rooli pelisääntöjen selkiyttäjänä. Jos kummin rooli kristittyinä ja kristillisen kasvatuksen tukena olisi vielä selkeämmin ääneen lausuttu ja kaikkien osapuolten tiedossa, kummit voisivat rohkeammin toteuttaa kummiuttaan. On ikävää sekä kummin että lapsen näkökulmasta, jos kummia kielletään puhumasta uskontoon liittyvistä asioista. Kastetta ja kummiutta ei silloin ole ymmärretty, ja tämä puolestaan on haaste omalle seurakunnalle.

Kummi-sanan käyttö muualla kuin kristillisen kasteen yhteydessä hämmensi tutkimukseen osallistuneita. Kummiuden yhteyttä kasteeseen ei aina hahmotettu, vaan joku kertoi olevansa kummi, vaikka häntä itseään ei ole kastettu eikä hän kuulu kirkkoon. Kummiuden laajentumista nimiäisiin pidettiin outona, eikä aina ymmärretty, mitä vanhemmat odottavat nimiäiskummilta. Kristillisen kummiuden perusteiden selvittämisessä kirkon on uurastettava jatkuvasti ja jokaisen kasteen yhteydessä.

Valtaosa tämän tutkimuksen kummeista korosti, että tärkeintä kummilapsen ja kummin välisessä suhteessa ei ole tekeminen, vaan läsnäolo ja yhteinen aika. Aikaa oli vietetty kyläilemällä, vaihtamalla kuulumisia kahvikupin äärellä ja juttelemalla kaikesta maan ja taivaan välillä. Kummilasten kertomukset puolestaan osoittivat, että yhdessäolo kummin kanssa oli löytänyt totut uomat ja yhdessäolon tavat olivat yhteneviä kummien näkemysten kanssa. Kummilapset olivat olleet kummiensa luona yö- ja viikonloppukylässä sekä pidempiä aikoja koulujen loma-aikoina. Osalla tiivein yhteydenpito kummiin liittyi lapsuusvuosiin, toisilla yhteys oli löytynyt aikuisena. Parhaimmillaan suhteesta oli muodostunut kahden aikuisen välinen ystävyys suhde. Kummit kuvasivat suhdettaan kummilapsiinsa läheisiksi ja toivoivat sen jatkuvan kuolemaan asti.

Yhdessäolon ja yhteisen ajan nouseminen kummisuhteen tärkeimmäksi ulottuvuudeksi osoittaa, että kummius on lopulta varsin arkista ihmisten välistä vuorovaikutusta. Keskeistä kummisuhteessa ei ole tekeminen ja suorittaminen, vaan yhdessä oleminen. Kenestä tahansa normaaliin ihmissuhteeseen kykenevästä henkilöstä voi tulla hyvä kummi. Tämä on kirkossa syytä muistaa silloin, kun laaditaan oppaita kummeille ja pidetään kastepuheita. Aika ja pyrkimys toisen ihmisen huomioivaan vuorovaikutukseen ovat kummiuden tärkeimmät resurssit.

Sekä kummien että kummilasten kertomuksissa mainittiin myös yhteinen tekeminen. Osa puuhista tapahtui kodin piirissä, missä oli pelattu erilaisia pelejä, katsottu televisiota, siivottu, saunottu, uitu ja leivottu. Ulkoilua, retkeilyä, marjastusta, lenkkeilyä ja urheilua oli harrastettu yhdessä. Erilaiset kulttuuritapahtumat, elokuvat, teatteri, ooppera, baletti ja konsertit sekä huvi-, tema- ja eläinpuistot leikki- ja unohtamatta mahtuivat kummisuhteeseen. Monet matkat ja retket taitettiin sekä nähtävyydet ja museot käytiin katsomassa yhdessä. Kummit ja kummilapset voivat toisin

sanoen tehdä yhdessä lähes mitä tahansa eli aivan samoja asioita, mitä omienkin lasten kanssa tehdään. Kummilapsen ikä vaikuttaa tietenkin siihen, mitä yhdessä touhutaan.

Tähän ihmisen haluun harrastaa ja muodostaa yhteisiä kokemuksia kummilasten kanssa on kirkossa paneuduttu kiitettävällä tarmolla niin kummipäivän ja kummitapahtumien kuin erilaisen järjestö- ja yritysysteistyön kautta.³⁷⁶ On kuitenkin tärkeää, että maksullisten tapahtumien lisäksi tarjolla on maksuttomia ja kaikkien ulottuvilla olevia tapahtumia. Kummiutta ei myöskään kannata myydä yrityksille, urheiluseuroille ja järjestöille, vaan pitää esillä kummiuden kirkollista ulottuvuutta ja hengellistä luonnetta sekä sitä, että riittävän hyvään kummiuteen riittää yhteinen aika kummilapsen kanssa ilman suoritusvelvoitetta.

Myös tässä tutkimuksessa kummiuteen kuului kummilapsen muistaminen ja huomioiminen. Kummilapsia muistettiin syntymä- ja nimipäivinä, kaste- ja konfirmaatiopäivänä, koulun alkaessa ja päättyessä, jouluna, pääsiäisenä ja ystävänpäivänä, valmistujaisissa ja kihlajaisissa. Kummilapsen rippi- ja ylioppilasjuhlat sekä häät olivat juhlatilaisuuksia, joihin kummi kutsuttiin juhluvieraaksi. Osa kummeista muisti kummilastaan muuten vain, ilman mitään erityistä syytä. Kummilasta muistettiin eri tavoin: osallistumalla juhlahetkiin, lahjoin, viestein ja kortein. Aikuistumisen myötä muistamisen suunta jossakin määrin muuttui kummilapsen ryhtyessä huomioimaan kummiaan tämän juhlahetkissä.

Muutamalla kummilla oli seurakunnille tähän liittyvä toive, että seurakunta muistuttaisi kummeja kummilapsen juhlapäivistä, kuten syntymä-, nimi- ja kastepäivästä. Viestissä voisi olla vinkkejä yhteisestä tekemisestä tai lahjaideoita.

Kummit ja kummilapset pitivät toisiinsa yhteyttä monien eri kanavien kautta niin perinteisin kortein, kirjein ja puhelinsoitoin kuin sosiaalisen median (esim. Facebook, Instagram, WhatsApp, Snapschat), sähköpostin ja Skypen kautta. Nämä muodostivat monipuolisen yhteydenpitovälineistön, joka mahdollisti jopa päivittäisen kommunikoinnin ja seuraamisen maantieteellisestä välimatkasta välittämättä. Ilahduttavaa viestinnässä oli vastavuoroisuus ja kummilasten aktiivisuus kummien opastajina uusien viestintäkanavien saloihin.

Kun yhteydenpidon muodot on jo keksitty, ne pitäisi enää ottaa käyttöön. Tässä kirkko voisi toimia hoksauttajana ja muistuttaa kummeja yhteydenpidosta kummilapseensa vaikkapa kohdennetusti merkki- ja juhlapäivien alla. Osa kummeista valitteli pitkien välimatkojen ongelmallisuutta kummisuhteen kannalta, mutta ainakin kaikkia edellä mainittuja välineitä voi käyttää välimatkasta huolimatta.

Lahjat näyttävät kuuluvan kummiuteen, ja vastauksista saattoi päätellä, että kummit kokivat sen olevan melko itsestään selvä osa kummiutta. Erityisesti jouluna, syntymäpäivänä ja konfirmaatiopäivänä kummilasta muistettiin mielellään lahjoin. Kummilapset puolestaan muistelivat lähinnä saamiaan erityisiä lahjoja, kuten kummin tekemiä käsitöitä tai erityisiä rippilahjoja. Myös kummeille annettiin lahjoja erityisesti jouluna ja kummin merkkipäivinä. Osalle lahjojen saaminen ja antaminen oli ainut yhteydenpidon muoto, toisille vain yksi muistamisen tapa monien muiden joukossa.

376 [Lue kummipäivästä Kummin kaa -sivustolta](#) ja [Suomen evankelis-luterilaisen kirkon Plus-sivustolta](#).

Jos kummisuhde toteutui pääasiassa lahjojen antamisena, kummit kokivat tilanteen epätydyttäväksi ja harmilliseksi.

Lahjat ovat saaneet ehkä hieman liikaa korostuneen merkityksen kummisuhteessa. Niiden merkitystä ei toki voi kiistää, ja ne ovat luonnollinen osa ihmisten välistä kanssakäymistä. Itselle tärkeää henkilöä on mieluisaa muistaa. Lahja voi olla yhdessäoloa, yhteistä tekemistä tai yhteisiä kokemuksia. Nämä jäivät kummilapsen mieleen paketteja useammin.

Kummit olivat tarvittaessa valmiita auttamaan ja tukemaan kummilapsiaan monella tavoin. Useimmiten tuki oli rinnalla kulkemista, iloissa ja suruissa mukana elämistä, kuuntelemista ja kannustamista. Kummit tukivat opinnoissa, harrastuksissa, asumisessa sekä sairauden ja kuoleman koskettaessa. Kummilapsen aikuistuttua tukeen tuli vastavuoroisuutta ja vertaistuen piirteitä. Kummilasten apu kummille kasvoi kummin ikääntyessä, ja osa kummeista toivoi kummilapsen muistavan ja auttavan heitä erityisesti silloin, kun he ovat vanhoja. Parhaimmillaan kummin ja kummilapsen suhde muodostui läheiseksi ja tasavertaiseksi ihmissuhteeksi, jossa tuen antaminen ja saaminen vuorottelivat kummankin tarpeiden mukaan.

Kun varsin moni kummi ja kummilapsi toisaalta kertoi, että kummisuhde oli käytännössä päättynyt konfirmaatioon tai täysi-ikäisyyteen, tämä haastaa kirkkoa pitämään kummiutta esillä vastavuoroisena ihmissuhteena, jossa vuorovaikutuksen suunta ei ole vain kummilta kummilapselle, vaan pyrkimyksenä on elämänmittaisen ja vastavuoroisen ihmissuhteen rakentaminen. Kummisuhteessa ei parhaimmillaan ole antavaa ja saavaa osapuolta, vaan roolit vaihtelevat tarpeen mukaan kuten ihmissuhteissa yleensäkin. Erityisesti kummilapsen varttuessa kumpi tahansa osapuoli voi olla aloitteellinen. Kummiudessa ei lopulta korostu velvollisuus, vaan kummisuhde voi olla merkittävä ja antoisa ihmissuhde kummille itselleenkin, kuten monet tämän tutkimuksen kummit korostivat.

Suvulla ja perheellä on suuri merkitys kummisuhteen kannalta niin kummilasten kuin kummienkin näkökulmasta. Kummiuteen liittyi yhteydenpito kummilapsen vanhempiin ja tämän lapsuudenperheeseen sekä aikanaan tämän omaan perheeseen. Kummilapsen kuulumisia kysyttiin tämän vanhemmilta erityisesti lapsuusiässä, ja kummit tukivat kummilapsen vanhempia niin tämän kasvatuksessa kuin perheen arjessa kuuntelemalla ja keskustelemalla. Kummius laajeni perheiden väliseksi ystävyydeksi, joka yhdisti niin kummin perhettä kuin kummilapsen lapsuudenperhettä ja tämän omaa, aikuisena muodostamaansa perhettä. Kummius myös ”periytyi” siten, että kummilapsista saattoi tulla kummin lapsen kummeja.

Sillä, että kummit ovat usein vanhempien ystäviä tai läheisiä sukulaisia, on suuri merkitys kummisuhteen muotoutumisessa sekä hyvässä että pahassa. Tämä olisi hyvä muistaa silloin, kun kummeja valitaan. Jos kummiksi valitaan vanhemman läheisin ihminen, kummilla on jo valmiiksi ”asema” ja hyvät suhteet perheeseen. Toisaalta he säilyttävät helposti vanhan roolinsa vanhempien ystävinä tai sukulaisina, eikä kummin ja kummilapsen suhdetta välttämättä pääse syntymään. Sukulaiskummeja tavataan luontevasti suvun yhteisissä juhlissa, mutta vaarana on, että se jää ainoaksi yhteydeksi

kummisuhteessa. Tätä näkökulmaa voisi mahdollisuuksien mukaan pitää esillä seurakuntien vanhemmille suuntaamassa materiaalissa ja opastuksessa.

Kummilapsen hoitamiseen liittyi monenlaisia arkisia auttamistilanteita. Kummit syöttivät, vaihtoivat vaippoja ja ulkoiluttivat, hakivat päiväkodista ja hoitivat vanhemman harrastuksen tai työn aikana. Kriisien kohdatessa kummilapsen perhettä kummit saattoivat kantaa suurenkin vastuun lapsen arjesta ja koko perheen tukemisesta ja auttamisesta. Vaikka kummilapsista harvempi muisti kummin varsinaisesti hoitaneen heitä, he kertoivat olleensa kummin luona yökylässä viikonloppuisin ja loma-aikoina. Tähän todennäköisesti sisältyi kummin näkökulmasta hoitamista ja huolehtimista, vaikka kummilapsi kokikin sen pääasiassa leppoisaan kyläilynä.

Kummeja voisi rohkaista antamaan mahdollisuuksiensa mukaan käytännön apua kummilapsen hoidossa sekä luomaan näin arkisen ja konkreettisen suhteen kummilapseensa. Monet kummit halusivat hoitaa ja auttaa, mutta kokivat tässä arkuutta ja odottivat, että lapsen vanhemmat olisivat aloitteellisia ja pyytäisivät hoitoapua. Vanhemmilla voi kuitenkin olla vastaavanlaista arkuutta pyytää kummia lapsenhoitajaksi, varsinkin jos he kokevat kummin roolin lähinnä lapsen aikuisena ystävänä tai seurakunnan edustajana toimimisena. Kuitenkin kahdenkeskinen aika kummilapsen kanssa ja hänen tarpeistaan huolehtiminen lähentäisi suhdetta, ja sillä olisi merkittävä vaikutus yhteyden kokemiselle myöhemmin.

Vain hyvin harva tähän tutkimukseen osallistuneista ei pitänyt yhteyttä kummilapseensa. Yleisimpiä yhteyden katkeamisen syitä olivat pitkät välimatkat kummin ja kummilapsen asuinpaikkojen välillä sekä kummilapsen ikä. Vauvaikäiseen kummilapseen suhde ei vielä ollut muodostunut ja aikuisiin se oli useammin katkennut. Suvun riidat sekä kummin ja kummilapsen vanhemman ystävyyssuhteen katkeaminen sekä kummin sairastuminen tai kuolema katkaisivat kummisuhteita. Joskus yhteys oli katkennut ilman erityistä tiedossa olevaa syytä. Osa kummeista ei ollut pitänyt yhteyttä kummilapseen kasteen jälkeen. Kummilapsi ei aina edes tiennyt, kuinka monta kummiä hänellä oli tai keitä he olivat. Joskus kummilapsi joutui todistelemaan kummilleen, että tämä tosiaan on kummi.

Varsin moni tutkimukseen osallistunut toivoi, että seurakunta tulisi tällaisissa tilanteissa avuksi. Se voisi sekä muistuttaa kummeja ja kummilapsia toistensa olemassaolosta että järjestää tilaisuuksia väljähtyneen tai unohtuneen kummisuhteen uudistamiseksi. Saattaisi olla mukavaa viettää ikimuistoinen hetki kummisuhteen tärkeimpien ulottuvuuksien äärellä kirkossa tai luonnon helmassa, vaikka suhde olisi elävä ja moniulotteinen. Muitakin tapoja suhteen palauttamiseksi varmasti löytyy vaikkapa niille, jotka asuvat kaukana toisistaan. Joka tapauksessa kasteen ja kummiuden tuominen esille myönteisessä valossa ja arjen yläpuolelle nousevien tapahtumien merkeissä silloin, kun kummilapsellekin voisi jäädä tilanteesta omia muistoja, on arvokasta.

Kummisuhteessa tärkeintä on aika ja kiinnostus toista kohtaan

Sekä kummeilla että kummilapsilla oli toiveita ja odotuksia toisilleen, vaikka kummit katsoivatkin, etteivät he oikeastaan voi odottaa kummilapsilta mitään, koska

kummilapsi ei ole voinut vaikuttaa kummissuhteen muodostumiseen. Toiveet ja odotukset olivat melko pitkälle yleisiä ihmissuhteisiin liittyviä odotuksia. Myös kummissuhteen kirkollinen luonne tuli esille odotuksissa.

Sekä kummit että kummilapset toivoivat toisiltaan aikaa, kiinnostusta ja halua tutustua toisiinsa sekä yhteydenpitoa eri tavoin. Kummien mielestä kummilapsen kuulumisia oli aina mukava kuulla sekä saada viestejä ja puheluita. Tavalliset arjen tapahtumat riittivät kanssakäymisen sisällöksi. Kummilapset puolestaan halusivat jutella kumminsä kanssa sekä arjen kuulumisista että omasta lapsuudestaan. Molemmat odottivat toisiltaan aktiivisuutta ja vastavuoroisuutta yhteydenpidossa sekä yhteyden säilymistä koko elämän ajan. Osa kummilapsista oli saattanut kumminsä viimeiselle matkalle ja vieraili tämän haudalla. Vastaavia kummilapseen kohdistuvia toiveita oli osalla kummeista.

Arkisen yhteyden muodostuminen kummin ja kummilapsen välillä vaikutti kummissuhteen kannalta antoisimmalta. Tämä puolestaan edellyttää varsin tiheää kanssakäymistä kummilapsen kanssa hänen lapsuudestaan saakka. Yhteydenpidosta tulisi muodostua luontevaa puolin ja toisin, jotta suhde kasvaisi eläväksi ja vastavuoroiseksi. Kun sekä kummit että kummilapset pitivät kummiudessa tärkeimpänä ajan antamista toiselle, tämä antaa hyvät mahdollisuudet molempien osapuolten kannalta merkityksellisen ja rikkaan ihmissuhteen kehittymiselle. Tähän voi kummeja perustellusti kannustaa.

Yhteiset hetket ja tapaamiset olivat mieluisia sekä kummilapsille että kummeille. Molemmat toivoivat tapaavansa toisiaan useammin. Kummilapsen toivottiin vaikkapa vain piipahtavan ohikulkumatkalla. Kummilapsille puolestaan oli tärkeää tuntea itsensä tervetulleeksi ja saada kummilta lämmin vastaanotto. Kyläilykutsuja oli mukava saada puolin ja toisin.

Yksinäisyys on aikamme vitsaus. Työelämän ja harrastusten ihmissuhteet ovat usein sidoksissa kyseisen yhteisön jäsenyyteen ja jäsenyyden määrittämiin rooleihin, jotka eivät välttämättä kannu muuttuvissa elämäntilanteissa. Kummius ei yleensä ole sidoksissa näihin rooleihin. Siksi kummissuhteessa on mahdollisuus luoda elinikäisiä ja henkilökohtaisesta menestyksestä riippumattomia ihmissuhteita.

Kummit halusivat kummilapsensa kanssa suhteen, jossa on ystävyyttä ja läheisyyttä. Ystävyyteen kuului kummien mukaan kiintymys, rakkaus ja mukava yhdessäolo, läheinen kanssakäyminen, kuuntelu ja myötäeläminen, vastavuoroisuus ja välittäminen. Myös kummilapset odottivat kummiltaan läheistä ihmissuhdetta, johon kuului jakaminen, luottamus ja lämpimät välit ja joka kasvaa aikuisten väliseksi ystävyydeksi. Kummilapset toivoivat, että he ovat tärkeitä kummilleen ja kummi välittää heistä. Jotkut kokivat saaneensa kummiltaan rakkautta ja rakastavansa kummiaan – toiset puolestaan olisivat toivoneet läheisempää ihmissuhdetta kummin kanssa. Sekä kummit että kummilapset toivoivat ystävyyden kestävän koko elämän ajan.

Kummit toivoivat, että suhde kummilapseen muodostuisi luottamukselliseksi, ja kummilapset uskaltaisivat kertoa heille sellaisiakin asioita, joita omille vanhemmille ei välttämättä kerrota. Kummilasten toiveet avusta ja tuesta vastasivat hyvin kummien pyrkimyksiä niiden antamiseen. Kummit lupasivat auttaa ja tukea aina, kun kummilapsi

tarvitsee apua, ja sitä juuri kummilapset toivoivatkin. Apua toivottiin kasvussa, hätätilanteessa, pahana päivänä tai vanhempien kuollessa. Kummilapset odottivat kummiltaan hyväksyntää, kannustusta ja rohkaisua elämässä, ja kummit puolestaan halusivat luoda hyväksyvän ilmapiiriin. Kummit korostivat suhteen luottamuksellisuutta, ja kummilapset odottivat kumminsä olevan luotettavan ja turvallisen aikuisen. Kummin toivottiin kykenevän myötälämiseen ja olevan kummilapsen puolella sekä hyväksyvän kummilapsen unelmat ja elämänvalinnat. Kummin kanssa haluttiin olla ilman naamioita, sellaisia kuin oikeasti ollaan. Osa kummilapsista halusi auttaa ja tukea vanhenevaa kummiaan, ja kummilapsen tuki ja apu arjen askareissa oli tervetullutta myös kummeille.

Tukiverkkojen puuttumista on pidetty tämän päivän perheiden ja yksittäisten ihmisten suurena ongelmana. Jos kysymys ei ole viranomaistoimia vaativasta avusta, apua saattaa olla vaikea löytää. Tutulle ihmiselle on usein helpompi puhua vaikeistakin asioista kuin täysin vieraalle ja pyytää apua. Kummius on siis varsin ajan hermolla oleva keino luontevien tukiverkkojen muodostamiseen omassa lähipiirissä.

Kummit toivoivat kummilapsen varttuvan hyväksi ihmiseksi ja saavan hyvän elämän. Terveys ja tasapainoisuus, ilo ja onnellisuus, avoin mieli, positiivinen asenne ja rohkeus olivat hyviä lähtökohtia hyvälle elämälle. Itsenäisyys, itsensä hyväksyminen ja itseluottamus sekä rehellisyys ja oikean ja väärän erottaminen olivat niin ikään kummilapselle toivottuja ominaisuuksia. Armollisuus, toisten kunnioittaminen ja arvostaminen, avuliaisuus, hyvántahtoisuus, ja ymmärtäväisyys olivat niin ikään hienoja piirteitä, joita soisi löytyvän itselle läheisestä ihmisestä. Oman paikan löytäminen elämässä, sinnikkyys ja viisaus, menestys ja pärjääminen, kummilapselle sopivan ammatin ja puolison sekä pysyvän työpaikan saaminen tulivat esille. Monelle kummille kuitenkin riitti, että kummilapsi on olemassa ja oma itsensä.

Kummit toivoivat, että kummilapsella olisi hyvät käytöstavat, jotka tulevat esille kanssakäymisessä kummin kanssa, kuten kohteliaisuus kummia ja hänen perhettään kohtaan. Varsin monet hyviin käytöstapoihin liittyvät odotukset sisälsivät toiveen saaduista lahjoista sekä muista muistamisista kiittämisestä. Kummit toivoivat, että kummisuhde voisi olla vastavuoraisuuden ja siihen kuuluvien hyvien käytöstapojen opettelua.

Kun kummilapset ovat elämänsä alussa, kummien hyvän elämän rakennuspuiksi ajattelemat ominaisuudet olivat usein toiveita tai toivotuksia itselle tärkeälle ihmiselle. Kummit puolestaan ovat varttuneempia ja heidän ominaisuutensa ovat jo melko pitkälle kummilapsen tiedossa, joten heiltä odotetaan lähinnä sellaisia ominaisuuksia, jotka tulevat esille kanssakäymisessä kummilapsen kanssa, kuten iloisuus, ystävällisyys, luotettavuus ja kummilapsen hyvä ja asiallinen kohtelu kaikissa tilanteissa. Sekä kummilapset että kummit toivoivat toisen reagoivan paketteihin ja yhteydenottoihin.

Kummilapset odottivat muistamista merkki- ja juhlapäivinä, kuten syntymäpäivänä, konfirmaatiossa, ylioppilasjuhlissa, valmistujaisissa, häissä ja jouluna. Kummilapset toivoivat kummilta niin kortteja, viestejä kuin puhelua merkkipäivän johdosta sekä kummin tapaamista juhlahetkissä. Erityisesti nuoremmat kummilapset odottivat lahjoja, ja moni vanhempikin kummilapsi muisteli lapsena kummiltaan saamiaan lahjoja – tai niiden puutetta. Sen sijaan varsin harva kummi kertoi toivovansa, että kummilapsi muistaisi häntä säännöllisesti merkki- ja juhlapäivinä. Osa kummeista toivoi, että heidät

kutsuttaisiin kummilapsen juhliin, esimerkiksi syntymäpäiville, konfirmaatioon, häihin sekä koulun ja harrastusten juhliin ja tapahtumiin. Niin kummit kuin kummilapset odottivat toistensa tapaamista erilaisissa juhlahetkissä.

Kummit toivoivat kummilapsen muistavan hänet kummina ilman, että muistamiseen liittyi konkreettista yhteydenpitämistä. Samoin kummilapset odottivat kummin pitävän mielessään kummilapsensa. Molemmat halusivat olla toisilleen erityisiä ja tärkeitä henkilöitä. Kummilapsen haluttiin tietävän, että hän on kummilleen tärkeä. Kummit toivoivat, että kummilapsi kiinnostuisi kummin näkökulmasta kummiuteen, arvostaisi kummiaan ja tarpeen tullen antaisi anteeksi. Kummilapset puolestaan pitivät siitä, että kummi puhuttelee häntä kummilapseksi vielä aikuisenakin.

Kummiudessa on kysymys myös toisen ihmisen mielessä pitämisestä, hänen ajattelustaan ja hyvien asioiden toivomisesta hänen elämäänsä. Kun tämän hetken maailmassa on tärkeää tykätä ja peukuttaa, kummisuhteessa näin on tehty tuhansia vuosia. Jokainen ihminen tarvitsee sitä, että hänestä ajatellaan hyvää.

Kummilapsen toivottiin suhtautuvan uskoon ja kirkkoon myönteisesti sekä omakuvan kristilliset tavat ja arvot. Kummit toivoivat, että he olisivat omalla toiminnallaan vieneet kummilastaan lähemmäksi Jumalaa ja uskoa. Kummilapsen elämän toivottiin saavan hyvän suunnan Jumalan suojassa ja varjeluksessa. Hänen odotettiin käyvän rippikoulun ja osallistuvan jumalanpalveluselämään. Kummilapset toivoivat kumminsa rukoilevan heidän puolestaan, ja sitä kummitkin odottivat kummilapseltaan sekä rukoilivat kummilapsensa puolesta. Kummit odotettiin avoimuutta uskoa ja Jumalaa kohtaan sekä kirkon jäsenyyttä. Jälleennäkemisen toivossa kuoleman jälkeen elettiin puolin ja toisin.

Hengellisyydellä oli merkitystä kummisuhteessa myös kummeihin ja kummilapsiin liittyvissä toiveissa. Tässä tutkimuksessa valtaosa odotti kummilta selvää kytköstä kristillisyyteen ja moni oli huolissaan tämän elementin katoamisesta kummisuhteesta. Joillakin tutkimukseen osallistujilla oli pelko, että kirkko itse turhentaa ja vesittää hengellisyyden kummisuhteesta.

Kasteen ja kummiuden eri ulottuvuuksien sekä kummin hengellisen roolin esillä pitäminen on kirkon merkittävä haaste, joka pitäisi ottaa vastaa joka tasolla ja kaikilla työaloilla. Perinteensiirron kannalta se on erityisen tärkeää nuoriso- ja rippikoulutyössä. Leirikaste ei enää riitä käsittelyn tasoksi, vaan tarvitaan järeämpiä keinoja. Ylipäätään sen pohtiminen, mitä kasteen armosta eläminen merkitsee kirkon eri toiminnoissa, olisi tärkeää.

Kummien mielestä kummilapsilta ei varsinaisesti voi odottaa mitään eikä näillä ole velvollisuuksia kummejaan kohtaan. Kummiutta pidettiin pyyteettömänä luottamustehtävänä, johon kummilapset eivät ole voineet vaikuttaa. Odotusten katsottiin kohdistuvan vain kummiin itseensä, eikä kummisuhteen nähty velvoittavan kummilapsia vastapalveluksiin. Kummien mielestä kummius on lahja ja ystävyyden tarjous kummilapselle. Kummilapsi voi vartuttuaan itse päättää, millaiseksi suhde muotoutuu. Kummilapselle ei haluttu asettaa minkäänlaisia paineita.

Kun kummilapset kertoivat, etteivät odota kummeiltaan mitään, perustelut olivat ymmärrettävästi varsin erilaiset kuin kummeilla. Joidenkin kummit olivat iäkkäitä

tai jo kuolleet. Osan mielestä kummeilla ei ole velvollisuuksia aikuisia kummilapsia kohtaan. Joillakin kummit olivat aina olleet etäisiä, odotukset eivät olleet täyttyneet ja kokemukset kummeista olivat kielteisiä. Vaikka kummeilta ei odotettu mitään, kummin aktiivisuus ja yhteydenpito tuntuivat silti useimmista mukavilta. Moni tunsu syvää kiitollisuutta kummejaan kohtaan ja koki saaneensa heiltä paljon.

Joihinkin pettymyksiin syynä oli se, että kummilli oli liikaa kummilapsia, eikä aikaa riittänyt kaikille. Osa kummeista olisi halunnut kieltäytyä tehtävästä, mutta ei syystä tai toisesta tehnyt sitä. Olisi hyvä, jos kummiudesta ja siihen liittyvistä tehtävistä ja odotuksista voitaisiin keskustella niin avoimesti, että tehtävästä olisi mahdollista kieltäytyä ilman leimaantumisen pelkoa ja ihmissuhteiden katkeamista. Kummipankki osaltaan myös ehkäisisi kummiksi suostumista pelkästä velvollisuudesta siksi, ettei lähipiiristä löydy riittävästi sopivia ehdokkaita.

Kummin tehtävien hoitaminen niin yhteydenpidon kuin muunkin muistamisen suhteen jää usein naisille – erityisesti silloin kun kummeiksi on kutsuttu pariskunta. Vaikka kummiksi olisi valittu mies, käytännön toimista vastaa usein puoliso. Tämä voi kuormittaa entisestään perheen sosiaalisista suhteista vastuussa olevia naisia ja vaikuttaa kummisuhteeseen. Kummiuteen tarvittaisiin jonkinlainen miesliike, sillä kuten tässäkin tutkimuksessa on tullut ilmi, kummisuus sopii sekä miehille että naisille.

Pääpiirteissään kummisuhteeseen sisältyivät sekä kummien että kummilasten näkökulmasta samanlaiset elementit. Ajan antaminen ja yhdessäolo oli molemmille tärkeintä, mutta myös erilainen yhteinen tekeminen, viestittely, muistaminen merkki- ja juhlapäivinä lahjoineen, auttaminen ja tukeminen, hoitaminen ja yhteydenpito perheeseen nousivat sekä kummien että kummilasten vastauksissa esille. Kummilapsen roolissa edellä mainittuja elementtejä mainittiin kuitenkin vähemmän kuin kummin roolissa, mikä johtunee ajan kulumisesta. Näyttää edelleen siltä, että kummisuus toteutuu moninaisimpana juuri lapsuudessa ja saattaa merkittävästi ohentua konfirmaation tai täysi-ikäisyyden jälkeen. Monella tähän tutkimukseen osallistuneella omasta lapsuudesta on jo aikaa, joten kaikkea kummilapsena koettua ei luonnollisesti voi muistaa, kun taas oma rooli kummina on paremmin muistissa. Muistamista parantaa sekin, että kummi on usein suhteen aktiivinen osapuoli.

Kummien ja kummilasten vastausten eroavaisuudet johtuvat myös siitä, mitä suhteelta odotetaan. Odotukset toisen suhteen voivat olla korkealla, ja silloin toisen pieni ele saattaa jäädä huomiotta. Jos vaikkapa kummilapsi odottaa kummiltaan säännöllistä tapaamista, kortti silloin tällöin tai onnittelut juhlapäivänä eivät tunnu riittäviltä. Toisaalta jos ei odota mitään ja saakin osakseen huomiota, yllättyy positiivisesti, mikä tuli niin ikään esille tutkimuksessa.

Kummien ja kummilasten odotukset toisiaan kohtaan olivat yllättävän samankaltaiset. Molemmat toivoivat toisiltaan lähes yhtä paljon yhteydenpitämistä, tapaamista ja yhdessäoloa, apua ja ystävyyttä, hengellisyyden näkymistä suhteessa sekä toisen mielessä pitämistä kummina tai kummilapsena. Kummit puolestaan odottivat kummilapsilta hyvää käytöstä ja lahjoista kiittämistä sekä kasvua hyväksi ihmiseksi. Kummilapsilla oli kummin käytökseen ja ominaisuuksiin liittyviä toiveita huomattavasti vähemmän.

Omat kokemukset ratkaisevat kristillisen kasvatuksen tulevaisuuden

Tämä tutkimus osoittaa, että ihmisten asenne kummiuteen riippuu pitkälti siitä, millainen oma kummisuhde ja suhde omiin kummilapsiin on ollut. Jos kokemukset ovat hyviä, perinnettä on halukas jatkamaan, ja jos ne ovat huonoja, perinteestä on valmis luopumaan. Tämä on hyvä ottaa huomioon päätöksenteossa.

Sama koskee kummiuden hengellistä ulottuvuutta. Niille, joille uskolla ja siihen liittyvillä tavoilla ja toiminnoilla on henkilökohtaista merkitystä, myös niiden välittäminen sekä omille lapsille että kummilapsille on luontevaa ja luonnollista. Kristillisen perinteen välittämisen uusille sukupolville kyseenalaistavat herkimmin ne, joille sillä ei ole omakohtaista merkitystä.

Kristillisen perinteen välittymistä tuskin helpottaa kummiuden kriteerien löyhentäminen siten, että kummeilta ei vaadita kirkon jäsenyyttä. Kummius on kasvuprosessi, mutta se ei ole tae uskon lisääntymisestä tai läheisemmästä suhteesta kirkkoon. Lapsella on oikeus kummiin, joka voi toimia oppaana ja apuna kristillisessä kasvussa. Tällaista kummin roolia kummilapset odottivat ja jäivät kaipaamaan, jos se oli puuttunut omasta kummisuhteesta.

Kuten edellä on tullut ilmi, Suomessa ja myös luterilaisten keskuudessa arvostetaan edelleen sekä kastetta että kummiutta ja molempiin liittyy ihmisten mielissä rikas ja runsas merkityssisältö. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että tilanne säilyy samanlaisena tulevaisuudessa. Kirkon ja yksittäisten seurakuntien on uurastettava sekä kasteen että kummiuden esillä pitämiseksi myönteisellä, rohkaisevalla ja jäseniä tukevalla tavalla. Kaikki keinot, joilla vanhempia ja kummeja voitaisiin tukea heidän korvaamattomassa tehtävässään, on otettava kirkossa käyttöön.

LÄHTEET JA MUUT TUTKIMUSAINEISTOT SEKÄ KIRJALLISUUS

Lähde

Vastaajat 1–855

Kaste- ja kummius -kirjoituspyyntöön vuonna 2018 saadut vastaukset [sähköinen aineisto]. Tampere: Kirkon tutkimuskeskuksen arkisto.

Muut tutkimusaineistot

Digipostilla

Kotimaan Digipostilla. <https://www.kotimaapro.fi/digipostilla/> (viitattu 3.5.2019).

Gallup Ecclesiastica

2015 Kirkon tutkimuskeskus: Gallup Ecclesiastica 2015 [sähköinen tietoaaineisto]. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [jakaja]. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD3211>

Kastekysely

2019 Kirkon tutkimuskeskuksen kastekysely alle kouluikäisten lasten vanhemmille. <https://public.tableau.com/profile/kirkon.tutkimuskeskus#!/vizhome/KASTEKYSELY2019/KASTE> (viitattu 15.8.2019).

2019 SPSS-ajo. Kirkon tutkimuskeskuksen kastekysely [sähköinen aineisto]. Helsinki: Norstat Finland Oy [aineistonkeruu]. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus [tuottaja]. Tampere: Kirkon tutkimuskeskuksen arkisto.

Kirkon jäsenrekisteri

Kirkon jäsenrekisteri [sähköinen aineisto]. Helsinki: Suomen ev. lut. kirkko.

Kirkon jäsentilasto 1999–2019

Kirkon tilastot: Kirkon jäsentilasto 1999–2019. <https://www.kirkontilastot.fi/viz?id=130> (viitattu 28.4.2020).

Kirjallisuus

Aaltonen, Riitta

1996 Pieni kirja rukouksesta. Helsinki: Kirjapaja.

Aikuiset seurakuntalaisina

2012 Aikuiset seurakuntalaisina. Kehittämissasiakirja. Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2012:7. Helsinki: Kirkkohallitus.

Aitlahti, Kaisa & Ahtiainen, Anita

- 2018 Rohkaise vanhempaa kohtaamaan lapsen hengellisyys. – Kirkon kasvatus vuonna 2030. Kristillisen uskon välittymisen haasteita ja mahdollisuuksia. Kirkon tulevaisuusselonteko 2018. Toim. Jarmo Kokkonen. Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja 74. Kirkko ja toiminta. Helsinki: Kirkkohallitus. 53–63.

Alaja, Osmo & Tamminen, Kalevi

- 1965 Nuorten rippikouluopas. Helsinki: WSOY.

Bengtson, Vern L. & Putney, Norella M. & Harris, Susan

- 2017 Families and Faith. How religion is passed down across generations. Oxford: Oxford University Press.

Brown, Callum G.

- 2001 The Death of Christian Britain. Understanding secularization 1800–2000. London and New York: Routledge.

Castrén, Anna-Maija & Tuomaala, Vaula & Neuvonen, Samuli

- 2017 Avioliittoperheen tuolla puolen. Vastasyntyneiden perheet Helsingissä. Tutkimuksia 3/2017. Helsinki: Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia, kaupunkitutkimus ja -tilastot.

Eskola, Antti

- 2013 Vaikka en niin kuin kirkko opettaa. Helsinki: Kirjapaja.

Grimm, Jakob & Wilhelm

- 1952 Lasten- ja kotisatuja. Toinen osa. 3. p. Kariston klassillinen kirjasto 41. Hämeenlinna: Karisto.

Grönvik, Lorenz

- 1968 Die Taufe in der Theologie Martin Luthers. Diss. Åbo: Åbo Akademi.
1988 Kaste luterilaisen käsityksen mukaan. – Lorenz Grönvik & Maunu Sinnemäki & Toivo Haapala: Kaste ja usko. Kaste luterilaisen ja helluntailaisen käsityksen mukaan. Helsinki: Sley-kirjat. 7–61.

Hakkarainen, Matti

- 1991 ”Minä olen teidän kanssanne joka päivä.” – Nimeltä kutsuttu. Kirja kastekotiin. Helsinki/Espoo: Kirjapaja ja Fazer Musiikki. 9–11.

Hanifi, Riitta

- 2015 Yksin oleminen on lisääntynyt. – Ajassa kiinni ja irrallaan. Yhteisölliset rytmit 2000-luvun Suomessa. Toim. Anu-Hanna Anttila, Timo Anttila, Mirja Liikkanen & Hannu Pääkkönen. Helsinki: Tilastokeskus. 123–133.

Heikkinen, Anu

- 2013 Hyvin kastettu. – Kirkko ja kaupunki 23.9.2013. <https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/hyvin-kastettu> (viitattu 8.6.2018).

Heinilä, Kimmo

- 2019 Konfirmaatio ja vahvistaminen. Luterilaiset konfirmaatiokäytännöt ja -käsitykset vahvistamisen näkökulmasta reformaatiosta 2000-luvun alkuun. Diss. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Heinonen, Ilmari

- 2001 Systemaattinen analyysi. – Teologinen Aikakauskirja 1, 66–72.

Helkoma, Sari & Hytönen, Laila

- 2001 Kummi – unohdettu voimavara? Kummien käsityksiä kristillisestä kasvatustehtävästään ja seurakunnan tuesta. Opinnäytetyö. Pieksämäki: DIAK. <http://docplayer.fi/4272809-Kummi-unohdettu-voimavara-kummien-kasityksia-kristillisesta-kasvatustehtavastaan-ja-seurakunnan-tuesta.html> (viitattu 8.6.2018).

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena

- 1980 Teemahaastattelu. Helsinki: Gaudeamus.

Hoffman, Paul E.

- 2012 Faith Forming Faith. Bringing new Christians to baptism and beyond. Oregon: Cascade.

Huovinen, Eero

- 1991 Fides infantium. Martti Lutherin käsitys lapsen uskosta. Suomalaisen Teologisen Kirjallisuusseuran julkaisuja 175. Helsinki: Suomalainen Teologinen Kirjallisuusseura.
- 1997 Sydämen puhetta. Toim. Heli Bruun. Porvoo: WSOY.
- 2000 Kasteen lahja ja vaikutus. – Kaste kantaa – kasvatusta kannattaa. Kirkon kasvatustoiminnan painopiste vuosiksi 2001–2002. Helsinki: Kirkkohallitus. 13–16.
- 2001 Sakramentin vaikutus. – Johdatus Lutherin teologiaan. Toim. Pekka Kärkkäinen. Helsinki: Kirjapaja. 252–268.

Huppunen, Henna

- 2005 Kummisuus ja kummivalinnat. Haastattelututkimus vanhempien kummikäsityksistä. Uskonnonpedagogiikan pro gradu -tutkielma. Painamaton: Helsingin yliopiston kirjasto.

Huttunen, Juhani

- 2019 Väitös: Vapaaehtoistyö kiinnostaa nuoria enemmän Suomessa kuin muissa maissa – syynä on onnistunut isostoiminta. – Kirkko ja kaupunki 21.8.2019. <https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/vaitos-suomessa-nuoret-ovat-muita-maita-kiinnostuneempia-vapaaehtoistyosta-syyna-onnistunut-isostoiminta> (viitattu 2.9.2019).

Huttunen, Satu & Viljanen, Terhi

- 2019 Taivaan ja maan kysymyksiä. Rippikoulu aikuisille. Helsinki: Kirjapaja.

Hytönen, Maarit

- 2016 Kristillisen perinteen välittyminen. – Kimmo Ketola & Maarit Hytönen & Veli-Matti Salminen & Jussi Sohlberg & Leena Sorsa: Osallistuva luterilaisuus. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2012–2015. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 125. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus. 110–145.
- 2018 Kutsumus ja elämäntehtävä. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 128. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.

Häkkinen, Seppo

- 2019 Rohkeasti kristitty. Paimenkirje 2019. Helsinki: Kirjapaja.

Af Hällström, Gunnar & Laato, Anni Maria

- 2005 Sakramentit. – Johdatus varhaisen kirkon teologiaan. Toim. Gunnar af Hällström, Anni Maria Laato & Juha Pihkala. Helsinki: Kirjapaja. 241–258.

Høeg, Ida Marie & Gresaker, Ann Kristin

- 2015 Når det rokket ved tradisjon og tilhørighet. Nedgang i oppslutning om dåp i Oslo bisdømme. KIFO Rapport nr 2. Oslo: KIFO.

Isoja ihmeitä

- 2016 Isoja ihmeitä. Isostoiminnan linjaus 2016. Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja 43. Helsinki: Kirkkohallitus.

Issakainen, Tytti & Lindfors, Helena

- 2003 Arte ja Anna. Kaste kantaa. Helsinki: Lasten keskus.

Issakainen, Tytti & Meretmaa, Anne & Parviainen, Jorma & Salmi, Eero & Simojoki, Pekka

- 1995 Elämän siiville. Rippikoululaisen kirja. 3. p. Helsinki: Kirjapaja.

Jankko, Eriikka

- 2019 Lapsi Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. Diss. Helsinki: Unigrafia.

Jeesi

- Jeesi – apua lapsiperheille. <https://www.raisionseurakunta.fi/lapsille-ja-lapsiperheille/jeesi-lapsiperhe-apu> (viitattu 30.1.2020).

Johansson, Eeva (toim.)

- 2012 Kummin kaa. Kummitarinoita. Helsinki: Lasten Keskus.

Johnson, Maxwell E.

- 2007 The Rites of Christian Initiation. The evolution and interpretation. Rev. and exp. ed. Collegeville, MN: Liturgical Press.

Jokainen on osallinen

- 2015 Jokainen on osallinen. Kirkon vapaaehtoistoiminta. <https://evl.fi/documents/1327140/45404259/kirkon+vapaaehtoistoiminnan+linjaukset/94d9d369-8825-9b59-5925-b79c763662eb> (viitattu 20.8.2017)

Jolkkonen, Jari

- 2000 Luterilainen kasteteologia ja sen liturgiset seuraukset. – Teologinen Aikakauskirja 4, 334–344.
- 2004 Rippikoulu ja konfirmaatio luterilaisen kasteteologian näkökulmasta. – Rippikoulun käsikirja. Toim. Heli Aaltonen, Lassi Pruuki & Pekka Saarainen. Helsinki: Kirjapaja. 9–33.
- 2009 Kaste teologisenä ja kirkko-oikeudellisena kysymyksenä. – Oppi ja maailmankuva. Toim. Tomi Karttunen. Suomalaisen Teologisen Krjallisuusseuran julkaisuja 261. Helsinki: Suomalainen Teologinen Kirjallisuusseura. 123–137.

Jumala on. Elämä on nyt. Rakkaus liikuttaa

- 2010 Jumala on. Elämä on nyt. Rakkaus liikuttaa. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lapsi- ja nuorisotyön missio, visio ja strategia. Helsinki: Kirkkohallitus.

Jumalan kansan juhla

- 1992 Jumalan kansan juhla. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1988 asettaman käsikirjakomitean välimietintö. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto Sarja A 1992:1. Helsinki: Kirkkohallitus.

Juntunen, Sammeli & Vainio, Olli-Pekka

- 2002 Kaste – kääntymys – pyhitys. Luterilaisen vanhurskauttamisopin kipupisteet. – Teologinen Aikakauskirja 4, 359–367.

Kallio, Esko

- 2018 Kummi-instituutio kaipaa remonttia. – Kotimaa 16–18, 11.

Karulinna, Marjo

- 1998 Pappi tulee kylään. Vantaan Rekolan seurakuntalaisten kokemuksia kastekeskusteluista. Kirkkososiologian pro gradu -tutkielma. Painamaton: Helsingin yliopiston kirjasto.

Kaskinen, Anna-Mari

- 2010 Kummin paluu. Helsinki: Kirjapaja.
- 2019 (2004) Elämän siiville. Kastekodin kirja. 13. p. Helsinki: Kirjapaja.

Kaste ja kummius -hanke

Kirkkohallituksen kaste ja kummius -hanke. <https://evl.fi/plus/hankkeet/kaste-ja-kummius> (viitattu 20.8.2019).

Kaste kantaa – kasvatus kannattaa

- 2000 Kaste kantaa – kasvatus kannattaa. Kirkon kasvatustoiminnan painopiste vuosiksi 2001–2002. Helsinki: Kirkkohallitus.

Katekismus

- 1999 Katekismus. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kristinoppi. Hyväksytty kirkolliskokouksessa vuonna 1999. <http://katekismus.fi/> (viitattu 26.3.2018).

Katse tulevaisuuteen

- 1998 Katse tulevaisuuteen. Muutossuuntia ja kirkon valintoja. Kirkkohallituksen tulevaisuustyöryhmän mietintö. Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 1998:1. Helsinki: Kirkkohallitus.

Kaunismäki, Merja

- 1997 Pappien ja teologian opiskelijoiden 1990-luvun alussa laatimien kastepuheiden analyysi. Käytännöllisen teologian pro gradu -tutkielma. Painamaton: Helsingin yliopiston kirjasto.

Kauppinen, Juha

- 2008 Takaisin kirkkoon. Tutkimus aikuisena kirkkoon liittyneistä Tampereella 1996–2006. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 104. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.

Ketola, Kimmo

- 2016 Luterilainen usko nykyajan Suomessa. – Kimmo Ketola & Maarit Hytönen & Veli-Matti Salminen & Jussi Sohlberg & Leena Sorsa: Osallistuva luterilaisuus. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2012–2015: Tutkimus kirkosta ja suomalaisista. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus. 47–87.

Kinnunen, Kari Pekka

- 2015 Kastekestustelun ”hätävara”. – Crux-lehti 1, 32–35.

Kinnunen, Saara

- 1995 Kuinka vanhemmat välittävät uskoaan lapsilleen? Pro gradu -tutkielma. Åbo Akademi: Pedagogiska fakulteten.
1997 Lapsuus ja nuoruus. – Sielunhoidon käsikirja. Toim. Kirsti Aalto, Martti Esko & Matti-Pekka Virtaniemi. Helsinki: Kirjapaja. 106–133.

Kirkko 2000

- 1986 Kirkko 2000. Kirkon toiminnan pitkän aikavälin kehittämissuunnitelma. Sarja 1986:B 1. Helsinki: Suomen evl.lut. kirkon keskushallinto.

Kirkkojärjestys

- 1055/1993 Kirkkojärjestys. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931055> (viitattu 20.3.2018).

Kirkkona monikulttuurisessa yhteiskunnassa

- 2014 Kirkkona monikulttuurisessa yhteiskunnassa. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tulevaisuusselonteko. Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja 16, Kirkko ja toiminta. Helsinki: Kirkkohallitus.

Kirkollisten toimitusten kirja

- 2003 Kirkollisten toimitusten kirja. Ensimmäinen osa: Kasuaalitoimitukset. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkokäsikirja III. Hyväksytty kirkolliskokouksessa 8. marraskuuta 2003. <http://kirkkokasikirja.fi/> (viitattu 25.4.2019).

Kirkon kasvatustoiminnan kokonaisohjelma

- 1978 Kirkon kasvatustoiminnan kokonaisohjelma. Perusteet, tavoitteet, yleisrakenne. Helsinki: Suomen kirkon seurakuntatoiminnan keskusliitto & Kirkon kasvatusasiain keskus.

Kirkon kasvatustoiminnan kokonaisohjelman aikuisia koskeva ohjelmarunko

- 1979 Kirkon kasvatustoiminnan kokonaisohjelman aikuisia koskeva ohjelmarunko. Helsinki: Suomen kirkon seurakuntatoiminnan keskusliitto & Kirkon kasvatusasiain keskus.

Kirkon kasvatustoiminnan kokonaisohjelman nuoria koskeva ohjelmarunko

- 1979 Kirkon kasvatustoiminnan kokonaisohjelman nuoria koskeva ohjelmarunko. Helsinki: Suomen kirkon seurakuntatoiminnan keskusliitto & Kirkon kasvatusasiain keskus.

Kirkon kasvatustoiminnan kokonaisohjelman varhaisnuoria koskeva ohjelmarunko

- 1978 Kirkon kasvatustoiminnan kokonaisohjelman varhaisnuoria koskeva ohjelmarunko. Helsinki: Suomen kirkon seurakuntatoiminnan keskusliitto & Kirkon kasvatusasiain keskus.

Kirkon suunta 2000

- 1992 Kirkon suunta 2000. Alhaalta kasvava kirkko. Sarja B 1992:2. Helsinki: Suomen ev.-lut. kirkon keskushallinto.

Kirkon tiedotearkisto

- 2019 Kirkolliskokous: Yksi kirkkoon kuuluva kummi riittää kastettavalle jatkossa. <https://evl.fi/uutishuone/tiedotearkisto/-/items/item/29003/Kirkolliskokous-Yksi+kirkkoon+kuuluva+kummi+riittaa+kastettavalle+jatkossa> (viitattu 5.2.2020).
- 2020 Rippikoulu on hyvässä myötätulessa. <https://evl.fi/uutishuone/tiedotearkisto/-/items/item/30302/Rippikoulu+on+hyvassa+myotatuudessa> (viitattu 5.2.2020).

Kohtaamisen kirkko

- 2014 Kohtaamisen kirkko. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon toiminnan suunta vuoteen 2020. Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja 7, Kirkko ja toiminta. Helsinki: Kirkkohallitus.

Koivisto, Markku

- 1991 Toimituskeskustelut Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa 1980-luvulla. Kirkon tutkimuskeskuksen sarja A 55. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.

Kokkonen, Jarmo (toim.)

- 2018 Kirkon kasvatus vuonna 2030. Kristillisen uskon välittymisen haasteita ja mahdollisuuksia. Kirkon tulevaisuusselonteko 2018. Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja 74. Kirkko ja toiminta. Helsinki: Kirkkohallitus.

Koltko-Rivera, Mark E.

- 2006 Rediscovering the Later Version of Maslow's Hierarchy of Needs. Self-transcendence and opportunities for theory, research, and unification. – Review of General Psychology Vol. 10, No. 4, 302–317. <http://academic.udayton.edu/JackBauer/Readings%20595/Koltko-Rivera%2006%20trans%20self-act%20copy.pdf> (viitattu 30.8.2019).

Kotilainen, Virpi

- 2019 Seurakunta tarjoaa maksutonta tukipalvelua lapsiperheille Mikkelin seudulla. – Yle Uutiset 16.8.2019. <https://yle.fi/uutiset/3-10924740> (viitattu 16.8.2019).

Kristitty kummi

- 2012 Kristitty kummi. Esite. Helsinki: Kirkkohallitus. <https://julkaisut.evl.fi/catalog/Tutkimukset%20ja%20julkaisut/r/1225/viewmode=infoview/qsr=Kristitty%20kummi> (viitattu 8.4.2020).

Kummiuden perusteet ja toteutuminen kirkossamme

- 2004 Kummiuden perusteet ja toteutuminen kirkossamme. Piispainkokouksen 10.–11.9.2002 asettaman työryhmän mietintö. Sarja B 2004:1. <https://julkaisut.evl.fi/main/thumbnailview/qsr=Kummiuden%20perusteet%20ja%20toteutuminen%20kirkossamme> (viitattu 8.4.2020).

Kuula, Kari

- 2003 Raamattu kertoo Jumalan perheväen synnystä. – Koti – kasvun paikka 2. Kirkon kasvatustoiminnan painopiste vuosiksi 2003–2005. Helsinki: Kirkkohallitus. 11–16.

Laitinen, Joonas

- 2019 Vantaa maallistuu vauhdilla, itäisellä Vantaalla enää alle puolet kuuluu kirkkoon. – Helsingin Sanomat 2.5.2019. <https://www.hs.fi/kaupunki/vantaa/art-2000006090621.html> (viitattu 2.5.2019).

Lapset seurakuntalaisina

- 2013 Lapset seurakuntalaisina. Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2013:1. Helsinki: Kirkkohallitus.

Lapsi on osallinen

- 2008 Lapsi on osallinen. Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämisasiakirja. 2. p. Helsinki: Kirkkohallitus.

Lapsia koskeva ohjelmarunko

- 1978 Lapsia koskeva ohjelmarunko. Helsinki: Suomen kirkon seurakuntatoiminnan keskusliitto & Kirkon kasvatusasiain keskus.

Laukkanen, Emmi

- 2018a ”Joku välittää niin paljon, että valitsee juuri minut kummiksi” – listasimme kummiuden ihanimmat puolet. – Kodin kuvalehti 8.2.2018. <https://www.kodinkuvalehti.fi/artikkeli/lue/ilmiot/joku-valittaa-niin-paljon-etta-valitsee-juuri-minut-kummiksi-listasimme> (viitattu 1.6.2018).

2018b ”Kummi näki kummilapsensa viimeksi ristiäisissä” – mitä tehdä, kun kummivalinta osoittautuu vääräksi? – Kodin kuvalehti 25.2.2018. <https://www.kodinkuvalehti.fi/artikkeli/lue/ilmiot/kummi-naki-kummilapsensa-viimeksi-ristiaisissa-mita-tehda-kun-kummivalinta> (viitattu 1.6.2018).

Laulaja, Jorma

2003 Kaste. – Spiritualiteetin käsikirja. Toim. Seppo Häyrynen, Heikki Kotila & Osmo Vatanen. Helsinki: Kirjapaja. 211–219.

Lavikka, Terhi

2009 Kummisuhde kummin ja kummilapsen kokemana. Uskonnonpedagogiikan pro gradu -tutkielma. Painamaton: Helsingin yliopiston kirjasto.

Lehtonen, Aleksi

1931 Kirkon pyhät toimitukset. Porvoo: WSOY.

Lempiäinen, Pentti

1965 Kestekäytäntö Suomen kirkossa 1500–1600-luvulla. Suomen kirkkohistoriallisen seuran toimituksia 69. Helsinki: Suomen kirkkohistoriallinen seura.

1998 Ristiäiset. Valmistamme kastejuhlan. 5. p. Helsinki: Kirjapaja.

2004 Pyhät toimitukset. 4. uud. p. Helsinki: Kirjapaja.

Luther, Martti

1991 Kaste ja usko. Valikoima Lutherin kirjoituksia kasteesta ja lapsen uskosta. Johdanto ja suomennot Eero Huovinen. Lapua: Herättäjä-Yhdistys.

Lutherin Vähä- ja isokatekismus sekä Schmalkaldenin opinkohdat

1984 Lutherin Vähä- ja isokatekismus sekä Schmalkaldenin opinkohdat. Suomalaisen Teologisen Kirjallisuusseuran julkaisuja 138. Helsinki: Suomalainen Teologinen Kirjallisuusseura.

Maslow, Abraham H.

1943 A Theory of Human Motivation. Originally published in Psychological Review 50, 370–396. <http://psychclassics.yorku.ca/Maslow/motivation.htm> (viitattu 30.8.2019).

Matikainen, Matti

2003 Kummin matkassa. Suomussalmi: Myllylahti.

Mauss, Marcel

1999 Lahja. Vaihdamme muodot ja periaatteet arkaaisissa yhteiskunnissa. Tutkijaliiton julkaisu 94. Helsinki: Tutkijaliitto.

McGuire, Meredith B.

2008 Lived Religion. Faith and Practice in Everyday Life. Oxford: Oxford University Press.

Meidän kirkko

- 2007 Meidän kirkko. Osallisuuden yhteisö. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategia vuoteen 2015 laatineen työryhmän mietintö. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto sarja C 2007:10. Helsinki: Kirkkohallitus.

Meidän kirkko mukana perheiden arjessa

- 2010 Meidän kirkko mukana perheiden arjessa. Kirkon perheneuvonnan strategia vuoteen 2016. Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2010:1. Helsinki: Kirkkohallitus.

Melanen, Heli

- 2006 Jumalan aarteiden äärellä. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 2003 hyväksymän kastekaavan teologiset korostukset. Systemaattisen teologian pro gradu -tutkielma. Painamaton: Joensuun yliopiston teologinen tiedekunta.

Melkas, Tuula

- 2009 Suomalaisten yksityiselämän sosiaalisuudesta. – Suomalainen vapaa-aika. Arjen ilot ja valinnat. Toim. Mirja Liikkanen. Helsinki: Gaudeamus. 21–48.

Meriläinen, Juha

- 2016 Seurakunta. – Kirkon tulevaisuuskomitean mietinnön liiteosa. Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja 48, Kirkko ja toiminta. Helsinki: Kirkkohallitus. 167–226.

Mikkanen, Raili

- 1988 Histamiinista tulee kummi. Kuvittanut Masa Pulkkinen. Helsinki: Otava.

Mikä on kirkon k-ohjelma?

- 1980 Mikä on kirkon k-ohjelma? Helsinki: Suomen kirkon seurakuntatoiminnan keskusliitto & Kirkon kasvatusasiain keskus.

Minäkö perhetyöntekijä?

- 2009 Minäkö perhetyöntekijä? Suuntaviivoja perhelähtöisen työotteen vahvistamiseen seurakunnassa. Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2009:10. Helsinki: Kirkkohallitus.

Niemelä, Kati

- 2006 Vieraantunut vai pettynyt? Kirkosta eroamisen syyt Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 95. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- 2007 Rippikoulusta aikuisuuteen. Pitkittäistutkimus rippikoulun merkityksestä ja vaikuttavuudesta. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 99. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.

Niskanen, Paula & Pulkkinen, Riikka

- 2003 Yhdessä kulkien. Opas kummeille. Opinnäytetyö. Pieksämäki: DIAK. <http://docplayer.fi/14274650-Yhdessa-kulkien-opas-kummeille.html> (viitattu 7.6.2018).

Nuoret seurakuntalaisina

2012 Nuoret seurakuntalaisina. Kehittämisasiakirja. Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2012:6. Helsinki: Kirkkohallitus.

Nurmi, Juhani

2000 Kummius ennen ja nyt. Kansatieteen pro gradu -tutkielma. Painamaton: Turun yliopiston pääkirjasto.

Nykänen, Helmi

2019 Siilinjärven seurakunta alkaa tarjota apua lapsiperheiden arkeen. <https://yle.fi/uutiset/3-11011686> (viitattu 10.10.2019).

Nüssel, Friederike

2000 Allein aus Glauben. Zur Entwicklung der Rechtfertigungslehre in der konkordistischen und frühen nachkonkordistischen Theologie. Forschung zur systematischen und ökumenischen Theologie 95. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.

Opetushallituksen ohjeet

2018a Uskonnon ja elämänskatsomustiedon opetuksen sekä uskonnollisten tilaisuuksien järjestäminen esi- ja perusopetuksessa. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/189009_ohje_perusopetuksen_uskonnon_ja_elamankatsomustiedon_seka_esiopetuksen_katso_0.pdf (viitattu 22.8.2019).

2018b Uskonnon ja elämänskatsomustiedon opetuksen sekä uskonnollisten tilaisuuksien järjestäminen lukiossa. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/189010_ohje_uskonnon_ja_elamankatsomustiedon_opetuksen_jarjestamisesta_seka_uskonno.pdf (viitattu 22.8.2019).

Osmer, Richard Robert

1996 Confirmation. Presbyterian practices in ecumenical perspective. Louisville, KY: Geneva Press.

Parviainen, Jorma

1987 Kaste – lapsen ensimmäinen juhla. Helsinki: SKSK-Kustannus.

Pekkanen, Helena & Puskala, Minna

2012 Kummius kasvatuksen tukena. Eilispäivän velvoitteesta tämän päivän hienoksi haasteeksi. Opinnäytetyö. Järvenpää: Diak. <http://docplayer.fi/4299717-Kummius-kasvatuksen-tukena.html> (viitattu 3.10.2019).

Pelli, Ensio

1960 Pitäjän kummi. – Hiilkoukku. Muistelmia Karjalasta ja karjalaisista. Toim. Veli Ikonen. Hyvinkää: Vuoksen säätiö. 161–165.

Peltoketo, Arja

Voimallinen kaste. Ylemmän pastoraalin kehittämishanke. Lapuan hiippakunta. Painamaton: Tekijän hallussa.

Perhelähtöisen seurakunnan suuntaviivat

- 2019 Perhelähtöisen seurakunnan suuntaviivat. Helsinki: Suomen ev.-lut. kirkko. <https://evl.fi/documents/1327140/59796978/Perhel%C3%A4ht%C3%B6isen+seurakunnan+suuntaviivat.pdf/da634775-2fcf-1f76-2499-ae8b2a004ebc?t=1576070995000> (viitattu 8.4.2020).

Perustelut

- 2001 Kirkolliskokouksen vuonna 1988 asettaman käsikirjakomitean mietinnön Perustelut. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto Sarja A 2001:2. Helsinki: Kirkkohallitus.

Peura, Simo

- 2003 Kirkko. – Johdatus luterilaisen spiritualiteetin teologiaan. Toim. Olli-Pekka Vainio. Helsinki: Kirjapaja. 165–186.

Pienelle parasta

- 2019 Pienelle parasta. <https://www.helsinginseurakunnat.fi/artikkelit/pienelleparasta> (viitattu 26.8.2019)

Pietilä, Antti J.

- 1932 Kristillinen dogmatiikka III. Helsinki: Valistus.

Pihkala, Juha

- 1986 Armonväline vai armon lupaus? Augsburgin tunnustuksen kasteartiklan sanojen *quodque per baptismum offeratur gratia Dei* tulkinta 1530–1930. Suomalaisen Teologisen Kirjallisuusseuran julkaisuja 145. Helsinki: Suomalainen Teologinen Kirjallisuusseura.

Pitkänen, Viljo

- 1959 Rippikoulun kirja. Jyväskylä: Gummerus.

Porio, Anja

- 1991 Lapsen kristillinen kasvatus – elämää siunaava turva. – Nimeltä kutsuttu. Kirja kastekotiin. 13–15. Helsinki/Espoo: Kirjapaja ja Fazer Musiikki.

Porkka, Jouko

- 2019 The Young Confirmed Volunteers of the Evangelical Lutheran Church of Finland. Motivation, Religiosity, and Community. Diss. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.

Pääkkönen, Hannu

- 2006 Vapaaehtoistyö, naapuriapu ja sosiaalinen kanssakäyminen. – Sosiaalinen pääoma Suomessa. Tilastokatsaus. Toim. Laura Iisakka. Helsinki: Tilastokeskus. 43–52.

Pääkkönen, Hannu & Hanifi, Riitta

- 2011 Ajankäytön muutokset 2000-luvulla. Elinolot 2011. Helsinki: Tilastokeskus.

Pöysä, Jyrki

- 2015 Lähiluvun tieto. Näkökulmia kirjoitetun muistelukerronnan tutkimukseen. Kultaneito XVII. Joensuu: Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura.

Raivio, Riikka

2012 ”Kaste on kutsu kasvaa kristittyinä”. Erään seurakunnan kastevanhempien ja pappien kokemuksia kastekeskusteluista kristillisen kasvatuksen näkökulmasta tarkasteltuna. Uskonnonpedagogiikan pro gradu -tutkielma. Painamaton: Helsingin yliopisto.

Repo, Hannele

2003 Kastekirja. Porvoo: WSOY.

Repo, Matti

1991 Pyhittävä yhteisö. Kirkkojärjestys vanhurskauttamisopin heijastajana reformaatiosta pietismiin. Helsinki: Kirjapaja.

Rostedt, Anu

2003 Elämän ensimmäinen suuri juhla. Helsinki: Ajatus Kirjat.

Rönnqvist, Katariina

2012 Lapsiperhe ja seurakunta – kysely kastamattomien lasten vanhemmille. Painamaton raportti: Aspectum Consulting Oy.

Saarinen, Risto

2009 Kaste ja kirkon jäsenyys. – Oppi ja maailmankuva. Professori Eeva Martikaisen 60-vuotisjuhlakirja. Toim. Tomi Karttunen. Suomalaisen Teologisen Kirjallisuusseuran julkaisuja 261. Helsinki: Suomalainen Teologinen Kirjallisuusseura. 181–196.

2016 Kirkko-oppi. – Kirkon tulevaisuuskomitean mietinnön liiteosa. Suomen ev.lut. kirkon julkaisuja 48, Kirkko ja toiminta. Helsinki: Kirkkohallitus. 11–28.

Salmi, Kirsi

2008 Kummiuden ihanteet ja käytäntö. Käytännöllisen teologian pro gradu -tutkielma. Painamaton: Helsingin yliopiston kirjasto.

Salmi, Mikko

2014 Hunsvotin evankeliumi. Helsinki: Kirjapaja.

Salomäki, Hanna

2019 Perinteet ja kummien saaminen tärkeimpiä syitä kastaa lapsi. Raportti kastekyselystä 13.3.2019. <https://evl.fi/documents/1327140/40900428/Kasteraportti/80c6a035-88ce-57df-58d0-d01334ab126c> (viitattu 14.8.2019).

Sandberg, Andreas & Sjölin, Ingegerd & Ganebo Skantz, Josephine

2019 Dop i förändring. En studie av föräldrars aktiva val och församlingars strategiska doparbete. Upsala: Svenska kyrkan.

Seurakunta varhaiskasvatuksen, koulun ja oppilaitoksen kumppanina

2015 Seurakunta varhaiskasvatuksen, koulun ja oppilaitoksen kumppanina. Helsinki: Kirkkohallitus. https://koulujakirkko.evl.fi/wp-content/uploads/2018/09/KH_4koria_012018_www.pdf (viitattu 30.4.2019).

Sihvo, Jouko

1992 Seurakunta elämän käännekohdissa. Helsinki: Kirjaneliö.

Sihvola, Seija & Kukkamaa, Tiina

2003 Lapsen saatavilla. Kirja kummeille ja kummeiksi haluaville. Ajatus Kirjat. Helsinki: Gummerus.

Silfverhuth, Olli-Pekka

2016 (2012)

Kastekodin kirja. 2. p. Helsinki: Kirjapaja.

Simojoki, Martti

1985 Antakaa lasten tulla. Pyhä kaste luterilaisen uskon ja opetuksen mukaan. Helsinki: Kirjapaja.

Sinivuori, Kalle

2002 Kummit sosiaalisissa verkostoissa. Tutkimus helsinkiläisopettajien kummisuhteista. Yleisen sosiologian pro gradu -tutkielma. Painamaton: Helsingin yliopiston kirjasto.

Sinä olet kanssani

2006 Sinä olet kanssani. Kirkollisten toimitusten opas. Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2006:4. Helsinki: Kirkkohallitus/Jumalanpalveluselämä ja musiikkitoiminta.

Sjöberg, Heli

2018 Kummiranneke. <https://kastejakummius.blogspot.com/2018/05/kummiranneke.html> (viitattu 3.10.2019).

Stookey, Laurence Hull

1982 Baptism. Christ's Act in the Church. Nashville: Abingdon.

Suomen perustuslaki 731/1999

1999 Suomen perustuslaki 731/1999. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731#L2P11> (viitattu 30.4.2019).

Suuri ihme

2017 Suuri ihme. Rippikoulusuunnitelma 2017. <https://evl.fi/documents/1327140/39461555/Suuri+Ihme+-+Rippikoulusuunnitelma+2017/758d0926-f7b9-3e63-bc2b-93ffaab30f90> (viitattu 20.8.2018).

Swan, Anni

1979 (1933)

Sadut. 8. p. Porvoo: WSOY.

Tamminen, Kalevi

1964 Kastamalla ja opettamalla. Kirkon kasvatus- ja opetustyön kehittämistä ja kokonaisohjelmaa koskeva tutkimus. 2., uud. p. Helsinki: Suomen pyhäkouluyhdistys.

Taura-Jokinen, Erja

2019 Kastemekko on suvun aarre. – Sana-lehti 24, 20.

Teinonen, Riitta & Teinonen, Seppo A.

1976 Ajasta ylösnousemukseen. Sata sanaa teologiaa. Helsinki: Kirjaneliö.

Tervo-Niemelä, Kati

- 2018 Tervetuloa seurakuntaan? Lasten, nuorten ja perheiden kasvuympäristön muutos ja kirkon kasvatus. – Kirkon kasvatus vuonna 2030. Kristillisen uskon välittymisen haasteita ja mahdollisuuksia. Kirkon tulevaisuusselonteko 2018. Toim. Jarmo Kokkonen. Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja 74. Kirkko ja toiminta. Helsinki: Kirkkohallitus. 11–35.

Tobiasson, Hanne

- 2015 Kummilasten käsityksiä kummiudesta ja kokemuksia kummisuhteista. Käytännöllisen teologian pro gradu -tutkielma. Painamaton: Helsingin yliopiston kirjasto.

Toivanen, Aarne & Soinila, Sauli

- 1992 Raamatun Uusi Hakusanakirja. 2. osa. Uusi testamentti. Porvoo: WSOY.
1993 Raamatun Uusi Hakusanakirja. 1. osa. Vanha testamentti. Porvoo: WSOY.

Toiviainen, Kalevi

- 1995 Pieni kirja uskosta. Helsinki: Kirjapaja.

Tunnustuskirjat

- 1990 Evankelis-luterilaisen kirkon Tunnustuskirjat. Helsinki: SLEY-kirjat.

Tytöt ja pojat seurakuntalaisina

- 2012 Tytöt ja pojat seurakuntalaisina. Kehittämisasiakirja. Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2012:5. Helsinki: Kirkkohallitus.

Uskonnonopetuksen vaiheet Suomessa

- Uskonnonopetuksen vaiheet Suomessa. <https://koulujakirkko.evli.fi/materiaalit/uskonnonopetus-materiaalit/uskonnonopetuksen-vaiheet-suomessa/> (viitattu 30.4.2019).

Utrio, Kaari (toim.)

- 1997 Ydinperheen aika. Familia – Eurooppalaisen perheen historia 6: 1900-luku. Helsinki: Tammi.

Vainio, Olli-Pekka

- 2003 Luterilaisen spiritualiteetin ongelmakohtia. – Johdatus luterilaisen spiritualiteetin teologiaan. Toim. Olli-Pekka Vainio. Helsinki: Kirjapaja. 59–82.

Vappula, Katri

- 2018 Kasteesta kasvuun. – Kirkon kasvatus vuonna 2030. Kristillisen uskon välittymisen haasteita ja mahdollisuuksia. Kirkon tulevaisuusselonteko 2018. Toim. Jarmo Kokkonen. Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja 74. Kirkko ja toiminta. Helsinki: Kirkkohallitus. 25–35.

Vauvan ensimmäinen juhla

- 2019 Vauvan ensimmäinen juhla. Opas omannäköisiin ristiäisiin. Yhteistyössä Suomen ev. lut. kirkko ja Vauva.fi. <https://docplayer.fi/116483597-Opas-omannakoisiin-ristiaisiin.html> (viitattu 8.4.2020).

Vauvaperheet innostuivat kummirannekkeesta

2018 Vauvaperheet innostuivat kummirannekkeesta. – Sana-lehti 23, 6.

Westerlund, Katarina & Schumann, Åsa

2019 Religion och existentiell hälsa hos unga svenskar. – Unga och religion. Troende, ointresserade eller neutrala? Red. Maria Klingenberg & Mia Lövheim. Malmö: Gleerups. 127–145.

Villa, Janne

2018 Kummius voi kantaa läpi elämän. – Sana 22, 8–9.

Willander, Erika

2019 Sveriges religiösa landskap – samhörighet, tillhörighet och mångfald under 2000-talet. SST:s skriftserie, nr 8. Stockholm: Myndigheten för stöd till trossamfund.

Vilpponen, Anna

2018 Mitä vanhemmat odottavat kummeilta vuoden 2010 kirkkojärjestysuudistuksen myötä. Uskonnonpedagogiikan pro gradu -tutkielma. Itä-Suomen yliopisto. http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn-fi_uef-20180428/urn_nbn-fi_uef-20180428.pdf (viitattu 22.8.2019).

Virastohoidon ohjeet

2017 Kaste, kirkon jäsenyys, kansalaisuus -ohje. Hyväksytty 2.3.2017
Kirkkohallituksen virastokollegiossa, § 96.

Viro, Voitto

1979 Kirje kummille. – Kummille. Helsinki: Lasten keskus.

Virtanen, Kalevi

2019 Kun lapsenlasta ei kastettu. – Kotimaa 19, 18–19.

Vuorinen, Ilpo

1981 Uskon aapiskirja. Rippikoululaiselle. Helsinki: Kirjapaja.

Tutkimus perustuu Kirkon tutkimuskeskuksen vuonna 2018 keräämään aineistoon, jossa suomalaisia pyydettiin kertomaan, mitä oma ja lapsen tai kummilapsen kaste merkitsi heille, miten he toteuttivat kummiutta, mitä he tekivät kumminsa tai kummilapsensa kanssa ja millaisia odotuksia kummisuhteeseen liittyi. Kyselyyn vastasi 855 henkilöä.

Kaste merkitsee suomalaisille yhtäältä yhteisön jäsenyyttä ja mahdollisuutta osallistua kirkon toimintaan ja kirkollisiin toimituksiin. Toisaalta kasteeseen liittyvät tavat ja perinteet sekä vanhempien valitseman nimen saaminen. Kolmanneksi kastetta kuvataan opillisella ulottuvuudella, jossa korostuu Jumalan antama siunaus ja huolenpito, Jumalan rakkaus ja armo, Jumalan lapseksi tuleminen, usko ja Jeesuksen seuraaminen sekä pelastus ja ikuinen elämä. Joillekin kaste ei merkitse mitään tai sen merkitystä ei ajatella. Oman lapsen ja kummilapsen kastetta kuvattiin edellisten lisäksi myös vastuullisena tehtävänä, jonka vanhemmat ja kummit olivat saaneet.

Kummiudessa suomalaisille on tärkeää ajan antaminen ja yhteinen tekeminen. Merkki- ja juhlapäivinä muistaminen, lahjojen antaminen sekä muu yhteydenpito niin kummilapseen, kummiin kuin näiden perheisiin sekä auttaminen, tukeminen ja hoitaminen kuuluvat niin ikään kummisuhteeseen. Kummiuteen liittyy myös hengellinen ulottuvuus, joka ilmenee niin esirukouksena kuin kristillisen perinteen välittämisenä ja kirkon toimintaan osallistumisena.

Kummien ja kummilasten odotukset toisiaan kohtaan liittyivät yhteydenpitoon ja yhdessäoloon sekä toisen mielessä pitämiseen ja elämäntapahtumien muistamiseen. Myös ystävyyttä ja tukea sekä esirukousta ja valmiutta keskustella uskontoon liittyvistä teemoista toivottiin.

KIRKON TUTKIMUSKESKUS⁺

ISBN 978-951-693-399-6 (nid.)

ISBN 978-951-693-398-9 (pdf)

**SUOMEN⁺
EV. LUT.
KIRKKO**